नालन्दा-बेबनागरी-पालि-गम्बमालाय

_{युचिपटके} अ**ङ्गुत्तरनिकायपा**लि

(ख्रदक-सत्तक-ब्रट्टकनिपाता)

पधानसंसोधको भिक्ख जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन पकासिता

वितरक

मोतीलाल बनारसीदास,

नेपाली खपरा, पोस्ट बानस नं० ७५,

ट बाक्स न० ७४, बाराणसी,

(भारत)

THE ANGUTTARA NIKĀYA CHAKKANIPĀTA, SATTAKANIPĀTA & ATTHAKANIPĀTA

General Editor BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD (BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2504 V. E. 2017

1960

Sole Agents: MOTI LAL BANARASI DAS,

Nepali Khapara, Post Box No. 75,

Varanasi, (India)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hinayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of tysnā or taṇhā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upanisads declare, "That thou art", tat tram asi, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanis or prohibitions or abstinences called dasasila or dasasiksāpada which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life. (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unquents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist bañcaśila.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Kāmesu micchācārā veramaṇī sikhkāpadam samādiyāmi Musāvādā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā

veramaņī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pancasila we will develop patience, courage, love and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Niroāṇam paramam sukham: Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where samsāra and nirvāṇa are one. In Mahā-saccaka Sutta, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish

standard versons in Devanāgarī script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

General Editor's Preface

In this Volume we are publishing the Chakka-nipāta, Sattaka-nipāta and Aṭṭhaka-nipāta of the Aṅguttara Nikāya. As we have already given an introduction to it in the first Volume of the book, it is not necessary to write any thing more at this place.

The present edition has been prepared co-ordinating the following versions of the text:—Burmese—Chaṭṭha-Saṅgā-yana publication, 1955; Siamese—Mahāmakuṭa Government publication, 1926; Sinhalese—cdited by Siri Devamitta Mahānāyaka Thera, 1915; Roman edited by Prof. E. Hardy (P. T. S. 1896, 1899).

The press copy has been finally revised and seen through the press by our learned Editor, Shri Birbal Sharma, M. A. and his assistants.

Varanasi 25.6.60. Bhikkhu J. Kashyap

. .

सम्पादकीय

इस भाग में ग्रडम्तरनिकाय के खक्क निपात, सत्तक निपात तथा श्रट्टक निपात प्रकाशित किये जा रहे हैं। क्योंकि इनका परिचय पहले भाग की भूमिका में ही ब्रा गया है, उनके विषय में यहां कुछ लिखना भावश्यक नही समझा।

यह सस्करण निम्नलिखित प्रन्थों के प्राघार पर तैयार किया गया है :---वर्मी-संस्करण, खट्ट-सञ्जायन प्रकाशन (१९४४); स्यामी-सस्करण, महामकुट राजकीय प्रकाशन (१९२६); सिंहली-संस्करण, सिरि देविमत्त महानायक थेर द्वारा सम्पादित (१६१५); रोमन-सस्करण, प्रो॰ इ॰ हाडी द्वारा सम्पादित (पालि टेक्स्ट सोसाइटी १८६६, १८६६) ।

** हमारे विद्वान् सम्पादक, श्री बीरबल शर्मा, एम० ए० ने श्रवने योग्य सहयोगियों के साथ ग्रन्थ की पाण्डुलिपि का ग्रन्तिम रूप तैयार कर मुद्रण का कार्य सम्पन्न किया ।

वाराणसी २५-६-६०

..

भिक्षु जगदीश काश्यप

**

THE PÄLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

म a बाā इi ईं। उध ऊर्ध एट मोo

CONSONANTS WITH VOWEL "A

क ka	σ kha	गga.	घ gha	ङ na
च ca	छ cha	ज ja	झ, ऋ jha	হা ña
₹a	ਰ ṭha	ड da	₹ ḍ ha	ण ṇa
₹ ta.	य tha	द da	ष dha	न na
ч ра	ч pha	₹ ba	ਸ bha	म ma
य ya	₹ ra	ल la	व va	स sa
		g ha	æ ļa	श्रं am

VOWELS IN COMBINATION

क ka का kā कि ki की ki कु ku कू kū के ke को ko ख kha ख khā ख khi खी khī ख khu खू khū खे khe को kho

CONJUNCT—CONSONANTS क्क kka ञ्च ñca इ dva म्ब mba

क्स kkh	ıa	34	ñc ha		घ्य (ihya		म्भ 1	nbha
क्य kya		ङ्ख	ī ñja		घ्व (lhva		म्म n	ıma
िक kri		ङङ्	r, ≈a ñjh	a	न्त 1	nta		म्य m	ıya
क्ल kla		₹,	ξε ţţa		न्त्व 1	atva		म्ह m	ıha
क्व kva		ξ,	ट्ड ttha		न्या	ıtha		व्य yy	ra.
रूय khy	a	₹,	ह्ड dda		न्द n	da		यह y	ha
स्य khv	a	₹,	ब्द dd ha		न्द्रा	ıdra		ल्ल 11	a
गा gga		ण्ट	ņţa		न्ध 1	dha		ल्य ly	7a
ग्ब ggh	a	ष्ठ	ņţha		न्त,	ন nna		ल्ह् 11	ıa
ग्य gya		षड	ņḍa		न्य ।	ıya		ब्ह v	ha
ग्र gra		चवा	ņņa		न्ह 1	ha		स्त si	ta
🛊 nka		ण्ह	ņha		षा	ppa		स्त्र si	tra
膏 ńkh	a	त्त	tta		व्य र	pha		स्न डा	ıa
ङ्ग, दग	iga	त्य	ttha		प्या	ya		स्य sy	7a
ह्य, इच	igha	त्व	tva		प्ल	pla		स्सs	sa
च्च cca		त्य	tya		ब्ब b	ba		स्म ड	ma
च्य cch	a	ৰ 1	tra		ब्भ Ì	bha		स्व sv	/a
⊽πjja.		₹,	द्द dda		व्य ो	oya		ह्य h	ma
ज्हा, जम	jjha	ढ	ddha		ज b	ra		ह्न h	va
হহা ពីពី	а	द्य	dya		म्प 1	пра		ळह]	ha
ञ्ह ñha		র	dra		砰	mpha			
τ =ä ;	f=i	;	Դ — [;	,==1	1;	_=ū ;	`=	=e;	1=0
8	२	ş	¥	ų	Ę	u	5	٤	۰
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

अङ्गुत्तरनिकायपालि

(खक्क-सत्तक-ब्रहुकनिपाता)

सूची

	पिट्टक्ट्रा ,		पिटुकू
६. छक्कनिपातो		१०. दुतियमरणस्सतिसुत्तं	२६
१. ब्राहुनेय्यवग्गो	3	तस्सुद्दानं	२८
१. पठमग्राहुनेय्यसुत्तं	₹ .	३. श्रनुत्तरियवग्गो	२६
२. दुतियम्राहुनेय्यसुत्तं	₹	१. सामकसुत्तं	२=
३. इन्द्रियसुत्तं	x	२. भ्रपरिहानियस ुतं	₹0
४. बलसुत्तं	x	३. भयसुत्तं	३०
५. पठमग्राजानीयसुत्तं	ধ	४. हिमवन्तस ुत ां	₹ १
६. दुतियग्राजानीयसुत्तं	Ę	४. ग्रनु स्सतिट्ठानस ुत ं	₹ १
७. ततियद्याजानीयसुत्तं	Ę	६. महाकच्चानस ुत ं	३३
द. ग्रनुत्त रियसुत्तं	૭	७. पठमसमयस ुत ां	₹६
 s. ग्रनुस्सितद्वानसुत्तं 	9	द. दुतियसमयस ुत ां	₹≒
१०. महानामसुत्तं	હ	६. उदायीस ुत ं	80
तस्सुद्दानं	११	१०. ग्रनुत्तरियसुत्तं	४२
२. सारणीयवन्गो	88	तस्सुद्दानं	ΧÉ
१. पठमसारणीयस ुत्तं	११	४. देवतावग्गो	κέ
२. दुतियसारणीयसुत्तं	१२	१. सेखमुत्तं	४६
३. निस्सारणीयस ुत ं	१३	२. पठमग्रपरिहानसुत्तं	४६
४. भद्दकसुत्तं	१४	३. दुतियश्रपरिहानसुत्तं	४७
५. ग्रनुतप्पियसुत्तं	१६	४. महामोग्गल्लानसुत्तं	80
६. नकुलपितुसुत्तं	१७	प्र. विज्जाभागियस ुत ं	४०
७. सोप्पस ुतं	२०	६. विवादमूलसुत्तं	ሂዕ
<. मच्छबन्धस ुत ं	२२	७. दानस ुत्तं	४१
६. पठममरणस्सतिसुत्तं	28	द- शत्तकारीसुत्तं	Χą

	पिट्टजूर !	७. देवतावग्गो	विद्व सू । १२५
६. निदानसुत्तं	४४		
१०. किमिलसुत्तं	ሂሂ	१. ग्रनागामिफलसुत्तं	१२५
११. दारुक्खन्धसुत्तं	**	२. ग्ररहत्तसुत्तं	१२५
१२. नागितसुत्तं	४६ .	३. मित्तसुत्तं	१२५
तस्सुद्दानं	¥€ ¦	४. सङ्गणिकारामसुत्तं	१२६
५. धम्मिकवग्गो	38	५. देवतासुत्तं	१२७
१. नागसुत्तं	3,8	६. समाधिसुत्तं	१२८
२. मिगसालासुत्तं	६२	७. सक्खिभब्बसुत्तं	१२६
३. इणसुत्तं	દ્દય	द. बलस ुत ां	१३०
४. महाचुन्दसुत्तं	६८	६. पठमतज्झानसु त्तं	१३०
५. पठमसन्दिद्विकसुत्तं	90	१०. दुतियतज्झानसुत्तं	१३१
६. दुतियसन्दिद्विकसुत्तं	७१	तस्सुद्दानं	१३१
७. खेमसुत्तं	७२	द. श्ररहत्तवमाो	१३१
द. इन्द्रियसंवरस ुत ां	७३ :	१. दुक्खसूत्तं	१३१
६. ग्रानन्दसुत्तं	७४	२. ग्ररहत्तसुत्तं	१३२
१०. खत्तियसुत्तं	৬ৼ	२. उत्तरिमनुस्सधम्मसुत्तं	१३२
११. ग्रप्पमादसुत्त	७७		233
१२. धम्मिकसुत्तं	৩5	४. सुखसोमनस्ससुत्तं ५. ग्रधिगमसुत्तं	१२२ १३३
तस्सुद्दानं	ፍ ሂ		
६. महावग्गो	5 X	६. महन्तत्तसुत्तं	838
१. सोणसुत्तं	5 X	७. पठमनिरयसुत्तं	638
२. फग्गुनसुत्तं	60	द. दुतियनिरयस ुतं	6 3 &
३. <i>छळ</i> भिजातिसुत्तं	ξ3	६. ग्रग्गधम्मसुत्तं	१३५
४. ग्रासवसुत्तं	६६	१०. रत्तिदिवससुत्तं	१३५
५. दारुकम्मिकसुत्तं	33	तस्सुद्दानं	१३६
६. हत्थिसारिपुत्तसुत्तं	१०१	६. सीतिवग्गो	१३६
७. मज्झेसुत्तं	१०६	१. सीतिभावसुत्तं	१३६
द. पुरिसिन्द्रिय ञ् गाणसुत्तं	१०५	२. भावरणसुत्त	१३७
६. निब्बेधिक सुत्तं	११५	३. बोरोपितसुत्तं	१३७
१०. सीहनादसुत्तं	१२१	४. सुस्सूसतिसुत्तं	१३८
तस्सुद्दानं	858	५. भ्रप्पहायस ुत ं	१३८

	_		
	पिहुक्क्षा		पिट्टकूर
६. पहीनसुत्तं	3 ह 9	१०. उद्धच्चसुत्तं	680
अभव्बसुत्तं	१३६	तस्सुद्दान	680
द. पठमग्रमञ्बद्घानसूत्तं	३६१	१२. सामञ्जावग्गो	१४८
 दुतियग्रभब्बट्ठानसुत्तं 	3 🕫 🤊	१. कायानुपस्सीस ुत ं	१४८
१०. ततियग्रभञ्बद्घानसुत्तं	१४०	२. धम्मानुपस्सीस ुत ां	१४५
११. चतुत्यग्रभव्बद्वानसुत्त	१४०	३. तपुस्ससुत्तं	१४८
तस्सुद्दानं	680	४-२३. भल्लिकादिसुत्तानि	१४६
१०. ब्रानिसंसवग्गो	१४१	१३. रागपेय्यालं	१४६
१. पातुभावसुत्तं	१४१	७. सत्तकनिपातो	
२. ग्रानिसंसस ुत ं	१४१	_	
३. ग्रनिच्चसुत्तं	१४१	१. घनवगो	१५१
४. दुक्खसुत्तं	१४२	१. पठमपियसुत्तं	१५१
५. ग्रनत्तसुत्तं	१४२	२. दुतियपियसुत्तं	१५१
६. निब्बानसुत्तं	१४२	३. सङ्खित्तबलमुत्तं	१५२
७. ग्रनवत्थितसुत्तं	१४२	४. वित्थतबलसुत्तं	१५२
द्र. उक्खितासिकस ुतं	१४३	५. सङ्खित्तधनसुत्तं	१४३
ध्रतम्मयसुत्तं	१४३	६. वित्यतघनसुत्तं	१५४
१०. भवसुत्तं	१४३	७. उग्गसुत्तं	१५५
११. तण्हासुत्तं	१४४	द. संयोजनस ुतं	१५६
तस्सुद्दानं	888	६. पहानसुत्तं	१५६
११. तिकवग्गो	888	१०. मच्छरियस ुत ां	१५७
१. रागसुत्तं	१४४	तस्सुद्दानं	१५७
२. दुच्चरितसुत्तं	१४५	२. भ्रनुसयवग्गो	१४७
३. वितक्कसुत्तं	१४५	१. पठमग्रनुसयसुत्तं	१५७
४. सञ्जासुत्तं	१४५	२. दुतियग्रनुसयसुत्तं	१५७
५ . घातुस ुत ं	१४६	३. कुलसुत्तं	१५८
६. ग्रस्सादसुत्तं	१४६	४. पुग्गलस ुत ं	१५८
७. ग्ररतिसुत्तं	१४६	५. उदकूपमासुत्तं	१५६
द. सन्तुद्वितास ुत ां	१४६	६. ग्रनिच्चानुपस्सीसुत्तं	१६१
६. दोवचस्सतासु त्तं	१४७	७. दुक्खानुपस्सीसुत्तं	१६१

	-	•	
	पिहुक्या		षि हन्द्वा १८३
दः ग्रनत्तानुपस्सीसुत्तं	१६२	४. महायञ्जवमा	
६, निब्बानसुत्तं	१६२	१. सत्तविञ्ञाणद्वितिसुत्तं	१८३
१०. निद्दसवत्थुसुत्तं	१६२	२. समाधिपरिक्खारस ुत ं	१८४
तस्सुद्दानं	१६३	३. पठमग्रम्गिस ुत ां	१८४
३. विज्ञिसत्तकवग्गो	१६३	४. दुतियग्रग्गिसुत्तं	१८४
१. सारन्ददसुत्तं	१६३	५. पठमसञ्जासुत्तं	१८८
२. बस्सकारस ुत ां	858	६. दुतियसञ्जास ुतं	१८८
३. पठमसत्तकसुत्तं	१६८	७. मेथुनसुत्तं	838
४. दुतियसत्तकसुत्तं	१६६	द. संयोगस ुत ं	१९६
५. ततियसत्तक सुत्तं	१६६	६ . दानमहप्फलसुत्तं	१६७
६. बोज्झङ्गसुत्तं	१७०	१०. नन्दमातासुत्तं	२००
७. सञ्जासुत्तं	१७०	. तस्सुद्दानं	२०४
द्र. पठमपरिहानिस ुत ं	१७१	६. ग्रब्याकतवग्गो	२०४
६. दुतियपरिहानिसु त्तं	१७१	१. ग्रब्याकतसूत्त	२०४
१०. विपत्तिसुत्तं	१७३	२. पुरिसगतिसुत्तं	२०६
११. पराभवसुत्तं	१७३	३. तिस्सब्रह्मासुत्तं	₹0 €
तस्सुद्दानं	१७४	४. सीहसेनापतिसुत्तं	२१३
४. देवतावग्गो	१७४	५. ग्ररक्लेप्यसूत्तं	714 715
१. ग्रप्यमादगारवसुत्तं	१७४	६. किमिलस ूतं	२१७ २१७
२. हिरीगारवस ुत ां	१७५	, ,	
३. पठमसोवचस्सतासुत्तं	१७५	७. सत्तवम्मसुत्तं ———————————————————————————————————	२१=
४. दुतियसोवचस्सतासुत्तं	१७६	८. पचलायमानस ुतं	२१८
५. पठममित्तसुत्तं	१७७	६. मेत्तमुत्तं	२२१
६. दुतियमित्तसूत्तं	१७७	१०. भरियासुत्तं	२२३
७. पठमपटिसम्भिदासुत्तं	१७५	११. कोधनसुत्तं	२२४
 दुतियपटिसम्भिदामुत्तं 	१७८	तस्सुद्दानं	२२€
६. पठमवससुत्तं	३७१	७. महावग्गो	३२६
१०. दुतियवसस ुतं	१७६	१. हिरीग्रोत्तप्पसुत्तं	२२€
११. पठमनिद्दससुत्तं	३७१	२. सत्तसुरियस ुतं	२३०
१२. दुतियनिद्ससुत्तं	१८१	३. नगरोपमस ुत ां	२३४
तस्सुद्दानं	१८३	४. धम्मञ्जूसुत्तं	389

	-	-	
	पितृक्षा		पिहुकू
५. पारि छत्तकसुत ्तं	२४२	१०. ब्राहुनेयवगो	२६६
६. सक्कच्चसुत्तं	२४४	तस्सुद्दानं	२६८
७. भावनास ुत ं	३४६	११. रागपेय्यालं	₹5
८. ग्रग्गिक्खन्धोपमस ुत ं	२५१	⊏. अट्टकनिपातो	
६. सुनेत्तसुत्तं	२५६		
१०. श्ररकसुत्तं	२५७	१. मेलावग्गो	२७०
तस्सुद्दानं	२६•	१. मेत्तासुत्तं	२७०
द्र. विनयवग्गो •	२६०	२. पञ्जास ुत ं	२७१
१. पठमविनय धरसुत्तं	२६०	३. पठमग्रप्पियस ुत ं	२७४
२. दुतियविनयधरस ुत ं	२६१	४. दुतियग्रप्पियस ुत ं	२७५
३. ततियविनयघरस ुतं	२६१	५. पठमलोकघम्मसुत्तं	२७५
४. चतुत्थविनयधरसुत्तं	२६१	६. दुतियलोकघम्मसुत्तं	२७६
५. पठमविनयधरसोभनस्	ुतं २६२	७. देवदत्तविपत्तिसुत्तं	२७=
६. दुतियविनयघरसोभन	युत्तं २६२	द. उत्तरविपत्तिसुत्तं	२७६
७. ततियविनयघरसोभन	पुत्तं २६२	६. नन्दसुत्तं	२६३
चतुत्यविनयघरसोभन	मुत्तं २६२	१०. कारण्डवसुत्तं	२८४
सत्थुसासनसुतं	२६३	तस्सुद्दानं	२८७
१०. ग्रधिकरणसमथसुत्तं	२६३	२. महावग्गो	२८७
. तस्सुद्दानं	रेइ४	१. वेरञ्जस ुत ं	२८७
६. समणवग्गो	२६४	२. सीहस ुत ां	२६३
१. भिक्खुसुत्तं	२६४	३. ग्रस्साजानीयसुत्तं	३००
२. समणस ुतं	२६४	४. ग्रस्सखळुङ्कसुत्तं	३०१
३. ब्राह्मणसुत्तं	२६४	५. मलसुत्तं	そっと
४. सोत्तियसुत्तं	२६४	६. दूतेय्यसुत्तं	३०५
प्र. न्हातकस ुत्तं	२६४	७. पठमबन्धनसुत्तं	३०६
६. वेदगूसुत्तं	२६४	दुतियबन्धनसुत्तं	३०६
७. ग्ररियसुत्तं	२६५	६. पहारादसुत्तं	३०६
दः ग्र रहास ुत ं	२६५	१०. उपोसथसुत्तं	३१ २
६. ग्रसद्धम्म सुत्तं	२६५	तस्सुद्दानं	३१४
१०. सद्धम्मसुत्तं	२६५	३. गहपतिवग्गो	₹१४
तस्सुद्दानं	२६४	१. पठम उग्गसुत्तं	३१५

	पिट्टकूर		षिहु कूर
२. दुतियउग्गसुत्तं	३१८	द. नकुलमातास ुतं	३६२
३. पठमहत्थकसुत्तं	३२१	्र. पटमइघलोकिकस ुत ां	368
४. दुतियहत्थकसुत्तं	३२३	१०. दुतियइघलोकिकस ुतं	35€
५. महानामसुत्तं	३२४	तस्सुद्दानं	३६८
६. जीवकसुत्तं	३२४	६. गोतमीवग्गो	३६८
७. पठमबलसुत्तं	३२६	१. गोतमीस ुतं	३६८
द. दुतिय बलसु त्तं	३२६	२. ग्रोवादसुत्तं	३७३
६. ग्रक्लणसुत्तं	३२८	३. सङ्क्षित्तसुत्तं •	३७४
१०. ग्रनुरुद्धमहावितनकसुत्तं	३३०	४. दीघजाणुसुत्तं	४७६
तस्सुद्दानं	३३६	५. उज्जयसुत्तं	३७८
४. दानवग्गो	३३६	६. भयसुत्तं	३८१
१. पठमदानसूत्तं	३३६	७. पठमग्राहुनेय्यसुत्तं	३८२
२. दुतियदानसूत्तं	३३७	दुतियम्राहुनेय्यसुत्तं	३५२
३. दानवत्युसुत्तं	३३७	६. पठमपुग्गलसु त्तं	३८३
४. खेत्तसुत्तं	३३७	१०. दुतियपुग्गलसुत्तं	३८३
५. दानूपपत्तिसुत्तं	386	तस्सुद्दानं	३८४
६. पुञ्ञाकिरियवत्युसुत्तं	३४०	७. भूमिचालवग्गो	३८४
७. सप्पुरिसदानसुत्तं	३४२	१. इच्छासुत्तं	३८४
द. सप्युरिसस ुत ां	३४३	२. ग्रलंसुत्तं	३८६
६. ग्रभिसन्दसुत्तं	३४४	३. सङ्खित्तसूत्तं	३८८
१०. दुच्चरितविपाकसुत्तं	३४५	४. गयासीससुत्तं	388
तस्सुद्दानं	₹8€	५. ग्रभिभायतनसुत्तं	३६३
५. उपोसथवग्गो	३४७	६. विमोक्खसुत्तं	838
१. सङ्खित्तूपोसथसुत्तं	३४७	७. ग्रनरियवोहारसुत्तं	¥3£
२. वित्यतूपोसथसुत्तं	388	प्रियवोहारसुत्तं	3EX
३. विसाखासुत्तं	३५२	६. परिसासुत्त	384
४. वासेट्टसुत्तं	३५५	१०. भूमिचालसुत्तं	३१६
५. बोज्झसुत्तं	३४६	तस्सुद्दानं	४०१
६. ग्रनुरुद्धस ुत ां	३४्८	द. यमकवन्गो	४०१
७. दुतियविसाखास ुत ां	३६२	१. पठमसद्धासुत्तं	४०१
		•	,

6	विहुक्त		पिष्ठञ्जूर
२. दुतियसद्धासुत्तं	४०२	२. पुण्णियसुत्तं	88€
३. पठममरणस्सतिसुत्तं	४०३	३. मूलकसुत्तं	४२०
४. दुतियमरणस्सतिसुत्तं	४०६	४. चोरसुत्तं	४२१
५. पठमसम्पदास ुत ं	805	५. समणसुत्तं	४२२
६. दुतियसम्पदासुत्तं	308	६. यससुत्तं	४२२
७. इच्छासुत्तं	४११	७. पत्तनिकुज्जनसुत्तं	४२६
द. ग्रलं सुत्तं	४१३	म्यप्यसादपवेदनीयसुत्तं	४२६
६ . परिहानस ुत ं	४१५	६. पटिसारणीयसुत्तं	४२७
१०. कुसीतारम्भवत्थुसुत्तं	४१५	१०. सम्मावत्तनसुत्तं	४२=
तस्सुद्दानं	४१८	तस्सुद्दानं	४२८
ंट. सतिवग्गो	४१८	१०. सामञ्जावगो	४२६
१. सतिसम्पजञ्ञास ुतं	४१८	११. रागपेग्यालं	४२६

_{युत्तिपटके} अङ्गुत्तरनिकायो

(छक्क-सत्तक-भ्रहुकनिपाता)

अङ्गुत्तरनिकायपालि

६. ब्रक्तनिपातो

१. आहनेय्यवग्गो

१. पठमआहुनेय्यसत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने B.vol.II.279 ग्रनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे । तत्र खो भगवा भिवल ग्रामन्तेसि -"भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्ख् भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच --

२. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु आहुनेय्यो' उ होति पाहुनेय्यो दक्लिणेय्यो ग्रञ्जलिकरणीयो ग्रन्तरं पूञ्जक्खेत लोकस्स । कतमेहि छहि ? इध, भिक्खवे, भिक्ख चक्खना रूपं दिस्वा नेव सुमनो होति न दुम्मनो, उपेक्खको विहरति सतो सम्पजानो । सोतेन सहं सूत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोटुब्ब फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय नेव सुमनो 10 होति न दुम्मनो, उपेक्खको विहरति सतो सम्पजानो । इमेहि खो, मिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राह्ननेय्यो होति पाहुनेय्यो दक्सिणेय्यो ग्रञ्जितकरणीयो ग्रनुत्तरं पुञ्जाक्खेत्तं लोकस्सा" ति ।

३. इदमवोच भगवा । ग्रतमना ते भिक्ख भगवतो भासित मिनन्दंति।

13

२. दुतियम्राहनेय्यसूत्तं

१. "छहि, भिनखने, धम्मेहि समझागतो भिनखु झाहुनेय्यो होति ... पे०... बनुत्तरं पुञ्जनस्रेतं लोकस्स । कतमेहि छहि ? इध,

R 281

3 1

भिक्खवे, भिक्खु अनेकविहितं इद्धिविषं पञ्चनुभोति – एको पि हुत्वा बहुषा होति, बहुषा पि हुत्वा एको होति; धाविभावं तिरोभावं; तिरोकुट्टं तिरोपाकारं तिरोभव्वतं असज्जमानो गच्छिति, सेव्यथापि धाकासे; पथविया पि उम्मुज्जिनमुज्जं करोति, सेव्यथापि उदके; उदके पि अभिज्जमाने गच्छिति, सेव्यथापि पथवियं; ब्राकासे पि पल्लङ्केन कमति, सेव्यथापि पक्षी सकुणो; इमे पि बन्दिमसुरिये एवं-महिद्धिके एवंमहानुआवे पाणिना परिमसति परिमज्जित; याव ब्रह्मन्लोका पि कायेन वसं वत्तेति।

२. "दिब्बाय, सोतधातुया विसुद्धाय ग्रतिककन्तमानुसिकाय 10 उभो सहे सुणाति -- दिब्बे च मानुसे च, ये दूरे सन्तिके च ।

"परसत्तानं परपुग्गलानं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति । सरागं वा चित्तं सरागं चित्तं ति पजानाति, वीतरागं वा चित्तं स्व सदोसं वा चित्तं ... वीतदोसं वा चित्तं ... समोहं वा चित्तं ... वीतमोहं वा चित्तं ... सिह्नुतं वा चित्तं ... विक्खत्तं वा चित्तं ... महग्गतं वा चित्तं ... महग्गतं वा चित्तं ... ममहग्गतं वा चित्तं ... समा- हितं वा चित्तं ... समा- हितं वा चित्तं ... असमाहगतं वा चित्तं ... समा- वित्तं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विमृत्तं वा चित्तं ... अविमृत्तं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विमृत्तं वा चित्तं ... अविमृत्तं वा चित्तं ता वित्तं ति पजानाति ।

४. "अनेकविहितं पुब्वेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं – एकं पि जाति द्वे पि जातियो ... पे०... । इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं 20 पुब्वेनिवासं अनुस्सरित ।

५. "दिब्बेन चनखुना विसुद्धेन ग्रातिकन्तमानुसकेन सत्ते पस्सिति चनमाने उपपञ्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुमाते यथा-कम्मूपगे सत्ते पजानाति — 'इमे वत भोन्तो सत्ता कायदुच्चिरितेन समन्नागता वचीदुच्चिरितेन समन्नागता मनीदुच्चिरितेन समन्नागता ग्रारियानं उपवादका मिच्छादिद्विका मिच्छादिद्विकामसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुम्पति विनिपातं निरयं उपपन्ना । इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समन्नागता वचीसुचरितेन समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता ग्रारियानं ग्रमुपादका सम्मादिद्विका सम्मान्ति विद्विकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्

१ तिरोकुट्टं – य**ा २. धमेज्जमानो – सी० । ३. पठवियं – सी०,** स्था०, रो० । ४. परामसति – स्था०, रो० । ४. सेम्बब्बं – य० ।

B. 25

उपपन्नां ति । इति विब्बेन चक्खुना विसुद्धेन प्रतिक्कन्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चबमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुबण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति ।

६. "ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्टेव धम्मे सयं प्रसिञ्जा सन्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इमेहि सौ, ⁵ भिक्खवे, छहि धम्मेहि समसागतो भिक्खु ग्राहुनेय्यो होति ...पे०... ग्रनुत्तरं गुञ्जक्सेत्तं लोकस्सा" ति ।

३. इन्द्रियसुत्तं

१. "छहि, भिनखने, धम्मेहि समक्षागतो भिनखु ब्राहुनेच्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जानखेतं लोकस्स । कतमेहि छहि ? सिद्धन्त्रियेन, विरिधिन्त्रियेन, सितिन्त्रियेन, समाधिन्त्रियेन, पिञ्जान्त्रि । १ 282 येन, आसवानं खया अनासन चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेन धम्मे सर्य अभिज्ञा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज निहरति । इमेहि खो, भिनखने, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिनखु आहुनेच्यो होति पाहुनेच्यो दिन्छणेच्यो अञ्जानिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जानखेतां लोकस्सा" ति ।

४. बलसूत्तं

१. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु आहुनेय्यो 15 होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतां लोकस्स । कतमेहि छहि ? सद्धा-बलेन, विरियबलेन, सितबलेन, समाधिबलेन, पञ्जाबलेन, आसवानं खया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति विट्ठेव धम्मे सर्व अभिज्ञा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु आहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं 20 लोकस्सा" ति ।

४. पठमग्राजानीयसुत्तं

१. "छहि, भिक्खवे, श्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो सस्सा-जानीयो³ राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो श्रङ्गं त्वेव सङ्खं गच्छति ।

१. ग्रासवानं च - स्या० । २. ग्रस्साजानियो - स्या०, रो० ।

R. 283

B 951

कतमेहि छहि ? इघ, भिक्खने, रञ्जो भद्रो अस्साजानीयो सभो होति रूपानं, सभो सहानं, सभो गन्धानं, सभो रसानं, सभो फोट्टब्बानं, बण्णसम्पन्नो च होति । इमेहि सो, भिक्खने, छहि अङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो अस्साजानीयो राजारहो होति राजभोगो, रञ्जो

६. दृतियञ्जाजानीयसूत्तं

१. "छहि, भिक्खने, अङ्गिहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो अस्सा-जानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो अङ्ग लेव सङ्ख गच्छति । कतमेहि छहि ? इष, भिक्खने, रञ्जो भद्रो अस्साजानीयो खमो छोति रूपानं, समो सहानं, समो गन्धानं, समो रसान, समो फोटुब्बानं, जनसम्पन्नो च होति । इमेहि, सो भिक्खने, छहि अङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो अस्साजानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो अङ्गं लेव सङ्खं गच्छति ।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, छिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु श्र ब्राहुनेय्यो ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जावखेत्तं लोकस्स । कतमेहि छहि ? इप, भिक्खवे, भिक्खु खमो होति रूपानं ... पे०... खमो धम्मानं । इमेहि खो, भिक्खवे, छिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु आहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जावखेतं लोकस्सा" ति ।

७. ततियद्याजानीयसुत्तं

१. "छहि, भिक्सवे, ग्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भद्रो ग्रस्सा-25 जानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गं त्वेब सङ्खं गच्छति ।

१. घम्मेह् – स्या०।

कतमेहि छहि ? इज, भिनखवे, रञ्जो भद्रो ध्रस्साजानीयो समो होति रूपानं, समो सद्दानं, समो गन्धानं, समो रसानं, समो फोटुब्बानं, जबसम्पत्रो च होति । इमेहि सो, भिनस्त्रवे, छहि प्रङ्गेहि समज्ञागतो रञ्जो भद्रो ध्रस्साजानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो श्रञ्जं त्वेव सङ्खं गच्छति ।

२. "एवमेब खो, भिक्खवे, छिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जावखेतं लोकस्त । कतमेहि छिह ? इष, भिक्खवे, भिक्खु खमो होति रूपानं ... पे०... खमो धम्मानं । इमेहि खो, भिक्खवे, छिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति ... पे०... ब्रम्तुतरं पुञ्जावखेतं लोकस्सा" ति ।

द. श्रनुत्तरिय<mark>सुत्तं</mark>

 "छिप्रमानि, भिक्खवे, अनुत्तरियानि । कतमानि छ ? दस्सनानुत्तरियं, सवनानृत्तरियं, लाभानृनिर्यं, सिक्खानृत्तरियं, पारि-चरियानुत्तरियं, अनुस्सतानृत्तरियं – इमानि खो, भिक्खवे, छ अनुत्त-रियानी" ति ।

६. ग्रनस्सतिद्वानसुत्तं

१. "ख्रियमानि, भिक्खवे, अनुस्सतिट्ठानानि । कतमानि छ ? 15 बुद्धानुस्सति, धम्मानुस्सति, सङ्घानुस्सति, सीलानुस्सति, चागानुस्सति, देवतानुस्सति – इमानि खो, भिक्खवे, छ अनुस्सतिट्ठानानी'' ति

१०. महानामसुत्तं

एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवर्त्युस्मि निग्नोधा राम । ग्रय को महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क मिरवा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो, 20
 को महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच —

२. "यो सो, भन्ते, ग्ररियसावको ग्रागतफलो विञ्ञातसासनो, सो कतमेन विहारेत बहुलं विहरती" ति ? R. 28

10

इ. "यो सो, महानाम, प्रार्थसावको प्राारतफलो विञ्जास-सासनो, सो इमिना विहारेन बहुलं विहरित । इष, महानाम, प्ररिव-साबको तथागतं प्रमुस्सरित — 'इति पि सो भगवा प्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो मुगतो लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ सत्था उ देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । यस्मि, महानाम, समये प्रार्थसावको तथागतं अनुस्सरित नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उजुगत-मेवस्स तस्मि समये चित्तं होति तथागतं प्रारक्भ । उजुगतचित्तो खो गत् महानाम, सरियसावको लभित प्रत्यवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित १० सम्मुपसीहतं पामोज्जं । पमुदितस्स पीतं जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मति, पस्सद्धकायो मुखं वेदियति , मुखिनो चित्तं समापियति । प्रयं बुज्वित, महानाम — 'ग्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्यत्तो" विहरित, सब्यापज्जाय पजाय प्रव्यापज्जो विहरित, धम्मसोतं समापन्नो बुद्धानुस्सितं भावेति'।

४. "पुन च परं, महानाम, प्ररियसावको धम्मं प्रनुस्सरित — 'स्वाक्खातो भगवता धम्मो सन्दिट्टिको प्रकालिको एहिएस्सिको प्रोप-नियको पच्चतं वेदितब्बो विञ्जूही' ति । यस्मि, महानाम, समये प्रियसावको धम्मं प्रनुस्सरित नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न बोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति;
 उजुगतमेक्स्स तस्मि समये चित्तं होति धम्मं प्रारव्भ । उजुगतचित्तो खो पन, महानाम, प्ररियसावको लमति प्रस्ववेदं, लमति धम्मवेदं, लमति धम्मप्रसित पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियित, सुखिनो चित्तं समाधियति । प्रयं वुच्चित, महानाम — 'प्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो ।
 वहरति, सव्यापज्झाय पजाय प्रव्यापज्झो विहरति, धम्मसोतं समापन्नो समानुस्सितं माविति ।

 पु. "पुन च परं, महानाम, अरियसावको सङ्घं अनुस्सरित – 'मुप्पिट्पन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, ञायप्पिट्पन्नो भगवतो सावकसङ्घो, सामीचिप्पिटपन्नो भगवतो सावक-१३३ ३० सङ्घो, यदिदं चत्तारि पुरिससुगानि अट्ट पुरिसपुग्गला एस भगवतो

१. पामुज्जं - सी०, स्था०, रो०। २. वेदयति - स्था० । १. सम्पन्नो - रो०।

R. 287

सावकसङ्को श्राहनेय्यो पाहनेय्यो दक्खिणेय्यो श्रञ्जलिकरणीयो श्रनत्तरं पुञ्जाक्लेतं लोकस्सा' ति । यस्मि, महानाम, समये ग्ररियसावको सङ्घं ग्रनस्सरति नेवस्स तस्मि समये रागपरियद्वितं चित्तं होति, न दोसपरि-यदितं चित्तं होति, न मोहपरियद्भितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति सङ्खं ग्रारब्भ । उजुगतचित्तो खो पन, महानाम, व ग्ररियसावको लभति ग्रत्थवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मपसंहितं पामोज्जं । पमदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । ग्रयं वुच्चति, महानाम - 'ग्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सब्यापज्झाय पजाय अब्यापज्झो विहरति, धम्मसोतं समापन्नो सङ्का- 10 नस्सति भावेति'।

६. "पून च परं, महानाम, अरियसावको अत्तनो सीलानि ग्रनुस्सरति ग्रखण्डानि ग्रच्छिद्दानि ग्रसबलानि ग्रकम्मासानि भजि-स्सानि विञ्जुष्पसत्थानि अपरामद्रानि समाधिसंवत्तनिकानि । यस्मि, महानाम, समये ग्ररियसावको सीलं ग्रनुस्सरित नेवस्स तस्मि समये 15 रागपरियद्वितं चित्तं होति, न दोसपरियद्वितं चित्तं होति, न मोहपरि-युद्भित चित्त होति ; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति सीलं स्नारंब्भ । उजुगतचित्तो खो पन, महानाम, ग्ररियसावको लभति ग्रत्थवेद, लभति धम्मवेद, लभति धम्मुपसंहितं पामोज्जं । पमदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं 20 समाधियति । स्रयं वुच्चति, महानाम - 'स्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सब्यापज्झाय पजाय ग्रब्यापज्झो विहरति, धम्मसोतं समापन्नो सीलानस्सति भावेति'।

७. "पून च परं, महानाम, ग्ररियसावको अत्तनो चागं अनु-स्सरित - 'लाभा वत मे, सुलद्धं वत में ! योहं मच्छेरमलपरियुद्गिताय 25 पजाय विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं श्रज्झावसामि मृतचागो पयत-पाणि वोस्सम्गरतो याचयोगो दानसंविभागरतो' ति । यस्मि, महानाम, समये ग्ररियसावको चागं ग्रनुस्सरित नेवस्स तस्मि समये रागपरियद्भितं चित्तं होति, न दोसपरियद्भितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं

B. 254

१. विञ्जपसद्रानि - स्या॰, रो॰। २. श्रत्तनो सीलानि - स्या॰, श्रत्तनो सीलं - रो॰ ।

होति; उजुगतमवस्स तरिंम समये चित्तं होति चागं ब्रारब्भ । उजुगत-चित्तो खो पन, महानाम, प्ररियसावको लगति अत्यवेदं, लगति घम्मवेदं, लगति घम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो गुखं वेदियति, गुखिनो चित्तं समाधियति । अयं वुच्चति, महानाम — 'ग्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सब्यापज्झाय पजाय ग्रव्यापज्झो विहरति, घम्मसोतं समापन्नो चागानुस्सति भावेति' ।

द. "पुन च परं, महानाम, ग्र**रियसावको देवतानुस्सति भावेति** – 'सन्ति देवा चातुमहाराजिका', सन्ति देवा तावितसा, सन्ति देवा यामा, मिल देवा तसिता. सन्ति देवा निम्मानरितनो. सन्ति देवा परिनिम्मत-वसवत्तिनो, सन्ति देवा ब्रह्मकायिका, सन्ति देवा तदत्तरि । यथारूपाय सद्धाय समन्नागता ता देवता इतो चता तत्थ उपपन्ना, मय्हं पि तथारूपा सद्धा संविज्जित । यथारूपेन सीलेन समन्नागता ता देवता इतो चता तत्थ उपपन्ना, मय्हं पि तथारूपं सीलं मंविज्जति । यथारूपेन सूतेन समन्नागता ता देवता इतो वृता तत्थ उपपन्ना, मय्हं पि तथारूपं सूतं संविज्जित । यथारूपेन चागेन समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्थ उपपन्ना, मरहं पि तथारूपो चागो संविज्जति । यथारूपाय पञ्जाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्थ उपपन्ना, मय्ह पि तथारूपा पञ्जा संविज्जती' ति । यस्मि, महानाम, समये ग्ररियसावको ग्रत्तनो च 20 तासं च देवतानं सद्धं च सील च सत च चागं च पञ्ञां च ग्रानस्सरति नेवस्स तिस्म समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुट्टिनं चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति ता देवता ग्रारब्भ । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, ग्रिरिय-सावको लभति अत्थवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मपसंहितं पामोज्जं । 25 पमदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । ग्रयं वृच्चति, महानाम -'ग्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सब्यापज्झाय पजाय अब्यापज्झो विहरति, धम्मसोतं समापन्नो देवतानस्सति भावेति'।

£ 288

255

१ चतुम्महाराजिका – सी०, स्या० रो०। २ ततुर्त्तीर – सी०। ३. ततो – स्या०, रो०।

 "यो सो, महानाम, ग्ररियसावको ग्रागतफलो विञ्ञात-सासनो सो इमिना विहारेन बहुलं विहरती" ति ।

आहुनेय्यवग्गो पठमो ।

तस्सुहानं

ढे माहुनेय्या इन्द्रिय, बलानि तयो म्राजानीया'। अनुत्तरिय' अनुस्सती', महानामेन ते दसा ति ।।

२. सारणीयवग्गो

१. पठमसारणीयसूत्तं

- १. "छयिमे, भिक्खते, धम्मा सारणीया"। कतमे छ ? इध, 5 भिक्खते, भिक्खुनो मेत्तं कायकम्मं पच्चुपट्टितं होति सब्रह्मचारीसु ब्रावि चित्र रही च, प्रयं पि धम्मो सारणीयो।
 - २. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खुनो मेत्तं वचीकम्मं पच्चुपद्वितं होति सब्रह्मचारीसु ग्रावि चेव रहो च, ग्रयं पि घम्मो सारणीयो ।
 - ३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खुनो मेत्तं मनोकम्मं पच्चुपट्टितं 10 होति सब्रह्मचारीसु ग्रावि चेव रहो च, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु ये ते लाभा धम्मिका धम्म-लद्धा अन्तमको पत्तपरियापन्नमत्तं पि तथारूपेहि लाभेहि ग्रप्पटिविभत्त-भोगी होति सीलवन्तेहि सब्रह्मचारीहि साधारणभोगी, अयं पि धम्मो सारणीयो ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु यानि तानि सीलानि ग्रखण्डानि ग्रन्छिद्दानि असवलानि अकम्मासानि भूजिस्सानि विञ्ञु-प्यसत्थानि ग्रपरामट्टानि समाधिसंवत्तनिकानि तथारूपेहि सीलेहि सीलसामञ्ज्ञगतो विहरति सन्नह्मचारीहि ग्रावि चेव रहो च, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु यायं दिट्ठि ग्ररिया निय्यानिका' निय्याति तक्करस्स सम्मा दुक्खक्खयाय तथारूपाय दिट्रिया दिट्रि

१. प्राजानिया — स्या०, रो० । २-२. प्रनुत्तरियं घनुस्तवा — सी०; प्रनृत्तरिय घनु-स्तवा — स्या०, रो० । ३. साराणीया — सी०, स्या०, रो० । ४. विञ्जूपसह्रानि — स्या०, रो० । ४. सज्ज्ञ्चाचारीसु — सी० । ६. नीयानिका — रो० । R 289

B. 256

15

R 290

R 257

सामठञ्जनतो विहरति सबह्याचारीहि श्रावि चेव रहो च, ग्रयं पि धम्मो . सारणीयो । इमे सो, भिनसवे, छ धम्मा सारणीया ' ति ।

२. दुतियसारणीयसुतं

- "छिपमे, भिक्खने, धम्मा सारणीया पियकरणा गरुकरणा सङ्गहाय प्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तन्ति । कतमे छ ?
 इय, भिक्खने, भिक्खुनो मेत्तं कायकम्मं पच्चुपद्वितं होति सब्रह्मचारीमु ग्रावि चेव रहो च, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग-हाय प्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खुनो मेत्त वचीकम्म पच्चुपट्टितं होति . पे०... मेत्तं मनोकम्मं पच्चुपट्टितं होति सब्रह्मचारीसु ब्रावि 10 चेव रहो च, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय प्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ये ते लाभा धम्मिका धम्म-लद्धा अन्तमसो पत्तपरियापन्नमत्तं पि तथारूपेहि लाभेहि अप्पटिविभत्त-भोगी होति सीलवन्तेहि सब्रह्मचारीहि साधारणभोगी, अयं पि धम्मो । । सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय अविवादाय सामग्गिया एकी-भावाय संवत्तति ।
- "पुन च पर, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सीलानि अखण्डानि अच्छिद्दानि असबलानि अकम्मासानि भुजिस्सानि विञ्जुष्पसत्थानि अपरामट्टानि समाधिसंवत्तनिकानि तथारूपेहि सीलेहि सीलसामञ्जागतो
 विहरित सब्रह्मचारीहि आवि चेव रहो च, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय अविवादाय सामिगया एकीमावाय संवत्तति।
- भुत च पर, भिक्खने, भिक्ख यायं दिट्टि झरिया निय्या-निका निय्याति तक्करस्स सम्मा दुक्खक्खयाय तथारूपाय दिट्टिया
 दिट्टिसामञ्जानते विहरति सब्रह्मजारीहि झावि चेव रहो च, झर्यं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्गहाय झिववादाय सामिन्यया

१. नीयाणिका - सी०; नीयानिका - रो०।

R. 291

B. 258

एकीभावाय संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, छ घम्मा सारणीया पिय-करणा गरुकरणा सङ्गहाय प्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तती'' ति ।

३. निस्सारणीयसुत्तं

१. "छियमा, भिक्खने, निस्सारणीया धातुयो । कतमा छ ? इध, भिक्खने, भिक्ख एवं वदेय्य – 'मेत्ता हि खो मे चेतोविमृत्ति भाविता उ बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्विता परिचिता सुसमारद्धा, अथ च पन मे व्यापादो चित्तं परियादाय तिट्ठती' ति । सो 'मा हेवं,' तिस्स वचनीयो – 'मायस्मा, एवं अवच; मा भगवन्तं अवभाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अव्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । अट्ठानमेतं, आवसो, अनवकासो यं मेत्ताय चेतोविमृत्तिया भाविताय बहुलीकताय यानी- १० कताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमारद्धाय; अथ च पनस्स व्यापादो चित्तं परियादाय उस्सितं, नेतं ठानं विज्जति । निस्सरणं हेतं, आवसो, व्यापादस्स यदिदं मेत्ताचेतोविमृत्ती' ति ।

२. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेस्य — 'करुणा हि खो में चेतोविमुत्ति भाविता बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्विता 15 परिचिता सुसमारद्धा, अथं च पन में विहेसा चित्त परियादाय तिट्वती' ति । सो 'मा हेवं,' तिस्स वचनीयो — 'मायस्मा, एवं अवच; मा भगवन्तं अब्भाचिक्ख, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेस्य । अद्वानमेतं, आवुसो, अनवकासो यं करुणाय चेतोविमुत्तिया भाविताय बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमारद्धाय; 20 . अश्व च पनस्स विहेसा चित्तं परियादाय ठस्सित, नेतं ठानं विज्जति । निस्सरणं हेतं, आवुसो, विहेसाय यदिदं करुणाचेतोविमुत्ती' ति ।

३. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेय्य — 'मृदिता हि खो मे चेतोविमृत्ति भाविता बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्विता परि-चिता सुसमारद्धा; अथ च पन मे अरित चित्तं परियादाय तिहुती' ति । 25 सो 'मा हेवं,' तिस्स वचनीयो — 'मायस्मा, एवं अवच; मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । अद्वानमेतं, आवुसो, अनवकासो यं मुदिताय चेतोविमृत्तिया भाविताय

१. खियमे - स्या० । २. ठस्सतीति - सी०, स्या०, रो० ।

बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमा-रद्धाय ; भ्रय च पनस्स भ्ररति चित्तं परियादाय ठस्सति, नेतं ठानं विज्जति । निस्सरणं हेतं, भ्रावसो, भ्ररतिया यदिदं मुदिताचेतोविसुत्ती ति ।

४. "इच पन, भिनखने, भिनखु एवं वदेय्य – 'उपेक्खा हि खों में चेतोनिमृत्ति भानिता बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्विता परि-चिता सुसमारद्धा; अथ च पन में रागी चित्तं परियादाय तिटुती' ति । सो 'मा हेवं,' तिस्स वचनीयो – 'मायस्मा, एवं अवच; मा भगवन्तं अभाचिक्ख, न हि साधु भगवतो अञ्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । अद्वानमतं, आवुसो, अनवकासो यं उपेक्खाय चेतोनिमृत्तिया भानिताय वहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमा-रद्धाय; अथ च पनस्स रागो चित्तं परियादाय टस्सति, नेतं ठानं विज्जति । निस्सरणं हेतं, आवसो, रागस्स यदिदं उपेक्खाचेतोनिमत्ती' ति ।

५. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं वदेव्य — 'ग्रानिमत्ता हि खो मे चेतोविमृत्ति भाविता बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्विता । परिचिता सुसमारद्धा; अथ च पन मे निमित्तानुसारि विञ्ञाणं होती' ति । सो 'मा हेवं,' तिस्स वचनीयो — 'मायस्मा, एवं अवच; मा भगवत्तं अञ्भाचित्रिच, न हि साधु भगवतो अञ्भक्षानं, न हि भगवा एवं वदेव्य । अद्वानमेतं, आवुसो, अनवकासो यं अनिमित्ताय चेतोविमृत्तिया भाविताय बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमा- रद्धाय; अथ च पनस्स निमत्तानुसारि विञ्जाणं भविस्सति, नेतं ठानं विज्जति । निस्सरणं हेतं, आवुसो, सब्बनिमित्तानं यदिदं अनिमित्ता- चेतोविमृत्ती' ति ।

в 259

६. "इथ पन भिक्खने, भिक्खु एवं वदेय्य – 'ग्रस्मी' ति खो मे विगते, ग्रयमहमस्मी ति च न समनुपस्सामि; ग्रय च पन मे 25 विचिक्तिच्छाकथंकथासल्लं चित्तं परियादाय तिट्ठती' ति । सो 'मा हेवं,' तिस्स वचनीयो — 'मायस्मा, एवं ग्रवच; मा भगवन्तं ग्रव्भाचिक्ति, न हि साचु भगवती ग्रव्भक्षानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । ग्रद्धानमेतं, ग्राबुसो, ग्रनवकासो यं ग्रस्मी ति विगते ग्रयमहमस्मी ति च न समनु-पस्सतो, ग्रय च पनस्स विचिक्तिच्छाकथंकथासल्लं चित्तं परियादाय

१. ग्रस्समी - स्था० । २. विगते - स्था० ।

ठस्सति, नेतं ठानं विज्जति । निस्सरणं हेतं, ब्रावुसो, विचिकिच्छाकथं-कथासल्लस्स यदिदं अस्मी ति मानसमुग्धातो ति । इमा खो, भिक्खवे, छ निस्सारणीया धातुयो" ति ।

४. भद्दकसुत्तं

- तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि "आवुसो, भिक्खवो" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्खू आयस्मतो सारिपुत्तस्स उ पच्चस्सोसुं । आयस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –
- २. "तथा तथा, आवुसो, भिक्खु विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो न भइकं मरणं होति न भिक्का कालिङ्किरिया। । कथञ्चावुसो, भिक्खु तथा तथा विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो न भइकं मरणं होति न भिक्का कालिङ्किरिया ?
- ३. "इधावुमो, भिक्खु कम्मारामो होति कम्मरतो कम्मारामतं अनुयुत्तो, भस्सारामो होति भस्सरतो भस्सारामतं अनुयुत्तो, निहारामो होति स्मारतो अनुयुत्तो, सिहारामो होति सङ्गणिक-रतो" सङ्गणिकारामत अनुयुत्तो, संसमारामो होति संसम्मरतो संसमारामा रामतं अनुयुत्तो, पपञ्चारामो होति पपञ्चरतो पपञ्चारामतं 15 अनुयुत्तो, पपञ्चाराममं होति पपञ्चरतो पपञ्चारामतं 15 अनुयुत्तो। एवं खो, आवुत्तो निक्खु तथा तथा विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पेति यथा अर्था वुज्जतावुत्तो "भिक्खु सक्कायाभिरतो नप्पजहासि" सक्कायं सम्मा दक्खस्स अन्तिकिरियायं।
- ४. "तथा तथावुसो, भिक्खु विहारं कप्पेति यथा यथास्स 20 8 260 विहारं कप्पयतो भद्दकं मरणं होति भद्दिका कालिङ्किरिया। कथञ्चावुसो, भिक्खु तथा तथा विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो भद्दकं मरणं होति भद्दिका कालिङ्किरिया ?
- ५. "इधावुसो, भिक्खु न कम्मारामो होति न कम्मरतो न कम्मारामतं श्रनुपुत्तो, न भस्सारामो होति न भस्सरतो न भस्सारामतं 25 श्रनुपुत्तो, न निद्दारामो होति न निद्दारतो न निद्दारामतं श्रनुयुत्तो, न

^{ै.} कालिकरिया — सी॰, स्या॰, रो॰ । २. सङ्ग्रिणकारतो → स्या॰, रो॰ । ३. न पहासि —सी॰, स्या॰, रो॰ ।

10

15

सङ्गणिकारामो होति न सङ्गणिकरतो न सङ्गणिकारामतं अनुयुत्तो, न संसमारामो होति न संसमारतो न संसमारामतं अनयत्तो. न पपञ्चा-रामो होति न पपञ्चरतो न पपञ्चारामतं अनुयुत्तो । एवं खो, आवसो, भिक्स तथा तथा विहार कप्पेति यथा यथास्स विहार कप्पयतो भटकं मरणं होति भिंदका कालिङ्किरिया। अयं वृच्चतावृसो – भिक्क् निब्बानाभिरतो पजहासि सक्कायं सम्मा दुक्खस्स ग्रन्तिकरियायां ति ।

> "यो पपञ्चमनुयुत्तो, पपञ्चाभिरतो मगो। विराध्यी सो निब्बानं, योगक्खेमं अनत्तरं।। "यो च पपञ्चं हित्वान, निष्पपञ्चपदे रतो। ग्राराधयी सो निब्बानं, योगक्खेमं ग्रनुत्तरं'' ति ।।

४. श्रनतप्पियसूत्तं

१. तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् ग्रामन्तेसि - "तथा तथावसो, भिक्ख विहार कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो काल-ङ्किरिया ग्रनुतप्पा होति । कथञ्चावुसो, भिक्खु तथा तथा विहार कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो कालिङ्करिया अनुतप्पा होति ?

- २. "इधावसो, भिक्ख कम्मारामो होति कम्मरतो कम्मारामतं अनयत्तो, भस्सारामो होति .. निद्दारामो होति ... सङ्खणिकारामो होति . संमग्गारामो होति ... पपञ्चारामो होति पपञ्चरतो पपञ्चा-रामतं ग्रनुयुत्तो । एवं खो, ग्रावुसो, भिक्ख तथा तथा विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो कालिङ्किरिया अनुतप्पा होति । अयं 20 वृज्वतावुसी - 'भिक्ख सक्कायाभिरतो नृष्पजहासि सक्कायं सम्मा दुक्खस्स ग्रन्तिकरियाय'।
- ३. "तथा तथावुसो, भिक्खु विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो कालिङ्किरिया अननुतप्पा होति । कथञ्चावसो, भिवस् तथा तथा विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो कालिङ्किरिया ग्रननु-25 तप्पा होति ?
 - ४. "इघावुसो, भिक्ख न कम्मारामो होति न कम्मरतो न कम्मारामतं अनुयुत्तो, न भस्सारामो होति ... न निद्दारामो होति ... न सङ्गणिकारामों होति ... न संसम्गारामो होति ... न पपञ्चारामो

R. 294

B 261

R. 295

R 262

होति न पपञ्चरतो न पपञ्चारामतं अनुयुत्तो । एवं सो, आवुसो, भिक्सु तथा तथा विहारं कप्पेति यथा यथास्स विहारं कप्पयतो काल-द्भिरिया अननुतप्पा होति । अयं वुच्चतावुसो – 'भिक्सु निब्बाना-भिरतो पजहासि सक्कायं सम्मा दुक्सस्स अन्तिकिरियाया' ति ।

> "यो पपञ्चमनुयुत्तो, पपञ्चाभिरतो मगो। विराधयी सो निब्बानं, योगक्खेमं अनुत्तरं।। "यो च पपञ्चं हित्वानं, निष्पपञ्चपदं रतो। आराधयी सो निब्बानं, योगक्खेमं अनुत्तरं" ति।।

६. नकुलिपतुसुसं

१. एकं समयं भगवा भगोसु विहरित सुंसुमारिगरे भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन नकुलिपता गहपित ब्रावाधिको होति 10 दुिक्खतो बाल्हिगिलानो । ब्रथ खो नकुलमाता गहपतानी नकुलिपतरं गहर्पात एतदवीच –

२. "मा खो त्वं, गहपित, सापेक्खो कालमकासि । दुक्खा, गहपित, सापेक्खस्स कालिङ्किरिया; गरिहता च भगवता सापेक्खस्स कालिङ्किरिया; गरिहता च भगवता सापेक्खस्स कालिङ्किरिया। सिया खो पन ते, गहपित, एवमस्स — 'न नकुलमाता 15 गहपतानी ममञ्चयेन सिक्खस्सिति' दारके पोसेतुं, घरावासं सन्धरितुं" ति । न खो पनेतं, गहपित, एवं दट्टब्बं। कुसलाहं, गहपित, कप्पासं किन्तितुं विण भ्रोलिखितुं। सक्कोमहं, गहपित, तवच्चयेन दारके पोसेतुं, घरावासं सन्धरितुं। तस्मातिह त्वं, गहपित, मा सापेक्खो कालमकासि । दुक्खा, गहपित, सापेक्खस्स कालिङ्किरिया; गरिहता च भगवता 20 सापेक्खस्स कालिङ्किरिया।

३. "सिया खो पन ते, गहपति, एवमस्स — 'नकुलमाता गह-पतानी ममच्चयेन ग्रञ्जं घर गिमस्सती' ति । न खो पनेतं, गहपति, . एवं दठुळां । त्वं चेव खो, गहपति, जानासि ग्रहं च, यं नो सोळस-वस्सानि गहहुक बहुाचरिय समाचिष्णं । तस्मातिह त्वं, गहपति, मा 25

१. सुमुमारिगरे — म०। २. मेसकलावने — सी०। ३ सापेको — रो०। ४. सक्कोति — रो०। ५ सल्पास्त्रु — सी०, रो०, सष्ठास्त्रु — स्या०। ६. मतारं — स्या०, बीरं – सी०। ७ —७. यदा ते — ती०; यण — स्या०; यथा नो — रो०। स—स. गहहुब्रह्मपरियं — स्या०। १. समादिकं — सी०।

10

R 297

B 263

सापेक्खो कालमकासि । दुक्खा, गहपति, सापेक्खस्स कालिङ्करिया; गरद्विता च भगवता सापेक्खस्स कालिक्करिया।

४. "सिया खो पन ते. गृहपति, एवमस्स - 'नकुलमाता गृह-पतानी समञ्ज्योन न दस्सनकामा भविस्सति भगवतो न दस्सनकामा भिक्खसङ्कस्सा' ति । न खो पनेतं, गहपति, एवं दट्टब्बं । ग्रहं हि, गद्रपति, तवच्चयेन दस्सनकामतरा चेव भविस्सामि भगवतो दस्सन-कामतरा च भिक्खुसङ्घस्स । तस्मातिह त्वं, गहपति, मा सापेक्सो कालमकासि । दुक्खा, गहपति, सापेक्खस्स कालङ्किरिया: गरहिता च भगवता सापेक्खस्स कालिङ्करिया।

 "सिया खो पन तें, गहपित, एवमस्स – 'न नकुलमाता गहपतानी ममच्चयेन सीलेस परिपूरकारिनी' ति । न खो पनेतं, गहपति, एवं ददब्बं । यावता खो, गहपति, तस्स भगवतो साविका गिही स्रोदात-वसना सीलेस परिपूरकारिनियो, ग्रहं तास ग्रञ्ञातरा । यस्स खो पनस्स कद्भा वा विमति वा - श्रयं सो भगवा श्ररहं सम्मासम्बद्धो भगोस् 15 विहरति संसुमारिगरे भेसकळावने मिगदाये – त भगवन्तं उपसङ्कामित्वा पुच्छतु । तस्मातिह त्वं, गहपति, मा सापेक्खो कालमकासि । गृहपति सापेक्खस्स कालिङ्करिया, गरिहता च भगवता सापेक्खस्स कालिङ्किरिया।

६. "सिया खो पन ते, गहपति, एवमस्स - 'न नकूलमाता 20 गहपतानी लाभिनी अञ्झत्तं चेतोसमथस्सा ति । न खो पनेतं, गहपति, एवं दट्टब्बं । यावता खो, गहपति, तस्स भगवतो साविका गिही भ्रोदात-वसना लाभिनियो अञ्झत्तं चेतोसमथस्स, ग्रह तास अञ्जातरा। यस्स खो पनस्स कङ्का वा विमति वा - ग्रयं सो भगवा भ्ररहं सम्मा-सम्बद्धी भग्गेसु विहरित सुंसुमारिगरे भेसकळावने मिगदाये - तं भगवन्तं 25 उपसङ्किमत्वा पुच्छतु । तस्मातिह त्वं, गहपति, मा सापेक्खो कालम-कासि । दुक्खा, गहपति, सापेक्खस्स कालिङ्करिया; गरहिता च भगवता सापेक्खस्स कालिङ्करिया ।

७. "सिया खो पन ते, गहपति, एवमस्स - 'न नकुलमाता गह-पतानी इमस्मि धम्मविनये स्रोगाधपता पतिगाधप्पत्ता स्रस्सासप्पत्ता तिण्णविचिकिच्छा विगतकथञ्जूषा वेसारज्जप्पत्ता भ्रपरप्पच्चया सत्थ-

१. स्था० पोत्थके नत्थि । २. च - स्था० ।

B. 264

सासने विहरती' ति । न लो पनेतं, गहपति, एवं दटुब्बं । यावता लो, गद्रपति, तस्स भगवतो साविका गिही श्रोदातवसना इमस्मि धम्मविनये क्रोगाध्यमा पतिगाधयमा ग्रस्सासयमा तिणाविचिकिच्छा विगत-कथङ्कथा वसारज्जपत्ता अपरप्यच्चया सत्युसासने विहरन्ति, श्रहं तासंग्रञ्जतरा। यस्स खो पनस्स कह्ना वा विमति वा – ग्रयं सो 5 भगवा अरहं सम्मासम्बद्धो भगोसु विहरति सुंसुमारगिरे भेसकळावने मिगदाये - तं भगवन्तं उपसङ्कमित्वा पुच्छतु । तस्मातिह त्वं, गहपति, मा सापेक्खो कालमकासि । दुक्खा गृहपति सापेक्खस्स कालिङ्करिया; गरिहता च भगवता सापेक्खरस कालिङ्करिया" ति ।

द. ग्रथ खो नक्लिपतुनो गहपतिस्स नकुलमातरा गहपता- 10 x.298 निया इमिना ग्रोवादेन ग्रोविदयमानस्स सो ग्राबाधो ठानसो पटिप्प-स्सम्भि । बुट्टाहि च नकुलिपता गहपति तम्हा स्राबाधा; तथा पहीनो च पन नकलिपतुनो गहपतिस्स सो भाबाधी भ्रहोसि । अथ खो नकलिपता गहपति गिलाना बुट्टितो' ग्रचिरबुट्टितो गेलञ्ञा दण्डमोलुब्भ येन भगवा तेनपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं 15 निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो नकुलिपतरं गृहपति भगवा एतदवोच -

 "लाभा ते, गहपति, सुलद्धं ते, गहपति! यस्स ते नकूल-माता गहपतानी अनकस्पिका अत्यकामा भ्रोवादिका अनसासिका। यावता खो, गहपति, मम साविका गिही श्रोदातवसना सीलेसु परिपूर-कारिनियो, नकूलमाता गहपतानी तासं ग्रञ्जातरा। यावता खो, 20 गहपति, मम साविका गिही स्रोदातवसना लाभिनियो स्रज्झत्तं चेतो-समथस्स, नकुलमाता गहपतानी तासं ग्रञ्जतरा । यावता खो, गहपति. मम साविका गिही श्रोदातवसना इमिंस धम्मविनये श्रोगाधप्पत्ता पतिगाधप्पत्ता ग्रस्सासप्पत्ता तिण्णविचिकिच्छा विगतकयञ्जूया वेसा-रज्जप्पत्ता ग्रपरप्पच्चया सत्यसासने विहरन्ति, नकुलमाता गहपतानी 25 तासं भ्रञ्जातरा । लाभा ते, गहपति, सुलद्धं ते, गहपति ! यस्स ते नकुलमाता गहपतानी अनुकस्पिका अत्यकामा स्रोवादिका सन-सासिका" ति ।

१. विहरन्तियो - स्या०, रो०। २. नकुलमाताय - सी०, स्या०। ३. बृद्दितीव --स्या०।

R. 299

B 265

R. 300

20

७. सोप्पसुत्तं

१. एक समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स म्रारामे । म्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बुद्धितो येनुपट्टानसाला तेनुपसङ्कमः; उपसङ्कमित्वा पञ्जाते श्रासने निसीदि । भायस्मा पि खो सारिपुत्तो सायन्हसमयं पटिसल्लाना वृद्धितो येनुपद्भान- साला तेन्पसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं स्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । ग्रायस्मा पि खो महामोगगल्लानो ... ग्रायस्मा पि खो महा-कस्सपो .. ग्रायस्मा पि खो महाकच्चायनो ... ग्रायस्मा पि खो महा-कोट्टिको ... ग्रायस्मा पि खो महावुन्दो ... ग्रायस्मा पि खो महाकिप्पनो ... श्रायस्मा पि खो अनरद्धो ... श्रायस्मा पि खो रेवतो ... श्रायस्मा पि 10 खो ग्रानन्दो सायन्हसँमयं पिटसल्लाना बुट्टितो येनुपट्टानसाला तेन्पसङ्क्षिः; उपसङ्क्षित्वा भगवन्त ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । त्रुथ खो भगवा बहदेव रित्त निसज्जाय वीतिनामेत्वा उट्टायासना विहारं पाविसि । ते पि खो ग्रायस्मन्तो ग्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो उट्टायासना यथाविहारं ग्रगमंसु । ये पन तत्थ भिक्खु नवा ग्रचिरपब्बजिता ग्राधना-15 गता इमं धम्मविनय ते याव सुरियुगामना काकच्छमाना सूपिस । ग्रह्सा खो भगवा दिब्वेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कन्तमानुसकेन ते भिक्ल याव सुन्यिगमना काक च्छमाने सूपन्ते । दिस्वा येनुपट्टानसाला तेनुपम द्वामि, उपम क्वमित्वा पञ्जाते ग्रासने निसीदि । निसज्ज स्रो

२ "कहं नु खो, भिक्खवे, सारिपुत्तो ? कहं महामोग्गत्लानो ? कह महाकस्सपो ? कह महाकच्चायनो ? कहं महाकोट्ठिको ? कहं महाचुन्दो ? कहं महाकप्पिनो ? कह श्रनुरुढो ? कह रेवतो ? कह ग्रानन्दो ? कह नु खो ते, भिक्खवे, थेरा सावका गता'' ति ?

भगवा भिक्खं ग्रामन्तेसि –

"ते पि खो, भन्ते, श्रायस्मन्तो ग्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो उट्ठा-²⁵ यासना यथाविहार श्रगमंस्" ति ।

३. ''केन' नो तुम्हें, भिक्खने, थेरा भिक्खू नागना' ति" याव सुरियुग्गमना काकच्छमाना सुपथ ? तं कि मञ्ञाय, भिक्खने, श्रपि नु तुम्हेहि दिट्ठ वा सुत वा – 'राजा खत्तियो मृद्धाभिसित्तो' यावदत्वं सेय्य-

१ महाकच्यानो - स्या०, रो०। २ महाकोद्वितो - सी०, रो०। ३ सायक्षसमय - स्या०, रो०। ४ सुरियस्सुमामना - स्या०, रो०। ४ ते मिक्क् - रो०। ६ तेन - सी०, स्या०, रो०। ७-७ नवा - सी०, स्या०, रो०। ६. मुद्धावसित्तो - सी०, स्या०, रो०।

सुखं पस्समुखं मिद्धमुखं ब्रनुयुत्तो विहरन्तो यावजीवं रज्जं कारेन्तो जनपदस्स वा पियो मनापो"'ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"सायु, भिक्खवे! मया पि खो एतं, भिक्खवे, नेव दिट्ठं न सुतं – 'राजा खत्तियो मुद्धाभिसित्तो यावदत्यं सेय्यसुखं पस्ससुखं मिद्ध- ऽ सुखं श्रनुयुत्तो विहरन्तो यावजीवं रज्जं कारेन्तो जनपदस्स वा पियो मनापो' ति ।

४. "तं कि मञ्ञाय, भिक्खवे, ग्रपि नु तुम्हेंहि दिंहुं वा सुतं वा – 'रिट्टको ... पे०... पेत्तणिको' ... सेनापितको' ... गामगामणिको ... पूगगामणिको यावदत्यं सेय्यमुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं श्रनुयुत्तो विह- 10 रन्तो यावजीवं पूगगामणिकत्तं कारेन्तो पूगस्स वा पियो मनापो''' ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"साधु, भिक्खवे ! मया पि खो एतं, भिक्खवे, नेव दिट्टं न सुतं – 'पूरागामणिको यावदत्यं सेय्यसुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं अनुयुत्तो विहरन्तो यावजीवं पूरागामणिकत्तं वा कारेन्तो पूरास्स वा पियो मनापो' ति ।

पू. "तं िक मञ्जाय, भिक्खवे, अपि नु तुम्हेहि विद्वं वा सुतं वा — 'समणो वा ब्राह्मणो वा यावदत्यं सेय्यसुखं पस्ससुखं भिद्धसुखं अनुयुत्तो इन्द्रियसु अगुत्तद्वारो भोजने अमत्तञ्जू जागरियं अननुयुत्तो अवि-पस्सको कुसलानं धम्मानं पुब्बरत्तापररत्तं बोधिपक्खियानं धम्मानं भावनानुयोगं अननुयुत्तो आसवानं खया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जा- 20 विमृत्ति विद्वेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पण्ज विह-रन्तो"" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"साधु, भिनखवे ! मया पि खो एतं, भिनखवे, नेव दिट्टं न सुतं – 'समणो वा बाह्मणो वा यावदत्यं सेय्यसुखं पस्ससुखं 25 R. 301 मिद्धसुखं अनुयुक्तो इन्द्रियेसु अगुक्तहारो भोजने अमक्तञ्जू जागरियं अननुयुक्तो अविपस्सको कुसलानं धम्मानं पुब्बरक्तापररत्तं बोधिपविखयानं धम्मानं भावनानुयोगं अननुयुक्तो आसवानं खया अनासवं चेतोविसृक्ति पञ्जाविसृक्ति दिट्टेव धम्मे समयं अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विह्रक्तो'ति ।

१. पेत्तनिको – स्या०, रो० । २. सेनाय सेना० – रो० । ३. गामगामिको – सी०, रो० । ४ फस्समुख – सी० । ५. बोधपक्खियानं – सी०, बोधपक्खिकानं – रो० ।

६. "तस्मातिह, भिक्खवे, एवं सिक्खितब्बं – 'इन्द्रिमेसु गुत्त-द्वारा भविस्साम, भोजने मत्तञ्जुनो, जागरिय अनुयुत्ता, विपस्सका कुसलानं धम्मानं, पुब्बरतापररत्तं बोधिपविखयानं धम्मानं, भावनानु-योगमनुयुत्ता विहरिस्सामा' ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खि-कब्बं' ति ।

८. मच्छबन्धसुत्तं

 एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरित महता भिक्कु-सङ्घेन सिंद्ध । ब्रह्मा खो भगवा अद्धानमग्गप्यटिपक्षो अञ्जातरिंस पदेसे मिच्छकं मच्छवन्धं मच्छे विधत्वा विधित्वा विविकणमानं । दिस्वा सग्गा ब्रोक्कम्म ब्रञ्जातरिंस्म रुक्खमूले पञ्जाते ब्रासने निसीदि ।
 निसज्ज खो भगवा भिक्खु ब्रामत्तेसि –

२. "पस्सथ नो तुम्हे, भिक्खवे, श्रमुं³ मच्छिकं मच्छबन्धं मच्छे विधत्वा विधित्वा विविकणमानं'' ति ?

"एवं, भन्ते"।

३. "तं किं मञ्जाय, भिक्तवे, अपि नु तुम्हेहि दिट्टं वा सुतं १२.902 15 वा – 'मिच्छिको मच्छवन्यो मच्छे विधित्वा विधित्वा विविकणमानो तेन कम्मेन तेन स्राजीवेन हित्ययायी वा स्रस्सयायी वा रथयायी वा यानयायी वा भोगभोगी वा महन्तं वा भोगक्यत्यं स्रज्झावसन्तो''' ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

B 267

"साधु, भिनखवे ! मया पि खो एतं, भिनखवे, नेव दिट्टुं न सुतं —

या मिन्छको मच्छवन्धो मच्छे विधत्वा विधित्वा विविक्तणमानो तेन

कम्मेन तेन प्राजीवेन हत्थियायी वा अस्सयायी वा रथयायी वा यानयायी वा भोगभोगी वा महन्तं वा भोगनखन्धं अञ्झावसन्तो'ति ।

तं किस्स हेतु ? ते हि सो, भिनखवे, मच्छे वज्झे वधायुपनीते' पापकेन

मनसान्पेनखति, तस्मा सो नेव हत्थियायी होति न अस्सयायी न रथयायी

या वा यानयायी न भोगभोगी, न महन्तं भोगनखन्धं अज्झावसति ।

४. "तं कि मञ्ञाय, भिक्खवे, ग्रिप नु तुम्हेहि दिट्टं वा सुतं वा – 'गोघातको गावो विघत्वा विघत्वा विक्किणमानो तेन कम्मेन तेन

१. मदानममा पटिपन्नो - स्या० । २ मसु - स्या० । ३. वधायानीते - स्या० ।

R. 303

15

म्राजीवेन हित्ययायी वा म्रस्सयायी वा रथयायी वा यानयायी वा भोग-भोगी वा महन्तं वा भोगक्खन्धं ग्रज्झावसन्तो''' ति ?

"नो हेतं, भन्ते''।

"साषु, भिक्खवे ! मया पि खो एतं, भिक्खवे, नेव दिट्टं न सुतं – 'गोघातको गावो विधित्वा विधित्वा विविकणमानो तेन कम्मेन उत्तन आजीवेन हित्थियायी वा अस्सयायी वा राययायी वा यानयायी वा भोगभोगी वा महन्तं वा भोगक्खन्धं अज्झावसन्तो' ति । तं किस्स हेतु ? तेहि सो, भिक्खवे, गावो वज्झे वधायुपनीते पापकेन मनसानुपेक्खति, तस्मा सो नेव हित्थियायी होति न अस्सयायी न रथयायी न यानयायी न भोगभोगी, न महन्तं भोगक्खन्धं अज्झावसति ।

५. "तं किं मञ्जाय, भिक्खवे, अपि नु तुम्हेंहि दिट्टं वा सुतं वा — 'श्रोरिक्सिको ... पे०... सुकरिको' ... पे०... साकुणिको .. पे०... मागविको मगे' विधित्वा विधित्वा विकिकणमानो तेन कम्मेन तेन श्राजीवेन हित्ययायी वा अस्सयायी वा रथयायी वा यानयायी वा भोग-भोगी वा महन्तं वा भोगक्खन्धं अज्झावसन्तो''' ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"सायु, भिक्खवे ! मया पि खो एतं, भिक्खवे, नेव दिट्ठ न सुतं — 'मागिवको मगे विधत्वा विधित्वा विविकणमानो तेन कम्मेन तेन आजीवेन हित्ययायी वा अस्सयायी वा राषयायी वा यानयायी वा भोगभोगी वा महत्तं वा भोगक्खन्यं अञ्झावसन्तो' ति । तं किस्स केतु ? ते हि सो, भिक्खवे, मगे वज्झे वधायुपनीते पापकेन मनसानु-पेक्खति, तस्मा सो नेव हित्थयायी होति न अस्सयायी न रथयायी न यानयायी न भोगभोगी, न महत्तं भोगक्खन्यं अञ्झावसति । ते हि नामे' सो, भिक्खवे, तिरच्छानगते पाणे वज्झे वधायुपनिते पापकेन मनसानुपेक्खमानों 'नेव हित्थयायी भिक्सति न अस्सयायी न रथयायी व विभागोगोगी, न महत्तं भोगक्खन्यं अञ्झावसिस्ति । को पन वादो यं मनुस्सभूतं वज्झं वधायुपनीतं पापकेन मनसानुपेक्छति ! ते हि तस्स", भिक्छवे, होति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गितं विनिपातं निरयं उपपज्जती" ति ।

१. सोकरिको – स्या०। २. मिगे – स्या०, रो०। ३. तो०, स्या०, रो० पोरवकेसु नित्य। ४. मनसानुपेक्खति तस्मा सो – स्या०। ५. होति – स्या०। ६. ग्रन्थावसति – स्या०। ७-७. तं हिस्स – रो०।

R. 304

10

15

25

६. पठममरणस्सतिसूत्तं

१. एकं समयं भगवा नातिके विहरति गिञ्जकावसर्षे । तत्र स्रो भगवा भिक्सू ग्रामन्तेसि – "भिक्सवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्सु भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –

 "मरणस्सति, भिक्खने, भाविता बहुलीकता महप्फला होति
 महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना । भावेथ नो तुम्हे, भिक्खने, मरणस्मति" ति ?

३. एवं बुत्ते ग्रञ्ञातरो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रह^र खो. भन्ते, भावेमि मरणस्सति" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्ख, भावेसि मरणस्सतिं" ति ?

"इध मय्हं, भन्ते, एवं होति – 'ब्रहो वताहं रत्तिन्दिवं जीवेय्यं, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं ब्रस्सा' ति । एवं खो ब्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्सति'' ति ।

४. ग्रञ्जतरो पि स्त्रो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि स्त्रो, भन्ते, भावेमि मरणस्सिति" ति ।

"यथा कथ पन त्व, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इध मय्ह, भन्ते, एव होति – 'ग्रहो वताहं दिवसं जीवेय्यं, भगवतो सासनं मनसि करेय्य, वहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति । एव खो ग्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्सति'' ति ।

५. ग्रञ्ञतरो पि स्त्रो भिक्सु भगवन्तं एतदवोच — "ग्रहं पि 20 स्त्रो, भन्त, भावेमि मरणस्सति" ति ।

"यथा कथं पन त्व, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इघ मय्हं, भन्ते, एव होति – 'ग्रहो बताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं एकपिण्डपातं भुङ्जामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत में कतं ग्रस्सां ति । एव खो ग्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्सति" ति ।

६. ग्रञ्ञतरो पि खो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि खो, भन्ते, भावेमि मरणस्सति" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

B. 269

१ नादिके – सी० स्या०, रो०। २ ग्रह पि – स्या०। ३. बहु – सी०। ४. एकं पिण्डपातं – स्या०, रो०।

"इस मब्हं, भन्ते, एवं होति — 'ब्रहो बताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं चत्तारो पञ्च' धालोपे सङ्खादित्वा अञ्चाहरामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं ब्रस्सा' ति । एवं खो ब्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्पति'' ति ।

R 305

 अञ्ञातरो पि स्त्रो भिक्स् भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि 5 स्त्रो, भन्ते, भावेमि मरणस्पितं" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इष मय्हं, भन्ते, एवं होति — 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं एकं आलोपं सङ्खादित्वा ग्रज्झोहरामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं अस्सा' ति । एवं खो ग्रहं, भन्ते, भावेमि मरण- 10 स्स्रति'' ति ।

 प्रञ्ञातरो पि खो भिक्खु भगवन्तं एतदबोच - "ग्रहं पि खो, भन्ते, भावेमि मरणस्सितं" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इध मध्हं, भन्ते, एवं होति — 'ब्रहो बताहं तदन्तरं जीवेय्यं 15 यदन्तरं अस्सिसित्वा वा पस्सिसामि पस्सिसित्वा वा अस्सिसामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत में कतं अस्सा' ति । एवं खो ब्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्सिति" ति ।

 एवं वृत्ते भगवा ते भिक्खू एतदवोच – "यो' चायं , भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्मिति भाविति – 'ब्रहो वताहं रत्तिन्दिवं जीवेय्यं, भगवतो 20 सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं श्रस्सा' ति ।

"यो चायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सिनि भावेति – 'ग्रहो वताहं दिवसं जीवेय्यं, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति ।

"यो चायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सति भावेति – 'ग्रहो 25 B. 270 वताहं तबन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं एकपिण्डपातं भृञ्जामि, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, वह वत मे कर्तं ग्रस्सा' ति ।

"यो चार्यं, भिक्कवं, भिक्कु एवं मरणस्सतिं भावेति – 'श्रहो बताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं चत्तारो पञ्च धालोपे सङ्कादित्वा अञ्जोहरामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' अ

१. स्या । पोत्यके नत्य । २-२. व्वाय - रो० ।

R. 306

ति । इमे वुक्वन्ति, भिक्खवे, भिक्खू पमत्ता विहरन्ति दन्धं मरणस्सर्ति भावेन्ति ग्रासवानं खयाय ।

"यो च' स्वायं', भिक्सवे, भिक्सु एव मरणस्सति भावेति – 'म्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तर एक म्रालोपं सङ्खादित्वा मज्झो-5 हरामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं भ्रस्सा'ति ।

"यो चार्य, भिक्खवे, भिक्ख एवं मरणस्सित भावेति – 'श्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं श्रस्सित्वा वा पस्ससामि पस्सित्वा वा श्रस्सामि, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं श्रस्सा ति । इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, भिक्ख् श्रप्पमत्ता विहरन्ति तिक्खं मरणस्सति भावेन्ति श्रासवान खयाय ।

१०. "तस्मातिह, भिक्खवे, एव सिक्खितब्बं — 'ग्रप्पमत्ता विहरिस्साम, तिक्खं मरणस्सति भावेस्साम ग्रासवानं खयाया' ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं" ति ।

१०. दुतियमरणस्सतिसुत्तं

१. एकं समयं भगवा नातिके विहरति गिञ्जकावसये। तत्र 15 सो भगवा भिक्स ब्रामन्तेसि —

२ "मरणस्सति, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिससा अमतोगधा अमतपरियोसाना । कथ भाविता च, भिक्खवे, मरणस्सति कथं बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना ?

३. "इघ, भिक्खवे, भिक्खु दिवसे निक्खन्ते रिल्या पितगताय" इति पटिसञ्चिक्खित – 'बहुका खो मे पच्चया मरणस्स – ग्रहि वा मं इसेय्य, विच्छिको वा म इसेय्य, सतपदी वा मं इसेय्य; तेन मे ग्रस्स कालिङ्किरिया सो ममस्स अन्तरायो । उपक्खिलत्वा वा पपतेय्यं, भत्तं वा मे भूतं व्यापज्ञेय्य, पित वा मे कुप्पेय्य, सम्हं वा मे कुप्पेय्य, स्तर्थका वा मे वाता कुप्पेय्यं; तेन मे प्रस्स कालिङ्किरिया सो ममस्स अन्तरायों ति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना इति पटिसञ्चिक्खतब्वं – 'श्रिविष नु खो मे पापका अकुसला घम्मा अप्पहीना ये मे ग्रस्सु रिलं कालं करोन्तस्स ग्रन्तरायायां ति ।

B 271

१-१ चाय - स्या॰। २ पतिहिताय - सी॰, पटिहिताय - स्या॰, रो०।

४. "सचे, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्समानी एवं जानाति — 'प्रत्यि मे पापका अकुसला धम्मा अप्यहीना ये मे अस्सु रित्त कालं करोन्तस्स अन्तरायाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं
अकुसलानं धम्मानं पहानाय अधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो
च उस्सोव्ही च अप्पटिवानी च सित च सम्पजञ्जं च करणीयं'। 5
सैय्यथापि, भिक्खवे, आदित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा तस्सेव चेतस्स
वा सीसस्स वा निब्बापनाय अधिमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च
उस्सोव्हि च अप्पटिवानि च सित च सप्पजञ्जं च करेय्य;
एवमेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्खुना तेसंयेव पापकानं अकुसलानं धम्मानं
पहानाय अधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च 10
अप्पटिवानी च सित च सम्पजञ्जं च करणीयं।

५. "सचे पन, भिनलवे, भिनलु पच्चवेनलमानो एव जानाति — 'नित्थ मे पापका अकुसला धम्मा अप्पहीना ये मे अस्सु रिंत्त कालं करोन्तस्स अन्तरायाया' ति, तेन, भिनल्ववे, भिनल्वुना तेनेव पीति-पामोज्जेन विहातब्बं अहोरत्तान्सिन्लिना कुसलेसु धम्मेस् ।

६. "इंघ पन, भिनसबं, भिनसबु रिलाग निनस्वन्ताय दिवसे पितगर्ते इति पिटसञ्चित्सति — 'बहुका स्त्रो में पञ्चया मरणस्स — ब्रहि वा मं इंसेय्य, विच्छिको वा मं इंसेय्य, सतपदी वा मं इंसेय्य, तेन में अरस कालिङ्किरिया सो ममस्स अन्तरायो। उपक्सिलिखा वा पपतेय्यं, भत्तं वा में भूतं व्यापञ्जेय्य, पित्तं वा में कुप्पेय्य, सेम्हं वा में कुप्पेय्य, सत्यका वा में नाता कुप्पेय्यं, तेन में अरस कालिङ्किरिया सो ममस्स अन्तरायों ति। तेन, भिनस्बने, भिनस्तुना इति पटिसञ्चित्स्वत्वत्वं — 'अत्य नु स्त्रो में पापका अकुसला धम्मा अप्यहीना ये में अरस्सु दिवा कालं करोन्तस्स अन्तरायायं ति।

७. "सचे, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चवेक्खमानो एवं जानाति – 25 'श्रत्यि मे पापका श्रकुसला धम्मा श्रप्पहीना ये मे श्रस्पुं दिवा कालं करोन्तस्स श्रन्तरायाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय श्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च श्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जं च करणीयं। R. 308

15

रे करणीया – सी०। २. पतिहिते – सी०, पटिहिते – स्वा०, रो०। ३. स्या०, रो०, पोत्यकेसु नस्यि। ४ प्रस्सं – स्या०। १ तेसुवेद – स्या०।

R. 309 15

B 273

सेय्यथापि, भिक्खवे, ब्रादित्तचेलो वा ब्रादित्तसीसो वा तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निब्बापनाय श्रिषमत्तं छुन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सीब्ब्हं च ग्रप्पाटिवानि च सति च सम्पजञ्जं च करेय्य; एव-मेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्खुना तेसंयेव पापकानं श्रकुसलानं घम्मानं उ पहानाय श्रिषमत्तो छुन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ग्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जं च करणीयं।

 मसचे पन, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति –
 'नित्य मे पापका अकुसला धम्मा श्रप्पहीना ये मे श्रस्सु दिवा कालं करो-न्तस्स अन्तरायाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेनेव पीतिपामोञ्जेन
 विहातब्बं ब्रहोरत्तानुसिक्खिना कुसलेसु धम्मेसु । एवं भाविता खो', भिक्खवे, मरणस्पति एवं बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा झमतो-गंशा झमतपरियोसाना' ति ।

सारणीयवग्गो^र दुतियो ।

तस्सुद्दानं

ढे सारणी' निसारणीय', भद्दकं ग्रनुतप्पियं'। नकुलं'सोप्पमच्छा च',ढे'होन्ति मरणस्सती ति'।

३. अनुत्तरियवग्गो

१. सामकसूत्तं

 एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित सामगामके पोक्ख-रिणयायं। अय खो अञ्जातरा देवता अभिक्कन्ताय रिलया अभिक्कन्त-वण्णा केवलकप्पं पोक्खरिणयं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं एतदवोच —

त जो - स्वा० । २. साराणियादिवमो - स्वा०; साराणीयवमो - रो० ।
 साराणीया मेर्स - बी०, स्वा०, रो० । ४ धननृतिध्ययं - रो० । ४-४. नकुल कुसला नर्ज्य हो लि०, स्वा०, नकुल नज्ज्ञ हे व - रो० । ६-६. मरणस्वतिना स्वाति - सी०, स्वा०; होन्ति मरणस्वतिना च ति - रो० ।

B 274

- २. "तयोमे, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति । कतमे तयो ? कम्मारामता, भस्सारामता, निहारामसा – इमे खो, भन्ते, तयो धम्मा भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ती" ति ।
- ३. इदमवीच सा देवता । समनुञ्जो सत्था ब्रहोसि । ग्रथ खो सा देवता "समनुञ्जो मे सत्था" ति भगवन्तं ब्रभिवादेत्वा पदिवस्तणं 5 कत्वा तत्थेवन्तरधायि ।
- ४. अथ खो भगवा तस्सा रत्तिया अञ्चयेन भिक्खू आमन्तेसि "इमं, भिक्खने, रात्त अञ्ञातरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं पोक्खराण्यं भ्रोभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्क्ष्मिः, उपसङ्क्ष्मित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अद्वासि । एकमन्तं ठिता खो, 10 भिक्खने, सा देवता मं एतदवोच 'तयोमे, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति । कतमे तयो ? कम्मारामता, भस्सारामता, निहारामता इमे खो, भन्ते, तयो धम्मा भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ती' ति । इदमवोच, भिक्खने, सा देवता । इदं बत्वा मं अभिवादेत्वा पदिख्छणं कत्वा तत्थेवन्तरधायि । तेसं वो, भिक्खने, अलाभा तेसं दुल्लढी, ये 15 वो देवता पि जानन्ति कुसलेहि धम्मेहि परिहायमाने ै।
- ४. "ग्रपरे पि, भिक्खवे, तथो परिहानिये घम्मे देसेस्सामि । तं गुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्ख भगवतो पच्चस्सोस्ं । भगवा एतदवोच –
- ६. "कतमे च, भिक्खवे, तयो परिहानिया धम्मा ? सङ्गणिका- 20 र 310 रामता, दोवच्चस्सता, पापमित्तता — इमे खो, भिक्खवे, तयो परि-हानिया धम्मा ।
- ७. "ये हि केचि, भिक्खवे, अतीतमद्धानं परिहाधिमु कुसलेहि धम्मेहि, सब्बेते इमेहेव छिह धम्मेहि परिहाधिमु कुसलेहि धम्मेहि। ये पि हि केचि, भिक्खवे, अनागतमद्धानं परिहाधिस्सन्ति कुसलेहि धम्मेहि, सब्बेते इमेहेंब छिह धम्मेहि परिहाधिस्सन्ति कुसलेहि धम्मेहि। ये पि हि केचि, भिक्खवे, एतरिह परिहाधिन्त कुसलेहि धम्मेहि। ये पि हि केचि, भिक्खवे, एतरिह परिहाधिन कुसलेहि धम्मेहि, सब्बेते इमेहेव छिह धम्मेहि परिहाधिन कुसलेहि धम्मेहि।" ति।

१. वो दुल्लखं -- सी॰ । २. परिहानाय संवत्तमाने -- सी॰, रो॰ ।

२. ग्रपरिहानियसुत्तं

 "छियमे, भिक्खवे, अपिरहानिये वम्मे देसेस्सामि, तं सुणाथ
 ... पे०... कतमे च, भिक्खवे, छ अपिरहानिया घम्मा ? न कम्मा-रामता, न भस्सारामता, न निद्दारामता, न सङ्गणिकारामता, सोवच-स्सता, कल्याणमित्तता – इमे खो, भिक्खवे, छ अपिरहानिया घम्मा ।

२. "थे हि केचि, भिक्खबे, अतीतमद्वानं न परिहायिसु कुसलेहि धम्मेहि, सब्बेते इमेहेव छहि धम्मेहि न परिहायिसु कुसलेहि धम्मेहि । ये पि हि केचि, भिक्खबे, अनानतमद्वानं न परिहायिस्सन्ति कुसलेहि धम्मेहि, सब्बेते इमेहेव छहि धम्मेहि न परिहायिस्सन्ति कुसलेहि धम्मेहि । ये पि हि केचि, भिक्खबे, एतरिह न परिहायिस्त कुसलेहि धम्मेहि । ये पि हि केचि, भिक्खबे, एतरिह न परिहायिन्ति कुसलेहि धम्मेहि, सब्बेते इमेहेव छहि धम्मेहि न परिहायन्ति कुसलेहि धम्मेहि ।

३. भयसुत्तं

१. "'भयं' ति, भिक्खते, कामानमेतं प्रधिवचनं; 'दुक्खं' ति, भिक्खते, कामानमेतं प्रधिवचन, 'रोगो' ति, भिक्खते, कामानमेतं ग्रविवचनं; 'गण्डो' ति, भिक्खते, कामानमेतं ग्रधिवचनं, 'सङ्को' ति, भिक्खते, कामानमेतं ग्रधिवचनं, 'पङ्को' ति, भिक्खते, कामानमेतं ग्रधिवचन ।

२ "कस्मा च, भिक्खवे, 'भय' ति कामानमेत ग्रधिवचनं ? कामरागरत्तायं, भिक्खवे, छन्दरागिवनिबद्धो विट्ठधिम्मका पि भया न परिसुच्चति, सम्पराधिका पि भया न परिसुच्चति, तस्मा 'भयं' ति कामानमेतं ग्रधिवचनं । कस्मा च, भिक्खवे, दुक्ख ति ...पे०... रोगो ति ... गण्डो ति . सङ्को ति ... पङ्को पि कामानमेतं ग्रधिवचनं ? कामरागरत्ताय, भिक्खवे, छन्दरागिविनिबद्धो विट्ठधिम्मका पि पङ्का न परिमुच्चति, सम्पराधिका पि पङ्का न परिमुच्चति, तस्मा 'पङ्को' ति कामानमेतं ग्रधिवचनं ति ।

"भयं दुक्लं रोगो गण्डों, सङ्गो पङ्को च उभयं। एते कामा पवुच्चन्ति, यत्थ सत्तो पुथुज्जनो।।

R 311

25

१-१ ० गण्डो - सी०; दुक्खंच रोगो च - स्या०; ० गण्ड - रो०।

"उपादाने भयं दिस्वा, जातिमरणसम्भवे । अनुपादा विमुच्चन्ति, जातिमरणसङ्खये ।। "ते खेमप्पत्ता मुखिनो, दिट्टघम्माभिनिब्बुता । सब्बवेरभयातीता, सब्बदुक्खं उपच्चगं" ति ।।

B. 27

४. हिमवन्तसुत्तं

१. "छहि, भिवखवे, धम्मेहि समन्नागतो भिवखु हिमबन्तं उ पब्बतराजं पदालेय्य, को पन वादो छवाय अविज्जाय! कतमेहि छहि ? इध, भिवखवे, भिवखु समाधिस्स समापत्तिकृसलो होति, समाधिस्स ठितिकुसलो होति, समाधिस्स बृट्टानकृसलो होति, समाधिस्स करिलत-कृसलो होति, समाधिस्स गोचरकुसलो होति, समाधिस्स अभिनीहार-कृसलो होति । इसेहि खो, भिवखवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिवखु ।। हिमवन्त पब्बतराजं पदालेय्य, को पन वादो छवाय अविज्जाया" ति !

R 312

५. धनुस्सतिद्वानसुत्तं

१. "खयिमानि, भिवखवे, अनुस्सितिट्टानानि । कतमानि छ ? इघ, भिवखवे, अरियसावको तथागतं अनुस्सरित – 'इति पि सो भगवा .. पे०.. सत्था देवमनुस्सान वृद्धो भगवा' ति । यस्मि, भिवखवे, समये अरियसावको तथागत अनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुट्टितं वित्तं होति, न नदोसपरियुट्टितं वित्तं होति, न मोहपरियुट्टितं वित्तं होति, उजुगतमेवस्स तस्मि समये वित्तं होति, निक्खन्तं मृत्त वृद्धितं गेघम्हा । 'गेघो' ति खो, भिवखवे, पञ्चन्नेत कामगुणानं अधिवचनं । इदं पि खो, भिवखवे, आरम्मणं करित्वा एविमधेकच्चे सत्ता विसुण्झन्ति ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, ब्रिरियसावको धम्म अनुस्सरति – 20 'स्वाक्खातो भगवता धम्मो ... पे०... पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्बूही' ति । यस्मि, भिक्खवे, समये अरियसावको धम्म अनुस्सरित, नेवस्स तिस्म समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोह-परियुद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति,

B 276

१. सब्बे वेरमयातीता — स्या०। २ कल्लताकुसलो — स्या०; कल्सिताकुसलो — रों०।

R. 313

निक्खन्तं मुत्तं बृद्धितं गेधम्हा । 'गेषो' ति खो, भिक्खवे, पञ्चलेतं कामगुणानं ध्रिधिवचनं । इदं पि खो, भिक्खवे, झारम्मणं करित्वा एवमिषेकच्चे सत्ता विसुज्झन्ति ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, प्ररियसावको सङ्खं अनुस्सरित –
 "सुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो . पे०... अनुत्तरं पुञ्ञ्ञावखेतं लोकस्सा' ति । यस्मि, भिक्खवे, समये प्ररियसावको सङ्खं अनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धित चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति, निक्खत्तं मुत्तं वृद्धितं गेघम्हा । 'गेघो' ति खो, भिक्खवे, पञ्चन्नेतं कामगुणानं प्रधिचचन । इद पि खो, भिक्खवे, ग्रारम्मणं करित्वा एविमिषेकच्चे सत्ता विसुज्झन्ति ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, श्रीरयसावको ग्रत्तनो सीलानि ग्रनुस्सरित ग्रखण्डानि ग्रन्छिद्दानि ...पे०... समाधिसवत्तनिकानि । यस्मि, भिक्खवे, समये ग्रीरयसावको सील ग्रनुस्सरित, नेवस्स तिस्म समये उपापरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरि-युद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तिस्म समये चित्तं होति, निक्खत्तं मुत्तं वृद्धितं गेधम्हा । भोधों ति खो, भिक्खवे, पञ्चन्नेतं कामगुणानं ग्रधिवचनं । इदं पि खो, भिक्खवे, ग्रारम्मणं करित्वा एविमिधेकच्चे सत्ता विसुञ्ज्ञान्ति ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, ब्ररियसावको ब्रक्तनो चागं ब्रनु-स्सरित — 'लाभा वत में! सुलद्धं वत में ... पे०... याचयोगो दान-संविभागरतो' ति । यस्मि ... पे०... एवमिधेकच्चे सत्ता विसुज्झन्ति ।

६. "पुन च परं, भिन्छवं, ग्रिरियसावको देवता ग्रनुस्सरित — 'सन्ति देवा चातुमहाराजिका, सन्ति देवा तावर्तिसा, सन्ति देवा यामा, उस्ति देवा तुसिता, सन्ति देवा निम्मानरितनो, सन्ति देवा परनिम्मित-वसवित्तो, सन्ति देवा ब्रह्मकायिका, सन्ति देवा ततुत्तिर । यथारूपाय सद्धाय समकागता ता देवता हतो चुता तत्थ उपपक्षा; मर्व्ह पि तथारूपा सद्धा संविज्जति । यथारूपेन सीलेन ... सुतेन ... चागेन ... पञ्ञाय समकागता ता देवता हतो चुता तत्थ उपपक्षा; मर्व्ह पि तथारूपा पञ्जा अ संविज्जती' नि ।

R. 314

20

B. 277

#8

७. "बस्सि, 'भिन्सदे, समये प्रश्यिसावको प्रत्तनो च तासं च देवतानं सद्धं च सीलं च सुतं च चागं च पञ्जां च प्रनुस्तरित नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न बोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, ज्जुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति, निक्सत्तं मुत्तं वृद्धितं गेघम्हा । 'गेघो' ति खो, भिक्खवे, पञ्चक्षेतं काम- 3 गुणानं अधिवचनं । इदं पि खो, भिक्खवे, आरम्मणं करित्वा एविमधे-कच्चे सत्ता विसुन्द्वन्ति । इमानि खो, भिक्खवे, ख अनुस्सितिद्वानानी" ति ।

६. महाकच्चानसुसं

- १. तत्र खो आयस्मा महाकच्चानो भिक्कू आमन्तीस "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो महा- 10 कच्चानस्स पच्चस्सोसुं । आयस्मा महाकच्चानो एतदवोच —
- २. "अच्छिरियं, आवृत्तो; अन्भृतं, आवृत्तो ! याविञ्चदं तेन भगवता जानता पस्तता अरहता सम्मासम्बुद्धेन सम्बाधे भ्रोकासाधिगमो अनुबुद्धे। सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिककमाय दुक्खदोमनस्सानं अत्यञ्जमाय ज्ञायस्स अधिगमाय निब्बानस्स सिच्छिकिरियाय, यदिदं 15 छ अनुस्सितिद्वानानि । कतमानि छ ? इषावृत्तो, अरियसावको तथागतं अनुस्सरित 'इति पि सो भगवा ... पे ०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । यस्मि, आवृत्तो, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित नेवस्स तिस्म समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, नवत्रे वर्ष्यात् अनुस्सरित होति, नविष्यत् प्रत्यत्वान्तं स्वतं होति, ज्ञावृत्तं नेवस्त तिस्म समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति; उज्जातमेवस्स तिस्म समये चत्तं होति, ज्ञावृत्तानं मुत्तं वृद्धितं चित्तं होति; ज्ञावृत्तानं आप्तयत्वाचे स्वव्यतं कामगुणानं अधिवचनं । स खो सो, आवृत्तो, प्रार्थितावको स्वव्यतं भाषाससमेन चेतसा विहरित वियुत्तेन महगतिन अप्यमाणेन भवेरेन अव्यापञ्जेन । इदं पि खो, आवृत्तो, आरम्मणं करित्वा एवमिषेकच्चे सत्ता विद्युद्धियम्मा भवन्ति ।
 - ३. "पुन च परं, झानुसो, झरियसानको घम्मं झनुस्सरित --'स्वाक्सातो भगवता घम्मो ... पे०... पञ्चत्तं वेदितब्बो विञ्जूही'ति ।

१. स्था० पोत्वके मरिव।

B 278

R. 316

याँसम, ब्रावुसो, समये अरियसावको धम्मं अनुस्सरित नेवस्स तरिंस समये रागणिरपृद्वितं चित्तं होति, न दोसपिरपृद्वितं चित्तं होति, न मोहपरिपृद्वितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तरिंस्म समये चित्तं होति, निक्खन्तं मुत्तं बृद्वितं गेधम्हा । 'गेधो' ति खो, आवुसो, पञ्चमेतं काम-गुणानं अधिवचनं । स खो सो, आवुसो, ग्रियसावको सब्बसो आकास-समेन चेतसा विहरित विपुलेन महम्मतेन अप्पमाणेन अवेरेन अब्या-पज्झेन । इदं पि खो, आवुसो, आरम्मणं करित्वा एविमथेकच्चे सत्ता विसुद्धिधम्मा भवन्ति ।

४. "पुन च परं, आवुसो, अरियसावको सङ्घ अनुस्सरित — 'मुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो ... पे ०... अनुत्तरं पुञ्ञ्नक्खेत्तं लोकस्सा' ति । यस्मि, आवुसो, समये अरियसावको सङ्घ अनुस्सरित नेवस्स तस्मि समये रागपरियृद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियृद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियृद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तिस्म समये चित्तं होति, निक्खत्तं मुत्तं वृद्धितं गेधम्हा । 'गेधो' ति खो, आवुसो, पञ्चन्नेत काम- गुणानं अधिवचनं । स खो सो, आवुसो, अरियसावको सब्बसो आकास- समेन चेतसा विहरित विपुलेन महम्मतेन अप्पमाणेन अवेरेन अब्या- पज्झेन । इद पि खो, आवुसो, आरम्मणं करित्वा एविमधेकच्चे सत्ता विसुद्धिश्रम्मा भवन्ति ।

पू. "पुन च परं, ग्रावुसो, ग्रिरयसावको ग्रत्तनो सीलानि ग्रनुरसरित ग्रलण्डानि ... पे०... समाधिसंवत्तनिकानि । यिर्सम, ग्रावुसो,
समये ग्रिरयसावको ग्रत्तनो सील ग्रनुस्सरित नेवस्स तिस्म समये रागपरियुद्धित चित्तं होति, न दोसपरियुद्धित चित्तं होति, न मोष्ट्रपरियुद्धित
चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तिस्म समये चित्तं होति, निक्खन्तं मुत्तं
बुद्धितं गेथम्हा । 'गेघो' ति खो, ग्रावुसो, पञ्चक्रेतं कामगुणानं ग्रिषववतं । स खो सो, ग्रावुसो, ग्रिरयमावको सब्बसो ग्राकाससमेन चेतसा
विहरित वियुलेन महम्मतेन अप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रव्यापज्झेन । इदं पि
खो, ग्रावुसो, ग्रारम्मणं करित्वा एविमधेकच्चे सत्ता विसुद्धिधम्मा
भवन्ति ।

६. "पुन च परं, ब्रावुसो, ब्ररियसावको ब्रत्तनो चागं श्रनुस्स-३० रित – 'लाभा वत मे, सुलद्धं वत मे ... पे०.. याचयोगो दानसंविभागरतो'

B. 279

R. 317

ति । यस्मि, ब्रावुसो, समये ब्रारियसावको अत्तनो वागं ब्रनुस्सरित नेवस्स तर्सिम समये रागपरियृद्धितं चित्तं होति, न वोसपरियृद्धितं चित्तं होति, न वोसपरियृद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियृद्धितं चित्तं होति, जजुगतमेवस्स तर्सिम समये चित्तं होति, निक्कत्तं मुत्तं वृद्धितं गेषम्हा । 'गेषो' ति खो ब्रावुसो पञ्चकेतं कामगुणानं अधिवचनं । स खो सो, ब्रावुसो, ब्रारियसावको सब्बसो उ ब्राकाससमेन चेतमा विहरित वियुक्ते महग्गतेन ब्रप्पमाणेन ब्रवेरेन ब्रब्यापज्ञीन । इदं पि खो, ब्रावुसो, ब्रारम्मणं करित्वा एविमिष्ठेकस्चे सत्ता विसद्धिधम्मा भवन्ति ।

७. "पुन च परं, श्रावुसो, श्रिरियसावको देवता अनुस्सरित — 'सन्ति देवा चानुमहाराजिका, सन्ति देवा ... पे०... ततुत्तिरे । यथारूपाय सद्धाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्य उपपन्ना; मग्हं ि तयारूपा सद्धाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्य उपपन्ना; मग्हं ि तयारूपा समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्य उपपन्ना; मग्हं ि तथारूपा पञ्ञाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्य उपपन्ना; मग्हं ि तथारूपा पञ्ञाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्य उपपन्ना; मग्हं ि तथारूपा पञ्ञा सांव व देवतानं सद्धं च सीलं च सुतं च चागं च पञ्जां च श्रनुस्सरित नेवस्स व देवतानं सद्धं च सीलं च सुतं च होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति; उज्जातमेवस्स तस्स समये चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं वित्तं होति; उज्जातमेवस्स तस्स समये चित्तं होति, तन्वस्त्तं मुत्तं वुद्धितं गेथम्हा । 'गेथो' ति खो, श्रावुसो, पञ्चमेतं कामगुणानं प्रधिवचनं । स खो सो, श्रावुसो, श्रीर्यमावको सव्बसो स्नाकाससमेन चेतसा विहरित विपुलेन महम्मतं क्रिस्ता एविमधेकच्चे सत्ता विसुद्धिधमा भवन्ति।

दः "ग्रच्छरियं, ग्रावृसो, ग्रब्भुतं, ग्रावृसो ! यावञ्चिदं तेन भगवता जानता पस्सता ग्ररहता सम्मासम्बुद्धेन सम्बाधे श्रोकासाधिगमो श्रनुबुद्धो सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिटेवानं समतिवकमाय दुवखदोमनस्सानं 25 श्रत्यञ्जमाय ञायस्स ग्रधिगमाय निब्बानस्स सच्छिकिरियाय, यदिदं छ ग्रनुस्सतिद्वानानी" ति ।

१. स्या॰, रो॰ पोत्वकेसु न दिस्सति । २. ततुर्त्तार – सी॰; तदुर्त्तार – स्या॰ । ३ अञ्चापज्डोन – रो॰ । ४. इमानि छ – सी॰, स्या॰, रो॰ ।

B. 280

R. 318

७. पठमसमयसुत्तं

१. श्रथ खो ग्रञ्जातरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्ख भगवन्तं एतदवोच —

"कति नु खो, भन्ते. समया मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय

s उपसङ्कामितुं'' ति ?

- २. "छियमे, भिक्खु, समया मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्क्षमितुं । कतमे छ ? इध, भिक्खु, यहिंम समये भिक्खु कामराग-पिरयुट्टिनेन चेतसा विहरित कामरागपरेतेन, उष्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति तहिंम समये मनोभावनीयो भिक्खु । उपसङ्क्षमित्वा एवमस्स चवनीयो 'ग्रहं खो, श्रावुसो, कामरागपिर-यृद्धितं चेतसा विहरित कामरागरित् न, उप्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानामि । साधु वत मे ग्रायस्मा कामरागस्स पहानाय धम्मं देसेतूं ति । तस्स मनोभावनीयो भिक्खु कामरागस्स पहानाय धम्मं देसेति । ग्रयं, भिक्खु, पठमो समयो मनोभावनीयस्स । भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्क्षित् ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खु, याँस्म समये भिक्खु व्यापादपरियृद्धिते चेतसा विहरित व्यापादपरेतेन, उप्पन्नस्स च व्यापादस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति तर्स्म समये मनोभावनीयो भिक्खु उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो 'ग्रहं खो, ग्रावुसो, व्यापादपरियृद्धितेन चेतसा 20 विहरामि व्यापादपरेतेन, उप्पन्नस्स च व्यापादस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानामि । साधु वत मे ग्रायस्म व्यापादस्स पहानाय धम्म देसेत् । तस्स मनोभावनीयो भिक्खु व्यापादस्स पहानाय धम्म देसेति । प्रयं, भिक्खु दुतियो समयो मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्कमित् ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खु, यिंस्म समये भिक्खु थीनिमद्धपरियृद्धितेन चेनसा विहरित थीनिमद्धपरेतेन, उप्पन्नस्स च थीनिमद्धस्स
 निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति तिस्म समये मनोभावनीयो भिक्खु
 उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो 'ग्रहं खो, ग्रावुसो, थीनिमद्धस्स
 यृद्धितेन चेतसा विहरिम थीनिमद्धपरेतेन, उपपन्नस्स च थीनिमद्धस्स
 विस्सरणं यथाभूतं नप्पजानािम । साधु वत मे ग्रायस्मा थीनिमद्धस्स

पहानाय घम्मं देखेतु' ति । तस्स मनोभावनीयो भिक्खु धीनमिद्धस्स पहानाय घम्मं देसेति । श्रयं, भिक्खु, तितयो समयो मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्क्षमितुं ।

४. "पृत च परं, भिनस्तु, यस्मि समये भिनस्तु उद्वरुचकुनकुच्य-परियुद्वितेन चेतसा विहरति उद्वरुचकुनकुच्यपरेतेन, उप्पन्नस्स च उद्वरुच-कुनकुच्यस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति तस्मि समये भनोभावनीयो भिनस्तु उपसङ्किमित्वा एवमस्स वचनीयो – 'श्रहं स्तो, श्रावुसो, उद्वरुच-कुनकुच्यपरियुद्वितेन चेतसा विहरामि उद्वरुचकुनकुच्यपरेतेन, उप्पन्नस्स च उद्वरुचकुनकुच्यस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानामि । साधु वत मे श्रायस्मा उद्वरुचकुनकुच्यस्स पहानाय धम्मं देसेति । श्रसं, भावनीयो भिनस्तु उद्वरुचकुनकुच्यस्स पहानाय धम्मं देसेति । श्रसं, भिनस्त, चत्रत्यो समयो मनोभावनीयस्स भिनस्तुनो दस्सनाय उपसङ्कित्।

६. "पुन च परं, भिक्लु, यस्म समये भिक्लु विचिकिच्छापरियुट्ठितेन चेतसा विहरित विचिकिच्छापरेतेन, उप्पन्नाय च विचिकिच्छाय
निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानाति तिस्म समये मनोभावनीयो भिक्लु 15
उपसङ्किमत्वा एवमस्स वचनीयो – 'ब्रहं', ब्रावुसो, विचिकिच्छापरियुट्ठितेन चेतसा विहरामि विचिकिच्छापरेतेन, उप्पन्नाय च विचिकिच्छाय
निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानामि । साधु वत मे ब्रायस्मा विचिकिच्छाय
पहानाय धम्मं देसेत्' ति । तस्स मनोभावनीयो भिक्लु विचिकिच्छाय
पहानाय धम्मं देसेत् । ब्रयं, भिक्लु, पञ्चमो समयो मनोभावनीयस्स 20
भिक्लुनो दस्सनाय उपसङ्किमतुं ।

७. "पुन च परं भिनखु, यहिंस समये भिनखु यं निमित्तं झागस्म यं निमित्तं मनिसकरोतो अनन्तरा आसवानं खयो होति तं निमित्तं नप्य-जानाति तहिंस समये मनोभावनीयो भिनखु उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो – 'श्रष्टं खो, आवुसो, यं निमित्तं आगस्म यं निमित्तं मनिस- 25 करोतो अनन्तरा आसवानं खयो होति, तं निमित्तं नप्यजानामि । साधु वत मे आयस्मा आसवानं खयाय धम्मं देसेत्' ति । तस्स मनोभावनीयो भिनखु आसवानं खयाय धम्मं देसेति । अयं, भिनखु, छट्टो समयो मनोभावनीयस्स भिनखुनो दस्सनाय उपसङ्कमितुं । इमे खो, भिनखु, छ समया मनोभावनीयस्स भिनखुनो दस्सनाय उपसङ्कमितुं । इसे खो, भिनखु, छ समया मनोभावनीयस्स भिनखुनो दस्सनाय उपसङ्कमितुं" ति ।

R 319

B 281

१ महं लो - सी०, स्था०, रो०। २. न जानाति न पस्सति - सी०, स्था०, रो०।

८. दुतियसमयसूत्तं

B. 282, R. 320 १. एकं समयं सम्बद्दला थेरा भिक्खू बाराणसियं विहरिन्द इसिपतने मिगदाये । अथ खो तेसं थेरानं भिक्खूनं पच्छाभत्तं पिण्डपात-पिटक्कन्तानं मण्डलमाळे सिन्निसिमाझं सिन्निपतितानं अयमन्तराकथा उदपादि – "को नु खो, आवुसो, समयो मनोभावनीयस्म भिक्खुनो इस्सनाय उपसङ्कमितं" ति ?

२ एवं वृत्ते ग्रञ्जातरो भिक्क्षु थेरे भिक्क्षू एतदवोच — "यस्मि, ग्रावुसो, समये मनोभावनीयो भिक्क्षु पच्छाभत्तं पिण्डपालपटिकक्तो पादे पक्कालेत्वा निसिन्नो होति पल्लङ्कं ग्राभुजित्वा उजुं कायं पणिघाय परिमुखं सति उपट्टपत्वा, सो समयो मनोभावनीयस्स भिक्क्षुनो दस्सनाय उपसङ्कितं' ति ।

इ. एवं वृत्ते ग्रञ्जातरो भिनस्तु तं भिनस्तुं एतदवोच — "न स्तो, ग्रावृत्तों, सो समयों मनोभावनीयस्स भिनस्तुनो दस्सनाय उपसङ्कः मितुं । यस्मि, ग्रावृत्तों, समयो मनोभावनीयो भिनस्तु पच्छाभत्तं पिण्ड-पातपिटनकन्तो पादे पनस्ताते निसन्नो होति पल्लङ्कः ग्राभुजित्वा । उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सित उपटुपेत्वा, चारित्तिकलमयो पिस्स तर्हिम समये ग्रप्पटिप्पस्सद्धो होति, भत्तिकलमयो पिस्स तर्हिम समये ग्रप्पटिप्पस्सद्धो होति, भत्तिकलमयो पिस्स तर्हिम समये ग्रप्पटिप्पस्तद्धो होति, भत्तिकलमयो पिस्स तर्हिम समये ग्रप्पटिप्पस्तद्धो होति। तस्मा सो ग्रम्पयो मनोभावनीयस्त भिनस्तुनो दस्सनाय उपस्ति मुनित् । यहिम, ग्रावृत्तो, स्तम्यो मनोभावनीयस्स भिनस्त्वा उपहुपेत्वा, सो समयो मनोभावनीयस्स भिनस्त्वा दस्सनाय उपसङ्घितः तो ।

४. एवं बुत्ते अञ्जातरों भिनस्तु तं भिनस्तुं एतदबोच — "न स्तो, आनुमो, सो ममयो मनोभावनीयस्स भिनस्तुनो दस्सनाय उपसङ्कमित् । यिंम, आनुसो, समये मनोभावनीयो भिनस्तु सायन्हसमयं पटिसल्लाना विद्वार विद्वार पर्वे कि विद्वार विद्वार विद्वार उर्जु कार्य पणिषाय परिमुख सित उपटुपेत्वा, यदेवस्स दिवा समाधिनिमित्तं मनसिकतं होति तदेवस्स तिंसम् समये समुदाचरित । तस्मा सो असमयो मनीभावनीयस्स भिनस्ता उरसङ्कमित् । यिंस्म, आनुसो, मनीभावनीयस्स भिनस्ता दस्ताय उपसङ्कमित् । यिंस्म, आनुसो, स्रावसो,

B. 283

R. 321

१ मण्डलमाले – सी०, रो०। २-२ समया – सी०, स्था०। ३. विहारपच्छा छामार्थ – सी०।

समये मनोभावनीयो भिक्खु रक्तिया पच्चूससमयं पच्चूट्टाय निसिन्नो होति पल्लङ्कं ग्राभुजित्वा उर्जु कायं पणिधाय परिमुखं सर्ति उपट्टपेत्वा, सो समयो मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय उप-सङ्क्रीमत्" ति ।

ूर. एवं वृत्ते अञ्जातरो भिक्खु तं भिक्खुं एतदबोच — "न खो, 5 आवुसो, सो समयो मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्क्षिमतुं । यस्मि, आवुसो, समये मनोभावनीयो भिक्खु रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुहाय निसिन्नो होति पत्लङ्कं आभुजित्वा उर्जु कायं पणिधाय परिमुखं सति उपदुपेत्वा, श्रोजहायिस्स तिस्म समये कायो होति फासुस्सं होति बुढानं सासन मनसि कातुं। तस्मा सो असमयो मनोभावनीयस्स 10 भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्क्षितं" ति ।

६. एवं वृत्ते आयस्मा महाकच्चानो थेरे भिक्क् एतदवोच —
"सम्मुखा मेतं, आवुसो, भगवतो सुतं सम्मुखा पिटम्मिहृत — 'छियमे,
भिक्ख, समया मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्क्षमितुं।
कतमे छ ? इथ, भिक्खु, यिंम समये भिक्खु कामरागपरियृद्धितेन 15
चेतसा विहर्रात कामरागपरेतेन, उप्पन्नस्स च कामरागरस निस्सरणं
यथाभूतं नप्पजानाति, तिंस्म समये मनोभावनीयो भिक्खु उपसङ्क्षमित्वा
एवमस्स चचनीयो — श्रह खो, श्रावुमो, कामरागपरियृद्धितेन चेतसा
विहरामि कामरागपरेतेन, उप्पन्नस्स च कामरागस्स मिस्सरणं यथाभृत
नप्पजानामि। साधृ वत मे त्रायस्मा कामरागस्स पहानाय धम्मं 20 प्र 322
देसेत्ं त। तस्स मनोभावनीयो भिक्खु वामरागस्स पहानाय धम्मं देसेति । स्रयं भिक्खु पठमो समयो मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय
उपसङ्क्षमितं।

७. 'पुन च परं, भिक्खु, यस्मि समये भिक्खु व्यापादपरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... पे०.. थीनमिद्धपरियुद्धितेन चेतसा विहरति 25
... उद्धन्चकुन्कुन्चपरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... विचिक्तिकच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... यं निमित्तं ग्रागम्म यं निमित्तं मनसिकरोतो
ग्रनन्तरा ग्रासवानं खयी होति, तं निमित्तं न जानाति न पस्सित, तस्मि
समये मनोभावनीयो भिक्खु उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो – ग्रहं
खो, ग्रावुसो, यं निमित्तं ग्रागम्म यं निमित्तं मनसिकरोतो ग्रनन्तरा 30 8284

१. फासकस्स - स्था० । २ समयो - सी०, स्था० ।

R 323

ब्रासवानं खयो होति तं निमित्तं न जानामि न पस्सामि । साधु वत में ब्रायस्मा ब्रासवानं खयाय धम्मं देसेतृ ति । तस्स मनोभावनीयो भिक्खु ब्रासवानं खयाय धम्मं देसेति । ब्रयं, भिक्खु, छट्टो समयो मनोभाव-नीयस्स भिक्खुनो दस्सनाय उपसङ्कमितुं ।

द्रः ^{"स}सम्मुखा मेतं, ब्रावृसो, भगवतो सृतं सम्मुखा पटिग्गहितं – 'इमे खो, भिक्खु, छ समया मनोभावनीयस्स भिक्खुनो दश्सनाय उपसङ्कः मित्ं''' ति ।

ह. उदायीसुत्तं

१. अय खो भगवा आयस्मन्तं उदाधि आमन्तेसि — "कित नु खो, उदाधि, अनुस्सितिट्टानानी" ति ? एवं वुत्ते आयस्मा उदाधी नुण्ही ग्र अहोसि । दुतियं पि खो भगवा आयस्मन्तं उदाधि आमन्तेसि — "कित नु खो, उदाधि, अनुस्सितिट्टानानी" ति ? दुतियं पि खो आयस्मा उदाधी तुण्ही अहोसि । तितयं पि खो भगवा आयस्मन्तं उदाधि आम-न्तेसि — "कित नु खो, उदाधि, अनुस्सितिट्टानानी" ति ? तितयं पि खो आयस्मा उदाधी तुण्ही अहोसि ।

२. अथ खो आयरमा आनन्दो आयरमन्तं उदािय एतदवोच — "सत्था तं. आवसो उदािय, आमन्तेसी" ति ?

"सुणोमह", ब्रावुसो ब्रानन्द, भगवतो । इध, भन्ते, भिवस्यु इत्रतेविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित — सेट्यथीदं एकं पि जाति हे पि जातियो ...पे०...। इति साकारं सउदेसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं 20 अनुस्सरित । इदं, भन्ते, अनुस्सतिद्वानं" ति ।

इ. ग्रथ खो भगवा आयस्मन्तं ग्रामन्तं ग्रामन्तं स — "ग्रञ्जासि खो अहं, ग्रामन्द — 'नेवायं उदायी मोघपुरिसो प्रधिचित्तं ग्रमुयुत्तो विहरती' ति । कति नु खो, ग्रामन्द, ग्रनुस्सतिट्वानानी'' ति ?

४. "पञ्च, भन्ते, अनुस्सितिट्ठानानि । कतमानि पञ्च ? इघ, १० भन्ते, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ...पे०... तित्यं झानं उपसम्पज्ज विहरित । इदं, भन्ते, अनुस्सितिट्ठानं एवं भावित एवं बहुलीकतं दिट्ठ-धम्मसुखिवहाराय संवत्तति ।

१ उदायि — स्या॰, रो॰ । २-२ एव बुत्ते — स्या॰ । ३. झामन्तेती — सी॰, स्वा॰, रो॰ । ४ सुणामह — सी॰, स्था॰, रो॰ । ४ अनुस्सतिद्वाना — सी॰ ।

B. 285

R. 324

५. "पुन च परं, भन्ते, भिक्खु ब्रालोकसञ्ज्ञं मनिस करोति, दिवा सञ्ज्ञं ब्राधिट्टाति, यथा दिवा तथा रिंत, यथा रिंत तथा दिवा; इति विवटेन चेतसा ब्रपियोनदेन सप्पभासं चित्तं भावेति । इदं, भन्ते, ब्रनुस्सितिट्टानं एवं भावितं एवं बहुवीकतं ज्ञाणदस्सनप्पटि-लाभाय संवन्ति ।

६. "पुन च परं, भन्ते, भिक्त्यु इममेव कायं उद्धं पादतला ब्रघो केसमत्यका तचपरियन्तं पूरं नानप्पकारस्स श्रमुचिनो पच्चवेक्खति — 'श्रात्य इमस्मि कायं केसा लोमा नखा दन्ता तचो मंसं न्हारुं ब्रिष्टि श्रष्टिमिञ्जं वक्कं हदयं यकनं किलोमकं पिहकं पप्फासं अन्तं अन्तगुणं उदिरयं करीसं पिनं सेम्ह पुब्बो लोहितं सेदो मेदो अस्सु वसा खेळो ' 10 सिङ्क्षाणिका लिसका मृत्तं / ति । इदं, अन्ते, श्रमुस्मतिट्ठानं एवं भावितं एवं बहुलीकतं कामरागप्पहानायं संवत्तति ।

७. "पुन च परं, भन्ते, भिक्खु सेय्यथापि पस्सेय्य सरीरं सीव-थिकाय छड्डितं एकाहमतं वा द्वीहमतं वा तीहमतं वा उद्धमातकं विनी-लकं विपुब्बकजातं, सो इममेव कायं एवं उपसंहरति – 'ग्रयं पि खो ।ऽ कायो एवधम्मो एवंभावी एवंग्रनतीतों" ति ।

ट. "सेय्यथापि वा पन पस्सेय्य सरीरं सीविधकाय छिड्डतं काकेहि वा खज्जमानं कुललेहि वा खज्जमानं गिज्झेहि वा खज्जमान सुनलेहि वा खज्जमानं सिङ्गालेहि" वा खज्जमानं विविधेहि वा पाणक-जातेहि खज्जमानं, सो इममेव कायं एवं उपसंहरति – 'ग्रयं पि खो कायो 20 एवंधम्मो एवंभावी एवंग्रनतीतो' ति ।

६. "सैय्यथापि वा पन पस्सेय्य सरीरं सीविथकाय छड्डितं अट्ठिकसङ्खलिकं समंसलोहितं न्हारुसम्बन्धं ... पे०... अट्ठिकसङ्खलिक निम्मंसलोहितमिक्खतं न्हारुसम्बन्धं ... अट्ठिकसङ्खलिक अपगतमंसलोहित न्हारुसम्बन्धं । अट्ठिकानि अपगतसम्बन्धानि दिसाविदिसाविविखत्तानि", 25 अञ्जेन हत्थट्ठिकं अञ्जेन पादट्ठिकं अञ्जेन जङ्खट्ठिकं अञ्जेन

१ सम्प्रभास - स्या० । २ नहारू - सी०, नहारू - स्या०, रो० । ३ खेलो -ः सी०, स्या०, रो० । ४. सिङ्कानिका - सी० । १. कामरामस्य पहानाय - स्या०, रो०, काम-रागस्स पहाणाय - सी० । ६. छट्टिव - म० । ७. एत मतीतो - सी० । ८ मेय्यथा -स्या० । १. सुपानीह - सी०; मुखाणीह - स्या०, सुवानीह - र० । १०. सिगालीह - सी०. रो० । ११. स्विसाविरसामु विश्वस्तान - सी० ।

20

B. 286

R 325

करुद्दिकं ग्रञ्जेन कटिद्रिकं ग्रञ्जेन फासुकद्दिकं ग्रञ्जेन पिद्रि-कण्टकट्टिकं अञ्जेन खन्धट्रिकं अञ्जेन गीवट्टिकं अञ्जेन हन्कट्टिकं ग्रञ्जेन दन्तकट्रिकं ग्रञ्जेन सीसकटाहं , ग्रद्रिकानि सेतानि सङ्घ-वण्णप्रिमागानि' ब्रहिकानि पुञ्जिकतानि' तेरोवस्सिकानि ब्रहिकानि प्रतीनि चुण्णकजातानि, सो इममेव कायं एवं उपसंहरति – 'ग्रयं पि खो कायो एवधम्मो एवभावी एवंग्रनतीतो ति । इदं, भन्ते, ग्रनस्सतिद्रानं एवं भावितं एवं बहलीकतं ग्रस्मिमानसमुग्धाताय संवत्तति ।

१०. "पन च परं, भन्ते, भिक्खु सुखस्स च पहाना ... पे०... चतत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरति । इदं, भन्ते, अनुस्सतिद्रानं एवं 10 भावितं एवं बहुलीकतं अनेकघातुपटिवेघाय संवत्तित । इमानि खो, भन्ते, पञ्च ग्रनस्सतिद्वानानी'' ति ।

११. "साध, साध, ग्रानन्द! तेन हित्वं, ग्रानन्द, इदं पि छट ग्रनस्सतिदानं धारेहिं। इधानन्द, भिक्ख सतो व ग्राभिक्कमति सतो व पटिक्कमित सतो व तिट्रति सतो व निसीदित सतो व सेय्यं गर्वेति सतो व कम्मं अधिट्राति । इदं, श्रानन्द, अनुस्सितिट्ठान एव भावितं एवं बहलीकतं सतिसम्पजञ्जाय संवत्तती" ति ।

१०. श्रनुत्तरियसूत्तं

१. "छ्यिमानि, भिक्खवे, अनुत्तरियानि । कतमानि छ ? दस्सनानत्तरियं, सवनानुत्तरियं, लाभानुत्तरियं, सिक्खानुत्तरियं, पारि-चरियानत्तरियं, ग्रनुस्सतानुत्तरिय ति ।

२. "कतमं च, भिक्खवे, दस्सनानुत्तरियं ? इध, भिक्खवे, एकच्चो हत्थिरतनं पि दस्सनाय गच्छति, अस्सरतनं पि दस्सनाय गच्छति, मणिरतनं पि दस्सनाय गच्छति, उच्चावचं वा पन दस्सनाय गच्छति. समणं वा बाह्मणं वा मिच्छादिद्विकं मिच्छापटिपन्नं दस्सनाय गच्छति । ग्रत्थेत. भिक्खवे. दस्सनं . नेतं नत्थी ति वदामि । तं च खो एतं, भिक्खवे. 25 दस्सन हीन गम्म पोथज्जनिक ग्रनरिय ग्रनत्थसंहितं. न निब्बिदाय न

१ कटद्रिक – सी० । २-२. पिट्रिकण्डक ग्रञ्जेन सीसकटाह – सी०, रो०, पिट्रि-कण्टकट्टिकं श्रञ्जेन सीसकटाह - स्या० । ३ सङ्खवण्णूपनिभानि - स्या०, रो०; सङ्खवण्णू-पतिभानि - सी०। ४ पुञ्जकतानि - रो०। ५ वा पन - सी०। ६. मिन्छपटिपक्र -स्या० ।

¥3

विरागाय न निरोषाय न उपसमाय न प्रिसिञ्जाय न सम्बोधाय न निब्बानाय संवत्ति । यो च खो, भिक्खवे, तथागतं वा तथागतसावकं वा दस्सनाय गच्छित निविद्वरुद्धो निविद्वरेषो एकन्तगतो प्रिमिप्पस्त्रो, एतदानुत्तरियं, भिक्खवे, दस्सनानं सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिककमाय दुक्खदोभनस्सानं प्रत्यञ्जमायं ज्ञायस्स प्रधि- गमाय निब्बानस्स सच्छिकिरियाय, यदिवं तथागतं वा तथागतसावकं वा दस्सनाय गच्छिति निविद्वराद्धो निविद्वरेषो एकन्तगतो प्रभिप्पसन्नो । इदं वच्चिति, भिक्खवे, दस्सनानत्तरियं ।

R. 326

इदं बुच्चात, भनवव, दस्तानृत्तारय । इति दस्तानृत्तारय । ३. "सवनानृत्तारयं च कथं होति ? इघ, भिनववे, एकच्चो भेरिसहं पि सवनाय गच्छिति, वीणासहं पि सवनाय गच्छिति, गीतसहं 10 पि सवनाय गच्छिति, उच्चावचं वा पन सवनाय गच्छिति, समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा मिच्छाविद्विकस्स मिच्छापटिपन्नस्स धम्मस्सवनाय गच्छिति । अरथेतं, भिनववे , सवनं ; नेतं नत्यो ति वदामि । तं च लो एतं, भिनववे , सवनं ; नेतं नत्यो च अनिर्यं अनत्यसंहितं, न निव्विदाय न विरागाय न निरोधाय न उपसमाय न अभिञ्जाय न सम्बोधाय न । उ निव्वानाय संवत्तति । यो च लो, भिनव्वे तिवात्तस्स वा त्यागतः सावकस्स वा धम्मस्सवनाय गच्छिति निविद्वस्यो निविद्वस्यो सोकपरिदेवानं समितिकसाय दुन्खदोमनस्सानं अत्यस्त्रभाय ज्ञायस्स स्रिधिगमाय निव्वानस्स सच्छिकिरियाय, यदित तथागतस्स वा तथागत्स स्रिधिगमाय निव्वानस्स सच्छिकिरियाय, यदित तथागतस्स वा तथागतः स्रिमयसन्नो । इतं वुच्चिति, भिनववे, सवनान्तिद्वियो प्लन्तगतो अभिष्यसन्नो । इतं वुच्चिति, भिनववे, सवनान्तिद्वी निविद्वसेमो एकन्तगतो अभिष्यसन्नो । इतं वुच्चिति, भिनववे, सवनान्तिद्वी निविद्वसेमो एकन्तगतो अभिष्यसन्नो । इतं वुच्चिति, भिनववे, सवनान्तिर्द्या । इति दम्सना-

R. 327

नुत्तरियं, सवनानुत्तरियं।

४. "लाभानुत्तरियं च कथं होति ? इध, भिगखने, एकच्चो
पुत्तलाभं पि लभित, दारलाभं पि लभित, धनलाभं पि लभित, उच्चावचं 25
वा पन लाभं लभित, समणे वा बाह्मणे वा मिच्छादिष्टिके भिच्छापटिपन्ने
सद्धं पटिलभित । अत्येसो, भिग्वने, लाभो; गेसो नत्थी ति वदामि ।
सो च खो एसो, भिग्वने, लाभो होनो गम्मो पोयुज्जनिको अनरियो
अनत्यसंहितो, न निब्बिदाय न विरागाय न निरोधाय न उपसमाय न

१. सोकपरिह्वान - सी० । २. घत्थगमाय - सी० ।

25

B 288

ग्रिभिञ्ञाय न सम्बोधाय न निब्बानाय संवत्तति । यो च खो. भिक्खवे. तथागते वा तथागतसावके वा सद्धं पटिलभति निविद्रसद्धो निविद्रपेमो एकन्तगतो अभिप्यसन्नो, एतदानत्तरियं भिक्खवे, लाभानं सत्तानं विसद्धिया सोकपरिदेवानं समितवकमाय दुवखदोमनस्सानं ग्रत्थङ्गमाय ञायस्स ग्रधिगमाय निब्बानस्स सच्छिकिरियाय, यदिदं तथागते वा तथागतसावके वा सद्धं पटिलभति निविद्दसद्धो निविद्दपेमो एकन्तगतो भ्रभिष्पसन्तो । इदं वच्चित, भिक्खवे, लाभानत्तरियं । इति दस्सना-नत्तरियं, सवनानत्तरियं, लाभानत्तरियं।

प्र. "सिक्खानत्तरियं च कथं होति ? इध. भिक्खवे. एकच्चो 10 हित्थिस्मि पि सिक्खिति, ग्रस्सिस्मि पि सिक्खिति, रथिस्मि पि सिक्खिति. धनस्मि पि सिक्खति, थरुस्मि पि सिक्खति, उच्चावचं वा पन सिक्खति, समणम्स वा ब्राह्मणस्स वा मिच्छादिदिकस्स मिच्छापटिपन्नस्स सिक्खति । ग्रत्थेसा. भिक्खवे. सिक्खा, नेसा नत्थी ति वदामि । सा न्व खो एसा. भिक्खवे. सिक्खा हीना गम्मा पोथज्जनिका ग्रनरिया ग्रनत्थसंहिता. न 15 निब्बिदाय न विरागाय न निरोधाय न उपसमाय न ग्रिभिञ्जाय न सम्बोधाय न निब्बानाय संवत्तति । यो च खो. भिक्खवे. तथागतप्पवेदिते धम्मविनये ग्रधिसीलं पि सिक्खति, ग्रधिचित्तं पि सिक्खति, ग्रधिपञ्जं पि सिक्खित निविद्रसद्धो निविद्रपेमो एकन्तगतो ग्रिभिप्पसन्नो, एतदानत्तरियं, भिक्खवे, सिक्खानं सत्तान विमद्धिया सोकपरिदेवानं समितिककमाय दक्खदोमनस्सानं ग्रत्थञ्जमाय जायस्स ग्रधिगमाय निब्बानस्स सच्छि-किरियाय, यदिदं तथागतप्पवेदिते धम्मविनये ग्रधिसीलं पि सिक्खित. ग्रधिचित्तं पि सिक्खति, ग्रधिपञ्ञां पि सिक्खति, निविद्वसद्धो निविद्वपेमो एकन्तगतो अभिष्पसन्नो । इदं वच्चित, भिक्खवे, सिक्खानुत्तरियं । इति दस्सनानुत्तरियं, सवनानृत्तरियं, लाभानत्तरियं, सिक्खानत्तरियं ।

६. "पारिचरियानत्तरियं च कथं होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो ख़त्तियं पि परिचरति, ब्राह्मणं पि परिचरति, गहपति पि परि-चरति, उच्चावचं वा पन परिचरति, समणं वा ब्राह्मणं वा मिच्छादिद्विकं मिच्छापटिपन्नं परिचरति । ग्रत्थेसा, भिक्खवे, पारिचरिया : नेसा नत्थी ति वदामि । सा च खो एसा, भिक्खवे, पारिचरिया हीना गम्मा पोथुज्जनिका 30 मनरिया मनत्थसंहिता, न निब्बिदाय ... पे o ... न निब्बानाय संवत्तति ।

B. 289

R. 329

25

यो च खो, भिक्खवे, तथागतं वा तथागतसावकं वा परिचरित निविद्व-सद्घो निविद्वपेमो एकन्तगतो अभिष्पसन्नो, एतदानुत्तरियं, भिक्खवे, पारिचरियानं सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिकक्षाय दुक्ख-दोमनस्सानं अत्यङ्गमाय ञायस्स अधिगमाय निब्बानस्स सिच्छिकिरि-याय, यदिदं तथागतं वा तथागतसावकं वा परिचरित निविद्वसद्घो व निविद्वपेमो एकन्तगतो अभिष्पसन्नो। इदं वुच्चित, भिक्खवे, पारि-चरियानुत्तरियं। इति दस्सनानृत्तरियं, सवनानृत्तरियं, लाभानृत्तरियं, सिक्खानत्तरियं, पारिचरियानत्तरियं।

७. "अनुस्सतानुचिरयं च कथं होति ? इघ, भिनस्बने, एकच्चो पुत्तलामं पि अनुस्सरित, दारलामं पि अनुस्सरित, वनलामं पि अनुस्सरित, उच्चावचं वा पन लामं अनुस्सरित, समणं वा ब्राह्मणं वा मिच्छा-दिद्विकं मिच्छापटिपन्नं अनुस्सरित । अत्येसा, भिनस्वने, अनुस्सितः नेसा नत्थी ति वदामि । सा च लो एसा, भिनस्वने, अनुस्सित हीना गम्मा पोयुज्जिनका अनिरिया अनत्थसंहिता, न निब्बिदाय न विरागाय न निरोध्याय न उपसमाय न अभिष्टन्याय न सम्बोधाय न निब्दानाय संवत्तति । 15 यो च लो, भिनस्वने, तथागतं वा तथागतसावकं वा अनुस्सरित निविद्वस्ते अनुस्सरित निविद्वस्ते से निविद्वसे । से स्वित्वस्ताय अवस्वने, अनुस्सतिनं सत्तानं विसुद्विया सोकपरिदेवानं समितवकमाय दुनस्वदोमन्स्सानं अत्यञ्जमाय ज्ञायस्स अधिगमाय निब्दानस्स सच्छिकिरियाय, यिवदं तथागतं वा तथागतसावकं वा अनुस्सरित निविद्वसे निविद्वपेमो १ एकन्तगतो अभिष्पसन्नो । इद वुच्चिति, भिनस्वने, अनुस्सतानुत्तरियं । इमानि लो, भिनस्वने, छ अनुत्तरियानी ति ।

"ये दस्सनानुत्तरं' लद्धा, सवनं च श्रनुत्तरं। लाभानृत्तरियं लद्धा, सिक्खानृत्तरिये रता।। "उपट्टिता पारिचरिया^{*}, भावयन्ति श्रनुस्सति । विवेकप्यटिसंयुत्तं, खेमं श्रमतगामिनि ।। "श्रप्पमादे पमृदिता, निपका सीलसंवृता। ते वे कालेन पच्चेन्ति", यत्थ दुक्खं निरुष्कती" ति ' अनुत्तरियवग्गो तिरियो।

पारचरियानुत्तरिय – स्या० । २. विसुद्ध्या – स्या० । ३. दस्सनवरं – सी०, रो०; दस्सनानृतरियं – स्या० । ४. पारिचरिये – सी०, स्या०, रो० । ५. पच्चित्त – सी०, स्या० ।

तस्सहानं

B. 290

20

सामको ग्रपरिहानियो', भयं हिमवानुस्सति'। कच्चानो ढ्वे' च समया, उदायी' ग्रनुत्तरियेना ति ।।

८. देवतावग्गो

१. सेखसुत्तं

- १. "ख्रियमे, भिक्खने, धम्मा सेखस्स" भिक्खुनो परिहानाय ॥. 390 संवत्तत्ति । कतमे छ ? कम्मारामता, भस्सारामता, निहारामता, ५ सङ्गणिकारामता, इन्द्रियेसु अगुत्तद्वारता, भोजने अमत्तञ्जुता — इमे खो, भिक्खने, छ धम्मा सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तत्ति ।
 - "छियमे, भिक्खने, घम्मा सेखस्स भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे छ ? न कम्मारामता, न भस्सारामता, न निद्दा-रामता, न सङ्गणिकारामता, इन्द्रियेसु गुत्तद्वारता, भोजने मत्तञ्जुता
 इमे खो, भिक्खने, छ धम्मा सेखस्स भिक्खुनो ग्रपरिहानाय मंजन्तनी" ति ।

२. पठमग्रपरिहानसूत्तं

- १. श्रथ खो श्रञ्जातरा देवता ग्रिभिक्कन्ताय रत्तिया श्रिभिककन्त-वण्णा केवलकप्पं जेतवनं श्रोभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कम्।; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रिभिवादेत्वा एकमन्त ग्रहासि । एकमन्तं ठिता खो सा केवता भगवन्तं एतदवोच —
 - २. "छियमे, भन्ते, घम्मा भिक्कुनो अपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे छ ? सत्थुगारवता, घम्मगारवता, सङ्घगारवता, सिक्कागारवता, ग्रप्पमादगारवता, पटिसन्थारगारवता — इमे खो, भन्ते, छ घम्मा भिक्कुनो अपरिहानाय संवत्तन्ती" ति ।
 - ३. इदमवोच सा देवता । समनुञ्जो सत्था ग्रहोसि । श्रथ खो सा देवता "समनुञ्जो में सत्था" ति भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा पदिनक्षणं करवा तत्थेवन्तरधायि ।

१. घपरिहानीयो — सी०। २. हिमवं सुज्ज्ञति — स्या०। ३. देव — स्या०। ४. उदायि — स्या०, रो०। ५. सेक्खस्स — स्या०। ६. घपरिहानाय — स्या०, रो०।

R 291

R. 331

४. ग्रथ को भगवा तस्सा रात्तया ग्रञ्चयेन भिक्कू ग्रामन्तेसि

— "इमं, भिक्क्वने, रात्त ग्रञ्जातरा देवता ग्रामिकन्ताय रात्त्या ग्रामिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं ग्रीभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्क्रीमः, उपसङ्कः

मित्वा मं ग्रामिवादेत्वा एकमन्तं ग्रहासि । एकमन्तं ठिता खो, भिक्क्वने,
सा देवता मं एतदवोच — 'छ्यिमे, भन्ते, धम्मा भिक्कुनो ग्रपरिहानाय 5
संवत्तन्ति । कतमे छ ? सत्युगारवता, धम्मगारवता, सङ्घनारवता,
सिक्कागारवता, ग्रप्पमादगारवता, पटिसन्यारगारवता — इमे खो,
भन्ते, छ धम्मा भिक्कुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ती' ति । इदमवोच,
सिक्क्ववो, सा देवता । इदं बत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्वणं कत्वा तत्येवन्तरकायी ति ।

"सत्थुगरु धम्मगरु, सङ्के च तिब्बगारवो । म्राप्यमादगरु भिक्खु, पटिसन्थारगारवो । म्राभब्बो परिहानाय, निब्बानस्सेव सन्तिके" ति ।।

३. दुतियग्रपरिहानसुत्तं

१. "इमं, भिक्खवे, रित्त ग्रञ्जातरा देवता ग्रभिकक्ताय रित्तया ग्रभिकक्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं ग्रोभासेत्वा येनाहं तेनुप- 15 सङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा म ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं ग्रह्मीस । एकमन्तं ठिता खो, भिक्खवे, सा देवता मं एतदवोच — 'छियमे, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे छ ? सत्थुगारवता, धम्म-गारवता, सङ्घुगारवता, सिक्खागारवता, हिरिगारवता, ग्रोत्तप्पगारवता — इमे खो, भन्ते, छ धम्मा भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ती' ति । इदम- 20 वोच, भिक्खवे, सा देवता । इदं वत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्थेवन्तरधायी ति ।

"सत्युगर धम्मगर, सङ्घे च तिब्बगारवो । हिरिम्रोत्तप्यसम्पन्नो, सप्पतिस्सो सगारवो । भ्रभव्वो परिहानाय, निब्बानस्सेव सन्तिके" ति ।।

४. महामोग्गल्लानसुसं

 एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने ग्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । ग्रथ खो ग्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स रहो-

20

25

B. 293

R 332

गतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि – "कतमेसानं देवानं एवं ञाणं होति – 'सोतापन्ना' नाम ब्रविनिपातघम्मा नियता सम्बोधिपरायणा'" ति ?

 तेन खो पन समयेन तिस्सो नाम भिक्खु अभुनाकालङ्कतो
 ग्रञ्जातरं ब्रह्मलोकं उपपन्नो होति । तत्र पि नं एवं जानन्ति – "तिस्सो ब्रह्मा महिद्धिको महानुभावो" ति ।

३. प्रथ को श्रायस्मा महामोग्गल्लानो — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सिम्मिञ्जितं वा बाहं परिम्म ज्जेय्य, एवमेव — जेतवने अन्तरहितो तिस्म ब्रह्मलोके पातुरहोसि । । । अहसा को तिस्मो ब्रह्मा प्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं दूरतो व आगच्छन्तं । विस्वानं श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं दूरतो व आगच्छन्तं । विस्वानं श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच — "एहि खो, मारिस मोग्गल्लानं, स्वागनं, मारिस मोग्गल्लानं, इसं परियायमकासि, यदिदं इधागमनाय । निसीद, मारिस मोग्गल्लानं, इसं परियायमकासि, यदिदं इधागमनाय । निसीद, मारिस मोग्गल्लानं, इतं परियायमकासि, यदिदं इधागमनाय । निसीद, मारिस मोग्गल्लानं पर्वचानं प्रायस्मा महामोग्गानं ल्लानं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्न खो तिस्सं ब्रह्मानं प्रायस्मा महामोग्गानं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्न खो तिस्सं ब्रह्मानं प्रायस्मा महामोग्गल्लानं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्न खो तिस्सं ब्रह्मानं प्रायस्मा महामोग्गलानो एतदवोच —

४. "कतमेसानं खो, तिस्स, देवानं एवं ञाणं होति –'सोतापन्ना नाम अविनिपातधम्मा नियता सम्बोधिपरायणा'" ति ?

"चातुमहाराजिकान स्त्रो, मारिस मोग्गल्लान, देवानं एव ञाणं होति – 'सोतापन्ना नाम ग्रविनिषानधम्मा नियता सम्बोधिपरायणा'" ति ।

५. "सब्बेसञ्जेव नु खो, तिस्स, चातुमहाराजिकानं देवानं एव ञाणं होति – 'सोतापन्ना नाम ग्रविनिपातधम्मा नियता सम्बोधि-परायणा'' ति ?

"न खो, मारिस मोग्गल्लान, सब्बेसं चातुमहाराजिकानं देवानं एवं ञाणं होति – 'सोतापन्ना नाम श्रविनिपातधम्मा नियता सम्बोधि-परायणा' ति । ये खो ते, मारिस मोग्गल्लान, चातुमहाराजिका देवा बुढे अवेच्चप्पसादेन असमन्नागता धम्मे अवेच्चप्पसादेन असमन्नागता सङ्को अवेच्चप्पसादेन असमन्नागता अरियकन्तेहि सीलेहि असमन्नागता

१-१. सोतापन्नम्हा – सी०, सोतापन्नाम्ह – स्या०, रो०। २. सम्बोधिपरायना – स्या०, रो०। ३ समिब्बितं – म०; सम्मिबितं – सी०। ४ दिस्वा – सी०, रो०। ४. सागतं – सी०।

15

D 999

नं तेसं देवानं एवं ञाणं होति — 'सोतापशा नाम श्रविनिपातधम्मा नियता सम्बोधिपरायणा' ति । ये च खो ते, मारिस मोगाल्लान, चातृ-महाराजिका देवा बुढे अवेच्चप्पसादेन समन्नागता धम्मे अवेच्चप्प-सादेन समन्नागता सङ्घे अवेच्चप्पसादेन समन्नागता श्ररियकन्तेहि सीलेहि समन्नागता तेसं एवं ञाणं होति — 'सोतापन्ना नाम श्रविनिपातधम्मा उ विकृता सम्बोधिपरायणा''' ति ।

६. "चातुमहाराजिकानञ्जेव नु खो, तिस्स, देवानं एवं ज्ञाणं होति — 'सोतापन्ना नाम श्रविनिपातधम्मा नियता सम्बोधिपरायणा' ति उदाहु तावितसानं पि देवानं ... पे०... यामानं पि देवानं ... तुसितानं पि देवानं ... निम्मानरतीनं पि देवानं ... परिनिम्मतवसवत्तीनं 10 पि देवानं एवं ज्ञाणं होति — 'सोतापन्ना नाम श्रविनिपातवम्मा नियता सम्बोधिपरायणा'" ति ?

"परिनिम्मतवमबत्तीनं पि खो, मारिस मोगाल्लान, देवानं एवं ञाणं होनि – 'सोतापन्ना नाम ग्रविनिपातघम्मा नियता सम्बोधि-परायणां'' ति ।

७. "सब्बेसञ्जेव नु खो, तिस्म, परिनिम्मतवसवतीनं देवानं एवं ञाणं होति – 'सोतापन्ना नाम अविनिपातधम्मा नियता सम्बोधि-परायणा'" ति ?

"न खो, मारिस मोग्गल्लान, सब्बेसं परिनिम्मतवसवसीनं देवानं एवं जाणं होति — 'सोतापन्ना नाम प्रविनिपातधम्मा नियता 20 सम्बोधिपरायणा' ति । ये खो ते, मारिस मोग्गल्लान, पर्रानिम्मत-वसवती देवा बुढे प्रवेज्वप्पसादेन प्रसनन्नागता धम्मे प्रवेज्वप्पसादेन प्रसमन्नागता सम्बे प्रवेज्वप्पसादेन प्रसमन्नागता सर्ह्व प्रवेज्वप्पसादेन प्रसमन्नागता सर्ह्व प्रवेज्वप्पसादेन प्रसमन्नागता सर्ह्व प्रवेज्वप्पसादेन प्रसमन्नागता न तेसं देवानं एवं जाणं होति – 'सोतापन्ना नाम प्रविनि-पातधम्मा नियता सम्बोधिपरायणा' ति । ये च खो ते, मारिस मोग्ग- 25 ल्लान, परिनिम्मतवसवती देवा बुढे प्रवेज्वप्पसादेन समन्नागता प्रम्मे प्रवेज्वप्पसादेन समन्नागता प्रस्के प्रवेज्वप्पसादेन समन्नागता प्ररिय-कन्तेहि सीलेहि समन्नागता तेसं एवं जाणं होति — 'सोतापन्ना नाम प्रविनिपातधम्मा नियता सम्बोधिपरायणा'' ति ।

१. सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्यकेसु नत्यि । २. स॰बेसङ्केव – सी॰ । ३. सब्बेसङ्केव-पर्रावस्मितवम्तील – स्या॰ । ४. ० वत्तिनो – स्या॰ ।

R. 334

द्र. म्रथ खो ब्रायस्मा महामोगगल्लानो तिस्सस्स ब्रह्मनो भासितं ब्राभनिन्दित्वा मनुमोदित्वा – सेव्यथापि नाम बलवा पुरिसो सिम्म-ञ्जितं वा बाहं पसारेच्य, पसारितं वा बाहं सिम्मिञ्जेय्य, एवमेव – ब्रह्मलोके मन्तरिहतो जेतवने पातुरहोसी ति ।

५. विज्जाभागियसुत्तं

३. १. "छ्रियमे, भिक्खने, धम्मा विज्जाभागिया । कतमे छ ? ग्रानिच्चसञ्जा, ग्रानिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्खे ग्रानसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा – इमे खो, भिक्खने, छ धम्मा विज्जा-भागिया" नि ।

६ विवादमूलसुत्तं

१ "छियमानि, भिवलवे, विवादमुलानि । कतमानि छ ? 10 इध, भिक्खवे, भिक्स कोधनो होति उपनाही । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख कोधनो होति उपनाही सो सत्थरि पि ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, धम्मे पि ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्मो, सङ्घे पि ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख सत्थरि ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, धम्मे ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, सङ्को ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, सिक्खाय न परिपुरकारी सो सङ्घे विवाद जनेति, यो होति विवादो बहजनाहिताय बहजना-स्खाय बहनो जनस्स ग्रनत्थाय ग्रहिताय दुक्खाय देवमनस्सानं । एव-रूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमल ग्रज्झत्त वा बहिद्धा वा समन्पस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमलस्स पहानाय वाय-20 मेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमलं भ्रज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपन्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमुलस्स ग्रायति ग्रनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स विवाद-मुलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादम्लस्स म्रायति ग्रनवस्सवो होति ।

२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पलासी' ... पे०... इस्सुकी होति मच्छरी ... सठो होति मायावी ... पापिच्छो होति मिच्छा-

R 335

१. सो - रो०। २. झन्बास्सवाय - स्या०। ३. पळासी - स्या०, रो०।

दिदि ... सन्दिद्विपरामासी होति आधानग्गाही दूप्पटिनिस्सग्गी । यो सो. भिक्खवे. भिक्ख सन्दिद्विपरामासी होति श्राधानग्गाही दप्पटिनिस्सग्गी सो सत्यरि पि ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, धम्मे पि ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, सङ्क्षे पि ग्रगारवो विहरति ग्रप्पतिस्सो, सिवसाय पि न परि-पुरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख सत्थरि श्रगारवो विहर्रात 5 ग्रप्पतिस्सो, धम्मे ... सङ्घे ग्रगारवो विहरित ग्रप्पतिस्सो, सिक्खाय न परिपूरकारी सो सङ्के विवाद जनित, यो होति विवादो बहुजना-हिताय बहुजनास्खाय बहुनो जनस्स ग्रनत्थाय ग्रहिताय दुवखाय देव-मनुस्सानं । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवाद- 10 मलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूप चे तुम्हे, भिवखवे, विवादमलं ग्रज्ज्ञात्तं वा वहिद्धा या न समनुपरसेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिवखवे, तरसेव पापकस्स विवादमलस्स म्रायति मनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एव-मेतस्स पापकस्स विवादम्लस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमुलस्स भ्रायति ग्रनवस्सवो होति । इमानि खो, भिक्खवे, छ 15 विवादमलानी'' ति ।

७. दानसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्थयं विहर्गत जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन वेळ्कण्डकी नन्दमाता उपा-सिका सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखे भिक्खुसङ्खे छळङ्गसमन्नागतं दिवखणं पतिद्वापेति । श्रद्दसा खो भगवा दिव्येन चक्खुना विसुद्धेन ग्रातिकन्त- 20 मानुसकेन वेळ्कण्डिक नन्दमातरं उपासिकं सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखे भिक्खुसङ्खे छळङ्गसमन्नागतं दिक्खणं पतिद्वापेन्ति । दिस्वा भिक्ख् ग्रामन्तेसि — "एसा, भिक्खवे, वेळुकण्डकी नन्दमाता उपामिका सारि-पुत्तमोग्गल्लानप्पमुखे भिक्खुसङ्खे छळङ्गसमन्नागतं दिव्खणं पतिद्वापेति ।

"कयं च, भिक्खवे, छळङ्गसमन्नागता दिव्हिणा होति?
 इच, भिक्खवे, दायकस्स तीणङ्गानि होन्ति पटिग्गाहकानं तीणङ्गानि ।
 कतमानि दायकस्स तीणङ्गानि? इघ, भिक्खवे, दायको पृथ्वेव दाना

R 336

B. 295

१. ग्राचानगाही - सी०, ग्रादानगाही - स्या०, रो०।

मुमनो होति, ददं चित्तं पसादेति, दत्वा अत्तमनो होति । इमानि दाय-कस्स तीणङ्गानि ।

"कतमानि पटिग्गाहकानं तीणङ्गानि ? इत्र, भिक्सवे, पटिगाहका वीतरागा वा होन्ति रागविनयाय वा पटिपक्षा, वीतरोसा
 वा होन्ति दोसविनयाय वा पटिपक्षा, वीतमोहा वा होन्ति मोहविनयाय वा पटिपक्षा। इमानि पटिग्गाहकानं तीणङ्गानि । इति दायकस्स तीणङ्गानि, पटिग्गाहकानं तीणङ्गानि । इति दायकस्स तीणङ्गानि, पटिग्गाहकानं तीणङ्गानि । एवं खो, भिक्खवे, खळ्डून-समक्षागता दक्खिणा होति ।

B 296

४. "एवं छळङ्कसमन्नागताय, भिक्खवे, दिक्खणाय न सुकरं 10 पुञ्ञास्स पमाणं गहेतुं – 'एत्तको पुञ्ञाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुख-स्साहारो सोविग्गिको सुखिवपाको सग्गसंवत्तिको इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तती' ति । अथ खो असङ्ख्रघेय्यो' अप्पमेय्यो महा-पुञ्ञाक्सन्यो त्येव सङ्खं गच्छिति ।

R 337

25

५. "मेय्यापि, भिक्खवे, महासमुद्दे न सुकरं उदकस्स पमाण गहेतुं – 'एत्तकानि उदकाब्ह्कानी ति वा एत्तकानि उदकाब्ह्कसतानी ति वा एत्तकानि उदकाब्ह्कसहस्सानी ति वा एत्तकानि उदकाब्ह्क-सत्महस्सानी' ति वा । अथ लो असङ्क्रचेय्यो अप्पमेय्यो महाउदकक्ष्वच्यो त्वेव सङ्खं गच्छति । एवमेव लो, भिक्खते, एवं छळङ्गमभनागताय दिक्खणाय न सुकर पुञ्चास्स पमाणं गहेतुं – 'एत्तको पुञ्चाभिसन्दो कुसलामिसन्दो सुलस्साहारो सोविग्मको सुलविपाको सग्मसंवत्तनिको इह्राय कन्ताय मनापाय हिताय मुलाय संवत्तती' ति । अथ लो असङ्खयेय्यो अप्पमेय्यो महापुञ्चाक्तल्यो त्वेव सङ्खं गच्छती ति ।

> "पुब्बेव दाना सुमनो, ददं चित्तं पसादये। दत्वा अत्तमनो होति, एसा यञ्जास्स सम्पदा।। "वीतरागाँ वीतदोसा, वीतमोहा अनासवाँ। खेतं यञ्जास्स सम्पन्नं, सञ्जाता ब्रह्मचारयोँ।। "सयं आचमयित्वान", दत्वा सकेहि पाणिमि।

"एवं यजित्वा मेघावी, सद्धो मुलेन चेतेसा। अञ्चापज्जो सुखं लोकं, पण्डितो उपपज्जती" ति।

द. ग्रतकारीसूतं

१ प्रथ को भ्रञ्जातरो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदिनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को सो ब्राह्मणो ऽ भगवन्तं एतदवोच — "श्रहं हि, भो गोतम, एवंवादी एवंदिट्टि — 'नित्य भनकारो नित्य परकारो'" ति ।

B. 297 R. 338

"माहं, ब्राह्मण, एवंवादि ' एवंदिट्ठि ' अहसं वा अस्सोस्सू वा । कयं हि नाम सयं अभिक्कमन्तो सयं पटिक्कमन्तो एवं वक्खति – 'नित्य भ्रत्तकारो नित्य परकारो' ति !

२. "तं कि मञ्जासि, ब्राह्मण, ग्रत्थि ग्रारब्भधातू" ति ?

"एवं, भो"।

"ग्रारङभघातुया सति ग्रारङभवन्तो सत्ता पञ्ञायन्ती" ति ? "एवं भो" ।

"यं खो, ब्राह्मण, आरब्भधातुया सित आरब्भवन्तो सत्ता पञ्जा- 15 यन्ति, अयं सत्तानं अत्तकारो अयं परकारो ।

३. "तं कि मञ्जासि, ब्राह्मण, क्रिय निक्कमधातु" ... पे०... ग्रत्थ परक्कमधातु ... ग्रत्थि थामधातु ... ग्रत्थि ठितिधातु ... ग्रत्थि उपक्कमधातु" ति ?

"एवं भो"।

"उपक्कमघातुया सति उपक्कमवन्तो सत्ता पञ्जायन्ती" ति ? "एवं भो"।

"यं खो, ब्राह्मण, उपक्कमघातुया सित उपक्कमबन्तो सत्ता पञ्जायन्ति, ग्रयं सत्तानं ग्रतकारो ग्रयं परकारो ।

१. प्रव्यापन्तं – सी०, स्या०, रो० । २. साराणीयं – सी०, स्या०, रो० । ३–३. एवंबादी एवदिट्वि – स्या० । ४. झारम्भातू – सी० । १ निक्समधातु – सी० । ६. बितिवातु – स्या० ।

R 339

४. "माहं, ब्राह्मण", एवंबादि एवंदिट्टि ब्रह्सं वा ब्रस्सोसि वा । क्यं हि नाम सयं ग्रभिक्कमन्तो सय पटिक्कमन्तो एवं वक्खति - 'नित्थ ग्रत्तकारो नित्थ परकारो'" ति ।

५. "ग्रिभिक्कन्तं, भो गोतम .. पे०... ग्रज्जतग्गे पाणुपेतं 5 सरणं ग्रतं" ति [|]

ह. निदानसत्तं

१. "तीणिमानि, भिक्खवे, निदानानि कम्मानं समुदयाय । कत-मानि तीणि ? लोभो निदानं कम्मानं समुदयाय, दोसो निदानं कम्मानं समदयाय, मोहो निदानं कम्मानं समुदयाय । न, भिवखवे, लोभा ग्रलोक समदेति: ग्रथ खो, भिनखवे, लोभा लोभो व समदेति । न, 10 भिक्खवे, दोसा ग्रदोसो सम्देति, ग्रथ खो, भिक्खवे, दोसा दोसो व समदेति । न, भिक्खवे, मोहा ग्रमोहो समदेति: ग्रथ खो. भिक्खवे. मोहा मोहो व समदेति । न. भिक्खवे, लोभजेन कम्मेन दोसजेन कम्मेन मोहजेन कम्मेन देवा पञ्जायन्ति, मनुस्सा पञ्जायन्ति, या वा पनञ्जा पि काचि सुगतियो । ग्रथ खो, भिक्खवे, लोभजेन कम्मेन दोसजेन B 298 15 कम्मेन मोहजेन कम्मेन निरयो पञ्जायति तिरच्छानयोनि पञ्जायति पेत्तिविसयो' पञ्जायति, या वा पनञ्जा पि काचि दग्गतियो । इमानि खो. भिक्खवे, तीणि निदानानि कम्मानं समदयाय ।

२. "तीणिमानि, भिक्खवे, निदानानि कम्मानं समदयाय । कतमानि तीणि ? ग्रलोभो निदान कम्मान समुदयाय, इदोसो निदान कम्मानं समदयाय, श्रमोहो निदान कम्मानं समुदयाय । न, भिवखवे, ग्रलोभा लोभो समुदेति. ग्रथ खो. भिक्खवे, ग्रलोभा ग्रलोभो व सम-देति । न, भिक्खवे, ग्रदोसा दोसो समुदेति; ग्रथ खो, भिदखवे, ग्रदोसा ग्रदोसो व समुदेति । न, भिक्खवे, ग्रमोहा मोहो समुदेति, ग्रथ खो, भिक्खवे, ग्रमोहा ग्रमोहो व समुदेति । न, भिक्खवे, ग्रलोभजेन कम्मेन 25 ग्रदोसजेन कम्मेन ग्रमोहजेन कम्मेन निरयो पञ्जायति तिर-च्छानयोनि पञ्जायति पेत्तिविसयो पञ्जायति, या वा पनञ्जा पि काचि दुग्गतियो । ग्रथ खो, भिक्खवे, ग्रलोभजेन कम्मेन ग्रदोसजेन

१ बह्मिण - सी०। २. सुगति - स्या०। ३ पित्तिविसयो - स्या०।

R. 340

कम्मेन श्रमोहजेन कम्मेन देवा पञ्जायन्ति, मनुस्सा पञ्जायन्ति, या वा पनञ्जा पि काचि सुगतियो । इमानि खो, भिक्खवे, तीणि निदानानि कम्मानं समुदयाया'' ति ।

१०. किमिलसूत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं अगवा किमिलायं विहरित वेळु-वने' । श्रथ खो श्रायस्मा किमिलों येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्- 5 मित्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो श्रायस्मा किमिलो भगवन्त एतदवोच — "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन तथागते परिनिब्ब्ते सद्धम्मो न चिरद्गितिको होतीं" ति ?

"इम, किमिल, तथागते परिनिब्बुते भिक्बू भिक्बुनियो उपा-सका उपासिकायो सत्थरि ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, श्रम्मे ग्रगारवा 10 विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, सङ्घे ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, सिक्खाय ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, ग्रप्पमादे ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, पटिसन्थारे ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा। ग्रयं खो, किमिल, हेतु ग्रयं पच्चयो येन तथागते परिनिब्बुते सद्धम्मो न चिरद्रितिको होति"।

२. "को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन तथागते परिनिब्बुते 5 B 299 सद्धम्मो चिरद्रितिको होती" ति ?

"इत्र, किमिल, तथागते परिनिब्बुते भिनस् भिनस्तुनियो उपा-सका उपासिकायो सत्वरि सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा, धम्मे सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा, सङ्घे सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा, सिनस्ताय सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा, ग्रप्पमादे सगारवा विहरन्ति सप्पतिस्सा। 20 ग्रयं खो, किमिल, हेतु ग्रयं पच्चयो येन तथागते परिनिब्बुते सद्धम्मो चिरद्वितिको होती" ति ।

११. दारुक्खन्धसूत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं आयस्मा सारिपुत्तो राजगहे बिहरति गिज्झकूटे पब्बते। ग्रथ खो आयस्मा सारिपुत्तो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सम्बहुलेहि भिक्खूहि सिद्धं गिज्झकूटा 25

१. निचलवर्ने -- सी० । २. किम्मिलो -- स्था० ।

पब्बता घोरोहन्तो ग्रहस ग्रञ्जातरसमि पदेसे महन्तं दारुक्खन्धं। दिस्वा भिक्ख ग्रामन्तेसि - "परसथ नो, ग्रावुसो, तुम्हे श्रमुं महन्तं दास्त्रखन्धं" ति ?

"एवमावुसो" ति ।

२. "ग्राकक्कमानो, ग्रावसो, भिक्खु इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो श्रमं दारुक्खन्धं पथवी त्वेव श्रिधमुच्चेय्य । तं किस्स हेतू ? श्रित्थ, म्रावसो, ग्रमम्हि दारुक्खन्धे पथवीधातु, यं निस्साय भिक्खु इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो ग्रम् दारुक्खन्धं पथवी त्वेव ग्रधिमुच्चेय्य । ग्राक क्रुमानो, ग्रावसो, भिक्खु इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो ग्रमु दारुक्खन्धं ग्रापो त्वेव ग्रिष्ठमुच्चेय्य ... पे०... तेजो त्वेव ग्रिष्ठमुच्चेय्य ... वायो त्वेव ग्रिष्ठमुच्चेय्य ... सुभं त्वेव ग्रधिमुच्चेय्य ... ग्रसुभं त्वेव ग्रधिमुच्चेय्य । तं किस्स हेतु ? श्रत्थि, श्रावुसो, श्रमुम्हि दारुनखन्धे श्रस्भधातु, यं निस्साय भिक्ख इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो ग्रमं दारुक्खन्धं ग्रसभं त्वेव ग्रधिमच्चेय्या" ति।

१२. नागितसूत्तं

१. एव मे सुतं । एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्लुसङ्क्षेन सिद्धं येन इच्छानङ्गलं नाम कोसलानं ब्राह्मणगामो तदवसरि । तत्र सुदं भगवा इच्छानङ्गले विहरति इच्छानङ्गलवन-सण्डे । अस्सोसुं खो इच्छानङ्गलका ब्राह्मणगहपतिका - "समणो खलु, भो, गोतमो सन्यपुत्तो सन्यकुला पब्बजितो इच्छानङ्गलं ग्रनुष्पत्तो 20 इच्छानङ्गले विहरति इच्छानङ्गलवनसण्डे । तं खो पन भवन्तं गोप्तमं एवं कल्याणो कित्तिसद्दो ग्रब्भुग्गतो - 'इति पि सो भगवा ग्ररहं सम्मा-सम्बद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो ... पे०... बुद्धो भगवा' ति । सो इमं लोकं सदेवकं ... पे०... अरहत दस्सनं होती''ति । अथ खो इच्छान् उलका बाह्मणगहपतिका तस्सा रत्तिया ग्रच्चयेन पहुत खादनीय भोजनीयं 25 मादाय येन इच्छानङ्गलवनसण्डो तेनुपसङ्कामसु; उपसङ्कामितवा बहि-द्वारकोट्टके श्रद्वंस् उच्चासद्दा महासद्दा ।

B. 300

15

R. 341

१. भगुस्मि - सी०, स्या०, रो० ।

R. 949

B. 301

25

२. तेन खो पन समयेन भायस्मा नागितो भगवतो उपट्राको होति । अथ खो भगवा आयस्मन्तं नागितं आमन्तेसि - "के पन ते. नागित, उच्चासहा महासहा केवदा मञ्जे मच्छविलोपे" ति ?

"एते. भन्ते. इच्छानञ्जलका ब्राह्मणगहपतिका पहतं खादनीयं? भोजनीयं आदाय बहिद्वारकोट्टके ठिता भगवन्तयेव उद्दिस्स भिक्खसङ्कं 5 चा"ति।

"माइं. नागित, यसेन समागमं, मा च मया यसो । यो खो, नागित, नियमस्स नेक्खम्मसूखस्स पविवेकसूखस्स उपसमसुखस्स सम्बोध-सखस्स निकामलाभी ग्रस्स ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, यस्साहं नेक्खम्मस्खस्स पविवेकस्खस्स उपसमस्खस्स सम्बोधस्खस्स निकाम- 10 लाभी अकिच्छलाभी अकसिरलाभी, सो तं मीब्दसखं मिद्रसखं लाभ-सक्कारसिलोकसूखं सादियेय्या'' ति ।

 "ग्रधिवासेत दानि, भन्ते, भगवा: ग्रधिवासेत, सगतो: ग्रधिवासनकालो दानि, भन्ते, भगवतो । येन येनेव दानि, भन्ते, भगवा गमिस्सति, तन्निन्ना व भविस्सन्ति ब्राह्मणगहपतिका नेगमा चेव जानपदा 15 च । सेय्यथापि, भन्ते, थुल्लफूसितके देवे वस्सन्ते यथानिन्नं उदकानि पवत्तन्ति: एवमेव खो, भन्ते, येन येनेव दानि भगवा गमिस्सति, तन्निन्ना व भविस्सन्ति ब्राह्मणगृहपतिका नेगमा चेव जानपदा च । तं किस्स हेत् ? तथा हि, भन्ते, भगवतो सीलपञ्जाणं" ति ।

४. "माहं, नागित, यसेन समागमं, मा च मया यसो । यो खो, 20 नागित, नियमस्स नेक्खम्मसूखस्स पविवेकसूखस्स उपसमसूखस्स सम्बोध-सूखस्स निकामलाभी ग्रस्स ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, यस्साहं नेक्खम्मसुखस्स पविवेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसुखस्स निकाम-लाभी ग्रकिञ्छलाभी ग्रकसिरलाभी, सो तं मीव्हसूखं मिद्धसूखं लाभ-सक्कारसिलोकसूखं सादियेय्य ।

प्. "इघाहं, नागित, भिक्खं पस्सामि गामन्तविहारि" समा-हितं निसिन्नं । तस्स मय्हं, नागित, एवं होति – 'इदानिमं ग्रायस्मन्तं

R. 343

१. मच्छे विलोपेन्ती - स्या०, रो०। २-२ खादनियं भोजनियं - रो०। ३. निकामलाभी श्रस्सं - सी०, स्या०, रो०। ४. सावियेय्या ति - सी०, रो०। ५. गामन्त-विहार – स्या०, रो० ।

आरामिको वा'समणुद्देसो वा सहधिन्मको वा तम्हा'समाधिम्हा चावे-स्सती' ति । तेनाहं, नागित, तस्स भिम्बुनो न श्रत्तमनो होिम गामन्त-विहारेन' । इध पनाहं, नागित, भिक्ख पस्सामि आरञ्जक अरञ्जे पचलायमानं निसिन्नं । तस्स मम्हं, नागित, एवं होित – 'इदानि अयमा-उस्मा इमं निद्दािकलमयं पिटिबिनोदेत्वा अरञ्जसञ्ज्ञंगेव मनंसि करिस्सिति एकत्तं' ति । तेनाह, नागित, तस्स भिक्खुनो अत्तमनो होिम अरञ्जविहारेन ।

"इघ पनाहं, नागित, भिक्खुं पस्सामि ग्रारञ्ञाकं ग्ररञ्ञे अतमाहितं निसिन्नं । तस्स मय्हं, नागित, एवं होति – 'इदानि प्रयमा यस्मा ग्रसमाहितं वा चित्तं समादिहस्सिति, समाहितं वा चित्तं ग्रनुरिक्ख-स्सिती' ति । तैनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो ग्रतमनो होमि ग्ररञ्ञा-विहारेन ।

 "इघ पनाहं, नागिन, भिक्खु पस्सामि ब्रारञ्जकं ब्रारञ्जे समाहित निसिन्नं । तस्स मय्हं, नागित, एवं होति – 'इदानि अयमा यस्मा अविमुत्तं वा चित्त विमोचेस्सति, विमुत्तं वा चित्तं अनुरिक्स्सती' ति । तेनाह, नागित, तस्स भिक्खुनो अत्तमनो होमि अरञ्जविहारेन ।

 "इघ पनाहं, नागित, भिक्खु पस्सामि गामन्तिवहारि लाभि
 चीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपिक्खारान । सो त लाभ-सक्कारिसलोक निकामयमानो रिञ्चित पटिसल्लानं रिञ्चित ग्ररञ्ज वनपत्थानि पन्तानि सेनासनिन, गामनिगमराजघानि ग्रोसिरत्वा वा सङ्कप्रित । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो न ग्रत्तमनो होमि गामन्तिवहारेन ।

६ "इध पनाहं, नागित, भिक्खु पस्सामि ब्रारञ्जकं लाभि चीवरिपण्डपातसेनासनगिलानप्पञ्चयभेसज्जपरिक्खारानं । सो तं लाभ-25 सक्कारिसलोक पटिपणामेत्वा" न रिञ्चित पटिसल्लानं न रिञ्चित ब्ररञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो

R. 344

B 302

१ त कि घटेम्सित – सी०, स्या०, ता घट्टेम्सित – रो०। २ सी०, स्या०, रो० पोवकेसु निव । ३ त तम्हा – सी०, रो०। ४ त भावेस्सती – स्या०। ४ सरक्अविहारेत – सी०। ६ एकमां – स्या०। ७. झार्राञ्जक – स्या०; प्ररञ्जक – रो०। ८. सन्तरक्षती – सी०। १. सरज्जे वनपत्यानि – सी०। १०. पटिव्यपणीकेला – स्या०।

R 303

ब्रत्तमनो होमि अरञ्जिवहारेन । यस्माहं , नागित, समये ब्रह्मान-मगाप्यटिपन्नो न कञ्चि पस्सामि पुरतो वा पच्छतो वा, फासु मे, नागित, तिस्म समये होति ब्रन्तमसो उच्चारपस्सावकम्माया'' ति । वैवतावमो पेचतत्वो ।

तस्सुद्दानं

सेखा द्वे ग्रपरिहानि, मोम्गल्लान विज्जाभागिया। विवाददानत्तकारी निदानं, िकमिलदारुक्खन्धेन नागितो ति ।। 5

प्र. धम्मिकवग्गो

१. नागसूत्तं

१ एक समय भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । अय सो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्त-चीवरमादाय सावत्थिय पिण्डाय पाविसि । सावत्थिय पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्त पिण्डपातिटककतो आयस्मन्तं आनन्तं आमन्तेसि — "आया-मानन्त, येन पुब्बारामो मिगारमातुपासादो तेनुपसङ्कमिस्साम दिवा- 10 R 345 विहाराया" ति । "एव, भन्ते" ति सो आयस्मा आनन्दो भगवतो पच्चस्सोसि ।

२. अथ खो भगवा ग्रायस्मता ग्रानन्देन सिंद्ध वेन पुब्बारामो मिगारमातुपासादो तेनुपसङ्कमि । अथ खो भगवा सायन्द्रसमयं पटि-सल्लाना वृद्धितो ग्रायस्मन्तं ग्रानन्द ग्रामन्तेसि — "ग्रायामानन्द, येन 15 पुब्बकोट्ठको तेनुपसङ्कमिस्साम गत्तानि परिसिञ्चित्तुं" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवतो पच्चस्सोसि । अथ खो भगवा ग्रायस्मता ग्रानन्देन सिंद्ध येन पुब्बकोट्ठको तेनुपसङ्कमि गत्तानि परिसिञ्चित्तं । पुब्बकोट्ठके गत्तानि परिसिञ्चित्तं । प्रद्वासि गत्तानि पुब्बाप्यमानो ।

३. तेन स्त्रो पन समयेन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स सेतो नाम नागो महातूरियताळितवादितेन पुब्बकोट्टका पञ्चूत्तरति ।

१. यस्मि पनाह् – सी॰, स्या॰। २. किञ्चि – सी॰, रो॰। ३. सेक्खपरिहा-नियबगो – स्या॰। ४. सायण्हसमय – स्या॰, रो॰। ५.पुज्यसदिसानि कुरुमानो – स्या॰। ६-६. पस्सेनदिस्स ॰ – स्या॰, पसेनदिकोसनस्स – रो॰। ७. महातुरिय ॰ –सी॰, स्या॰, रो॰।

प्रिपस्सु तं जनो दिस्वा एवमाह — "ग्रिमिस्पो वत, मो, रञ्बो नागो; दस्सनीयो वत, मो, रञ्बो नागो; पासादिको वत, मो, रञ्बो नागो; कायुपपछो वत, मो, रञ्बो नागो" ति ! एवं वृत्ते ग्रायस्मा उदायी भगवन्तं एतदवोच — "हत्यमेव नु खो, भन्ते, महन्तं बहन्तं वायुपपछो 5 जनो दिस्वा एवमाह — 'नागो वत, मो, नागो' ति, उदाहु ग्रञ्बं पि कञ्चि महन्तं बहन्तं कायुपपछं जनो दिस्वा एवमाह — 'नागो वत, भो, नागो' ति ?

"हित्य पि खो, उदािय, महत्तं बहत्तं कायुपपश्चं जनो दिस्वा एवमाह – 'नागो वत, भो, नागो' ति ! अस्सं पि खो, उदािय, महत्तं कहत्तं ... पे०... गोणं पि खो, उदािय, महत्तं बहत्तं ... पे०... उरगं पि खो, उदािय, महत्तं बहत्तं ... पे०... रुक्खं पि खो, उदािय, महत्तं बहत्तं ... पे०... मनुस्सं पि खो, उदािय, महत्तं बहत्तं कायुपपश्चं जनो दिस्वा एवमाह – 'नागो वत, भो, नागो' ति ! अपि च, उदािय, यो सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय आगुं न करोित कायेन वाचाय मनसा, तमहं 'नागो' ति अमी" ति ।

४. "ग्रच्छरियं, भन्ते, ग्रब्भुतं, भन्ते ! यान सुभासितं चिवं, भन्ते, भगवता – 'ग्रपि च, उदायि, यो सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय श्रागुं न करोति कायेन वाचाय मनसा, तमहं नागो ति कृमी' ति ।

"इदं च पनाहं, भन्ते, भगवता सुभासितं इमाहि गाथाहि ग्रनुमोदामि –

> "मनुस्सभूतं सम्बुद्धं, श्रत्तदन्तं समाहितं। इरियमानं ब्रह्मपथे, चित्तस्सूपसमे रतं।।

> "यं मनुस्सा नमस्सन्ति, सब्बधम्मान पारगुं। देवा पि तं' नमस्सन्ति, इति में ग्ररहतो सूतं।।

> "सब्बसंयोजनातीतं", वना निब्बनमागतं । कामेहि नेक्खम्मरतं, मुत्तं सेला व कञ्चनं ।।

R 346

в. 304

20

25

^{ै.} बुहन्त – सी०। २-२. ग्रपि उदायि – स्या०। ३. न – सी०, रो०। ४. सब्ब-सञ्जोजनातीत – स्या०, रो०। ५. निस्वान० – सी०, स्या०, रो०।

10

15

20

B 305

R 347

"सब्बे ग्रन्चरुची नागो, हिमबाञ्जे सिलच्चये"। सब्बेसं नागनामानं, सच्चनामो श्रनत्तरो ॥ "नागं वो कित्तयिस्सामि, न हि भ्रागं करोति सो । सोरच्चं ग्रविहिंसा च, पादा नागस्स ते दुवे ।। "तपो च ब्रह्मचरियं. चरणा नागस्स त्यापरे । सद्धाहत्थो महानागो, उपेक्खासेतदन्तवा ।। "सति गीवा सिरो पञ्जा. वीमंसा धम्मचिन्तना । धम्मकच्छिसमातपो3, विवेको तस्स वालिघ ।। "सो झायी ग्रस्सासरतो, ग्रज्झत्तं" सुसमाहितो"। गच्छं समाहितो नागो. ठितो नागो समाहितो ।। "सेय्यं" समाहितो नागो. निसिन्नो पि समाहितो । सब्बत्थ संवतो नागो, एसा नागस्स सम्पदा ।। "भुञ्जति अनवज्जानि, सावज्जानि न भुञ्जति । घासमच्छादनं लद्धाः सन्निधि परिवज्जयं ।। "संयोजनं ग्रणुं थुलं, सब्बं छेत्वान बन्धनं। येन येनेव गच्छति, धनपेक्खो व गच्छति ।। "यथा पि उदके जातं, पृण्डरीकं पवडुति"। नपलिप्पति तोयेन, सचिगन्धं मनोरमं।। "तथेव लोके सजातो, बद्धो लोके विहरति["]। नपलिप्पति लोकेन, तोयेन पद्मं यथा।। "महागिनी" व जलितो", ग्रनाहारूपसम्मति । सङ्खारेसूपसन्तेस्, निब्बुतो ति पवुच्चति।। "ग्रत्थस्सायं विञ्ञापनी, उपमा विञ्ञहि देसिता । विञ्ञास्सन्ति" महानागा. नागं नागेन देसितं ।।

१. हिमबामञ्जे – सी०। २. सितुच्चयो – स्वा०। ३. धम्मकुच्छिसमावापो – सी०। ४-४. प्रज्यस्तुप्तमाहितो – स्या०। ५. सर्य – रो०। ६. परिवज्जवे – सी०, स्या०। ७. च बङ्गति – स्या०। ८. न उपलिम्पति – स्या०, रो०। ६. विरुज्जति – सी०, रो०। १०-१०. सहिमानि पज्जतितो – सी०; महायिनि पज्जतितो – स्या०, रो०। ११. विञ्जा-यन्ति – स्या०; विश्चित्सवित – रो०।

R 348

B. 306

"वीतरागो वीतदोसो, वीतमोहो ग्रनासवो । सरीरं विजहं नागो, परिनिब्बस्सिते ग्रनासवो" ति ।।

२. मिगसालासुत्तं

- १. श्रय को ग्रायस्मा श्रानन्दो पुब्बण्हसमयं निवासत्वा पत्त-चीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्क्रीमः; उप-५ सङ्क्रीमत्वा पञ्जाने ग्रासने निसीदि । ग्रय को मिगसाला उपासिका येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं ग्रीमवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना को मिगसाला उपासिका ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतदवीच —
- २. "कथं कथं नामाय, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्जेथ्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति अभिसम्परायं ? पिता में, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी झहोसि ग्राराचारी विरतो मेथुना गामधम्मा । सो कालङ्कृतो भगवता ब्याक्तो सकदागामिपत्तो ' तुसितं कायं उपपन्नो ति । पेत्तेथ्यो 'पि में, भन्ते, इसिदत्तो ग्रब्रह्मचारी अहोसि सदारसन्तुट्ठो । सो पि कालङ्कृतो भगवता व्याक्तो सकदागामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो ति । कथं कथं नामाय, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्जेथ्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगितका भविस्सन्ति अभिसम्पराय" ति ?

"एवं खो पनेतं, भगिनि, भगवता ब्याकतं" ति ।

- ३. म्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो मिगसालाय उपासिकाय १० निवेसने पिण्डपातं गहेत्वा उट्टायासना पक्कामि । म्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो पच्छाभत्तं पिण्डपातपिटक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्त ग्राभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवीच –
- ४. "इधाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा पञ्जाते प्रासते निसीदि । ग्रथ खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका येनाहं तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा मं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

१ परिनिव्याति - रो॰ । २ कालकतो - सी॰, स्या॰, रो॰ । ३. सकदागामी सत्तो - सी॰, स्या॰, रो॰ । ४-४. पेतेच्यो पियो - सी॰, रो॰, पितुपियो - स्या॰ । एकमन्तं निसिन्ना खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका मं एतदवोच — 'कथं कथं नामायं, भन्ते झानन्द, भगवता धम्मो देसितो झञ्जेथ्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति ग्रामिन्स्य । पिता मे, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी झहोसि झाराचारी विरतो सेथुना गामधम्मा । सो कालङ्कृतो भगवता ब्याकृतो सकदागामिपत्तो उ तुसितं कायं उपपन्नो ति । पेत्तेय्यो पि मे, भन्ते, इसिदत्तो झब्रह्मचारी झहोसि सदारसन्तुहो । सो पि कालङ्कृतो भगवता ब्याकृतो सकदागामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो ति । कथं कथ नामायं, भन्ते झानन्द, भगवता धम्मो देसितो झञ्जेथ्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति झभिसम्परायं ति ? एव वृत्ते 10 झहं, भन्ते, मिगसाल उपासिकं एतदवोचं — 'एव खो पनेत, भगिन, भगवता

५. "का चानन्द, मिगसाला उपासिका बाला अब्यत्ता अम्मका' अम्मकसञ्जा', के च पुरिसपुग्गलपरोपरियञाणे ? छयिमे, आनन्द, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे छ ?

६. "इधानन्द, एकच्चो पुग्गलो सोरतो होति सुखसंवासो, ग्रभि-नन्दन्ति सब्रह्मचारी एकत्तवासेन । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुमच्चेन पि अकतं होति, दिद्विया पि अप्पटिविद्ध होति, सामायिकं पि विमृत्ति न लभति । सो कायस्स भेदा पर मरणा हानाय परेति नो विसेसाय, हानगामीयेव होति नो विसेसगामी ।

७. "इध पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो सोरतो होति सुखसंवासो , स्रिभनन्दिन्त सब्रह्मचारी एकत्तवासेन । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, दिट्ठिया पि पिटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभित । सो कायस्स भेदा पर मरणा विसेसाय परेति नो हानाय, विसेसगामीयेव होति नो हानगामी ।

द. "तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त — 'इमस्स पि तेव धम्मा अपरस्स पि तेव धम्मा, कस्मा तेसं एको हीनो एको पणीतो' ति ! तं हि तेसं, भ्रानन्द, होति दीघरत्तं भ्रहिताय दुक्लाय । R 349

в. 307

15

20

१-१. श्रम्बका शम्बकसञ्जा – स्या०, रो०; ० पञ्जा – सी० । २. सुक्षसंनिवासो – सी० । ३. सुप्पटिबद्ध – सी० ।

B. 308

R. 351

६. "तत्रानन्द, य्वायं पुग्गलो सोरतो' होति सुबसंवासो, अभिनन्दिन्त सब्रह्मचारी एकत्त्वासेन, तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्विया पि पर्टिबिद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति । अयं, आनन्द, पुग्गलो अमुना पुरिमेन पुग्गलेन अभिनकन्ततरो च पणीततरो च । तं किस्स हेतु ? इमं हानन्द, पुग्गले अम्मसोतो निब्बहृति, तदन्तरं' को जानेय्य अञ्जात तथागतेना! तस्मातिहानन्द, मा पुग्गलेसु पमाणिका अहुवत्थः, मा पुग्गलेसु पमाण गण्हत्ते । अहं वा, आनन्द, प्रगालेसु पमाणं गण्हत्यं । सञ्जाति हानन्द, पुगालेसु पमाणं गण्हत्ते । अहं वा, आनन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हत्ये वो वा पनस्स मादिसो ।

१०. "इध पनानन्द, एकच्चस्स पुग्गलस्स कोधमानो ब्रिधिगतो होति, समयेन समयं चस्स लोभधम्मा उप्पञ्जन्ति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिट्टिया पि श्रप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति नो विसेसाय, हानगामीयेव होति नो विसेसगामी ।

११. "इध पनातन्द, एकच्चस्स पुग्गलस्स कोधमानो ग्रधिगतो होति, समयेन समयं चस्स लोभधम्मा उप्पज्जन्ति । तस्स सवनेन पि कतं होति ... पे०... नो हानगामी ।

१२. "तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त ... पे०... यो वा पनस्स मादिसो ।

१३. "इध, पनानन्द, एकच्चस्स पुग्गलस्स कोधमानो श्रिधिगतो होति, समयेन समयं चस्स वचीसङ्खारा उप्पञ्जन्ति । तस्स सवनेन पि अकतं होति ...पे०... सामायिकं पि विमुत्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति नो विसेसाय, हानगामीयेव होति नो विसेसगामी ।

१४. "इघ पनानन्द, एकच्चस्स पुग्गलस्स कोघमानो ब्रघिगतो होति, समयेन समयं चस्स वचीसङ्खारा उप्पज्जन्ति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, बिट्टिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति नो हानाय, विसेसगामीयेव होति नो हानगामी ।

१. सुरतो - सी० । २. तदनन्तर - सी०, स्या०, रो० ।

- १५. "तत्रानन्द, पमाणिका पमिणन्ति 'इमस्स पि तेव धम्मा, अपरस्स पि तेव धम्मा । कस्मा तेसं एको हीनो, एको पणीतो' ति ? तं हि तेसं, आनन्द, होति दीघरतं अहिताय दुक्खाय ।
- १६. "तत्रानन्द, यस्स पुग्गलस्स कोषमानो स्रिषिगतो होति, समयेन समयं वस्स वचीसङ्खारा उप्यज्जन्ति, तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, बिट्टिया पि पिटिबिद्धं होति, सामायिकं पि बिमुत्ति लमति । स्रयं, सानन्द, पुग्गलो स्रमुना पुरिमेन पुग्गलेन स्रिमक्तन्तरो च पणीततरो च । तं किस्स हेतु ? हमं हानन्द, पुग्गलं सम्मातो निब्बहृति । तदन्तरं को जानेय्य स्रञ्जत्र तथागतेन ! तस्मातिहानन्द, मा पुग्गलेसु पमाणं गण्हित्य । । । सहानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हित्य । । । सहानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हत्यो । । सहं वा, स्रानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हत्यो । । ।
- १७. "का चानन्द, मिगसाला उपासिका बाला अव्यक्ता अम्मका अम्मकसञ्जा, के च पुरिसपुगलपरोपरियञाणे ! इमे खो, आनन्द, छ पुगाला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।
- १८. "यथारूपेन, ग्रानन्द, सीलेन पुराणो समन्नागतो ग्रहोसि, तथारूपेन सीलेन इसिदत्तो समन्नागतो ग्रमविस्स । नियध पुराणो इसि-दत्तस्स गर्ति पि ग्रञ्ञास्स । यथारूपाय च, ग्रानन्द, पञ्जाय इसिदत्तो समन्नागतो ग्रहोसि, तथारूपाय पञ्जाय पुराणो समन्नागतो ग्रभविस्स । नियम इसिदत्तो पुराणस्स गर्ति पि ग्रञ्जास्स । इति खो, ग्रानन्द, 20 इमे पुगाला उभो एकज्जहीना" ति ।

३. इणसुत्तं

१. "दालिद्यिं', भिक्खवे, दुक्खं लोकस्मि कामभोगिनो'' ति । "एवं, भन्ते'' ।

"यं पि, भिक्सवे, दलिहो अस्सको अनाब्हिको ै इणं ब्रादियति, इणादानं पि, भिक्सवे, दुक्सं लोकस्मि कामभोगिनो" ति । "एवं. भन्ते" ।

ζη, ητα ι

१. दालिहियं – सी०; दिळहियं – स्या० । २. धनालिको – सी०, रो०; झन" दिको – स्या० ।

B. 310

"यं पि, भिक्खवे, दलिहो अस्सको अनाव्हिको इणं आदियित्वा विद्व पटिस्सुणाति, विद्व पि, भिक्खवे, दुक्खा लोकस्मि कामभोगिनो" ति ।

"एवं, भन्ते" ।

"यं पि, भिक्खवे, दलिहो ग्रस्सको ग्रनाब्हिको वर्ड्डि पटि-इस्सुणित्वा कालाभतं वर्ड्डिन देति, चोदेन्ति पि नं। चोदना पि, भिक्खवे, दुक्खा लोकरिम कामभोगिनो" ति ।

"एवं, भन्ते"।

"यं पि, भिक्खवे, दलिहो ध्रस्सको ध्रनाब्हिको चोदियमानो न देति, अनुचरन्ति पि नं । अनुचरिया पि, भिक्खवे, दुक्खा लोकस्मि कामभोगिनो" ति ।

"एवं. भन्ते"।

"यं पि, भिक्खवे, दलिहो अस्सको अनाब्हिको अनुचरियमानो न देति, बन्धन्ति पि नं । बन्धनं पि, भिक्खवे, दुक्खं लोकस्मि काम-भोगिनो" ति ।

"एवं, भन्ते"।

२. "इति खों', भिक्खने, दालिहियं पि दुक्खं लोकिस्म काम-भोगिनो, इणादानं पि दुक्ख लोकिस्म कामभोगिनो, विट्ठ पि दुक्खा लोकिस्म कामभोगिनो, चोदना पि दुक्खा लोकिस्म कामभोगिनो, अनु-चिर्या पि दुक्खा लोकिस्म कामभोगिनो, बन्धनं पि दुक्खं लोकिस्म 20 कामभोगिनो; एवमेव खो, भिक्खवे, यस्स कस्सचि सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य कुसलेसु धम्मेसु, श्रोत्तप्पं नित्य कुसलेसु धम्मेसु, विरियं नित्य कुसलेसु धम्मेसु, पञ्जा नित्य कुसलेसु धम्मेसु — अयं वुच्चिति, भिक्खवे, अरियस्स विनये दलिहो अस्सको श्रनाब्हिको ।

३. "स खो सो, भिनखने, दलिहो अस्सको अनाब्हिको सद्धाय असित कुसलेसु धम्मेसु, हिरिया असित कुसलेसु धम्मेसु, ओत्तप्पे असित कुसलेसु धम्मेसु, विरिये असित कुसलेसु धम्मेसु, पञ्ञाय असित कुसलेसु धम्मेसु, कायेन दुच्चरितं चरित, वाचाय दुच्चरितं चरित, मनसा दुच्चरितं चरित । इदमस्स इणादानिंस्मै वदािम ।

४. "सो तस्स कायदुच्चरितस्स पटिच्छादनहेतु पापिकं इच्छं R.353 30 पणिदहिति। 'मा मं जञ्जू'ति इच्छिति, 'मा मं जञ्जू''ति सङ्कः-

१. वो – सी० । २. इणादानम्हि – स्या० । ३ जञ्जा – सी० ।

20

25

R. 354

B. 311

प्पति, 'मा मं जञ्जू' ति वाचं भासति, 'मा मं जञ्ज' ति कायेन परक्कमति । सो तस्स वचीदुच्चरितस्स पटिच्छादनहेतु ... पे०... सो तस्स मनोद्रच्चरितस्स पटिच्छादनहेतु ... पे०... 'मा मं जञ्जू' ति कायेन परक्कमति । इदमस्स विद्वया वदामि ।

- "तमेनं पेसला सब्बह्मचारी एवमाहंस् 'ब्रयं च सो ब्रायस्मा 5 एवंकारी एवंसमाचारों ति । इदमस्स चोदनाय वदामि ।
- ६. "तमेनं ग्ररञ्ञागतं वा रुक्खमूलगतं वा सुञ्ञागारगतं वा विप्पटिसारसहगता पापका ग्रकुसलवितक्का समुदाचरन्ति । इदमस्स ग्रनचरियाय वदामि ।
- ७. "स खो सो, भिक्खवे, दलिहो ग्रस्सको ग्रनाब्हिको कायेन 10 दुच्चरितं चरित्वा वाचाय दुच्चरितं चरित्वा मनसा दुच्चरितं चरित्वा कायस्य भेटा परं मरणा निरयबन्धने वा बज्ज्ञति तिरच्छानयोनिबन्धने वा । नाहं, भिक्खवे, ग्रञ्ञं एकबन्धनं पि समन्पस्सामि एवंदारुणं एवंकटुकं' एवंग्रन्तरायकरं ग्रनुत्तरस्स योगनखेमस्स ग्रिषिगमाय, यथयिदं, भिक्खवे तिरयबन्धनं वा तिरच्छानयोनिबन्धनं वा ति ।
 - "दालिहियं दुक्खं लोके, इणादानं च वुच्चति । दलिहो इणमादाय, भुञ्जमानो विहञ्जाति ।।
 - "ततो ग्रनचरन्ति नं, बन्धनं पि निगच्छति। एतं हि बन्धनं दक्खं, कामलाभाभिजप्पिनं।।
 - "तथेव ग्ररियविनये, सद्धा यस्स न विज्जति । ग्रहिरीको अनोत्तप्पी, पापकम्मविनिब्बयो ।।
 - "कायदुच्चरितं कत्वा, वचीदुच्चरितानि च। मनोद्रच्चरितं कत्वा, 'मा मं जञ्ज' ति इच्छति ।।
 - "सो संसप्पति कायेन, वाचाय उद चेतसा। पापकम्मं पबड्डेन्तो, तत्थ तत्थ पूनप्पूनं ।।
 - "सो पापकम्मो दम्मेघो. जानं दक्कटमत्तनो। दलिहो इणमादाय, भूञ्जमानो बिहञ्जाति ।।

१ सङ्कृप्पेति - सी०, स्था०, रो०। २-२. एकं बन्धनं - स्था०; एकधम्म पि -सी०। ३. एवंदुक्सं - स्था०। ४. घहिरिको - सी०, स्था०, री०। ५. पापकम्य-विनिच्छ्यो - सी०, रो०; पापकम्मं विनिव्धयो - स्या० ।

10

15

20

"ततो अनचरन्ति नं, सङ्क्ष्पा मानसा दुखा"। गामे वा यदि वारञ्जे, यस्स विप्यटिसारजा ।। "सो पापकम्मो दुम्मेधो, जानं दुक्कटमत्तनो । योनिमञ्जातरं गन्त्वा, निरये वा पि बज्झति ।। "एतं हि बन्धनं दक्खं, यम्हा धीरो पमुच्चित । धम्मलद्धेहि भोगेहि, ददं चित्तं पसादयं।। घरमेसिनो । "उभयत्य कटग्गाहो. सदस्स दिट्टधम्महितत्थाय, सम्परायसुखाय एवमेतं गहट्रानं, चागो पुञ्ञां "तथेव ग्ररियविनये, सद्धा यस्स पतिद्विता। हिरीमनो च ग्रोत्तप्पी , पञ्जावा सीलसंवतो ।। "एसो खो ग्ररियविनये, 'सुखजीवी" ति वुच्चति । निरामिसं सूखं लद्धा, उपेक्खं ग्रधितिद्रति ।। "पञ्च नीवरणे हित्वा. निच्चं ग्रारद्धविरियो। झानानि उपसम्पज्ज, एकोदि निपको सतो । "एवं^{*} ञात्वा यथाभृतं, सब्बसंयोजनक्खये। सब्बसो अनुपादाय, सम्मा चित्तं विमच्चित ॥ "तस्स सम्माविमृत्तस्स, ञाणं चे होति तादिनो । 'ग्रकुप्पा में विमृत्ती' ति, भवसंयोजनक्लये।। "एतं खो परमं ञाणं, एतं सुखमनुत्तरं। ग्रसोकं विरजं खेमं, एतं ग्राणण्यमुत्तमं["]" ति ।।

४. महाचुन्दसुत्तं

B. 312, R. 355 एवं में सुतं । एकं समयं ब्रायस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरित सयंजातियं । तत्र खो ब्रायस्मा महाचुन्दो भिक्कू ब्रामन्तेसि – "ब्रावुसो भिक्खवें" ति । "ब्रावुसो" ति खो ते भिक्कू क्रायस्मतो क महाचुन्दस्स पच्चस्सोसुं । ब्रायस्मा महाचुन्दो एतदबोच –

१ दुक्का – स्या॰, रो॰। २. मोतापि – रो॰। ३ सुखजीबी – सी॰, स्या॰। ४. एतं – स्या॰। १. माणम्यानुत्तम – स्या॰। ६. सहजातियं – सी॰, रो॰, सञ्जातियं – स्या॰। ७. मिक्कवो – सी॰, स्या॰, रो॰।

R 356

B. 313

- २. "इधावुसो, घम्मयोगा भिक्खू झायी भिक्खू अंपसादेन्ति 'इमें पन झायिनोम्हा, झायिनोम्हा ति झायन्ति पज्झायन्ति निज्झा-यन्ति' झवज्झायन्ति'। किमिमें झायन्ति, किन्तिमे झायन्ति, कयं इमे झायन्ति' ति ? तत्य धम्मयोगा च भिक्खू नप्पसीदन्ति, झायी च भिक्खू नप्पसीदन्ति, न च बहुजनहिताय पटिपन्ना होन्ति बहुजनसुखाय अ बहुनी जनस्स अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं।
- ३. "इष पनाव्सो, झायी भिक्खू धम्मयोगे भिक्खू ग्रपसा-देन्ति — 'इमे पन धम्मयोगम्हा, धम्मयोगम्हा ति उद्धता उक्षळा चपला मुखरा विकिण्णवाचा मुद्रस्सती' ग्रसम्पजाना ग्रसमाहिता विक्मन्तिचता। पाकतिन्द्रिया"। किमिमे धम्मयोगा, किन्तिमे धम्मयोगा, कथं इमे 10 धम्मयोगा' ति ? तत्थ झायी च भिक्खू नप्पसीदन्ति, धम्मयोगा च भिक्खू नप्पसीदन्ति, न च बहुजनहिताय पटिपन्ना होन्ति बहुजनसुखाय बहनो जनस्स ग्रत्याय हिताय सुखाय देवममुस्सानं।
- ४. "इघ पनावुसो, धम्मयोगा भिक्खू धम्मयोगानञ्जेव भिक्खूनं वणां भासन्ति, नो झायीनं भिक्खूनं वणां भासन्ति। तत्य धम्म- 15 योगा च भिक्खू नप्पसीदन्ति, झायी च भिक्खू नप्पसीदन्ति, न च बहुजनहिताय पटिपन्ना होन्ति बहुजनसुखाय बहुनो जनस्स अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं।
- ूर. "इघ पनावुसो, झायी भिक्खू झायीनञ्जेव भिक्खूनं वण्णं भासन्ति, नो घम्मयोगानं भिक्खूनं वण्णं भासन्ति । तत्य झायी च भिक्खू 20 नप्पसीदन्ति, घम्मयोगा च भिक्खू नप्पसीदन्ति, न च बहुजनहिताय पटिपन्ना होन्ति बहुजनसुखाय बहुनो जनस्स श्रत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं ।
- ६. "तस्मातिहाबुसो, एवं सिक्खितब्बं 'धम्मयोगा समाना झायीनं भिक्खूनं वर्ण्णं भासिस्सामा' ति । एवं हि वो, आवुसो, सिक्खि- 25 तब्बं । तं किस्स हेतु ? अच्छिरिया हेते, आवुसो, पुगाला दुल्लभा लोकिस्मि, ये अमतं धातुं कायेन फुसित्वा विहरन्ति । तस्मातिहाबुसो, एवं सिक्खितब्बं – 'झायी समाना धम्मयोगानं भिक्खूनं वर्ण्णं भासिस्सामा'

१-१. सी॰, स्या॰, रो॰ पोल्पकेसु नित्य । २-२ कि हिमे झायन्ति – सी॰, स्या॰, रो॰ । ३ हिमे – सी॰, स्या॰, रो॰ । ४. महुस्सतिनो – सी॰, स्या॰ । ४. पाकटिन्निया – स्या॰, रो॰ ।

R. 357

B. 314

15

25

ति । एवं हि वो, ग्रावसो, सिक्खितब्बं । तं किस्स हेत् ? ग्रच्छरिया हेते, श्रावुसी, पुग्गला दुल्लभा लोकस्मि ये गम्भीरं ग्रत्थपदं पञ्जाय ग्रनिविज्य प्रस्तनी" नि ।

५. पठमसन्दिद्विकसत्तं

१. ग्रथ खो मोळियसीवको परिज्वाजको येन भगवा तेनप- सङ्मि, उपसङ्मित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो मोळिय-सीवको परिव्वाजको भगवन्तं एतदवोच - "'सन्दिटिको धम्मो. सन्दिट्टिको धम्मो' ति, भन्ते, वृच्चति । कित्तावता न खो, भन्ते, सन्दि-दिको धम्मो होति अकालिको एहिपस्सिको भ्रोपनेथ्यिको पच्चत्तं वेदि-10 तब्बो विञ्जही" ति ?

२. "तेन हि, सीवक, तञ्जेबेत्थ पटिपुच्छामि । यथा ते खमेय्य तथा नं ब्याकरेय्यासि । तं कि मञ्जासि, सीवक, सन्तं वा ग्रज्झत्तं लोभं 'ग्रत्थि में ग्रज्झत्तं लोभो' ति पजानासि, ग्रसन्तं वा ग्रज्झत्तं लोभं 'नत्थि में ग्रज्झत्तं लोभो' ति पजानासी'' ति ?

"एवं. भन्ते" ।

"ग्रं "खो त्वं, सीवक, सन्तं वा ग्रज्झनं लोभं 'ग्रत्थि मे ग्रज्झनं लोभो' ति पजानासि, ग्रसन्तं वा ग्रज्झत्तं लोभं 'नत्थि मे ग्रज्झत्तं लोभो' ति पजानासि - एवं पि खो. सीवक, सन्दिटिको धम्मो होति ... पे०... ।

 "तं कि मञ्जासि, सीवक, सन्तं वा ग्रज्झत्तं दोसं ... पे०... 20 सन्तं वा ग्रज्झन्तं मोहं ... पे०... सन्तं वा ग्रज्झन्तं लोभधम्मं ... पे०... सन्तं वा ग्रज्झत्तं दोसधम्मं ... पे०... सन्तं वा ग्रज्झत्तं मोहधम्मं 'ग्रत्थि में ग्रज्झत्तं मोहधम्मों ति पजानासि, ग्रसन्तं वा ग्रज्झत्तं मोहधम्मं 'नित्थ मे ग्रज्ज्ञत्तं मोहधम्मो' ति पजानासी'' ति ?

"एवं. भन्ते"।

"यं लो त्वं, सीवक, सन्तं वा ग्रज्झत्तं मोहधम्मं भ्रित्य मे ग्रज्झत्तं मोहधम्मो' ति पजानासि, ग्रसन्तं वा ग्रज्झत्तं मोहधम्मं 'नित्य मे ग्रज्झत्तं मोहधम्मो' ति पजानासि - एवं खो. सीवक. सन्दिट्टिको धम्मो

२. मोलियसीवको – सी०. रो०: मोलियसिवको – स्था०।

R. 358

15

25

होति म्रकालिको एहिपस्सिको म्रोपनेथ्यिको पच्चतं वेदितब्बो विञ्जुही"ति।

४. "श्रभिकन्तं, भन्ते, श्रभिकन्तं, भन्ते ... पे०... उपासकं मं, भन्ते, भगवा धारेतु ग्रज्जतम्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

६. बुतियसन्बिट्टकसुत्तं

- १. अय खो अञ्ञातरो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः उ उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच — "'सन्दिट्ठिको धम्मो, सन्दिट्ठिको धम्मो' ति, भो गोतम, वुच्चति । कित्तावता नु खो, भो गोतम, सन्दिट्ठिको धम्मो होति अकालिको एहिपस्सिको अोपनेट्यिको पच्चत्तं वेदित्ववो 10 विञ्जूही" ति ?
- २. "तेन हि, ब्राह्मण, तञ्जेवेत्य पटिपुष्टिस्सामि । यथा ते समेय्य तथा नं व्याकरेय्यासि । तं कि मञ्ज्ञासि, ब्राह्मण, सन्तं वा ग्रज्ज्ञासं रागं 'ग्रत्थि मे ग्रज्ज्ञासं रागो' ति पजानासि, ग्रसन्तं वा ग्रज्ज्ञासं रागं 'नत्थि मे ग्रज्ज्ञासं रागो' ति पजानासी" ति ?

"एवं, भो"।

"यं स्त्रो त्वं, ब्राह्मण, सन्तं वा अञ्चलं रागं 'अत्थि मे अञ्चलं रागो' ति पजानासि, असन्तं वा अञ्चलं राग 'नित्य मे अञ्चलं रागो' ति पजानासि – एवं पि स्त्रो ब्राह्मण सन्दिट्टिको धम्मो होति ... पे०... ।

३. "तं कि मञ्जासि, ब्राह्मण, सन्तं वा ग्रज्झत्तं दोसं ... पे०... 20 सन्तं वा ग्रज्झत्तं मोहं ... पे०... सन्तं वा ग्रज्झत्तं कायसन्दोसं ... पे०... सन्तं वा ग्रज्झत्तं वचीसन्दोसं ... पे०... सन्तं वा ग्रज्झत्तं मनोसन्दोसं 'श्रत्थि मे ग्रज्झत्तं मनोसन्दोसो' ति पजानासि, ग्रसन्तं वा ग्रज्झत्तं मनो-सन्दोसं 'नित्थ मे ग्रज्झत्तं मनोसन्दोसो' ति पजानासी?'' ति ?

"एवं, भो"।

"यं खो त्वं, ब्राह्मण, सन्तं वा ग्रज्झतं मनोसन्दोसं 'ग्रत्थि मे ग्रज्झतं मनोसन्दोसो' ति पजानासि, ग्रसन्तं वा ग्रज्झतं मनोसन्दोसं R 915

R. 359

B. 316

'नित्य में अज्झतं मनोसन्दोसो' ति पजानासि — एवं सो, बाह्यण, सन्दिद्विको घम्मो होति अकालिको एहिपस्सिको अोपनेय्यिको पच्चतं वेदितब्बो विञ्जही'' ति ।

४. "ग्रमिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रमिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... उ उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु ग्रज्जतम्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

७. खेमसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथिपिण्ड-कस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा च खेमो आयस्मा च सुमनो सावित्ययं विहरित्त ग्रन्थवर्नीस्म । अथ खो आयस्मा च खेमो आयस्मा च सुमनो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमसु; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं । अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीर्विसु । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा खेमो भगवन्तं एतदवीच –

२. "यो सो, भन्ते, भिक्खु ध्ररहं खीणासवो बुसितवा कत-करणीयो घ्रोहितभारो अनुणत्तमदत्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्म-दञ्जा विमुत्तो तस्स न एवं होति – 'श्रत्थि मे सेय्यो ति वा श्रत्थि मे ।उ सिदसो ति वा श्रत्थि मे हीनो ति वा"' ति । इदमवोचायस्मा खेमो । समनुञ्जो सत्या श्रहोसि । श्रय खो श्रायस्मा खेमो "समनुञ्जो मे सत्या" ति उट्टायासना भगवन्त श्रभिवादेत्वा पदिक्षणं कत्वा पक्कामि ।

३. ग्रंथ खो ग्रायस्मा सुमनो ग्रचिरायकन्ते ग्रायस्मन्ते खेमे भगवन्तं एतदवोच — "यो सो, भन्ते, भिनखु ग्ररहं खीणासवी वृसितवा कि कतकरणीयो ग्रोहितभारो अनुष्यत्तसदत्थो परिवखीणभवसयोजनो सम्म-दञ्ञा विमुत्तो तस्स न एवं होति — 'नित्थ मे सेय्यो ति वा नित्थ मे सिदसो ति वा नित्य मे होनो ति वा"" ति । इदमवोचायस्मा सुमनो । समनुञ्जो सत्था ग्रहोसि । ग्रथ खो ग्रायस्मा सुमनो "समनुञ्जो मे सत्था" ति उट्टायासना भगवन्तं ग्रमिवादेत्वा प्रविक्षणं कत्वा प्वकामि ।

४. प्रथ खो भगवा ब्रचिरपक्कन्ते ब्रायस्मन्ते च खेमे ब्रायस्मन्ते च सुमने भिक्खू ब्रामन्तेसि – "एवं खो, भिक्खवे, कुलपुत्ता ग्रञ्ज व्याकरोन्ति । ब्रत्थो च बत्तो ब्रत्ता च ब्रनपनीतो । ब्रय च पन इचेकच्चे

१. श्रोपनियको - सी०, स्या०, रो० । २. श्रचिरपक्कन्तेसु - स्या० ।

मोघपुरिसा हसमानका मञ्जे ग्रञ्जं ब्याकरोन्ति । ते पच्छा विघातं द्यापज्जन्ती ति ।

"न उस्सेस न म्रोमेस्, समत्ते नोपनीयरे^२। खीणा जाति वसितं ब्रह्मचरियं, चरन्ति संयोजनविष्पमत्ता" ति ।

८. इन्द्रियसंवरससं

१. "इन्द्रियसंवरे, भिक्खवे, ग्रसति इन्द्रियसंवरविपन्नस्स हतप- 5 निसं होति सीलं; सीले ग्रसित सीलविपन्नस्स हतपनिसो होति सम्मासमाधि: सम्मासमाधिम्ह ग्रसति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतपनिसं होति यथाभतञाणदस्सनं, यथाभतञाणदस्सने ग्रसति यथाभतञाण-दस्सनविपन्नस्स हतपनिसो होति निब्बदाविरागो , निब्बदाविरागे असति निब्बदाविरागविपन्नस्स इतपनिसं होति विमत्तिञ्जाणदस्सनं । सेय्यथापि. 10 भिक्खवे, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पपटिका पि न पारिपरि गच्छति. तचो पि न पारिपरि गच्छति, फोगा पि न पारिपूरि गच्छति, सारो पि न पारिपरिं गच्छति । एवमेव खो. भिक्खवे, इन्द्रियसंवरे ग्रसति इन्द्रियसंवरविपन्नस्स हतपनिस होति सील ... पे०... विमत्तिञाण-दस्सनं ।

२. "इन्द्रियसंवरे, भिक्खवे, सति इन्द्रियसंवरसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति सीलं सीले सित सीलसम्पन्नस्य उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि: सम्मासमाधिम्ह सति सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति यथाभृतञ्जाणदस्सनं; यथाभृतञ्जाणदस्सने सति यथाभृत-ञाजदरसनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्धिदाविरागो; निब्बिदा- 20 विरागे सति निब्बदाविरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमृत्ति-ञाणदस्सनं । सेय्यथापि, भिक्खवे, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपुरि गच्छति, तचो पि पारिपुरि गच्छति, फेग्गु पि पारिपूरि गच्छति, सारो पि पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, इन्द्रियसंवरे सति इन्द्रियसंवरसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सीलं 25 ... पे०... विमत्तिञ्चाणदस्सनं'' ति ।

१ ब्रोसेस - स्या० । २. नोपनिय्यरे - स्था० । ३. सजाति - सी०, स्या०, रो० । ४. हतुपनिस – सी०, स्या०,रो० । ५. पप्पटिका – स्या० । ६. उपनिस्तयसम्पन्नं – स्या० । भ०३ – १०

६. ग्रानन्दसूसं

- १. अथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येनायस्मा सारिपूत्तो तेनुप-सङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ग्रायस्मता सारिपुत्तेन सद्धि सम्मोदि । सम्मोद-नीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच -
- २. "कित्तावता नु खो, ब्रावुसो सारिपूत्त, भिक्खु ब्रस्सुतं चेव धम्म सुणाति, सुता चस्स धम्मा न सम्मोसं गच्छन्ति, ये चस्स धम्मा पुब्बे चेतसा सम्फूट्रपुब्बा ते च समुदाचरन्ति, ग्रविञ्ञात च विजानाती" ति ?

"ग्रायस्मा खो ग्रानन्दो बहुस्सुतो। पटिभातु ग्रायस्मन्तयेव

"तेनहावुसो सारिपुत्त, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि, भासि-

"एवमावसो" ति खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पच्चस्सोसि । ग्रायस्मा ग्रानन्दो एतदवीच --

३. "इधावुसो सारिपुत्त, भिक्खु धम्मं परियापुणाति - सुत्तं गेय्यं वेय्याकरणं गायं उदानं इतिवृत्तकं जातकं ग्रब्भुतधम्मं वेदल्लं । सो ° यथासूत यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेति, यथासूत यथापरियत्त धम्मं वित्थारेन परेसं वाचेति, यथासुतं यथापरियत्तं धम्म वित्थारेन सज्झायं करोति, यथासूतं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा अनवितक्केति 20 अनुविचारेति मनसानुपेक्खित । यस्मि आवासे थेरा भिक्ख विहरन्ति बहुस्मुता ग्रागतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा तस्मि ग्रावासे वस्सं उपेति । ते कालेन कालं उपसङ्कमित्वा परिपुच्छति परिप्रव्हति - 'इद, भन्ते, कथ; इमस्स क्वत्थो' ति ? ते तस्स ग्रायस्मतो' ग्रविवटं चेव विवरन्ति, ग्रनुत्तानीकतं च उत्तानीकरोन्ति, ग्रनेकविहितेसु च R. 362 25 कङ्काठानियेस् धम्मेस् कङ्कं पटिविनोदेन्ति । एत्तावता खो. श्रावसो सारिपुत्त, भिक्खु ग्रस्सूतं चेव धम्म सूणाति, सूता चस्स धम्मा न सम्मोसं गच्छन्ति, ये चस्स धम्मा पुब्बे चेतसा सम्फूट्रपुब्बा ते च समुदाचरन्ति, ग्रविञ्ञातं च विजानाती'' ति ।

R 361

15

१ धम्म सुणाहि - स्या०। २ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्यि। ३ माय-स्मन्तो - सी०, रो०, स्या० पोत्थके न दिस्सति । ४. कङ्काट्टानियेसु - स्या०, रो० ।

25

B. 318

४. "म्रच्छरियं, मावसो, मन्भतं, मावसो, याव सभासितं " चिटं ग्रायस्मता ग्रानन्देन । इमेहि च मयं छहि धम्मेहि समन्नागतं ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं घारेम । ग्रायस्मा हि ग्रानन्दो घम्मं परियापणाति -मुत्तं गेय्यं वेय्याकरणं गाथं उदानं इतिवत्तकं जातकं ग्रब्भतधममं वेदल्लं । ग्रायस्मा ग्रानन्दो यथासतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेति. 5 भ्रायस्मा भ्रानन्दो यथासूतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेस वाचेति. भ्रायस्मा ग्रानन्दो यथासतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन सज्झायं करोति. भ्रायस्मा म्रानन्दो यथासतं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा म्रनुवितक्केति ग्रनविचारेति मनसानपेक्खति । श्रायस्मा श्रानन्दो यस्मि श्रावासे थेरा भिक्ख विहरन्ति बहस्सूता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिका- 10 धरा तिस्म ग्रावासे वस्सं उपेति । ते ग्रायस्मा ग्रानन्दो कालेन कालं उपसङ्कामित्वा परिपुच्छिति परिपञ्हति - 'इदं, भन्ते, कथं; इमस्स क्वत्थों ति ? ते ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स ग्रविवटं चेव विवरन्ति, ग्रनत्तानी-कतं च उत्तानीकरोन्ति, ग्रनेकविहितेसु च कङ्काठानियेसु धम्मेसु कङ्क परिविनोदेन्ती" ति ।

१०. खत्तियसत्तं

१. ग्रथ खो जाणस्सोणि ब्राह्मणो येन भगवा तेनपसञ्जूमि: उपसङ्गित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जाणस्सोणि ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवीच -

२. "खत्तिया, भो गोतम, किंग्रिघिप्पाया, किउपविचारा, 20 R 363 किंग्रिधदाना, किंग्रिभिनिवेसा, किपरियोसाना'' ति ?

"स्रतिया खो, ब्राह्मण, भोगाधिप्पाया पञ्जूपविचारा बला-धिटाना पथवीभिनिवेसा³ इस्सरियपरियोसाना" ति ।

 "ब्राह्मणा पन, भो गोतम, किंग्रिधिप्पाया, किंउपविचारा, किंग्रधिद्वाना, किंग्रभिनिवेसा, किंपरियोसाना" ति ?

१-१. सुभासितमिवं - सी० । २. पठवीभिनिवेसा - सी०, रो०; पठवी ग्रमिनिवेसा -स्या० ।

B. 319

. "बाह्मणा खो, बाह्मण, भोगाधिप्पाया पञ्जूपविचारा मन्ता-धिद्वाना यञ्जाभिनिवेसा बह्मलोकपरियोसाना" ति ।

४. "गहपतिका पन, भो गोतम, किंग्रिधिप्पाया, किंउपविचारा, किंग्रिधिट्राना", किंग्रिभिनिवेसा, किंपरियोसाना" ति ?

"गहपतिका स्रो, ब्राह्मण, भोगाधिप्पाया पञ्जूपविचारा सिप्पाधिट्वाना कम्मन्ताभिनिवेसा निट्ठितकम्मन्तपरियोसाना" ति ।

प्र. "इत्थि पन, भो गोतम, किग्रिधिप्पाया, किउपविचारा, किग्रिधिद्वाना, किग्रिभिनिवेसा, किपरियोसाना" ति ?

"इत्थि खो, ब्राह्मण, पुरिसाधिप्पाया अलङ्कारूपविचारा पुता
10 थिट्टाना असपतीभिनिवेसा इस्सरियपरियोसाना" ति ।

६. "चोरा पन, भो गोतम, किंग्रविष्पाया, किंउपविचारा, किंग्रविद्वाना, किंग्रभिनिवेसा, किपरियोसाना" ति ?

"चोरा खो, ब्राह्मण, म्रादानाधिप्पाया गहणूपविचारा सत्था-धिट्टाना म्रन्धकाराभिनिवेसा म्रदस्सनपरियोसाना" ति ।

७. "समणा पन, भो गोतम, किंग्रिधिप्पाया, किंउपविचारा, किंग्रिधिटाना, किंग्रिभिनिवेसा, किंपरियोसाना" ति ?

"समणा स्त्रो, ब्राह्मण, सन्तिसोरच्चाधिप्पाया पञ्जूपविचारा सीलाधिद्वाना ग्राकिञ्चञ्ञाभिनिवेसा निब्बानपरियोसाना" ति ।

द. "अच्छिरियं, भो गोतम, ग्रब्भुतं, भो गोतम! बित्तयानं पि
भवं गोतमो जानाति अधिप्पायं च उपिवचारं च ग्रिधिट्टानं च ग्रिभितवेसं च परियोसानं च । ब्राह्मणानं पि भवं गोतमो जानाति ... पे०... गह-पतीनं पि भवं गोतमो जानाति ... चर्यानं पि भवं गोतमो जानाति ... चोरानं पि भवं गोतमो जानाति ... चोरानं पि भवं गोतमो जानाति ... समणानं पि भवं गोतमो जानाति ग्रिधिप्पायं च उपिवचारं च ग्रिधिट्टानं च ग्रिभिनवेसं च परियोसानं च ।
श्रिभिकक्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु ग्रज्जतमो पाणवेतं सरणं गतं" ति ।

R 364

१. म० पोत्यके नत्य । २ अकिञ्चनाभिनिवेसा - स्था०, रो० ।

११. ग्रप्पमावसत्तं

 श्रथ स्रो ग्रञ्जातरो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंह सम्मोदि। सम्मोदनीयं कथं सारणीयं
 वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो स्रो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच —

В 320

२. "ग्रत्थि नु खो, भो गोतम, एको धम्मो भावितो बहुलीकतो ऽ यो उभो अत्थे समधिमग्र्ट्ह तिट्ठति – दिट्ठपम्मिकं चेव अत्थं,यो च अत्थो सम्परायिको" ति ?

"ग्रस्थि खो, ब्राह्मण, एको धम्मो भावितो बहुलीकतो यो उभी ग्रस्थे समधिमाव्ह तिद्वृति – दिट्टधम्मिकं चेव ग्रस्थं,यो च ग्रस्थो सम्प-राथिको" ति ।

३. "कतमो पन, भो गोतम, एको धम्मो भावितो बहुलीकतो यो उभो अत्थे समधिग्गय्ह तिट्ठति – विट्ठधम्मिकं चेव अत्थं, यो च अत्थो सम्परायिको" ति ?

"ग्रप्पमादो स्त्रो, ब्राह्मण, एको धम्मो भावितो बहुलीकतो उभो अत्थे समधिग्गस्ह तिट्ठति – दिट्ठधम्मिकं चेव ग्रत्थं, यो च ग्रत्थो 15 सम्परायिको ।

४. "सेय्यथापि, ब्राह्मण, यानि कानिचि जङ्गलानं पाणानं पदजातानि, सब्बानि तानि हत्थिपदे समोधानं गच्छन्ति, हत्थिपदे तेसं भ्रगामक्खायति, यदिदं महन्तत्तेन । एवमेव खो, ब्राह्मण, भ्रप्पमादो एको धम्मो भावितो बहुलीकतो उभो अत्थे समधिगग्यह तिट्ठति – 20 दिट्ठधम्मिकं चेव श्रत्थं, यो च श्रत्थो सम्परायिको ।

"सेय्यथापि, ब्राह्मण, कूटागारस्स या काचि गोपानसियां सब्बा ता क्टज्जमा कूटनिन्ना कूटसमोसरणा, कूट तासं भ्रग्गमक्खायति; एवमेव खो, ब्राह्मण ... पे०...।

TR 365

"सेय्यथापि, ब्राह्मण, पञ्बजलायको पञ्बजं लायित्वा असो 25 गहेत्वा स्रोधुनाति निधुनाति निच्छादेति ; एवसेव खो, ब्राह्मण ... पे०...।

१. जङ्गमान – सी०, रो० । २–२ बम्बजलायको बम्बजं – सी०, रो० । ३. लिच्छेदेति – सी०, रो० ।

"सेय्यथापि, ब्राह्मण, ग्रम्बपिण्डिया वण्टिच्छन्नाय यानि कानिचि ग्रम्बानि वण्टूपनिबन्धनानि सञ्बानि तानि तदन्वयानि भवन्ति; एवमेव खो. ब्राह्मण ...पे०...।

"संट्यथापि, ब्राह्मण, ये केचि खुदराजानो सब्बेते रञ्जो 5 चक्कवित्तस्स अनुयन्ता भवन्ति, राजा तेसं चक्कवत्ती अग्यमक्खायितः; एवमेव खो, ब्राह्मण ... पे०...।

"संय्यथापि, ब्राह्मण, या काचि तारकरूपानं पभा सब्बा ता चन्दस्स पभाय कलं नाग्वन्ति सोळिसि, चन्दप्पभा तासं ग्रग्गमक्खायित । एवमेव खो, ब्राह्मण, ग्रप्पमादो एको घम्मो भावितो बहुलीकतो उभो 10 ग्रत्ये समिधगग्यह तिटुति – दिटुधम्मिकं चेव ग्रत्यं यो च ग्रत्यो सम्प-रायिको ।

"ग्रयं खो, ब्राह्मण, एको धम्मो भावितो बहुलीकतो उभो अत्ये समिधगण्टह तिद्वति – दिट्ठधम्मिकं चेव अत्यं, यो च अत्थो सम्प-रायिको" ति ।

प्र. "ग्रभिककन्तं, भो गोतम, ग्रभिककन्तं, भो गोतम ...पे०... उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु ग्रज्जतगो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

१२. धम्मिकसुत्तं

R 366

B. 321

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरति गिज्झकूटे पब्बते।
तेन खो पन समयेन ग्रायस्मा धम्मिको जातिभूमियं ग्रावासिको होति
सब्बसो जातिभूमियं सत्तत् ग्रावासेसु। तत्र सुदं ग्रायस्मा धम्मिको
20 ग्रागन्तुके भिक्खू ग्रक्कोसित परिभासित विहिसति विदुदित रोसेति
वाचाय। ते व्यान्तुका भिक्खू ग्रायस्मता एरिभासियमाना
परिभासियमाना विहेसियमाना वितुदियमाना रोसियमाना वाचाय
पक्कमित, न सण्टन्तिं रिञ्चनित ग्रावासं।

२. ग्रथ को जातिभूमकानं उपासकानं एतदहोसि — "मयं को ²⁵ भिक्कुसङ्घं पच्चुपट्टिता चीवरपिण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्ज-

कृहराजानो – सी०; सुहकराजानो – स्था० । २. प्रनृयुत्ता – सी०, स्था०, रो० ।
 क्क्किति – स्था०, रो० ।
 क्किति – स्था०, रो० ।
 कित्या – स्था०, रो० ।

B. 322

R. 367

परिक्खारेन । अथ च पन आगन्तुका भिक्खू पक्कमन्ति, न सण्ठिन्ति, रिञ्चिन्त आवासं । को नु खो हेतु को पच्चयो येन आगन्तुका भिक्खू पक्कमन्ति, न सण्ठिन्ति, रिञ्चिन्त आवासं" ति ? अथ खो आतिभूमकानं अध्यसकानं एतदहोसि — "अयं खो आयस्मा धिम्मको आगन्तुके भिक्खू अक्कोसित परिभासित विहिंसित वितुदित रोसेति वाचाय । ते च अआगन्तुका भिक्खू आयस्माता धिम्मकेन अक्कोसियमाना परिभासियमाना विहेसियमाना वितृदियमाना रोसियमाना वाचाय पक्कमन्ति, न सण्ठिन्त, रिञ्चिन्त आवासं । यक्षून मयं आयस्मन्तं धिम्मकं पब्बा-जेय्यामा" ति ।

३. प्रथ को जातिभूमका उपासका येन आयस्मा धिम्मको 10 तेनुपस ह्नमिसु, उपसङ्क्रीमत्वा आयस्मन्तं धिम्मकं एतदवोचं — "पवकमतु, भन्तं, आयस्मा धिम्मको इमम्हा आवासा, अल ते इध वासेना" ति । अथ को आयस्मा धिम्मको तम्हा आवासा अञ्ज आवासं अगमासि । तत्र पि मुदं आयस्मा धिम्मको तान्हा आवासं अञ्च आवासं अगमासि । तत्र पि मुदं आयस्मा धिम्मको आगन्तुके भिक्कू अक्कोसति परिभासित विहिसति वितुदति रोसेति वाचाय । ते च आगन्तुका भिक्कू आयस्मता 15 धिम्मकेन अक्कोसियमाना परिभासियमाना विहेसियमाना वितुदियमाना रोसियमाना वाचाय पक्कमन्ति, न सण्डन्ति, रिञ्चन्ति आवास ।

४. ग्रथ खो जातिभूमकानं उपासकानं एतदहोसि — "मय खो भिक्खुसङ्ख पञ्चपट्टिता चीवरिषण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्चपभेसज्ज-परिक्खारेन । ग्रथ च पन ग्रागन्तुका भिक्खू पक्कमन्ति, न सण्टन्ति, 20 रिञ्चन्ति ग्रावासं । को नु खो हेतु को पच्चयो येन ग्रागन्तुका भिक्खू पक्कमन्ति, न सण्टन्ति, रिञ्चन्ति ग्रावासं" ति ? ग्रथ खो जातिभूमकानं उपासकानं एतदहोसि — "ग्रयं खो ग्रायस्मा धन्मिको ग्रागन्तुके भिक्खू ग्रक्कोसित परिभासित विहिसति वितुदित रोसेति वाचाय । ते च ग्रागन्तुका भिक्खू ग्रायस्मता धन्मिकेन ग्रक्कोसियमाना परिभासियमाना 25 विहेसियमाना वितुदियमाना रोसियमाना वाचाय पक्कमन्ति, न सण्टन्ति, रिञ्चन्ति ग्रावासं । यन्नुन मयं ग्रायस्मन्तं धन्मिकं पञ्चाजेय्यामा" ति ।

 अथ स्रो जातिभूमका उपासका येनायस्मा धम्मिको तेनुप-सङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं धम्मिकं एतदवोचं — "पक्कमतु, भन्ते, आयस्मा धम्मिको इमम्हा पि झावासा; अलं ते इस वासेना" ति । भ्रय खो भ्रायस्मा धम्मिको तम्हा पि भ्रावासा भ्रञ्ञां भ्रावासं भ्रगमासि । तत्र पि सुदं भ्रायस्मा धम्मिको भ्रागन्तुके भिक्खू भ्रक्कोसित परिभासित विहिंसति वितुदति रोसेति वाचाय । ते च भ्रागन्तुका भिक्खू भ्राय-स्मता धम्मिकेन भ्रक्कोसियमाना परिभासियमाना विहेसियमाना 5 वितुदियमाना रोसियमाना वाचाय पक्कमन्ति, न सण्डन्ति, रिञ्चन्ति भ्रावामं ।

B. 323

R. 368

६. अथ को जातिभूमकानं उपासकानं एतदहोसि — "मयं को भिक्खुसङ्कां पच्चुपद्विता चीवरिषण्डपातसेनासनिणलानप्यच्चयभेसण्ज-परिक्खारेन । अथ च पन आगन्तुका भिक्खु पक्कमन्ति, न सण्ठिन्ति, । रिञ्चित्त आवासं । को नु खो हेतु को पच्चयो येन आगन्तुका भिक्खु पक्कमन्ति, न सण्ठिन्ति, रिञ्चित्त आवासं "ति ? अथ को जातिभूमकानं उपासकानं एतदहोसि — "अय को आयस्मा चिम्मको आगन्तुके भिक्खु अक्कोसित ... पे 0... । यसून मयं आयस्मन्तं चिम्मकं पब्बाजेय्याम सक्कोसि ... पे 0... । यसून मयं आयस्मन्तं चिम्मकं पब्बाजेय्याम सक्कोसि ... पे प्रमु सत्तिह आवासेही "ति । अथ को जातिभूमका उपासका योनायस्मा चिम्मको तेनुपसङ्कीमसुः उपसङ्कीमत्वा आयस्मन्तं चिम्मकं एतदहोसि — "पक्कमन्तु, भन्ते, आयस्मा चिम्मको सब्बसो जातिभूमिय सत्तिह आवासेही "ति । अथ को आयस्मतो चिम्मकस्स एतदहोसि — "पक्वाजितो कोम्हि जातिभूमकेहि उपासकेहि सब्बसो जातिभूमिय सत्तिह आवासेहि । कह नु को दानि गच्छामी" ति ? अथ को आयस्मतो चिम्मकस्स एतदहोसि — "यस्नुनाहं येन भगवा तेनुपस ङ्क्षमेय्यं" ति ।

७. अथ खो आयस्मा धम्मिको पत्तचीवरमादाय येन राजगहं तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन राजगहं गिज्झकूटो पब्बतो येन भगवा तेनुपसङ्कीम; उपसङ्कीमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेवा एकमन्तं निसीद । एकमन्तं निसिन्नं खो ग्रायस्मन्तं धम्मिकं भगवा एतद्ववोच — "हन्द कृतो नृ त्वं, बाह्मण धम्मिक, ग्रागच्छसी" ति ?

''पब्बाजितो ग्रहं, भन्ते, जातिभूमकेहि उपासकेहि सब्बसो जातिभूमियं सत्तिहि ग्रावासेही''ति ।

"ग्रलं, ब्राह्मण धम्मिक, किं ते इमिना, यं तं ततो ततो पब्बा-जेन्ति, सो त्वं ततो ततो पब्बाजितो ममेव सन्तिके ग्रागच्छिति ।

B 324

R. 369

दः "भूतपुज्नं, ब्राह्मण धिम्मक, सामुद्दिका वाणिजा तीरदिस्स सकुणं गहेल्वा नावाय समुद्दं अञ्झोगाहिन्त । ते अतीरदिक्खिणिया" नावाय तीरदिस्स सकुणं मुञ्चित्त । सो गच्छतेव पुरित्थमं दिसं, गच्छित पिच्छमं दिसं, गच्छित उत्तरं दिसं, गच्छित दिक्खणं दिसं, गच्छित उदं, गच्छित उदं, गच्छित अनुदिसं । सचे सो समन्ता तीरं पस्सति, तथागतिको उ व होति । सचे पन सो समन्ता तीरं न पस्सति तमेव नावं पच्चा-गच्छिति । एवमेव खो, ब्राह्मण धिम्मक, यं तं ततो ततो पब्बाजेन्ति सो त्वं ततो ततो पव्बाजितो ममेव सन्तिकै । आग्नुस्ति ।

१. "भूतपुब्बं, ब्राह्मण धम्मिक, रञ्जो कोरब्यस्स सुप्पितिट्टो नाम निग्रोधराजा ब्रहोसि पञ्चसाखो सीतच्छायो मनोरमो । सुप्प- 10 तिट्टस्स खो पन, ब्राह्मण धम्मिक, निग्रोधराजस्स द्वादसयोजनानि ग्रमिनिवसो ब्रह्मोसि, पञ्च योजनानि मृलसन्तानकानं । सुप्पितट्टस्स खो पन, ब्राह्मण धम्मिक, निग्रोधराजस्स ताव महन्तानि फलानि ब्रहेसुं; सेव्ययापि नाम ब्राल्हकथालिका । एवमस्स सादूनि फलानि ब्रहेसुं; सेव्ययापि नाम खाल्हकथालिका । एवमस्स सादूनि फलानि ब्रहेसुं; सेव्ययापि नाम खुई मधुं ब्रनेळकं । सुप्पतिट्टस्स खो पन, 15 ब्राह्मण धम्मिक, निग्रोधराजस्स एकं खन्धं राजा परिभुञ्जित सिद्ध दृत्थागारेन, एकं खन्धं बलकायो परिभुञ्जित, एकं खन्धं निगाणपदा परिभुञ्जिन्ति, एकं खन्धं समाण्या परिभुञ्जिन्ति, एकं खन्धं मिगा परिभुञ्जिन्ति, एकं खन्धं मिगा परिभुञ्जिन्ति । 20 स्वित्ति । सुप्पतिट्टस्स खो पन, ब्राह्मण धम्मिक, निग्रोधराजस्स न कोचि फलानि रक्खित, न च सुदं ब्रञ्जामञ्जाम्स फलानि हिसिन्त । 20

१०. "ग्रय खो, ब्राह्मण धम्मिक, ग्रञ्जातरो पुरिसो सुणतिहुस्स निग्नोधराजस्स यावदत्थं फलानि भिक्खत्वा साखं भिञ्जत्वा पक्कामि । ग्रथ खो, ब्राह्मण धम्मिक, सुणतिट्टे निग्नोधराजे ग्रधिवत्थाय देवताय एतदहोसि — 'श्रच्छिरियं वत, भो, ग्रब्भुतं वत, भो ! याव पापो मनुस्सो , यत्र हि नाम सुण्यतिटुस्स निग्नोधराजस्स यावदत्थं फलानि भिक्सत्वा 25 साखं भिञ्जत्वा पक्किमस्सति, यन्नून सुण्यतिट्टो निग्नोधराजा ग्रायति फलं न ददेख्या' ति । ग्रथ खो, ब्राह्मण धम्मिक, सुण्यतिट्टो निग्नोधराजा ग्रायति फलं न ग्रदासि ।

१. ब्रतीरदस्सनिया - स्या० । २. त्यं - सी० । ३ सन्तिकं - सी० । ४. मूलक-सन्तनकान - सी० । ४-४. महान्तानि - स्या० । ६-६. सुरमणु - सी०, स्या० । ७. ब्रनीलक -सी०, री० । त. मियपस्थियो - सी०; मियपस्थितो - स्या०; मियपस्थियो - रो० । ६-१. पापमनस्थो - स्या० ।

R. 370

B. 325

15

R. 371

११. "श्रथ खो, ब्राह्मण धिम्मक, राजा कोरव्यो येन सक्को देवानिमन्दो तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्ष्मित्वा सक्कं देवानिमन्दं एतदबोच — 'यग्षे, मारिस, जानेव्यासि सुप्पतिट्ठो निग्नोधराजा फलं न देती' ति ? श्रथ खो, ब्राह्मण धिम्मक, सक्को देवानिमन्दो तथारूपं इद्धाभिसङ्क्षारं 5 श्रभिसङ्क्ष्यासि', यथा भुसा' वातवृद्धि आगन्त्वा सुप्पतिट्ठं निग्नोधराजं पवत्तिसि उम्मूलमकासि । अय खो, ब्राह्मण धिम्मक, सुप्पतिट्ठं निग्नोधराजं प्रधिवत्था देवता दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना एकमन्तं अद्मिस ।

१२. "ग्रथ खो, ब्राह्मण धम्मिक, सक्को देवानमिन्दो येन सुप्पतिट्ठे

ा निग्रोधराजे ग्रधिवत्था देवता तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा सुप्पतिट्ठे

निग्रोधराजे ग्रधिवत्थं देवतं एतदवोच — "किं नू त्वं, देवते, दुक्खी दुम्मना

ग्रस्सुमखी रुदमाना एकमन्तं ठिता' ति ?

'तथा हि पन मे, मारिस, भुसा वातवृद्धि ग्रागन्त्वा भवन पवत्तेसि उम्मूलमकासी' ति ।

'ग्रपि नु त्वं, देवते, रुक्खधम्मे ठिताय भुसा वातवृद्धि ग्रागन्त्वा भवनं पवत्तेसि उम्मूलमकासी' ति ?

'कथं पन, मारिस, रुक्खो रुक्खधम्मे ठितो होती' ति ?

'इध', देवते, रुक्खस्स मूलं मूलित्यका हरन्ति, तचं तचित्यका हरन्ति, पत्तं पत्तित्यका हरन्ति, पुष्फं पुष्फित्यका हरन्ति, फलं फलित्यका 20 हरन्ति । न च तेन देवताय अनत्तमनता वा ग्रनभिनन्दि वा करणीया । एवं खो, देवते, रुक्खो रुक्खधम्मे ठितो होती' ति ।

'ब्रहितायेव खो मे, मारिस, रुक्खधम्मे भुसा वातवृद्धि ब्रागन्त्वा भवन पवत्तेसि उम्मूलमकासी' ति ।

'सर्चे खो त्वं, देवते, रुक्खधम्मे तिट्ठेट्यासि, सिया^५ ते भवनं ²⁵ यथापुरे' ति ?

'ठस्सामह', मारिस, रुवस्रधम्मे, होतु मे भवनं यथापुर' ति ।

१३. "प्रय खो, बाह्मण धम्मिक, सक्को देवानमिन्दो तथारूपं इद्धाभिसङ्खारं प्रभिसङ्खासि, यथा भुसा वातवृद्धि ग्रागन्त्वा सुप्पतिट्रं

१ प्रभिष्वङ्कारेखि – स्या०। २. मूसा – स्या०।३ पातेखि – सी०,रो०। ४. इथेव – रो०। ५. धनभिरद्धि – सी०।६. सियापि – रो०। ७. तिट्टेय्यामहं – स्या०।

R. 372

निग्रोषराजं उस्सापेसि, सच्छवीनि मूलानि ग्रहेसुं । एवमेव सो, ब्राह्मण धम्मिक, ग्रपि नु तं समणधम्मे ठितं जातिभूमका उपासका पब्बाजेसुं । सब्बसो जातिभूमियं सत्तिह श्रावासेही'' ति ?

"कथं पन, भन्ते, समणो समणधम्मे ठितो होती" ति ?

"इष, ब्राह्मण धूम्मिक, समणो श्रवकोसन्तं न पच्चवकोसित, ऽ रोसन्तं न पटिरोसित, भण्डन्तं न पटिभण्डति । एवं खो, ब्राह्मण धम्मिक, समणो समणधम्मे ठितो होती'' ति ।

"ब्रिट्ठितंयेव मं, भन्ते, समणधम्मे जातिभूमका उपासका पब्बा-जेसुं सब्बसो जातिभूमियं सत्तिहि ग्रावासेही'' ति ।

१४. "भूतपुब्बं, ब्राह्मण धिम्मक, सुनेत्तो नाम सत्या ब्रहोसि 10 B. 5.26 तित्यकरो कामेसु वीतरागो । सुनेत्तस्स खो पन, ब्राह्मण धिम्मक, सत्युनो ब्रनेकािन सावकसतािन ब्रहेसु । सुनेत्तो सत्या सावकानं ब्रह्मलोक-सहब्यताय धम्मं देसेसि । ये खो पन, ब्राह्मण धिम्मक, सुनेत्तस्स सत्युनो ब्रह्मलोकसहब्यताय धम्मं देसेन्तरस्स चित्तािन न पसादेसुं ते कायस्स भेदा परं मरणा ब्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपिंजसु । ये खो पन, 15 ब्राह्मण धिम्मक, सुनेत्तस्स सत्युनो ब्रह्मलोकसहब्यताय धम्मं देसेन्तस्स चित्तािन पसादेसुं ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उप-पिंजसु ।

१५. "भूतपुञ्जं, ब्राह्मण धम्मिक, मूगपनब्दो नाम सत्था अहोसि ... पे०... अरनेमि नाम सत्था अहोसि ... कुद्दालको नाम सत्था अहोसि तित्थकरो कामेसु वीतरागो । जोतिपालस्स खो पन, ब्राह्मण धम्मिक, स्वात्वनां अद्देशनेकसहव्यताय धम्मं देसेसि । ये खो पन, ब्राह्मण धम्मिक, जोति-पालस्स सत्थुनो ब्रह्मलोकसहव्यताय धम्मं देसेन्तस्स चित्तानि न पसादेसु 25 ते कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपिष्ठिसु । ये खो पन, ब्राह्मण धम्मिक, जोतिपालस्स सत्थुनो ब्रह्मलोकसहव्यताय धम्मं देसेन्तस्स चित्तानि पसादेसुं ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपिष्ठिसु ।

१. पब्बाजेय्यु – रो० ।

१६. "तं कि मञ्जसि, ब्राह्मण धम्मिक. यो इमे छ सत्यारे" तित्यकरे कामेसू वीतरागे, ग्रनेकसतपरिवारे ससावकसङ्के पदट्टिताों ग्रक्कोसेय्य परिभासेय्य. बहं सो ग्रपञ्ञां पसवेय्या'' ति ?

"एवं. भन्ते" ।

"यो खो. बाह्मण धन्मिक, इमे छ सत्यारे तित्यकरे कामेस वीतरागे अनेकसतपरिवारे ससावकसङ्के पदृद्वित्तो अक्कोसेय्य परि-भासेय्य. बहं सो अपुरुञं पसवेय्य । यो एकं दिट्टिसम्पन्नं पुग्गलं पदुटु-चित्तो ग्रक्कोसित परिभासित, ग्रयं ततो बहतरं ग्रपुञ्ञां पसवित । तं किस्स हेतु ? नाहं, ब्राह्मण धम्मिक, इतो बहिद्धा एवरूपि खन्ति B 327 10 वदामि, यथा म सब्रह्मचारीस् । तस्मातिह, ब्राह्मण धन्मिक, एवं सिक्खितब्बं - 'न नो समसब्रह्मचारीस्' चित्तानि पदुटानि भविस्सन्ती' ति । एवं हि ते, ब्राह्मण धम्मिक, सिक्खितब्बं ति ।

R 373

15

20

25

"सुनेत्तो मगपक्लो च, ग्ररनेमि च ब्राह्मणो। कट्टालको ब्रह सत्था, हित्थपालो च माणवो ।। "जोतिपालो च गोविन्दो, ग्रह सत्थपुरोहितो । ग्रहिसका" ग्रतीतंसे, छ सत्थारी यसस्सिनी ॥ "निरामगन्धा करुणेधिमत्ता", कामसंयोजनातिगा"। कामरागं विराजेत्वा, ब्रह्मलोकपगा अहं ।। "ग्रहेसं सावका तेसं, ग्रनेकानि सतानि पि । निरामगन्धा करुणेधिमत्ता, कामसंयोजनातिगा । कामरागं विराजेत्वा, ब्रह्मलोकपगा ग्रहं।। "येते" इसी बाहिरके, वीतरागे समाहिते। पद्द्रमनसङ्कृप्पो, यो नरो परिभासति। बहं च सो पसवति, अपुञ्ञां तादिसो नरो ।। "यो चेकं दिद्रिसम्पन्नं, भिक्खं बुद्धस्स सावकं। पद्द्रमनसङ्क्ष्यो, यो नरो परिभासति। श्रयं ततो बहुतरं, भ्रपुञ्जं पसवे नरो।।

१. सत्थारो – स्था० । २. दुटुचित्तो – सी० । ३–३. एवरूप सन्तं – स्था० । ४. सब्रह्मचारीसु - सी०, रो०; भ्रामसब्रह्मचारीसु - स्या०। ५. भ्रमिसेका - स्या०। ६. करुणाविमुत्ता - सी०; करुणीवमुत्ता - स्या०, रो०। ७. ० तिता - स्या०। ५. प्रहु - सी०, स्या०, रो०। ६. योते - स्या०।

B 329

"न सामुरूपं ग्रासीदे, दिट्टिट्टार्नण्यहायिनं। सत्तमो पुग्गलो एसो, ग्रिरयसङ्कस्स बुच्चित ।।
"ग्रवीतरागो कामेगु, यस्स पिञ्चिन्द्रया मुद्र ।
सद्धा सित च विरियं, समयो च विपस्सना।।
"तादिसं भिक्खुमासज्ज, पुब्बेव उपहञ्जात ।
ग्रत्तानं उपहत्त्वान, पच्छा ग्रञ्जं विहिंसित ।।
"यो च रक्खित ग्रत्तानं, रिक्खतो तस्स बाहिरो ।

हिस्सा रक्खेय्य ग्रत्तानं, ग्रक्खतो पिख्तो सदा" ति ।।

तस्सुद्दानं

नागमिगसाला इणं, चुन्दं हे सन्दिट्टिका दुवे'। R. 374 स्रोमइन्द्रियं ग्रानन्द, सन्तियाँ ग्रप्पमादेन धर्ममको ति ।। 10 पठमो पण्णासको समन्तो ।

६. महावग्गो

१. सोणसुत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झ-कूटे पब्बते । तेन खो पन समयेन झायस्मा सोणो राजगहे विहरित सीतवनिस्म । अथ खो आयस्मतो सोणस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स । एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — "ये खो केचि भगवतो सावका झारद्धविरिया विहरित, अहं तेसं झञ्जातरो । अथ च पन मे न अनु- 15 पादाय आसवेहि चित्तं विमुच्चित, संविज्जित्त खो पन मे कुले भोगा, सक्का भोगा च सृञ्जितुं पुञ्जानि च कातुं । यसूनाहं सिक्खं पच्च-क्खाय हीनायावित्त्वा भोगे च सुञ्जेय्यं पुञ्जानि च करेय्यं" ति ।

 ग्रथ स्रो भगवा ग्रायस्मतो सोणस्स चेतसा चेतोपरिवितवक-मञ्जाय"— सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जित वा बाहं पसारेय्य, 20

१. जुन्द - रो० । २-२. द्वेव सन्दिट्टिकं - सी०, रो०; द्वेव सदिट्टिक - स्या० । ३. सेम इन्द्रिया - सी०, स्या० । ४. सत्तिय - सी०, रो० । ४. पतिसस्तीनस्स - सी० । ६. मोगे - सी०, स्या० । ७ वेतोपरवितक्कमञ्जाय - स्या० । ८. समिज्जितं - म० ।

R. 375 5

B 330

पसारितं वा बाहं सम्मिञ्जेय्य, एवमेव खो – गिज्झकूटे पब्बते ब्रन्त-रहितो सीतवने ब्रायस्मतो सोणस्स सम्मुखे पातुरहोसि । निसीदि भगवा पञ्जाते ब्रासने । ब्रायस्मा पि खो सोणो भगवन्तं ब्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ब्रायस्मन्तं सोणं भगवा एतदवोच –

"ननु ते, सोण, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परि-वित्तक्को उदपादि – 'ये खो केचि भगवतो सावका झारद्धविरिया विह-रित्त, ग्रहं तेसं अञ्जातरो । अथ च पन मे न श्रनुपादाय झासबेहि चित्तं विमुच्चित, संविज्जित्ति खो पन मे कुले भोगा, सक्का भोगे च भुञ्जितुं पुञ्जानि च कातुं । यजूनाहं सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावित्तत्वा भोगे च भञ्जेय्यं पुञ्जानि च करेय्यं" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्ज्यसि, सोण, कुसलो त्वं पुब्बे ग्रगारियभूतो[े] वीणाय तन्तिस्सरे" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

"तं कि मञ्जसि, सोंण, यदा' ते वीणाय तन्तियो ग्रच्चायता होन्ति, ग्रपि नु ते वीणा तस्मि समये सरवती वा होति कम्मञ्जा वा'' ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"तं कि मञ्ञासि, सोण, यदा ते वीणाय तिन्तयो श्रतिसिथला 20 होन्ति, श्रपि नु ते वीणा तिस्म समये सरवती वा होति कम्मञ्ञा वा" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"यदा पन ते, सोण, वीणाय तिन्तयो न ग्रञ्चायता होन्ति नातिसिथिला समे गुणे पतिष्ट्रिता, ग्रपि नु ते वीणा तस्मि समये सरवती 25 वा होति कम्मञ्जा वा" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

"एवमेव स्रो, सोण, ग्रच्चारद्वविरियं उद्धच्चाय संवत्तति, ग्रितिसिथलविरियं कोसज्जाय संवत्तति । तस्मातिह त्वं, सोण, विरिय-

१. पमुले – सी० । २. घगारिकभूतो – सी०; घागारिकभूतो – स्या०, रो० । ३ यदा च – स्या० । ४. घच्चारद्ववीरियं – म० । ५. प्रतिलीनविरियं – सी०, रो०; प्रतिलीनं विरिय – स्या० ।

R 376

B 331

15

20

समतं ग्रिवट्रहं, इन्द्रियानं च समतं पटिविज्झ, तत्थ च निमित्तं गण्हाही" ति ।

"एवं. भन्ते" ति खो ग्रायस्मा सोणो भगवतो पच्चस्सोसि । ग्रथ खो भगवा ग्रायस्मन्तं सोणं दमिना ग्रोबाटेन ग्रोबटित्वा –सेय्यथापि नाम बलवा परिसो सम्मिञ्जितं वा बाहं पसारेय्य, पसारितं वा 5 बाहं सम्मिञ्जेय्य, एवमेव खो - सीतवने ग्रन्तरहितो गिज्झकटे पब्बते पातूरहोसि ।

3. ग्रथ खो ग्रायस्मा सोणो ग्रपरेन संमयेन विरियसमतं ग्रिधिटासि , इन्द्रियान च समतं पटिविज्झि, तत्थ च निमित्तं ग्रागहेसि । श्रथ खो श्रायस्मा सोणो एको वृपकट्टो ग्रप्पमत्तो ग्रातापी पहितत्तो 10 विहरन्तो निचरस्सेव - यस्सत्थाय कूलपूत्ता सम्मदेव ग्रगारस्मा ग्रना-गारियं पब्बजन्ति तदनुत्तरं - ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्टेव धम्मे सय ग्रिभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहासि । "खीणा जाति, वसित ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया'' ति ग्रब्भञ्ञासि । ग्रञ्ञ-तरो च पनायस्मा सोणो ग्ररहतं ग्रहोसि ।

४. ग्रथ को ग्रायस्मतो सोणस्स ग्ररहत्तप्पत्तस्स एतदहोसि --"यसुनाह येन भगवा तेनुपसङ्कमेय्य; उपसङ्कमित्वा भगवतो सन्तिके ग्रञ्जं व्याकरेय्यं" ति । ग्रथ खो ग्रायस्मा सोणो येन भगवा तेनुप-सङ्क्षमि. उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा सोणो भगवन्तं एतदवोच -

"यो सो, भन्ते, भिक्ख ग्ररहं खीणासवो वसितवा कतकरणीयो श्रोहितभारो श्रनुप्पत्तसदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जा विमत्तो, सो छ रे ठानानि ग्रंथिमुत्तो होति - नेक्खम्माधिमुत्तो होति, पविवेकाधिमुत्तो होति, ग्रब्यापज्झाधिमुत्तो होति, तण्हावखयाधिमुत्तो होति, उपादानक्लयाधिमुत्तो होति, असम्मोहाधिमुत्तो होति ।

५. "सिया खो पन, भन्ते. इधेकच्चस्स ग्रायस्मतो एवमस्स -'केवलं सद्धामत्तकं नून अयमायस्मा निस्साय नेक्खम्माधिमत्तो' ति । न खो पनेतं, भन्ते, एवं दट्टब्बं । खीणासवो, भन्ते, भिक्ख वसितवा

१. प्रथिट्ठाहि - स्या० । २. प्रथिट्ठाहि - रो० । ३-३. खट्टानानि - सी०, स्या०, रो० ।

होति ।

कतकरणीयो करणीयं भ्रत्तनो भ्रसमनुपस्सन्तो कतस्स वा पटिचयं खया रागस्स वीतरागत्ता नेक्खम्माधिमृत्तो होति, खया दोसस्स वीत-दोसत्ता नेक्खम्माधिमृत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहृत्ता नेक्खम्माधि-मृत्तो होति ।

१८.977 5 ६. "सिया खो पन, भन्ते, इघेकच्चस्स ब्रायस्भतो एवमस्स — 'लाभसक्कारसिलोकं नृन श्रयमायस्मा निकामयमानो पिविवेकाधिमुत्तो' ति । न खो पनेतं, भन्ते, एवं दट्टब्बं । खीणासवो, भन्ते, भिक्खु बुसितवा कतकरणीयो करणीयं अत्तनो ग्रसमनुपस्सन्तो कतस्स वा पटिचयं खया रागस्स वीतरागत्ता पविवेकाधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता 10 पविवेकाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता पविवेकाधिमृत्तो

७. "सिया खो पन, भन्ते, इषेकच्चरस आयस्मतो एवमस्स — 'सीलब्बतपरामासं नून अयमायस्मा सारतो पच्चागच्छन्तो अव्यापज्ञा- विमुत्तो' ति । न खो पनेतं, भन्ते, एवं दट्टब्बं । खीणासवो, भन्ते, भिक्खु वृसितवा कतकरणीयो करणीयं अत्तनो असमनुपस्सन्तो कतस्स वा पटिचयं खया रागस्स वीतरागत्ता अव्यापज्ञाविमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता अव्यापज्ञाविमुत्तो होति, खया अव्यापज्ञाविमत्तो होति ।

 म्ह अंक्या रागस्स वीतरागत्ता तण्हाक्खयाधिमुत्तो होति,
 खया दोसस्स वीतदोसत्ता तण्हाक्खयाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीत-मोहत्ता तण्हाक्खयाधिमुत्तो होति ।

 "खया रागस्स वीतरागत्ता उपादानक्खयाधिमृतो होति,
 खया दोसस्स वीतदोसत्ता उपादानक्खयाधिमृत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता उपादानक्खयाधिमृत्तो होति ।

१०. "खया रागस्स वीतरागत्ता ग्रसम्मोहाधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता श्रसम्मोहाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता ग्रसम्मोहाधिमुत्तो होति ।

B. 332

25

१ पतिचय – सी०, स्या०, रो०। २ निक्कामयमानो – स्या०। ३. त**ण्ड्रव्या**-घिमुत्तो – सी०, स्या०, रो०।

११. "एवं सम्मा विमुत्तचित्तस्स, भन्ते, भिनखुनो भुसा चे पि चक्खुविञ्लेय्या रूपा चक्खुस्स म्रापायं म्रागच्छन्ति, नेबस्स चित्तं परियादियन्ति । ग्रमिस्सीकतमेवस्से चित्तं होति ठितं ग्रानेञ्जप्पत्तं वयं चस्सानुपस्सिति । भुसा चे पि सोतविञ्जेय्या सद्दा ... घान-विञ्नेय्या गन्धा ... जिव्हाविञ्नेय्या रसा ... कायविञ्नेय्या ५ फोट्रब्बा ... मनोविञ्जेय्या धम्मा मनस्स भ्रापार्थं भ्रागच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति । ग्रमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं ग्रानेञ्ज-प्पत्तं वयं चस्सानुपस्सति । सेय्यथापि, श्रन्ते, सेलो पब्बतो ग्रन्छिहो असुसिरो एक घनो । अथ पुरित्थमाय चे पि दिसाय आगच्छे यय भसा वातवृद्धि नेव नं सङ्कम्पेय्य न सम्पकम्पेय्य न सम्पवेधेय्य, ग्रथ पच्छिमाय 10 चे पि दिसाय ग्रागच्छेय्य भसा वातवट्टि ... ग्रथ उत्तराय चे पि दिसाय म्रागच्छेय्य भसा वातवद्भि ... म्रथ दक्खिणाय चे पि दिसाय म्रागच्छेय्य भसा वातविंद नेव नं सङ्कम्पेय्य न सम्पकम्पेय्य न सम्पवेधेय्य, एवमेव खो, भन्ते, एवं सम्माविमुत्तचित्तस्स भिक्खुनो भूसा चे पि चक्खुविञ्जेय्या रूपा चनखस्स म्रापार्थं म्रागच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति । ग्रमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं ग्रानेञ्जप्पत्तं वयं चस्सानुपस्सित । भुसा चे पि सोतविञ्जेय्या सद्दा ... घानविञ्जेय्या गन्धा ... जिव्हा-विञ्जेय्या रसा ... कायविञ्जेय्या फोट्रब्बा ... मनोविञ्जेय्या धम्मा मनस्स ग्रापायं ग्रागच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति । ग्रिमस्सीकत-मेवस्स चित्तं होति ठितं ग्रानेञ्जप्पत्तं वयं चस्सान्पस्सती ति ।

> "नक्खम्मं ग्रधिमत्तस्स, पविवेकं च चेतसो। ग्रब्यापज्झाधिमुत्तस्स, उपादानक्खयस्स च ।। "तण्हाक्खयाधिमृत्तस्स, ग्रसम्मोहं च चेतसो। दिस्वा ग्रायतन्त्पादं, सम्मा चित्तं विमञ्चति ॥ "तस्स सम्मा विमृत्तस्स, सन्तचित्तस्स भिक्खुनो । कतस्स पटिचयो नत्थि, करणीयं न विज्जति ।। "सेलो यथा एकम्बनो", वातेन न समीरति। एवं रूपा रसा सद्दा, गन्धा फस्सा च केवला ।।

R. 379

20

25

B 333

१. व्यमिरसकतमेवस्स - स्था० । २. एकवनो - सी० स्था०, रो० । म०३–१२

"इट्ठा धम्मा ग्रनिट्ठा च, नप्पवेधेन्ति तादिनो । ठितं चित्तं विष्पमुत्तं, वयं चस्सानुपस्सती" ति ।।

२. फग्गुनसुत्तं

१. तेन खो पन समयेन ब्रायस्मा फम्मुनो ब्रावाधिको होति दुक्खितो बाब्हिगिलानो । ब्रथ खो ब्रायस्मा ब्रानन्दो येन भगवा तेनुप- क्ष्यद्भाः उपसङ्कीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ब्रायस्मा ब्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच — "ब्रायस्मा, भन्ते, फम्मुनो ब्रावाधिको दुक्खितो बाब्हिगिलानो । साघु, भन्ते, भगवा येनायस्मा फम्मुनो तेनुपसङ्कमतु ब्रनुकम्पं उपादाया" ति । ब्रधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन ।

१. ग्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बृद्धितो येनायंस्मा फगुनो तेनुपसङ्कमि । ग्रह्सा खो ग्रायस्मा फगुनो भगवन्तं दूरतो व ग्रागच्छन्तं । दिस्वान मञ्चके समधोसि । ग्रथ खो भगवा ग्रायस्मन्तं फगुनं एतदबोच — "ग्रलं, फगुनं, मा त्वं मञ्चके समधोसि । सन्ति-मानि ग्रासनानि परेहि पञ्जातानि, तत्थाहं निसीदिस्सामी" ति । निसीपि भगवा पञ्जाते ग्रासने । निसज्ज खो भगवा ग्रायस्मन्तं फगुनं एतदबोच — "कच्चि ते, फगुनं, खमनीयं कच्चि यापनीयं? कच्चि ते दुक्खा वेदना पटिककमित्तं, नो ग्राभिककमी" ति ।

"न में, भन्ते, समनीयं न यापनीयं । बाब्हा में दुक्खा वेदना
थ ब्रिभिक्कमित, नो पटिक्कमित्त; क्रिभिक्कमो।

"संय्यथापि, भन्ते, बलवा पुरिसो तिण्हेन सिखरेन मुद्धिन" ग्रिभमत्थेय्य ; एवमेव खो मे, भन्ते, ग्रिभमत्थेय्य ; एवमेव खो मे, भन्ते, ग्रिभमता वाता मुद्धिन ऊह्-नित्ति । न मे, भन्ते, खमनीय न यापनीय । बाव्हा मे दुवला वेदना प्रभिवकमन्ति, नो पटिककमन्ति, ग्रिभिवकमोसानं पञ्जायति, नो पटिककमो ।

B. 334

W. 380

१ फलुणो - सी०, स्वा० । २. समञ्चो पि - सी०, स्वा०, रो० । ३. पुरे - सी०, रो० । ४ सी०, स्वा०, रो० पोत्चकेलु नित्य । ५ मुद्धान - सी०, रो० । ६. झिममत्तेय्य -सी०; प्रतिमद्वेय्य - स्वा० । ७ झोहनन्ति - स्वा०; हनन्ति - सी०, रो० ।

"सेम्प्यापि, भन्ते, बलवा पुरिसो दच्हेन वरत्तक्लण्डेन' सीस-वेठनं' ददेय्य; एवमेव खो' मे, भन्ते', प्रधिमत्ता सीसे सीसवेदना । न मे, भन्ते, खमनीयं न यापनीयं । बाव्हा में दुक्का वेदना ग्रिभकक-मन्ति, नो पटिककमन्ति; ग्रिभिककमोसानं पञ्जायति, नो पटिककमो ।

"सैय्यथापि, भन्ते, दक्खो गोघातको वा गोघातकन्तेवासी वा उ तिण्हेन गोविकन्तनेन कुच्छि परिकन्तेय्य; एवमेव खो मे, भन्ते, अधिमत्ता³ वाता कुच्छि परिकन्तन्ति । न मे, भन्ते, स्नमनीयं न यापनीयं । बाव्हा मे दुक्खा वेदना श्रभिक्कमन्ति, नो पटिक्कमन्ति; अभिक्कमोसानं पञ्ञा-यति, नो पटिक्कमो ।

"सैय्यथापि, भन्ते, हे बलवन्तो पुरिसा दुब्बलतरं पुरिसं नाना- 10 बाहामु गहेत्वा श्रङ्कारकासुया सन्तापेय्युं सम्परितापेय्युं; एवमेव खो मे, भन्ते, श्रधमन्तो कार्यास्म डाहो । न मे, भन्ते, खमनीयं न यापनीयं । बाव्हा मे दुक्खा वेदना ग्रभिक्कमन्ति, नो पटिक्कमन्ति; श्रभिक्कमोसानं पञ्जायित, नो पटिक्कमो" ति । श्रथ खो भगवा श्रायस्मन्तं फन्गुनं धम्मिया कथाय सन्दरसेत्वा समादपेत्वा समृत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्टा- 15 यासना पक्कामि ।

३. श्रथ को ग्रायस्मा फगुनो श्रचिरपकन्तस्स भगवतो काल-मकासि । तिम्ह चस्स समये मरणकाले इन्द्रियानि विप्पसीदिम् । श्रथ को ग्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को श्रायस्मा श्रानन्दो 20 भगवन्तं एतदवोच — "ग्रायस्मा, भन्ते, फगुनो श्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो कालमकासि । तिम्ह चस्स समये मरणकाले इन्द्रियानि विप्पसीदिस्" ति ।

"िंक, हानन्द, फग्गुनस्स भिक्खुनो इन्द्रियानि न विप्प-सीदिस्सन्ति ! फग्गुनस्स, ग्रानन्द, भिक्खुनो पञ्चहि श्रोरम्भागियेहि 25 संयोजनेहि चित्तं ग्रविमुत्तं ग्रहोसि । तस्स तं धम्मदेसनं सुत्वा पञ्चहि ग्रोरम्भागियेहि संयोजनेहि चित्तं विमुत्तं ।

४. "छियिमे, ग्रानन्द, ग्रानिसंसा कालेन धम्मस्सवने" कालेन ग्रत्थुपपरिक्खाय । कतमे छ ? इघानन्द, भिक्खुनो पञ्चिह ग्रोरम्भा- R. 381

B. 335

१-१. वरस्तक्षपेन ० - सी०, वरसम्बन्धेन सीक्षे सीक्षवेठनं - स्यः०। २-२. को असे -स्या०। ३. प्रत्रिमसा - स्या०। ४. परितापेट्यं - सी०, रो०। ५. वस्मसवणे - सी०।

R 382

B 336

गियेहि संयोजनेहि चित्तं ग्रविमृतं होति । सो तिम्ह समये मरणकाले
लभित तथागतं वस्सनाय । तस्स तथागतो धम्मं वेसेति ग्राविकत्याणं
मज्झेकत्याणं परियोसानकत्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । तस्स तं धम्मदेसनं सुत्वा पञ्चिह
ग्रोरस्मागियेहि संयोजनेहि चित्तं विमुच्चिति । ग्रयं, ग्रानन्द, पठमो
ग्रानिसंहो कालेन धम्मस्सवनं ।

५. "पुन च परं, श्रानन्द, भिक्खुनो पञ्चिह श्रोरम्भागियेहि संयोजनेहि चित्तं प्रविमृतं होति । सो तिम्ह समये मरणकाले न हेव खो लभित तथागतं दस्सनाय, ग्रीप च खो तथागतसावकं लभित दस्स10 नाय । तस्स तथागतसावको धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्थं स्व्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । तस्स तं धम्मदेसनं सुत्वा पञ्चिह ग्रोरम्भागियेहि संयोजनेहि चित्तं विमृच्चित । ग्रयं, ग्रानन्द, दुतियो ग्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने ।

६. "पुन च परं, ग्रानन्द, भिक्खुनो पञ्चिह ग्रोरम्भागियेहि संयोजनेहि चित्तं श्रविमृत्त होति । सो तिम्ह समये मरणकाले न हेव खो लभित तथागतं दस्सनाय, न पि तथागतसावकं लभित दस्सनाय; प्रपि च खो यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा अनुवितवकिति अनु-विचारेति मनसानुपेक्खति । तस्स यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा अनुवितवक्रयतो अनुविचारयतो मनसानुपेक्खते पञ्चिह श्रोरम्भागियेहि संयोजनेहि चित्तं विमुच्चित । अयं, आनन्द, तितयो आनिसंसो कालेन अत्युपपरिक्खाय ।

७. "इधानन्द, भिक्खुनो पञ्चिह श्रोरम्भागियेहि संयोजनेहि चित्तं विमुत्तं होति, श्रनुत्तरं च खो उपिधसङ्खये चित्तं प्रविभुत्तं होति । सो तिम्ह समये मरणकाले लभित तथागतं दस्सनाय । तस्स तथागतो 25 धम्मं देसेति श्रादिकल्याणं मञ्झेकल्याणं ... पे०... ब्रह्मचित्यं पकासेति । तस्स तं धम्मदेसनं सुत्वा श्रनुत्तरे उपिधसङ्खये चित्तं विमुच्चित । श्रयं, श्रानन्द, चतुत्थो श्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने ।

 मुन च परं, ब्रानन्द, भिक्खुनो पञ्चिह ब्रोरम्भागियेहि संयोजनेहि चित्तं विमुत्तं होति, ब्रनुत्तरे च खो उपिधसङ्खये चित्तं ब्रवि-अ मुत्तं होति । सो तिन्हि समये मरणकाले न हेव खो लभित तथागतं

B 337

R. 384

20

दस्सनाय, ग्रपि च खो तथागतसावकं लभति दस्सनाय । तस्स तथागत-सावको धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं ... पे०... परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पका-सेति । तस्स तं धम्मदेसनं सूत्वा अनुत्तरे उपिषसङ्खये चित्तं विमच्चति । ग्रयं, ग्रानन्द, पञ्चमो ग्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने ।

 "पून च परं, ग्रानन्द, भिक्खुनो पञ्चिह श्रोरम्भागियेहि 5 संयोजनेहि चित्तं विमुत्तं होति, प्रनृत्तरे च स्रो उपधिसङ्खये चित्तं ग्रविमत्तं होति । सो तम्हि समये मरणकाले न हेव खो लभति तथागतं दस्सनाय, न पि तथागतसावकं लभित दस्सनाय; अपि च खो यथासतं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा ग्रनवितक्केति ग्रनविचारेति मनसानपेक्खति । तस्स यथास्तं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा अनुवितक्कयतो अनुविचारयतो 10 मनसानपेक्खतो ग्रनत्तरे उपिधसङ्खये चित्तं विमच्चति । ग्रयं, ग्रानन्द, छट्टो ग्रानिसंसो कालेन ग्रत्थपपरिक्लाय । इमें खो, ग्रानन्द, छ ग्रानि-संसा कालेन धम्मस्सवने कालेन ग्रत्थुपपरिक्खाया" ति ।

३. छळभिजातिसूत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरति गिज्झकुटे पब्बते । ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनपसङ्कमि: उपसङ्कमित्वा 15 भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच - "पूरणेन, भन्ते, कस्सपेन छळभिजातियो पञ्जाता - तण्हाभिजाति पञ्जाता. नीलाभिजाति पञ्जत्ता, लोहिताभिजाति पञ्जत्ता, हलिद्दाभिजाति पञ्जत्ता, सुक्का-भिजाति पञ्जाता, परमसुक्काभिजाति पञ्जाता ।

२. "तत्रिदं, भन्ते, पूरणेन कस्सपेन तण्हाभिजाति पञ्ञाता, त्रोरब्भिका सूकरिका^र साकुणिका मागविका लुद्दा मच्छघातका चोरा चोरघातका बन्धनागारिका ये वा पनञ्जे पि केचि कुरूरकम्मन्ता ।

३. "तत्रिदं, भन्ते, पुरणेन कस्सपेन नीलाभिजाति पञ्ञासा. भिक्ख कण्टकवित्तका' ये वा पनञ्जे पि केचि कम्मवादा किरियवादा । 25

४. "तंत्रिदं, भन्ते, पुरणेन कस्सपेन लोहिताभिजाति पञ्जत्ता, निगण्ठा एकसाटका ।

१. खळाभिजातियो – सी०, स्या०, रो० । २. सोकरिका – स्या० । ३. कण्हाधि-मृत्तिका – स्या०; कण्डकवृत्तिका – रो० । ४. क्रियवादा – म० ।

ın

४. "तित्रदं, भन्ते, पूरणेन कस्सपेन हिलहाभिजाति पञ्छात्ता, गिही भोदातवसना अचेलकसावका ।

६. "तत्रिदं, भन्ते, पूरणेन कस्सपेन सुक्काभिजाति पञ्जाता, ग्राजीवका ग्राजीविकनियो ।

- ७. "तित्रदं, भन्ते, पूरणेन कस्सपेन परमधुक्काभिजाति पञ्जाता, नन्दो वच्छो किसो' सिङ्कच्चो मक्सलि गोसालो । पूरणेन, भन्ते, कस्सपेन इमा छळभिजातियो पञ्जाता" ति ।
- द्र. "िक पनानन्द, पूरणस्स कस्सपस्स सब्बो लोको एतदब्यनु-जानाति इमा खळभिजातियो पञ्चापेतुं" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"संध्यथापि, श्रानन्द, पुरिसी दिलहो श्रस्सको श्रानान्हिको", तस्स श्रकामकस्स बिलं श्रोलग्गेथ्युं " - 'इदं ते, श्रम्भो पुरिस, मंसं च खादितब्बं, मूलं च श्रनुप्पदातब्बं' ति । एवमेव खो, श्रानन्द, पूरणेन कस्स-पेन श्रप्यटिञ्जाय एतेसं समणबाह्मणानं इमा छळभिजातियो पञ्जत्ता, गेरं यथा तं बालेन श्रव्यत्तेन श्रखेत्तञ्जना श्रकुसलेन ।

१. "श्रहं स्त्रो पनानन्द, स्क्रिंप्रेमातियो पञ्चापेमि । त सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, अन्ते" ति स्त्रो प्राम्त मनिस करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, अन्ते" ति स्त्रो प्राम्त प्राम प्र

१०. "कथं चानन्द, कष्हाभिजातियो समानो कण्हं धम्मं ग्रभिजायति? इधानन्द, एकच्चो नीचे कुले पच्चाजातो होति – चण्डाल-कुले वा नेसादकुले वा वेनकुले^र वा रथकारकुले वा पुक्कुसकुले वा, दलिहे

B. 338

R 385

[°] १. कच्ची – स्या० । २. ब्रनब्रियो – स्या० । ३ ब्रोलक्रेयां – स्या० । ४. वेणकुले – सी०, स्या०, रो० ।

भ्रप्पन्नपानभोजने कसिरवृत्तिके, यत्य कसिरेन घासच्छादो लब्भित । सो च होति दुव्बण्णो दुर्हिसको मोकोटिमको बव्हाबाघो काणो वा कूणी वा खञ्जो वा पक्खहतो वा, न लाभी ग्रन्नस्स पानस्स वत्थस्स यानस्स मालागन्धविलेपनस्स सेय्यावसथपदीपेय्यस्स । सो कायेन दच्चरित चरति, बाचाय दुच्चरितं चरति, मनसा दुच्चरितं चरति । सो कायेन 5 दच्चरितं चरित्वा, वाचाय दच्चरितं चरित्वा, मनसा दच्चरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपर्जात । एवं खो, ग्रानन्द, कण्हाभिजातियो समानो कण्हं धम्मं ग्राभजायति ।

११. "कथं चानन्द, कण्हाभिजातियो समानो सुककं धम्म ग्राभ-जायति ? इधानन्द, एकच्चो नीचे कुले पच्चाजातो होति - चण्डालकुले 10 वा ... पे ० ... सेय्यावसथपदीपेय्यस्स । सो कायेन सुचरितं चरित, वाचाय स्चरितं चरित, मनसा स्चरितं चरित । सो कायेन स्चरितं चरित्वा, वाचाय सुचरितं चरित्वा, मनसा सुचरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपज्जित । एवं खो, ग्रानन्द, कण्हाभि-जातियो समानो सुक्कं धम्मं ग्रभिजायति ।

१२. "कथं, चानन्द, कण्हाभिजातियो समानो स्रकण्हं स्रसुक्कं निब्बानं अभिजायति ? इधानन्द, एकच्चो नीचे कूले पच्चाजातो होति - चण्डालकुले वा ...पे०... । सो च होति दुब्बण्णो दुइसिको स्रोको-टिमको । सो केसमस्सं भ्रोहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा भ्रगा-रस्मा ग्रनगारियं पब्बजित । सो एवं पब्बजितो समानो पञ्च नीवरणे 20 पहाय चेतसो उपिककलेसे पञ्ञाय दुब्बलीकरणे, चतुसु सितपट्टानेसु सुप्पतिद्वितिचत्तो, सत्त बोज्झङ्गे यथाभृतं भावेत्वा अकण्हं असूवकं निब्बानं ग्रमिजायति । एवं खो, ग्रानन्द, कण्हाभिजातियो समानो ग्रकण्ह ग्रसुक्कं निब्बानं ग्रभिजायति ।

१३. "कथं, चानन्द, सुक्काभिजातियो समानो कण्हं धम्म ग्रभि- 25 जायति ? इधानन्द, एकच्चो उच्चे कूले पच्चाजातो होति - खत्तिय-महासालकुले वा बाह्मणमहासालकुले वा गहपतिमहासालकुले वा, ग्रहे महद्धने महाभोगे पहतजातरूपरजते पहतिबत्तूपकरणे पहतधनधञ्चे। सो च होति ग्रभिरूपो दस्सनीयो पासादिको परमाय वण्णपोक्खरताय

B 339, R 386

15

१. कण्हामिजातिको - सी०।

B 340

समझागतो, लाभी ग्रन्नस्स पानस्स वत्थस्स यानस्स मालागन्धविलेपनस्स सेव्यावसथपदीपेव्यस्स । सो कायेन दुच्चरितं चरति, वाचाय दुच्चरितं चरति, मनसा दुच्चरितं चरति । सो कायेन दुच्चरितं चरित्वा, वाचाय दुच्चरितं चरित्वा, मनसा दुच्चरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा ग्रापायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति । एवं खो, ग्रानन्द, युक्काभि-जातियो समानो कण्डं धम्मं ग्रभिजायति ।

१४. "कथं चानन्द, सुक्काभिजातियो समानो सुक्कं धम्मं प्रभिजायति ? इधानन्द, एकच्चो उच्चे कुले पच्चाजातो होति — खित्तयमहासालकुले वा ... पे०... सेय्यावसथपदीपेय्यस्स । सो कायेन । सुवरितं चरित, वाचाय सुर्चारत चरित, मनसा सुर्चारतं चरित । सो कायेन सुर्चारतं चरित । सो कायेन सुर्चारतं चरित्वा, वाचाय सुर्चारतं चरित्वा, मनसा सुर्चारतं चिरत्वा, वाचाय सुर्चारतं चरित्वा, मनसा सुर्चारतं चिरत्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गातं सम्मं लोकं उपपज्जित । एवं खो, ग्रानन्द, सुक्काभिजातियो समानो सुक्कं धम्मं ग्रभिजायति ।

श्रानत्व, पुक्का। स्वातिष्य तिर्माण पुक्क स्वात्र श्रामण स्वात्र ।

११. "कथं, वानन्द, सुक्काभिजातियो समानो अकण्हं असुक्कं

ा निव्यानं अभिजायित ? इधानन्द, एकच्चो उच्चे कुले पच्चाजातो

होति — खित्यमहासालकुले वा बाह्यणमहासालकुले वा गह्पितमहासालकुले वा, अह्वे महुकने महाभोगे पहृतजातस्परजते पहृतवित्त्पकरणे
पहृतवनभ्रञ्जे । सो च होति अभिक्ष्णो दस्सनीयो पासादिको परमाय
वण्णपोक्खरताय समन्नागतो, लाभी अन्नस्स पानस्स वत्थस्स यानस्स

मालागन्धविलेपनस्स सेट्यावसथपदीपेट्यस्स । सो केसमस्सुं ग्रोहारेत्वा
कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बर्जात । सो
एवं पब्बर्जितो समानो पञ्च नीवरणे पह्नाय चेतसो उपिकलेसे पञ्जाय
दुब्बलीकरणे, जतुस सितपट्ठानेसु सुप्पतिद्वितिचतो, सत्त बोज्झक्के यथाभृतं भावेत्वा अकण्हं असुक्कं निब्बानं अभिजायित । एवं खो, आनन्द,

गुक्काभिजातियो समानो प्रकर्णं असुक्कं निब्बानं अभिजायित । इमा'
वो. आनन्द, खळ्पिजातियो' ति ।

४. ग्रासवसूत्तं

१. "छिहि, भिक्लवे, भम्मेहि समन्नागतो भिक्लु ब्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दक्लिणेय्यो ग्रञ्जलिकरणीयो ग्रनुत्तरं पुञ्जक्लेत्तं

१. ग्रद्धे - स्या०। २. इमे - सी०।

B. 341

लोकस्स । कतमेहि छहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खनो ये ग्रासवा संवरा पहातब्बा ते संवरेन पहीना होन्ति. ये भासवा पटिसेवना पडानब्बा ने पटिसेवनाय पहीना होन्ति, ये ग्रासवा ग्रधिवासना पहातब्बा ते ग्रधि-वासनाय पहीना होन्ति, ये श्रासवा परिवज्जना पहातब्बा ते परिवज्जनाय पहीना होन्ति, ये ग्रासवा विनोदना पहातब्बा ते विनोदनाय पहीना 5 होन्ति, ये ग्रासवा भावना पहातब्बा ते भावनाय पहीना होन्ति ।

२. "कतमे च. भिक्खवे, ग्रासवा संवरा पहातब्बा ये संवरेन पहीना होन्ति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख पटिसङ्खा योनिसो चवखन्द्रिय-संवरसंवतो विहरति । यं हिस्स, भिक्खवे, चक्खन्द्रियसवर ग्रसंवतस्स विद्ररतो उप्पज्जेय्य ग्रासवा विघातपरिळाहा, चक्लन्द्रियसवर सर्वतस्स 10 🗷 388 विहरतो एवंस ते भ्रासवा विघातपरिळाहा न होन्ति । पटिसङ्का योनिसो सोतिन्द्रिय ... पे० .. घानिन्द्रिय ... जिव्हिन्द्रिय .. कायिन्द्रिय . मनिन्द्रियसंवरसंवतो विहरति । यं हिस्स, भिक्खवे, मनिन्द्रियसंवरं ग्रसंवतस्स विहरतो उप्पञ्जेय्यं ग्रासवा विघातपरिळाहा, मनिन्द्रिय-संवरं संवतस्स विहरतो एवंस ते ग्रासवा विघातपरिळाहा न होन्ति । 15 इमे वच्चन्ति, भिक्लवे, ग्रासवा संवरा पहातब्बा ये संवरेन पहीना होन्ति ।

 "कतमे च. भिक्खवे, ग्रासवा पटिसेवना पहातव्बा ये पटि-सेवनाय पहीना होन्ति ? इध, भिवखवे, भिवख पटिसङ्का योनिसो चीवरं पटिसेवति - 'यावदेव सीतस्स पटिघाताय, उण्हरस पटिघाताय, डंसमंकसवातातपसिरिसपसम्फरसानं पिटघाताय, यावदेव हिरिकोपीन- 20 पटिच्छादनत्थं' । पटिसङ्का योनिसो पिण्डपात पटिसेवति – 'नेव दवाय न मदाय न मण्डनाय न विभसनाय, यावदेव इमस्स कायस्स ठितिया यापनाय, विहिंसपरतिया ब्रह्मचरियानग्गहाय, इति पुराणं च वेदनं पटिहङ्कामि, नवं च वेदनं न उप्पादेस्सामि, यात्रा च मे भविस्सति म्रन-वज्जता च फास्विहारो च भे। पटिसङ्का योनिसो सेनासनं पटिसेवति - 25 'यावदेव सीतस्स पटिघाताय, उण्हस्स पटिघाताय, इंसमकसवातातप-सिरिंसपसम्फस्सानं पटिघाताय, याबदेव उतपरिस्सयविनोदनपटिसल्ला-नारामत्यं'। पटिसङ्का योनिसो गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिवलारं पटि-सेवति - 'यावदेव उप्पन्नानं वेय्याबाधिकानं वेदनानं पटिघाताय, ग्रह्या-

१. ० सरीसप ० - म० । २. चाति - सी०, स्या०, रो० ।

भ०३ – १३

R 390

25

पज्झपरमताया' ति । यं हिस्स, भिक्खवे, ग्रप्पटिसेवतो उप्पज्जेय्यं श्रासना निघातपरिळाडा. पटिसेनतो एवंस ते ग्रासना निघातपरिळाडा न होन्ति । इमे वच्चन्ति, भिक्खवे, भ्रासवा पटिसेवना पहातब्बा ये पटिसेवनाय पहीना होन्ति ।

४. "कतमे च, भिक्खवे, ग्रासवा ग्रधिवासना पहातब्बा ये ग्रधिवासनाय पहीना होन्ति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख पटिसङ्का योनिसो खमो होति सीतस्स उण्डस्स, जिघच्छाय पिपासाय । डसमकसवातातप-सिरिसपसम्फस्सानं, दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं, उप्पन्नान सारीरि-कानं वेदनानं दक्खानं तिब्बानं खरानं कटकानं ग्रसातान ग्रमनापानं B. 342 10 पाणद्ररानं म्रधिवासकजातिको होति । यं हिस्स, भिक्खवे, ग्रनधि-वासको उप्पज्जेय्यं ग्रासवा विघातपरिळाहा. ग्रधिवासतो एवस ते ग्रासवा विघातपरिळाहा न होन्ति । इमे वच्चन्ति, भिक्खवे, ग्रासवा ग्रधिवासना पद्रातब्बा ये ग्रधिवासनाय पहीना होन्ति ।

 "कतमे च, भिक्खवे, म्रासवा परिवरणना पहातब्बा ये परिवज्जनाय पहीना होन्ति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख पटिसङ्का योनिसो चण्डं हित्थ परिवज्जेति, चण्डं अस्सं परिवज्जेति, चण्डं गोणं परिवज्जेति. चण्डं कुक्कूरं परिवज्जेति, म्रहि खाण कण्टकट्टान सोब्भं पपातं चन्दनिकं म्रोतिगल्लं यथारूपे मनासने निसिन्न यथारूपे ग्रगोचरे चरन्तं यथारूपे पापके मित्ते भजन्तं विञ्यु सब्रह्मचारी पापकेस ठानेस स्रोकप्पेय्यु, सो 20 तं च³ ग्रनासनं तं च ग्रगोचर ते च पापके मित्ते पटिसङ्का योनिसो परि-वज्जेति । यं हिस्स, भिक्खवे, भ्रपरिवज्जयतो उप्पज्जेय्युं श्रासवा विघातपरिळाहा, परिवज्जयतो एवंस ते ग्रासवा विघातपरिळाहा न होन्ति । इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, ग्रासवा परिवरणना पहातब्बा ये परिवज्जनाय पहीना होन्ति ।

६. "कतमे च, भिक्खवे, ग्रासवा विनोदना पहातब्बा ये विनोद-नाय पहीना होन्ति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु पटिसङ्खा योनिसो उप्पन्न कामिवतक्कं नाधिवासेति पजहित विनोदेति ब्यन्तीकरोति ग्रनभावं गमेति, पटिसङ्खा योनिसो उप्पन्नं ब्यापादिवतक्कं ... पे०... उप्पन्नं विहिंसावितक्कं ... उप्पञ्चपन्ने पापके अकुसले धम्मे नाधिवासेति पजहति

१ प्रियासयतो – सी०, स्या०, रो०। २ ग्रनेसने – सी०। ३ चेव – सी०, स्या०, रो०।

15

विनोदेति व्यन्तीकरोति अनभावं गमेति । यं हिस्स, भिवखवे, अविनो-दयतो उप्पज्जेय्यं ग्रासवा विघातपरिळाहा, विनोदयतो एवस ते ग्रासवा विघातपरिळाहा न होन्ति । इमे वृच्चन्ति, भिक्खवे, ग्रासवा विनोदना पहातब्बा ये विनोदनाय पहीना होन्ति ।

७. "कतमे च. भिक्खवे. ग्रासवा भावना पहातब्बा ये भावनाय 5 पहीना होन्ति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु पटिसङ्खा योनिसो सतिसम्बो-ज्झक्कं भावेति विवेकनिस्सितं विरागनिस्सितं निरोधनिस्सितं वोस्सग्ग-परिणामि, पटिसङ्खा योनिसो धम्मविचयसम्बोज्झङ्कं भावेति ... विरियसम्बोज्झङ्गं भावेति ... पीतिसम्बोज्झङ्गं भावेति ... पस्सद्धि-सम्बोज्झ कुं भावेति ... समाधिसम्बोज्झ कुं भावेति ... उपेक्खासम्बोज्झ कुं 10 भावेति विवेकतिस्सितं विरागनिस्सितं निरोधनिस्सितं वोस्सग्ग-परिणामि । यं हिस्स, भिक्खवे, ग्रभावयतो उपपज्जेय्य ग्रासवा विघात-परिळाहा, भावयतो एवंस ते श्रासवा विघातपरिळाहाँ न होन्ति । इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, ग्रासवा भावना पहातब्बा ये भावनाय पहीना होन्ति ।

"इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ब्राहु-नेय्यो होति पाहनेय्यो दिन्खणेय्यो ग्रञ्जलिकरणीयो ग्रनत्तरं पञ्ज-क्खेत्तं लोकस्सा" ति ।

पू. दारुकम्मिकसूत्तं

१. एवं मे सतं। एकं समयं भगवा नातिके विहरति गिञ्जका-वसथे। ग्रथ खो दारुकम्मिको गहपति येन भगवा तेनपसङ्किम: 20 उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो दारुकम्मिकं गहपति भगवा एतदवोच - "ग्रिप न ते, गहपति, कुले दानं दीयती" ति ?

"दीयति मे, भन्ते, कुले दानं। तंच खो ये ते भिक्खु ग्रारञ्ञिका" पिण्डपातिका पंसूकृतिका अरहन्तो वा अरहत्तमगां वा समापन्ना, तथा- 25 रूपेसू मे, भन्ते, भिक्खसू दानं दीयती" ति ।

१. नादिके - सी०, स्वा०, रो० । २. **धारक्का**का - सी०, स्वा०, रो० । ३. घरहन्ता – स्या० ।

- "दुज्जानं स्त्रो एतं, गहपति, तया गिहिना कामभोगिना पुत्तसम्बाधसयनं अञ्झाबसन्तेन, कासिकचन्दनं पच्चनुभोन्तेन, माला-गन्धविलेपनं धारयन्तेन, जातरूपरजतं सादियन्तेन इसे वा अरहन्ती इसे वा अरहत्तमम्गं समापन्ना ति ।
- इ. "म्रारिञ्जिको चे पि, गहपति, भिक्खु होति उद्धतो उक्षळो चपलो मुखरो विकिण्णवाचो मुट्टस्पति स्रसम्पजातो स्रसमाहितो विक्मन्त-चित्तो पाकतिन्द्रियो । एव सो तेनङ्गेन गारप्हो । म्रारिञ्जिको चे पि, गहपति, भिक्खु होति अनुद्धतो अनुभळो ध्रचपलो म्रमुखरो म्रवि-किण्णवाचो उपद्वितस्सति सम्पजानो समाहितो एकम्पचित्तो संबुतिन्द्रियो । एवं सो तेनङ्गेन पासंसो ।
 - ४. "गामन्तविहारी चे पि, गहपित, भिक्खु होति उद्धतो ... पे०... एवं सो तेनञ्जेन गारव्हो । गामन्तविहारी चे पि, गहपित, भिक्खु होति अनुद्धतो ... पे०... एवं सो तेनञ्जेन पाससो ।

B. 344 15 R. 392

- ५. "पिण्डपातिको चे पि, गहपित, भिक्खु होति उद्धतो ¹⁵ ... पे०... एवं सो तेनञ्जेन गारस्हो । पिण्डपातिको चे पि, गहपित, भिक्खु होति श्रम्द्धतो ... पे०... एवं सो तेनञ्जेन पासंसो ।
 - ६. "नेमन्तिनिको चे पि, गृहपति, भित्रखु होति उद्धतो ... पे०... एवं सो तेनङ्गेन गारय्हो । नेमन्तिनिको चे पि, गृहपति, भित्रखु होति ग्रुमुद्धतो ... पे०... एवं सो तेनङ्गेन पासंसो ।
 - "पंमुकूलिको चे पि, गहपति, भिक्खु होति उद्वतो ... पे०... एवं सो तेनञ्जेन गारख्हो । पंमुकूलिको चे पि, गहपति, भिक्खु होति अनुद्धतो .. पे०. एवं सो तेनञ्जेन पासंसो ।
- म. "गहपितजीवरधरों चे पि, गहपित, भिक्खुं होति उद्वतो उन्नळो चपलो मुखरो विकिष्णवाचो मुदुस्सित ग्रसम्पजानो ग्रसमाहितो विकिष्णवाचे । एवं सो तेनञ्जेन गारव्हो । गहपित-चीवरधरों चे पि, गहपित, भिक्खुं होति अनुद्वतो अनुन्नळो ग्रसमाधित अमुखरों अविकिष्णवाचो उपद्वितस्सित सम्पजानो समाहितो एकग्मिक्सो संवृतिन्द्रियो । एवं सो तेनञ्जेन पासंसो ।

"इङ्क त्वं, गहपति, सङ्के दानं देहि । सङ्के ते दानं ददतो चित्तं

25

पसीदिस्सति । सो त्वं पसन्नचित्तो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपिजनससी" ति ।

"एसाहं, भन्ते, ग्रज्जतग्गे सङ्घे दानं दस्सामी" ति ।

६. हत्थिसारिपुत्तसूत्तं

१. एवं मे सतं। एकं समयं भगवा बाराणसियं विहरित इसिपतने मिगदाये । तेन खो पन समयेन सम्बहला थेरा भिक्ख पच्छा- 5 भन्नं विवदयातपटिक्कत्ता मण्डलमाळे सन्निसिन्ना सन्निपतिता ग्रिभिधम्म-कथं कथेन्ति । तत्र सुदं ग्रायस्मा चित्तो हत्थिसारिपृत्तो थेरानं भिनखन ग्रभिधम्मकथं कथेन्तानं ग्रन्तरन्तरा कथं ग्रोपातेति । ग्रथ खो ग्रायस्मा महाकोदिको ग्रायस्मन्तं चित्तं हत्थिसारिपृत्तं एतदवोच - "मायस्मा चित्तो हित्यसारिपत्तो थेरानं भिनखनं ग्रभिधम्मकथं कथेन्तानं ग्रन्त- 10 B 345 रन्तरा कथं ग्रोपातेसि , याव कथापरियोसानं ग्रायस्मा चित्तो ग्रागमेत" ति । एवं वत्ते ग्रायस्मतो चित्तस्स हत्थिसारिपृत्तस्स सहायका भिवस्र ग्रायस्मन्तं महाकोद्रिकं एतदवोचं - "मायस्मा महाकोद्रिको ग्रायस्मन्तं चित्तं हत्थिसारिपुत्तं अपसादेसि, पण्डितो आयस्मा चित्तो हत्थिसारिपुत्तो । पहोति चायस्मा चित्तो हित्थसारिपृत्तो थेरानं शिक्खनं ग्रिभिधम्मकथं 15 कथेतुं" ति।

२. "दुज्जानं खो एतं, भ्रावुसो, परस्स चेतोपरियायं भ्रजानन्तेहि । इवावसो, एकच्चो पुग्गलो तावदेव सोरतसोरतो होति, निवातनिवातो होति, उपसन्तुपसन्तो होति, याव सत्थारं उपनिस्साय विहरति ग्रञ्ञातरं वा गरुट्रानियं सब्बह्मचारि । यतो च खो सो वपकरसतेव सत्थारा. 20 वपकस्सति गरुद्रानियेहि सब्बह्मचारीहि, सो संसद्दो विहरति भिक्खहि भिक्खुनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्ञा' राजमहामत्तेहि तित्थियेहि तित्थियसावकेहि । तस्स संसद्रस्स विस्सद्रस्स पाकतस्स भस्समनयत्तस्स विहरतो रागो चित्तं भ्रनद्धंसेति । सो रागानद्धंसितेन चित्तेन सिक्ख पच्चक्खाय हीनायावत्तति ।

३. "सेय्यथापि, भ्रावसो, गोणो किट्ठादो दामेन वा बद्धो वजे वा श्रोरुद्धो । यो नु खो, श्रावसो, एवं वदेय्य - 'न दानायं गोणो किटादो

१. महाकोद्वितो – सी०, रो०। २. श्रोपातेति – स्या०। ३. राजूहि – सी०। ४. रागानुष्रेतेन – सी०, रो०।

B 346

R. 395

पुनदेव किट्ठं ग्रोतिरस्सती' ति, सम्मा नु स्रो सो, ग्रावुसो, वदमानो वदेय्या'' ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

"ठानं हेतं, ब्राबुसो, विज्जति, यं सो गोणो किट्ठादो दामं वा

छेद्रवा वजं वा भिन्दित्वा, ब्रथ पुनदेव किट्ठं ब्रोतरेय्या ति । एवमेव
स्त्रो, ग्रावुसो, इधेकच्चो पुगलो तावदेव सोरतसोरतो होति, निवातनिवातो होति, उपसन्तुपसन्तो होति याव सत्थारं उपनिस्साय विहरित
ग्रञ्जतरं वा गरुहानियं सब्रह्मचारि । यतो च स्त्रो सो वपकस्सतेव
सत्थारा, वपकस्सति गरुहानियंहि सब्रह्मचारिहि, सो संसट्ठो विहरित

भिन्द्वहि भिन्द्युनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्जा राजमहामत्तेहि
तित्थियंहि तित्थियसावकेहि । तस्स संसट्टस्स विस्सट्टस्स पाकतस्स
भस्समनुयुत्तस्स विहरतो रागो चित्त ग्रनुद्धसेति । सो रागानुद्धसितेन
चित्तेन सिक्खं पच्चक्साय हीनायावत्तति ।

४. "इघ पनावुसो, एकच्चो पुगालो विविच्चेव कामेहि ... पे०... 15 पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो 'लामिम्हि पटमस्स झानस्सा' ति संसद्घो विहरित भिक्खूहि .. पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । सेय्यथापि, आवुसो, चातुम्महापघे थुल्लफुसितको देवो वस्सन्तो रजं अन्तरघापेय्य, चिक्खल्लं पातुकरेय्य । यो नु खो, ब्रावुसो, एवं वदेय्य – 'न दानि अमुस्मि चातुम्महापथे पुनदेव रजो पातुभविस्सती' ति, सम्मा 20 न खो सो, ब्रावसो, वदमानो वदेय्या" ति ?

"नो हिद, आवसो"।

"ठानं हेतं, ब्रावृसो, विज्जति, यं श्रमुस्सि चातुम्महापये मतुस्सा वा श्रतिकक्षेय्यं, गोपसू वा श्रतिकक्षेय्यं, वातातपो वा स्तेहगतं परिया-दियेय्यं, श्रथ पुनदेव रजो पातुभवेय्या ति । एवमेव खो, श्रावृसो, 25 इधेकच्चो पुग्गलो विविच्चेव कामेहि .. पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि पठमस्स झानस्सा' ति संसद्घो विहरति भिक्खूहि ... पे०... सिक्खं पञ्चक्खाय हीनायावत्तति ।

ूर. "इघ पनाबुसो, एकच्चो पुग्गलो वितवकविचारानं वूपसमा ...पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि दुतियस्स

१. परियाविवेय्य – स्या० ।

808

R. 396

20

झानस्सा' ति संसद्दो विहरति भिक्खृहि ... पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । सेय्यथापि, ब्रावसो, गामस्स वा निगमस्स वा अविदूरे महन्तं तळाकं, तत्थ थल्लफुसितको देवो बट्टो सिप्पिसम्बकं पि सक्खर-कठलं पि अन्तरधापेय्य । यो न खो, आवसो, एवं वदेय्य - 'न दानि ग्रमिंस तळाके पुनदेव सिप्पिसम्बुका वा सवसरकटला वा पातुभविस्सन्ती' 5 ति. सम्मा न खो सो, ग्रावसो, वदमानो वदेय्या" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

"ठानं हेतं, ग्रावसो, विज्जति, यं ग्रमुस्मि तळाके मनुस्सा वा पिवेय्य, गोपस वा पिवेय्यं, वातातपो वा स्नेहगतं परियादियेय्य, अथ पूनदेव सिप्पिसम्बुका पि सक्खरकठला पि पातुभवेय्युं ति । एवमेव 10 खो, श्रावसो, इधेकच्चो पूगलो वितक्कविचारानं वपसमा ...पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि दुतियस्स झानस्सा' ति संसद्दो विहरति भिक्खहि . . पे० . सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति ।

६. "इध पनावसो, एकच्चो पुग्गलो पीतिया च विरागा ... पे o... तितयं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि तितयस्स 15 झानस्सा' ति संसद्दो विहरति भिक्खहि ... पे०... सिक्खं पच्चवखाय हीनायावत्तति । सेय्यथापि, ग्रावुसो, पूरिसं पणीतभोजनं भत्तावि म्राभिदोसिकं भोजनं नच्छादेय्य । यो नृ खो, म्रावसो, एवं वदेय्य – 'न दानि श्रम पुरिसं पुनदेव भोजनं छादेन्सती' ति, सम्मा नु खो सो, ग्रावसो, वदमानो वदेय्या" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

"ठानं हेतं, स्रावसो, विज्जति, स्रम्' पूरिसं पणीतभोजनं भत्तावि यावस्स सा म्रोजा काये ठस्सति ताव न ग्रञ्ञां भोजनं छादेस्सति । यतो च रुवस्स सा ग्रोजा ग्रन्तरधायिस्सति, ग्रथ पुनदेव तं भोजनं छादेय्या ति । एवमेव खो, स्रावुसो, इधेकच्चो पुग्गलो पीतिया च विरागा 25 ... पे ततियं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि ततियस्स झानस्सा' ति संसद्दो विहरति भिक्खिह ... पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति ।

१ मिनदोसिकं - स्या०, रो०। २. ममुंहाबुसो - सी०, रो०; ममुञ्हाबसो -स्या० ।

B 348

R 398

७. "इष, पनावुसो, एकच्चो पुग्गलो सुबस्स च पहाना दुग्बस्स च पहाना ... पे०... चतुत्व झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो 'लाभिन्हि चतुत्वस्स झानस्सा' ति ससद्घे विहरति भिग्न्बृहि ... पे०... सिन्न्बं पच्चन्स्ताय हीनायावत्तति । सेय्यथापि, आनुसो, पन्वतसङ्खेपे उदक-रहदो निवातो विगतऊमिको । यो नु खो, आनुसो, एवं वदेय्य – 'न दानि अमुस्मि उदकरहदे पुनदेव ऊमि पातुभविस्सती' ति, सम्मा नु खो सो, आनुसो, वदमानो वदेय्या" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

"ठानं हेतं, स्रावुसो, विज्जित, या पुरिस्थमाय दिसाय स्नाग
12 अग । च्छित्य मुसा वातवृद्धि । सा तिस्म उदकरहदे ऊमि जनेय्य । या
पिच्छित्माय दिसाय स्नागच्छेय्य
... या दिक्षणाय दिसाय स्नागच्छेय्य भेसा वातवृद्धि । सा तिस्म उदकरहदे ऊमि जनेय्या ति । एवमेव खो, स्नावसो, इधेकच्चो पुग्गलो
मुखस्स च पहाना दुक्कस्स च पहाना .. पे०.. चतुत्वं झानं उपसम्पज्ज

13 विहरति । सो 'लाभिम्ह चनुत्यस्स झानस्सा' ति संसद्दो विहरति
भिक्कृहि .. पे०.. सिक्कं पच्चक्काय हीनायावत्तति ।

द. "इध, पनाबुसो, एकच्चो पुग्गलो सब्बर्तिमत्तान श्रमनिस-काग श्रनिमित्तं चेतोसमाधि उपसम्पज्ज विहरित । सो 'लाभिम्हि श्रनिमित्तस्स चेतोसमाधिस्सा' ति संसद्घो विहरित भिनव्बृहि भिनव्बृनीिह् उपासकेहि उपासिकाहि रञ्जा राजमहामत्तेहि तिस्थियेहि तिस्थिय-सावकेहि । तस्स ससदुस्स विस्सटुस्म पाकतस्स भरसमन्पुश्तस्स विह-रतो रागो चित्तं अनुद्धेति । सो रागानुद्धियतेन चित्तंन सिवखं पच्च-क्खाय हीनायावत्तति । सेय्यथापि, श्रावुसो, राजा वा राजमहामत्तो च नतुरङ्गिनिया सेनाय श्रद्धानमम्पप्टिपन्नो ग्रञ्जातर्रास्म वनसण्डे एकरित्त वासं उपगच्छेय्य । तत्र हिस्थिसद्देन अस्ससद्देन रासद्देन पित्त-सद्देन भेरिपणवसङ्खत्वाजविनिन्नादसद्देन चीरिकसद्दो अन्तरधायेय्यै । यो नु खो, श्रावुसो, एवं बदेय्य – 'न दानि ग्रमुस्स वनसण्डे पुनदेव चीरिकसद्दो पातुभिवस्सति ति, सम्मा नु खो सो, श्रावुसो, वदमानो. वदेय्या" ति ?

१. तत्व – सी०, रो० । २. चीरिळिकासद्दो – सी०, स्या०, रो० । ३. ग्रन्तर-भाषेव्य – स्या०, रो०

B. 341

लोकस्स । कतमेहि छहि ? इध, भिक्खने, भिक्खुनो ये ग्रासवा संवरा पहातब्बा ते संवरेन पहीना होन्ति, ये ग्रासवा पिटसेवना पहातब्बा ते पिटसेवनाय पहीना होन्ति, ये ग्रासवा ग्रिविवासना पहातब्बा ते ग्रिधिवासनाय पहीना होन्ति, ये ग्रासवा परिवज्जना पहातब्बा ते परिवज्जनाय पहीना होन्ति, ये ग्रासवा विनोदना पहातब्बा ते विनोदनाय पहीना होन्ति, ये ग्रासवा विनोदना पहातब्बा ते विनोदनाय पहीना होन्ति, ये ग्रासवा पहातब्बा ते भावनाय पहीना होन्ति ।

२. "कतमे च, भिक्खवे, आसवा संवरा पहातब्बा ये संवरेन पहीना होन्ति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु पिटसङ्क्षा योनिसो चबखुन्द्रिय-संवरसंवृतो विहरित । यं हिस्स, भिक्खवे, चक्खुन्द्रियसंवर असंवृत्तरस विहरतो उप्पज्जेय्युं आसवा विघातपरिळाहा, चक्खुन्द्रियसंवर संवृत्तरस 10 विहरतो एवंस ते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति । पिटसङ्क्षा योनिसो सोतिन्द्रिय ... पेठ... घानिन्द्रिय ... जिब्हिन्द्रिय ... काथिन्द्रिय ... मिनिन्द्रिय संवरं असंवृत्तरसंवरं असंवृत्तरसंवरं असंवृत्तरसंवरं असंवृत्तरसंवरं असंवृत्तरसंवरतो उप्पज्जेय्यु आसवा विघातपरिळाहा, मिनिन्द्रियसंवरं असंवृत्तरस विहरतो एवंस ते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति । 15 इमे बुक्चिन्ति, भिक्खवे, आसवा संवरा पहातब्बा ये संवरेन पहीना होन्ति ।

३. "कतमे च, भिक्खवे, म्रासवा पटिसेवना पहातव्वा ये पटिसेवनाय पहीना होन्ति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु पटिसङ्ख्या योनिसो चीवरं पटिसेवित — 'यावदेव सीतस्स पटिघाताय, उण्हस्स पटिघाताय, इंसमकसवातातपिसिरसपसम्फरसानं' पटिघाताय, यावदेव हिरिकोपीन- 20 पटिच्छादान्तव्यं । पटिसङ्ख्या योनिसो पिण्डपातं पटिसेवित — 'नेव दवाय न मदाय न मण्डनाय न विभूसनाय, यावदेव इमस्स कायस्स ठितिया यापनाय, विहिंसूपरितया ब्रह्मचिर्यानुग्गहाय, इति पुराणं च वेदनं पटिहङ्ख्यामि, नवं च वेदनं न उप्पादेस्सामि, यात्रा च मे भिवस्सति अन-वज्जता च फामुविहारो चे'। पटिसङ्ख्या योनिसो सेनासन पटिसेवित — 23 प्यावदेव सीतस्स पटिघाताय, उण्हस्स पटिघाताय, इंसमकसवातातप-विपंतरमुग्गस्तानं पटिचाताय, यावदेव उपुपरिस्सयविनोदनपटिसल्ला-नारामत्वयं । पटिसङ्ख्या योनिसो गिलानपच्चयभेषञ्जपरिस्थारं पटि-सेवित — 'यावदेव उप्पन्नानं वेट्यावाधिकानं वेदनानं पटिघाताय, ग्रव्या-

१. ० सरीसप ० – म०। २. चाति – सी०, स्या०, रो०।

[्] भ०३ – १३

R 390

25

पञ्चपरमताया' ति । यं हिस्स, भिक्खवे, श्रप्पटिसेवतो उप्पज्जेंट्यं श्रासवा विधातपरिळाहा, पटिसेवतो एवंस ते श्रासवा विधातपरिळाहा न होन्ति । इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, श्रासवा पटिसेवना पहातब्बा ये पटिसेवनाय पहीना होन्ति ।

५. "कतमे च, भिक्खने, ग्रासवा ग्रधिवासना पहातब्बा ये ग्रधिवासनाय पहीना होत्ति ? इघ, भिक्खने, भिक्खु पटिसङ्क्षा योनिसो खमो होति सीतस्स उण्हस्स, जिघच्छाय पिपासाय । डंसमकसवातातप-सिर्रिस्तपसम्फरसानं, दुस्तानं दुरागतानं वचनपथानं, उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिक्बानं खरानं कटुकानं ग्रसातानं ग्रमनापानं वासको उप्पज्जेव्युं ग्रासवा विघातपरिळाहा, ग्रधिवासतो एवंस ते ग्रासवा विघातपरिळाहा न होत्ति । इमे वृच्चन्ति, भिक्खने, ग्रासवा विघातपरिळाहा, ग्रधिवासतो एवंस ते ग्रासवा विघातपरिळाहा न होत्ति । इमे वृच्चन्ति, भिक्खने, ग्रासवा

श्रिषवासना पहातब्बा ये अधिवासनाय पहींना होन्ति ।

प्र. "कतमे च, भिक्खवे, श्रासवा परिवज्जना पहातब्बा ये

'एरिवज्जनाय पहींना होन्ति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु पटिसङ्खा योनिसो

चण्डं हित्य परिवज्जीत, चण्डं अस्सं परिवज्जीत, चण्डं गोणं परिवज्जीत,

चण्डं कुक्कुर परिवज्जीत, श्रींहं खाणु कण्टकट्ठान सोब्भं पपातं चन्दिनकं

श्रोळिगल्लं यथारूपे ग्रानासने निसिन्नं यथारूपे ग्रागोचरे चरन्तं यथारूपे

पापके मित्ते भजन्तं विश्र्य सब्रह्मचारी पापकेमु ठानेसु श्रोकप्पेय्युं, सो

वि तं चे अनासन तं च अगोचर ते च पापके मित्ते पटिसङ्खा योनिसो परि
वज्जीत । यं हिस्स, भिक्खवे, ग्रापरिवज्जातो उप्पज्जेय्युं आसवा

विघातपरिळाहा, परिवज्जयतो एवंस ते आसवा विघातपरिळाहा न

होन्ति । इमें वुक्चिन्त, भिक्खवे, ग्रासवा परिवज्जना पहातब्बा ये

परिवज्जनाय पढीना होन्ति ।

६. "कतमे च, भिक्खवे, धासवा विनोदना पहातब्बा ये विनोद-नाय पहीना होन्ति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु पटिसङ्क्षा योनिसो उप्पन्न कामवितक्कं नाधिवासेति पजहित विनोदेति ब्यन्तीकरोति ग्रनभावं गमेति, पटिसङ्क्षा योनिसो उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं ... पे०... उप्पन्नं विहिंसावितक्कं ... उप्पन्नुष्पन्ने पापके ग्रकुसले घम्मे नाधिवासेति पजहित

१ प्रधिवासयतो – सी०, स्या०, रो०। २ श्रनेसने – सी०। ३ चेव – सी०, स्या०, रो०।

विनोदेति ब्यन्तीकरोति प्रनभावं गमेति । यं हिस्स, भिक्खवे, प्रविनो-दयतो उप्पज्जेय्युं प्रासवा विषातपरिळाहा, विनोदयतो एवंस ते भ्रासवा विषातपरिळाहा न होन्ति । इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, प्रासवा विनोदना पहातब्बा ये विनोदनाय पहीना होन्ति ।

७. "कतमे च, भिक्खने, ब्रासवा भावना पहातब्बा ये भावनाय पहीना होन्ति ? इष, भिक्खने, भिक्खु पटिसङ्क्षा योनिसो सतिसम्बो-ज्ज्ञाङ्गं भावेति विवेकनिस्सितं विरागिनिस्सितं निरोधिनिस्सितं वोस्सग्ग-परिणामि, पटिसङ्क्षा योनिसो धम्मविचयसम्बोज्ज्ञाङ्गं भावेति ... पत्सिद्ध-सम्बोज्ज्ञाङ्गं भावेति ... पत्सिद्ध-सम्बोज्ज्ञाङ्गं भावेति ... समाधिसम्बोज्ज्ञाङ्गं भावेति ... उपेक्खासम्बोज्ज्ञाङ्गं 10 भावेति विवेकनिस्सितं विरागिनिस्सितं निरोधिनिस्सितं वोस्सग्य-परिणामि । यं हिस्स, भिक्खने, ब्रासवा विधातपरिळाहा, भावयतो एवंस ते ब्रासवा विधातपरिळाहा न होन्ति । इमे वुज्वन्ति, भिक्खने, ब्रासवा भावना पहातब्बा ये भावनाय पहीना होन्ति ।

"इमेहि सो, भिक्सवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्सु ब्राहु-नेय्यो होति पाहुनेय्यो दक्सिणेय्यो ग्रञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्ज-क्षेत्रं लोकस्मा" ति ।

प्र. दारुकम्मिकसुत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा नातिके विहरति गिञ्जका-वसये। श्रथ खो दारुकम्मिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नं खो दारुकम्मिकं गहपति भगवा एतदवोच – "ग्रपि नु ते, गहपति, कुले दानं दीयती" ति ?

"दीयित में, भन्ते, कुले दानं। तं च खो ये ते भिक्खू स्नारिञ्जिका' पिण्डपातिका पंसुकूलिका अरहन्तो' वा अरहत्तमम्मं वा समापन्ना, तथा- 25 रूपेसु में, भन्ते, भिक्खूसु दानं दीयतीं" ति। B. 343

१. नाविके — सी०, स्था०, रो० । २. घारञ्जाका — सी०, स्था०, रो० । ३. घरकुत्ता — स्था० ।

२. "दुष्जानं स्त्रो एतं, गहपति, तया गिहिना काममोगिना पुत्तसम्बाधसयनं अष्टकावसन्तेन, कासिकचन्दनं पच्चनुभोन्तेन, माला-गन्धिवलेपनं धारयन्तेन, जातरूपरजतं सादियन्तेन इमे वा अरहन्तो इमे वा अरहत्तमम्गं समापन्ना ति ।

इ. "म्रार्ट्ञिनको वे पि, गहपति, भिक्खु होति उद्धतो उक्षठो वपलो मुखरो विकिष्णवाचो मुद्दुस्पति असम्पजानो ग्रसमाहितो विक्रमन्त- वित्तो पाकतिन्द्रियो । एवं सो तेनञ्जेन गारप्हो । ग्रार्ट्ञिको चे पि, गहपति, भिक्खु होति ग्रनुद्धतो श्रनुक्षठो श्रवपलो ग्रमुखरो श्रविकिष्णवाचो उपद्वितस्पति सम्पजानो समाहितो एकग्गचित्तो संवृतिन्द्रियो ।
एवं सो तेनञ्जेन पासंसो ।

४. "गामन्तिबहारी चे पि, गहपित, भिक्खु होति उद्धतो ... पे०... एवं सो तेनङ्गेन गारव्हो । गामन्तिबहारी चे पि, गहपित, भिक्खु होति अनुद्धतो ... पे०... एवं सो तेनङ्गेन पासंसो ।

B. 344 1. R. 392

20

४. "पिण्डपातिको चे पि, गहपति, भिक्खु होति उद्धतो 15 ... पे०... एवं सो तेन ङ्गेन गान्यहो । पिण्डपातिको चे पि, गहपति, भिक्खु होति अनुद्धतो ... पे०.. एवं सो तेन ङ्गेन पासंसो ।

६. "नेमन्तिनको चे पि, गहपित, भिक्खु होति उद्धतो ... पे०... एवं सो तेनङ्गेन गारव्हो । नेमन्तिनको चे पि, गहपित, भिक्खु होति अनद्धतो ... पे०... एवं सो तेनङ्गेन पासंसो ।

७. "पंसुक्लिको चे पि, गहपित, भिक्खु होति उद्धतो ... पे०... एव सो तेन क्लेन गाररहो । पंसुक्लिको चे पि, गहपित, भिक्खु होति अनुद्धतो ... पे०... एवं सो तेन क्लेन पासंसो ।

द. "गहपितचीवरधरों चे पि, गहपित, भिक्खुं होति उद्धतों उन्नळों चपलों मुखरो विकिण्णवाचो मुद्धस्तित प्रसम्पजानो प्रसमाहितो । एवं सो तेनञ्जेन गारव्हो । गहपित-चीवरधरों चे पि, गहपित, भिक्खुं होति अनुद्धतो अनुन्नळों प्रचपत्ती प्रमुखरों अनुन्नळों प्रचपत्ती प्रमुखरों प्रविकिण्णवाचो उपट्टितस्तित सम्पजानो समाहितो एकम्पचित्तों संवृतिन्द्वियो । एवं सो तेनञ्जेन पासंसो ।

"इङ्क त्वं, गहपति, सङ्के दानं देहि । सङ्के ते दानं ददतो चित्तं

25

वसीदिस्सति । सो त्वं पसन्नचित्तो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं जपपिज्जस्ससी'' ति ।

"एसाहं, भन्ते, ग्रज्जतमो सङ्घे दानं दस्सामी" ति ।

६. इत्थिसारिपुत्तसत्तं

१. एवं मे सूतं। एकं समयं भगवा बाराणसियं विहरित इसिपतने मिगदाये । तेन खो पन समयेन सम्बहला थेरा भिक्ख पच्छा- 5 भनं विण्डपातपटिक्कन्ता मण्डलमाळे सम्निसिन्ना सन्निपतिता ग्रिभिधम्म-कथं कथेन्ति । तत्र सुदं ग्रायस्मा चित्तो हत्थिसारिपूत्तो थेरानं भिक्खन ग्रभिधम्मकथं कथेन्तानं ग्रन्तरन्तरा कथं ग्रोपातेति । ग्रथ खो ग्रायस्मा महाकोट्टिको आयस्मन्तं चित्तं हत्थिसारिपूत्तं एतदबोच - "मायस्मा चित्तो हित्यसारिपृत्तो थेरानं भिक्खनं ग्रभिधम्मकथं कथेन्तान ग्रन्त- 10 B. 345 रन्तरा कथं ग्रोपातेसि , याव कथापरियोसानं ग्रायस्मा चित्तो ग्रागमेत" ति । एवं वत्ते त्रायस्मतो चित्तस्स हित्थसारिपृत्तस्स सहायका भिक्खू त्रायस्मन्तं महाकोट्टिकं एतदवोचुं - "मायस्मा महाकोट्टिको ग्रायस्मन्तं चित्तं हत्थिसारिपुत्तं ग्रपसादेसि, पण्डितो ग्रायस्मा चित्तो हत्थिसारिपुत्तो । पहोति चायस्मा चित्तो हत्थिसान्यित्तो थेरानं शिक्खूनं स्रभिधम्मकथं 15 कथेत्" ति।

२. "दुज्जानं खो एतं, भ्रावुसो, परस्स चेतोपरियायं भ्रजानन्तेहि । इधावसो, एकच्चो पुग्गलो तावदेव सोरतसोरतो होति, निवातनिवातो होति, उपसन्तुपसन्तो होति, याव सत्थारं उपनिस्साय विहरति ग्रञ्जातरं वा गरुटानियं सब्रह्मचारि । यतो च स्त्रो से वपकस्सतेव सत्थारा, 20 वपकस्सति गरुट्रानियेहि सब्रह्मचारीहि, सो संसद्घो विहरति भिक्खहि भिक्खनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्ञा' राजमहामत्तेहि तित्थियेहि तित्थियसावकेहि । तस्स संसद्वस्स विस्सद्वस्स पाकतस्स भरसमनयत्तस्स विहरतो रागो चित्तं भ्रनद्वंसेति । सो रागानद्वंसितेन चित्तेन सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति ।

३. "सेय्यथापि, म्रावुसो, गोणो किट्ठादो दामेन वा बद्धो वजे वा श्रोरुद्धो । यो नु खो, श्रावुसो, एवं वदेय्य - 'न दानायं गोणो किट्रादो

१. महाकोट्टितो – सी०, रो० । २. ब्रोपातेति – स्था० । ३. राजूहि – सी० । ४. रागानुषसेन – सी०, रो० ।

पुनदेव किट्ठं ग्रोतिरिस्सती' ति, सम्मा नु खो सो, ग्रावुसो, वदमानो वदेय्या'' ति ?

"नो हिदं, स्रावुसो"।

"ठानं हेतं, झाबुसो, विज्जित, यं सो गोणो किहादो दामं वा

छेत्वा वजं वा भिन्दित्वा, अथ पुनदेव किट्ठं झोतरेय्या ति । एवमेव
स्त्रो, आवुसो, इघेकच्चो पुग्गलो तावदेव सोरतसोरतो होति, निवातनिवातो होति, उपसन्तुपसन्तो होति याव सत्थारं उपनिस्साय विहरित
प्रञ्ञातरं वा गरुहानियं सब्रह्मचारिं। यतो च खो सो वपकस्सतेव
सत्थारा, वपकस्सति गरुहानियेहि सब्रह्मचारीहि, सो संसद्घे विहरित

भिन्द्यूहि भिन्द्युनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्ञा राजमहामत्तेहि
तित्थियेहि तित्थियसावकेहि। तस्स ससद्वस्स विस्सद्वस्स पाकतस्स
भस्समनुयुत्तस्स विहरतो रागो चित्तं अनुद्धसेति। सो रागानुद्धसितेन
चित्तेन सिक्खं पञ्चक्खाय हीनायावत्ति।

४. "इघ पनावुसो, एकच्चो पुग्गलो विविच्चेव कामेहि ... पे०... 15 पठमं झानं उपसम्पञ्ज विह्रित । सो 'लाभिम्हि पठमस्स झानस्सा' ति संसद्घो विहरित भिक्खूहि ... पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्ति । सेय्यचापि, आवुसो, चातुम्महापथे थुल्लफुसितको देवो वस्सन्तो रजं अन्तरधापेय्य, चिक्खल्लं पातुकरेय्य । यो नु खो, आवुसो, एवं वदेय्य – 'न दानि अमुस्मि चातुम्महापथे पुनदेव रजो पातुभविन्सती' ति, सम्मा 20 न खो सो, आवसो, वदमानो वदेय्या" ति ?

ता, भ्रावुसा, वदमाना वदय्या ातः । "नो हिदं, ग्रावसो" ।

"ठानं हेतं, आवसो, विज्जति, यं अमुस्मि चातुम्महापथे अनुस्सा वा अतिक्कभेय्युं, गोपस् वा अतिक्कभेय्युं, वातातपो वा स्नेहगतं परिया-दियेय्य', अथ पुनदेव रजो पातुभवेय्या ति । एवमेव सी, आवसो, 25 इधेकच्चो पुगालो विविच्चेव कामेहि ..पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि पठमस्स झानस्सा ति संसद्घो विहरति भिक्कृहि ...पे०... सिक्सं पच्चक्साय हीनायावत्तति ।

प्र. "इघ पनावुसो, एकच्चो पुग्गलो वितक्कविचारानं वूपसमा ...पेo... दुतियं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि दतियस्स

B. 346

R. 394

R. 395

१. परियादिवेय्य - स्था० ।

B 347

R. 396

20

झानस्सा' ति संसद्दो विहरति भिक्खहि ... पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । सैय्यथापि, भावसो, गामस्स वा निगमस्स वा भविदरे मद्रन्तं तळाकं, तत्थ थल्लफुसितको देवो बद्दो सिप्पिसम्बुकं पि सक्खर-कठलं पि अन्तरधापेय्य । यो न खो, आवसो, एवं वदेय्य - 'न दानि ग्रमुस्मि तळाके पुनदेव सिप्पिसम्बुका वा सबसरकटला वा पातुभविश्सन्ती' 5 ति, सम्मा नु खो सो, ग्रावुसो, वदमानो वदेय्या" ति ?

"नो हिदं. स्रावसो"।

"ठानं हेतं, ग्रावसो, विज्जति, यं ग्रमुस्मि तळाके मनुस्सा वा पिवेय्यं, गोपस वा पिवेय्यं, वातातपो वा स्नेहगतं परियादियेय्य, अथ पनदेव सिप्पिसम्बका पि सक्खरकठला पि पातुभवेय्यं ति । एवमेव 10 खो, श्रावसो, इधेकच्चो पूगालो वितक्कविचारानं वपसमा ... पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि दुतियस्स झानस्सा' ति संसद्दो विहरति भिक्खिह .. पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्ति ।

६. "इघ पनावसो, एकच्चो पूग्गलो पीतिया च विरागा ... पे o... ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि ततियस्स 15 झानस्सा' ति संसद्दो विहरति भिक्खहि ... पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । सेय्यथापि, ग्रावसो, पूरिसं पणीतभोजनं भृतावि ग्राभिदोसिकं भोजनं नच्छादेय्य । यो नृ खो, ग्रावसो, एवं वदेय्य – 'न दानि श्रम पुरिस पुनदेव भोजन छादेस्सती' ति, सम्मा न खो सो, ग्रावसो. वदमानो वदेय्या'' ति ?

"नो हिदं. ग्रावसो"।

"ठानं हेतं, ग्रावसो, विज्जति, ग्रम्' पूरिसं पणीतभोजनं भृत्तावि यावस्स सा ग्रोजा काये ठस्सति ताव न ग्रञ्ञां भोजनं छादेस्सति । यतो च स्वस्स सा ग्रोजा ग्रन्तरधायिस्सति, ग्रथ पूनदेव तं भोजनं छादेय्या ति । एवमेव खो, ग्रावसो, इघेकच्चो पूग्गलो पीतिया च विरागा 25 ... पे०... ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिम्हि ततियस्स झानस्सा' ति संसट्ठो विहरति भिक्खुहि ... पे०... सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति ।

१. मिनदोसिकं - स्था॰, रो॰। २. ममुंहाबुसो - सी॰, रो॰; मम्ञ्हाबुसो -स्या० ।

B 348

R 398

७. "इघ, पनावुसो, एकच्चो पुग्गलो सुबस्स च पहाना दुबबस्स च पहाना प्रे ... चतुत्यं झान उपसम्पञ्ज विहर्रात । सो 'लाभिम्हि चतुत्यस्स झानस्सा' ति संसट्टे। विहर्रात भिवबूहि ... पे०... सिवबं पच्चतसाय हीनायावत्तति । सेय्यथापि, झाबुसो, पब्बतसङ्खेपे उदक-रहदो निवातो विगतऊमिको । यो नु खो, झाबुसो, एवं वदेय्य — 'न दानि झमुस्मि उदकरहदे पुनदेव ऊमि पातुभविस्सती' ति, सम्मा नु खो सो, आवुसो, वदमानो वदेय्या' ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

"ठानं हेतं, श्रावुसो, विज्जित, या पुरित्थमाय दिसाय श्राग
10 च्छेय्य भुसा वातवृद्धि । सा तिस्म उदकरहदे ऊमि जनेय्य । या
पच्छिमाय दिसाय श्रागच्छेय्य .. पे०... या उत्तराय दिसाय श्रागच्छेय्य
... या दिवलणाय दिसाय श्रागच्छेय्य भुसा वातवृद्धि । सा तिस्म उदकरहदे ऊमि जनेय्या ति । एवमेव खो, श्रावुसो, इघेकच्चो पुगलो
सुबरस च पहाना दुक्खस्स च पहाना ... पे०... चतुर्थं झानं उपसम्पञ्ज

15 विहरति । सो 'लाभिम्ह चतुर्थस्स झानस्सा' ति सम्हो विहरित
भिक्खहि ... पे०... सिक्खं पच्यक्साय हीनायावत्तित ।

ट. "इध, पनाबुसो, एकच्चो पुग्गलो सब्बितिमत्तान अमनिस-कारा अिनिमत चेतोसमाधि उपसम्पज्ज विहरित । सो 'लाभिम्हि अिनिमत्तस्त चेतोसमाधि उपसम्पज्ज विहरित भिक्खूिह भिक्खुनीहि उपायकेहि उपासिकाहि रञ्जा गजमहामत्तेहि तित्थियेहि तित्थिय-सावकेहि । तस्स संसट्टस्त विस्सट्टस्त पाकतस्त भरसमनुयुत्तस्त विह-रतो रागो चित्तं अनुद्धसेति । सो रागानुद्धसितेन चित्तंत सिक्खं पच्च-क्खाय हीनायाचतित । सेय्यथापि, आवुसो, राजा वा राजमहामत्तो वा चतुरिङ्गतिया सेनाय अद्धानमगप्पिटपन्नो अञ्जातरिम वनसण्डे उपकरित्त वासं उपाच्छेय्य । तत्र हित्यसहेन अस्ससहेन रखसहेन पत्ति-सहेन भेरिपणवसङ्खितणवनिन्नादसहेन चीरिकसहो अन्तरप्रायेथ्य' । यो नु खो, आवुसो, एवं वरेय्य – 'न दानि अमुस्सि वनसण्डे पुनदेव चीरिकसहो पातुमीबस्सती ति, सम्मा नु खो सो, आवुसो, वदमानो वदेय्या" ति ?

१. तत्य — सी०, रो० । २. चीरिक्षिकासद्दो — सी०, स्या०, रो० । ३. झन्तर-बापेय्य — स्या०, रो०

10

B. 349

R. 399

"नो हिदं, भ्रावुसो"।

, "ठानं हेतं, ब्रानुसो, विज्जति, यं सो राजा वा राजमहामत्तो वा-तर्रहा वनसण्डा पक्कमेय्य, ध्रय पुनदेव चीरिकसद्दो पानुभवेय्या ति । एवमेव खो, ब्रावुसो, इधेकच्चो पुग्गलो सञ्बनिमित्तानं मनसिकारा ब्रानिमित्तं चेतोसमाधि उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिन्दि ब्रानि- प्रमित्तस्स चेतोसमाधि उपसम्पज्ज विहरति । सो 'लाभिन्दि ब्रानि- उपसम्सम्पत्रि ति संसद्दो विहरति भिक्खूहि भिक्खुनीहि उपासकिहि उपासिकाहि रञ्जा राजमहामत्तेद्दि तित्थियीहि तित्थिय-सावकेहि । तस्स संसद्दस्स विस्सद्दस्स पाकतस्स भस्समन्यूत्तस्स विहरतो रागो चित्तं ब्रनुद्धंसेति । सो रागानुद्धंसितेन चित्तेन सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तती'' ति ।

६. श्रम खो ब्रायस्मा चित्तो हित्यसारिपुत्तो अपरेन समयेन सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तति । श्रम खो चित्तस्स हित्यसारिपुत्तस्स सहायका भिक्कू येनायस्मा महाकोट्टिको तेनुपसङ्क्ष्मिस्, उपसङ्क्ष्मित्वा श्रायस्मतं महाकोट्टिके एतदवोचुं – "िक नु खो ब्रायस्मता महाकोट्टिकेन चित्तो हित्यसारिपुत्तो चेतसा चेतो परिच्च विदितो – 'इमासं च इमासं 15 च विहारसमापत्तीनं चित्तो हित्यसारिपुत्तो लाभी, श्रम च पन सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावित्तस्सती' ति; उदाह देवता एतमत्यं ब्रारोचेसुं – 'चित्तो, भन्ते, हित्यसारिपुत्तो इमासं च इमासं च विहारसमापत्तीनं लाभी, श्रम च पन सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावित्तस्सती'" ति ?

"वेतसा' चेतो परिच्च विदितो मे, श्रावुसो — 'चित्तो हित्थ- 20 सारिपुत्तो इमासं च इमासं च विहारसमापत्तीनं लाभी, श्रथ च पन सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावित्तस्सती' ति । देवता पि मे एतमत्थं श्रारोचेसुं — 'चित्तो, भन्ते, हित्थसारिपुत्तो इमासं च इमासं च विहार-समापत्तीनं लाभी, श्रथ च पन सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावित्तस्सती'' ति ।

१०. प्रथ खो चित्तस्स हत्थिसारिपुत्तस्स सहायका भिक्खू येन 25
भगवा तेनुपसङ्क्रीमसु, उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं
निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं "चित्तो, भन्ते, हत्थिसारिपुत्तो इमासं च इमासं च विहारसमापत्तीनं
लाभी, ग्रथ च पन सिक्खं पञ्चक्खाय हीनायावत्तती³⁷ ति ।

ष०१ - १४

१. चेतसो - स्या०, रो०। २. हीनायवसो - सी०, स्या०, रो०।

B 350

R 400

"न, भिक्खने, चित्तो चिरं सिरस्सित नेक्खम्मस्सा" ति ।
११. ग्रथ स्रो चित्तो हृत्यिसारिपुतो नचिरस्सेन केसमस्सुं
ग्रोहारेत्वा कासायानि वत्थानि श्रच्छादेत्वा श्रगारस्मा अनगारियं
पब्बजि । ग्रथ स्रो आयस्मा चित्तो हृत्यिसारिपुत्तो एको वूपकट्ठो

अप्पमतो आतापी पहिततो चिहरन्तो नचिरस्सेन — यस्सत्थाय कुलपुता
सम्मदेव श्रगारस्मा अनगारियं पब्बजित्त तदन्तरं — ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्टेन धम्मे सयं ग्रीभञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहासि ।

"स्रीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरिय, कर्तं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया" ति
ग्रदभञ्जासि । ग्रञ्जतरो च पनायस्मा चित्तो हृत्यिसारिपुत्तो श्ररहृतं

ग्रहोसी ति ।

७. मज्झेसूत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा बाराणसियं विहरित इसिपतने मिगदाये। तेन खो पन समयेन सम्बहुलानं थेरानं भिक्खूनं पच्छाभत्तं पिण्डपातपिवकन्तानं मण्डलमाळे सन्निसिन्नानं सन्निपतितानं प्रयमन्तराकथा उदपादि – "बुत्तमिदं, ग्राबुसो, भगवता पारायने के मेनेळपटले –

> 'यो उभोन्ते विदित्वान, मज्झे मन्ता न लिप्पति'। त ब्रूमि महापुरिसो ति, सोध सिब्बिनिमच्चगा^अति ।।

२. "कतमो नु खो, आवुसो, एको अन्तो, कतमो दुितयो अन्तो, कि मण्डो, का सिब्बिनो" ति ? एवं वृत्ते अञ्जातरो भिवखु थेरे भिवखु एतदवोच — "फरसो खो, आवुसो, एको अन्तो, फरससमुदयो दुितयो अन्तो, फरसिनरोघो मण्डो, तण्हा सिब्बिनी; तण्हा हि नं सिब्बित तस्स तस्सेव भवस्स अभिनिब्बित्तया। एत्तावता खी, आवुसो, भिवखु अभिज्ञेय्य अभिजानाित, परिज्ञेय्य परिजानाित, अभिज्ञेय्य अभिजाना्तो परिज्ञेय्य परिजानन्तो दिट्ठेव धम्मे दुवखस्सन्तकरो 25 होती" ति ।

३. एवं वृत्ते श्रञ्ञतरो भिक्खु थेरे भिक्खू एतदवोच – "ग्रतीतं खो, त्रावुसो, एको ग्रन्तो, ग्रनागतं दुतियो ग्रन्तो, पच्चुपप्तं मज्ज्ञे, तण्हा

१ लिम्पति — स्या० रो०। २. सिब्बनि० — सी०, स्या०, रो०।

B 351

R 401

सिब्बिनी; तण्हा हि नं सिब्बित तस्स तस्सेव भवस्स भ्रभिनिब्बित्तया। एत्तावता खो, श्रावुसो, भिक्खु श्रभिञ्जेय्यं श्रभिजानाति, परिञ्जेय्यं परिजानाति, श्रभिञ्जेय्यं श्रभिजानन्तो परिञ्जेय्यं परिजानन्तो दिट्ठेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होती" ति ।

४. एवं वृत्ते ग्रञ्जातरो भिवस् थेरे भिवस् एतदवोच — "सुसा, 5 ग्रावुसो, वेदना एको अन्तो, दुवसा वेदना दुतियो ग्रन्तो, अदुवसमसुसा वेदना मज्झे, तण्हा सिब्बनी; तण्हा हि नं सिब्बति तस्स तस्सेव भवस्स ग्रभिनिब्बत्तिया। एत्तावता सो, ग्रावुसो, भिवस्तु ग्रभिञ्जेय्यं ग्रभिजानाति, परिञ्जेय्यं परिजानाति, ग्रभिञ्जेय्यं ग्रभिजानन्तो परिञ्जेय्यं परिजानाति, ग्रभिञ्जेय्यं ग्रभिजानन्तो परिञ्जेय्यं परिजानन्तो दिट्टेव धम्मे दुवसस्तन्तकरो होती" ति।

५. एवं वुत्ते ग्रञ्ञातरो भिक्खु थेरे भिक्खु एतदवोच — "नामं खो, श्रावुसी, एको श्रन्तो, रूपं दुितयो ग्रन्तो, विञ्ञाणं मज्झे, तण्हा सिब्बिनी, तण्हा हि नं सिब्बित तस्स तस्सेव भवस्स ग्रिभिनिब्बित्तया । एत्तावता खो, श्रावुसो, भिक्खु ग्रिभिञ्जेय्यं ग्रिभिजानाति, परिञ्जेय्यं परिजानाति, श्रिभिञ्जेय्यं ग्रिभिजानन्तो विद्वेव 15 वम्मे दुक्खस्सन्तकरो होती" ति ।

६. एवं वृत्ते ग्रञ्ञातरो भिवस्तु थेरे भिक्स् एतदबोच — "छ स्रो, ग्रावुसो, ग्रज्झित्तिकानि ग्रायतनानि एको ग्रन्तो, छ वाहिरानि ग्रायतनानि दुतियो ग्रन्तो, विञ्ञाणं मज्झे, तण्हा सिब्बिनी; तण्हा हि नं सिब्बित तस्स तस्सेव भवस्स ग्रभिनिब्बित्तया। एत्तावता स्त्री २० ग्रावुसो, भिक्स् ग्रभिज्ञेय्यं ग्रभिजानाति, परिञ्जेय्यं परिजानाति, ग्रभिञ्जेय्यं ग्रभिजानन्तो परिञ्जेय्यं परिजानन्तो दिट्टेव घम्मे दुक्सस्सन्तकरो होती" ति ।

७. एवं वृत्ते अञ्जातरो भिवस् थेरे भिवस् एतदवोच —"सवकायो खो, आवुसो, एको अन्तो, सवकायसमुदयो दुितयो अन्तो, सवकायितरोघो 23 मज्झे, तण्हा सिब्बिती; तण्हा हि नं सिब्बिति तस्स तस्सेव भवस्स अभि-निब्बित्ता। एत्तावता खो, आवुसो, भिवस्तु अभिञ्जेय्यं अभिजानाति, परिञ्जेय्यं परिजानाति, अभिञ्जेय्यं अभिजानन्तो परिञ्जेय्यं परिजानन्ति। परिञ्जेय्यं परिजानन्ति। विद्वेत धम्मे दुवसस्मन्तकरो होती" ति ।

 प्वं वृत्ते म्रञ्ञातरो भिक्खु थेरे भिक्ख् एतदवोच — "ब्याक्तं अ खो, मावसो, मम्हेहि सब्बेहेव यथासकं पटिभानं । मायामावसो, येन 10

R 402

B 352

भगवा तेनुपसङ्कमिस्साम; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्यं भ्रारो-चेस्साम । यथा नो भगवा ब्याकरिस्सिति तथा नं घारेस्सामा" ति । "एवमावसो" ति खो येरा भिक्खु तस्स भिक्खुनो पच्चस्सोसुं ।

१. प्रथ खो थेरा भिक्लू येन भगवा तेनुपसङ्क्रािम्यु; उपसङ्कः
मित्वा भगवन्तं ग्रिभिवादेत्वा एकमन्तं निसीत्रित्तु । एकमन्तं निसिन्ना खो थेरा भिक्लू यावतको ग्रहोसि सब्बेहेव सिद्ध कथासल्लापो, तं सब्बं भगवतो ग्रारोचेसुं । "कस्स नु खो, भन्ते, सुभासितं" ति ?

"सब्बेसं वो, भिक्खवे, सुभासितं परियायेन, ग्रपि च यं मया

सन्धाय भासितं पारायने मेत्तेय्यपञ्हे -

'यो उभोन्ते' विदित्वान, मज्झे मन्ता न लिप्पति । तं ब्रूमि महापुरिसो ति, सोध सिब्बिनिमच्चगा' ति ।

"तं सुणाय, साधुक मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो थेरा भिन्स भगवतो पच्चस्सोसु । भगवा एतदवोच —

१०. "फस्सो खो, भिनखवे, एको ग्रन्तो, फस्ससमुदयो दुतियो

ग्रन्तो, फस्सिनिरोघो मज्झे, तण्हा सिब्बिनी; तण्हा हि नं सिब्बिति

तस्स तस्सेव भवस्स ग्रीभिनिब्बित्तया । एत्तावता खो, भिनखवे,

भिनखु ग्रीभञ्जेय्य ग्रीभजानाति, परिञ्जेय्यं परिजानाति, ग्राभञ्जेय्यं

ग्रीभजानन्तो परिञ्जेय्य परिजानन्तो दिट्ठेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो

होती"ति '

८. पुरिसिन्द्रियञ्गाणसूत्तं

- १. एवं में मुतं। एकं समय भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्खुसङ्घेन सिंड येन दण्डकप्पकं नाम कोसलानं निगमो तदवसिर। ग्रथ खो भगवा मग्गा ग्रोक्कम्म ग्रञ्ञतरिस्म रुक्खमूले पञ्जत्ते ग्रासने निसीदि। ते च भिक्खू दण्डकप्पकं पविसिसु ग्रावसथं परियेसितुं।
- २. श्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो सम्बहुलेहि भिक्खूहि सिंद्ध येन
 ग्रिनरवती नदी तेनुपसङ्कमि गत्तानि परिसिञ्चित् । ग्रिनिरवितया

१. घारेय्यामा — स्या० । २. उभन्ते — स्या०, रो० । ३. स्था० पोत्यके नित्य ।

R 403

R 959

निर्दया गत्तानि परिसिञ्चित्वा पच्चुत्तरित्वा एकचीवरो श्रष्ट्रासि गत्तानि पुब्बापयमानो । श्रय स्त्रो श्रञ्जतरो भिक्खु येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्क्ष्मिः; उपसङ्क्षमित्वा श्रायस्मन्तं श्रानन्दं एतदवोच — "िकं नु स्त्रो, श्रावुसी श्रानन्द, सब्बं चेतसो समन्नाहरित्वा नु स्त्रो देवदत्तो भगवता ब्याकतो — 'श्रापायिको देवदत्तो नेरियको कप्पट्ठो श्रतेकिच्छो' ति, उ उदाह केनचिदेव परियायेना'' ति ?

"एवं खो पनेतं, ग्रावुसो, भगवता ब्याकतं" ति ।

३. श्रथ खो ख्रायस्मा थ्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिः; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो
खो आयस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच — "इषाहं, भन्ते, सम्बहुलेहि 10
भिक्षुहि सिद्ध येन अचिरवती नदी तेनुगसङ्क्षमि गत्तानि परिसिञ्चित् ।
श्रविद्यतिया नदिया गत्तानि परिसिञ्चित्वा पच्चुत्तित्वा एकचीवरो
श्रद्वासिं गत्तानि पुब्बापयमानो । श्रथ खो, भन्ते, अञ्ञ्चतरो भिक्षु
येनाहं तेनुपसङ्क्षमि, उपसङ्क्षमित्वा मं एतदवोच — "कं नु खो, श्रावुसो,
श्रानन्द सब्बं चेतसो समन्नाहरित्वा नु खो देवदत्तो भगवता ब्याकतो — 15
श्रापायिको देवदत्तो नेरिकिको कप्पट्ठो अतिकच्छो ति, उदाहु केनचिदेव परियायेना ति ? एवं वृत्ते ग्रहं, भन्ते, तं भिक्षु एतदवोचं — 'एवं
खो पनेतं, आवसो, भगवता ब्याकतं'" ति ।

४. "सो वा सो, ग्रानन्द, भिक्खु नवो भिवस्सित ग्रचिर-पब्बिजितो, थेरो वा पन वालो ग्रब्यक्तों । कथ हि नाम यं मया एकसेन 20 ब्याक्तं तत्थ द्वेज्झं ग्रापिज्जिस्सित ! नाहं, ग्रानन्द, ग्रञ्जं एकपुग्गलं पि समनुपस्सामि, यो एवं मया सब्बं चेतसो समन्नाहिरत्वा ब्याकतो, यथियदं देवदत्तो । यावकीवञ्चाहं, ग्रानन्द, देवदत्तस्स वालग्गकोटि-नित्तुदनमत्तं पि सुक्कधम्म ग्रह्मः; नेव तावाहं देवदत्तं ब्याकासि — 'ग्रापायिको देवदत्तो नेरियको कप्पट्ठो ग्रतिकच्छो' ति । यतो च खो 25 श्रहं, ग्रानन्द, देवदत्तस्स वालग्गकोटिनित्तुदनमत्तं पि सुक्कधम्मं न श्रह्मः; ग्रथाहं देवदत्तं ब्याकासि — 'ग्रापायिको देवदत्तो नेरियको कप्पट्ठो ग्रतिकच्छो' ति ।

१. पुब्बसदिसानि कुदमानो – स्या०। २ स्या० पोल्यके नस्यि। ३. महासि – स्या०, रो०। ४. च – स्या०। ५. म्रब्यसो – रो०। ६. सुक्कं वम्मं – स्या०, रो०।

R. 405

५. "संय्यथापि, ब्रानन्द, गूथकूपो साधिकपोरिसो पूरो गूथस्स समितित्तको । तत्र पुरिसो ससीसको निमुग्गो अस्स । तस्स कोविदेव पुरिसो उप्पज्जेय्यो अत्यकामो हितकामो योगक्खेमकामो तम्हा गूथकूपा उद्धरितुकामो । सो तं गूथकूपा समन्तानुपरिगच्छन्तो नेव परसेय्य तस्स उ पुरिसस्स वालग्गकोटिनित्तुदनमत्तं पि गूथेन ब्रमिबखतं, यत्य तं गहेत्वा उद्धरिय्य । एवमेव खो अहं, आनन्द, यती देवदत्तस्स वालग्गकोटिनित्तुदनमत्तं पि सुक्कथम्मं न अहसं, अथाहं देवदत्तं व्याकासि – 'श्रापायिको देवदत्तो नेरियको कप्पट्ठो अतिकच्छो' ति । सचे तुम्हे, आनन्द, सुणय्याथ तथागतस्स पुरिसिन्द्रियञाणानि विभिजस्सामी" ति ?

६. "एतस्स, भगवा, कालो; एतस्स, मुगत, कालो यं भगवा पुरिसिन्द्रियञ्गाणानि विभजेय्य । भगवतो सुत्वा भिक्खू धारेस्सन्ती" ति ।

"तेनहानन्द, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पच्चस्सोसि । १५ भगवा एतदबोच –

७. "इघाहं, ग्रानन्द, एकच्चं पुगालं एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स विज्जमाना कुसला पि धम्मा अकुसला पि धम्मा अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानाम — 'इमस्स खो पुगालस्स कुसला धम्मा ग्रन्तरहिता, अकुसला धम्मा कुसला कुसला गुमाले । अस्थि च स्ट्यस कुसलमूलं असमुच्छिन्नं, तम्हा तस्स कुसला कुसलं पातुअविस्सति । एवमयं पुगालो आयति अपिरहानधम्मो भविस्सती ते । सेव्यथापि, ग्रानन्द, बीजानि ग्रखण्डानि अपूतीनि ग्रवातातपहतानि सारदानि मुखसियतानि मुखसे गुपरिकम्मकताय भूमिया निक्खिलानि । जानेय्यासि त्वं, ग्रानन्द, इमानि बीजानि वृद्धि विरू-

"एवं. भन्ते" ।

"एवमेव सो ग्रहं, ग्रानन्द, इधेकच्चं पुग्गलं एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि – 'इमस्स स्रो पुग्गलस्स विज्जमाना कुसला पि घम्मा ग्रकुसला पि घम्मा' ति । तमेनं ग्रपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो

१. उपगच्छेय्य - स्था० । २. न - स्था०, रो० । ३. विभजन्तस्सा - सी०, स्था०, रो० । ४. वॉर्ड - स्था० ।

परिच्च पजानामि — 'इमस्स स्रो पुग्गलस्स कुसला धम्मा अन्तरहिता, अकुसला धम्मा सम्मुखीभूता । अत्थि च स्वस्स कुसलमूलं असमुच्छित्रं, तम्हा तस्स कुसला कुसलं पातुअविस्सति । एवमपं पुग्गलो आयति अपिरहानधम्मो भविस्सती ति । एवं पि स्रो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसपुग्गलो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति । एवं पि स्रो, आनन्द, उ तथागतस्स पुरिसिन्द्रियञ्गाणं चेतसा चेतो परिच्च विदितं होति । एवं पि स्रो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसिन्द्रियञ्गाणं चेतसा चेतो परिच्च विदितं होति । एवं पि स्रो, आनन्द, तथागतस्स आयति धम्मसमुप्पादो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति ।

द्र. "इघ पनाह, ग्रानन्द, एकच्च पुग्गलं एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुग्गलस्स विज्जमाना कुसला पि धम्मा अकुसला 10 पि धम्मा' ति । तमेनं ग्रपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजा-नामि — 'इमस्स खो पुग्गलस्म अकुसला धम्मा अन्तरिहता, कुसला धम्मा सम्मुखीभूता । अस्थि च स्वस्स अकुसलम् असम्चिद्धनं, तम्हा तस्स अकुसला अकुसलं पातुभविस्सति । एवमयं पुग्गलो ग्रायित परि-हानधम्मो भविस्सती' ति । सेय्यथापि, आनन्द, बीजानि अखण्डानि । प्रपूर्तीनि अवातातपहर्तानि सारदानि सुखसितानि पुश्वसिलाय निम्ब्य-त्तानि । जानेय्यासि त्वं, आनन्द, नियमानि बीजानि वृद्धि विस्तर्वेह्ह वेपुल्लं आपण्जिस्सन्ती'' ति ?

"एवं, भन्ते"।

"एवमेव खो आहं, आनन्द, इघेकच्चं पुगालं एवं चेतसा चेती 20 परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स विज्जमाना कुसला पि घम्मा अकुसला पि घम्मा अकुसला पि घम्मा 'ति । तमेनं अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स अकुसला धम्मा अन्तरहिता, कुसला घम्मा सम्मुखीभूता । अस्यि च ख्वस्स अकुसलभूल असमुच्छिन्नं, तम्हा तस्स अकुसला अकुसलं पातुभविस्सति । एवमयं पुगालो आयित 25 B. 355, परिहानधम्मो भविस्सती' ति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसपुगालो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसिन्द्रियञाणं चेतसा चेतो परिच्च विदिते होति । एव पि खो, आनन्द, तथागतस्स आयित धम्मसमुप्पादो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति ।

१. स्वास्स - रो० । २. सारादानि - स्या० ।

10

६. "इष पनाहं, ग्रानन्द, एकच्चं पुग्गलं एवं' चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स क्षो पुग्गलस्स विज्जमाना कुसला पि घम्मा अकुसला पि घम्मा अकुसला पि घम्मा 'ति । तमेनं अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'नित्य इमस्स पुग्गलस्स वालग्गकोटिनित्तुदनमत्तो पि कुक्को घम्मो, समन्नागतोयं' पुगालो एकन्तकाळकेहि अकुसलेहि घम्मोह, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुगाति विनिपातं निरयं उपपिज्जस्सती' ति । सेय्यथापि, भ्रानन्द, बीजानि बण्डानि पूंतीनि वातातपहतानि सुक्तेते सुपरिकम्मकताय भूमिया निक्कित्तानि । जानेय्यासि त्यं, श्रानन्द, नियमानि बीजानि वृद्धि विक्टिल्हं वेपुल्लं ग्रापिजस्सन्ती" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"एवमेव खो ब्रहं, ब्रानन्द, इधेकच्चं पुगालं एवं चेनसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स विज्जमाना कुसला पि धम्मा अकुसला पि धम्मा' ति । तमेनं अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो पिग्च्च पजानामि — 'नित्थ इमस्स पुगानस्स वालगाकोिटिनित्तृदनमत्तो पि मुक्को 15 धम्मो, समन्नागतोयं पुगालो एकन्तकाळकेहि अकुसलेहि धम्मोहि, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुगाति विनिपातं निरसं उपपिज्जिस्ती' ति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसपुगालो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसपुगाणं चेतसा चेतो परिच्च विदिते होति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स प्रायित धम्म-

R. 407

१०. एव वृत्ते आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — "मक्का नु खो, भन्ते, इमेसं तिष्णं पुग्गलानं अपरे पि तयो पुग्गला सप्पटिभागा पञ्जापेतं" ति ?

"सक्का, आनन्दा," ति भगवा अवोच — "इधाहं, आनन्द, 25 एकच्चं पुगालं एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स विज्जमाना कुसला पि धम्मा अकुसला पि धम्मा' ति । तमेन अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स कुसला धम्मा अन्तरहिता, अकुसला धम्मा सम्मुखीभूता । अस्थि च

१. स्था० पोत्थके नित्थ । २. समन्नागतायं – स्था० । ३. एतदवोंच – स्था० ।

I٨

R. 408

B. 356

स्वस्स कुसलमूलं असमुच्छिन्नं, तं पि सब्बेन सब्बं समुग्धातं गच्छति । एवमयं पुग्गलो आर्यात परिहानधम्मो भविस्सतीं ति । सेय्यथापि, आनन्द, अङ्कारानि आवित्तानि सम्पञ्जलितानि सजोतिभूतानि पुयु-सिलाय निक्खित्तानि । जानेय्यासि त्वं, आनन्द, नियमानि अङ्गारानि वृद्धि विरुक्ति वेपुल्लं आपिज्जस्सन्तीं' ति ?

"एवं, भन्ते"।

"संय्यथापि वा पन, श्रानन्द, सायन्हसमय^{*} सुरिये श्रोगच्छन्ते । जानेय्यासि त्वं, श्रानन्द, श्रालोको श्रन्तरघायिस्सति श्रन्थकारो पातु-भविस्सती" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"सेय्यथापि वा, पनानन्द, ग्रभिदो^{*} ग्रद्धरत्तं भत्तकालसमये । जानेय्यासि त्वं, ग्रानन्द, ग्रालोको ग्रन्तरहितो ग्रन्थकारो पातुभूतो" ति ? "एवं. भन्ते" ।

"एवमेव खो ग्रहं, ग्रानन्द, इधेकच्चं पुगालं एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुग्गलस्स विज्ञमाना कुसला पि धम्मा । । अकुसला पि धम्मा 'ति । तमेनं अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुग्गलस्स कुसला धम्मा अन्तरहिता, अकुसला धम्मा सम्मुखीभूता । अस्थि च ख्वस्स कुसलमूलं ग्रसमुच्छितं', तं पि सब्बेन सब्बं समुग्धातं गच्छिति । एवमयं पुगालो आयित परिहानधम्मो भविस्सती' ति । एवं पि खो, ग्रानन्द, तथागतस्स पुरिसपुग्गलो चेतसा थिन्द्र विदितो होति । एवं पि खो, ग्रानन्द, तथागतस्स पुरिसपुग्गलो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति । एवं पि खो, ग्रानन्द, तथागतस्स ग्रानिव धम्मसमुप्पादो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति ।

११. "इघ पनाहं, आनन्द, एकच्च पुगालं एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि – 'इमस्स खो पुगालस्स विज्जमाना कुसला पि घम्मा 23 अकुसला पि घम्मा' ति । तमेन अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि – 'इमस्स खो पुगालस्स अकुसला घम्मा अन्तरहिता, कुसला घम्मा सम्मुखीभूता । अत्थि च स्वस्स अकुसलम् असम्चिक्कनं, तं पि

सञ्जीतिमुतान — स्था० । २. सायण्हसमये — स्था०; सायण्हसमयं — रो० ।
 मिनोसमङ्गरतं — स्था०; धनिदासे सङ्गरतं — रो० । ४. घसमुख्यतं — स्था० । ध०१–१४

B. 357

R. 409

10

सब्बेन सब्बं समुन्धातं गच्छति । एवमयं पुगालो प्रायति स्रपरिहान-षम्मो भविस्सती' ति । सेय्यथापि, ग्रानन्द, ग्रङ्गारानि ग्रावित्तानि सम्पञ्जलितानि सजोतिभूतानि सुक्खे तिणपुञ्जे वा कट्टपुञ्जे वा निक्क-त्तानि । जानेय्यासि त्वं, ग्रानन्द, इमानि ग्रङ्गारानि वृद्धि विरूच्छि वेपल्लं भ्रापण्जिस्सन्ती' ति ?

"एवं. भन्ते"।

"सेय्यथापि वा पनानन्द, रत्तिया पच्चूससमयं सुरियें उग्ग-च्छन्ते । जानेय्यासि त्वं, ग्रानन्द, ग्रन्थकारो ग्रन्तरधायिस्सति, श्रालोको पातभविस्सतीं" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"सेय्यथापि वा पनानन्द, श्रभिदो मज्झन्हिके" भत्तकालसमये । जानेय्यासि त्वं, श्रानन्द, श्रन्थकारो श्रन्तरहितो श्रालोको पातुभूतो" ति ? "एवं. भन्ते" ।

"एवमेव खो ब्रह, ब्रानन्द, इधेकच्च पुगाल एवं चेतसा चेतो । परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स विज्जमाना कुसला पि घम्मा अकुसला पि घम्मा 'ति । तमेनं ब्रपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि — 'इमस्स खो पुगालस्स अकुसला घम्मा अन्तरहिता, कुसला घम्मा सम्मुचीभूता । ब्रात्थि च ब्वस्स अकुसलामूल ब्रसमुच्छिद्धां, तं पि सब्बेन सब्बं समुग्धातं गच्छित । एवमयं पुगालो आयित अपरिहान-20 घम्मो भविस्सती 'ति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसपुगालो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसिन्द्रयञाणं चेतसा चेतो परिच्च विदितो होते । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स प्रार्मिन्द्रयञाणं चेतसा चेतो परिच्च विदितो होते । एवं पि खो, होति ।

१२. "इघ पनाहं, ब्रानन्द, एकच्चं पुग्गलं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि – 'इमस्स खो पुग्गलस्स विज्जमाना कुसला पि धम्मा अकुसला पि धम्मा' ति । तमेनं अपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजा-नामि – 'नत्यि इमस्स पुग्गलस्स वालग्गकोटिनित्तुदनमत्तो पि अकुसलो धम्मो, समन्नागतीयं पुग्गलो एकन्तसुक्केहि धनवज्जेहि धम्मेहि, विद्रेव

१ सूरिय - म०। २. मज्झन्तिके - स्या०, रो०।

B. 358

षम्मे परिनिब्बाधिस्सती' ति । सेय्यथापि, मानन्द, म्रङ्गारानि सीतानि निब्बुतानि सुक्से तिणपुञ्जे वा कट्टपुञ्जे वा निविसत्तानि । जानेय्यासि त्वं, मानन्द, नियमानि म्रङ्गारानि वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं म्रापिज्ज-स्सन्ती" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"एवमेव खो ग्रहं, ग्रानन्द, इथेकच्चं पुग्गलं एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि – 'इमस्स खो पुग्गलस्स विज्जमाना कुसला पि धम्मा अकुसला पि धम्मा अकुसला पि धम्मा 'ति । तमेनं ग्रपरेन समयेन एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानामि – 'नित्थ इमस्स पुग्गलस्स वालग्गकोटिनित्तुदनमत्तो पि अकुसलो धम्मो, समन्नागतीय' पुग्गलो एकन्तपुक्केहि अनवज्जेहि धम्मेहि, 10 विद्वेव धम्मे परिनिव्वायिस्सती' ति । एवं पि खो, आनन्द, तथागतस्स पुरिसपुग्गलो चेतसा चेतो परिच्च विदितो होति । एवं पि खो, ग्रानन्द, तथागतस्स पुरिसपुग्गलो स्वार्था चेतसा चेतो परिच्च विदितं होति । एवं पि खो, ग्रानन्द, तथागतस्स ग्रागन्द, तथागतस्स ग्रानन्द, तथागतस्य ग्रानन्द, तथागतस्य ग्रानन्द, तथागतस्य ग्रानन्द, विद्वते होति ।

"तत्रानन्द, ये ते पुरिमा तयो पुग्गला तेसं तिष्णं पुग्गलानं एको अपरिहानधम्मो, एको परिहानधम्मो, एको आपियको नेरियको। तत्रानन्द, येमे पच्छिमा तयो पुग्गला इमेसं तिष्णं पुग्गलानं एको परिहान-धम्मो, एको अपरिहानधम्मो, एको परिनिब्बानधम्मो" ति।

६. निब्बेधिकसुत्तं

 "निब्बेंघिकपरियायं वो, भिक्खवे, ध्रम्मपरियायं देसे- 20 R 410 स्सामि । तं सुणाय, साघुकं मनिस करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खु भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —

२. "कतमो च सो, भिक्खवे, निब्बेधिकपरियायो धम्मपरियायो ? कामा, भिक्खवे, वेदितब्बा, कामानं निदानसम्भवो वेदितब्बो, कामानं वेमत्तता वेदितब्बा, कामानं विपाको वेदितब्बो, कामनिरोधो वेदितब्बो, 25 कामनिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा।

 "वंदना, भिक्खवे, वेदितब्बा, वेदनानं निदानसम्भवो वेदि तब्बो, वेदनानं वेमत्तता वेदितब्बा, वेदनानं विपाको वेदितब्बा, वेदना-निरोघो वेदितब्बा, वेदनानिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा।

१. समझागतायं - स्या० ।

४. "सञ्जा, भिक्खते, वेदितब्बा, सञ्जानं निदानसम्भर्षे वेदितब्बो, सञ्जानं वेमत्तता वेदितब्बा, सञ्जानं विपाको वेदितब्बो, सञ्जानिरोषो वेदितब्बो, सञ्जानिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा।

 ५. "ग्रासवा, भिक्खवे, वेदितब्बा, ग्रासवानं निदानसम्भवो
 वेदितब्बो, ग्रासवानं वेमत्तता वेदितब्बा, ग्रासवानं विपाको वेदितब्बो, ग्रामविनरोघो वेदितब्बो, ग्रासविनरोघगामिनी पटिपदा वेदितब्बा।

६. "कम्मं, भिक्खने, वेदितब्बं, कम्मानं निदानसम्भवो वेदि-तब्बो, कम्मानं वेमत्तता वेदिनब्बा, कम्मानं विपाको वेदितब्बो, कम्म-निरोधो वेदितब्बो, कम्मनिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा।

७. "दुनखं, भिक्खने, वेदितब्बं, दुनखस्स निदानसम्भवो वेदि-तब्बो, दुनखस्स वेमत्तता वेदितब्बा, दुनखस्स विपाको वेदितब्बो, दुनख-निरोधो वेदितब्बो, दुनखिनरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा।

"'कामा, भिक्खवे, वेदितब्बा, कामानं निदानसम्भवो वेदितब्बो, कामानं वेमत्तता वेदितब्बा, कामानं विपाको वेदितब्बो, काम निरोधो वेदितब्बो, कामनिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा' ति, इति
खो पनेतं बुत्तं, किं चेतं पटिच्च बुत्तं ? पठ्चिमे, भिक्खवे, कामगुणा —
चक्खुविञ्चेय्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामपुपसंहिता रज्नीया,
सोतिवञ्चेय्या सहा ... धानविञ्चेय्या गम्धा ... जिब्हाविञ्चेय्या
रसा ... कायविञ्चेय्या पोटुज्बा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामपुपथ संहिता रजनीया'। श्रपि च खो, भिक्खवे, नेते कामा कामगुणा नामेते
श्ररियस्स विनये वृच्चित्त —

'सङ्कप्परागो पुरिसस्स कामो, नेते कामा यानि चित्रानि लोके। सङ्कप्परागो पुरिसस्स कामो, तिट्टन्ति चित्रानि तथेव लोके। ग्रयेल्य धीरा विनयन्ति छन्दं'ति।।

६. "कतमो च, भिक्खवे, कामानं निदानसम्भवो ? फस्सो, भिक्खवे, कामानं निदानसम्भवो ।

R. 411

25

R 359

१. रजनिया - स्था०। २. न ते - स्था०।

"कतमा च, भिक्खवे, कामानं वेमत्तता ? ग्रञ्को, भिक्खवे, कामो रूपेसु, ग्रञ्को कामो सहेसु, ग्रञ्को कामो गत्वेसु, ग्रञ्को कामो रसेसु, ग्रञ्को कामो फोटुब्बेसु । ग्रयं वुच्चित, भिक्खवे, कामानं वेमत्तता ।

"कतमो च, भिक्खवे, कामानं विपाको ? यं खो, भिक्खवे, ऽ कामयमानो तज्जं तज्जं अत्तभावं अभिनिब्बत्तेति पुञ्जभागियं वा अपञ्जभागियं वा, अयं वृज्वति, भिक्खवे, कामानं विपाको ।

"कतमो च, भिक्खवे, कामिनरोधो ? फस्सिनरोधो , भिक्खवे, कामिनरोधो । अयमेव अरियो अट्टिङ्गिको मग्गो कामिनरोधगामिनी पटिपदा, सेय्यथीदं — सम्मादिद्वि, सम्मासङ्क्ष्पो, सम्मावाचा, सम्मा- 10 R 412 कम्मन्तो. सम्माआजीवो. सम्मावायामो. सम्मासित, सम्मासमाधि ।

"यतो ै खो, भिक्खवे, श्ररियसावको एवं कामे पजानाति, एव कामानं निदानसम्भवं पजानाति, एवं कामानं वेमस्ततं पजानाति, एवं कामानं विपाकं पजानाति, एवं कामनिरोधं पजानाति, एवं काम-निरोधगामिनि पटिपदं पजानाति, सो इमं निब्बेधिकं ब्रह्मचिरयं पजा- 15 नाति कामनिरोधं । कामा, भिक्खवे, वेदितब्बा ... पे०... कामनिरोध-गामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति यं तं बुक्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१०. "वेदना, भिनखने, वेदितब्बा ... पे०... वेदनानिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति खो पनेतं बुत्तं, कि चेतं पटिच्च बुत्तं ? तिस्सो इमा, भिनखने, वेदना — सुखा वेदना, दुक्खा वेदना, ब्रदुक्खमसुखा 20 वेदना ।

"कतमो च, भिक्खवे, वेदनानं निदानसम्भवो ? फस्सो, भिक्खवे, वेदनानं निदानसम्भवो ।

"कतमा च, भिनखवे, वेदनानं वेमत्तता ? अस्थि, भिनखवे, सामिसा सुखा वेदना, अस्थि निरामिसा सुखा वेदना, अस्थि सामिसा 25 दुन्खा वेदना, अस्थि निरामिसा दुन्खा वेदना, अस्थि सामिसा अदुनखमसुखा वेदना, अस्थि निरामिसा अदुनखमसुखा वेदना । अयं वुच्चति, भिनखवे, वेदनानं वेमत्तता ।

१ फस्सनिरोधा – स्या०। २. यतो च – सी०, स्या०, रो०। ३. कामनिरोध-गामिनी – स्या०; ० गामिनि – रो०।

"कतमो च, भिक्खवे, वेदनानं विपाको ? यं खो, भिक्खवे, वेदियमानो तज्जं तज्जं अत्तभावं अभिनिब्बत्तेति पुञ्ञाभागियं वा अपुञ्जाभागियं वा, अयं वच्चति, भिक्खवे, वेदनानं विपाको ।

"कतमो च, भिक्खवे, वेदनानिरोषो ? फस्सिनिरोषो , भिक्खवे, वेदनानिरोषो । अयमेव अरियो अट्टिङ्गको मय्यो वेदनानिरोषगामिनी पटिपदा, सेय्यथीदं – सम्मादिट्टि ... पे०... सम्मासमाधि ।

"यतो खो, भिक्खवे, श्रीरयसावको एवं वेदनं पजानाति, एवं वेदनानं निदानसम्भवं पजानाति, एवं वेदनानं वेमत्ततं पजानाति, एवं वेदनानं विपाकं पजानाति, एवं वेदनानिरोधं पजानाति, एवं वेदनानिरोध-गामिनि पटिपदं पजानाति । सो इमं निव्वेधिकं ब्रह्मचिरयं पजानाति वेदनानिरोधं । वेदना, भिक्खवे, वेदितब्बा ...पेo... वेदनानिरोध-गामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

११. "सञ्जा, भिनखने, वेदितब्बा .. पे०... सञ्जानिरोध-गामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति स्रो पनेतं बुत्तं, कि चेतं पटिच्च 15 बुत्तं ? खयिमा, भिनस्तने, सञ्जा — रूपसञ्जा, सद्दसञ्जा, गन्ध-सञ्जा, रससञ्जा, फोट्टब्बसञ्जा, धम्मसञ्जा।

"कतमो च, भिक्खवे, सञ्ञानं निदानसम्भवो ? फस्सो, भिक्खवे, सञ्जानं निदानसम्भवो ।

"कतमा च, भिक्खवे, सञ्जानं वेमत्तता ? ग्रञ्जा, भिक्खवे, ²⁰ सञ्जा स्पेमु, ग्रञ्जा सञ्जा सहेसु, ग्रञ्जा सञ्जा गन्धेसु, ग्रञ्जा सञ्जा रसेसु, ग्रञ्जा सञ्जा फोटुब्बेसु, ग्रञ्जा सञ्जा धम्मेसु । ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सञ्जानं वेमत्तता ।

ँ "कतमो च, भिक्खवे, सञ्जानं विपाको ? बोहारवेपक्कं', भिक्खवे, सञ्जो वदामि । यथायथानं सञ्जानाति तथा तथा वोहरति, 25 एवं सञ्जी ब्रहोसि ति । ब्रयं बुच्चति, भिक्खवे, सञ्जानं विपाको ।

"कतमो च, भिक्खवें, सञ्ज्ञानिरोधो ? फस्सनिरोधो, भिक्खवे, सञ्ज्ञानिरोधो । ग्रयमेव ग्रग्यो ग्रट्टङ्गिको मग्गो सञ्ज्ञा-निरोधगामिनी पटिपदा, सेय्यथीदं – सम्मादिट्टि ... पे०... सम्मासमािष ।

"यतो लो, भिक्लवे, ग्ररियसावको एवं सञ्ञां पजानाति, एवं अ सञ्ज्ञानं निदानसम्भवं पजानाति, एवं सञ्ज्ञानं वेमत्ततं पजानाति,

R. 413

B. 361

B. 362

१. वेदयमानो – स्था०। २. फस्सनिरोद्या – स्था०। ३. वोहारापक्काहं – सी०; वोहारवेपक्काहं – स्था०, रो०। ४. सञ्ज्ञा – स्था०, रो०।

10

R 415

B. 363

एवं सञ्जानं विपाकं पजानाति, एवं सञ्जानिरोधं पजानाति, एवं सञ्जानिरोधगामिनि पटिपदं पजानाति, सो इमं निब्बेधिकं ब्रह्मचिरयं पजानाति, सो इमं निब्बेधिकं ब्रह्मचिरयं पजानाति सञ्जानिरोधं। सञ्जा, भिनखवे, वेदितब्बा ... पे०... सञ्जानिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं।

१२. "ग्रासवा, भिनखवे, वेदितब्बा ...पे०... ग्रासविनरोध-गामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति खो पनेतं वृत्तं, कि चेतं पटिच्च वृत्तं ? तयोमे, भिनखवे, ग्रासवा – काम्प्रसवो, भवासवो, ग्रविज्जासवो ।

"कतमो च, भिनखवे, ग्रासवानं निदानसम्भवो ? ग्रविज्जा, भिनखवे, ग्रासवानं निदानसम्भवो ।

"कतमा च, भिक्खवे, ग्रासवानं वेमत्तता ? ग्रस्थि, भिक्खवे, श्रासवा निरयगमनीयां, ग्रस्थि ग्रासवा तिरच्छानयोनिगमनीया, ग्रस्थि श्रासवा पेत्तिविसयगमनीयां, ग्रस्थि ग्रासवा मनुस्सलोकगमनीया, ग्रस्थि श्रासवा देवलोकगमनीया । अय वच्चति, भिक्खवे, ग्रासवानं वेमत्तता ।

"कतमो च, भिक्खवे, ग्रासवानं विपाको ? यं खो, भिक्खवे, 15 म्रविज्जागतो तज्जं तज्जं ग्रक्तभाव ग्रभिनिब्बत्तेति पुञ्जाभागियं वा प्रपुञ्जाभागियं वा, ग्रय वृच्चिति, भिक्खवे, ग्रासवानं विपाको ।

"कतमो च, भिवसबे, ग्रासविनरोधो ? ग्रविज्जानिरोधो, भिवसबे, ग्रासविनरोधो । ग्रयमेव ग्ररियो ग्रट्टिङ्गको मम्मो ग्रासव-निरोधगामिनी पटिपदा, सेय्यथीदं – सम्मादिद्वि ... पे०... सम्मासमाधि । 20

"यतो खो, भिन्खने, अरियसावको एव आसने पजानाति, एवं आसनानं निदानसम्भनं पजानाति, एवं आसनानं नेमत्ततं पजानाति, एव आसनानं नेमत्ततं पजानाति, एव आसनानं विपाकं पजानाति, एव आसनानं निरोधं पजानाति, एवं आसनानं निरोधगामिनि पटिपदं पजानाति, सो इमं निब्बेधिकं ब्रह्मचरियं पजानाति आसनिरोधं । आसना, भिन्छने, वेदितब्बा ... पे०... 25 आसनिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

१३. "कम्मं, भिक्खवे, वेदितब्बं ... पे०... कम्मनिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति खो पनेतं वृत्तं, कि चेतं पटिच्च वृत्तं ?

निरवगामिनिया – सी०; निरवगमनिया – स्था०, रो०। २. पित्ति ० – रो०।
 सैय्यथिदं – म०। ४–४ झासविनरोषं – सी०, रो०।

चेतनाहं, भिक्खवे, कम्मं वदामि । चेतयित्वा कम्मं करोति – कायेन वाचाय मनमा ।

"कतमो च. भिक्खवे. कम्मानं निदानसम्भवो ? फस्सो, भिक्खवे. कम्मानं निदानसम्भवी ।

"कतमा च. भिक्खवे. कम्मानं वेमत्तता ? ग्रत्थि, भिक्खवे, कम्मं निरयवेदनीयं, ग्रत्थि कम्मं तिरच्छानयोनिवेदनीयं, ग्रत्थि कम्मं पेत्तिविसयवेदनीयं. ग्रत्थि कम्मं मनस्सलोकवेदनीयं, ग्रत्थि कम्मं देवलोक-वेदनीयं । ग्रयं वच्चति, भिक्खवे, कम्मानं वेमत्तता ।

"कतमो च. भिक्खवे. कम्मानं विपाको ? तिविधाहं, भिक्खवे, 10 कम्मानं विपाकं वदामि — दिद्रेव धम्मे उपपज्जे वा ग्रपरे वा परियाये। ग्रयं वच्चति, भिक्खवे, कम्मानं विपाको ।

"कतमो च. भिक्खवे. कम्मनिरोधो ? फस्सनिरोधो, भिक्खवे, कम्मिनरोधो । अयमेव अरियो अट्रिङ्गको मग्गो कम्मिनरोधगामिनी पटिपदा, सेय्यथीद - सम्मादिद्वि ... पे०... सम्मासमाधि ।

"यतो खो. भिक्खवे. ग्रुरियसावको एवं कम्म पुजानाति, एवं कम्मानं निदानसम्भवं पजानाति, एवं कम्मानं वेमत्ततं पजानाति, एवं कम्मानं विपाकं पजानाति. एवं कम्मनिरोधं पजानाति, एवं कम्मनिरोध-गामिनि पटिपदं पजानाति. सो इमं निब्बेधिकं ब्रह्मचरियं पजानाति कम्मनिरोधं । कम्मं भिक्कवे वेदितब्बं ...पे०.. कम्मनिरोध-20 गामिनी पटिपदा बेदितब्बा नि, इति यं तं वत्तं इदमेत पटिच्च वत्त ।

१४. "दुक्खं, भिक्खवे, वेदितब्बं, दुक्खस्स निदानसम्भवो बेदि-तब्बो, दुक्खस्स वेमत्तता वेदितब्बा, दुक्खस्स विपाको वेदितब्बो, दक्ख-निरोधो वेदितब्बो, दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति स्रो पनेतं वत्तं, कि चेतं पटिच्च वृत्त ? जाति पि दुक्खा, जरा पि 25 दक्खा, ब्याधि पि दक्खो , मरणं पि दक्खं, सोकपरिदेवद्कखदोमनस्सु-पायासा पि दुक्ला, यं पिच्छं न लभति तं पि दुक्लं, सङ्कित्तेन पञ्चपादा-नक्खन्धा दुक्खा ।

"कतमो च, भिक्खवे, दुक्खस्स निदानसम्भवो ? तण्हा. भिक्खवे, दुक्खस्स निदानसम्भवो।

R. 416

15

B. 364

१. वाचा - सी० । २. विट्ठे वा - मी० । ३. दुक्खा - स्या०, रो० ।

ति।

10

"कतमा च. भिक्खवे, दुक्खस्स वेमत्तता ? ग्रत्थि, भिक्खवे, दक्खं ग्रधिमत्तं, ग्रत्थि परित्तं, ग्रत्थि दन्धविरागि, ग्रत्थि खिप्पविरागि । ग्रयं वच्चति. भिक्खवे. दक्खस्स वेमत्तता ।

"कतमो च. भिक्खवे, दुक्खस्स विपाको ? इघ. भिक्खवे. एकच्चो येन दुक्खेन ग्रभिभतो परियादिश्वचित्तो सोचित किलमति परि- 5 देवति, उरत्ताळि कन्दति, सम्मोहं म्रापण्जति, येन वा पन दक्खेन ग्रभिभतो परियादिभचित्तो बहिद्धा परियेद्रि भ्रापञ्जति - 'को एकपदं द्विपदं जानाति इमस्स दुक्खस्स निरोधाया ति ? सम्मोहवेपक्क वाहं. भिक्खवे, दुक्खं वदामि परियेद्विवेपक्कं वा । ग्रयं वृच्चति, भिक्खवे, दुक्खस्स विपाको ।

"कतमो च. भिवखवे. दुवखनिरोधो ? तण्हानिरोधो, भिवखवे, दुक्खिनरोधो । अयमेव अरियो अट्रङ्किको मग्गो दुक्खस्स निरोधगामिनी पटिपदा, सेय्यथीदं - सम्मादिद्धि ... पे०... सम्मासमाधि ।

"यतो खो, भिक्खवे, ग्ररियसावको एवं दुक्खं पजानाति, एवं दुक्खस्स निदानसम्भवं पजानाति, एवं दुक्खस्स वेमत्ततं पजानाति. एवं 15 दुक्खस्स विपाकं पजानाति, एवं दुक्खनिरोधं पजानाति, एवं दुक्खनिरोध-गामिनि पटिपदं पजानाति, सो इमं निब्बेधिकं ब्रह्मचरियं पजानाति दक्खनिरोधं । दुक्खं, भिक्खवे, वेदितब्बं, दुक्खस्स निदानसम्भवो वेदि-तब्बो, दुक्खस्स वेमत्तता वेदितब्बा, दुक्खस्स विपाको वेदितब्बो, दुक्ख-निरोधो वेदितब्बो, दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा वेदितब्बा ति, इति 20 यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वत्तं।

"ग्रयं खो सो, भिक्खवे, निब्बेधिकपरियायो धम्मपरियायो"

१०. सीहनादसूत्तं

१. "छ्रियमानि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतबलौनि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो ग्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसास सीहनादं 25 नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति । कतमानि छ ? इध, भिक्खवे, तथागतो

१. उरसाबि -- सी०, उरसाळि - स्या०, रो०। २. पजानाति -- सी०, स्या०। य०३-१६

R 418

B 366

ठानं च ठानतो ब्रह्मानं च ब्रह्मानतो यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिन्स्बने, तथागतो ठानं च ठानतो ब्रह्मानं च ब्रह्मानतो यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिन्स्बने, तथागतस्स तथागतबलं होति, यं बलं ब्रागम्म तथागतो ब्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्मचक्कं पबत्तेति ।

- २. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो अतीतानागतपच्चुप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो अतीतानागतपच्चुप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति, इद पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथा-गतवलं होति, यं बलं ब्रागम्म तथागतो ब्रासमं ठानं पटिजानाति,
 परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मज्वकं पवन्तेति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो झानविमोक्खसमाधि-समापत्तीनं सङ्क्ष्लिसं बोदानं बृट्ठानं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो ... पे०... इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतबलं होति, यं बलं आगम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं ग्वन्ति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागती अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीद एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०.. इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्वेनिवासं अनुस्सरित । यं पि, भिक्खवे, तथागतो अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित । यं पि, भिक्खवे, तथागतो अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०. इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित । इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवलं होति, यं वलं आगम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित. ब्रह्मचक्कं पवनेति ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खने, तथागतो दिव्वेन चक्खुना विमुद्धेन इतिकक्तमानुसकेन .. पे०.. यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यं पि, भिक्खने, तथागतो दिब्बेन चक्खुना विमुद्धेन प्रतिकक्तमानुसकेन ... पे० .. यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, इदं पि, भिक्खने, तथागतस्स तथागतबल होति, यं बलं आगम्म तथागतो ग्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदिति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

25

B. 367

R. 420

- ६. "पून च परं, भिक्खवे, तथागतो म्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो श्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति, इदं पि. भिक्खवे. तथागतस्स तथागतबलं होति, यं बलं म्रागम्म तथागतो म्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसास् सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति । इमानि 5 खो. भिक्खवे. छ तथागतस्स तथागतबलानि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो ग्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसास सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवनेति ।
- ७. "तत्र चे, भिक्खवे, परे तथागतं ठानं च ठानतो ब्रद्वानं च ग्रद्वानतो यथाभृतं ञाणेन उपसङ्कमित्वा पञ्हं पुच्छन्ति । यथा यथा, 10 भिक्खवे, तथागतस्स ठानं च ठानतो ब्रह्मानं च ब्रह्मानतो यथाभूतं ञाणं विदितं तथा तथा तेसं तथागतो ठानं च ठानतो ग्रदानं च ग्रदानतो यथाभतं ञाणेन पञ्हं पुट्टो ब्याकरोति ।
- प्तत्र चे, भिक्खवे, परे तथागतं ग्रतीतानागतपच्चप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतूसो विपाकं यथाभृतं ञाणेन उपसङ्क्रमित्वा 15 पञ्हं पुच्छन्ति । यथा यथा, भिक्खवे, तथागतस्स भ्रतीतानागतपच्च-प्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेत्सो विपाकं यथाभृतं ञाणं विदितं तथा तथा तेसं तथागतो ग्रतीतानागतपच्चुप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं ञाणेन पञ्हं पुट्टी ब्याकरोति ।
- "तत्र चे, भिक्खवे, परे तथागतं झानविमोक्खसमाधिसमा- 20 पत्तीनं सिङ्कलेसं वोदानं वृद्वानं यथाभृतं ञाणेन उपसङ्कमित्वा पञ्हं पुच्छन्ति । यथा यथा, भिक्खवे, तथागतस्स झानविमोक्खसमाधिसमा-पत्तीनं सिङ्क्तिसं वोदानं बट्टानं यथाभृतं ञाणं विदितं तथा तथा तेसं तथागतो झानविमोक्खसमाधिसमापत्तीनं सिङ्क्तिसं वोदान वुट्ठानं यथा-भूतं ञाणेन पञ्हं पुट्ठो ब्याकरोति ।
- १०. "तत्र चे, भिक्खवे, परे तथागतं पुब्बेनिवासानुस्सति ययाभूतं ञाणेन उपसङ्कमित्वा पञ्हं पुच्छन्ति । यथा यथा, भिक्खवे, तथागतस्स पुब्बेनिवासानुस्सति यथाभूतं ञाणं विदितं तथा तथा तेसं तथागतो पुब्बेनिवासानुस्सति यथाभृतं ञाणेन पञ्हं पुद्रो ब्याकरोति ।

११. "तत्र चे, भिक्खवे, परे तथागतं सत्तानं चुतूपपातं यथाभूतं ञाणेन उपसङ्कमित्वा पञ्हं पुज्छन्ति । यथा यथा, भिक्खवे, तथागतस्स सत्तानं चृतूपपातं यथाभूतं ञाणं विदितं तथा तथा तेमं तथागतो सत्तानं चृतुपपात यथाभूतं ञाणेन पञ्हं पुट्ठो ब्याकरोति ।

१२. "तत्र चे, भिक्खवे, परे तथागतं ग्रासवानं खयां... पे०...
यथाभूत ञाणेन उपसङ्कमित्वा पञ्हं पुच्छन्ति । यथा यथा, भिक्खवे,
तथागतस्स ग्रासवानं खया ... पे०... यथाभूतं ञाणं विदितं तथा तथा
तेसं तथागतो ग्रासवानं खया ... पे०... यथाभूतं ञाणेन पञ्हं पुट्टो
ब्याकरोति ।

१३. "तत्र, भिवखवे, यम्पिदं ठानं च ठानतो अट्ठानं च अट्ठानतो यथाभूतं ञाणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । यम्पिदं अतीतानागतपञ्चुप्पन्नान कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथा-भूतं ञाणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । यम्पिदं झानविमोक्खसमाधिसमापनीनं सिङ्क्तिसं वोदानं बृट्ठानं यथाभूतं ञाणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । यम्पिदं पुब्बेनिवासानु-स्सति यथाभूतं ञाणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । यम्पिदं सत्तानं चृतूपपातं यथाभूतं ञाणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । यम्पिदं अत्राणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । यम्पिदं आसवानं खया ... पे०... यथाभूतं ञाणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । यम्पिदं आसवानं खया ... पे०... यथाभूतं ञाणं तं पि समाहितस्स वदामि नो असमाहितस्स । इति खो, भिक्खवे, समाधि मगो असमाधि क्रम्मणो'' ति ।

महावग्गो छडो'।

तस्सुद्दानं

B 368, R 421 सोणो फग्गुनो भाजाति, स्रासवा दारुहित्थ वै। मज्झे ञाणं निब्बेधिकं, सीहनादो ति ते दसा ति।।

१. सय - स्या० । २. यमिर्द - ती०, रो० । ३. पटमो - स्या० । ४. फगुण - सी०; फगुणो - सा०, रो० । ४. छद्यामित्रातियो - ती०, त्या०, रो० । ६.-६ दाकम्महित्य मर्ज्यः - ती०, रो०; दाकम्महित्य । ७-७. पस्सचित्रपरायन - ती०, रो०, पञ्चपस्तै चित्रपरायन - स्या० । ६.-६. उदक निव्येषिक-तीहृनादेनवणो ति - ती०, रो०; उदक निव्येषिक सुस्या बतेन स्था० । स्या० ।

७. देवतावग्गो

१. भ्रनागामिफलसुत्तं

१. "छ, भिक्खवे, घम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो ग्रनागामिफलं सच्छिकातुं। कतमे छ ? शस्सद्वियं, ग्रहिरिकं, ग्रनोत्तप्पं, कोसज्जं, मुटुस्सच्चं, दुप्पञ्ञातं – इमे खो, भिक्खवे, छ घम्मे ग्रप्पहाय श्रभब्बो ग्रनागामिफलं सच्छिकातुं।

२. "छ, भिक्खने, धम्मे पहाय भव्बो ब्रनागामिफलं सच्छिकातुं। क कतमे छ ? अस्सद्धियं, ब्रहिरिकं, ब्रनोत्तप्पं, कोसज्जं, मृदुस्सच्चं, दुप्पञ्ञातं – इमे खो, भिक्खने, छ धम्मे पहाय भव्बो ब्रनागामिफलं सच्छिकात्" ति ।

२. ग्ररहत्तसुत्तं

१. "छ भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय श्रभब्बो अरहत्तं सिच्छिकातुं । कतमे छ ? थीनं , मिद्धं, उद्धच्चं, कुक्कुच्चं, अस्सिद्धियं, पमादं – इमे 10 खो, भिक्खवे, छ धम्मे अप्पहाय अभब्बो अरहत्तं सच्छिकात् ।

२ "छ, भिक्खवे, धम्मे पहाय भब्बो ग्ररहत्तं सिन्छिकातुं। कतमे छ ? थीनं, मिढ, उढन्च, कुक्कुच्चं, ग्रस्सिढियं, पमाद – इमे खो, भिक्खवे, छ धम्मे पहाय भब्बो ग्ररहत्तं सिन्छिकातुं" ति ।

३. मित्तसुत्तं

१. "'सो वत, भिक्खवे, भिक्खु पापिमत्तो पापसहायो पाप- 15 सम्पवङ्को, पापिमत्ते सेवमानो भजमानो पियरुपासमानो, तेसं च दिट्टा-नुगति श्रापञ्जमानो श्राभिसमाचारिकं धम्मं परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'श्राभिसमाचारिकं धम्मं श्रपरिपुरेस्वा सेखं धम्मं परि-पूरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सेखं धम्मं श्रपरिपुरेस्वा सीलानि परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सेखं धम्मं श्रपरिपुरेस्वा सीलानि परिपुरेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'सीलानि श्रपरिपुरेस्वा कामरागं 20 वा रूपरागं वा ग्ररूपरागं वा पजहिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

१. थिन - म०। २. भभिसमाचारिकं - स्था०, रो०। ३-३. सेक्ट० - स्था०।

R 422

В 369

R. 423

२. "'सो वत, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणिमत्तो कल्याणसहायो कल्याणसम्बद्धाः, कल्याणिमत्ते सेवमानो भजमानो पियरुपासमानो, तेसं च दिद्वानुगति आपज्जमानो आभिसमाचारिकं धम्मं परिपूरेत्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'आभिसमाचारिकं धम्मं परिपूरेत्वा सेखं धम्मं 5 परिपूरेत्वाते ते लिजनेतं विज्जति । 'सीलं धम्मं परिपूरेत्वा सीलानि परिपूरेत्वाते ते ते जानमेतं विज्जति । 'सीलानि परिपूरेत्वा कामरागं वा रूपरागं वा ग्रुरूपरागं वा पजहिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सीलानि परिपूरेत्वा कामरागं वा रूपरागं वा ग्रुरूपरागं वा पजहिस्सती' ति ठानमेतं विज्जती" ति ।

४. सङ्गणिकारामसुत्तं

"सो बत, भिक्खवे, भिक्खु सङ्गणिकारामो सङ्गणिकरतो'
सङ्गणिकारामतं अनुयुत्तो, गणारामो गणरतो गणारामतं अनुयुत्तो,

एको पविवेके अभिरिमस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'एको पविवेके
अनिभरमन्तो चित्तस्स निमित्तं गहेस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
"चित्तस्स निमित्तं अगण्हत्तो सम्मादिष्टि परिपूरेस्सती' ति नेतं ठानं
विज्जति । 'सम्मादिष्टि अपरिपूरेत्वा सम्मासमाधि परिपूरेस्सती' ति
नेतं ठानं विज्जति । 'सम्मासमाधि अपरिपूरेत्वा सयोजनानि पज
हिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'संयोजनानि अप्पहाय निव्वानं
सच्छिकरिस्सती' ति नेत ठान विज्जति ।

"सो वत, भिक्खवे, भिक्खु न सङ्गणिकारामो न सङ्गणिक कारतो न सङ्गणिकारामत अनुयुत्तो, न गणारामो न गणरतो न गणारामतं अनुयुत्तो, एको पविवेके अभिरिमस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'एको
 पविवेके अभिरमत्ते चित्तस्स निमित्त गहेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'पित्तस्स निमित्तं गण्हन्तो सम्मादिष्टि परिपूरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सम्मादिष्टि परिपूरेस्तती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सम्मादिष्टि परिपूरेस्त सम्मासमाधि परिपूरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सम्मासमाधि परिपूरेस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सम्मासमाधि परिपूरेस्त संयोजनानि पण्हिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सयोजनानि पहाय निब्बानं सिच्छकरिस्सती'
 ति ठानमेतं विज्जति । 'सयोजनानि पहाय निब्बानं सिच्छकरिस्सती'
 ति ठानमेतं विज्जती" ति ।

१. सङ्गणिकारतो – सी०, स्था०, रो० ।

५. देवतासुत्तं

१. अथ खो अञ्जातरा देवता प्रभिवकन्ताय रित्तया स्रभिकक्त्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं स्रोभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्रिमः;
उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं स्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्वासि । एकमन्तं ठिता
खो सा देवता भगवन्तं एतदवोच — "छियमे, भन्ते, धम्मा भिवखुनो
प्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे छ ? सत्थुगारवता, धम्मगारवता, उ
सङ्घ्रगारवता, सिक्खागारवता, सोवचस्सता, कत्याणिमत्तता — इमे
खो, भन्ते, छ धम्मा भिवखुनो प्रपरिहानाय संवत्तन्ती" ति । इदमवोच
सा देवता । समनुञ्जो सत्था श्रहोसि । अथ खो सा देवता "समनुञ्जो
मे सत्था" ति भगवन्त श्रभिवादेत्वा पदिवस्थणं कत्वा तत्थेवन्तरधायि ।

२. श्रथ खो भगवा तस्सा रित्तया ग्रच्चयेन भिवखू ग्रामन्तेसि — 10 R. 424
"इम, भिवखने, रित्त ग्रञ्जातरा देनता ग्रभिवकन्ताय रित्तया ग्रभिवकन्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं ग्रोभासेत्वा येनाह तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रमित्वा मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रष्टासि । एकमन्तं ठिता खो, भिवखने,
सा देनता मं एतदवोच — 'छ्यिमे, भन्ते, धम्मा भिवखुनो ग्रपरिहानाय
संवत्तित्त । कतमे छ ? सत्युगारनता, धम्मगारनता, सङ्क्षणारनता, 15.
सिक्खागारनता, सोवचस्सता, कत्याणमित्तता — इमे खो, भन्ते, छ
धम्मा भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ती' ति । इदमयोच, भिक्खने,
सा देनता । इदं वत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्येवन्तरधायी''
ति ।

३. एवं वृत्ते आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एतदवीच 20 — "इमस्स खो ग्रहं, भन्ते, भगवता सिङ्क्षत्तेन भासितस्स एवं वित्यारेन ग्रत्थं ग्राजानामि । इघ, भन्ते, भिक्खु ग्रत्तना च सत्युगारवो होति सत्युगारवताय च वण्णवादी । ये चञ्जे भिक्खू न सत्युगारवा ते च सत्युगारवताय समादपेति । ये चञ्जे भिक्खू सत्युगारवा तेसं च वण्णं भणित भूतं तच्छं कालेन । ग्रत्तना च धम्मगारवो होति ... सङ्घ्यारवो होति ... सत्वागारवो होति ... सत्वागारवो होति ... कल्याणमित्तो होति कल्याणमित्त्ताय च वण्णवादी । ये चञ्जे भिक्खू न कल्याणमित्ताय समादपेति । ये चञ्जे भिक्खू कल्याणमित्ताय समादपेति । ये चञ्जे भिक्षू कल्याणमित्ताय समादपेति । ये चञ्जे भिक्ष्य भिक्ष्य कल्याणमित्ताय समादपेति । ये चञ्जे भिक्ष्य स्व स्वत्याय स्वत्य स्वत्याय स्वत्याय

R. 425

R 426

तेसं च वण्णं भणित भूतं तच्छं कालेन । इमस्स खो स्रहं, भन्ते, भगवता सिक्कुत्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थं ग्राजानामी" ति ।

४. "साधु साधु, सारिपुत्त! साधु खो त्वं, सारिपुत्त, इमस्स मया सिङ्क्ष्तिन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थं ग्राजानासि । इध, सारिपुत्त, किस्खु ग्रत्तना च सत्युगारवो होति सत्युगारवताय च वण्णवादी । ये चञ्चे भिक्ष् न सत्युगारवा ते च सत्युगारवताय समादपेति । ये चञ्चे भिक्ष् त स्युगारवा तेस च वण्णं भणित भूतं तच्छं कालेन । ग्रत्तना च घम्मगारवो होति ... सङ्घगारवो होति सिक्खागारवों होति ... मृतवो होति ... कल्याणिमत्तो होति कल्याणिमत्तताय च वण्णवादी । ये चञ्चे भिक्ष् न कल्याणिमत्ता ते च कल्याणिमत्तताय समादपेति । ये चञ्चे भिक्ष् कल्याणिमत्ता तेस च वण्णं भणित भूत तच्छ कालेन । इमस्स खो, सारिपुत्त, मया सिङ्क्षित्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थो दह्व्यो' ति ।

६ समाधिसुत्तं

 "सो वत, भिक्खवे, भिक्खु न सन्तेन समाधिना न पणीतेन न पटिप्पस्सिद्धलद्धेन न एकोदिभावाधिगतेन अनेकविहित इद्धिविधं पच्चनुभविस्सित — एको पि हुत्वा बहुधा भविस्सिति, बहुधा पि हुत्वा एको भविस्सित ... पे०.. याव ब्रह्मलोका पि कायेन वसं वत्तेस्सती''ति नेतं ठानं विज्जित । 'दिब्बाय सोतधातुया विसुद्धाय अतिक्कन्तमानु-सिकाय उभो सद्दे सुणिस्सित — दिब्बे च मानुसे च ये दूरे सन्तिक चा' 20 ति नेतं ठानं विज्जित । 'परसत्तानं परपुग्गलानं चेतसा चेतो परिच्च पजानिस्सित — सरागं वा चित्तं सरागं चित्तं ति पजानिस्सित ... पे०... विमुत्तं वा चित्तं विमुत्तं चित्तं ति पजानिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जित । 'अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सिरस्सित, सेय्यथीदं — एकं पि जाति द्वे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सज्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सिरस्सिती' ति नेतं ठानं विज्जित । दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिक्कन्तमानुसकेन सत्ते पस्सिस्सित ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते

१. पटिप्पस्सद्धलद्धेन – सी० । २. वित्तस्सती – सी०, स्या०, रो० । ३. मानुस्से – स्या० ।

पजानिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । श्रासवानं खया ... पे०... सच्छि-कत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सती'. ति नेतं ठानं विज्जति ।

२. "'सो वत, भिनखने, भिनखु सन्तेन समाधिना पणीतेन पिटप्पस्सिद्धलद्धेन एकोदिभावाधिगतेन भ्रतेकिविह्तं इद्धिविधं पञ्चनु-भविस्सितं ... पे०... याव ब्रह्मलोका पि कायेन वसं वत्तेस्सती' ति ठान- असे विज्ञाति । 'दिब्बाय सोतधातुया विसुद्धाय अतिकन्त्तमानुसिकाय अभी सहे सुणिस्सित —िदब्बे च मानुसे च ये दूरे सन्तिके चा' ति ठानमेतं विज्ञाति । 'परसत्तानं परपुग्गलानं चेतसा चेतो परिच्च पणानिस्सित — सरागं वा चित्तं सरागं चित्तं ति पणानिस्सित ... पे०... विमुत्तं वा चित्तं विज्ञाति । 'परसत्तानं परपुग्गलानं चेतसा चेतो परिच्च पणानिस्सित — सरागं वा चित्तं ति पणानानिस्सति' ति ठानमेतं विज्ञति । 'भनकिविह्तं 10 पुब्बेनिवासं अनुस्सिर्स्सितं, सेय्यथीदं — एकं विज्ञति । 'भनकिविह्तं । प्रक्बेनिवासं अनुस्सिर्स्सती' ति ठानमेतं विज्ञति । 'दिब्बेन चन्त्रचुना विसुद्धेन ग्रतिवकन्तमानुसकेन सत्तं परिस्स्सितं चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुगते यथाकम्मूपगे सत्ते पणानिस्सती' ति ठानमेतं विज्ञति । 15 'भासवानं खया भ्रनासवं चेतोविद्यात्तं ... पे०... सिच्छक्रत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सती' ति ठानमेतं विज्ञति । 'विह्विस्ति' ति ठानमेतं विज्ञति । 15 'भासवानं खया भ्रनासवं चेतोविद्यात्तं ... पे०... सिच्छक्रत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सती' ति ठानमेतं विज्ञती । उनामेतं विज्ञति ।

७. सक्लिभब्बसुत्तं

१. "छहि, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो भिक्खु अभब्बो तत्र तत्रेन सिक्खभब्बतं पापुणितुं सित सित्धायतने । कत्तमेहि छहि ? इध, भिक्खने, भिक्खु 'इमे हानभागिया धम्मा' ति यथाभूतं नप्पजानाति, 20 æ 427 'इमे ठितिभागिया धम्मा' ति यथाभूतं नप्पजानाति, 'इमे विसेसभागिया धम्मा' ति यथाभूतं नप्पजानाति, 'इमे निब्बेधभागिया धम्मा' ति यथाभूतं नप्पजानाति, असक्कच्चकारी च होति, असप्पायकारी च । इमेहि खो, भिक्खने, छहि धम्मेहि समझागतो भिक्खु अभब्बो तत्र तत्रेन सिक्ख-भव्यतं पापुणितुं सित सित्झायतने ।

२. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो भिक्खु भब्बो तत्र तत्रेव सिक्खभब्बतं पापुणितुं सित सितझायतने । कतमेहि छहि ? इष, भिक्खवे, भिक्खु 'इमे हानभागिया धम्मा' ति यथाभूतं पजानाति, B 373

R 428

'इमें ठितिभागिया घम्मा' ति यथाभृतं पजानाति, 'इमे विसेसभागिया धम्मा' ति यथामृतं पजानाति, 'इमे निब्बेधभागिया धम्मा' ति यथाभृतं पजानाति, सक्कच्चकारी च होति, सप्पायकारी च । इमेहि खो, भिक्खने, छहि घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भव्बो तत्र तत्रेव सिक्खभव्बतं पापणितं सति सतिग्रायतने" ति ।

८. बलसूत्तं

- १. "छहि, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्लु ग्रभब्बो समा-धिस्मि बलत पापुणितुं। कतमेहि छहि ? इध, भिक्खवे, भिक्ख न समाधिस्स समापत्तिकुसलो होति, न समाधिस्स ठितिकुसलो होति. न समाधिस्स बद्रानकुसलो होति, ग्रसक्कच्चकारी च होति, ग्रसातच्चकारी ग्रमण्यायकारी च। इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख अभव्बो समाधिस्मि बलतं पापूणितं ।
- २. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भब्बो समा-धिस्मि बलतं पापूणितं । कतमेहि छहि ? इध, भिक्खवे, भिक्ख समाधिस्स समापत्तिकुसलो होति, समाधिस्स ठितिकुसलो होति, समा-15 धिस्स वट्रानकुसलो होति, सक्कच्चकारी च होति, सातच्चकारी च, सप्पायकारी च । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख भब्बो समाधिस्मि बलतं पापूणित्" ति ।

६. पठमतज्ज्ञानसूत्तं

- १. "ख, भिक्लबे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं । कतमे छ ? कामच्छन्दं, ब्यापादं, थीनमिद्धं, उद्बच्चकुक्कुच्चं, 20 विचिकिच्छं, कामेसु स्रो पनस्स म्रादीनवो न यथाभृतं सम्मप्पञ्जाय स्विद्रो होति । इमें लो, भिक्लवे, छ धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं।
- २. "छ, भिक्सवे, घम्मे पहाय भव्बो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं । कतमे छ ? कामच्छन्दं, ब्यापादं, थीनमिद्धं, उद्वच्चकुक्कुच्चं, 25 विचिकिच्छं, कामेसु खो पनस्स ब्रादीनवो न यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय

१. सी॰, स्वा॰, रो॰ पोत्वकेस् नित्व ।

R 429

10

सुबिट्ठो होति । इमे स्रो, भिक्सवे, छ धम्मे पहाय भन्बो पठमं झानं उपसम्पज्ज बिहरितुं" ति ।

१०. दुतियतज्ञानसूत्तं

१. "छ, भिनखने, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो पठमं झानं उप-सम्पज्ज विहरित्तुं। कतमे छ? कामवितक्कं, व्यापादवितक्कं, विहिंसा-वितक्कं, कामसञ्ज्ञां, ब्यापादसञ्ज्ञां, विहिंसासञ्ज्ञां — इमे खो, अ भिनखने, छ धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरित्तुं।

२. "छ, भिक्खने, घम्मे पहाय भव्यो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं । कतमे छ ? कामवितक्कं, ब्यापादिवतक्कं, विहिंसावितक्कं, कामसञ्ज्ञां, ब्यापादसञ्ज्ञां, विहिंसासञ्ज्ञां – इमे सो, भिक्सने, छ धम्मे पहाय भव्यो पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितं" ति ।

देवतावमारे सत्तमारे

तस्सृहानं

ग्रनागामि ग्ररहं³ मित्ता, सङ्गणिकारामदेवता । समाधि सिक्सभव्य बल , तज्झाना ध्रपरे दुवे ति ।।

च. श्ररहत्तवग्गो°

१. दुक्लसूत्तं .

१. "छाँह, भिक्खवे, धम्में हि समक्षागतो भिक्खु दिट्टेव धम्में दुक्खं विहरति सविघातं सउपायासं सपरिळाहं, कायस्स मेदा परं मरणा दुग्गति पाटिकङ्क्षा । कतमेहि छहि ? कामवितक्केन, ब्यापाद- 15 वितक्केन, विहिंसावितक्केन, कामसञ्जाय, ब्यापादसञ्जाय, विहिंसा-सञ्जाय – इमेहि, खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु दिट्टेव धम्मे दुक्खं विहरित सविधातं सउपायासं सपरिळाहं, कायस्स भेदा परं मरणा दुग्गति पाटिकङ्क्षा ।

स्वा॰, रो॰ पोत्यकेसु नित्य । २. दुितयो – स्वा॰ । ३. घरडूं च – सी॰, रो॰ ।
 मित्तविकता सोवत – सी०; वेदतावित सिक्बबलं – स्वा॰, मित्ता देवता सो वत – रो॰ ।
 १८ - प्रतिक्त बतत सानं च – सी॰, रो॰ । ६ –६. घररे दुवे पि चाति – सी॰, रो॰; त झानं ० – स्वा॰ ।
 प्रतिक्तवित ।

R. 430

15

20

२. "श्रृष्टि, भिक्खने, धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु दिट्टेन धम्मे सुखं निहरित अनिवातं अनुपायासं अपिटळाहं, कायस्स भेदा परं मरणा सुगति पाटिकङ्क्षा । कतमेहि छहि ? नेक्खम्मनितक्केन, अब्यापाद-नितक्केन, अनिहंसानितक्केन, नेक्खम्मसञ्जाय, अब्यापादसञ्जाय, अनिहंसानितक्केन, नेक्खम्मसञ्जाय, अब्यापादसञ्जाय, अनिहंसानितक्केन, अनिहंसानितक्केन, नेक्खम्मसञ्जाय, अव्यापादसञ्जाय, अनिहंसासञ्जाय — इमेहि, खो, भिक्खने, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु दिट्टेन धम्मे सुखं निहरित अनिवातं अनुपायासं अपिटळाहं, कायस्स भेदा परं मरणा सुगति पाटिकङ्क्षा" ति ।

२. घरहत्तसुत्तं

१. "छ, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय अभव्यो अरहत्तं सच्छि-कातुं । कतमे छ ? मानं, थोमानं, अतिमानं, प्रधिमानं, थम्भं, अति-10 निपातं – इमे खो, भिक्खवे, छ धम्मे अप्पहाय अभव्यो अरहत्तं सच्छि-कातुं ।

२. "छ, भिक्सवे, धम्मे पहाय भब्बो ग्ररहत्तं सच्छिकातुं। कतमे छ ? मानं, ग्रोमानं, ग्रतिमानं, ग्रधिमानं, थम्भं, ग्रतिनिपातं — इमे सो, भिक्सवे, छ धम्मे पहाय भब्बो ग्ररहत्तं सच्छिकातु" ति ।

३. उत्तरिमनुस्सधम्मसुत्तं

१. "छ, भिक्खवे, घम्मे ग्रणहाय ग्रमब्बो उत्तरिमनुस्सघम्मे' ग्रलमिरयञ्गाणदस्सनिवसेसं सिच्छिकातुं । कतमे छ ? मुहस्सच्चं , ग्रसम्पजञ्जां, इन्त्रियेसु अगुत्तद्वारतं, भोजने ग्रमत्तञ्ज्ञुतं, कुहनं, लपनं – इमे खो, भिक्खवे, छ धम्मे ग्रणहाय ग्रभब्बो उत्तरिमनुस्सघम्मं ग्रलमिरयञ्गाणदस्सनिवसेसं सिच्छकातुं ।

२. "छ, भिनखने, घम्मे पहाय भव्यो उत्तरिमनुस्सधम्मं झल-मरियञाणदस्सनिवसेसं सिच्छकातुं। कतमे छ ? मुद्रस्यच्चं, झसम्प-जञ्जं, इन्त्रियेसु झगुत्तद्वारतं, भोजने झमत्तञ्जूतं, कुहनं, लपनं – इसे खो, भिनखने, छ धम्मे पहाय भव्यो उत्तरिमनुस्सधम्मं झलमरियञाण-दस्सनिवसेसं सिच्छकातुं" ति ।

१. उत्तरिमनुस्तथम्मा - सी०, स्या०, रो० । २. मुद्रुसच्वं - सी०, स्या०, रो० ।

४. सुखसोमनस्समुत्तं

१. "छहि, भिनखवे, घम्मेहि समन्नागतो भिनखु दिट्टेव धम्मे सखसोमनस्सबहलो विहरति. योनि चस्स भारद्वा होति भासवानं खयाय । कतमेहि छहि ? इध. भिक्खवे. भिक्ख धम्मारामो होति. भावनारामो होति, पहानारामो होति, पविवेकारामो होति, ग्रब्या-वज्झारामो होति. निप्पपञ्चारामो होति । इमेहि खो, भिनखवे, छहि ⁵ धम्मेहि समन्नागतो भिक्लु दिट्टेव धम्मे सूखसोमनस्सबहलो विहरति, योनि चस्स ग्रारद्वा होति ग्रासवानं स्वयाया" ति ।

R. 431

B. 376

४. ग्रधिगमसत्तं

१. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रभब्बो ग्रन-धिगतं वा कूसलं धम्मं ग्रधिगन्तुं, ग्रधिगतं वा कूसलं धम्मं फातिं कातुं । कतमेहि छहि ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख न ग्रायक्सलो च होति, न 10 ग्रपायक्सलो च होति, न उपायक्सलो च होति. ग्रनधिगतानं कसलानं धम्मानं ग्रधिगमाय न छन्दं जनेति, ग्रधिगते कुसले धम्मे न ग्रारक्खति . सातच्चिकरियाय न सम्पादेति । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख ग्रभब्बो ग्रनधिगतं वा कुसलं धम्मं ग्रधिगन्तं, ग्रधिगत वा कुसलं धम्मं फाति कातं।

R. 432

15

२. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख भब्बो ग्रनधि-गतं वा कुसलं धम्मं अधिगन्तुं, अधिगतं वा कुसलं धम्मं फाति कातुं। कतमेहि छहि ? इध, भिक्खवे, भिक्ख ग्रायकुसलो च होति, ग्रपाय-कुसलो च होति, उपायकुसलो च होति, अनिधगतानं कुसलान धम्मानं ग्रधिगमाय छन्दं जनेति, ग्रधिगते कुसले धम्मे ग्रारक्लति, सातच्च- 20 किरियाय सम्पादेति । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख भव्बो ग्रनिधगतं वा कुसलं धम्मं ग्रधिगन्तं, ग्रधिगतं वा कुसलं घम्मं फाति कातुं" ति ।

१. मारबो - स्या०। २-२. फातिकत् - सी०; फाति कात् - स्या०, रो०। सारक्खति – सी॰, स्या॰, रो॰।

६. महन्तत्तसुत्तं

१. "ख्रहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु निवरस्सेव महत्ततां वेपुल्लतं पापुणाति धम्मेसु । कतमेहि छहि ? इस, भिक्खवे, भिक्खु झालोकबहुलो च होति योगबहुलो च वेदबहुलो च असन्तुट्टिबहुलो च अतिनिक्षत्तधुरो च कुसलेसु धम्मेसु उत्तरिं च पतारेति । इमेहि खो, अस्तिक्षवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु निवरस्सेव महत्तत्तं वेपुल्लतं पापुणाति धम्मेसुं ति ।

७. पठमनिरयसुत्तं

В. 377

- "छहि, भिक्खते, घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये । कतमेहि छहि ? पाणातिपाती होति, प्रदिन्नादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पापिच्छो च, मिच्छादिट्टि च ।
 इमेहि खो, भिक्खवे, छहि घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये ।
- २. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सग्मे । कतमेहि छहि ? पाणातिपाता पिटिविरतो होति, ब्रिटिन्ना-दाना पिटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति, मुसावादा उपिविरतो होति, ब्रिप्पच्छो च, सम्मादिट्टिच । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सग्मे" ति ।

दुतियनिरयसुसं

R. 433

- १. "छहि, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खतो एवं निरये। कतमेहि छहि ? पाणितिपाती'होति, ब्रदिश्चादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसानादी होति', लुद्धो च, पगब्भो च।
 20 इमेहि खो, भिक्खने, छहि धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये।
 - २. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सग्गे । कतमेहि छहि ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, ग्रदिन्ना-

१. महत्तं - स्य ० । २. उत्तर्रि - सी०, स्या०, रो० । ३-३. मुसावादी होति पिसुणवाची होति फस्सवाची होति सम्फप्पलापी होति - सी०, स्या०, रो० ।

R. 434

दाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसाबादा पटिविरतो होति, असुद्धो च, प्रप्याक्यो च । इमेहि को भिवसवे छहि चम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्सित्तो एवं सग्गे" ति ।

६. ग्रग्गधम्मसुतं

- १. "छहि, भिनखने, धम्मेहि समन्नागतो भिनखु अभव्बो अग्गं धम्मं अरहतं सच्छिकातुं। कतमेहि छहि ? इध, भिनखने, भिनखु ऽ अस्तद्धो होति, अहिरिको होति, अनोत्तप्पी' होति, कुसीतो' होति, रुप्पञ्जो होति, काये च जीविते च सापेनखो होति । इमेहि खो, भिनखने, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिनखु अभव्बो अग्गं धम्मं अरहत्त सच्छिकातुं।
- २. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु भव्बो ध्रमां १० धम्मं अग्हत्तं सिच्छकातुं । कतमेहि छहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो होति, हिरिमा होति, भ्रोत्तप्पी होति, भ्रारद्धविरियो होति, पञ्जवा होति, काये च जीविते च श्रनपेक्खो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भव्बो ग्रमां धम्मं अरहत्तं सच्छिकातुं" ति ।

१०. रत्तिदिवससूत्तं

- १. "छहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो या रित 15 वा दिवसो वा ध्रागच्छित हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो वृद्धि । कतमेहि छहि ? इध, भिक्खने, भिक्खु महिच्छो होति विघातवा असन्तुट्ठो इतरीतरचीवरिण्डपातसेनासनिगलानप्यच्यभेसण्जपरि-क्खारेन, अस्सद्धो होति, दुस्सीलो होति, कुसीतो होति, मुदुस्सित होति, दुप्पञ्जो होति । इमेहि खो, भिक्खने, छहि धम्मेहि समन्नागतस्स 20 भिक्खुनो या रित वा दिवसो वा आगच्छिति हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो वृद्धि ।
- २. "छहि, भिक्खने, धम्मेहि समझागतस्य भिक्खुनो या रित्त वा दिवसो वा धागच्छति वृद्धियेव पाटिकङ्क्का कुसलेखु धम्मेसु, नो परिहानि । कतमेहि छहि ? इष, भिक्खने, भिक्खु न महिच्छो होति 25

१. भनोत्तापी - सी०, री० । २--२. स्था० कोत्वके न दिस्सति ।

श्रविधातवा सन्तुद्दो इतरीतरचीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चथ-मेसज्जपरिक्खारेन, सद्धो होति, सीलवा होति, श्रारद्धविरियो होति, सतिमा होति, पञ्ज्ञवा होति । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समक्षागतस्स भिक्खुनो या रत्ति वा दिवसो वा श्रागच्छति वृद्धियेव 5 पाटिकक्का, कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानी" ति ।

ग्ररहत्तवम्गो ग्र**टुमो**ै।

तस्सुद्दानं

B 379, R 435 दुक्लं ग्ररहत्तं उत्तरि व, सुलं ग्रधिगमेन च । महन्तत्तं द्वयं निरये , ग्रग्गधम्मं च रत्तियो ति ।।

६. सीतिवग्गो

१. सीतिभावसुत्तं

१. "ख्रहि, भिक्खने, घरमेहि समन्नागतो भिक्खु अभब्बो अनुत्तरं सीतिभावं सच्छिकातुं । कतमेहि छहि ? इघ, भिक्खने, भिक्खु यहिम । समये वित्तं निग्गष्ट्राति, यहिम समये वित्तं निग्गष्ट्राति, यहिम समये वित्तं निग्गष्ट्राति, यहिम समये वित्तं न पग्गष्ट्राति, यहिम समये वित्तं सम्पहंसितब्बं तहिम समये वित्तं न सम्पहंसित, यहिम समये वित्तं अण्ड्यु-पेक्खितब्बं तहिम समये वित्तं न सम्पहंसित, यहिम समये वित्तं अण्ड्यु-पेक्खितब्बं तहिम समये वित्तं न अण्ड्युपेक्खिति, हीनाधिमुत्तिको च होति, सक्कायाभिरतो च । इमेहि खो, भिक्खने, छहि धम्मेहि समन्नागतो । भिक्खु अभव्बो अनुत्तरं सीतिभावं सच्छिकातुं ।

२. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भब्बो अनुत्तरं सीतिभावं सिन्छिकातुं । कतमेहि छहि ? इन, भिक्खने, भिक्खु यहिम समये कित्तं निग्गहेतब्बं तिस्म समये कित्तं निग्गहेतब्बं तिस्म समये कित्तं निग्गहेतब्बं तिस्म समये कित्तं पग्गहेतब्बं तिस्म समये कित्तं पग्गहेतब्बं तिस्म समये कित्तं पग्गहेतब्बं तिस्म समये कित्तं प्रक्षुपेक्ख- तब्बं तिस्म समये कित्तं अञ्क्षुपेक्ख- तब्बं तिस्म समये कित्तं अञ्क्षुपेक्खिन, यिस्म समये कित्तं अञ्क्षुपेक्खिन, विस्म समये कित्तं अञ्क्षुपेक्खिन, विस्म समये कित्तं अञ्क्षुपेक्खित, प्रणीतािष्ठमृत्तिको च होतिः,

१. ततियो – स्वा० । २. उत्तरि – सी०, रो० । ३–३. ० इयनिरये – सी०, रो०; महत्तद्वयनिरये – स्वा० । ४. रत्तिवा – स्वा० ।

R 437

निक्बानामिरतो च । इमेहि, लो, मिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख भक्बो अनुत्तरं सीतिभावं सच्छिकातुं" ति ।

२. ग्रावरणसुत्तं

१. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं ग्रमब्बो नियामं ग्रोक्निमृतुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि छहि ? कम्मावरणताय समन्नागतो होति, किलेसावरणताय समन्नागतो होति, किलेसावरणताय समन्नागतो होति, श्रस्सद्धो व होति, श्रच्छन्दिको च, दुप्पञ्जो च । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं ग्रमब्बो नियामं श्रोक्किमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं ।

२. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो सुणन्तो सद्धम्मं भव्यो नियामं स्रोवकमित् कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्त । कत्मेहि छहि ? न 10 कम्मावरणताय समक्षागतो होति, न किलेसावरणताय समक्षागतो होति, न विपाकावरणताय समक्षागतो होति, सद्धो च होति, छन्दिको च, पञ्चवा च । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समक्षागतो सुणन्तो सद्धम्मं भव्यो नियामं स्रोककमित् कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं" ति ।

३. बोरोपितसुत्तं

१ "छहि, भिक्खवे, धर्मोह समल्लागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं प्रश्चो नियामं श्रोक्कमित् कुसलेषु धम्मेषु सम्मत्त । कतमेहि छहि ? माता जीविता वोरोपिता होति, पिता जीविता वोरोपितो होति, प्ररहे जीविता वोरोपितो होति, तथागतस्स दुट्टेन चित्तेन लोहितं उप्पादितं होति, सङ्घो भिन्नो होति, तथागतस्स दुट्टेन चित्तेन लोहितं उप्पादितं होति, सङ्घो भिन्नो होति, तुष्पञ्चो होति जळो एळमूगो । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं ग्रभव्बो 20 नियामं श्रोक्कमित् कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं ।

२. "छहि, भिक्खने, घम्मेहि समक्षागतो सुणन्तो सद्धम्मं भब्बो नियामं भ्रोक्कमित्तुं कुसलेसु घम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि छहि ? न माता जीविता वोरोपिता होति, न पिता जीविता वोरोपितो होति, न भ्ररहं जीविता वोरोपितो होति, न तथागतस्स दुट्टेन चित्तेन लोहितं 23

१. भरहा – सी०, स्था०, ो०।

381

उप्प्रादितं होति, न सङ्को भिन्नो होति, पञ्चावा होति प्रजळो अनेळमूगो । इमेहि खो, भिनखवे, खहि धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्मं मब्बो निवामं ग्रोक्कमित्तं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं' ति ।

४. सुस्यूसतिसुत्तं

१. "छहि, भिनखने, धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं अभव्यो नियामं भ्रोनकमितुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमेहि छहि ? तथागतप्यवेदिते धम्मविनये देसियमाने न सुस्सूसति, न स्रोतं भ्रोदहृति. न भ्रञ्जा चित्तं उपट्टापेति, अत्यं गण्हाति, अत्यं रिञ्चिति, अतनु-लोमिकाय खन्तिया समन्नागतो होति । इमेहि खो, भिनखने, छहि धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो पि सद्धम्मं अभव्यो नियामं भ्रोनकमितुं । कुसलेसु धम्मेसु सम्मतं ।

र. "छहि, भिक्खवे, घम्मोह समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्म भब्बो नियामं श्रोक्किमतुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं । कतमिहि छहि ? तथा-गतप्पवेदिते धम्मविनये देसियमाने सुस्सुसित, सोतं श्रोदहित, श्रञ्जा वित्तं उपट्टापेति, श्रत्थं गण्हाति, श्रनत्थं रिञ्चित, श्रनुलोमिकाय खन्तिया । समन्नागतो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो सुणन्तो सद्धम्मं भब्बो नियामं श्रोक्किसतुं कुसलेसु धम्मेसु सम्मत्तं" ति ।

५. ग्रप्पहायसुत्तं

R 438

१. "छ, भिन्खने, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो विद्विसम्पदं सच्छि-कातुं । कतमे छ ? सन्कायदिद्वि, विचिकिच्छं, सीलब्बतपरामासं, ग्रपायगमनीयं रागं, ग्रपायगमनीयं रोसं, ग्रपायगमनीयं मोहं ~ इमे 20 सो, भिन्सने, छ धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो विद्विसम्पदं सच्छिकातुं ।

२ "छ, भिक्खने, घम्मे पहाय भब्बो दिट्टिसम्पदं सच्छिकातुं। कतमे छ ? सक्कायदिट्टि, विचिकिच्छं, सीलब्बतपरामासं, अपाय-यमनीयं रागं, अपायगमनीयं दोसं, अपायगमनीयं मोहं — इमे खो, भिक्खने, छ धम्मे पहाय भव्बो दिट्टिसम्पदं सच्छिकातुं" ति।

१. उपद्रुपेति - सी०, स्था०, रो० । २. झपायगमणियं - सी०; झपायगमनियं - स्था०, रो० ।

६. यहीनसूत्तं

१. "छ्रियमे, भिक्खने, धम्मा दिट्टिसम्पन्नस्य पुन्मालस्स पहीना । कतमे छ ? सक्कायदिट्ठि, विचिकिच्छा, सीलब्बतपरामासो, प्रपायगमनीयो रागो, ग्रपायगमनीयो दौसी, ग्रपायगमनीयो मोहो — इमे खो, भिक्खने, छ धम्मा दिट्टिसम्पन्नस्स पुन्मालस्स पहीना" ति ।

७. ग्रभव्यसूत्तं

१. "छ, भिक्खवे, धम्मे ग्रभव्बो दिट्ठिसम्पन्नो पुग्गलो उप्पा- व देतुं । कतमे छ ? सक्कायदिट्ठि, विचिकिच्छं, सीलव्बतपरामासं, ग्रपाय-गमनीयं रागं, ग्रपायगमनीयं दोसं, ग्रपायगमनीयं मोहं – इमे खो, भिक्खवे, छ धम्मे ग्रभव्बो दिट्ठिसम्पन्नो पुग्गलो उप्पादेतुं" ति ।

पठमग्रभब्बट्टानसुत्तं

१. "छियमानि, भिक्खवे, ग्रमब्बट्टानानि । कतमानि छ ? ग्रमब्बो दिट्टिसम्पन्नो पुग्गलो सत्यिरि मगारवो विहरित्तुं ग्रप्पतिस्सो, 10 ह 438 ग्रमब्बो दिट्टिसम्पन्नो पुग्गलो धम्मे अगारवो विहरित्तुं ग्रप्पतिस्सो, ग्रमब्बो दिट्टिसम्पन्नो पुग्गलो सञ्च अगारवो विहरित्तुं ग्रप्पतिस्सो, ग्रमब्बो दिट्टिसम्पन्नो पुग्गलो सिक्खाय अगारवो विहरित्तुं ग्रप्पतिस्सो, ग्रमब्बो दिट्टिसम्पन्नो पुग्गलो ग्रमागमनीयं वत्युं पच्चागन्तुं, ग्रभब्बो दिट्टिसम्पन्नो पुग्गलो ग्रट्टमं भवं निब्बत्तेतुं । इमानि खो, भिक्खवे, छ्वे 15 ग्रमब्बट्टानानी" ति ।

६. दुतियग्रभव्बद्वानसुत्तं

१. "छ्रियमानि, भिक्सवे, अभब्बट्टानानि । कतमानि छ ? अभब्बो विट्ठिसम्पन्नो पुग्गलो कञ्चि सङ्खारं निच्चतो उपगन्तुं, अभब्बो विट्ठिसम्पन्नो पुग्गलो कञ्चि सङ्खारं सुखतो उपगन्तुं, अभब्बो विट्ठि-सम्पन्नो पुग्गलो कञ्चि धम्मं अत्ततो उपगन्तुं, अभब्बो विट्ठिसम्पन्नो 20 पुग्गलो अनन्तरियं कम्मं कातुं, अभब्बो विट्ठिसम्पन्नो पुगालो कोतृहल-

१. स्था॰, रो॰ पोत्वकेसु नित्य । २-२. बानन्तरियकम्मं - सी॰; बनन्तरियकम्मं - स्था॰, रो॰ ।

20.00

R 440 10

20

मञ्जलेन सुद्धि पञ्चागन्तुं, स्रभव्बो दिट्ठिसम्पन्नो पुग्गलो इतो बहिद्धा दिक्खणेय्यं गवेसितुं । इमानि खो, भिक्खने, छ स्रभव्बट्टानानी" ति ।

१०. ततियग्रभब्बद्वानसूत्तं

१. "ख्रियमानि, भिक्खवे, श्रभब्बट्टानानि । कतमानि छ ? श्रभब्बो विद्विसम्पन्नो पुग्गलो मातरं जीविता बोरोपेतुं, श्रभब्बो विद्वि-इसम्पन्नो पुग्गलो पितरं जीविता बोरोपेतुं, श्रभब्बो विद्विसम्पन्नो पुग्गलो अरहन्तं जीविता बोरोपेतुं, श्रभब्बो विद्विसम्पन्नो पुग्गलो तथागतस्स दुद्वेन चित्तेन लोहितं उप्पादेतुं, श्रभब्बो विद्विसम्पन्नो पुग्गलो सङ्घं भिन्दितुं, श्रभब्बो विद्विसम्पन्नो पुग्गलो श्रञ्ञं सत्थारं उद्दिसितुं। इमानि खो, भिक्खवे, छ श्रभब्बट्टानानी" ति ।

११. चतुत्थग्रभञ्बद्वानसुत्तं

१. "ख्रियमानि, भिनखते, अभव्बद्वानानि । कतमानि छ ? अभव्बो दिद्विसम्पन्नो पुगालो सयङ्कतं सुखदुक्खं पच्चागन्तुं, अभव्बो दिद्विसम्पन्नो पुगालो सयङ्कतं सुखदुक्खं पच्चागन्तुं, अभव्बो दिद्विसम्पन्नो पुगालो सयङ्कतं च परङ्कतं च सुखदुक्खं पच्चागन्तुं, अभव्बो दिद्विसम्पन्नो पुगालो असयङ्कारं अधिच्चसमुप्पन्नं सुखदुक्खं पच्चागन्तुं, अभव्बो दिद्विसम्पन्नो पुगालो अपरङ्कारं अधिच्चसमुप्पन्नं सुखदुक्खं पच्चागन्तुं, अभव्बो दिद्विसम्पन्नो पुगालो अपरङ्कारं अधिच्चसमुप्पन्नं सुखदुक्खं पच्चागन्तुं । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, दिद्विसम्पन्नास्त पुगालस्स दुगानस्त हेतु च सुदिद्वे हेतुसमुप्पन्ना च धम्मा । इमानि खो, भिक्खवे, छ अभव्बद्वानानी' ति ।

सीतिवम्गो नवमो ।

तस्सुद्दानं

सीतिभावं^र श्रावरणं, वोरोपिता सुसूसति । श्रप्पहाय पहीनाभब्बो, तट्ठाना चतुरो पि चा ति^र ।।

परकत – स्था०। २. प्रपरकार – स्था०। ३. चतुत्वो – स्था०
 ४-४. सीति मन्त्रो प्रावप्पता सुस्पूता प्रकृत्वि।
 पहातन्वे पहीना वे उप्पादेवलं सत्विर।
 कञ्जि सङ्घर भावति समझकतेन वमा ति।। – सी०, स्था०, रो०;

१०. ञ्रानिसंसवग्गो

१. पातुभावसुत्तं

१. "खन्नं, भिक्खवे, पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि । कतमेसं खन्नं ? तथागतस्स भरहतो सम्मासम्बुदस्स पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि, तथागतप्पवेदितस्स धम्मविनयस्स देसेता पुग्गलो दुल्लभो लोकस्मि, ग्रारियायतने पच्चाजाति दुल्लभा लोकस्मि, इन्द्रियानं ग्रवेकल्लता दुल्लभा लोकस्मि, ग्रजळता अनेळमूगता दुल्लभा लोकस्मि, कुसले उ घम्मे छन्दो दुल्लभो लोकस्मि । इमेसं खो, भिक्खवे, छन्नं पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि" ति ।

२. ग्रानिसंससूत्तं

१. "ख्रियमे, भिक्खवे, ग्रानिसंसा सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय। कतमे छ ? सद्धम्मनियतो होति, ग्रपरिहानधम्मो होति, परियन्त-कतस्स दुक्खं होति', ग्रसाधारणेन आणेन समन्नागतो होति, हेतु वस्स 10 सुदिद्वो, हेतुसमुप्पन्ना च धम्मा । इमे खो, भिक्खवे, छ ग्रानिसंसा सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाया" ति ।

३. ग्रनिच्चसुत्तं

१. "सो वत, भिक्खने, भिक्खु कञ्चि सङ्खार निच्चतो समनु-पस्सन्तो श्रनुलोमिकाय खन्तिया समन्नागतो भिक्सति' ति नेतं ठानं विज्जिति । 'श्रनुलोमिकाय खन्तिया ग्रसमन्नागतो सम्मत्तनियामं ग्रोकक- 15 मिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जिति । 'सम्मत्तनियामं ग्रनोक्कममानो सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं वा ग्रनागामिफलं वा ग्ररहत्तं वा सच्छिकरिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जित ।

२. "शो वत, भिक्खवे, भिक्खु सब्बसङ्कारें ग्रनिच्चतो समतु-पस्सन्तो ग्रनुलोमिकाय खन्तिया समन्नागतो भविस्सती' ति ठानमेतं 20 विज्जति । 'श्रनुलोमिकाय खन्तिया समन्नागतो सम्मत्तनियामं ग्रोक्क-मिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सम्मत्तनियामं ग्रोक्कममानो सोता-

१-१. पच्चाजातो दुस्तमो - स्या० । २-२. कुसलबम्मच्छल्दो - सी०, स्या० रो० ३. न होति - सी०, स्या०, १० । ४. सब्बसङ्खारं - सी०, रो० । 8 985

पत्तिफलं वा सकदागामिफलं वा श्रनागामिफलं वा श्ररहतं वा सच्छि-करिस्सती' ति ठानमेतं विज्जती'' ति ।

४. दुक्ससुत्तं

"सो वत, भिक्खवे, भिक्खु कञ्चि सङ्खारं सुखतो समनुपस्सन्तो ... पे०... सब्बसङ्खारे दुक्खतो समनुपस्सन्तो ... पे०... ठानमेतं विज्जति" ।

४ ग्रनसमुत्तं

"सो वत, भिक्खवे, भिक्खु किन्च धम्मं अत्ततो समनुपस्सन्तो ... पे०... सब्बधम्मे अनत्ततो समनुपस्सन्तो ... पे०... ठानमेतं विज्जति"।

६. निब्बानसूत्तं

- "सो वत, भिक्खवे, भिक्खु निब्बानं दुक्खतो समनुपरसन्तो अनुलामिकाय खन्तिया समन्नागतो भिवस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । 'अनुलोमिकाय खन्तिया असमन्नागतो सम्मत्तनियामं श्रोक्कमिस्सती'
 ति नेतं ठानं विज्जति । 'सम्मत्तनियामं श्रानेक्कममानो सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं वा अनागामिफलं वा अरहत्त वा सच्छिकरिस्सती'
 ति नेतं ठानं विज्जति ।
- "सो वत, भिक्खवे, भिक्खु निब्बानं सुखतो समनुपरसन्तो अनुलोमिकाय खन्तिया समन्नापनो भिवस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
 'अनुलोमिकाय खन्तिया समन्नागतो सम्मत्तियामं श्रोक्कमिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 'सम्मत्तियाम श्रोक्कममानो सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं वा अनागामिफलं वा अरहत्तं वा सच्छिकरिस्सती' ति ठानमेतं विज्जती' ति ।

७. ग्रनवत्थितसुत्तं

"छ, भिक्खने, ग्रानिसंसे सम्पस्समानेन श्रलमेव भिक्खुन।
 सब्बसङ्खारेसु ग्रनीधि करित्वा ग्रनिच्चसञ्ज्ञा उपट्ठापेतुं। कतमे छ ?
 'सब्बसङ्खारा च मे ग्रनवित्यता' खायिस्सन्ति, सब्बज्ञोके च मे मनो

R. 443

१. सब्बचम्मं - सी०, रो॰ । २ धनवट्टिततो - सी०, स्वा०, रो० ।

R 444

20

B. 387

नाभिरमिस्सति, सब्बसोका च मे मनो बुद्रहिस्सति, निब्बानपोणं च मे मानसं भविस्सति, संयोजना च मे पहानं गण्डिस्सिति, परमेन च सामञ्जेन समझागतो भविस्सामी' ति । इमे खो, भिक्खने, छ म्रानिसंसे सम्परसमानेन प्रलमेव भिक्खना सब्बसङ्खारेसु म्रानीच करित्वा म्रानिक्वसञ्जा पर्याप्ते'' ति ।

द. उक्खितासिकसूत्तं

१. "छ, भिनखने, प्रानिसंसे सम्परसमानेन ग्रलमेन भिनखुना सब्बसङ्खारेसु अनीधि करित्वा दुन्छसञ्जां उपट्ठापेतुं। कतमे छ ? 'सब्बसङ्खारेसु च मे निब्बदसञ्जां पच्चुपट्टिता भिनस्सति, सेय्य-यापि उनिखतासिके वधके। सब्बलोका च मे मनी नुद्रहिस्सति, निब्बाने च सन्तदस्सानी भिनस्सामि, श्रनुसया च मे समुग्धातं गच्छिस्सन्ति, ।० किच्चकारी च भिनस्सामि, सत्था च मे परिचिण्णो भिनस्सति मेत्ता-वतायां ति। इमे खो, भिनखने, छ ग्रानिसंसे सम्परसमानेन अलमेव भिनखुना सब्बसङ्खारेसु अनोधि करित्वा दुन्छस्य उपट्रापेतुं" ति।

६. श्रतम्मयसुत्तं

१. "छ, भिक्खने, म्रानिसंसे सम्पस्समानेन म्रलमेव भिक्खुना सब्बथम्मेसु ग्रनोधि करित्वा ग्रनत्तसञ्ञां उपट्ठापेतुं। कतमे छ ? सब्बलोके च ग्रतम्मयो भिवस्सामि, श्रहङ्कारा च मे उपरुज्जिस्सन्ति, ममङ्कारा च मे उपरुज्जिस्सन्ति, ग्रसाधारणेन च ञाणेन समन्नागतो भिवस्सामि, हेतु च मे सुविद्वो भिवस्सिति, हेतुसमुप्पन्ना च धम्मा। इमे खो, भिक्खने, छ ग्रानिसंसे सम्पस्समानेन ग्रतमेव भिक्खुना सब्बधम्मेसु ग्रनोधि करित्वा ग्रनत्तसञ्जां उपट्रापेतुं" ति।

१०. भवसुत्तं

 १. "तयोमे, भिक्खने, भवा पहातब्बा, तीसु सिक्खासु सिक्खि-तब्बं। कतमे तयो भवा पहातब्बा? कामभवी, रूपभवी, श्ररूपभवी
 - इमे तयो भवा पहातब्बा। कतमासु तीसु सिक्खासु सिक्खितब्बं?

१ गच्छन्ति – सी॰, स्था॰, रो॰ । २. निब्बाणसञ्ज्ञा – सी॰; निब्बामसञ्ज्ञा – स्था॰, रो॰ ।

.. 445

15

B. 388

R. 446

अधिसीलसिक्काय, अधिचित्तसिक्काय, अधिपञ्ञासिक्काय — इमासु तीसु सिक्कासु सिक्कितब्बं । यतो को, भिक्क्षवे, भिक्कुनो इमे तयो भवा पहीना होन्ति, इमासु च तीसु सिक्कासु सिक्कितसिक्को होति — अयं बुच्चति, भिक्क्षवे, भिक्कु अच्छेच्छि तण्हं, विवत्तयि संयोजनं, सम्मा मानाभिसमया अन्तमकासि दुक्कस्सा" ति ।

११. तण्हासुत्तं

१. "तिस्सो इमा, भिक्खवे, तण्हा पहातब्बा तथो च माना । कतमा तिस्सो तण्हा पहातब्बा? कामतण्हा, भवतण्हा, विभवतण्हा – इमा तिस्सो तण्हा पहातब्बा। कतमे तथो माना पहातब्बा? मानो, श्रोमानो, श्रतिमानो – इमे तथो माना पहातब्बा। यतो खो, भिक्खवे, 10 भिक्खुनो इमा तिस्सो तण्हा पहीना होन्ति इमे च तथो माना। श्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, भिक्खु श्रच्छुंच्छि तण्हं, विवत्तिय संयोजनं, सम्मा मानाभिसमया श्रन्तमकासि दुक्खस्सा" ति।

आनिसंसवग्गो दसमो^९।

तस्सुद्दानं

पातुभावो म्रानिसंसो, म्रनिच्चदुक्सम्रनत्ततो । निब्बानं मनवित्य , उक्सितासि मतम्मयो ।

भवाहतण्हायेका दसा ति ।।

दतियो पण्णासको समसो।

११. तिकवग्गो

१. रागसुत्तं

१. "तथोमे, भिक्खवे, धम्मा । कतमे तयो ? रागो, दोसो, मोहो – इमे खो, भिक्खवे, तयो घम्मा । इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं घम्मानं पहानाय तयो घम्मा भावेतब्बा । कतमे तयो ? रागस्स

१. पञ्चमो – स्या० । ः प्रतिच्यं दुस्तमनत्ततो – सी०, स्या०, रो० । १. तदौ-धनोवि संबुता – सी०, रो०; तयो अनोदिसं –स्या० । ४–४. उत्तामवा तच्हाय ते दसाति – स्या०; अवतच्हाय ते दसाति – सी०, रो० ।

10

पहानाय ग्रसमा भावेतब्बा, दोसस्स पहानाय मेत्ता भावेतब्बा, मोहस्स पहानाय पञ्जा भावेतब्बा। इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं धम्मानं पद्रानाय इसे तयो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

२. दृष्चरितसूत्तं

१. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मा । कतमे तयो ? कायदुच्चरितं, वचीदच्चरितं. मनोदच्चरितं - इमे खो. भिक्खवे. तयो धम्मा । इमेसं 5 खो. भिक्खवे. तिण्णं धम्मानं पदानाय तथा धम्मा भावेतब्बा । कतमे तयो ? कायदुच्चरितस्स पहानाय कायसूचरितं भावेतब्बं, वचीदच्चरि-तस्स पहानाय वचीसचरितं भावेतब्बं, मनोदच्चरितस्स पहानाय मनो-सचरितं भावेतब्बं । इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं धम्मानं पहानाय इमे नयो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

३. वितक्कसत्तं

१. "तयोमे. भिक्खवे. धम्मा । कतमे तयो ? कामवितक्को. ब्यापादवितक्को. विहिंसावितक्को - इमे खो, भिक्खवे. तयो धम्मा । इमेसं खो. भिक्खवे. तिण्णं धम्मानं पहानाय तयो धम्मा भावेतव्बा । कतमे तयो ? कामवितन्कस्स पहानाय नेक्खम्मवितक्को भावेतब्बो, ब्यापादवितक्कस्स पहानाय अब्यापादवितक्को भावेतब्बो, विहिसा- 15 वितक्कस्य पदानाय ग्रविद्रिसावितक्को भावेतब्बो । इमेसं खो. भिक्खवे. तिण्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

४. सञ्जासत्तं

१. "तयोमे, भिनखवे, घम्मा । कतमे तयो ? कामसञ्जा, ब्यापादसञ्जा, विहिंसासञ्जा – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मा । इमेसं खो. भिक्खवे. तिण्णं धम्मानं पहानाय तयो धम्मा भावेतब्बा । 20 कतमे तयो ? कामसञ्जाय पहानाय नेक्खम्मसञ्जा भावेतब्बा. ब्यापाद-सञ्जाय पहानाय म्रव्यापादसञ्जा भावेतब्बा, विहिंसासञ्जाय पहा-नाय अविहिंसासञ्जा भावेतब्बा । इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

५. बातुसुत्तं

१. "तयोमे, भिनस्त्रने, धम्मा । कतमे तयो ? कामधातु, व्यापादधातु, विहिसाधातु — इमे सो, भिनस्त्रने, तयो धम्मा । इमेसं सो, भिनस्त्रने, तयो धम्मा । इमेसं सो, भिनस्त्रने, तिणां धम्मा पहानाय तयो धम्मा भावेतव्वा । कतमे तयो ? कामधातुया पहानाय नेनस्त्रम्भष्ठातु भावेतव्वा, व्यापादधातुया पहानाय भेवितव्वा, विहिसाधातुया पहानाय श्रविहिसाधातुया पहानाय श्रविहिसाधातुया पहानाय श्रविहिसाधातु भावेतव्वा । इसेसं सो, भिनस्त्रने, तिण्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतव्वा । इसेसं सो, भिनस्त्रने, तिण्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतव्वा ।

६. ग्रस्सादसुत्तं

"तयोमे, भिक्खवे, धम्मा। कतमे तयो ? श्रस्साददिट्ठि, श्रतानुदिट्ठि, मिच्छादिट्ठि – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मा। इमेसं खो,
 भिक्खवे, तिण्णं धम्मानं पहानाय तयो धम्मा भावेतब्बा। कतमे तयो ?
 श्रस्साददिट्ठिया पहानाय श्रनिच्चसञ्जा भावेतब्बा, श्रत्तानुदिट्ठिया पहानाय श्रनत्तसञ्जा भावेतब्बा, मिच्छादिट्ठिया पहानाय सम्मादिट्ठि भावेतब्बा। इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतब्बा" ति।

७. ग्ररतिसूत्तं

R. 448 15 १. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मा । कतमे तयो ? ग्ररित, विहिंसा, ग्रधम्मचिरया — इमे खो, भिक्खवे, तयो घम्मा । इमेसं खो, भिक्खवे, तियो घम्मा । इमेसं खो, भिक्खवे, तिरणं घम्मानं पहानाय तयो घम्मा भावेतब्बा । कतमे तयो ? ग्ररितया पहानाय पृदिता भावेतब्बा, विहेसाय पहानाय श्रविविधा भावेतब्बा ।
 इसे भावेतब्बा, ग्रधम्मचिरयाय पहानाय घम्मचिरया भावेतब्बा ।
 इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं घम्मानं पहानाय इमे तयो घम्मा भावेतब्बा" ति ।

द. सन्तुद्वितासुत्तं

१. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मा । कतमे तयो ? ग्रसन्तुद्विता, ग्रसम्पज्ञ्ञा, महिच्छता – इमे खो, भिक्खवे, तयो घम्मा । इमेसं

१ विहिंसाय - स्या॰, रो॰।

स्रो, भिक्सबे, तिष्णं धम्मानं पहानाय तथो धम्मा भावेतब्बा । कतमे तयो ? धसन्तुद्विताय पहानाय सन्तुद्विता भावेतब्बा, असम्पजञ्जास्स पहानाय सम्पजञ्जा भावेतब्बा, महिन्छताय पहानाय सम्पज्ञा भावेतब्बा । इमेसं स्रो, भिक्सबे , तिष्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतब्बा । ति

६. दोवचस्सतासुत्तं

१. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मा । कतमे तयो ? दोवचस्सता, पापमित्तता, चेतसो विक्खेपो – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मा । इमेसं खो, भिक्खवे, तिष्णं धम्मानं पहानाय तयो धम्मा भावेतब्बा । कतमे तयो ? दोवचस्सताय पहानाय सोवचस्सता भावेतब्बा, पापमित्तताय पहानाय कल्याणमित्तता भावेतब्बा, चेतसो विक्खेपस्स पहानाय आना-पानस्सति भावेतब्बा । इमेसं खो, भिक्खवे, तिष्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

१०. उद्धच्चसुत्तं

१. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मा । कतमे तयो ? उद्धच्चं, ग्रसंवरो, पमादो — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मा । इमेसं खो, भिक्खवे, तिष्णं धम्मानं पहानाय तयो धम्मा भावेतब्बा । कतमे तयो ? उद्ध- 15 च्चस्स पहानाय समयो भावेतब्बो, ग्रसंवरस्स पहानाय संवरो भावेतब्बो, पमादस्स पहानाय ग्रप्पमादो भावेतब्बो । इमेसं खो, भिक्खवे, तिष्णं धम्मानं पहानाय इमे तयो धम्मा भावेतब्बा" ति ।

तिकवस्मो एकादसमो ।

B 391

20

तस्सुद्दानं

रागदुज्बरितवितक्क, सञ्जा धातू ति वृज्वति । भ्रस्सादभरतितुद्धि, दुवे 'च उद्धन्चेन 'वग्गो ति ।।

१. पठमौ - स्या॰ । २. पवुच्चति - स्या॰ । ३-३. दोवच ० - रो॰ ।

१२. सामञ्जवग्गो'

१. कायानुपस्सीसूत्तं

१. "छ, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्यहाय ग्रभव्बो काये कायानुपस्सी विहरित्तुं । कतमे छ ? कम्मारामतं, मस्सारामतं, निद्दारामतं, सङ्ग-णिकारामतं, इन्द्रियेसु अगुत्तद्वारतं, भोजने अमत्तञ्जूतं – इमे खो, भिक्खवे, छ धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्बो काये कायानुपस्सी विहरित्तुं ।

२. "छ, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्बो काये कायानुपस्सी विहरितुं। कतमे छ ? कम्मारामतं, भस्सारामतं, निहारामतं, सङ्गणि-कारामतं, इन्द्रियेसु प्रगुत्तहारतं, भोजने भमत्तञ्जुतं – इमे खो, भिक्खवे, छ धम्मे पहाय भव्बो काये कायानुपस्सी विहरितुं" ति।

२. धम्मानुपस्सीसुत्तं

१. "छ, भिक्खते, धम्मे अप्पहाय अभव्वो अज्झतं काये ... पे०... । विह्वा काये ... पे०... अज्झतं विद्वासु ... पे०... अज्झतं वेदनासु ... पे०... अज्झतं वेदनासु ... पे०... अज्झतं वेदनासु ... पे०... अज्झतं वेदनासु ... पे०... अज्झतं विद्वा वेदनासु ... पे०... अज्झतं वित्ते ... पे०... अज्झतं व्यम्भेसु ... पे०... अज्झतं व्यम्भेसु ... पे०... अज्झतं व्यम्मेसु अम्मानुपस्सी विहरितुं । कतं च व्य क्ष्मानुपस्ती विहरितुं । कार्य अञ्चतं अज्ञतं अपन्य अपनाव्य विद्वा व्यम्मेसु व्यम्मानुपस्ती विहरितुं । कार्य पहाय भव्बो अज्ञतः विद्वा व्यम्मे व्याप्त व्याप्त विद्वा व्यम्मे व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त विद्वा व्याप्त व्याप्त विद्वा विद्वा व्याप्त विद्वा व्याप्त विद्वा व

३. तपुस्ससुर्त्त

१. "खहि, भिनखने, धम्मेहि समन्नागतो तपुस्सो गहगति तथा-गते निटुङ्गतो अमतहसो अमतं सिच्छिकत्वा इरियति । कतमेहि छहि ? ३. ४०। २० बुढे धवेच्चप्पसादेन, धम्मे धवेच्चप्पसादेन, सङ्खे धवेच्चप्पसादेन, अरियेन सीलेन, अरियेन ञाणेन, अरियाय विमुत्तिया — इमेहि खो, भिनखने, छहि धम्मेहि समन्नागतो तपुस्तो गहपति तथागते निटुङ्गतो धमतहसो समतं सिच्छकत्वा इरियती" ति ।

१. बग्गासङ्गहिसा सुत्तन्ता - स्था० ।

४-२३ भल्लिकाविस्तानि

१-२०. "छहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिल्लको गह्पति ... पे०... सुदत्तो गह्पति अनाथिपिष्डको ... विक्तो गह्पति भिष्डका-सिष्डको ... हत्थको आळवको ... महानामो सक्को ... उग्गो गह्पति वेसालिको ... उग्गतो गह्पति ... सूरो भम्बट्टो ... जीवको कोमार-भच्चो ... नकुलिपता गह्पति ... त्वकिषणको गह्पति ... पूरणो गह्पति .. इसिदत्तो गह्पति ... तकिषणको गह्पति ... पूरणो गह्पति ... विजय-माहिको गह्पति ... सम्बानो गह्पति ... विवयो गह्पति ... प्रत्यो गह्पति ... प्रत्यो उपासको ... अरिट्टो उपासको ... अरिट्टो उपासको ... अरिट्टो उपासको ... सारमा उपासको तथागते निट्ठञ्जतो अमतद्द्यो अमन् सम्मे अवेच्चप्यसादेन, सङ्घे अवेच्चप्यसादेन, अरियेन सीलेन, अरियेन ञाणेन, 10 अरिया विम्तिसको ... इसेहि को, भिन्छवे, छहि धम्मेहि समन्नागतो सारमा उपासको तथागते निट्ठञ्जतो अमतद्द्यो अमतं सिच्छकत्वा इरियति" ति ।

सामञ्जावग्गो द्वादसमो ।

25

१३. रागपेय्यालं

 "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय छ धम्मा भावेतब्बा। B 393 कतमे छ ? दस्सनानृत्तरियं, सवनानृत्तरियं, नाभानृत्तरियं, सिक्खा- 15 R. 492 नृत्तरियं, पारिचरियानृत्तरियं, ग्रनुस्सतानृत्तरियं — रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय इमे छ धम्मा भावेतब्बा" ति ।

"रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभञ्ञाय छ घम्मा भावेतब्बा ।
 कतमे छ ? बुद्धानुस्सित, धम्मानुस्सित, सङ्घानुस्सित, सीलानुस्सित,
 चागानुस्सिति, देवतानुस्सित – रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभञ्ञाय इमे छ 20
 धम्मा भावेतब्बा" ति ।

इ. "रागस्स, भिक्खने, प्रभिञ्ञाय छ घम्मा भानेतब्बा। कतमे छ ? ग्रनिच्चसञ्जा, ग्रनिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्खे ग्रनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा – रागस्स, भिक्खने, ग्रमिञ्जाय इमे छ धम्मा भानेतब्बा" ति ।

१. विजयो - सी०, स्था०, रो०। २ विजयमहितो - सी०, स्था०, रो०। ३. सावको - स्था०।

४-३०. "रागस्स, भिक्खवे, परिञ्ञाय ...पे०... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्गाय ख्रे धम्मा भावेतब्बा"।

३१-४१०. "दोसस्स ...पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उपनाहस्स 5 ... मक्खस्स ... पळासस्से ... इस्साय ... मच्छिरयस्स ... मायाय ... साठे-व्यस्से ... धम्भस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... प्रतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स अभिञ्ञाय ... पे०.... परिञ्ञाय ... परिक्थयाय ... पहनाय ... ख्याय वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे छ धम्मा भावेतब्बा" ति ।

इदमवोच भगवा । ग्रत्तमना ते भिक्खू भगवतो भासितं ग्रभि-नन्दुं ति ।

रागपेय्यालं निट्ठितं ।

छन्कनिपातो निद्वितो ।

७. सत्तकनिपातो

१ धनवग्गो

१. पठमपियसत्तं

१. एवं में सूतं । एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ग्रनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे । तत्र खो भगवा भिक्ख ग्रामन्तेसि -"भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्ख भगवतो पच्चस्सोसं । भगवा एतदवोच --

B. 395. R. vol.IV:1

- २. "सत्तिहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सब्रह्मचारीनं 5 ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च। कतमेहि सत्ति ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख लाभकामो च होति, सक्कारकामो च होति, ग्रनवञ्जात्तिकामो च होति, ग्रहिरिको च होति, ग्रनोत्तप्पी च, पापिच्छो च, मिच्छादिट्टि च। इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख सद्रह्मचारीन ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु 10 च ग्रभावनीयो च।
- ३. "सत्तिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति, मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि सत्ति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख न लाभकामी च होति, न सक्कारकामी च होति, न ग्रनवञ्ज्ञात्तिकामो च होति, हिरीमा च होति, ग्रोत्तप्पी च, ग्रप्प- 15 B. 396 च्छो च. सम्मादिदि च । इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख सब्बह्मचारीन पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति ।

R 2

२. दृतियपियसूत्तं

१. "सत्तहि, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो भिक्ख् सब्रह्मचारीनं ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च। कतमेहि सत्ति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु लाभकामी च होति, सक्कारकामी च 20 होति, ग्रनवञ्जतिकामो च होति, ग्रहिरिको च होति, ग्रनोत्तप्पी च, इस्सकी च. मच्छरी च । इमेहि खो. भिक्खवे. सत्तहि धम्मेहि समन्नागतो

१. स्या॰, रो॰ पोत्मकेसु नत्यि । २. हिरिमा - रो॰ ।

15

20

B 397

भिक्क्षु सब्रह्मचारीनं अप्यियो च होति अमनापो च अगरु च अभावनीयो च।

२. "सत्तिह, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि सत्तिह ? इस, भिक्खने, भिक्खु न लाभकामो च होति, न सक्कारकामो च होति, न अनवञ्जत्तिकामो च होति, हिरीमा च होति, ब्रोत्तप्पी च, श्रनिस्सुकी च, श्रमच्छरी च । इमेहि लो, भिक्खने, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति।

३. सङ्क्षित्तबलमुत्तं

१. एवं में मुतं । एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने ^{१ 3 10} ग्रनाथिपिष्डकस्स ग्रारामे ... पे०... सित्तमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि सत्त ? सद्धावलं, विरियवलं, हिरीवलं, ग्रोत्तप्पवलं, सितवलं, समाधिवलं, पञ्जावलं – इमानि खो, भिक्खवे, सत्त बलानी ति ।

"सद्धावलं विरियं' चं, हिरी' ग्रोत्तिप्पयं वलं । सितवलं समाधि' चं, पञ्जा वे सत्तमं वलं ।। "एतेहि बलवा भिक्खु, सुखं जीवति पण्डितो । योनिसो विचिने धम्मं, पञ्जायत्यं विषस्सति । पज्जोतस्सव' निब्वानं, विमोक्खो' होति चेतसो'' ति ।।

४. वित्यतबलसत्तं

- १. "सत्तिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि सत्त ? सद्धा-बल, विरियबलं, हिरीबलं, ग्रोत्तप्यबलं, सतिबलं, समाधिबलं, पञ्ञाबलं ।
- २. "कतमं च, भिक्खने, सद्धावलं ? इध, भिक्खने, प्ररिय-सावको सद्धो होति, सद्दृति तथागतस्स बोधि – 'इति पि सो भगवा भरहं सम्मासम्बुदो ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । इदं बुच्चति, भिक्खने, सद्धावलं ।
- ३. "कतम च, भिक्खवे, विरियवलं ? इघ, भिक्खवे, अरिय-25 सावको आरद्धविरियो विहरित अकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं
 - १-१: विरियवर्ल स्या०; वीरियं च स० । २: हिरि रो० । ३-३: समाधिवलं - स्या०; समाधि च - रो० । ४: पत्रीतस्तेव - स्या० । ४: विमोसो - रो० ।

10

20

25

धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्हपरक्कमो ग्रनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु । इदं वच्चति, भिक्खवे, विरियबलं ।

४. "कतमं च, भिक्सवे, हिरीवलं ? इध, भिक्सवे, ग्ररिय-सावको हिरीमा होति, हिरीयति कायदुज्यस्तिन वचीदुज्यस्तिन मनो-दुज्यस्तिन, हिरीयति पापकानं प्रकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । ⁵ इदं वज्यति, भिक्सवे, हिरीवलं ।

- ्र. "कतमं च, भिक्खवे, ग्रोत्तप्पवलं ? इघ, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको ग्रोत्तप्पी होति, ग्रोत्तप्पति कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनोदुच्चरितेन, ग्रोत्तप्पति पापकानं प्रकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । इदं वच्चति, भिक्खवे, ग्रोत्तप्पवलं ।
- ६. "कतमं च, भिक्खवे, सितबलं ? इघ, भिक्खवे, घरिय-सावको सितमा होति परमेन सितनेपक्कैन समक्षागतो चिरकत पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता । इदं, वृच्चति, भिक्खवे, सितबलं ।
- "कतमं च, भिक्खवे, समाधिवलं ? इष, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको विविच्चेव कामेहि ... पे०... चतुत्थं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । 15 इदं वृच्चिति, भिक्खवे, समाधिवलं ।
- द्र. "कतमं च, भिक्खवे, पञ्जाबलं ? इघ, भिक्खवे, प्ररिय-सावको पञ्जावा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समक्षागतो ग्रारियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया। इदं वुच्चति, भिक्खवे, पञ्जाबलं। इमानि सो, भिक्खवे, सत्त बलानी ति ।

"सद्धावलं विरियं च, हिरी भ्रोत्तप्पियं बलं। सतिवलं समाधि च, पञ्ञा वे सत्तमं बलं।। "एतेहि बलवा भिक्खु, सुखं जीवति पण्डितो। योनिसो विचिने धम्मं, पञ्ञायत्यं विपस्सति। पज्जोतस्सेव निब्बानं, विमोक्खो होति चेतसो" ति।।

५. सङ्क्षित्तधनसुत्तं

र. "सत्तिमानि, भिक्खवे, धनानि । कतमानि सत्त ? सद्धा-धनं, सीलधनं, हिरीधनं, ग्रोत्तप्पधनं, सुतधनं, चागधनं, पञ्ञाधनं –

१. हिरियति – स्या॰, रो॰।

म०३–२०

R 5

B 399

R 6 25

इमानि खो, भिक्खवे, सत्त धनानी ति । "सद्घाधनं सीलधनं, हिरी ग्रोत्तप्पियं धनं ।

सुतधनं च चागो च, पञ्जा वे सत्तमं धनं ॥

"यस्स एते धना ग्रत्थि, इत्थिया पुरिसस्स वा। ग्रदलिहो कितं ग्राह, ग्रमोघं तस्स जीवितं।।

"तस्मा सद्धं च सीलं च. पसादं धम्मदस्सनं ।

ग्रनुयुञ्जेथ मेधावी, सरं बुद्धान सासनं" ति ॥

६. वित्यतधनसुत्तं

१. "सत्तिमानि, भिक्खवे, घनानि । कतमानि सत्त ? सद्धा-घनं, सीलघनं, हिरीघनं, ग्रोत्तप्पघनं, सुतघनं, चागघनं, पञ्ञाघनं ।

२. "कतम च, भिक्कवे, सद्धाघनं ? इघ, भिक्खवे, प्ररिय-सावको सद्धो होति, सहहित तथागतस्स बोधि – 'इति पि सो भगवा प्ररहं सम्मासम्बुद्धो ... पे०... बुद्धो भगवा' ति । इदं वुच्चिति, भिक्खवे, सद्धाघनं ।

इ. "कतमं न, भिनखने, सीलधनं ? इध, भिनखने, प्ररिय-। सानको पाणातिपाता पिटिनिरतो होति ... पे०... मुरामेरयमज्जपमादट्वाना पिटिनिरतो होति । इद नुच्चित, भिनखने, सीलधनं ।

४. "कतमं च, भिक्खने, हिरीधनं ? इध, भिक्खने, प्ररिय-सावको हिरीमा होति, हिरीयित कायदुच्चिरितेन वचीदुच्चिरितेन मनो-दुच्चिरितेन, हिरीयित पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । इदं 20 वच्चित, भिक्खने, हिरीधनं ।

४. "कतमं च, भिक्खवे, ग्रोत्तप्यधनं ? इघ, भिक्खवे, ग्रिरय-सावको ग्रोत्तप्पी होति, श्रोत्तप्पति कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनोदुच्चरितेन, ग्रोत्तप्पति पापकानं अकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । इदं बुच्चति, भिक्खवे, ग्रोत्तप्यधनं ।

६. "कतमं च, भिक्सवे, सुतधनं ? इष, भिक्सवे, ग्रारिय-सावको बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसिक्रचयो । ये ते घम्मा ग्रादि-कत्याणां मञ्जोकत्याणा परियोसानकत्याणा सात्यं सब्यञ्जनं, केवल-

१ एता - स्था० । २ भवळिहो - स्था० ।

15

25

B 400

परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं श्रिभवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति वाता वचसा परिचिता मनसानुपेन्सिता दिद्विया सुप्पटिविद्धा । इदं वच्चति, भिक्खवे, सुत्रघनं ।

७. "कतमं च, भिक्खवे, चागधनं ? इध, भिक्खवे, ग्ररिय-सावको विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्झावसित मुत्तचागो पयत- अ पाणि वोस्सम्गरतो याचयोगो दानसंविभागरतो । इदं वुच्चित, भिक्खवे, चागधनं ।

द्र. "कतमं च, भिक्खवे, पञ्जाधनं ? इध, भिक्खवे, प्ररिय-सावको पञ्जावा होति ... पे०... सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । इदं वृज्वति, भिक्खवे, पञ्जाधनं । इमानि खो, भिक्खवे, सत्त धनानी ति । 10

> "सद्धाधनं सीलधनं, हिरी ब्रोतिप्पयं धनं। सुतधनं च चागो च, पञ्ञा वे सत्तमं धनं।। "यस्स एते धना ब्रत्थि, इत्थिया पुरिसस्स वा। ब्रद्यिहो ति तं ब्राहु, ब्रमोधं तस्स जीवितं।। "तस्मा सद्धं च सीलं च, पसादं धम्मदस्सनं। ब्रम्युञ्जेष मेघावी, सरं बृद्धान सासनं" ति।

७. उग्गसुत्तं

श्रथ खो उम्मो राजमहामत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिन्नो खो उम्मो राजमहामत्तो भगवन्तं एतदबोच –

. . "ग्रच्छिरियं, भन्ते, ग्रब्भुतं, भन्ते ! याव श्रङ्को चायं , 20 भन्ते, मिगारो रोहणेय्यो याव महद्धनो याव महाभोगो" ति ।

"कीव" ब्रह्मो पनुग्ग, मिगारो रोहणेय्यो, कीव महद्धनो, कीव महाभोगो" ति ?

"सतं, भन्ते, सतसहस्सानं' हिरञ्ञास्स, को पन वादो रूपि-यस्सा'' ति !

"म्रत्थि खो एतं, उग्ग, धनं नेतं 'नत्थी' ति वदामी ति । तं च खो एतं, उग्ग, धनं साधारणं भ्रग्गिना उदकेन राजृहि चोरेहि भ्रप्पियेहि

१ घता – स्या०, रो० । २ वायं – रो० । ३. किञ्च – स्या० । ४ सहस्सःनं – सी०; सहस्यानि – स्या० ।

10

RB

दायादेहि । सत्त स्त्रो इमानि, उग्ग, घनानि असाधारणानि अग्मिना उदकेन राजूहि चोरेहि अप्पियेहि दायादेहि । कतमानि सत्त ? सद्धा-घनं, सीलघनं, हिरीघनं, ब्रोतप्यधनं, गुतधनं, चागधनं, पञ्ञाधनं – इमानि स्त्रो, उगा, सत्त धनानि असाधारणानि अग्मिना उदकेन राजूहि उ चोरेहि अप्पियेहि दायादेही ति ।

> "सद्धाघनं सीलधनं, हिरी स्रोत्तप्पियं धनं। सुतधनं च चागो च, पञ्ञा वे सत्तमं घनं।। "यस्स एते धना प्रत्थि, इत्थिया पुरिसस्स वा। स वे महद्धनो लोके, स्रजेय्यो देवमानुसे।। "तस्मा सद्धं च सीलं च, पसादं धम्मदस्सनं। अनुयञ्जेय मेघावी, सरं बुद्धानं सासनं" ति।।

८. संयोजनसूत्तं

१. "सत्तिमानि, भिनखने, संयोजनानि । कतमानि सत्तः ? अनु-नयसंयोजनं, पटिघसंयोजनं, दिट्टिसंयोजनं, विचिकिच्छासंयोजनं, मान-संयोजनं, भवरागसंयोजनं, ग्रविञ्जासंयोजनं — इमानि खो, भिनखने, कि सत्त संयोजनानी" ति ।

६. पहानसुत्तं

१. "सत्तन्नं, भिक्सवं, संयोजनानं पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मबरिय वृस्सित । कतमेसं सत्तन्नं ? अनुन्यसयोजनस्स पहानाय समुच्छेदाय
ब्रह्मवरियं वृस्सित, पिट्यसयोजनस्स ... पे०... विद्विसयोजनस्स ...
विचिक्रच्छासयोजनस्स ... मानसंयोजनस्स ... भवरागसंयोजनस्स ...
प्राविज्जासंयोजनस्स पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचरियं वृस्सित । इमेसं
खो, भिक्सवं, सत्तन्नं संयोजनानं पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचरियं वृस्सित । यतो च खो, भिक्सवं, भिक्सुनो अनुनयसंयोजनं पहीनं होति उच्छिक्रमूलं
तालावत्युक्तं अनमावक्क्तं आयति अनुप्पादधम्मं । पटियसयोजनं
... पे०... विद्विसयोजनं ... विचिक्रच्छासयोजनं ... मानसंयोजनं ...
भवरागसंयोजन ... अविज्जासंयोजन पहीनं होति उच्छिन्नमूलं तालावत्युक्तं अनभावक्क्क्तं आयति अनुप्पादधम्मं । अयं वृच्चित, भिक्सवं,

भिक्खु अञ्छेज्छि तण्हं, विवत्तिय संयोजनं, सम्मा मानाभिसमया अन्तम-कासि दुक्खस्सा" ति ।

१०. मच्छरियसुत्तं

 "सत्तिमानि, भिवखवे, संयोजनानि । कतमानि सत्त ? अनु-नयसंयोजनं, पटिषसंयोजनं, दिद्विसंयोजनं, विचिकिच्छासंयोजनं, मान-संयोजनं, इस्सासंयोजनं, मच्छिरियसंयोजनं — इमानि खो, भिवखवे, ऽ सत्त संयोजनानी" ति ।

धनवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

द्वे[°] पियानि बलं धनं[°], सङ्खित्तं[°] चेव वित्थतं[°] । उग्गं संयोजनं चेव, पहानं[°] मच्छरियेन^४ चा[°] ति ।।

R. 9

२. अनुसयवग्गो

१. पठमअनुसयसूत्तं

 "सत्तिमे, भिक्खवे, अनुसया । कतमे सत्त ? कामरागा-नुसयो, पटिघानुसयो, विद्वानुसयो, विचिकिच्छानुसयो, मानानुसयो, १० भवरागानुसयो, ब्रविज्जानुसयो – इमे खो, भिक्खवे, सत्त अनुसया" ति ।

. 402

२. दुतियअनुसयसुत्तं

१. "सत्तन्नं, भिनखने, अनुसयानं पहानाय" समुच्छेदाय ब्रह्म-चरियं बुस्सिति । कतमेसं सत्तन्नं ? कामरागानुसयस्स पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचरियं बुस्सित, पटिघानुसयस्स ... पे०... दिट्ठानुसयस्स ... विचि-किच्छानुसयस्स ... मानानुसयस्स ... भवरागानुसयस्स ... श्रविज्जानु-

१-१. हेपियञ्च बसचन - सी०; हे पियञ्च ० - स्वा०; हे पियं हे बलं घन -रो०। २-२. प्रसञ्ज्ञभेसिसत्त - सी०। ३ पहान - सी०, स्वा०, रो०। ४-४. भच्छिरियेना - रो०। ५. पहानाय समुखाताय - सी०।

B 403

सयस्स पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचरियं वृस्सित । इमेसं खो, भिक्खवे, सत्तन्नं ग्रनुसयानं पहानाय समुच्छेदाय ब्रह्मचरियं वृस्सित ।

२. "यतो च खो, भिन्सबने, भिन्सबुनो कामरागानुसयो पहीनो होति उच्छित्रमूलो तालावत्युकतो अनभावङ्कृतो आयति अनुप्पाद-
धम्मो । पटिधानुसयो ... पे०... दिट्ठानुसयो ... विचिकिच्छानुसयो ...
मानानुसयो ... भवरागानुसयो ... अविज्जानुसयो पहीनो होति उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो अनभावङ्कृतो आयति अनुप्पादधम्मो । अयं
युच्चिति, भिन्सबने, भिन्सब्बे अच्छिन्छि तपहं, विवत्तिय सयोजनं, सम्मा
मानाभिसमया अन्तमकासि दुन्खस्सा" ति ।

३. कुलसुत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा नाल उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा नालं उपनिसीदितु । कतमेहि सत्तिह ? न मनापेन पच्चुट्ठेन्ति, न मनापेन अभिवादेन्ति, न मनापेन आसनं देन्ति, सन्तमस्स परिगृहन्ति, बहुकं पि थोकं देन्ति, पणीतं पि लूख देन्ति, असक्क-च्चं देन्ति नो सक्कच्चं । इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तिह अङ्गेहि समन्नागतं 15 कुलं अनुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा नालं उपनिसीदितुं ।

२. "सत्तिह, भिक्खवे, ब्रङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा ब्रलं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा ब्रलं उपनिसीदितुं । कतमिह सत्तिह ? मनापेन प्रचट्टोन्ति, मनापेन श्रीसवादेन्ति, मनापेन श्रासन देन्ति, सन्तम्मस्स न परिगृहन्ति, बहुकं पि बहुक देन्ति, पणीत पि पणीत देन्ति, अक्कच्चं देन्ति नो ग्रसक्कच्चं । इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तिहि ग्रङ्गोहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा श्रलं उपगन्तु, उपगन्त्वा वा श्रलं उप-निसीदित्" ति ।

४. पुग्गलसूत्तं

"सितिमे, भिनस्तवे, पुग्गला ब्राहुनेय्या पाहुनेय्या दिनस्णेय्या अञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्ञनक्खेतं लोकस्स । कतमे सत्त ?
 उन्नतोभागविमुत्तो, पञ्जाविमुत्तो, कायसिक्स, दिट्टिप्पत्तो, सद्धाविमुत्तो,
 श भिक्स् निर्तृक्वो – ती० । २ क्तिस्ति, – स्या० । ३-३ व्यक्तिस् –

D 11

B. 404

धम्मानसारी, सद्धानुसारी - इमे खो, भिक्खवे, सत्त पुग्गला ग्राहुनेय्या पाहनेय्या दक्तिलाय्या ग्रञ्जलिकरणीया ग्रन्तरं पञ्जाक्लेत्तं लोकस्सा" ति ।

५. उदक्पमासूत्तं

 "सिलमें, भिक्खवें, उदकपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे सत्त ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पूग्गलो सिक निमुग्गो 5 निमगो व होति; इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पूगलो उम्मज्जित्वा निमुज्जति; इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो उम्मज्जित्वा ठितो होति: इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पूरगलो उम्मुज्जित्वा विपस्सति विलोकेति; इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो उम्मुज्जित्वा पतरित; इध पन, भिनखने, एकच्चो पूग्गलो उम्मुज्जित्ना पतिगाधप्पत्तो होति: 10 इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पूर्गलो उम्मुज्जित्वा तिण्णो होति पार जुती थले तिद्रति ब्राह्मणो ।

२. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो सिंक निमुग्गो निमुग्गो व होति ? इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो समन्नागतो होति एकन्तकाळकेहि ग्रकुसलेहि धम्मेहि । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो सकि निमग्गो निमगो ¹⁵ व होति।

३. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मुज्जित्वा निमुज्जिति? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पूगालो उम्मुज्जित साधु सद्धा कुसलेसू धम्मेसू, साधु हिरी ... पे०... साधु ग्रोत्तप्पं ... साधु विरियं ... साधु पञ्ञा कुस-लेसु धम्मेसू ति । तस्स सा सद्धा नेव तिट्ठति नो बहुति हायतियेव, तस्स 20 सा हिरी ... पे०... तस्स तं ग्रोत्तप्पं ... तस्स तं विरियं ... तस्स सा पञ्जा नेव तिद्रति नो बहुति हायतियेव । एवं खो, भिक्खवे, पूगालो उम्म-जिज्ञत्वा निमज्जति ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मुज्जित्वा ठितो होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो उम्मुज्जति साधु सद्धा कुसलेसु धम्मेसु, 25 R 12 साधु हिरी ... पे०... साधु म्रोत्तप्पं ... साधु विरियं ... साधु पञ्जा कुसलेसु घम्मेसू ति । तस्स सा सद्धा नेव हायति नो बहुति ठिता होति, तस्स सा हिरी ... पे०... तस्स तं श्रोत्तप्पं ... तस्स तं विरियं ... तस्स सा

१. पारगतो – सी०, स्या०, रो० । २. ठितो – स्या० ।

पञ्ञा नेव हायति नो वड्डति ठिता होति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मज्जित्वा ठितो होति ।

 ५. "कयं च, भिक्खवं, पुग्गलो उम्मुण्जित्वा विषस्सति विलो-केति ? इष, भिक्खवं, एकच्चो पुग्गलो उम्मुज्जित साघु सद्धा कुसलेसु
 घम्मेमु, साघु हिरी ... पे o... साघु प्रोत्तप्पं ... साघु विरियं ... साघु पञ्चा कुसलेमु धम्मेमू ति । सो तिष्णं संयोजनानं परिक्खया सोतापन्नो होति प्रवितिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो । एवं खो, भिक्खवं, पुग्गलो उम्मुण्जित्वा विषस्सति विलोकेति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मुज्जित्वा पतरित ? इष, ।० भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो उम्मुज्जित साधु सद्धा कुसलेमु धम्मेसु, साधु हिरी . पे०... साधु ब्रोत्तप्पं .. साधु विरियं ... साधु पञ्ञा कुसलेमु धम्मेसू ति । सो तिण्णं संयोजनानं परिक्खया रागदोममोहानं तनुत्ता सकदागामी होति, सिकदेव इमं लोकं आगन्त्वा दुक्बस्मन्तकरो ति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मुज्जित्वा पतरित ।

७. "कथ च, भिक्सवे, पुग्गलो उम्मुज्जत्वा पितगाधप्पत्तो होति ? इघ, भिक्सवे, एकच्चो पुग्गलो उम्मुज्जित साधु सद्धा कुसलेमु धम्मेमु, साधु हिरी ... पे० . साधु घोत्तप्पं ... साधु विरियं ... साधु पञ्चा कुसलेमु धम्मेमु ति । सो पञ्चक्तं ब्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्वया ब्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्बायी धनावत्तिधम्मो तस्मा व्योजानां एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मुज्जित्वा पतिगाधप्पत्तो होति ।

८. "कथं च, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मुज्जित्वा तिष्णो होति पारङ्गतो थले तिट्ठति ब्राह्मणो । इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुग्गलो उम्मुज्जित साधु सडा कुसलेसु धम्मेसु, साधु हिरी ...पे०... साधु स्रोत्तप्पं ... साधु विरयं ... साधु पञ्ञा कुसलेसु धम्मेसु ति । सो अप्रस्तानं खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति दिट्ठेन धम्मे सयं प्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । एवं खो, भिक्खवे, पुग्गलो उम्मुज्जित्वा तिष्णो होति पारङ्गतो धले तिट्ठति ब्राह्मणो ।

"इमें खो, भिक्खवे, सत्त उदकूपमा पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि" ति ।

R 13

१-१. दुक्वस्सन्तं करोति - सी०, स्या०, रो० ।

६. अनिच्यानुपस्सीसूतं

- १. "सत्तिमे, भिक्खबे, पुग्गला श्राहुनेय्या पाहुनेय्या दिवखणेय्या ग्रञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतं लोकस्स । कतमे सत्त ? इष्ठ, भिक्खले, एकच्चो पुग्गलो सब्बसङ्कारेसु अनिच्चानुपस्सी विहरति प्रतिच्चस्वज्ञी अनिच्चपटिसंवेदी सततं सिमतं अब्बोकिण्णं चेतसा प्रधिमुच्चमानो पञ्जाय परियोगाहमानो । सो श्रासवानं खया ... पे०... उ सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । अयं, भिक्खले, पठमो पुगालो ब्राहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जाक्खेतं लोकस्स ।
- २. "पुन च परं, भिक्खते, इधेकच्चो पुगगलो सब्बसङ्खारेसु अनिच्चानुपस्सी विहरति अनिच्चसञ्जी अनिच्चपटिसंवेदी सततं 10 सिमतं अब्बोक्तिणं चेतसा अधिमुच्चमानो पञ्ञाय परियोगाहमानो । तस्स अपुन्नं अचरिम आसवपरियादानं च होति जीवितपरियादानं च । अयं, भिक्खते, दुतियो पुगगलो आहुनेय्यो ... पे०... अनुत्तरं पुञ्ञावखेत्तं लोकरस ।
- ३. "पुत च परं, भिक्सवे, इघेकच्चो पुग्गलो सब्बसङ्खारेमु 15 ग्रानिच्चानुपस्मी विहरित ग्रानिच्चसञ्जी ग्रानिच्चपटिसंवेदी सततं सिमतं ग्रब्बोकिण्णं चेतसा ग्रधिमुच्चमानो पञ्जाय परियोगाहमानो । सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्सया ग्रन्तरापरिनिब्बायी होति ... पे०... उपहच्चपरिनिब्बायी होति ... पे०... प्रसङ्खारपरि-निब्बायी होति ... पे०... उद्धंसोतो २० होति अकिन्द्रगामी । ग्रयं, भिक्सवे, सत्तमो पृग्गलो ग्राहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिन्स्यो देव्यो स्थानिक्ययो ग्रञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्षंत्र । इमे खो, भिक्सवे, सत्त पुग्गलो ग्राहुनेय्या दिन्स्रणेय्या ग्रञ्जलिकरणीयो ग्रन्तारं पुञ्चन्वस्तं स्वत्या पाहुनेय्या पहुनेय्या पाहुनेय्या स्वाप्ते सत्त पुग्गला ग्राहुनेय्या पहुनेय्या स्वाप्ते प्रस्ति सत्त पुग्गला ग्राहुनेय्या पहुनेय्या स्वाप्ते प्रस्ति सत्त पुग्गला ग्राहुनेय्या पहुनेय्या स्वाप्ते प्रमुत्तरं पुञ्चन्वस्तं लोकस्सा'

७. दुक्खानुपस्त्रीसुत्तं

 सित्तमे, भिनल्वने, पुग्गला ब्राहुनेय्या ...पे०... ब्रनुत्तरं 25 B. 406 पुञ्जानखेत्तं लोकस्स । कतमे सत्त ? इघ, भिनखने, एकच्चो पुग्गलो सब्बसङ्कारेसु दुक्खानुपस्ती विहरति ...पे०... ।

८. अनत्तानुपस्सीसुत्तं

१. सब्बेसु धम्मेसु ग्रनत्तानुपस्सी विहरति ... पे०... ।

२. निब्बानसूत्तं

 "निन्नाने सुलानुपस्सी विहरति सुलसञ्जी सुलपिटसंवेदी सततं समितं ग्रव्योकिणां चेतसा ग्रिधिमुच्चमानो पञ्ञाय परियोगाह-मानो । सो ग्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति ।
 ग्रयं भिक्कवे, पठमो पूगालो ब्राहनेय्यो ... पे०... पुञ्ञावक्षेत्तं लोकस्स ।

२. "पुन च परं, भिक्खतें, इभेकच्चो पुग्गलो निब्बाने सुखानुपस्सी विहर्गत सुखसञ्ज्ञी सुखपटिसंवेदी सततं समितं ब्रब्बोिकणां चेतसा ब्रिधमुच्चमानो पञ्जाय परियोगाहमानो । तस्स ब्रपुञ्जं अचरिमं झासव-परियादानं च होति जीवितपरियादानं च । ब्रय, भिक्खतें, दुतियो । पुग्गलो ब्राहुनेय्यो ... पे०... ब्रनुत्तरं पुञ्चाब्खेतं लोकस्स ।

इ. "पुन च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो पुग्गलो निब्बाने सुखानुपस्सी विहरित सुखसञ्जी सुखपिटसंवेदी सततं सिमतं ग्रव्बोक्षिणं
चेतसा ग्रव्धिमुच्चमानो पञ्जाय परियोगाहमानो । सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया अन्तरापरिनिब्बायी होति ... पे०... उपइच्चपरिनिब्बायी होति ... पे०... ग्रसङ्खारपरिनिब्बायी होति ... पे०...
ससङ्खारपरिनिब्बायी होति ... पे०... उद्धंसोतो होति ग्रकिनुदुगामी ।
ग्रयं, भिक्खवे, सत्तमो पुग्गलो ग्राहुनेय्यो ... पे०... ग्रनुत्तरं पुञ्जक्खेतं
लोकस्स । इमे खो, भिक्खवे, सत्त पुग्गला ग्राहुनेय्या... पे०... ग्रनुत्तरं
पुञ्जक्खेतं लोकस्सा" ति ।

१०. निद्दसवत्युसुत्तं

१. "सित्तमानि, भिक्खवे, निह्सवत्यूनि । कतमानि सत्त ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सिक्खासमादाने तिब्बच्छत्दो होति ग्रायति च सिक्खा-समादाने ग्रविगतपेमो , धम्मनिसन्तिया तिब्बच्छत्दो होति ग्रायति च धम्मनिसन्तिया ग्रविगतपेमो, इच्छाविनये तिब्बच्छत्दो होति ग्रायति च इच्छाविनये ग्रविगतपेमो, पटिसल्लाने तिब्बच्छत्दो होति ग्रायति च

R. 15

B 407 20

१. प्रविगतपेमो – स्या० ।

पटिसल्लाने भ्रविगतपेमो, विरियारम्भे तिब्बच्छन्दो होति भ्रार्यात च विरियारम्भे भ्रविगतपेमो, सतिनेपक्के तिब्बच्छन्दो होति भ्रार्यात च सतिनेपक्के भ्रविगतपेमो, दिट्टिपटिवेभे तिब्बच्छन्दो होति भ्रार्यात च दिट्टिपटिवेभे भ्रविगतपेमो । इमानि खो, भिक्खवे, सत्त निइसवत्यूनी'' ति ।

अनुसयवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

दुवे ग्रनुसया कुलं, पुग्गलं उदकूपमं। ग्रनिच्चं दुक्खं ग्रनताच, निब्बानं निद्दसवत्थु चाति ।।

३. वज्जिसत्तकवग्गो

१. सारन्ददसुत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित सार-न्ददं चेतिये। श्रथ खो सम्बहुला लिच्छवी येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमसु; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीविसु। एकमन्तं ।० निसिन्ने खो ते लिच्छवी भगवा एतदवोच — "सत्त वो, लिच्छवी, अपरि-हानिये धम्मे देसेस्सामि। तं सुणाय, साधुकं मनसि करोष; भासि-स्सामी" ति। "एवं, भन्ते" ति खो ते लिच्छवी भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवोच —

्र. "कतमे च, लिच्छवी, सत्त अपरिहानिया घम्मा ? याव- 15 B. 408 कीवञ्च, लिच्छवी, वज्जी ग्रभिम्हं सिलपाता भविस्सन्ति सन्निपात-बहुता; वृद्धियेव, लिच्छवी, वज्जीनं पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

 "यावकीवञ्च, लिच्छवी, वज्जी समगा सिन्नपितस्सिन्त, समगा वृद्घहिस्सिन्त, समगा विज्जिकरणीयानि करिस्सिन्ति; वृद्धियेव, लिच्छवी, वज्जीनं पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

४. "यावकीवञ्च, लिच्छवी, वज्जी ग्रपञ्ञातं न पञ्ञा-पेस्सन्ति, पञ्ञातं न समुच्छिन्दिस्सन्ति, यथापञ्ञाते पोराणे वज्जिषम्मे

१ डे - सी०, स्या०, रो० । २ कुसमं - सी०, रो० । २-२ उदक्षमञ्ज पञ्चमं -सी० । ४-४. अनिच्ना दुक्ता - स्या०, रो० । १-४. सुब्रीनइसवत्पृहि ते दसारि -सी०; ० निद्दसवत्पृतीति - स्या०, रो० । ६. अभिष्ट - स्या० ।

R 17

B. 409

समादाय वत्तिस्सन्ति; वृद्धियेव, लिच्छवी, वज्जीनं पाटिकङ्का, नो

परिहानि ।

५. "यावकीवञ्च, लिच्छवी, वज्जी ये ते वज्जीनं वज्जि-महल्लका ते सक्करिस्सन्ति गर्हे करिस्सन्ति मानेस्सन्ति पूजेस्सन्ति, तेसं 5 च सोतब्बं मञ्जिस्सन्ति, वृद्धियेव, लिच्छवी, वज्जीनं पाटिकङ्का. नो परिहानि।

६. "यावकीवञ्च, लिच्छवी, वज्जी या ता कृलित्थियो कुल-कुमारियो ता न स्रोकस्स^{*} पसय्ह वासेस्सन्ति, वृद्धियेव, लिच्छवी,

-वज्जीनं पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

७. "यावकीवञ्च, लिच्छवी, वज्जी यानि तानि वज्जीनं विजिचेतियानि ग्रव्भन्तरानि चेव बाहिरानि च तानि सक्किरिस्सन्ति गरुं करिस्सन्ति मानेस्सन्ति पूजेस्सन्ति, तेसं च दिन्नपुब्बं कतपूब्बं धम्मिकं बलि नो परिहापेस्सन्तिः, वृद्धियेव, लिच्छवी, वज्जीनं पार्टि-कद्भा. नो परिहानि ।

प्यावकीवञ्च, लिच्छवी, वज्जीनं अरहन्तेस धम्मिका रक्खावरणगुत्ति सुसंविहिता भविस्सति – 'किन्ति ग्रनागता च ग्ररहन्तो विजितं स्नागच्छेय्यं, स्नागता च अरहन्तो विजिते फास् विहरेय्य्' ति; वद्धियेव, लिच्छवी, वज्जीनं पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

 "यावकीवञ्च, लिच्छवी, इमे सत्त अपरिहानिया धम्मा 20 वज्जीम् ठस्सन्ति, इमेसु च सत्तस् ग्रपरिहानियेस् धम्मेम् वज्जी सन्दिस्स-स्सन्ति'; वद्धियेव, लिच्छवी, वज्जीनं पाटिकङ्का, नो परिहानी'' ति ।

२. बस्सकारसत्तं

१. एवं मे सूतं । एकं समयं भगवा राजगहे विहरति गिज्झ-कटे पब्बते । तेन खो पन समयेन राजा मागघो स्रजातसत्तु वेदेहिपूत्तो वज्जी श्रमियातुकामो होति । सो एवमाह - "ग्रहं हिमे" वज्जी एवं-25 महिद्धिके एवमहानभावे उच्छेच्छामि", वज्जी विनासेस्सामि, वज्जी भ्रनयब्यसनं भ्रापादेस्सामी" ति ।

१. गरु - सी०, स्था०, री० । २. ग्रोक्कस्स - सी०, स्था०, रो० । ३. सन्दिस्सन्ति -सी० ४ इमे - सी०, स्या०, रो०। ४. उच्छेस्सामि - सी०, उच्छेज्जिस्सामि - स्या०, रो०।

२. अथ को राजा मागघो अजातसत्तु वेदेहिपुत्तो वस्सकारं ब्राह्मणं मागघमहामत्तं आमन्तेसि — "एहि त्वं, ब्राह्मणं, येन भगवा तेनुपसङ्क्षमं'; उपसङ्कमित्वा मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्दाहिं, अप्पाबाधं अप्पातङ्कं लहुट्टानं बलं फासुविहारं पुच्छ — राजा, भन्ते, मागघो अजातसत्तु वेदेहिपुत्तो भगवतो पादे सिरसा वन्दितं, अप्पाबाधं अप्पातङ्कं उ लहुट्टानं बलं फासुविहारं पुच्छतीं ति । एवं च वदेहि — 'राजा, भन्ते, मागघो अजातसत्तु वेदेहिपुत्तो वज्जी अभयातुकामो । सो एवमाह — 'श्रहं हिमे वज्जी एवंमहिद्धिके एवंमहानुभावे उच्छेच्छामि, वज्जी विना-सेस्सामि, वज्जी अनयव्यसत्तं आपादेस्सामीं" ति । यथा ते भगवा ब्याकरोति, तं साघुकं उमाहेत्वा मम आरोचेय्यासि । न हि तथागता 10 वितयं भणन्ती'' ति ।

३. "एवं, भो" ति खो वस्सकारो ब्राह्मणो मागधमहामत्तो रञ्जो मागधस्स ग्रजातसत्तुस्स वेदेहिपुत्तस्स पटिस्पुत्वा येन भगवा तेनुपसञ्कृतिः; उपसञ्कृतित्वा भगवता सिद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो 15 वस्सकारो ब्राह्मणो मागधमहामत्तो भगवन्तं एतदवोच — "राजा, भो गोतम, मागधो अजातसत्त् वेदेहिपुत्तो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, प्रप्पावाधं प्रप्पातङ्कं लहुट्टानं बलं फासुविहारं पुच्छति । राजा, भो गोतम, मागधो अजातसत्त्त् वेदेहिपुत्तो वज्जी ग्रनियानुकामो । सो एवमाह — 'ग्रहं हिम वज्जी एवमहिद्धके एवमहानुभावे उच्छेच्छामि, 20 वज्जी विनासेस्सामि. वज्जी अनयवस्तमं ग्रापादेस्सामी" ति ।

४. तेन स्रो पन समयेन आयस्मा आनन्दो भगवतो पिट्टितो ठितो होति भगवन्तं बीजयमानो । अथ स्रो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – "किन्ति ते, आनन्द, सुतं – 'वज्जी अभिण्हं सिन्नपाता सिन्नपातबहुना" ति ?

"सुतं मेतं, भन्ते – 'वज्जी ग्रभिण्हं सन्निपाता सन्निपातबहुला''' ति ।

"यावकीवञ्च, ग्रानन्द, वज्जी ग्रभिण्हं सन्निपाता भविस्सन्ति सन्निपातबहला; बद्धियेव, ग्रानन्द, वज्जीनं पाटिकङ्का, नो परिहानि । R. 18

B. 410

25

१. मगघमहामत्तं – सी०, स्या०, रो० । २. तेनुपसङ्कामि – स्या०, रो० । ३. बन्द – सी०, स्या०, रो० । ४. झापासिस्सामी बज्जी – रो० । १ पटिसुणित्वा – स्या०, रो० । ६. एकञ्च वदेति राजा – सी०, रो० । ७. बीजमानो – सी०, स्या०, रो० ।

५. "किन्ति ते, म्रानन्द, सुतं – 'वज्जी समग्गा सिन्नपतिन्त, समग्गा बुट्टहन्ति, समग्गा विज्जिकरणीयानि करोन्ती'" ति ?

"सुतं मेतं, भन्ते – 'वज्जी समग्गा सन्निपतन्ति, समग्गा बुट्टहन्ति, समग्गा वज्जिकरणीयानि करोन्ती'" ति ।

"यावकीवञ्च, ग्रानन्द, वज्जी समग्गा सन्निपतिस्सन्ति, समग्गा बुद्घहिस्सन्ति, समग्गा वज्जिकरणीयानि करिस्सन्ति; वुद्धियेव, ग्रानन्द, वज्जीनं पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

६. "किन्ति ते, ग्रानन्द, सुतं – 'वर्जी ग्रपञ्ञातं न पञ्ञा-पेन्ति, पञ्ञातं न समुच्छिन्दिन्ति, यथापञ्ञाते पोराणे विजिधम्मे ग्राह्म वत्तान्ती'" ति ?

"सुतं मेतं, भन्ते – 'वज्जी ग्रपञ्ञत्तं न पञ्ञापेन्ति, पञ्ञत्तं न ममुच्छिन्दन्ति, यथापञ्ञते पोगणे विज्ञिथम्मे समादाय वत्तन्ती''' ति ।

"यावकीवञ्च, ब्रानन्द, वज्जी अपञ्जात्तं न पञ्जापेस्सन्ति, पञ्जातं न समुच्छिन्दिस्सन्ति, यथापञ्जाते पोराणे विजिधम्मे समा-15 दाय वित्तस्मन्तिः, बुद्धियेव, ब्रानन्द, वज्जीनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।

७. "किन्ति ते, स्रानन्त, सुतं – 'वज्जी ये ते वज्जीनं विज्ज-महल्लका ते सक्करोन्ति गरु करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति, तेसं च सोतव्यं मञ्जान्ती।" ति ?

"सुतं मेतं, भन्ते — 'वज्जी ये ते वज्जीनं विज्जिमहरूलका ते क्ष सक्करोन्ति गरुं करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति, तेसं च सोतब्बं मञ्ञान्ती''' ति ।

"यावकीवञ्च, आनन्द, वज्जी ये ते वज्जीन वज्जिमहुल्लका ते सक्किरस्सन्ति गरुं करिस्सन्ति मानेस्सन्ति पूजेस्सन्ति, तेसं च सोतब्बं मञ्जिस्सन्ति, वुढियेव, आनन्द, वज्जीनं पाटिकह्ना, नो परिहानि ।

५. "किन्ति ते, ग्रानन्द, सुतं – 'वज्जी या ता कुलित्थियो कुल-कुमारियो ता न ग्रोकस्स पसय्ह वासेन्ती?" ति ?

"सुतं मेतं, भन्ते – 'वज्जी या ता कुलिन्थियो कुलकुमारियो ता न स्रोकस्स पसय्ह वासेन्ती'" ति ।

"यावकीवञ्च, ग्रानन्द, वज्जी या ता कुलित्यियो कुलकुमारियो ज्ञा ता न ग्रोकस्स पसय्ह वासेस्सन्ति, वृद्धियेव, ग्रानन्द, वज्जीनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।

B. 413

25

B. 412

६. "किन्ति ते, मानन्द, सुतं – 'वज्जी यानि तानि वज्जीनं विज्जवितियानि भ्रव्भन्तरानि चेव बाहिरानि च तानि सक्करोन्ति गर्रे करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति, तेसं च दिन्नपुब्बं कतपुब्बं धम्मिकं बींल नो परिहापेन्ती'" ति ?

"सुतं मेतं, भन्ते – 'वज्जी यानि तानि वज्जीनं विज्जिचेतियानि प्र ग्रन्भन्तरानि चेव बाहिरानि च तानि सक्करोन्ति गरं करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति, तेसं च दिन्नपुञ्जं कतपुञ्जं धम्मिकं बन्नि नो परिहापेन्ती'' ति ।

"यावकीवञ्च, ग्रानन्द, वज्जी यानि तानि वज्जीनं विज्जिचेतियानि ग्रव्भन्तरानि चेव बाहिरानि च तानि सक्किरिस्सन्ति गरुं किरिस्सन्ति मानेस्सन्ति पूजेस्सन्ति, तेसं च दिन्नपुट्टं कतपुट्टं धिम्मकं वर्ति नो परि- 10 हापेस्सन्ति; वृद्धियेव, ग्रानन्द, वज्जीनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।

१०. "फिन्ति ते, ग्रानन्द, सुतं – 'वञ्जीनं ग्ररहन्तेसु धम्मिका रक्खावरणगृत्ति सुसंविहिता – किन्ति ग्रानागता च ग्ररहन्तो विजितं ग्रागच्छेर्यु, ग्रागता च ग्ररहन्तो विजिते फासुं विहरेय्यु'' ति ?

"सुतं मेतं, भन्ते – 'वज्जीनं ग्ररहत्तेषु धम्मिका रक्खावरणगुत्ति ।ऽ सुसंविहिता भविस्सति' – किन्ति ग्रनागता च ग्ररहन्तो विजितं ग्रागच्छेय्यु, ग्रागता च ग्ररहन्तो विजिते फास्ं विहरेय्यं'' ति ।

"यावकीवञ्च, भ्रानन्द, बज्जीनं भ्ररहन्तेमु धम्मिका रक्खावरण-गृत्ति सुसंविहिता भविस्सति – 'किन्ति भ्रनागता च श्ररहन्तो विजितं भ्रागच्छेर्य्यं, श्रागता च श्ररहन्तो विजिते फासु विहरेय्यु' ति; बुद्धियेव, 20 भ्रानन्द, बज्जीनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानी'' ति ।

११. अथ खो भगवा वस्सकारं ब्राह्मणं मागधमहामत्तं श्रामत्तेसि
— "एकमिदाहं, ब्राह्मण, समयं वेसालियं विहरामि सारन्वदे चेतिये।
तत्राहं, ब्राह्मण, वज्जीनं इमे सत्त अपरिहानिये धम्मे देसेसि। यावकीवञ्च, ब्राह्मण, इमे सत्त अपरिहानिया धम्मा वज्जीसु ठस्सन्ति, इमेसु 25
च सत्तसु अपरिहानियेसु धम्मेसु वज्जी सन्दिस्सिस्सन्ति; वृद्धियेव,
ब्राह्मण, वज्जीनं पाटिकङ्क्का, नो परिहानी" ति।

१२. "एकमेकेन पि भो, गोतम, ग्रपरिहानियेन धम्मेन समन्ना-गतानं वज्जीनं बुद्धियेव पाटिकङ्का, नो परिहानि; को पन वादो सत्तहि अपरिहानियेहि धम्मेहि! अकरणीया च, भो गोतम, वज्जी रञ्जा अ

१. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेस नत्य ।

B 413

मागवेन म्रजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन यदिदं युद्धस्स, म्रञ्झात्र जपलापनाय', म्रञ्जात्र मिथुगेदा । हन्द च दानि मयं, भो गोतम, गच्छाम, बहुकिच्चा मयं बहुकरणीया'' ति ।

"यस्सदानि त्वं, ब्राह्मण, कालं मञ्जासी'' ति ।

१३. ग्रथ स्रो वस्सकारो ब्राह्मणो मागधमहामत्तो भगवतो भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा उट्टायासना पक्कामी ति ।

३. पठमसत्तकसुत्तं

१. एव मे सुतं । एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पब्बते । तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि – "सत्त वो, भिक्ख्वे, प्रपरि- हानिये धम्मे देमेस्सामि । तं मुणाथ, साधुकं मनिस करोथ, भासिस्सामी" । ति । "एवं, मन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –

. २ "कतमे च, भिक्खवे, सत्त ग्रपरिहानिया धम्मा ? यावकी-वञ्च, भिक्खवे, भिक्खू ग्रभिण्हं सन्निपाता भविस्सन्ति सन्निपातबहुला; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खुनं पाटिकङ्क्का, नो परिहानि ।

३ "यावकीवञ्च, भिक्खते, भिक्ख् समग्गा सन्निपतिस्सन्ति, समग्गा बुट्टहिस्सन्ति, समग्गा सङ्घकरणीयानि करिस्सन्ति, बृद्धियेव, भिक्खते, भिक्क्न पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

 ४. "यावकीवञ्च, भिनलवे, भिनन्तू ग्रपञ्ञत्तं न पञ्जा-पेस्सन्ति, पञ्जातं न समुन्छिन्दिस्सन्ति, यथापञ्जातेमु सिनन्तापदेसु
 समादाय वत्तिस्सन्ति; वृद्धियेव, भिनन्तवे, भिनन्तूनं पाटिकङ्क्का, नो परिहानि ।

 पंगवकीयञ्च, भिक्खवे, भिक्खू ये ते भिक्खू थेरा रक्तञ्जू चित्रपञ्जीजता सङ्घपितरो सङ्घपिरणायका ते सक्किरिस्सन्ति गरुं किर-स्सन्ति मानेस्सन्ति पुजेस्सन्ति, तेसं च सोतब्ब मञ्जिस्सन्ति; बुद्धियेव,
 भिक्खवे, भिक्खूनं पाटिकञ्का, नो परिहानि ।

६. "यावकीवञ्च, भिक्खते, भिक्खू उप्पन्नाय तण्हाय पोनो-व्यविकाय न वसं गच्छिस्सन्ति'; बुद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खूनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।

१. उपलापना - सी०, रो० । २. गच्छन्ति - सी० ।

- ७. "यावकीवञ्च, भिक्सवे, भिक्स् भारञ्ज्ञकेसु सेनासनेसु सापेक्सा भविस्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्सवे, भिक्स्न् पाटिक**ङ्का**, नो परिहानि ।
- ्दः "यावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्ख् पञ्चत्तञ्जेव सति उपट्टा-पेस्सन्ति – 'किन्ति अनागता च पेसला सब्रह्मचारी आगच्छेय्युं, आगता उ च पेसला सब्रह्मचारी फासुं विहरेय्युं' ति; बृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खूनं पाटिकक्क्का, नो परिहानि ।
- ह. "यावकीवञ्च, भिक्खवे, इमे सत्त अपरिहानिया धम्मा भिक्खूसु ठस्सन्ति, इमेसु च सत्तसु अपरिहानियेसु धम्मेसु भिक्खू सन्दिस्सरसन्ति; बुद्धियेव, भिक्खवे, भिक्ख्नं पाटिकङ्क्का, नो 10 परिहानी" ति ।

४. दुतियसत्तकसुत्तं

- १. "सत्त वो, भिक्खवे, ग्रपरिहानिये धम्मे देसेस्सामि । तं सुणाय, साधुकं मनिस करोथ ... पे०... कतमे च, भिक्खवे, सत्त ग्रपरिहानिया धम्मा ? यावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्खू न कम्मारामा भविस्सन्ति न कम्मरता न कम्मारामतं अनुयुत्ता; वृद्धियेव, भिक्खवे, 15 भिक्खूनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।
- २. "यावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्खू न भस्सारामा भविस्सन्ति ... पे०... न निद्दारामा भविस्सन्ति ... न सङ्क्षणिकारामा भविस्सन्ति ... न पापिच्छा भविस्सन्ति न पापिकानं इच्छानं वसं गता ... न पापिमत्ता भविस्सन्ति न पापसहाया न पापसम्पवङ्का ... न स्रोरमत्तकेन 20 विसेसाधिगमेन अन्तरावोसानं ग्रापिजस्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्ख्नुं, पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।
- ३. "यावकीवञ्च, भिक्खवे, इमे सत्त अपरिहानिया धम्मा भिक्खूसु ठस्सन्ति, इमेसु च सत्तसु अपरिहानियेसु धम्मेसु भिक्खू सन्दिस्सि-स्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खूनं पाटिकङ्क्का, नो परिहानी" ति । 23

५. ततियसत्तकसुत्तं

 "सत्त वो, भिक्लवे, श्रपरिहानिये धम्मे देसेस्सामि । तं सुणाय, साधुकं मनिस करोथ ... पे०... कतमे च, भिक्लवे, सत्त ग्रपरि-प्र०१-२२

B. 414

R. 23

10

R. 24

B. 415

हानिया घम्मा ? यावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्खू सद्धा भविस्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खूनं पाटिकङ्का, नो परिहानि ।

२. "यावकोवञ्च, भिक्खवे, भिक्ख् हिरिमत्तो भिवस्सन्ति ... भे ... भ्रोत्तिप्पनो भिवस्सन्ति ... बहुस्सुता भिवस्सन्ति ... आरढ-विरिया भिवस्सन्ति ... सतिमन्तो भिवस्सन्ति ... पञ्जावन्तो भिव-स्तान्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खनं पाटिकङ्क्का, नो परिहानि ।

३. 'यावकीवञ्च, भिक्खवे, इसे सत्त अपरिहानिया धम्मा भिक्खूसु ठस्सन्ति, इसेसु च सत्तसु अपरिहानियेसु धम्मेसु भिक्खू सन्दिस्स-स्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खूनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानी'' ति ।

६. बोज्सङ्गसुत्तं

१. "सत्त वो, भिक्खवे, प्रपरिहानिये धम्मे देसेस्सामि । तं सुणाय, साघुकं मनिस करोथ ... पे०... कतमे च, भिक्खवे, सत्त प्रपरिहानिया धम्मा ? यावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्खू सितसम्बोज्झञ्जं भावेस्सन्ति, बुढियेव, भिक्खवे, भिक्खुनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।

२. "वावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्ख् धम्मविचयसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति . पे० .. विरियसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति ... पीतिसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति ... पस्सिद्धसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति ... समाधिसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति ... उपेक्खासम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खनं पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।

३. "यावकीवञ्च, भिक्खवे, इसे सत्त अपरिहानिया धम्मा 20 भिक्खूसु इस्सन्ति, इसेसु च सत्तसु अपरिहानियेसु धम्मेसु भिक्खू सन्दिस्सि-स्सन्ति; बुढियेव, भिक्खवे, भिक्खूनं पाटिकङ्क्का, नो परिहानी" ति ।

७. सञ्जासुत्तं

 "सत्त वो, भिक्खवे, प्रपरिहानिये धम्मे देसेस्सामि । तं सुणाय, साधुकं मनिस करोध ... पे०... कतमे च, भिक्खवे, सत्त प्रपरिहानिया धम्मा ? यावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्ख् प्रनिच्चसञ्ज्ञां भावेस्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्ख्न् पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि ।

१. हिरिमा - सी० । २ झोतापिनो - सी० । ३-३. झपरिहानिया धम्मा - सी० ।

२. "यावकीवञ्च, भिक्खवे, भिक्ख् अनत्तसञ्जं भावेस्सन्ति ... पे०... असुभसञ्जं भावेस्सन्ति ... पादीनवसञ्जं भावेस्सन्ति ... पहानसञ्जं भावेस्सन्ति ... विरागसञ्जं भावेस्सन्ति ... निरोधसञ्जं भावेस्सन्ति ... निरोधसञ्जं भावेस्सन्ति ... निरोधसञ्जं भावेस्सन्ति , वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्खनं पाटिकक्क्का, नो परिहानि ।

 "यावकीवञ्च, भिक्खवे, इमे सत्त प्रपरिहानिया घम्मा 5 भिक्ख्सु ठस्सन्ति, इमेसु च सत्तसु अपरिहानियेसु घम्मेसु, भिक्ख् सन्बिस्सि-स्सन्ति; वृद्धियेव, भिक्खवे, भिक्ख्नं पाटिकद्वा, नो परिहानी" ति ।

द. पठमपरिहानिसूतं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनायिपिण्डकस्स आरामे । तत्र लो भगवा भिक्लू आमन्तेसि — "सित्तमे, भिक्लवे, धम्मा सेलस्स भिक्लुनो परिहानाय संवत्तन्ति । 10 कतमे सत्त ? कम्मारामता, भस्सारामता, निहारामता, सङ्गणिकारामता, इन्द्रियेसु अगुलहारता, भोजने अमत्तम्ब्र्लुता, सित्त लो पन सङ्घे सङ्घकरणीयानि; तत्र संलो भिक्लु दि पटिसञ्चिक्सति — 'सन्ति लो पन सङ्घे थेरा रत्तञ्जू विरायव्यजिता भारवाहिनो, न ते तेन पञ्जाियस्ति' ति अत्ता तेसुं योगं आपज्जति । इमे लो, 15 भिक्लु ते, सत्त धम्मा सेलस्स भिक्लुनो परिहानाय संवत्तन्ति ।

२. "सत्तिमे, भिक्खवे, धम्मा सेखस्स भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्तत्त । कतमे सत्त ? न कम्मारामता, न भस्सारामता, न निहारामता, न सङ्गणिकारामता, इन्द्रियेमु गुत्तद्वारता, भोजने मत्त-ञ्चुता, सन्ति खो पन सङ्घे सङ्घकरणीयानि; तत्र सेखो भिक्खु इति 20 पटिसञ्चिक्खति – 'सन्ति खो पन सङ्घे येरा रत्तञ्जू चिरपब्बजिता भारवाहिनो, ते तेन पञ्जायिस्सन्ती'ति अ्रतना न तेसुयोगं प्रापज्जति । इमे खो, भिक्खवे, सत्त धम्मा सेखस्स भिक्खुनो अपरिहानाय सेवन्तनी''ति ।

६. दुतियपरिहानिसुत्तं

१. "सत्तिमे, भिक्खवे, धम्मा उपासकस्स परिहानाय संवत्तन्ति । 25 B 416 कतमे सत्त ? भिक्खुदस्सनं हापेति, सद्धम्मस्सवनं पमज्जत्ति, ग्रविसीले

१-१ मिक्सु - स्था०। २. वो - सी०, स्था०, रो०।

न सिक्खति, ग्रप्पसादबहलो होति, भिक्खस् थेरेस् चेव नवेस् च मिज्जमेस च उपारम्भिचलो धम्मं सणाति रन्वगवेसी, इतो बहिद्धा दिक्खणेय्यं गवेसति, तत्थ च पूब्बकारं करोति । इमे खो, भिक्खवे, सत्त ध्रमा उपासकस्स परिद्रानाय संवत्तन्ति ।

२. "सत्तिमे, भिक्खवे, धम्मा उपासकस्स भ्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे सत्त ? भिक्खदस्सनं न हापेति, सद्धम्मस्सवनं नप्पमज्जति, ग्रधिसीले सिक्खति, पसादबहुलो होति, भिक्खुसु थेरेसु चेव नवेसु च मज्झिमेसु च ग्रनुपारम्भिचत्तो धम्मं सुणाति न रन्धगवेसी, न इतो बहिद्धा दिक्खणेय्यं गवेसित, इध च पुब्बकारं करोति । इमे खो, 10 भिक्खवे, सत्त धम्मा उपासकस्स अपरिहानाय संवत्तन्ती" ति ।

३. इदमबोच^¹ भगवा । इदं वत्वान स्गतो ग्रथापरं एतदवोच

R 26

15

20

R. 417

"दस्सनं भावितत्तानं, यो हापेति उपासको। सवनं च ग्ररियधम्मानं, ग्रधिसीले न सिक्खति ॥ "म्रप्पसादो च भिक्खस्, भिय्यो भिय्यो पवडति । उपारम्भकचित्तो च. सद्धम्मं सोतुमिच्छति ॥ "इतो च बहिद्धा ग्रञ्ञां, दक्खिणेय्यं गवेसति । तत्येव च पूज्यकारं, यो करोति उपासको ॥ "एते खो परिहानिये', सत्त धम्मे सदेसिते। उपासको सेवमानो, सद्धम्मा परिहायति ॥ "दस्सनं भावितत्तानं, यो न हापेति उपासको । सवनं च ग्ररियधम्मानं, ग्रधिसीले च सिक्खति ।। "पसादो चस्स भिक्ख्सु, भिय्यो भिय्यो पवड्रति । अनुपारम्भवित्तो च, सद्धम्मं सोत्मिच्छति ॥ "न इतो बहिद्धा ग्रञ्जं, दक्खिणेय्यं गवेसति । इधेव च पूब्बकार, यो करोति उपासको ।। "एते स्तो ग्रपरिहानिये^{*}, सत्त धम्मे सुदेसिते। उपासको सेवमानो, सद्धम्मा न परिहायती"' ति ॥

इतो च — सी० । २--२. सी०, स्या०, रो० पोत्वकेसु निर्ध । ३. परिह्वानीये — स्था॰, रो॰। ४. ब्रपरिहानीये – स्था॰, रो॰। ५ च हायती – स्था॰।

10

15

20

विजसत्तकवग्गो^२ततियो ।

B. 418

१०. विपत्तिसत्तं

१. सत्तिमा, भिक्खवे, उपासकस्स विपत्तियो ...पं०... । सत्तिमा, भिक्खवे, उपासकस्स सम्पदा ...पं०... ।

११. पराभवसुत्तं

१. "सत्तिमे, भिनखवे उपासकस्स पराभवा ... पे०... । सत्तिमे, भिनखवे, उपासकस्स सम्भवा । कतमे सत्त ? भिनखुदस्सनं न हापेति, सद्धम्मस्सवनं नप्पमज्जित, ग्रधिसीले सिनखित, पसादबहुलो व होति, भिनखुसु थेरेसु चेव नवेसु च मिज्झिमेसु च अनुपारम्भिचित्तो धम्मं सुणाति न रन्धगवेसी, न इतो बहिद्धा दनिखणेय्यं गवेसित, इध च पुब्बकारं करोति । इमे खो, भिनखवे, सत्त उपासकस्स सम्भवा ति ।

"दस्सनं भावितत्तानं, यो हापेति उपासको ।
सवनं च अरियधम्मानं, प्रथिसीले न सिक्खित ।।
"अप्यसादो च भिक्खुनु, भिज्यो भिज्यो पबृहृति ।
उपारम्भकचित्तो च, सद्धम्मं सोतुमिच्छ्रित ।।
"इतो च बहिद्धा अञ्ज्ञं, दिक्खणेय्यं गवेसित ।
तत्थेव च पुक्बकारं, यो करोति उपासको ।।
"एते खो परिहानिये, सत्त धम्मे युदेषिते ।
उपासको सेवमानो, सद्धम्मा परिहायति ।।
"दस्सनं भावितत्तानं, यो न हापेति उपासको ।
सवनं च अरियधम्मानं, अधिसीले च सिक्खित ।।
"पसादो चस्स भिक्खुनु, भिज्यो भिज्यो पबृहृति ।
अनुपारम्भिच्तो च, सद्धम्मं सोतुमिच्छ्रित ।।
"न हतो बहिद्धा अञ्ज्ञं, दिक्खणेय्यं गवेसितं ।
इषेव च पुक्बकारं, यो करोति उपासको ॥
"एते खो अपरिहानिये, सत्त धम्मे सदेषितं ।

उपासको सेवमानो, सद्धम्मा न परिहायती" ति ।।

१. सम्पत्तियो - सी०, रो०। २. विज्जवम्मो - सी०, स्था०, रो०।

R 28

B. 419

तस्सुद्दानं

सारन्दवस्सकारो 'च, तिसत्तकानि भिक्खुका । बोधिसञ्जा दे च हानि , विपत्ति 'च पराभवो ति' ।।

४. देवतावग्गो

१. श्रप्पमादगारवसुत्तं

- श्रम्थ खो ग्रञ्जातरा देवता श्रिभिककत्ताय रत्तिया श्रिभिककत्त-वण्णा केवलकप्पं जेतवनं ग्रोभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्षामः; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं ग्राभवादेत्वा एकमन्तं ग्रष्ट्वासि । एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं एतदवीच –
- २. "सत्तिमे, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे सत्त ? सत्युगारवता, धम्मगारवता, सङ्घुगारवता, सिक्खा-गारवता, समाधिगारवता, अपमादगारवता, पटिसन्धारगारवता । इमे खो, भन्ते, सत्त धम्मा भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्तन्ती" ति । इदमवोच सा देवता । समनुञ्जो सत्था अहोसि । अथ खो सा देवता "समनुञ्जो मे सत्था" ति भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिखणं कत्वा तत्थे- बन्तरधाि ।
- ३. अथ खो भगवा तस्सा रत्तिया अच्चयेन भिक्ख् आमन्तेसि 15 "इमं, भिक्खवे, रित्त अञ्जातरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्त-वण्णा केवलकप्पं जेतवन अभिभारेत्वा येनाहं तेनुपसङ्क्षिम, उपसङ्कः मित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टासि । एकमन्तं ठिता खो, भिक्खवे, सा देवता म एतदवोच 'सित्तमे, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे सत्त ? सत्युगारवता, धम्मगारवता, स्वुगारवता, व्यसमगारवता, स्वुगारवता, अप्पमादगारवता, पटिसन्थारगारवता इमे खो, भन्ते, सत्त धम्मा भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्तन्ती' ति । इदमवोच, भिक्खवे, सा देवता । इदं वत्वा मं अभिवादेत्वा पदिस्वणं कत्वा तत्येवन्तरकायी ति ।

१-१. सारन्वरो बस्सकारो भिक्बुकम्म च सद्वियं – सी०, स्वा०, रो० । २-२ बोधिसञ्ज्ञा सेखो च -सी०,स्वा०,रो० । ३-३. परिदृत्ति विपति पराभवो चाति – सी०, हानि विपत्तय संभवो ति -स्वा० ।

15

25

"सत्युगरु धम्मगरु, सङ्घे च तिब्बगारवो । समाधिगरु भ्रातापी, सिक्खाय तिब्बगारवो ॥ "भ्रप्पमादगरु भिक्खु, पटिसन्यारगारवो । ग्रभब्बो परिहानाय, तिब्बानस्सेव सन्तिकै" ति ॥

२. हिरीगारवसुत्तं

१. "इसं, भिक्खवे, रित्तं ग्रञ्ज्ञातरा देवता ग्रभिक्कन्ताय उ रित्तया ग्रभिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं ग्रोभासेत्वा येनाहं तेनुप-सङ्कृमिः, उपसङ्क्षमित्वा मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं ग्रह्मासि । एकमन्तं ठिता खो, भिक्खवे, सा देवता मं एतदवोच — 'सित्तमे, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे सत्त ? सत्युगारवता, धम्म-गारवता, सङ्घ्यारवता, सिक्खागारवता, समाधिगारवता, हिरिगार- 10 वता', ग्रोतप्पगारवता — इमे खो, भन्ते, सत्त धम्मा भिक्खुनो ग्रपरि-हानाय संवत्तन्ती' ति । इदमवोच, भिक्खवे, सा देवता । इदं बत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्येवन्तरधायी ति ।

"सत्युगरु धम्मगरु, सङ्घे च तिब्बगारवो । समाधिगरु ग्रातापी, निक्खाय तिब्बगारवो ॥ "हिरि ग्रोत्तप्यसम्पन्नो, सप्पतिस्सो सगारवो । ग्रभव्वो परिहानाय, निब्बानस्सेव सन्तिकै" ति ॥

३. पठमसोबचस्सतासुत्तं

१. "इमं, भिक्खवे, रित्त ग्रञ्ञातरा देवता ...पे०... मं एतदवोच — 'सित्तमें, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे सत्त ? सत्युगारवता, धम्मगारवता, सङ्घ्रगारवता, सिक्खा- 20 गारवता, समधिगारवता, सोवचस्सता, कल्याणिमत्तता — इमे खो, भन्ते, सत्त धम्मा भिक्खुनो ग्रपरिहानाय संवत्तन्ती' ति । इदमवोच, भिक्खवे, सा देवता । इदं बत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्थे- बन्तरधायी ति ।

"सत्युगरु घम्मगरु, सङ्घेच तिब्बगारवो। समाघिगरु ग्रातापी, सिक्खाय तिब्बगारवो।।

१. हिरीगारवता - स्था०।

R 421

"कल्याणमित्तो सुवचो, सप्पतिस्सो सगारवो । ग्रभक्बो परिहानाय, निब्बानस्सेव सन्तिके" ति ।।

४. दुतियसोवचस्सतासूत्तं

- १. "इमं, भिक्खवे, रित्त श्रञ्जातरा देवता श्रभिक्कन्ताय रित्या श्रभिक्कन्तवण्णा ... पे०... 'सित्तमे, भन्ते, धम्मा भिक्खुनो उपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे सत्त ? सत्युगारवता, धम्मगारवता, सङ्घुगारवता, सिक्खागारवता, समाधिगारवता, सोवचस्सता, कल्याण-मित्तता इमे खो, भन्ते, सत्त धम्मा भिक्खुनो श्रपरिहानाय संवत्तन्ती' ति । इदमवोच, भिक्खवे, सा देवता । इदं वत्वा मं श्रभिवादेत्वा पदिख्वणं कत्वा तत्थेवन्तरधायी'' ति ।
- २. एवं बृत्ते आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच "इमस्स खो' आहं, भन्ते, भगवता' सिङ्क्ष्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन अत्थं आजानामि । इध, भन्ते, भिक्खु अत्तना च सत्थुगारवो होति, सत्थुगार- वताय च वण्णवादी । ये चञ्जे भिक्खू न सत्युगारवा ते च सत्युगार- वताय च वण्णवादी । ये चञ्जे भिक्खू तत्युगारवा तेसं च वण्णं भणित । भूतं तच्छं कालेन । अत्तना च घम्मगारवो होति ... पे०... सङ्घ्यारवो होति ... पेक्खागारवो होति ... सक्खागारवो होति ... सक्खागारवो होति ... कल्याणमित्तो होति , कल्याणमित्तात्य च वण्णवादी । ये चञ्जे भिक्खू न कल्याणमित्ता ते च कल्याणमित्तात्य समादयेति । ये चञ्जे भिक्खू कल्याणमित्ता ते च कल्याणमित्तात्य समादयेति । ये चञ्जे भिक्खू कल्याणमित्ता ते च कल्याणमित्तात्य समादयेति । इमस्स' थे खे अहं, भन्ते, भगवता सिङ्क्षत्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन अत्थं आजानामी' ति ।
- ३. "साधु साधु, सारिपुत्त! साधु लो त्वं, सारिपुत्त, इमस्स मया सिद्धित्तेन भासितस्स एवं वित्यारेन प्रत्यं प्राजानासि । इध, सारिपुत्त, भिक्खु श्रत्तना च सत्युगारवो होति, सत्युगारवताय च वण्ण- वादी । ये चञ्चे भिक्खु न सत्युगारवा ते च सत्युगारवताय समाद- पेति । ये चञ्चे भिक्खु तत्युगारवा तेसं च वण्णं भणित भूतं तच्छं कालेन । ग्रत्तना च धस्मगारवो होति ... पे०... सङ्घागरवो होति ...

१. को पन - स्था० । २. भनवा - स्था० । ३. इदमस्य - स्था० ।

15

B. 422, R. 32

सिक्सागारवो होति ... समाधिगारवो होति ... मुक्चो होति ... कल्याण-भित्तो होति, कल्याणमित्तताय च वण्णवादी । ये चञ्जे भिक्खू न कल्याणमित्ता ते च कल्याणमित्तताय समादपेति । ये चञ्जे भिक्खू कल्याणमित्ता तेसं च वण्णं भणित भूतं तच्छं कालेना ति । इमस्स खो, सारिपुत्त, मया सिङ्कृत्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थो दट्टब्बों । ति ।

५. पठममित्तसूत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खने, अङ्गोहि समन्नागतो मित्तो सेवितब्बो । कतमेहि सत्तिहि ? दुइदं दवाति, दुक्करं करोति, दुक्खमं खमित, गुय्हस्स आिव करोति, गुय्हस्स परिगृहित , आपदासु न जहित, खीणेन नाति-मञ्जाति । इसेहि खो, भिक्खने, सत्तिहि अङ्गोहि समन्नागतो मित्तो सेवितब्बो ति ।

"दुद्दं दवाति" मित्तों, दुक्कर चा पि कुब्बति । प्रथोपिस्स दुरुतानि, खमित दुक्खमानि चै ॥ "गुरुहं' च तस्स' प्रक्खाति, गुरुहस्स परिगूहति । प्रापदासु न जहाति, खीणेन नातिमञ्ज्ञाति ॥ "यिन्हें" एतानि ठानानि, संविज्जन्तीध पुग्गले । सो मित्तो मित्तकामेन, भजितब्बो तथाविधो" ति ॥

६. दुतियमित्तसुत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु मित्तो सेवितब्बो भजितब्बो पयिष्णासितब्बो ग्रपि पनुज्जमानेन पि । कतमेहि सत्तिहि । पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च वत्ता च वचनक्खमो च गम्भीरं च कथं कत्ता होति नो च ग्रष्टाने नियोजेति । इमेहि थि खो, भिक्खवे, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु मित्तो सेवितब्बो भजिनतब्बो प्रिप्ति । विवादि । स्मिति । समिति । स्मिति । समिति ।

"पियो गरु भावनीयो, वत्ता च वचनक्खमो। गम्भीरं च कथं कत्ता, नो चट्टाने नियोजको"।।

१. शिक्खुमितो – रो०। २ गृब्हुमस्स – सी०, स्या०, रो०। ३ परिगृहृत्ति – म०, रो०। ४-४. दवित चित्त – सी०, स्या०। १ पि – सी०, स्या०, रो०। ६-६. गृब्हुमस्स – सी०, स्या०। ७ यस्मि – सी०, स्या०, रो०। ६ पणुळ्यानेन – सी०। १. च गर्द – सी०, स्या०, रो०। १०. नियोजये – सी०, स्या०, रो०।

"यम्हि एतानि ठानानि, संविज्जन्तीघ पुग्गले । स्रो मित्तो मित्तकामेन, ग्रत्थकामानुकम्पतो । ग्रपि नासियमानेन, भजितब्बो तथाविघो" ति ।।

७. पठमपटिसम्भिदासुत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु निचरस्सेव व वतस्सो पटिसम्भिदा सयं ग्राभिञ्ञा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरेय्य । कतमेहि सत्तिहि ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु 'इदं मे चेतसो लीनत्तं" ति यथाभूतं पजानातिः अज्ञत्तं सिङ्कुत्तं वा चित्तं 'अज्ञत्तं मे सिङ्कुत्तं चित्तं' ति यथाभूतं पजानातिः, बहिद्धा विक्खित्तं वा चित्तं 'बिहद्धा मे विक्खित्तं वित्तां ति यथाभूतं पजानातिः, विहद्धा विविद्या वेदना उपपञ्जन्ति, विदिता उपटुर्हान्त, विदिता अन्भत्यं गच्छिन्तः, विदिता सञ्जा उपपञ्जन्ति, विदिता उपटुर्हान्त, विदिता अन्भत्यं गच्छिन्तः, विदिता त्राक्का उपपञ्जन्ति, विदिता उपटुर्हान्त, विदिता अन्भत्यं गच्छिन्तः, विदिता सञ्चा उपपञ्जन्ति, विदिता उपटुर्हान्त, विदिता अन्भत्यं गच्छिन्तः, विदिता अन्भत्यं गच्छिन्तः, विदिता उपटुर्हान्त, विदिता अन्भत्यं गच्छिन्तः, स्प्पाया-सप्पायेषु खो पनस्स धम्मेसु होनप्पणीतेसु कण्हसुकक्तसप्तितामागेसु निमित्तं सुप्तिहितं होति सुमनसिकतं सुप्तारितं सुप्तिदिवदं पञ्जाय । इमेहि खो, भिक्खवं, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु नचित्रस्तेव चत्तस्यो पटिसम्भिदा सयं अभिज्ञा सिच्छकत्वा उपसम्पण्ज विहरेय्या" ति ।

द. दुतियपटिसम्भिदासुतं

B. 423

R. 33

'सत्तहि, भिक्खने, घम्मेहि समझागतो सारिपुत्तो चतस्सो पिटसम्भिता सयं अभिञ्ञा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज निहरित । कतमेहि सत्ति ? इय, भिक्खने, सारिपुत्तो 'इदं मे चेतसो लीनत्तं' ति यथाभूतं
 पजानाति; ग्रज्यत्तां सिङ्कृतं वा चित्तं 'ग्रज्यत्तं मे सिङ्कृतं चित्तं' ति यथाभूतं पजानाति; बहिद्धा विक्खित्तं वा चित्तं 'विहद्धा मे विक्खित्तं चित्तं' ति यथाभूतं पजानाति; तस्स विदिता वेदना उपपञ्जन्ति, विदिता उपटुहन्ति, विदिता ग्रज्या ... पे०... वितक्का उपपञ्जन्ति, विदिता उपटुहन्ति, विदिता उपटुहन्ति, विदिता उपटुहन्ति, विदिता अन्मत्यं गच्छन्ति; सप्याया सप्यायेसु खो पनस्स धम्मेसु हीनप्पणीतेसु कण्हसुकक्षसप्यतिभागेसु निमित्तं'

१. ग्रत्वकामानुकम्पको – सी०, स्या०, रो०। २. सीलत्तं – सी०। ३. चित्तं –

सुम्महितं सुमनसिकतं सूपघारितं सुप्पटिविद्धं पञ्जाय । इमेहि स्रो, भिक्सवे, सत्तिह धम्मेहि समक्षागतो सारिपुत्तो चतस्सो पटिसम्मिदा सर्यं म्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरती''ति ।

६. पठमवससूतं

१. "सत्तिह, भिनखने, धम्मेहि समम्रागतो भिनखु चित्तं वसे वत्तित, नो च भिनखु चित्तस्य वसेन वत्तित । कतमेहि सत्तिह ? इष, 5 भिनखने, भिनखु समाधिकुसलो होति, समाधिस्स समापत्तिकुसलो होति, समाधिस्स ठितिकुसलो होति, समाधिस्स कृत्याणकुसलो होति । इमेहि खो, भिनखने, सत्तिह धम्मेहि समम्रागतो भिनखु चित्तं वसे वत्तेति, नो च भिनखु चित्तस्य वसेन वत्तती" ति ।

१०. दुतियवससुत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो सारिपुत्तो चित्तं वसे वत्तिति, नो च सारिपुत्तो चित्तस्स वसेन वत्तित । कतमेहि सत्तिह ? इघ, भिक्खवे, सारिपुत्तो समाधिकुसलो होति, समाधिस्स समापत्ति-कुसलो, समाधिस्स वृद्घानकुसलो, समाधिस्स कल्याणकुसलो, समाधिस्स गोचरकुसलो, समाधिस्स श्रीमेनिहारकुसलो ^{15 8.424} होति । इमेहि लो, भिक्खवे, सत्तिह धम्मेहि समक्षागतो सारिपुत्तो चित्तं वसे वत्तिति, नो च सारिपुत्तो चित्तस्य वसेन वत्तति" ति ।

११. पठमनिद्ससुसं

 श्रथ खो आयस्मा सारियुत्तो पुब्बण्हसमयं निवासत्वा पत्त-चीवरमादाय सावित्वं पिण्डाय पाविति । ग्रथ खो आयस्मतो सारि-पुत्तस्स एतदहोसि — "अतिप्पगो खो ताव सावित्ययं पिण्डाय चिरतुं । 20 यश्रूनाहं येन अञ्ञातित्ययानं परिब्बाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्यं" ति । श्रथ खो आयस्मा सारिपुत्तो येन अञ्ञातित्ययानं परिब्बाजकानं

१. पुम्पहितं होति – सी॰, रो॰। २. कल्लितकुसनो – सी॰, स्था॰, रो॰। १. सानस्वियं – सी॰, रो॰।

भारामो तेनपसङ्कि: उपसङ्किमत्वा तेहि मञ्जातित्थियहि परिब्बाज-केहि सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । तेन खो पन समयेन तेसं अञ्जातित्थियानं परिब्बाजकानं सम्निसिन्नानं सन्निपतितानं अयमन्तराकथा उदपादि – "यो हि कोचि. 5 ग्रावसो, द्वादसवस्सानि परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरति, 'निद्दसो भिक्लं ति म्रलं वचनायां ति।

२. ग्रथ खो ग्रायस्मा सारिपूत्तो तेसं ग्रञ्ञातित्थियानं परिब्बा-जकानं भासितं नेव ग्रभिनन्दि नप्पटिक्कोसि । ग्रनभिनन्दित्वा ग्रप्प-टिक्कोसित्वा उद्रायासना पक्कामि - "भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स 10 ग्रत्यं ग्राजानिस्सामी" ति ।

३. ग्रथ खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो सावित्थयं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि, उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं स्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच -

"इघाहं, भन्ते, पूब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावित्थ पिण्डाय पाविसि । तस्स मय्ह, भन्ते, एतदहोसि - 'ग्रतिप्पगो खो ताव सावत्थियं पिण्डाय चरितं । यन्ननाहं येन ग्रञ्जातित्थियानं परिब्बाज-कानं भ्रारामो तेनुपस दूमेय्य' ति । भ्रथ स्वाहं, भन्ते, येन भ्रञ्जतित्थ-यानं परिव्वाजकानं ग्रारामो तेनपसद्धामः उपसद्धामत्वा तेहि भ्रञ्ज-तित्थियहि परिब्बाजकेहि सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । तेन खो पन, भन्ते, समयेन तेसं ग्रञ्ज-तित्थियानं परिव्वाजकान सिन्नसिन्नानं सिन्नपतितानं ग्रयमन्तराकथा उदपादि - 'यो हि कोचि, ग्रावुसो, द्वादसवस्सानि परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरति, निद्दसो भिक्ख ति ग्रलं वचनाया' ति । ग्रथ स्वाहं. 25 भन्ते. तेसं अञ्जातित्थियान परिव्वाजकानं भासितं नेव अभिनन्दि नप्पटिक्कोसि । ग्रनभिनन्दित्वा ग्रप्पटिक्कोसित्वा उट्टायासना पक्कॉमे - 'भगवतो सन्तिके एतस्स ग्रत्थं ग्राजानिस्सामी' ति । सक्का न खो. भन्ते, इमस्मि धम्मविनये केवलं वस्सगणनमत्तेन निष्ट्सो भिवस् पञ्जा-पेतं" ति ?

R. 36 B. 425 15

१. पक्कामि - सी०, स्या०, रो०।

R 37

४. "न खो, सारिपुत्त, सक्का इमिस्म धम्मविनये केवलं वस्स-गणनमत्तेन निद्दसो भिक्ख पञ्जापेतं । सत्त खो इमानि, सारिपत्त. निरसबत्यनि मया सयं ग्रभिञ्ञा सिन्क्रिकत्वा पबेदितानि । कतमानि सत्त ? इध, सारिपुत्त, भिक्खु सिक्खासमादाने तिब्बच्छन्दो होति भागति च सिक्खासमादाने भविगतपेमो[ै]. धम्मनिसन्तिया^९ तिब्बच्छन्दो ५ होति ग्रायति च धम्मनिसन्तिया ग्रविगतपेमो, इच्छाविनये तिब्बच्छन्दो होति ग्रायति च इच्छाविनये ग्रविगतपेमो, पटिसल्लाने तिब्बच्छन्दो होति द्यार्थातं च पटिसल्लाने ग्रविगतपेमो. विरियारम्भे तिब्बच्छन्दो होति ग्रायति च विरियारम्भे ग्रविगतपेमो. सतिनेपक्के तिब्बच्छन्दो होति ग्रायति च सतिनेपक्के भ्रविगतपेमो, दिद्विपटिवेधे तिब्बच्छन्दो होति 10 ग्रायति च दिटिपटिवेधे ग्रविगतपेमो । इमानि खो, सारिपत्त, सत्त निद्दसवत्थनि मया सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदितानि । इमेहि खो, सारिपुत्त, सत्तिह निदृसवत्थिह समन्नागतो भिवल द्वादस चे पि वस्सानि परिपूण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरिय चरति, 'निदृसो भिनख' ति ग्रलं वचनाय; चतुब्बीसित चे पि वस्सानि परिपूण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं 15 चरति, 'निदृसो भिनल' ति ग्रलं वचनाय; छत्तिसति चे पि वस्सानि परिपुण्णं परिसद्धं ब्रह्मचरियं चरति, 'निदृसो भिक्ख' ति ग्रलं वचनाय. श्रद्भचतारीसं चे पि वस्सानि परिपूष्णं परिसृद्धं ब्रह्मचरिय चरति, 'निहसो भिक्ख' ति ग्रलं वचनायां'' ति ।

१२. दुतियनिद्दससुत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा कोसिम्बयं विहरित घोसिता- 20 रामं । अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तवीवर-मादाय कोसिम्ब पिण्डाय पाविसि । अथ खो आयस्मतो आनन्दस्स एतदहोसि — "श्वतिप्पगो खो ताव कोसिम्बयं पिण्डाय चिरतुं । यञ्जनाहं येन अञ्जातित्थयानं पिरब्बाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्यं" ति । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन अञ्जातित्थयानं परिब्बाजकानं आरामो 25 तेनुपसङ्कमियं अनस्म आनन्दो येन अञ्जातित्थयानं परिब्बाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमियं केतेनुपसङ्किमः उपसङ्कमित्वा तेहि अञ्जातित्थयोहं परिब्बाजकिहि सिद्धं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

१. बाविनतपेमो -- स्या० । २. धम्मनिकन्तिया -- सी० ।

B. 427

R. 39

२. तेन स्त्रो पन समयेन तेसं श्रम्ञ्यातित्वयानं परिब्बाजकानं सिन्नसिन्नानं सिन्नपतितानं श्रयमन्तराकथा उदपादि – "यो हि कोचि, श्रावुसो, द्वादस वस्सानि परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरति, "निद्सो भिक्कु" ति श्रलं वचनाया" ति ।

 ३. अय को आयस्मा आनन्दो तेसं अञ्ज्ञातित्थयानं परिख्वाज-कानं भासितं नेव अभिनन्दि नप्पटिक्कोसि । अनिभनन्दित्वा अप्प-टिक्कोसित्वा उट्टायासना पक्कामि – "भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स अत्यं आजानित्साभी" ति । अय को आयस्मा आनन्दो कोसम्बयं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि;
 उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवीच –

"इघाहुं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कोसिन्व पिण्डाय पाविस् । तस्स मय्हुं, भन्ते, एतदहोसि – 'म्रतिप्पगो खो ताव कोसिन्वयं पिण्डाय चिरतुं । यनूनाहं येन म्रञ्जातित्वयानं । परिब्बाजकानं म्रारामो तेनुपसङ्कमेय्यं ति ...पे०... तेहि सिद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । तेन खो पन, भन्ते, समयेन तेसं म्रञ्जातित्वयानं पिरब्बाजकानं सिन्नसिन्नानं सिन्मपिततानं म्रयमन्तराकथा उदपादि – 'यो हि कोचि, म्राबुसो, द्वादसदस्तानि परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरित, निह्सो २० भिक्कृति स्वाजनानं मासितं नेव प्रभानिनंद नप्पटिक्कोसिं । म्रनभिनन्दित्व, प्रप्पटिक्कोसिं । म्रनभिनन्दित्व, प्रप्पटिक्कोसिं । म्रनभिनन्दित्व, प्रप्पटिक्कोसिं । म्रनभिनन्दित्व, प्रप्पटिक्कोसिं । म्रनभिनन्दित्व, प्रप्पटिक्कोसित्वा उद्घायासना पक्कीम – 'भगवतो सन्तिके एतस्स मासितस्स मत्यस्य म्राजानित्स्यामी' ति । सक्का नु खो, मन्ते, इमस्मि चम्मविनये केवलं वस्सगणनमत्तेन निहसो भिक्कु पञ्जापेतृ" ति ?

25 ४. "त खो, प्रानन्द, सक्का इसिंस धम्मविनये केवलं वस्स-गणनमत्तेन निह्तो भिक्खु पञ्जापेतुं। सत्त खो इमानि, प्रानन्द, निह्सवत्यूनि मया सयं प्रभिञ्जा सिच्छिकत्वा पवेदितानि। कतमानि सत्तः? इघानन्द, भिक्खु, सद्धो होति, हिरीमा होति, घोत्तणी होति, बहुस्युतो होति, प्रारद्धविरियो होति, सतिमा १० होति, पञ्जावा होति। इमानि खो, ग्रानन्द, सत्त निह्सवत्यूनि मया सयं प्रभिञ्जा सिच्छकत्वा पवेदितानि। इमेहि खो, ग्रानन्द, सत्तिह निह्सवत्यूहि समझागतो भिक्खु द्वादस चे पि वस्सानि परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरित, 'निह्सो भिक्खुं ति अलं वचनाय; चतुष्वीसित चे पि वस्सानि परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरित, 'निह्सो भिक्खुं ति अलं वचनाय; अिंचतित चे पि वस्सानि परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरित, 'निह्सो भिक्खुं ति अलं वचनाय, अट्ठचत्तारीसं चे पि वस्सानि परिपुष्णं उपिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरित, 'निह्सो भिक्खूं' ति अलं वचनाया" ति । देवतावणो चतुस्यो ।

तस्सुद्दानं

ग्रप्पमादो हिरी चेव , हे सुवचा दुवे मित्ता । हे पटिसम्भिदा हे वसा, दुवे निद्दसवत्थुना ति ॥

५. महायञ्जवग्गो

१. सत्तविञ्ञाणद्वितिसुत्तं

१. "सत्तिमा, भिक्खवे, विञ्ञाणद्वितियो । कतमा सत्त ? सन्ति, भिक्खवे, सत्ता नानत्तकाया नानत्तसञ्ज्ञिनो, सेय्यथापि मनुस्सा 10 एकच्चे च देवा एकच्चे च विनिपातिका । श्रयं पठमा विञ्ञाणद्विति ।

२. "सन्ति, भिक्खने, सत्ता नानत्तकाया एकत्तसञ्ज्ञिनो, सेय्यथापि देवा ब्रह्मकायिका पठमाभिनिब्बत्ता । अयं दुतिया विञ्ञाण-द्विति ।

३. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता एकत्तकाया नानत्तसञ्ज्ञिनो, 15 B. 428 सेय्यथापि देवा श्राभस्सरा । श्रयं ततिया विञ्जाणद्विति ।

४. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता एकत्तकाया एकत्तसञ्जिनो, सेय्य-थापि देवा सुभकिण्हा । ग्रयं चतुत्था विञ्जाणद्विति ।

४. "सन्ति, भिक्सवे, सत्ता सब्बसो रूपसञ्जानं समितिककमा पटिचसञ्जानं प्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो 20 ग्राकासो' ति ग्राकासानञ्जायतन्पगा'। ग्रयं पञ्चमा विञ्जाणद्विति ।

१-१. हिरिमा च - सी०, रो०; हिरीमा च -स्या० । २-२. हे सुतवा दुने बलं -सी०; ० दुने सला - स्या०, रो० । ३-३. दुने पटिसम्पिश च - सी० । ४-४. निहस्वस्तु परे हे वि - स्या०, रो० । ५. विञ्ञानद्विति -सी० । ६. ० चायतनुगमा - स्या० ।

B. 429

६. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता सब्बसो ब्राकासानञ्चायतनं समति-क्कम्म 'ब्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनूपगा । श्रयं छट्टा विञ्ञाणद्विति ।

"सन्ति, भिक्खवे, सत्ता सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समति ककम्म 'नत्थि किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनूषमा । ग्रयं सत्तमा
 विञ्ञाणदिति । इमा खो, भिक्खवे, सत्त विञ्ञाणदितियो" ति ।

२. समाधिपरिक्खारसुत्तं

 "सत्तमे, भिक्खवे, समाधिपरिक्खारा । कतमे सत्त ? सम्मादिट्ठि, सम्मासङ्कप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माग्राजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित । या खो, भिक्खवे, इमेहि सत्तहङ्क्रीहि चित्त-ग्रिक्सगता परिक्खता, ग्रयं वृच्चति, भिक्खवे, ग्रारियो सम्मासमाधि सज्यनिसो इति पि सपरिक्खारो इति पी" ति ।

३. पठमश्रग्गिसुत्तं

१. "सत्तिमे, भिक्खवे, श्रम्मी । कतमे सत्त ? न्याम्मि, दोसम्मि, मोहम्मि, श्राहुनेय्यम्मि, गहपतिमा, दिवखणेय्यम्मि, कहुम्मि — इमे खो, भिक्खवे, सत्त श्रम्मी" ति ।

४. दुतियग्रग्गिसुत्तं

१. तेन स्रो पन समयेन उग्गतसरीरस्स ब्राह्मणस्स महायञ्जो उपक्खटो होति । पञ्च उसमसतािन थूणूपनीतािन होन्ति यञ्जात्थाय, पञ्च वच्छतरसतािन थूणूपनीतािन होन्ति यञ्जात्थाय, पञ्च वच्छतरसतािन थूणूपनीतािन होन्ति यञ्जात्थाय, पञ्च बच्छ-तरसतािन थूणूपनीतािन होन्ति यञ्जात्थाय, पञ्च अजसतािन थूणूपनीतािन होन्ति यञ्जात्थाय, पञ्च अजसतािन थूणूपनीतािन होन्ति यञ्जात्थाय । प्रथ स्त्रो उग्गतसरीरो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कामः, उपसङ्कामत्वा भगवता सर्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो स्त्रो उग्गतसरीरो ब्राह्मणो भगवत्तं एतदवोच —

१. समाधि – स्मार्

B. 430

२. "सुतं मेतं, भो गोतम, ग्रन्मिस्स ग्रादानं यूपस्स उस्सापनं महम्फलं होति महानिसंसं" ति ।

"मया पि खो एतं, ब्राह्मण, सुतं झ्रिंगस्स झ्रावाजं पूपस्स उस्सापनं महप्फलं होति महानिसंसं' ति । दुतियं पि खो उग्गतसरीरो ब्राह्मणो ... पे०... तितयं पि खो उग्गतसरीरो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच — "सुतं ऽ मेतं, भो गोतम, ग्राग्गस्स ब्रादानं यूपस्स उस्सापनं महप्फलं होति महा-निसंसं'' ति ।

"मया पि खो एतं, ब्राह्मण, सुतं ग्रग्गिस्स ग्रादानं यूपस्स उस्सापनं महप्फलं होति महानिसंसं'' ति ।

"तयिदं, भो गोतम, समेति भोतो चेव गोतमस्स ग्रम्हाकं च, 10 R 42 यदिदं सब्बेन सब्बं"।

३. एवं वृत्ते श्रायस्मा आनन्दो उग्गतसरीरं ब्राह्मणं एतदवोच — "न लो, ब्राह्मण, तथागता एवं पुच्छितब्बा — 'मुतं मेतं, भो गोतम, श्रम्मिस्स ग्रादानं यूपस्स उस्सापनं महष्फलं होति महानिसंसं' ति । एवं 'लो, ब्राह्मण, तथागता पुच्छितब्बा — 'ग्रहं हि, भन्ते, भ्रमेंग श्रादातु- 15 कामो यूपं उस्सापेतुकामो । श्रोवदतु मं, भन्ते, भगवा । श्रनुसासतु मं, भन्ते, भगवा यं मम श्रस्स दीघरत्तं हिताय सुलाया'' ति ।

४. अय खो उग्गतसरीरो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच – "अहं हि, भो गोतम, अग्गि आदातुकामो यूपं उस्सापेतुकामो । श्रोवदतु मं भवं गोतमो । अनुसासतु मं भवं गोतमो यं मम अस्स दीघरतं हिताय 20 सुखाया" ति ।

५. "श्रांग, ब्राह्मण, श्रादेन्तो' यूपं उस्सापेन्तो पुब्बेव यञ्जा तिणि सत्यानि उस्सापेति अकुसलानि दुक्खुद्रयानि दुक्खितपाकानि । कतमानि तीणि ? कायसत्यं, वचीसत्यं, मनोसत्यं । श्रांग, ब्राह्मण, श्रादेन्तो यूपं उस्सापेन्तो पुब्बेव यञ्जा एवं चित्तं उप्पादेसि — 'एत्तका वञ्जतमा हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका वञ्छतरा हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका वञ्छतराय हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका वञ्छतरियो हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका वञ्छतरियो हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका प्रजा हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका उद्या हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका उद्या हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका उद्या हञ्जन्तु यञ्जत्याय, एत्तका उद्या हञ्जन्तु यञ्जत्याया' ति । सो 'पुञ्च करोमी'

[.] प्रापान स्था०, रो०। २. एवं च - ती०, स्था०, रो०। ३. घाषातुकाची -स्था०, रो०। ४. घाषेत्रों - स्था०, रो०। ४. यब्बे - स्था०। ६. वीनि - सी०। ७. दुम्बुस्थानि - सी०। स. उप्पादेति - सी०, स्था०, रो०।

R 43

ति प्रपुठ्यं करोति, 'कुसलं करोमी' ति प्रकुसलं करोति, 'सुगतिया' मग्गे' परियेसामी' ति दुग्गतिया' मग्गे' परियेसति । श्रांग, ब्राह्मण, श्रादेन्तो यूपं उस्क्षापेन्द्रो पुब्बेव यञ्ञा इदं पठमं मनोसत्यं उस्सापेति श्रकुसलं दुक्खद्रयं दुक्खविपाकं ।

इ. "पुन च परं, ब्राह्मण, ब्रांग्ग ब्रावेत्तो यूपं उस्सापेत्तो पुब्बेव यञ्जा एवं वाचं भासति — 'एत्तका उसभा हञ्जानु यञ्जल्वाय, एत्तका वच्छतरा हञ्जानु यञ्जल्वाय, एत्तका वच्छतरा हञ्जानु यञ्जल्वाय, एत्तका वच्छतरा हञ्जानु यञ्जल्वाय, एत्तका अजा हञ्जलु यञ्जल्वाय, एत्तका अजा हञ्जलु यञ्जल्वाय, एत्तका अजा हञ्जलु यञ्जल्वाय, एत्तका उर्ज्या हञ्जलु यञ्जल्वाया ति । सो 'पुञ्जं करोमी' ति श्रपुञ्जं करोति, 'कुसलं करोमी' ति श्रकुसलं करोति, 'सुगतिया मग्गं परियेसामी' ति दुर्गातिया मग्गं परियेसामी' ति दुर्गातिया मग्गं परियेसामी' ति श्राम्ताचा अर्थेन्त यञ्जा इदं दुर्तियं वचीसत्थं उस्सापेति श्रकुसलं दुक्खवियाकं ।

७. "पुन च परं, ब्राह्मण, प्रींग्ग प्रादेन्तो यूपं उस्सापेन्तो पुब्बेव यञ्जा सयं पठमं समारम्भितं उसभा हन्तुं यञ्जल्याय, सयं पठमं समारम्भितं वस्त्रमा हन्तुं यञ्जल्याय, सयं पठमं समारम्भितं वस्त्रमा हन्तुं यञ्जल्याय, सयं पठमं समारम्भितं वस्त्रमा हन्तुं यञ्जल्याय, सयं पठमं समारम्भितं उच्जात्याय, सयं पठमं समारम्भितं उरक्मा हन्तुं यञ्जल्याय, सयं पठमं समारम्भितं उरक्मा हन्तुं यञ्जल्याय । सो 'पुञ्जं करोसी' ति प्रयुज्जलं करोति, 'सुपतिया मम्यं परियेसामी' ति दुग्यतिया मम्यं परियेसामी' ति दुग्यतिया मम्यं परियेसाति । प्राम्य, ब्राह्मण, ब्राह्मण, ब्राह्मण, ब्राह्मण, व्यपं उस्सापेन्तो पुज्जेव यञ्जा इदं तित्यं कायसत्यं उस्सापेति प्रकुसलं दुक्ख्वयं दुक्खविपाकं । प्राम्य, ब्राह्मण, ब्रावेन्तो यूपं उस्सापेन्तो पुज्जेव यञ्जा इसापि तीण सत्यानि उस्सापेति प्रकुसलानि दुक्खुद्वया इसानि तीण सत्यानि उस्सापेति प्रकुसलानि दुक्खुद्वयानि दुक्ख-विपाकानि ।

B. 431

-. "तयोमे, ब्राह्मण, ग्रम्मी पहातब्बा परिवज्जेतब्बा, न
 सेवितब्बा। कतमे तयो? रागिमा, दोसिमा, मोहिमा।

ह. "कस्मा चायं, बाह्मण, रागांग पहातक्वो परिवज्जेतब्वो, न सेवितब्बो ? रत्तो खो, बाह्मण, रागेन अभिभृतो परियादिकवित्तो कायेन दुच्चरितं चरति, वाचाय दुच्चरितं चरति, मनसा दुच्चरितं

१-१. सुगतिसमां - सी० । २-२. दुगातिसमां - सी० । ३. समारव्यति - सी०, रो॰; समारव्यति - स्वा० । ४. हञ्जन्तु - सी०, स्वा०, रो० । ४. यञ्जल्वावा ति - सी०, स्वा०, रो० ।

चरित । सो कायेन बुज्जरितं चरित्वा, वाचाय बुज्जरितं चरित्वा, मनसा बुज्जरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गितं विनिमातं निरयं उपपज्जित । तस्मायं रागिना पहातब्बो परिवज्जेतब्बो, न सेवितब्बो ।

१०. "कस्मा चायं, ब्राह्मण, दोसग्गि पहातब्बो परिवज्जेतब्बो, न 5 सेवितब्बो ? दुट्टो खो, ब्राह्मण, दोसेन ग्रमिभूतो परियादिश्वचित्तो कायेन दुज्बरितं चरित, वाचाय दुज्बरितं चरित, मनसा दुज्बरितं चरित । सो कायेन दुज्बरितं चरित्वा, वाचाय दुज्बरितं चरित्वा, मनसा दुज्बरितं चरित्वा, मनसा दुज्बरितं चरित्वा, मनसा दुज्बरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गितं विनिपातं निरयं उपपज्जित । तस्मायं दोसग्गि पहातब्बो परिवज्जेतब्बो, न 10 सेवितब्बो ।

११. "कस्मा चायं, ब्राह्मण, मोहिम्म पहातब्बो परिवज्जेतब्बो, न संवितब्बो ? मृब्हो खो, ब्राह्मण, मोहेन ग्रमिभूतो परियादिक्षचित्तो कायेन दुच्चिरतं चरित, वाचाय दुच्चिरतं चरित, मनसा दुच्चिरतं चरिता, स्वाचाय दुच्चिरतं चरित्वा, 15 मनसा दुच्चिरतं चरित्वा, वाचाय दुच्चिरतं चरित्वा, 15 मनसा दुच्चिरतं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा भ्रपायं दुर्गातं विनिपातं निरयं उपपज्जित । तस्मायं मोहिग्ग पहातब्बो परिवज्जेतब्बो, न संवितब्बो । इमे खो तयो, ब्राह्मण, अग्गी पहातब्बा परिवज्जेतब्बा, न संवितब्बा ।

१२. "तयो खो', ब्राह्मण, ग्रम्मी सक्कत्वा गरुं कत्वा मानेत्वा 20 पूजेत्वा सम्मा सुखं परिहातब्बा । कतमे तयो ? ब्राहुनेय्यग्गि, गह-पत्तिमा, दक्खिणेय्यग्गि ।

१३. "कतमो च, ब्राह्मण, ब्राह्ननेय्यम्मि ? इघ, ब्राह्मण, यस्स ते होन्ति माता ति वा पिता ति वा, श्रयं वुच्चति, ब्राह्मण, श्राहुनेय्यम्मि । तं किस्स हेतु ? अतोहयं³, ब्राह्मण, ब्राहुतो सम्भूतो, तस्मायं ब्राहु- ²⁵ ^{B. 492} नेय्यम्मि सक्कत्वा गर्से कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा सम्मा सुखं परिहातस्त्री ।

१४. "कतमो च, ब्राह्मण, गहपतिगा ? इघ, ब्राह्मण, यस्स ते होन्ति पुत्ताति वादाराति वादासाति वापेस्साति वाकम्मकरा तिवा, ग्रयं बुच्चति, ब्राह्मण, गहपतिगा। तस्मायं गहपतिग सक्करवागरं करवामानेत्वापूजेत्वासम्मासुखंपरिहातब्बो। R. 45

१. तस्मा बाय – स्या॰। २. खो में – सी०, रो०; में – स्या॰। ३. म्रतोय – सी०, रो॰; म्रतोहायं – स्या॰। ४. गरु – सी०, स्या०, रो०। ४–४. स्या० पोत्यके नस्यि।

10

R. 46

१५. "कतमो च, ब्राह्मण, दक्खिणेय्यग्गि ? इघ, ब्राह्मण, ये ते समणबाह्यणा परप्पवादा पटिविरता खन्तिसोरच्चे निविद्रा एकमत्तानं दमेन्ति, एकमत्तानं समेन्ति, एकमत्तानं परिनिब्बापेन्ति, ग्रयं वच्चति, बाह्मण, दक्खिणेय्यग्गि । तस्मायं दिक्खणेय्यग्गि सक्कत्वा गरं कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा सम्मा सुखं परिहातब्बो । इमे खो, ब्राह्मण, तयो ग्रम्गी सक्कत्वा गरुं कत्वा मानेत्वा पुजेत्वा सम्मा सुखं परिहातब्बा ।

१६. "ग्रयं खो पन, ब्राह्मण, कट्रम्गि कालेन कालं उज्जलतब्बो, कालेन कालं अज्झपेक्खितब्बो, कालेन कालं निब्बापेतब्बो, कालेन कालं

निविखपितब्बो" ति ।

१७. "एवं वृत्ते उग्गतसरीरो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदबोच -"ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रभिक्कन्तं , भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु ग्रज्जतम्गे पाणुपेतं सरणं गत ति । एसाहं, भो गोतम. पञ्च उसभसतानि मृञ्चामि जीवित देमि,पञ्च वच्छतरसतानि मञ्चामि जीवित देमि, पञ्च वच्छतरिसतानि मञ्चामि जीवित देमि, 15 प्रञ्च ग्रजसतानि मुञ्चामि जीवितं देमि, पञ्च उरब्भसतानि मुञ्चामि जीवित देमि । हरितानि चेव तिणानि खादन्तु, सीतानि च पानीयानि पिवन्तु, सीतो च नेसं वातो उपवायतं " ति ।

५. पठमसञ्जासूत्रं

१. "सत्तिमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता मह-प्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना। कतमा B. 433 20 सत्त ? ग्रसभसञ्जा, मरणसञ्जा, श्राहारे पटिकुलसञ्जा , ग्रनभिरतसञ्जा, ग्रनिच्चसञ्जा, ग्रनिच्चे सञ्जा, दुक्खे ग्रनत्तसञ्जा – इमा खो, भिक्खवे, सत्त सञ्जा भाविता बहलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगथा अमत-परियोसाना" ति ।

६. दुतियसञ्जाससं

१. "सत्तिमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहलीकता महप्फला 25 होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमलपरियोसाना । कलमा सत्त ?

१. महप्पमादा – सी०, स्वा०, रो० । २-२. वायो वायतू – सी०; ० उपवायतू – स्या०, रो० १ ३. पटिक्कूससञ्ज्ञा – सी०, स्या०, रो० ।

R. 47

B 431

R 48

श्रमुभसञ्जा, मरणसञ्जा, ब्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बबोके श्रामिरत-सञ्जा, ग्रामिन्बसञ्जा, ग्रामिन्बे दुक्खसञ्जा, दुक्खे श्रमत्तसञ्जा — इमा' खो, भिक्खवे, सत्त सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा श्रमतोगधा श्रमतपरियोसाना' ति ।

२. "श्रमुभसञ्जा, भिनस्ववे, भाविता बहुलीकता मह्फ्फला 5 होति महानिसंसा ग्रमतोगघा ग्रमतपरियोसाना' ति । इति स्त्रो पनेतं वृत्तं, किं चेतं पटिच्च वृत्तं ? ग्रमुभसञ्जापरिचितेन, भिनस्ववे, भिनस्त्रो चेतासा बहुलं विहरतो मेथुनधम्मसमापित्तया चित्तं पतिलीयिति ' पति- कुटति' पतिवत्तति, मे सम्पसारियति उपेनस्ता वा पाटिकुत्यता वा सण्ठाति । सेव्यथापि, भिनस्ववे, कुन्नुटपत्तं वा न्हास्दददुलं वा ग्रामिष्ट 10 पिनस्वतं पतिलीयिति ए तमेव स्त्रो, मनस्ववे, प्रिनस्वते, मनस्यसारियति । ए तमेव स्त्रो, मनस्ववे, भिनस्ववे, ग्रमुभसञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो मेथुनधम्मसमापत्तिया चित्तं पतिलीयित पतिकुटति पतिवत्तति, न सम्पसारियति उपेनस्ता वा पाटिकुत्यता वा सण्ठाति ।

"सचे, भिक्खने, भिक्खुनो असुभसञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो मेथुनधम्मसमापित्या चित्तं अनुसन्दहिति अप्यिटकुल्यता" सण्ठाति; वेदितब्बमेतं, भिक्खने, भिक्खुना 'अभाविता मे असुभसञ्जा, नित्य मे पुब्नेनापरं विसेसो, अप्पत्तं मे भावनावलं ति । इति ह तत्य सम्प्रजानो होति । सचे पन, भिक्खने, भिक्खुनो असुभसञ्जापरिचितेन चेतता बहुलं विहरतो मेथुनधम्मसमापित्या चित्तं पतिलीयित पति- कुटति पतिवत्तति, न सम्प्रसारियित उपेक्खा वा पिटकुल्यता वा सण्ठाति; वेदितब्बमेतं, भिक्खने, भिक्खुना 'सुभाविता' मे असुभसञ्जा, अत्यय मे पुब्नेनापरं विसेसो, पत्तं मे भावनावलं ति । इति ह तत्य सम्प्रजानो होति । 'असुभसञ्जा, भिक्खने, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं 25 पटिच्च वृत्तं ।

 "'मरणसञ्ञा, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा ग्रमतोगथा ग्रमतपरियोसाना' ति. इति खो पनेतं वृत्तं

१-१. सी०, स्वा०, रो० पोल्पकेषु नित्य । २. पटिलीयति – स्वा०, रो०। १. पटिकुम्मति – स्वा० । ४. पतिबद्दति – सी०; पटिक्ट्रति – रो०। ४. नदाश्वद्दुस् – सी०। इ. स्रनुसम्मति – सी०, प्रनुसन्दति – स्या०, रो०। ७. ० वा – सी०; प्रप्याटि-स्कृत्यता वा – स्वा०, रो०। इ. माविला – सी०, स्वा०।

कि चेतं पटिच्च वृत्तं ? मरणसञ्ज्ञापरिचितेन, भिक्खवे, भिक्खुनो चेतसा बहुलं विहरतो जीवितिनकन्तिया चित्तं पतिलीयित पतिकुटिति पतिवत्ति, न सम्पसारियित उपेक्खा वा पाटिकुत्यता वा सण्ठाति । सेय्ययापि, भिक्खवे, कुक्कुटपत्तं वा न्हावदद्दुलं वा ध्राम्मिम्ह पिक्खतं । पतिलीयित पतिकुटित पतिवत्ति, न सम्पसारियित । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खुनो मरणसञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो जीवित-निकन्तिया चित्तं पतिलीयित पतिकुटित पतिवत्तति, न सम्पसारियित उपेक्खा वा पाटिकुल्यता वा सण्ठाति ।

"सचे, भिक्खवे, भिक्खुनो मरणसञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं
विहरतो जीवितनिकन्तिया चित्तं धनुसन्दहित प्रप्यटिकुल्यता सण्ठाति;
वेदितञ्ज्ञमेतं, भिक्खवे, भिक्खुना 'प्रभाविता मे मरणसञ्जा, नित्य मे
पुञ्जेनापरं विसेसो, ग्रप्पत्तं मे भावनावलं' ति । इति ह तत्य सम्पजानो
होति । सचे पन, भिक्खवे, भिक्खुनो मरणसञ्जापरिचितेन चेतसा
बहुलं विहरतो जीवितनिकन्तिया चित्तं पित्तिचेयित पितकुटित पित
15 वत्तित, न सम्पसारियति उपेक्खा वा पाटिकुल्यता वा सण्ठाति; वेदितब्ज्ञमेतं, भिक्खवे, भिक्खुना 'सुभाविता मे मरणसञ्जा, ग्रित्य मे
पुञ्जेनापरं विसेसो, पत्तं मे भावनावलं' ति । इति हतत्य सम्पजानो होति ।
'मरणसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा ग्रमतोगया ग्रमतपरियोसाना' ति, इति यं तं वृत्त इदमेतं

20 पटिच्च वत्तं ।

४. "आहारे पटिकूलसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना' ति, इति खो पनेतं वृत्तं, कि चेतं पटिज्ज वृत्तं ? आहारे पटिकूलसञ्जापरिचितेन, भिक्खवे, भिक्खनो चेतसा बहुलं विहरतो रसतप्हाय चित्तं पतिलीयिति ... पे०... उपेक्खा वा पाटिकुल्यता वा सण्ठाति । सेय्यथापि, भिक्खवे, कुक्कुटपत्तं वा न्हारुददुलं वा अग्गिम्हि पिक्खतं पतिलीयिति पतिकृटति पतिकत्तित, न सम्पसारियति । एवभेव खो, भिक्खवे, भिक्खनो आहारे

पटिकूलसञ्ञापरिचितेन चेतसा बहुलं विहृरतो रसतण्हाय चित्तं पति-लीयति ... पे०... उपेक्खा वा पाटिकुल्यता वा सण्ठाति । "सचे, भिक्खवे, भिक्खुनौ म्नाहारे पटिकूलसञ्जापरिचितेन

"सर्चे, भिक्खने, भिक्खुनौ ग्राहारे पटिकूलसञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो रसतण्हाय चित्तं ग्रनुसन्दहति ग्रप्पटिकुल्यता

R. 49

B. 435

सण्ठाति: वेदितञ्बमेतं, भिक्खवे, भिक्खना 'ग्रभाविता मे ग्राहारे पटि-कलसञ्जा. नत्थि में पूब्बेनापरं विसेसी, श्रप्पत्तं में भावनाबलं' ति । इति ह तत्थ सम्पजानो होति । सचे पन, भिक्खवे, भिक्खनो ग्राहारे पटिकलसञ्ञापरिचितेन चेतसा बहलं विहरतो रसतण्हाय चित्तं पति-लीयति ... पे०... उपेक्खा वा पाटिकृत्यता वा सण्ठाति: वेदितब्बमेतं. 5 भिक्खवे. भिक्खना 'सभाविता में माहारे पटिकलसञ्जा. ग्रत्थि में पब्बेनापरं विसेसो, पत्तं मे भावनावलं 'ति । इति ह तत्थ सम्पजानो होति । 'ग्राहारे पटिकलसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहलीकता महप्फला होति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना' ति. इति यं तं वत्तं इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

प्र. "'सब्बलोके ग्रनभिरतसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहलीकता महप्फला होति महानिसंसा ग्रमतोगधा ग्रमतपरियोसाना' ति. इति खो पनेतं वृत्तं, किं चेतं पटिच्च वृत्तं ? सब्बलोके ग्रनभिरतसञ्जापरि-चितेन, भिक्खवे, भिक्खनो चेतसा बहलं विहरतो लोकचित्रेस् चित्तं पतिलीयति ... पे०... सेय्यथापि भिक्खवे ... पे०... पतिलीयति पतिकृटति 15 पतिवत्तति, न सम्पसारियति । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खनो सब्ब-लोके ग्रनभिरतसञ्जापरिचितेन चेतसा बहलं विहरतो लोकचित्रेस् चित्तं पतिलीयति पतिकृटति पतिवत्तति, न सम्पसारियति उपेक्खा वा पाटिकल्यता वा सण्ठाति ।

"सचे, भिक्खवे, भिक्खनो सब्बलोके अनुभिरतसञ्ज्ञापरिचितेन 20 चेतसा बहलं विहरतो लोकचित्रेस चित्तं ग्रनसन्दहति ग्रप्पटिकूल्यता सण्ठाति: वेदितब्बमेतं, भिक्खवे, भिक्खना 'ग्रभाविता मे सब्बलोके ग्रनभिरतसञ्जा, नित्य मे पुब्बेनापरं विसेसी, ग्रप्पत्तं मे भावनाबलं ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति । सचे पन, भिक्खवे, भिक्खनो सब्ब-लोके अनभिरतसञ्जापरिचितेन चेतसा बहलं विहरतो लोकचित्रेस चित्तं 25 पतिलीयति ... पे उपेक्खा वा पाटिकूल्यता वा सण्ठाति; वेदितब्ब-मेतं, भिक्खवे, भिक्खुना 'सुभाविता में सब्बलोके ग्रनभिरतसञ्जा. ग्रस्थि मे पूब्बेनापरं विसेसो, पत्तं मे भावनाबलं ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति । 'सब्बलोके ग्रनभिरतसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहलीकता

R 50

10

B. 436 R. 51

१. उपेसा - सी०, रो०। २. भावनाफल - स्या०, रो०। ३. लोकजिसेसु -सी॰, स्या॰, रो॰।

D 52

B 437

महप्फला होति महानिसंसा ग्रमतोगघा ग्रमतपरियोसाना' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

६. "'प्रिनिच्चसञ्जा, भिक्खने, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा प्रमतोगघा प्रमतपरियोसाना' ति, इति खो पनेतं वृत्तं,
कि चेत पटिच्च वृत्तं ? ग्रानिच्चसञ्जापरिचितेन, भिवखने, भिक्खुनो चेतसा बहुलं विहरतो लाभसक्कारसिलोके चित्तं पतिषीपति ... पे०... उपेक्खा वा पाटिकुत्यता वा सण्ठाति । सेय्यथापि, भिक्खने, कुक्कुटपत्तं वा न्हास्दद्वुलं वा प्रामाम्हि पिक्खतं पतिलीपति पतिकुटति पतिवत्तति न सम्पसारियति । एवमेव खो, भिक्खने, भिक्खने ग्रानिच्चसञ्जा
परिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो लाभसक्कारसिलोके चित्तं पतिलीपति
... पे०... उपेक्खा वा पाटिकुत्यता वा सण्ठाति ।

"सचे, भिक्खवे, भिक्खुनो अनिच्चसञ्ञापरिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो लाभसक्कारसिलोके चित्तं अनुसन्दहित अप्पटिकुल्यता सण्ठाति; वेदितब्बसेतं, भिक्खवे, भिक्खुना 'अभाविता मे अनिच्चसञ्जा, । तिस्य मे पुब्बेनापरं विसेसो, अप्पत्तं मे भावनावलं ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति । सवे पन, भिक्खवे, भिक्खुनो अनिच्चसञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो लाभसक्कारसिलोके चित्तं पतिलोधित पतिकुटति पतिवत्तति, न सम्पसारियति उपेक्खा वा पाटिकुल्यता वा सण्ठाति; वेदि-तव्बसेतं, भिक्खवे, भिक्खुना 'सुभाविता मे अनिच्चसञ्जा, अत्य मे पुब्बेनापरंविसेसो, पत्तं मे भावनावलं ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति । अनिच्चसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा अपतोगधा अमतपाया अमतपायां ति, इति दं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

७. "अनिच्चे दुक्खसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता उन्तरं क्लां होति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना' ति, इति खो पनेतं वृत्तं, कि चेतं पटिच्च वृत्तं ? अनिच्चे दुक्खसञ्जापरिचितेन, भिक्खवे, भिक्खुनो चेतसा बहुलं विहरतो आलस्से' कोसज्जे विस्सिट्टिये पमादे अननुयोगे अपच्चवेक्खणाय तिब्बा भयसञ्जा पच्चुपट्टिता होति,

सेय्यथापि, भिक्खवे, उक्खित्तासिके वचके ।

१. भालस्ये – म०।

"ससे, भिक्सने, भिक्सुनो ग्रांनच्चे दुक्ससञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं विहरतो ग्रांसस्य कोसज्जे विस्सिट्टिये पमादे ग्रान्पयोमे ग्रंपच्चवेक्खणाय तिब्बा मयसञ्जा, न पच्चुपिट्ठता होति, सेय्ययापि, भिक्सुने, उक्सितासिके वधके । वेदितब्बमेतं, भिक्सुने, भिक्सुना 'ग्रमाविता मे ग्रांनच्चे दुक्ससञ्जा, नित्य से पुब्बेनापरं विसेसो, ग्रप्पतं । भे भावनावलं ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति । सचे पन, भिक्सुने, भिक्सुनो ग्रांनच्चे दुक्ससञ्जापित्तेन चेतसा बहुलं विहरतो ग्रालस्ये कोसज्जे विस्सिट्टिये पमादे ग्रान्पुयोगे ग्राप्चचवेक्सणाय तिब्बा भयसञ्जा पच्चुपिट्ठता होति, सेय्यथापि, भिक्सुने, उक्सित्तासिके वधके । वेदितब्ब-मेतं, भिक्सुने भिक्सुने (सुमाविता मे ग्रानच्चे दुक्ससञ्जा, ग्रात्य मे 10 पुब्बेनापरं विसेसी, पत्तं मे भावनावलं ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति । 'ग्रान्चित दुक्ससञ्जा, भिक्सुने भावनावलं ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति । 'ग्रान्चित उक्ससञ्जा, भिक्सुने भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानितसा ग्रमतोगधा ग्रमतपरियोसाना' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

द. "'वुक्के धनत्तसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता मह- अ फला होति महानिसंसा ग्रमतोगधा श्रमतपरियोसाना' ति, इति खो पनेतं वृत्तं, किं चेतं पटिच्च वृत्तं ? दुक्के श्रनत्तसञ्जापरिचितेन, भिक्खवे, भिक्खुनो चेतसा बहुलं विहरतो इमस्मि च सविञ्जाणके काये बहिद्धा च सब्बनिमित्तेसु श्रहुङ्कारममञ्कारमानपगतं मानसं होति विधासमितिकक्तं सन्तं सुविमृत्तं ।

- "सचे, भिक्खने, भिक्खनो दुक्खे धनत्तसञ्जापरिचितेन चेतसा बहुलं निहरतो इमिस्म च सिवञ्जाणके काये बहिद्धा च सब्बनिमित्तेषु न श्रहङ्कारममङ्कारमानापगतं मानसं होति विधायमितिककत्तं सन्तं सुविमुत्तं; वेदितब्बमेतं, भिक्खने, भिक्खना 'ग्रभाविता में दुक्खे अनत्तसञ्जा, नित्य में पुब्बेनापरं विसेसो, श्रप्पत्तं में 25 8.488 भावनाबलं ति । इति ह तत्य सम्प्रजानो होति । सचे पन, भिक्खने, भिक्खने, भिक्खने ग्रनतसञ्जापति होति । सचे पन, भिक्खने, भिक्खने सन्ति स्विञ्जाणके काये बहिद्धा च सम्बानिमत्तेषु श्रहङ्कारममङ्कारमानापगतं मानसं होति विधासमितककत्तं सन्तं स्विन्मतं; वेदितब्बमेतं, श्रिक्खने, भिक्खना 'स्माविता में दुक्खे धनत्त- 20

१. सी॰, स्वा॰, रो॰ पोत्वकेषु नित्य । २. श्रहिककारममिककार ॰ – सी॰ । ृ श्र॰३–२४

सञ्जा, ग्रस्थि में पुब्बेनापरं विसेसो, पत्तं में भावनाबलं'ति । इति ह तत्त्व सम्पजानो होति । 'दुक्खे ग्रनत्तसञ्जा, भिक्खवे, भाविता बहुली-कता महप्फला होति महानिसंसा ग्रमतोगधा ग्रमतपरियोसाना' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

 "इमा सो, भिक्खवे, सत्त सञ्ञा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिससा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति ।

७. मेथुनसुत्तं

R. 54

B. 439

R. 55

१. श्रथ खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रमित्वा भगवता सिंड सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जाणुस्सोणि 10 ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच – "भवं पि नो गोतमो ब्रह्मचारी पटि-जानाती" ति ?

"यं हि तं, बाह्मण, सम्मा वदमानो वदेय्य – 'ग्रखण्डं ग्रच्छिहं ग्रसवलं ग्रकम्मासं परिपुण्ण परिसुद्धं ब्रह्मचिरयं चरती' ति, ममेव तं, ब्राह्मण, सम्मा वदमानो वदेय्य – 'ग्रहं हि, ब्राह्मण, ग्रखण्डं ग्रच्छिहं 13 ग्रसवलं ग्रकम्मासं परिपुण्ण परिसुद्धं ब्रह्मचिरिय चरामी'' ति ।

२. "कि पन, भो गोतम, ब्रह्मचरियस्स खण्डं पि छिद्दं पि सबलं पि कम्मासं पी" ति ?

"इघ, ब्राह्मण, एकच्चो समणो वा ब्राह्मणो वा सम्मा ब्रह्म-चारी पटिजानमानो न हेव खो मातुगामेन सिद्ध द्वयंद्वयसमापित समा-पण्जति, अपि च खो मातुगामस्स उच्छादन-परिमहन-न्हापन-सम्बाहनं सादियति। सो तं अस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्ति आपज्जति। इदं पि खो, ब्राह्मण, ब्रह्मचरियस्स खण्डं पि खिद्धं पि सबसं पि कम्मासं पि। अयं बुच्चति, ब्राह्मण, अपरिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरति, संयुक्तो मेथू-नेन संयोगेन न परिमुच्चित जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेविहि इक्खेहि दोमनस्सेहि जपायासेहि, न परिमुच्चित दुक्खस्मा ति वदामि।

३. "पुन च परं, ब्राह्मण, इधेकच्चो समणो वा ब्राह्मणो वा सम्मा ब्रह्मचारी पटिजानमानो नहेव खो मातुगामेन सिद्धं द्वयंद्वय-

१-१. तदस्सावेति - सी० । २-२. जरामरणेन - सी०, स्मा०, रो० ।

समापर्ति समापज्जति, न पि मात्गामस्स उच्छादन-परिमद्दन-न्हापन-सम्बाहनं सादियति; प्रपि च खो मातुगामेन सद्धि सञ्जन्वति सङ्गीळिति सङ्केलायति ... पे०... । न पि मातगामेन सद्धि सञ्जाधित सङ्घीळिति सङ्केलायिति ; ग्रपि च खो मातुगामस्स चनखना चनखं उपनिष्का-यति पेक्सति ... पे ०... । न पि मातुगामस्स चक्खना चक्खं उपनिज्ञा- 5 यति पेक्खति, अपि च खो मातुगामस्स सहं सुणाति तिरोकुडं वा तिरो-पाकारं वा हसन्तिया वा भणन्तिया वा गायन्तिया वा रोदन्तिया वा ... पे । न पि मातगामस्स सहं सणाति तिरोकडं वा तिरोपाकारं वा हसन्तिया वा भणन्तिया वा गायन्तिया वा रोदन्तिया वा: ग्रपि च खो यानिस्स तानि पृब्बे मातुगामेन सद्धि हसितलपितकीळितानि तानि 10 ग्रनस्सरति ... पे०... । न पि यानिस्स तानि पुब्बे मातुगामेन सद्धि हसितलिपतकीळितानि तानि अनस्सरित: अपि च खो पस्सित ग्रहपति वा गहपतिपत्तं वा पञ्चिह कामगणेहि समिप्पतं समङ्गीभतं परिचारय-मानं ... पे । न पि पस्सति गहपति वा गहपतिपूत्त वा पञ्चिह कामगणेहि समप्पितं समञ्जीभतं परिचारयमानं, ग्रपि च खो ग्रञ्जातरं 15 देवनिकाय पणिधाय ब्रह्मचरियं चरति इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा नपेन वा बहाचरियेन वा देवो वा भविस्सामि देवञ्ञातरो वा ति । सो तं ग्रस्सादेति, तं निकामेति, तेन च वित्ति ग्रापज्जित । इदं पि खो, बाह्मण, ब्रह्मचरियस्स खण्डं पि छिट्टं पि सबलं पि कम्मासं पि । ग्रयं वच्चति, ब्राह्मण, अपरिसूद्धं ब्रह्मचरियं चरति संयुक्तो मेथुनेन संयोगेन, 20 R.56 न परिमच्चित जातिया जराय मरणेर सोकेहि परिदेवेहि दबखेहि दोम-नस्सेहि उपायासेहि, न परिमुच्चति दुवखस्मा ति वदामि ।

४. "यावकीवञ्चाहं, ब्राह्मण, इमेसं सत्तन्नं मेथनसंयोगानं भ्रञ्जातरञ्जातरमेथनसंयोग' ग्रत्तनि भ्रप्पहीनं समनुपस्सि, नेव तावाहं, बाह्मण, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय ₂₅ सदेवमनस्साय अनुत्तरं सम्मासम्बोधि ग्रभिसम्बद्धो ति^४ पच्चञ्ञासि ।

थ. "यतो च खोहं, ब्राह्मण, इमेसं सत्तन्नं मेथनसंयोगानं ग्रञ्जातरञ्जातरमेथनसंयोगं ग्रत्तनि ग्रप्पहीनं न समनुपरिस, ग्रथाहं,

१. संकेळायति – सी०, स्या०, रो० । २. परिचारियमान – सी०, रो० । ३. घठकातर मधुनसयोग - सी०; ० सञ्जोग - स्या०; ग्रञ्ञातरञ्जातरं मेथुनसयोग - रो०। ४. सी०, स्या॰, रो॰ पोत्यकेस नत्यि।

बाह्मण, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अनुत्तरं सम्मासम्बोधि अभिसम्बुढो ति पच्चञ्ञासि । 'ञाणं च पन मे दस्सनं उदपादि, अकुप्पा मे विमृत्ति', अयमन्तिमा जाति, नत्थि दानि पुनब्भवो'" ति ।

६. एवं वृत्ते जाणुस्सोणि ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच — "ग्राभक्कन्तं, भो गोतम; ग्राभक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु श्रज्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

८. संयोगसुत्तं

R. 57

- १. "संयोगविसंयोगं वो, भिक्खवे, धम्मपरियायं देसेस्सामि । तं सुणाय ... पे०... कतमो च सो, भिक्खवे, संयोगोे विसंयोगोे धम्म-10 परियायो ?
- २. "इत्थी, भिनखने, ग्रज्झत्तं इत्थिन्द्रयं मनसि करोति इत्थि-कृत्तं इत्थाकप्पं इत्थिनियं इत्थिन्छन्दं इत्थिस्सरं इत्थालङ्कारं । सा तत्थ रज्जित तत्राभिरसित । सा तत्थ रत्ता तत्राभिरता बहिद्धा पुरि-सिन्द्रियं मनसि करोति पुरिसकृत्तं पुरिसाकप्पं पुरिप्तिवधं पुरिसच्छन्दं 15 पुरिसस्सरं पुरिसालङ्कारं । सा तत्थ रज्जित तत्राभिरमित । सा तत्थ रत्ता तत्राभिरता वहिद्धा संयोगं ग्राकङ्कृति । यं चस्सा संयोगपण्चया जप्पज्जित सुखं सोमानस्सं तं च ग्राकङ्कृति । इत्थत्तं, भिनखने, ग्रभिरता सत्ता पुरिसंगु संयोगं गता । एवं खो, भिनखने, इत्थी इत्थत्त नातिवत्तिति ।
- ३. "पुरिसो, भिक्खवे, अज्ज्ञतां पुरिसिन्द्रियं मनिस करोति
 श्रु पुरिसकुत्तं पुरिसाकप्यं पुरिसिन्द्रियं प्रनिसालङ्कारं ।
 सो तत्थ रज्जित तत्राभिरमित । सो तत्थ रत्तो तत्राभिरतो बहिद्धा
 इत्थिन्द्रियं मनिस करोति इत्थिकुत्तं इत्थाकप्य इत्थिन्द्रियं इत्थिक्छन्दं
 इत्थिस्सरं इत्थालङ्कारं । सो तत्थ रज्जित तत्राभिरमित । सो तत्थ
 रत्तो तत्राभिरतो बहिद्धा संयोगं आकङ्कृति । य चस्स संयोगपण्चया
 अप्पज्जित सुखं सोमनस्सं तं च आकङ्कृति । पुरिसत्ते, भिक्खवे, अभिरता

१. चेतोविमृत्ति - सी०, रो० । २-२. संयोगवितंयोगी - सी०, स्या०, रो० । ३. तत्रमिरता - सी०, स्या०, रो० । ४. घमिरतो - रो० ।

सत्ता इत्यीमु संयोगं गता । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसो पुरिसत्तं नातिवत्तति । एवं खो, भिक्खवे, संयोगो होति । B. 441, R. 58

४. "क्यं च, भिक्खवे, विसंयोगो होति ? इत्यी, भिक्खवे, अज्ञातं इत्यिन्द्रयं न मनित करोति इत्यिकुत्तं इत्याकप्यं इत्यिविधं इत्यिक्द्रयं न मनित करोति इत्यिकुत्तं इत्याकप्यं इत्यिविधं इत्यिक्द्रयं हत्याकद्वार्थं । सा तत्य न रज्जति, सा तत्र न निभित्यति । सा तत्य अरता तत्र अनिभित्यते विद्वार्थं प्रतिक्रित्यं न मनित करोति पुरिसकुत्तं पुरिसाकप्यं पुरिसिव्धं पुरिसक्द्रयं पुरिसत्सरं पुरिसाकद्वारं । सा तत्य मरता तत्र अनिभित्यते । सा तत्य अरता तत्र अनिभित्यते । सा तत्य अरता तत्र अनिभित्यते । स्वार्थं न प्रयोगं नाकद्वति । यं चस्सा संयोगपच्चया ज्याजजित सुखं सोमनस्सं तं च नाकद्वति । इत्यत्ते, भिक्खवे, अनिभत्तत । सत्तां पुरिसेसु विसंयोगं गता । एवं खो, भिक्खवे, इत्यी इत्यत्तं अति-वत्ति ।

६ दानमहप्फलसुत्तं

 एकं समयं भगवा चम्पायं विहरित गग्गराय पोक्खरिणया तीरे । श्रथ खो सम्बहुला चम्पेय्यका उपासका येन श्रायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्रीमसु; उपसङ्क्रीमत्वा श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं श्रभवादेत्वा एक- 25 मन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो बम्पेय्यका उपासका श्राय-

रै. सत्तो - रो०। २. गतो - रो०। २-३. तत्व - सी०, रो०। ४. इत्यत्वे को - सी०; इत्यते को - स्वा०, रो०। ४. झरता - सी०; झसता - रो०। ६. को ते - रो०।

B. 442

स्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोचुं - "चिरस्युता नो, अन्ते", अगवतो सम्मुका धम्मीकथा । साघु मयं, अन्ते, लभेय्याम भगवतो सम्मुका धिम्म कथं सबनाया" ति । "तेनहावुसो, तवहुपोसथे आगच्छेय्याथ, अप्पेव नाम लभेय्याथ भगवतो सम्मुका धिम्म कथं सबनाया" ति । "एवं, भन्ते" । ति सो चम्पेय्यका उपासका आयस्मतो सारिपुत्तस्स पटिस्सुत्वा उट्टायासना आयस्मन्तं सारिपुत्तं अभिवादेत्वा पदिक्षणं कत्वा पक्कीमस ।

 श्रथ खो चम्पेय्यका उपासका तदहुपोसथे येनायस्मा सारि-पुत्तो तेनुपसङ्क्ष्मिसु; उपसङ्क्षमित्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रदुंसु । श्रथ खो प्रायस्मा सारिपुत्तो तेहि चम्पेय्यकेहि उपास-केहि सिँढ येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच –

R. 60

३. "सिया नु खो, भन्ते, इधेकच्चस्स तादिसयेव दानं दिश्च न महप्पल होति न महानिसंसं; सिया पन, भन्ते, इधेकच्चस्स तादिसयेव 15 दानं दिश्चं महप्पल होति" महानिसंसं" ति ?

"सिया, सारिपुत्त, इधेकच्चस्स तादिसंयेव दानं दिन्नं न महप्पलं होति न महानिसंसं; सिया पन, सारिपुत्त, इधेकच्चस्स तादिसंयेव दानं दिन्नं महप्पलं होति महानिसंसं" ति ।

४ "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन मिघेकच्चस्स 20 तादिसंयेव दानं दिन्नं न महप्फलं होति न महानिसंसं; को नु' खो', भन्ते, हेतु को पच्चयो येन मिघेकच्चस्स तादिसंयेव दान दिन्नं महप्फल होति महानिसंसं" ति ?

"इघ", सारिपुत्त, एकच्चो" सापेखो दानं देति, पतिबद्धचित्तो दानं देति, सिन्निधिपेखो दानं देति, 'इमं पेच्च परिभृञ्जिस्सामी' ति दान 25 देति । सो तं दान देति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ब्रन्न पानं बत्यं यान मालागन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं । तं कि मञ्ज्ञसि, सारिपुत्त, ददेय्य इधेकच्चो एवरूपं दानं" ति ?

"एवं, भन्ते"।

१. मन्ते सारिपुत्त – सी० । २. सन्तिका – सी०, स्या० पोत्यके नरिय । ३. सन्तिके – स्या० । ४ पटिस्सुणित्वा – स्या० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नरिय । ६–६. पन – सी०, रो० । ७–७. घ्रेकच्चो – सी० ।

्र. "तत्र, सारिपुत्त, स्वायं सापेको दानं देति, पतिबद्धिचत्तो दानं देति, सिप्तिषिपेको दानं देति, 'इमं पेच्च परिमुञ्जिससामी' ति दानं देति । सो तं दानं दत्वा कायस्स भेदा परं मरणा चातुमहाराजिकानं देवानं सहस्थतं उपपञ्जति । सो तं कम्मं खेपेत्वा तं इद्धि तं यसं तं भ्राधिपच्चं भागामी होति स्रागन्ता इत्थतः ।

परिभव्जिस्सामी' ति दानं देति: ग्रपि च खो 'साह दानं' ति दानं देति

B. 448 R. 61

श्चाबिपच्चे श्चागामी होति श्चागन्ता इत्यत्तं । ६. "इघ पन, सारिपुत्त, एकच्चो न हेव खो सापेखो दानं देति, न पतिबद्धवित्तो दानं देति. न सन्निधिपेखो दानं देति. न 'इमं पेच्च

... पे । नि प 'साहु वानं' ति दानं देति; प्रपे च को 'दिश्वपुक्षं कतपुक्षं पितुपितामहेहिं न अरहामि पोराणं कुलवंसं हापेतुं' ति दानं वित ... पे । नि प 'दिश्वपुक्षं कतपुक्षं पितुपितामहेहिं न अरहामि पोराणं कुलवंसं हापेतुं' ति दानं देति; अपि च को 'अहं पचामि, इसे न पचित्त, नारहामि पचन्तो अपचन्तानं दानं अदातुं' ति दानं देति ... पे । नि प 'अहं पचामि, इसे न पचित्त, नारहामि पचन्तो अपचन्तानं दानं अदातुं' ति दानं देति ... पे । नि प 'अहं पचामि, इसे न पचित्त, नारहामि पचन्तो अपचन्तानं दानं अदातुं' ति दानं देति; अपि च को 'यथा तेसं पुब्बकानं इसीनं तानि महायञ्जानि अहेसु, सेय्यपीदं — अटुकस्स वामकस्स वामदेवस्स वेस्सा-मित्तस्स यमदिगानों अङ्गीरसस्स भारद्वाजस्स वासेटुस्स कस्सपस्स भगुनो, एवं मे अयं दानसंविभागो भविस्सती' ति दानं देति ... पे । नि प 'अटुकस्स वामकस्स वामदेवस्स वेस्सामित्तस्स यमदिगानो अङ्गीरसस्स अपाद्वाजस्स वासेटुस्स कस्सपस्स भगुनो, एवं मे अयं दानसंविभागो सिवस्सती' ति दानं देती ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती'' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स उपजायती' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स अपजायती' ति दानं देति ... पे ... । नि प 'इसं सम्मनता सोमनस्स अपजायती स्वाप्त स्वाप्त स्वाप्त दित्त स्वाप्त स्वाप

R. 62

"एवं. भन्ते"।

एवरूपंदानं" ति ?

मे दानं ददतो चित्तं पसीदिति, श्रत्तमनता सोमनस्सं उपजायती^{**} ति दानं देति; श्रपि च स्रो चित्तालङ्कारचित्तपरिक्खारं दानं देति । स्रो तं दानं ²⁵ देति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा श्रत्नं पानं वत्थं यानं मालागन्धविलेपनं सैय्यावसथपदीपेय्यं । तं कि मञ्जसि, सारिपुत्त, ददेय्य इधेकच्चो

१. श्राविषतेय्यं – सी०, स्या०, रो० । २. पितृहि पितामहेहि – सी० । ३. सी० पोत्यके नत्थि । ४. यमतमिनो – सी०, रो० । ६. उप्पाहियती – सी० ।

B 444

R 63

७. "तत्र, सारिपुत्त, य्वायं न हेव" सापेखो दानं देति; न पति-बद्धचित्तो दानं देति: न सन्निधिपेखो दानं देति: न 'इमं पेच्च परि-भिक्तिस्सामी' ति दानं देति: न पि 'साह दानं' ति दानं देति; न पि 'दिन्नपुब्बं कतपुब्बं पितुपितामहेहि न ग्ररहामि पोराणं कलवंसं हापेतं' ⁵ ति दानं देति: न पि 'ग्रहं पचामि, इमे न पचन्ति, नारहामि पचन्तो ग्रपचन्तानं दानं ग्रदातं' ति दानं देति: न पि 'यथा तेसं पूब्बकानं इसीनं तानि महायञ्जानि ग्रहेसं, सेय्यथीदं - ग्रटुकस्स वामकस्स वामदेवस्स वेस्सामित्तस्स यमदग्गिनो ग्रङ्गीरसस्स भारद्वाजस्स वासेद्रस्स कस्सपस्स भगनो. एवं में ग्रयं दानसंविभागो भविस्सती' ति दानं देति: न पि 'इमं में दानं ददतो चित्तं पसीदित. ग्रत्तमनता सोमनस्सं उपजायती' ति दानं देति: ग्रपि च स्तो चित्तालङ्कारचित्तपरिक्सारं दानं देति । सो तं दानं दत्वा कायस्स भेदा परं मरणा ब्रह्मकायिकानं देवानं सहब्यतं उपपज्जति । सो तं कम्मं खेपेत्वा तं इद्धि तं यसं तं भ्राधिपच्चं भ्रनागामी होति अनागन्ता इत्यत्तं । अयं खो, सारिपत्त, हेत् अयं पच्चयो येन मिधे-¹⁵ कच्चस्स तादिसंयेव दानं दिशं न महप्फलं होति न महानिसंसं । श्रयं पन, सारिपुत्त, हेतु अयं पच्चयो येन मिधेकच्चस्स तादिसंयेव दानं दिश्लं महप्फलं होति महानिसंसं" ति ।

१०. नन्दमातासूतं

- एवं में सुनं । एकं समयं आयस्मा च सारिपुत्तो आयस्मा च महामोग्गल्लानो दिन्खणागिरिस्मि चारिकं चरिन्त महता मिक्खु सङ्घेन सिंढ । तेन खो पन समयेन वेळुकण्डकी नन्दमाता उपासिका रत्तिया पच्चुससमयं पच्चुट्टाय पारायनं सरेन भासति ।
- तेन खो पन समयेन वेस्सवणो महाराजा उत्तराय दिसाय दिक्खणं दिसं गच्छिति केनिचदेव करणीयेन । अस्सीसि खो वेस्सवणो महाराजा नन्दमाताय उपासिकाय पारायनं सरेन भासन्तिया, सुत्वा
 कथापरियोसानं आगमयमानो अद्वासि ।
 - ३. श्रथ खो नन्दमाता उपासिका पारायनं सरेन भासित्वा तुण्ही अहोसि । श्रथ खो नेस्सवणो महाराजा नन्दमाताय उपासिकाय

१. हेव सो - सी०, स्या०, रो०। २ वेळुकण्टकी -- सी०, स्या०, रो०। ३. वेस्स-कण्यो - स्या०। ४-४. उत्तरिद्याय - सी०।

कथापरियोसानं विदित्वा ग्रन्भानुमोदि – "साधु भगिनि, साघु भगिनी" ति !

"को पनेसो भद्रमखा" ति ?

"म्रहं ते, भगिनि, भाता वेस्सवणो महाराजा" ति ।

"साचु, भद्रमुख, तेन हि यो मे ग्रयं धम्मपरियायो भणितो 5 8.445 इदं ते होतू म्रातिथेय्यं" ति ।

"साषु, भिगिन, एतं चेव मे होतु ग्रातिथेय्यं । स्वेव 'सारि-पुत्तमोगाल्लानप्यमुखो भिक्खुसङ्को ग्रकतपातरासो वेळुकण्डकं ग्राग-मिस्सति, तं च भिक्खुसङ्को परिविसित्वा मम' दिक्खणं ग्रादिसेय्यासि । एतं 'चेव' मे भविस्सति ग्रातिथेय्यं'' ति ।

४. श्रथ खो नन्दमाता उपासिका तस्सा रत्तिया श्रव्ययेन सकै निवंसने पणीतं खादनीयं भोजनीयं पिटयादापेसि । ग्रथ खो सारिपुत्त-मोग्गल्लानप्पमुखो भिक्खुसङ्घो श्रकतपातरासो येन वेळुकण्डको तद-वसिर । ग्रथ खो नन्दमाता उपासिका श्रञ्जतरं पुरिसं ग्रामन्तेसि — "एहि त्वं, ग्रम्भो पुरिस, ग्रारामं गन्त्वा भिक्खुसङ्घस कालं ग्रारोचेहि — 15 'कालो, भन्ते, ग्रय्याय नन्दमातुया निवंसने निट्टितं भक्तं" ति । "एवं, ग्रय्याय नन्दमातुया निवंसने निट्टितं भक्तं" ति । "एवं, ग्रय्याय निवंसो निक्तं भक्तं, ग्रय्याय नन्दमाताय उपासिकाय पटिस्सुत्वा ग्रारामं गन्त्वा भिक्खुसङ्घस कालं ग्रारोचेसि — "कालो, भन्ते, ग्रय्याय नन्दमातुया निवंसने निट्टितं भक्तं" ति । ग्रथ खो सारिपुक्तमोग्गल्लानप्पमुखो भिक्खुसङ्घो पुञ्चण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन नन्दमाताय २० उपासिकाय निवंसनं तेनुपसङ्क्षम, उपसङ्क्षमत्वा पञ्जत्ते ग्रासने निसीदि । ग्रथ खो नन्दमाता उपासिका सारिपुक्तमोग्गल्लानप्पमुखं भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेसि सम्मवारेषि ।

५. ग्रथ स्रो नन्दमाता उपासिका ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं भुत्तावि 25 ग्रोनीतपत्तपाणि एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं स्रो नन्दमातरं उपासिकं ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच — "को पन ते, नन्दमाते, भिक्खु-सक्कस्स ग्रव्भागमनं ग्रारोचेती" ति ?

्र. "इधाहं, भन्ते, रत्तिया पच्चूससमयं पच्चूट्टाय पारायनं सरेन भासित्वा तुष्ही अहोसि । अथ खो, भन्ते, वेस्सवणो महाराजा मम ७० ८५०

१. स्वे च — सी०, रो० । २. ममं — रो० । ३-३. एव च — सी०, स्या०; एतं च — रो० । ४. ० कष्टको — सी०, रो०; वेसुकष्टकं – स्या० ।

10

B. 446

कवापरियोसानं विदित्वा अन्भानुमोदि - 'साधु, भगिनि, साधु भगिनी' ति ! 'को पनेसो, भद्रमुखा' ति ? 'श्रहं ते, भगिनि, भाता वेस्सवणो महाराजा' ति । 'साधु, भद्रमुखा' ति ? 'श्रहं ते, भगिनि, भाता वेस्सवणो महाराजा' ति । 'साधु, भद्रमुखा, तेन हि यो मे अयं धम्मपरियायो भणितो इदं ते होतु ब्रातिधेय्यं' ति । 'साधु, भगिनि, एतं चेन मे होतु अतिधेय्यं । स्वेव सारिपुत्तमोगाल्नानप्यमुखो भिक्खुसङ्को अकतपात- रस्सो वेळुकण्डकं आगमिस्सति, तं च भिक्खुसङ्को परिविसित्वा मम दिक्खणं ब्रादिसेय्यासि । एतं चेन मे भिवस्सित आतिथेय्यं ति । यदिदं, भन्ते, दाने पुञ्जो च पुञ्जामही च नं वेस्सवणस्स महाराजस्स सुखाय होतं" ति ।

 "ग्रच्छरियं, नन्दमाते, ग्रब्भुतं, नन्दमाते! यत्र हि नाम वेस्सवणेन महाराजेन एवंमहिद्धिकेन एवंमहेसक्खेन देवपुत्तेन सम्मुखा सल्लिपस्सती'" ति ।

द. "न खो मे, भन्ते, एसेव' ग्रच्छिरयो ग्रव्भुतो घम्मो । ग्रात्थ मे ग्रञ्जो पि ग्रच्छिरयो ग्रव्भुतो घम्मो । इध मे, भन्ते, नन्दो नाम 15 एकपुत्तको पियो मनापो । तं राजानो किस्मिञ्चिदेव पकरणे ग्रोकस्स पसम्ह जीविता बोरोपेसुं । तस्मि खो पनाहं, भन्ते, दारके गहिते वा गम्हमाने वा वधे वा वज्ज्ञमाने वा हते वा हुञ्जामाने वा नाभिजानामि वित्तस्स ग्रञ्ज्यवन्तं" ति ।

"श्रच्छरियं, नन्दमाते, ग्रब्भुतं नन्दमाते ! यत्र हि नाम चित्तु-20 प्पार्वं पि परिसोघेस्ससी" ति ।

६. "न खो में, भन्ते, एसेव अच्छरियो अवभुतो धम्मो। अस्य में अञ्जो पि अच्छरियो अवभुतो धम्मो। इध में, भन्ते, सामिको कालङ्करी अञ्ञातरं यक्खयोगि उपपन्नो। सो में तेनेव पुरिमेन अत्मावेन उद्दस्सेसि। न खो पनाहं, भन्ते, अभिजानामि ततोनिदानं अस्तिस अञ्जावनं" ति।

"ग्रच्छरियं, नन्दमाते, ग्रब्भुतं, नन्दमाते ! यत्र हि नाम चित्तु-प्पादं पि परिसोधेस्ससी'' ति ।

R. 66

१-१ पुञ्च हितं - सी०, रो०, पुच्चं पुच्चमहितं - स्था०। २. सल्लपिस्सती -सी०। ३. एलोव - सी०। ४. नग्दको - सी०। ४. एको पुतको - सी०। ६. कारणे -स्था०, रो०। ७. पणम्यु - सी०। द. विसूप्पादमत्तं - स्था०। १. कालकतो - सी०, स्था०, रो०।

R 447

R. 67

10

१०. "न सो मे, भन्ते, एसेव ब्रच्छरियो ब्रब्शुतो घम्मो । ब्रत्थि मे ब्रट्यो पि अच्छरियो ब्रब्सुतो घम्मो । यतोहं, भन्ते, सामिकस्स दहरस्सेव दहरा ब्रानीता नाभिजानामि सामिक मनसा पि ब्रतिचरिता, कृतो पन कायेना" ति !

"ग्रच्छिरियं, नन्दमाते, ग्रब्भुतं, नन्दमाते ! यत्र हि नाम ऽ चित्तप्पादं पि परिसोधेस्ससी" ति ।

११. "न खो मे, भन्ते, एसेव ग्रच्छरियो ग्रब्भुतो धम्मो । ग्रत्थि मे ग्रञ्जो पि ग्रच्छरियो ग्रब्भुतो धम्मो । यदाहं, भन्ते, उपासिका पटिदेसिता नाभिजानामि किञ्चि सिक्खापदं सञ्चिच्च वीतिककमिता" ति ।

"ग्रच्छरियं, नन्दमाते, ग्रब्भुतं, नन्दमाते" ति !

१२. "न खो मे, भन्ते, एसेव ग्रन्छिरियो ग्रन्भुतो घम्मो । ग्रत्य मे ग्रन्जो पि ग्रन्छिरियो ग्रन्भुतो घम्मो । इघाहं, भन्ते, यावदे । ग्राकक्क्षामि विविच्चेव कामेहि विविच्च ग्रनुसलेहि धम्मेहि सवितवकं सिवचारं विवेक्त्रं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । वितवकः । । वित्तवकं प्रतिचारां वृपसमा ग्रज्यातं सम्पतादन् चेतसो एकोदिमावं ग्रवितवकं ग्रविचारं विवेक्त्रं पीतिसुख दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । पीतिया च विरागा उपेन्स्विका वे वहरामि सम्पजाना सुखं च कायेन पटिसंवेदेमि, ग्रंतं ग्ररिया ग्राचिक्वन्ति 'उपेन्स्वको सतिमा सुखविहारी' ति तितियं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । सुखस्स च पहाना पुब्वेव सोमनस्सदोमनस्सानं ग्रत्यङ्गमा ग्रदुक्वससुखं उपेक्वासित्पारिसुद्धं चतुत्र्यं झानं उपसम्पज्ज विहरामी' ति ।

"ग्रच्छरियं, नन्दमाते, ग्रब्भुतं, नन्दमाते" ति !

१३. "न खो में, भन्ते, एसेन ग्रन्छिरयो ग्रन्भुतो धम्मो । ग्रत्थि में ग्रन्ञो पि ग्रन्छिरयो ग्रन्भुतो धम्मो । यानिमानि, भन्ते, 25 भगवता देसितानि पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि नाहं तेसं किञ्चि ग्रन्ति ग्रप्भद्वीनं समन्परसामी" ति ।

"ग्रच्छरियं, नन्दमाते, ग्रब्भुतं, नन्दमाते" ति !

१. म्रतिचरितु – स्था०। २. यावदेव – सी०, स्था०, रो०। ३. उपेक्खको – सी०, उपेकका – रो०। ४. सतो – सी०।

5

१४. ग्रथ खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो नन्दमातरं उपासिकं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा सम्त्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्टायासना पक्कामीति।

महाग्रञ्जाबस्मो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

तिति च परिक्खारं दे. ग्रमी सञ्जा च दे परा । मेथना संयोगो दानं, नन्दमातेन ते दसा ति ।। पण्णासको समत्तो ।

६. अब्याकतवग्गो

१. ग्रब्याकतसत्तं

B. 448 R. 68

१. ग्रथ खो ग्रञ्जतरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्ख भगवन्तं एतदवीच - "को नु खो, भन्ते, हेतू को पच्चयो येन सुतवतो ग्ररियसावकस्स विचिकिच्छा नुप्पज्जति ग्रब्याकतवत्युसू" 10 ति?

२. "दिद्विनिरोधा खो, भिक्खु, सुतवतो ग्ररियसावकस्स विचि-किच्छा नृप्पज्जित ग्रब्याकतवत्थस् । 'होति तथागतो परं मरणा' ति खो. भिक्ख. दिद्रिगतमेतं: 'न होति तथागतो परं मरणा' ति खो. भिक्ख. दिट्टिगतमेतं; 'होति च न च होति तथागतो परं मरणा' ति खो, भिक्ख, 15 दिट्रिगतमेतं: 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा' ति खो. भिक्ख. दिद्रिगतमेतं । ग्रस्सुतवा, भिक्खु, पृथुज्जनो दिद्धि नप्पजानाति, दिद्धि-समुदयं नप्पजानाति, दिद्विनिरोधं नप्पजानाति, दिद्विनिरोधगामिन पटिपदं नप्पजानाति । तस्स सा दिद्वि पवड्वति, सो न परिमुच्चिति जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपायासेहि. 20 न परिमुच्चति दुक्खस्मा ति वदामि ।

१-१. चित्तपरिक्खारं हे श्रमिसठका श्रपरा दुवे। मेबुना च संयोगी प्रतानन्दमातेन ते दसा ति ॥ - सी० । चित्तपरिक्खारं हे भिना सञ्ज्ञा भपरा दवे । मेचना च संयोगो दानं माताय ते दसा ति ।। -- स्या० ।

R 69

३. "सुतवा च खो, भिक्खु, अरियसावको विर्ष्टि पजानाति, विद्विसमुदयं पजानाति, विद्विनिरोधं पजानाति, विद्विनिरोधं पजानाति, विद्विनिरोधं पजानाति, विद्विनिरोधंगामिन पिटपदं पजानाति । तस्स सा विद्वि निरुज्जति, सो पिरमुज्जति जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपायासेहि, परिमुज्जति दुक्खस्मा ति वदामि । एवं जानं खो, भिक्खु, सुतवा अरिय- मुज्जति एवं पस्सं 'होति तथागतो परं मरणा' ति पि न ब्याकरोति; 'ने होति च न च होति तथागतो परं मरणा' ति पि न ब्याकरोति; 'नेव होति च न होति तथागतो परं मरणा' ति पि न ब्याकरोति; 'नेव होति न होति तथागतो परं मरणा' ति पि न ब्याकरोति । एवं जानं खो, भिक्खु, सुतवा प्ररियसावको एवं पस्सं ने खम्भितं, न कम्पित, न वेषति, न सन्तासं आपज्जति अब्याकतवर्ष्युसु ।

४. "'होति तथागतो परं मरणा' ति खो, भिक्खु, तण्हागतमेतं ... पे० ... सङ्जागतमेतं ... पे० ... मिंठ्यातमेतं ... पे० ... पपिञ्चतमेतं ... पे० ... पपिञ्चतमेतं ... पे० ... पपिञ्चतमेतं ... पे० ... उपादानगतमेतं ... पे० ... । 'होति तथागतो परं मरणा' ति को भिक्खु विष्पिटसारो एसो, 'न होति तथागतो परं मरणा' ति खो, भिक्खु, विष्पिटसारो एसो, 'होति च न च होति तथागतो परं मरणा' ति खो, भिक्खु, विष्पिटसारो एसो, 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा' ति खो, भिक्खु, विष्पिटसारो एसो । अस्सुतवा, भिक्खु, पुणुज्जनो विष्पिटसारं नप्पजानाति, विष्पिटसारसास्य नप्पजानाति, विष्पिट ... विष्पिटसारं नप्पजानाति, विष्पिट सारसास्य नप्पजानाति, विष्पिट सारसाम् वयं नप्पजानाति, विष्पिट सारसाम् वयं नप्पजानाति, विष्पिट नप्पजानाति । तस्स सो विष्पिटसारो पवड्डित, सो न परिसुच्चति जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपायासेहि, न परिसुच्चति दुक्खस्मा ति वदामि ।

४. "सुतवा च खो, भिनखु, श्ररियसावको विष्पटिसारं पजानाति, 25 विष्पटिसारसमुदयं पजानाति, विष्पटिसारनिरोधं पजानाति, विष्पटिसारनिरोधं पजानाति, विष्पटिसारनिरोधं पजानाति, विष्पटिसारनिरोधंगामिनि पटिपदं पजानाति । तस्स सो विष्पटिसारो निरुज्झित, सो परिमुज्बित जातिया ... पे०... दुक्खस्मा ति वदािम । एवं जानं खो, भिक्खु, सुतवा ग्ररियसावको एवं पस्सं 'होति तथागतो परं भरणा' ति पि न ब्याकरोति ... पे०... 'नेव होति न न होति तथागतो परं अ

१-१. नच्छम्मति - स्या०, रो०।

भरणां ति पि न ब्याकरोति । एवं जानं खो, भिक्खू, मुतवा ग्ररियसावको एवं पस्सं एवं ग्रव्याकरणधम्मो होति अव्याकतलपूसु । एवं जानं खो, भिक्खु, मुतवा ग्ररियसावको एवं पस्सं न छम्भति, न कम्पति, न वेषति, न सन्तासं ग्रापण्जित प्रव्याकतवल्यूसु । अयं खो, भिक्खु, हेतु अयं । पच्चयो येन सुतवतो ग्ररियसावकस्स विचिकिच्छा नुप्पण्जित ग्रव्याकत-वल्यसु । ति ।

२. पुरिसगतिसुत्तं

१. "सत्तो चौ, भिक्खवे, पुरिसगितयो देसेस्सामि अनुपादा च परिनिब्बानं । तं सुणाथ, साधुकं मनिस करोष; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्तो" ति खो ते भिक्ख् भगवतो पच्चस्सोसु । भगवा एतदवोच — 10 "कतमा च. भिक्खवे. सत्त परिसगितयो ?

B. 450

R. 71

R. 70

२. "इध, भिक्खवे, भिक्ख एवं पटिपन्नो होति - 'नो चस्स नो च में सिया, न भविस्सति न में भविस्सति, यदत्थि यं भतं तं पजहामी' ति उपेक्खं पटिलभति । सो भवे न रज्जति, सम्भवे न रज्जति, ग्रत्थत्तरि पदं सन्तं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति । तं च स्वस्स पदं न सब्बेन सब्बं सच्छि-15 कतं होति. तस्स न सब्बेन सब्बं मानानसयो पहीनो होति. न सब्बेन सब्बं भवरागानसयो पहीनो होति, न सब्बेन सब्बं ग्रविज्जानसयो पहीनो होति । सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया ग्रन्तरापरि-निब्बायी होति । सेय्यथापि, भिक्खवे, दिवसंसन्तत्ते अयोकपाले हञ्ज-माने पपटिका निब्बत्तित्वा निब्बायेय्य । एवमेव खो. भिक्खवे. भिक्ख एवं पटिपन्नो होति – 'नो चस्स नो च में सिया, न भविस्सति न में भवि-स्सति, यदत्यि यं भतं तं पजहामी' ति उपेक्खं पटिलभति । सो भवे न रज्जति. सम्भवे न रज्जिति, ग्रत्थत्तरि पदं सन्तं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति । तं च रुवस्स पदं न सब्बेन सब्बं सिच्छकतं होति, तस्स न सब्बेन सब्बं मानान्सयो पहीनो होति, न सब्बेन सब्बं भवरागानसयो पहीनो होति. 25 न सब्बेन सब्बं ग्रविज्जानसयो पहीनो होति । सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया अन्तरापरिनिब्बायी होति ।

१–१ सत्त – सी०, रो० । २. देसिस्सामि – रो० । ३. परितिन्दाण – सी० । ४. सज्जति – स्या० । ५. दिवससन्तत्ते – सी०, स्या०, रो० । ६. पप्पटिका – स्या० ।

B. 451

R. 72

३. "इष पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं पटिपन्नो होति — 'नो चस्स नो च मे सिया, न भविस्सति न मे भविस्सति, यदित्य यं भूतं तं पजहामी' ति उपेक्खं पटिलमति । सो भवे न रज्जति, सम्भवे न रज्जति, भ्रत्युत्तरि पदं सन्तं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति । तं च स्वस्स पदं न सब्बेन सब्बं सिच्छ-कतं होति, तस्स न सब्बेन सब्बं मानानुसयो पहीनो होति, न सब्बेन सब्बं 5 भवरागानुसयो पहीनो होति, न सब्बेन सब्बं प्रविज्जानुसयो पहीनो होति । सो पञ्चनं भ्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया अन्तरापरिनिब्बायी होति । सेय्यथापि, भिक्खवे, दिवसंसन्तत्ते ग्रयोकपाले हञ्जामाने पप-टिका निब्बत्तित्वा उप्पनित्वा निब्बायेय्य । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु एवं पटिपन्नो होति — नो चस्स नो च मे सिया ... पे०... सो पञ्चनं । श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया अन्तरापरिनिब्बायी होति ।

४. "इध पन भिक्खने, भिक्खु एवं पटिपन्नो होति — नो चस्स नो च मे सिया .. पे०... मो पञ्चन्नं ब्रोरम्भागियानं संयोजनानं परि-क्ख्या अन्तरापरिनिब्बायी होति । सेय्यथापि, भिक्खने, दिवसंसन्तत्ते ब्रयोकपाले हञ्जामाने पपटिका निब्बत्तित्वा उप्पतित्वा अनुपहच्च तलं 15 निब्बायेय्य । एवमेव खो, भिक्खने, भिक्खु एवं पटिपन्नो होति — नो चस्स नो च मे सिया ... पे०... सो पञ्चन्नं ब्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया अन्तरापरिनिब्बायी होति ।

पू. "इघ पन, भिनस्वने, भिनस्तु एवं पटिपन्नो होति – नो चस्स नो च में सिया ... पे०... सो पञ्चन्नं ब्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिवस्तया 20 उपहुच्चपरिनिव्वायी होति । सेय्यथापि, भिनस्त्वे, दिवसंसन्तत्ते ब्रयो-कपाले हञ्जामाने पपटिका निव्वतित्वा उप्पतित्वा उपहुच्च तलं निब्बा-येय्य । एवमेव सो, भिनस्त्वे, भिनस्तु एवं पटिपन्नो होति – नो चस्स नो च में सिया ... पे०.. सो पञ्चन्नं ब्रोरम्भागियानं संयोजनानं पिवस्त्या उपहुच्चपरिनिब्बायी होति ।

६. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं पटिपन्नो होति — नो चस्स नो च मे सिया ... पे०... सो पञ्चन्नं घोरम्भागियान संयोजनान परिक्खया ग्रसङ्खारपरिनिब्बायी होति । सेय्यथापि, भिक्खवे, दिवसंसन्तत्ते ग्रयो-कपाले हञ्जामाने पपटिका निब्बत्तित्वा उप्पतित्वा परित्ते तिणपुञ्जे वा कहुपुञ्जे वा निपतेय्य । सा तत्य ग्राग्गि पि जनेय्य, धूमं पि जनेय्य, श्र ग्राग्गि पि जनेत्वा धूमं पि जनेत्वा तमेव परित्तं तिणपुञ्जं वा कहुपुञ्जं वा परियादियित्वा अनाहारा निब्बायेय्य । एवमेव लो, भिक्खने, भिक्खु एवं पटिपन्नो होति – नो चस्स नो च मे सिया ... पे०... सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया ग्रसङ्खारपरिनिब्बायी होति ।

७. "इष पन, भिक्खवे, भिक्खु एवं पटिपन्नो होति – नो

उ चस्स नो च में सिया ... पे०... सो पञ्चलं श्रीरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया ससङ्खारपरिनिब्बायी होति । सेय्यथापि, भिक्खवे, दिवसं-सन्तत्ते श्रयोकपाले हञ्जामाने पपटिका निब्बत्तित्वा उप्पतित्वा विपुले तिणपुञ्जे वा कट्ठपुञ्जे वा निपतेय्य । सा तत्थ ग्रांगि पि जनेय्य, धूमं पि जनेत्य, ग्रांगि पि जनेत्य, धूमं पि जनेत्य, ग्रांगि पि जनेत्य, ग्रांगि पि जनेत्य, ग्रांगि पि जनेत्य, ग्रांगि पि जनेत्वा सूमं पि जनेत्वा तमेव विपुलं तिणपुञ्जे । वा कट्ठपुञ्जं वा परियादियित्वा ग्रनाहारा निब्बायेय्य । एवमेव खो,

वा कहुपुरुज वा पारया।दाधरवा अनाहारा ानब्बायस्य । एवमव सा, भिनसबं, भिनस्य एवं पटिपन्नो होति – नो चस्स नो च मे सिया ... पे०... सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्सया ससङ्खारपरिनिब्बायी होति ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्ख एवं पटिपन्नो होति – 'नो चस्स

15 नो च में सिया. न भविस्सति न में भविस्सति, यदित्थ यं भतं तं पजहामी' ति उपेक्खं पटिलभति । सो भवे न रज्जति, सम्भवे न रज्जति, ग्रत्थत्तरि पदं सन्तं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति । तं च स्वस्म पदं न सब्बेन सब्बं मिन्छ-कतं होति, तस्स न सब्बेन सब्बं मानानसयो पहीनो होति, न सब्बेन सब्बं भवरागानसयो पहीनो होति. न सब्बेन सब्बं ग्रविज्जानसयो पहीनो 20 होति । सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिकलया उदांसीतो होति ग्रकनिट्टगामी । सेय्यथापि, भिक्खवे, दिवसंसन्तत्ते ग्रयोकपाले हञ्जामाने पपटिका निब्बत्तित्वा उप्पतित्वा महन्ते तिणपूञ्जे वा कटुपूञ्जे वा निपतेय्य । सा तत्थ अगिंग पि जनेय्य, धुमं पि जनेय्य, अगिंग पि जनेत्वा धर्म पि जनेत्वा तिणपुञ्जं वा कट्रपुञ्जं वा परियादियित्वा 25 गच्छ[ी] पि दहेय्य, दायं पि दहेय्य, गच्छं पि दहित्वा दायं पि दहित्वा हरितन्तं वा पथन्तं वा सेलन्तं वा उदकन्तं वा रमणीयं वा भिमभागं ग्रागम्म ग्रनाहारा निब्बायेथ्य । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख एवं पटि-पन्नो होति - नो चस्स नो च में सिया ... पे०... सो पञ्चन्नं ग्रीरम्भागि-यानं संयोजनानं परिक्खया उद्धंसोतो होति ग्रकनिटगामी । इसा खो. अ भिक्खवे, सत्त पुरिसगतियो ।

B 452

R. 73

R. 74

१. कच्छ - रो० । २. पन्यन्त - सी०, रो०; स्था० पोत्यके नत्थि ।

ı۸

B 453

R. 75

"कतमं च, भिक्खवे, ग्रनुपादापरिनिब्बानं ? इध, भिक्खवे. भिक्ख एवं पटिपन्नो होति - नो चस्स नो च मे सिया, न भविस्सति न में भविस्सति, यदत्थि यं भूतं तं पजहामी' ति उपेक्खं पटिलभति । सो भवे न रज्जति, सम्भवे न रज्जति, ग्रत्युत्तरि पदं सन्तं सम्मप्पञ्जाय पस्सति । तं च स्वस्स पदं सब्बेन सब्बं सच्छिकतं होति, तस्स सब्बेन 5 सब्बं मानानुसयो पहीनो होति, सब्बेन सब्बं भवरागानुसयो पहीनो होति, सब्बेन सब्बं ग्रविज्जानुसयो पहीनो होति । सो ग्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पर्ण विहरति । इदं वृज्वति, भिक्खवे, भ्रनपादा-परिनिब्बानं । इमा खो, भिक्खवे, सत्त परिसगतियो ग्रनपादा च परि-निब्बानं" ति ।

३. तिस्सब्रह्मासूत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झ-कटे पब्बते । ग्रथ स्रो हे देवता ग्रभिक्कन्ताय रत्तिया ग्रभिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं गिज्झक्टं श्रोभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कामसु; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं ग्रद्गंमु । एकमन्तं ठिता खो एका देवता भगवन्तं एतदवोच - "एता, भन्ते, भिक्खुनियो विमुत्ता" 15 ति । ग्रपरा देवता भगवन्तं एतदवीच - "एता, भन्ते, भिक्खनियो ग्रनपादिसेसा सुविमत्ता'' ति । इदमवोचुं ता देवता । समनुञ्जो सत्या ग्रहोसि । ग्रथ खो ता देवता "समनुञ्जो सत्था" ति भगवन्त श्रभिवादेत्वा पदिक्लणं कत्वा तत्थेवन्तरघायस ।

२. ग्रथ खो भगवा तस्सा रत्तिया ग्रच्चयेन भिक्खु ग्रामन्तेसि - 20 "इमं, भिक्खवे, रत्ति हे देवता ग्रभिक्कन्ताय रत्तिया ग्रभिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं गिज्झकूटं ग्रोभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं भ्रष्ट्रंस् । एकमन्तं ठिता खो, भिक्खवे, एका देवता मं एतदवोच - 'एता, भन्ते, भिक्खुनियो विमृत्ता' ति । अपरा देवता मं एतदवोच - 'एता, भन्ते, भिक्खुनियो' ग्रनुपादिसेसा सुविमुत्ता' 25 ति । इदमवोचुं, भिन्खवे, ता देवता । इदं वत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्लणं कत्वा तत्थेवन्तरघायिस्" ति ।

१. स्या० पोत्यके नत्यि । भ•३-२**७**

३. तेन खो पन समयेन प्रायस्मा महामोग्गल्लानो भगवतो प्रमिद्दरे निसिन्नो होति । प्रथ खो प्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स एतद-होसि — "कतमेसानं खो देवानं एवं ञाणं होति — 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, प्रनुपादिसेसे वा अनुपादिसेसो" ति ? तेन खो पन उ समयेन तिस्सो नाम भिक्खु प्रधुनाकालङ्कृतो प्रञ्जातरं ब्रह्मलोकं उपपन्नो होति । तत्रा पि नं एवं जानन्ति — "तिस्सो ब्रह्मा महिद्धिको महानु-भावो" ति ।

४. श्रथ खो श्रायस्मा महामोग्गल्लानो — सेय्यथापि नाम बलवा
पुरिसो सम्मिञ्जलं वा बाहं पसारेय्य, पसारितं वा बाहं सम्मिञ्जय्य,

एवमेव — गिज्झकूटे पब्बते अन्तरिहतो तिस्म ब्रह्मलोके पातुरहोसि ।
श्रद्धा खो तिस्सो ब्रह्मा श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं दूरतो व श्रागच्छन्तं ।
दिस्वा श्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच — "एहि खो, मारिस
मोग्गल्लानं, स्वागतं, मारिस मोग्गल्लानं ! चिरस्स खो, मारिस
मोग्गल्लानं, इस्पासनं मोग्गल्लानं ! निसिद्धं खो मारिस
मोग्गल्लानं, इस्पासनं पञ्जातं" ति । निसीदि खो श्रायस्मा
महामोग्गल्लानं पञ्जानं ग्रायस्मा पहामोग्गल्लानं पञ्जातं ग्रायस्मनं
महामोग्गल्लानं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो
तिस्सं ब्रह्मानं श्रायस्मा महामोग्गल्लानो एतव्वच — "कत्तमेसानं खो,
तिस्सं, देवानं एवं जाणं होति — सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति,

य ग्रनुपादिसेसो" ति ?

"ब्रह्मकायिकानं खो, मारिस मोग्गल्लान, देवानं एवं ञाणं होति – 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा अनुपादि-सेसो''' ति ।

४. "सब्बेसञ्जेव खो, तिस्स, ब्रह्मकायिकानं देवान एव ञाणं 25 होति – 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा अनुपादि-सेसो'" ति ?

"न खो, मारिस मोग्गल्लान, सब्बेसं ब्रह्मकायिकान देवानं एवं ञाणं होति – 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, ब्रनुपादिसेसे वा ब्रनु-पादिसेसो' ति ।

इ. "ये खो ते, मारिस मोग्गल्लान, ब्रह्मकायिका देवा ब्रह्मेन श्रायुना सन्तुट्ठा ब्रह्मेन वण्णेन ब्रह्मेन मुखेन ब्रह्मेन यसेन ब्रह्मेन ब्राधि-

B, 454 R 76

१ भ्रायस्समतो - स्या०।

B. 455

पवेच्येन सन्तुद्वा, तें उत्तरिं निस्सरणं यथाभूतं नप्पजानित । तेसं न एवं ज्ञाणं होति — 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा सनुपादिसेसो ति । ये च खो ते, मारिस मोग्गल्लान, ब्रह्मकायिका देवा ब्रह्मेन आयुना असन्तुद्वा, ब्रह्मेन वण्णेन ब्रह्मेन मुखेन ब्रह्मेन यसेन ब्रह्मेन आधिपतेय्येन असन्तुद्वा, ते च उत्तरि निस्सरणं यथाभूतं पजानित । उ तेसं एवं ज्ञाणं होति — 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा अनुपादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा अनुपादिसेसो ति,

७. "इध, मारिस मोगगल्लान, भिक्खु उभतोभागविमुत्तो होति । तमेनं ते देवा एव जानन्ति – 'श्रय खो ग्रायस्मा उभतोभागविमुत्तो । यावस्स कायो ठस्सति ताव नं दक्खन्ति देवमनुस्सा । कायस्स भेदा 10 न नं दक्खन्तिः देवमनुस्सा' ति । एवं पि खो, मारिस' मोगगल्लान, तसं देवानं ज्ञाणं होति – 'सउपादिसंसे वा सउपादिसंसो ति, अनुपादिसंसे वा ग्रनुपादिसंसो' ति ।

ट. "इघ पन, मारिस मोग्गल्लान, भिक्खु पञ्जाविमुत्तो होति । तमेनं ते देवा एवं जानन्ति – 'ग्रयं खो प्रायस्मा पञ्जाविमुत्तो । 15 यावस्स कायो ठस्सित ताव नं दक्खन्ति देवमनुस्सा । कायस्स भेदा न नं दक्खन्ति देवमनुस्सा' ति । एवं पि खो, मारिस मोग्गल्लान, तेसं देवानं जाणं होति – 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, ग्रनुपादिसेसे वा ग्रनपादिसेसो' ति ।

ह. "इध पन, मारिस माग्गल्लान, भिक्खु कायसांक्स होति । 20 तमेनं देवा" एवं जानन्ति – 'ग्रयं सो ब्रायस्मा कायसिक्स । प्रप्येव नाम प्रयमायस्मा अनुलोमिकानि सेनासनानि पटिसेवमानो कल्याणमित्ते भजमाने इन्द्रियानि समज्ञानयमानो – यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव प्रगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति तदनुत्तरं – श्रद्धाचरियपरियोसानं विट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सिन्ध्यक्तत्वा उपसम्पञ्ज विहरेय्या' ति । एवं पि 25 सो, मारिस मोम्गल्लान, तेसं देवानं ञाणं होति – 'सञ्जादिसेसे वा सज्जादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा अनुपादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा अनुपादिसेसो' ति ।

१०. "इध पन, मारिस मोगाल्लान, भिक्खु दिट्टिप्पत्तो होति ... पे०... सद्धाविमत्तो होति ... पे०... धम्मानसारी होति । तमेनं ते

१-१. तस्स च उत्तर्रि - सी०, स्या०, रो० । २. दक्किन्ति - सी०, रो० । ३. मारिस्स - स्या० । ४. ते देवा - सी०, स्या०, रो० ।

R. 78

R. 456

देवा एवं जातन्ति — 'श्रयं खो आयस्मा घम्मानुसारी । अप्पेव नाम अयमायस्मा अनुजोमिकानि सेनासनानि पटिसेवमानो कल्याणमिसे भजमानो इन्द्रियानि समन्नानयमानो — यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्भवेव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति तदनुत्तरं — ब्रह्माचरियपरियोसानं विद्वेव धम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्यां ति । एवं पि खो, मारिस मोग्गल्लान, तेसं देवानं जाणं होति — 'सज्पादिसे वा सज्पादिसेसो ति, अनुपादिसेसे वा अनुपादिसेसो गिं ति ।

११. प्रथ को ब्रायस्मा महामोग्गल्लानो तिस्सस्स बहुानो भासितं अभिनित्त्वा अनुमोदित्वा — सेट्यथापि नाम बलवा पुरिसो । सिम्मञ्जितं वा बाहं पसारेय्य, पसारितं वा बाहं सिम्मञ्जेय्य, एवमेव — ब्रह्मलोके अन्तरहितो गिज्झकूठे पब्बते पातुरहोसि । अथ को ब्रायस्मा महामोग्गल्लानो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को ब्रायस्मा महामोग्गल्लानो यावतको अहोसि तिस्सेन ब्रह्मना सिद्ध कथासल्लापो । तं सब्बं भगवतो आरोचेसि ।

१२. "न हि पन ते, मोग्गल्लान, तिस्सो ब्रह्मा सत्तमं ग्रनिमित्त-विहारि पुग्गलं देसेति" ।

"एतस्स, भगवा, कालो; एतस्स, सुगत, कालो! यं भगवा सत्तमं प्रनिमित्तविहारिं पुगल देसेय्य । भगवतो सुत्वा भिक्सू धारे-20 स्मन्ती" ति ।

ं 'तेन हि, मोग्गल्लान, सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासि-स्सामी'' ति । ''एवं, भन्ते'' ति खो आयश्मा महामोग्गल्लानो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदवोच —

१३. "इष, मोगाल्लान, भिक्खु सब्बनिमित्तानं ग्रमनसिकारा

श्र श्रिनिमत्तं चेतीसमाधि उपसम्पञ्ज विहरति । तमेनं ते देवा एवं जानन्ति —

'श्रयं खो आयस्मा सब्बनिमित्तानं ग्रमनसिकारा ग्रनिमित्तं चेतोसमाधि

उपसम्पञ्ज विहरति । श्रप्पेव नाम ग्रयमायस्मा श्रनुलोमिकानि सेनासनानि पटिसेवमानो कल्याणमित्ते भजमानो इन्द्रियानि समन्नानयमानो

— यस्सत्याय कुलपुत्ता सम्मदेव ग्रगारस्मा ग्रनगरियं पव्बजन्ति

श्र तदनुत्तरं — ब्रह्मचरियपरियोसानं विट्टेव श्रम्मे सयं ग्रामिक्टा

१. यावत्तको - स्था० । २. देसेसीति - सी०, स्था०, रो० ।

R. 79

B. 457

R. 80

सच्छिकत्वा उपसम्पण्ज विहरेय्या' ति । एवं सो, मोग्गल्लान, तेसं देवानं ञाणं होति – 'सउपादिसेसे वा सउपादिसेसो ति, प्रनुपादिसेसे वा ग्रनुपादिसेसो'' ति ।

४. सीहसेनापतिसुत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कृटागारसालायं। अथ खो सीहो सेनापित येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमतायं। अथ खो सीहो सेनापित येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमता भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सीहो सेतापित भगवन्तं एतदवोच — "सक्का नु खो, भन्ते, सन्दिद्धकं दानफलं पञ्जापेतं" ति?

२. "तेन हि, सीह, तञ्चेवत्थ पटिपुच्छिस्सामि, यथा ते स्रमेध्य
तथा नं व्याकरेध्यासि । तं कि मञ्जासि, सीह, इघ हे पुरिसा —एको 10
पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदियो परिभासको, एको पुरिसो सद्धो दानपति अनुप्पदानरतो । तं कि मञ्जासि, सीह, कं नु सो अरहन्तो पठमं
अनुकम्पन्ता अनुकम्पेध्युं — 'यो वा सो पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदियो
परिभासको, यो वा सो पुरिसो सद्धो दानपति अनुप्पदानरतो'' ति ?

"यो सो, भन्ते, पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदिरयो परिभासको, 15 किं तं अरहन्तो पठमं अनुकम्पन्ता अनुकम्पिस्सन्ति' ! यो च खो सो, भन्ते, पुरिसो सद्धो दानपित अनुप्पदानरतो तंयेव अरहन्तो पठमं अनु-कम्पन्ता अनुकम्पेय्युं"।

३. "तं कि मञ्जासि, सीह, कं नु लो ग्ररहन्तो पठमं उपसङ्क-मन्ता उपसङ्क्रमेय्युं— 'यो वा सो पुरिसो ग्रस्सद्धो मच्छरी कदरियो परि- 20 भासको, यो वा सो पुरिसो सद्धो दानपति श्रनप्पदानरतो" ति ?

"यो सो, भन्ते, पुरिसो झस्सद्वो मञ्छरी कदिरयो परिभासको, किं तं झरहन्तो पठमं उपसङ्कमन्ता उपसङ्कमिस्सन्ति ! यो च खो सो, भन्ते, पुरिसो सद्वो दानपित झनुष्पदानरतो तयेव झरहन्तो पठमं उपसङ्क-मन्ता उपसङ्कमेय्युं"।

४. "तं कि मञ्जासि, सीह, कस्स नु को घरहन्तो पठमं पटि-गण्हन्ता" पटिगण्हेय्युं' – 'यो वा सो पुरिसो घस्सद्धो मच्छरी कदियो परिभासको, यो वा सो पुरिसो सद्धो दानपति घनुप्पदानरतो'" ति ?

१. इषस्स — सी०, स्या०, रो० । २. धनुकम्पेस्सन्ति — सी० । ३—३. पतिगण्हन्ता पति-गण्हेय्युं — सी०; पटिगण्हन्ता पटिगण्हेय्युं — रो० ।

B. 458

R 81

15

"यो सो, अन्ते, पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदिरयो परिभासको, कि तं तस्स अरहन्तो पठमं पटिम्मण्हन्ता पटिम्मण्हिस्सन्ति ! यो च खो सो, अन्ते, पुरिसो सद्धो दानपति अनुष्पदानरतो तस्सेव अरहन्तो पठमं पटिम्मण्हन्ता पटिमाण्हेय्यं''।

प्र. "तं कि मञ्जासि, सीह, कस्स नु खो अरहन्तो पठमं धम्मं देसेन्ता" देसेय्युं – 'यो वा सो पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदरियो परि-भासको, यो वा सो पुरिसो सद्धो दानपति अनुष्यदानरतो'" ति ?

"यो सो, भन्ते, पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदिरयो परिभासको, किं तं तस्स अरहन्तो पठमं धम्मं देसेन्ता देसेस्सन्ति ! यो च खो सो, । भन्ते, पुरिसो सद्धो दानपित अनुष्पदानरतो तस्सेव अरहन्तो पठमं धम्मं देसेन्ता देसेय्युं" ।

६. "तं कि मञ्जासि, सीह, कस्स नु खो कल्याणो कित्तिसहो ग्रब्भुगाच्छेय्य – 'यो वा सो पुरिसो ग्रस्सढो मच्छरी कदरियो परि-भासको, यो वा सो पुरिसो सद्धो दानपति श्रनुष्पदानरतो'" ति ?

"यो सो, भन्ते, पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदिखो परिभासको, कि तं तस्स कल्याणो कित्तिसहो अब्भुग्गच्छिस्सिति ! यो च खो सो, भन्ते, पुरिसो सद्धो दानपित अनुप्यदानरतो तस्सेव कल्याणो कित्तिसहो अब्भुग्गच्छेथ्य"।

७. "तं कि मञ्ज्ञिसि, सीह, को नु खो यंयदेव परिसं उपसङ्कः
मिस्य, यदि खित्तयपरिसं यदि ब्राह्मणपरिसं यदि गहपितपरिसं यदि
समणपरिसं विसारदो उपसङ्कमेय्य ग्रमङ्कुभूतो – 'यो वा सो पुरिसो
अस्सद्धो मच्छरी कदरियो परिभासको, यो वा सो पुरिसो सद्धो दानपित
अनुप्यदानरतो।" ति ?

"यो सो, भन्ते, पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदिरयो परिभासको, ²⁵ कि सो यंयदेव परिसं उपसङ्कामस्सिति, यदि खत्तियपरिसं यदि ब्राह्मण-परिसं यदि गहपतिपरिसं यदि समणपरिसं विसारदो उपसङ्कामिस्सित ग्रमङ्कुभूतो ! यो च खो सो, भन्ते, पुरिसो सद्धो दानपित अनुप्यदानरतो सो यंयदेव परिसं उपसङ्कमेय्य, यदि खत्तियपरिसं यदि ब्राह्मण-

१. सी०, स्या०, रो० पोल्यकेसु नित्य । २. तञ्जेव — स्या० । ३. देसेन्तो — सी०, स्या० । ४. यञ्जदेव — सी०, स्या०, रो० ।

परिसं यदि गहपतिपरिसं यदि समणपरिसं विसारदो उपसङ्कमेय्य ग्रमककुभृतो''।

द्र. "तं कि मञ्जासि, सीह, को नु खो कायस्स भेदा परं मरणा सुगींत सम्मं लोकं उपपज्जेय्य – 'यो वा सो पुरिसो ब्रस्सद्धो मच्छरी कदरियो परिभासको, यो वा सो पुरिसो सद्धो दानपति ब्रनुप्पदानरतो'" ति ?

"यो सो, भन्ते, पुरिसो अस्सद्धो मच्छरी कदिरयो परिभासको, किं सो कायस्स भेदा पर मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपिष्जस्सति ! यो च खो सो, भन्ते, पुरिसो सद्धो दानपित श्रनुष्पदानरतो सो कायस्स भेदा पर मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपष्जेय्य ।

६. "यानिमानि, भन्ते, भगवता सन्दिट्ठिकानि दानफलानि म्रक्खातानि, नाहं एत्थ भगवतो सद्धाय गच्छामि । श्रहं पि एतानि जानामि । श्रहं, भन्ते, दायको दानपति, मं अरहन्तो पटमं श्रनुकम्पन्ता अनुकम्पन्ति । श्रहं, भन्ते, दायको दानपति, मं अरहन्तो पटमं अनुकम्पन्ता अनुकम्पन्ति । श्रहं, भन्ते, दायको दानपति, म श्ररहन्तो पटमं उपसङ्क-मन्ता उपसङ्कमन्ति । श्रहं, भन्ते, दायको दानपित, मर्प्ट्हं अरहन्तो पटमं विद्याणहन्ति । श्रहं, भन्ते, दायको दानपित, मर्प्ट्हं अरहन्तो पटमं विस्ता देशित्त । श्रहं, भन्ते, दायको दानपित, मर्प्ट्हं अरहन्तो पटमं धम्मं देसिन्ता देशित्त । श्रहं, भन्ते, दायको दानपित वायको कारको सङ्घुपहाकों ति । श्रहं, भन्ते, दायको दानपित यंयदेव परिसं उपसङ्क-मामि, यदि बत्तियपरिसं ... पे०... यदि समणपरिसं विसारदो उपसङ्क-मामि श्रमङकुभूतो । यानिमानि, भन्ते, भगवता सिव्दिट्ठिकानि दान-फलानि अन्वतातानि, नाहं एत्थ भगवतो सद्धाय गच्छामि । श्रहं पि एतानि जानामि । यं च खो मं, भन्ते, भगवता एवमाह – 'दाकको, सीह्व', दानपित कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्गं लोकं उपपण्डती' ति । एताहं न जानामि, एत्थ च पनाहं, भगवतो सद्धाय गच्छामी'' ति ।

१०. "एवमेतं, सीह; एवमेतं, सीह ! दायको, सीह, दानपित कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गातं सग्गं लोकं उपपज्जती" ति । B. 459

R. 82

१. यानीमानि – स्था॰, रो० । २. छ सन्दिट्ठिकानि – स्था॰, रो० । ३ सीहो - रो० ।

५. अरक्लेय्यसूत्तं

१. "चत्तारिमानि', भिक्खने, तथागतस्स अरक्खेय्यानि, तीहि च अनुपनज्जो । कतमानि चत्तारि तथागतस्स अरक्खेय्यानि ? परिसुद्धकायसमाचारो, भिक्खने, तथागतो; नित्य तथागतस्स कायदुण्चिरतं
यं तथागतो रक्खेय्य – 'मा मे इदं परो अञ्ञासी' ति । परिसुद्धचिसमाचारो, भिक्खने, तथागतो; नित्य तथागतस्स वचीदुण्चिरतं यं
तथागतो रक्खेय्य – 'मा मे इदं परो अञ्ञासी' ति । परिसुद्धमनोसमाचारो, भिक्खने, तथागतो; नित्य तथागतस्स मनोदुण्चिरतं यं
तथागतो रक्खेय्य – 'मा मे इदं परो अञ्ञासी' ति । परिसुद्धाजीनो,
भिक्खने, तथागतो; नित्य तथागतस्स मिच्छाभाजीनो यं तथागतो
रक्खेय्य – 'मा मे इदं परो अञ्ञासी' ति । इसानि चत्तारि तथागतस्स
अरक्खेय्यानि ।

R. 83

 "कतमेहि तीहि अनुपवज्जो ? स्वाक्खातधम्मो, भिक्खवे, तथागतो। तत्र वत मं समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकिंस्म सहधम्मेन पिटचोदेस्सित – 'इति पि त्वं न'
 स्वाक्खातधम्मो' ति । निमित्तमेतं, भिक्खवे, न समनुपस्सामि । एतमहं, भिक्खवे, निमित्तं असमनुपस्सन्तो खेमण्यत्तो अभयण्यत्तो वेसारज्जण्यत्तो विहरामि ।

B. 460

३. "मुपञ्जता खो पन, मे भिक्खवे, सावकानं निब्बानगामिनी पिटपदा । यथापिटपन्ना मम सावका ग्रासवानं खया ग्रनासवं केतो20 विमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित्त । तत्र वत मं समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा
ब्रह्मा वा कोणि वा लोकस्मि सहधम्मेन पिट्चोदेस्सति — 'इति पि ते न
सुपञ्जाता' सावकानं निब्बानगामिनी पटिचादेस्सति — 'इति पि ते न
सुपञ्जाता' सावकानं निब्बानगामिनी परपम्पज्ज विहरत्ती' ति ।

25 निमित्तमेतं, भिक्खवे, न समनुपस्सामि । एतमहं, भिक्खवे, निमित्तः
ग्रदमनपस्सतो खेमप्यत्तो ग्रभवपन्तो वेसारज्जपन्तो विहरामि ।

४. "ग्रनेकसता खो पन मे, भिक्खने, सावकपरिसा ग्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा अपसम्पञ्ज विहरन्ति । तत्र वत मं समणो वा

१. चत्तारीमानि - स्था॰, रो॰। २. तेन - रो॰। ३. एत पहं - सी॰, स्था॰, रो॰: ४. सपञ्जता - स्था॰।

R 461

बाह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकस्मि सहधम्मेन पिटचोदेस्सित — 'इति पि ते न धनेकसता सावकपरिसा धासवानं खया ध्रमासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ध्रभिञ्जा सिच्छि-कत्वा उपसम्पञ्ज विहरन्ती' ति । निमित्तमेतं, भिनखवे, न समनु-पस्सामि । एतमहं, भिनखवे, निमित्तं ध्रसमनुपस्सन्तो खेमप्पत्तो ध्रभय- 5 प्यत्तो वेसारज्जपत्तो विहरामि । इमेहि तीहि ध्रनुपवज्जो ।

५. "इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि तथागतस्स ग्ररक्खेय्यानि, इमेहि च तीहि ग्रनुपवज्जो" ति ।

६. किमिलसूत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा किमिलायें विहरति निचुल-वनें । अथ खो आयस्मा किमिलो येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा 10 भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा किमिलो भगवन्तं एतदवोच — "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन तथागते परिनिब्बुते सद्धम्मो न चिरद्वितिको होती" ति ?

"इघ, किमिल, तथागते परिनिब्बुते भिक्खू भिक्खूनियो उपासका
उपासिकायो सत्थरि ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, धम्मे ग्रगारवा 15
विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, सङ्घे ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, सिक्खाय
ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, समाधिस्म ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, समाधिस्म ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, प्रप्मादे ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, प्रप्मादे ग्रगारवा विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा, परिसन्थारे ग्रगारवा
विहरन्ति ग्रप्पतिस्सा । ग्रयं खो, किमिल, हेतु ग्रयं पच्चयो येन तथागते
परिनिब्बुते सद्धम्मो न चिरद्वितिको होती" ति ।

२. "को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन तथागते परिनिब्बुते सद्धम्मो चिरद्रितिको होती" ति ?

"इघ, किमिल, तथागते परिनिन्बुते भिक्खू भिक्खुनियो उपासका उपासिकायो सत्यरि सगारवा विहरन्ति सप्यतिस्सा, धम्मे सगारवा विहरन्ति सप्यतिस्सा, सङ्के सगारवा विहरन्ति सप्यतिस्सा, सिक्खाय 25 सगारवा विहरन्ति सप्यतिस्सा, समाधिस्मि सगारवा विहरन्ति सप्य-तिस्सा, भ्रप्यमादे सगारवा विहरन्ति सप्यतिस्सा, पटिसन्यारे सगारवा

१. किम्बिलायं -- सी०, रो० । २. वेळुवने -- सी०, स्या०, रो० । प्र०३-२८

4.5.5-

R 85

B 462

विहरन्ति सप्पतिस्सा । अयं खो. किमिल. हेत् अयं पच्चयो येन तथागते परिनिब्बते सद्धम्मो चिरद्वितिको होती" ति ।

७. सत्तधम्मसत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख निचरस्सेव भासवानं खया ... पे ... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्य । कतमेहि 5 सत्ति ? इथ, भिक्लवे, भिक्ल सद्धी होति, सीलवा होति, बहस्सूतो होति. पटिसल्लीनो होति, ग्रारद्वविरियो होति, सतिमा होति, पञ्जाबा होति । इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख निच-रस्सेव ग्रासवानं खया ... पे० . सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विद्वरेय्या" ति ।

५. पचलायमानसत्तं

१. एवं में सुतं । एक समयं भगवा भगोस् विहरति सुसूमारगिरे भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन आयस्मा महामोग्गल्लानो मगधेस कल्लवाळपूत्तगामे' पचलायमानो' निसिन्नो होति । ग्रहसा खो भगवा दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन श्रतिकान्तमानुसकेन श्रायस्मन्त महा-मोग्गल्लानं मगधेसु कल्लवाळपुत्तगामे पचलायमान निसिन्न । दिस्वा-. सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जितं वा बाहं पसारेय्य, पसारितं वा वाहं सम्मिञ्जेय्य, एवमेव – भग्गेसु संसुमारगिरे भेसकळावने मिगदाये श्रन्तरहितो मगधेसु कल्लवाळपुत्तगामे श्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स सम्मुखे^{रे} पातुरहोसि । निसीदि भगवा पञ्ञत्ते श्रासने । निसज्ज स्रो भगवा ग्रायस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच -

२. "पचलायसि नो त्वं, मोग्गल्लान, पचलायसि नो त्वं, मोग्ग-20 ल्लाना''ति?

"एवं. भन्ते"।

"तस्मातिह, मोग्गल्लान', यथासञ्ज्ञिस्स ते विहरतो तं मिद्ध

१. सुसुमारगिरे – म० । २ भेसकलावने – सी०, स्या० । ३. कल्लवालमुत्तनामे – ्री॰, स्या॰; कल्लबाळमुत्तगामे – रो॰। ४ चपलायमानो – स्या॰। ४ पमुखे – सी॰, स्था॰, रो॰। ६. त्व मोगल्लान – सी॰, रो॰।

25

भोक्कमति, तं सञ्ञां मा मनसाकासि , तं सञ्ञां मा बहुलमकासि । ठानं खो पनेतं, मोग्गल्लान, विज्जति यं ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेथ ।

३. "नो चे ते एवं विहरतो तं सिद्धं पहीयेष, ततो त्वं, भोग्ग-ल्लान, यथामुतं यथापरियत्तं धम्मं चेतसा अनुवितकस्यासि अनुविचा-रेय्यासि, मनसा अनुपेक्खेय्यासि । ठानं खो पनेतं विज्जति यं ते एवं उ विहरतो तं सिद्धं पहीयेथ ।

४. "नो चे ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेथ, ततो त्वं, मोग्म-ल्लान, यथामुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन सज्झायं करेय्यासि । ठानं स्रो पनेतं विज्जति यं ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेथ ।

- ५. "नो चे ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेष, ततो त्वं, मोम्ग- 10 ल्लान, उभो कण्णसोतानि म्राविञ्छेट्यासि', पाणिना गत्तानि अनुमज्जे-व्यासि । ठानं लो पनेतं विज्जति यं ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेष ।
- ६. "नो चे ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेथ, ततो त्व, मोम्म-ल्लान, उद्घायासना उदकेन अक्खीनि अनुमज्जित्वा दिसा अनुविलोके-व्यासि, नक्खत्तानि तारकरूपानि उल्लोकेय्यासि । ठानं खो पनेतं 15 विज्जति यं ते एवं विहरतो त मिद्धं पहीयेथ ।
- ७. "नो चे ते एवं विहरतो त मिद्ध पहीयेष, ततो त्वं, मोग्ग-त्लान, आलोकसञ्जं मनसि करेय्यासि, दिवासञ्जं अधिट्ठहेय्यासि — यथा दिवा तथा राँत यथा राति तथा दिवा। इति विवटेन चेतसा प्रपरियोनद्वेन सप्पभासं चित्तं भावेय्यासि । ठानं खो पनेतं विज्जति 20 यं ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेथ ।
- मोग्गल्लान, पञ्छापुरेसञ्जी चङ्कमं अधिट्ठहेय्यासि अन्तोगतेहि इन्द्रियेहि भ्रागल्लान, पञ्छापुरेसञ्जी चङ्कमं अधिट्ठहेय्यासि अन्तोगतेहि इन्द्रियेहि भ्रवहिंगतेन मानसेन । ठानं खो पनेतं विज्जति यं ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेथ ।
- ६. "नो चे ते एवं विहरतो तं मिद्धं पहीयेथ, ततो त्वं, मोग्ग-ल्लान, दिक्खणेन पस्सेन सीहसेय्यं कप्येय्यासि पादे पादं श्रच्चाधाय सतो सम्पजानो उद्वानसञ्जं मनसि करित्वा । पटिबुद्धेन चैते, मोग्गल्लान,

१-१. मनसिकासि – सी०; मनसिकरेय्यासि - स्वा०; मनसाकासि – रो० । २-२. बहुलं करेय्यासि – स्वा०; बहुलमकासि – रो० । ३ म्राविञ्जेय्यासि – सी०; म्रावि-जेय्यासि – स्वा०, रो० । ४. विवट्टेन – स्वा० । ५-५. पृटिबढेनेव – सी०, स्वा० ।

R 464

R 88

खिप्पञ्जेव पच्चुट्टातब्बं – 'न सेय्यमुखं न पस्समुखं' न मिद्धमुखं ग्रनुयुत्तो विहरिस्सामी' ति । एवं हि ते, मोग्गल्लान, सिक्खितब्बं ।

१०. "तस्मातिह, मोग्गल्लान, एवं सिनिस्तिब्बं — 'न उच्चा-सोण्डं पगहेत्वा कुलानि उपसङ्कमिस्सामी' ति । एवं हि ते, मोग्गल्लान, ⁵ सिनिस्तित्ब्बं । सचे, मोग्गल्लान, भिन्न्खु उच्चासोण्डं पग्गहेत्वा कुलानि उपसङ्कमित, सन्ति हि, मोग्गल्लान, कुलेसु किच्चकरणीयानि । येहि' मनुस्ता ग्रागतं भिन्न्खुं न मनिस करोन्ति, तत्र भिन्न्सुस्स एवं होति — 'कोसु नाम इदानि मं इमस्मि कुले परिभिन्दि, विरत्तस्पा दानिमे मिय मनुस्ता' ति । इतिस्स ग्रलाभेन मङ्कुभावो, मङ्कुभूतस्स उढच्चं, ¹⁰ उद्धतस्स ग्रसंवरो, ग्रसंनुतस्स ग्रारा चित्तं समाधिम्हा ।

११. "तस्मातिह, मोग्गरलान, एवं सिक्खितब्बं – 'न विग्गा-हिककथं कथेस्सामी' ति । एवं हि ते, मोग्गरलान, सिक्खितब्बं । विग्गाहिकाय, मोग्गरलान, कथाय सित कथाबाहुरूलं पाटिकह्वं ', कथा-बाहुरूले सित उद्धच्चं, उद्धतस्स असंवरो, असंवृतस्स भ्रारा चिक्तः ¹⁵ समाधिम्हा । नाहं, मोग्गरलान, सब्बेहेव संसग्गं वण्णयामि । न पनाहं, मोग्गरूलान, सब्बेहेव संसग्गं न वण्णयामि । सगहटुपब्बजितेहि खो भ्रहं, मोग्गरूलान, संसग्गं न वण्णयामि । यानि च खो तानि सेनासनानि भ्रप्पसद्दानि श्रप्पनिग्धोसानि विजनवातानि मनुस्सराहस्सेय्यकानि पटि-सर्लानसारूपानि तथास्पेहि सेनासनेहि संसग्गं वण्णयामी'' ति ।

१२ एवं वृत्ते ग्रायस्मा महामोग्गल्लानो भगवन्त एतदवोच —
"िकत्तावता नु खो, भन्ते, भिक्खु सिङ्क्ष्तेन तण्हासङ्क्षयविमुत्तो होति
ग्रञ्चन्तिन्द्द्दे ग्रञ्चन्तयोगक्खेमी ग्रञ्चन्तन्नह्मचारी ग्रञ्चन्तपरियोसानो
सेट्टो देवमनस्सानं" ति ?

"इघ, मोग्गल्लान, भिक्खुनो सुतं होति – 'सब्बे धम्मा नालं 25 श्रिभिनिवेसाया' ति, एवं चेतं, मोग्गल्लान, भिक्खुनो सुतं होति – 'सब्बे धम्मा नालं श्रिभिनिवेसाया' ति । सो सब्बं धम्मं श्रभिजानानि, सब्बं धम्मं ग्रभिञ्ञाय सब्बं धम्मं परिजानाति । सब्बं धम्मं परिञ्ञाय य किञ्चि वेदनं वेदियति मुखं वा दुक्खं वा श्रदुक्खमसुखं वा । सो तासु

१ फस्समुख – सी०। २ येन – सी०, रो०ः ३. पाटिकङ्क्का – सी०। ४ मनस्सराहसेय्यकानि – सी०, स्या०, रो०।

वेदनासु भ्रतिच्चानुपस्सी विहरति, विरागानुपस्सी विहरति, निरोधानु-पस्सी विहरति, पटिनिस्सगानुपस्सी विहरति । सो तासु वेदनासु भ्रतिच्चानुपस्सी विहरत्तो विरागानुपस्सी विहरत्तो निरोधानुपस्सी विहरत्तो पटिनिस्सगानुपस्सी विहरत्तो न' किञ्च लोके उपादियति, भ्रतुपादियं न परितस्सति, भ्रपरितस्सं पच्चतंत्रेव परिनिब्बायति । ऽ 'सीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया' ति पजानाति । एत्तावता खो, मोग्गत्लान, भिक्खु सङ्खित्तेन तण्हासङ्खय-विमृत्तो होति श्रच्चन्तनिट्टो भ्रच्चन्त्यांगक्खेमी भ्रच्चन्तब्रह्मचारी श्रच्चन्त-परियोसानो सेट्टो देवमनुस्सान'' ति ।

६. मेत्तसुत्तं

१. "मा, भिनखते, पुञ्जानं भायित्य'। सुखस्सेतं, भिनखते, 10 B. 465, प्रिष्ठितचनं यदिदं पुञ्जानं भति । ग्रिमिजानामि खो पनाहं, भिनखते, वीघरतं कतानं पुञ्जानं दीघरतं इंड कन्तं मनापं विपाकं पच्चनुभूतं । सत्तवस्सानि मेत्तं वित्तं भावेति । सत्तवस्सानि मेत्तं वित्तं भावेति । सत्तवस्सानि मेत्तं वित्तं भावेत्वा सत्तसंबट्टविवट्टकप्पे नियमं लोकं पुनागमासि'। संबट्टमाने सुदाहं, भिनखते, लोके ग्राभस्सरूपगो होमि, विवट्टमाने लोके सुञ्जां ब्रह्मविमानं उप- 15 पण्जामि ।

२. "तत्र सुदं, भिक्खवे, ब्रह्मा होमि महाब्रह्मा श्रभिभू श्रनभिभूतो ग्रञ्जादरबुदसो वसवत्ती । छित्तिस्राक्खत्तं सो पनाहं, भिक्खवे, सक्को अहोंसि देवानमिन्दो; श्रनेकसतक्खत्तं राजा अहोंसि वक्कवत्ती धिम्मको धम्मराजा चातुरन्तो विजितावी जनपदस्थावरियण्यतो सत्त- 20 रतनसमक्षागतो । तस्स मय्हं, भिक्खवे, इमानि सत्त रतनानि श्रहेसुं, स्व्ययीदं — चक्करतनं, हस्व्यरतनं, ग्रस्परतनं, मिणरतनं, इस्विरतनं, गृहपतिरतनं, पिणायकरतनमेर्वं सत्तमं । परोसहस्सं खो पन में, भिक्खवे, पुत्ता श्रहेसुं सूरा बीरङ्गरूपा परसेनप्पाहना । सो इमं पर्याव सागरपरियन्तं ग्रदण्डेन ग्रसस्थेन धम्भेन श्रभिविजय श्रज्झावर्सि तिं । 25

१-१. म० गोत्यके न दिस्सति । २. न च - सी०, स्या०, रो० । ३. मिल्ल -स्या० । ४. ग्रुक्टर्न - सी० । ४.-४. स्या० गोत्यके निल । ६-६. मेत्तवित्तं - स्या०, रो० । ७. कुनराममासि - सी० । द. परिनायकरतनमेव - सी०, स्था०, रो० । १.-१. म्रुक्ता-वर्षित - सी०; मञ्जावसत्ति - स्या०, रो० ।

"पस्स पुञ्ञानं विपाकं, कूसलानं सुखेसिनो'। मेत्तं वित्तं विभावेत्वा, सत्तवस्सानि भिवखवे । सत्तसंबद्धविबद्धकप्पे, नियमं लोकं पुनागिमं ॥ R. 90 "संबद्धमाने लोकम्हि, होमि श्राभस्सरूपगो। विवद्रमाने लोकस्मि, सूज्जाबह्मपगो ग्रहं ।। "सत्तक्खत्तं महाब्रह्मा, वसवत्ती तदा ग्रहं। छत्तिसक्खत्तं देविन्दो, देवरज्जमकारिय ।। "चक्कवत्ती ब्रहुं राजा, जम्बुमण्डस्स' इस्सरो । B. 466 मढाभिसित्तो बतियो, मनुस्साधिपती श्रहुं।। "ग्रदण्डेन ग्रसत्थेन विजेय्य पथवि इसं। 10 असाहसेन कम्मेन', समेन मनसासि तं[®]।। "धम्मेन रज्ज कारेत्वा, ग्रस्मि पथविमण्डले । महद्धने महाभोगे, श्रङ्के श्रजायिहं कले।। "सब्बकामेहि सम्पन्ने", रतनेहि च सत्ति। बद्धा सञ्जाहका लोके, तेहि एतं सुदेसितं।। 15 "एसो" हेत् महन्तस्स, पथब्यो" मे न विपज्जिति"। पहतवित्तपकरणो, राजा होति" पतापवा ।। "इद्धिमा यसवा होति, जम्बुमण्डस्स इस्सरो। को सत्वा नप्पसीर्देश्य, ग्रपि कण्हाभिजातियो ।। "तस्मा हि अत्तकामेन", महत्तमभिकद्भता"। R. 91 20 सद्धम्मो गरुकातब्बो, सर बुद्धानसासनं" ति ॥

१. कुलेकिन — झी०, स्या०, रो०। २ जिस्तवो — स्या०। ३. पुनासमं — सी०, स्या०, रो०। ४. लेकिम् — सी०, स्या०, रो०। ४. लुळ्जं बह्यम्यो — सी०, रो०। ६. सम्बर्ग — सी०, स्या०, रो०। ह. सम्बर्ग — सी०, स्या०, रो०। ह. सम्बर्ग — रो०। १० अनामिसं — सी०, स्या०, रो०। १२. सम्बर्ग — सी०। १२० अनामिसं — सी०, स्या०, रो०। १३. सम्बर्ग — सी०। १२. एवच्यो येन बुज्बित — सी०। १४० होमि — सी०, स्या०, रो०। १४. सप्वकामेन — स्या०। १४. मुख्यमीयेन दुज्बित — सी०।

B. 467

१०. भरियासूत्तं

१. अथ खो भगवा पुट्यण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अनायपिण्डिकस्स गहपितस्स निवेसन तेनुपसङ्किनः, उपसङ्किमत्वा पञ्जले आसने निसीदि । तेन खो पन समयेन अनायपिण्डिकस्स गह-पितस्स निवेसने मनुस्सा उच्चासहा महासहा होन्ति । अथ खो अनाय-पिण्डिको गहपित येन भगवा तेनुपसङ्किमः, उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभि- अवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो अनायपिण्डिकं गहपितं भगवा एतदवीच –

२. "िक नु ते, गहपित, निवेसने मनुस्सा उच्चासद्दा महासद्दा केवट्टा भञ्जे मच्छविलोपे" ति ?

"भ्रमं, भन्ते, सुजाता घरसुण्हा अङ्गुकुला" आनीता । सा नेव 10 सस्सुं आदियति, न ससुरें आदियति, न सामिक आदियति, भगवन्तं पि न सक्करोति न गर्हे करोति न मानेति न पुजेती" ति ।

३. ग्रथ सो भगवा गुजातं घरसुण्हं श्रामन्तेसि – "एहि, गुजात" ति ! "एवं, भन्ते" ति सो मुजाता घरसुण्हा भगवतो पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्षीमः उपसङ्क्षीमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं 15 निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं सो मुजातं घरसुण्हं भगवा एतदवोच –

४. "सत्त को इमा, सुजाते, पुरिसस्स भरियायो"। कतमा सत्त ? वधकसमाँ, चोरीसमा, अय्यसमा, मातासमाँ, भगिनीसमाँ, सखीसमा, वासीसमा – इमाँ को, सुजाते, सत्त पुरिसस्स भरियायो । तासं त्वंभ कतमाँ ति ?

"न'³ खो श्रहं³, भन्ते, इमस्स भगवता सङ्खितेन भासितस्स वित्यारेन³ श्रत्यं ब्राजानामि । साधु मे, भन्ते, भगवा तथा धम्मं देसेतु यथाहं इमस्स भगवता सङ्खित्तेन भासितस्स वित्यारेन श्रत्यं जानेय्यं^{भ0}े ति ।

"तेन हि, सुजाते, सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासि- 25 स्सामी" ति ।

१. केवट्टो - स्वा० । २. मच्छे विकोपेती - स्वा० । ३. घट्टा घट्टकुला -सी०; घट्टा कुला - स्वा०, रो० । ४. सत्सुर - सी०, स्वा० । ४. गरु - सी०, स्वा०, रो० । ६. पटिल्सुलिला - स्वा० । ७ मरिया - स्वा०, रो० । त्र वससा । स्वा० । १ मातुसमा - सी०, स्वा०, रो० । १०. मिनिसमा - सी०, स्वा०, रो० । ११. इमे - सी० । १२. लंबू - रो० । १३-१३ - नाईं - स्वा० । १४. एवं विस्वारेन - सी०, रो० । १४. मावानेम्य - सी०, स्वा०, रो० ।

"एवं, भन्ते" ति सो सुजाता घरसुण्हा भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदवीच –

- ४. "पवुट्टिचित्ता ग्रहितानुकिम्पनी, ग्रञ्जेमु रत्ता ग्रतिमञ्जते पर्ति । घनेन कीतस्स त्रधाय उस्मुका, या एवरूपा पुरिसस्स मरिया। 'वचा'च मरिया'ति च सा पवज्जति ।।
- ६. "यं इत्थिया विन्दति सामिको घनं, सिप्पं वणिज्जं च कसिं' म्रधिद्वहं'। झप्पं पि तस्स' श्रपहातुमिञ्छति, या एवरूपा पुरिसस्स भरिया। 'चोरी' च भरिया'ति च सापवुच्चति।।
- ७. "अकम्मकामा अलसा महण्यसा, फरुसा च चण्डी दुरुत्तवादिनी। उट्ठायकार्न' अभिभुय्य वत्तति, या एवरूपा पुरिसस्स भरिया। 'अय्या च भरिया' ति च सा पवुच्चति।।
- ५. "या सब्बदा होति हितानुकम्पिनी, माता व पुत्तं ध्रनुरम्बते पीत । ततो धनं सम्भतमस्स रम्बति, या एवरूपा पुरिसस्स भरिया । 'माता च भरिया' ति च सा पवुच्चति ।।
- "यथा पि जेट्टा भगिनी किनट्टका", सगारवा होति सकम्हि सामिके। हिरीमना भत्तुवसानुवित्तनी, या एवरूपा पुरिसस्स भरिया। 'भगिनी च भरिया' ति च सापवुच्चति।।

B. 468

10

15

20

25

R. 93

....

१. वधका – सी०, स्वा०, रो० । २–२. कसिमधिट्टाह – स्वा० । ३. तस्मा – स्वा० । ४. जहायकाम – सी० । ६. कथिट्टा – सी०; कनिट्टा – स्वा० । ५. कथिट्टा – सी०; कनिट्टा – स्वा० ।

10

15 B. 469

- १०. "या चीच दिस्वान पाँत पमोदति, सखी सखारं व चिरस्समागतं। कोलेब्यका सीलवती पतिब्बता, या एवरूपा पुरिसस्स भरिया। 'सखीच भरिया'ति च सापवुच्चति।।
- ११. "श्रक्कुद्धसन्ता वधदण्डतज्जिता, श्रदुद्वचित्ता पतिनो तितिक्खति । श्रक्कोधना भत्तुवसानुवतिनी, या एवरूपा पुरिसस्स भरिया । 'दासी व भरिया' ति च सा पवुच्चति ।।
- १२. "या चीघ भरिया वधका" ति वुच्चिति, 'चोरी च ग्रथ्या' ति च या पवुच्चिति । दुस्सीलरूपा फरुसा ग्रनादरा, कायस्स भेदा निरयं वजन्ति ता ।।
- १३. "'या चीघ माता भिगनी सस्ती' ति च, 'दासी च भिरया' ति च सा पवुच्चति । सीले ठितत्ता चिररत्तसंबुंता, कायस्स भेदा सुगति वजन्ति ता ति ।।

१४ इमा खो, सुजाते, सत्त पुरिसस्स भरियायो । तासं त्वं कतमा'' ति ?

"ग्रज्जतमो मं, भन्ते. भगवा दासीसमं सामिकस्स भरियं धारेतू" ति ।

११. कोघनसूत्तं

१. "सत्तिम, भिनखवे, धम्मा सपत्तकन्ता सपत्तकरणा कोधनं ग्रागच्छन्ति इत्थि वा पुरिसं वा । कतमे सत्त ? इध, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स एवं इच्छति — 'श्रहो वतायं दुब्बण्णो श्रस्सा' ति ! तं किस्स 25 हेतु ? न, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स वण्णवताय नन्दित । कोधनीयं, भिक्खवे, पुरिसपुग्गलो कोधाभिभूतो कोधपरेतो, किञ्चा पि सो होति

१. सा - स्था॰, रो॰ । २. सपत्तकारणा - स्था॰ ।

^{₩•}३-२£

R 95

B. 470

सुन्हातो सुविक्तिलो कप्पितकेसमस्सु ग्रोदातवत्थवसनो; श्रय खो सो दुब्बण्यो व होति कोषाभिभूतो । ग्रयं, भिक्खवे, पठमो धम्मो सपत्त-कन्तो सपत्तकरणो कोषनं ग्रागच्छति इत्यि वा पूरिसं वा ।

२. "पुन च परं, भिक्खने, सपत्तो सपत्तस्स एवं इच्छति – 'ग्रहो वतायं दुक्खं सयेय्या' ति ! तं किस्स हेतु ? न, भिक्खने, सपत्तो सपत्तस्स सुखसेय्याय नन्दित । कोघनोयं, भिक्खने, पुरिसपुग्गलो कोघभिभूतो कोघपरेतो, किञ्चा पि सो पल्लङ्के सेति गोनकत्यते पटलिकत्यते' कदिल-मिपगवरपच्चत्यरणे' सउत्तरच्छदे' उभतोलोहितकूपघाने; ग्रथ खो सो दुक्खञ्जेव सेति कोघाभिभूतो । ग्रयं, भिक्खने, दुतियो घम्मो सपत्त-ग्रम्तो सपत्तकरणो कोघनं ग्रागच्छति इत्थि वा परिसं वा ।

३. "पुन च परं, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स एवं इच्छति – 'श्रहो वतायं न पचुरत्थो ग्रस्सा' ति ! तं किस्स हेतु ? न, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स पचुरत्थताय नन्दति । कोधनोयं, भिक्खवे, पुरिसपुग्गलो कोधाभिभूतो कोधपरेतो, ग्रनत्थं पि गहेत्वा 'श्रत्यो मे गहितो' ति मञ्जित, ग्रत्यं पि गहेत्वा 'श्रत्यो मे गहितो' ति मञ्जित, ग्रत्यं पि गहेत्वा 'श्रत्यो मे गहितो' ति मञ्जित, ग्रत्यो मे गहितो दीधरत्तं ग्रहिताय दुक्खाय संवत्तन्ति कोधाभिभूतस्स । ग्रयं, भिक्खवे, तितयो धम्मो सपत्तकन्तो सपत्तकरणो कोधनं ग्रागच्छित इत्थि वा पुरिसं वा ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स एव इच्छिति — 'ग्रहो वतायं न भोगवा ग्रस्सा' ति ! तं किस्स हेतु ? न, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स भोगवताय नन्दित । कोधनस्स, भिक्खवे, पुरिसपुग्गलस्स कोधाभिभूतस्स कोधपरेतस्स, ये पिस्स ते होन्ति भोगा उट्टानिविरियाधिगता बाहाबलपरिचिता सेदाविक्खत्ता धिम्मका थम्मलद्धा, ते पि राजानो राजकोसं पवेसेन्ति कोधाभिभूतस्स । ग्रयं, भिक्खवे, चतुत्थो धम्मो 25 सपत्तकन्तो सपत्तकरणो कोधनं ग्रागच्छित इत्थि वा परिसं वा ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स एवं इच्छति – 'छहो वतायं न यसवा अस्सा' ति ! तं किस्स हेतु ? न, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स यसवताय नन्दित । कोधनोयं, भिक्खवे, पुरिसपुग्गलो कोधाभिभृतो कोधपरेतो, यो पिस्स सो होति यसो अप्पमादाधिगतो,

१. एत्य 'पटिकत्यते' ति सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु प्रधिको पाठो दिस्सति । २.कार्वाल ० – सी०, स्या० । ३. सउत्तरच्छादै – स्या० । ४. कोक्तायं – म०।

20

25

तम्हा पि घंसति कोषाभिभूतो । स्रयं, भिक्खवे, पञ्चमो घम्मो सपत्त-कन्तो सपत्तकरणो कोषनं स्रागच्छति इत्थि वा पुरिसं वा ।

६. "पुन च परं, भिनखवे, सपत्तो सपत्तस्स एवं इच्छति — 'ब्रहो वतायं न मित्तवा अस्सा' ति ! तं किस्स हेतु ? न, भिनखवे, सपत्तो सपत्तस्स मित्तवताय नन्दति । कोधनं, भिनखवे, पुन्मलं कोधाभिभूतं ३ कोधपरेतं, ये पिस्स ते होन्ति मित्तामच्चा ञातिसालीहिता, ते पि श्रारका परिवज्जन्ति' कोधाभिभूतं । अयं, भिनखवे, छट्टो धम्मो सपत्तकन्तो सपत्तकरणो कोधनं श्रागच्छति इत्थि वा पूरिसं वा ।

७. "पुन च परं, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स एवं इच्छति — 'श्रहो वतायं कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गितं विनिपातं निरयं उप- 10 पज्जेच्या' ति ! तं किस्स हेतु ? न, भिक्खवे, सपत्तो सपत्तस्स मृगिति-गमने नन्दित । कोधनीयं, भिक्खवे, पुरिसपुणालो कोधाभिभूतो कोध-परेतो कायेन दुच्चिरतं चरित, वाचाय दुच्चिरतं चरित, मनसा दुच्चिरतं चरित। सौ कायेन दुच्चिरतं चरित्वा वाचाय ... पे०... कायस्स भेदा पर मरणा श्रपायं इग्गिति विनिपातं निरयं उपपञ्जित कोधाभिभूतो । 15 श्रयं, भिक्खवे, सत्तमो धम्मो सपत्तकन्तो सपत्तकरणो कोधनं श्रागच्छित इत्थि वा पुरिसं वा । इमें खो, भिक्खवे, सत्त धम्मा सपत्तकन्ता सपत्तकरणा कोधनं श्रागच्छित्त इत्थि वा पुरिसं वा । हमें खो, भिक्खवे, सत्त धम्मा सपत्तकन्ता सपत्तकरणा कोधनं श्रागच्छित्त

प्रथो प्रत्यं गहेत्वान, प्रनत्यं ग्रघिपज्जितं।।
"ततो कायेन वाचाय, वधं कत्वान कोषनो।
कोषाभिभूतो पुरिसो, घनजानि निगच्छति।।
"कोषसम्मदसम्मतों, ग्रायसक्यं निगच्छति।
ज्ञातिमित्ता सुहज्जाच, परिवज्जन्तिकोषनः।।

"कोधनो दब्बण्णो होति, अयो दुक्खं पि सेति सो ।

"धनत्यजननो कोघो, कोघो चित्तप्पकोपनो। भयमन्तरतो जातं, तं जनो नावबुज्झति।। "कुढो प्रत्यं न जानाति, कुढो घम्मं न पस्सति। धन्मतमं तदा होति, यं कोघो सहते नरं।।

१. तं परिवज्जेत्ति – सी०, स्था०, रो०। २. सुगतिगमनेन – सी०, स्था०, रो०। ३. प्रविजञ्जति – सी०; पटिपञ्चति – स्था०। ४. कोघसम्मादसम्मतो – स्था०। ४. प्रायसम्बं – स्था०।

अब्दाकतवस्मी छही ।

"यं कृद्धो उपरोघेति, सुकरं विय दुक्करं। R. 97 पच्छा सो विगते कोधे, ग्रग्गिदड्डो व तप्पति ।। "दुम्मङक्यं पदस्सेति, धुमं धुमीव पावको। यतो पतायति कोधो, येन कुज्झन्ति मानवा ।। "नास्स हिरी न ग्रोत्तप्यं, न वाचो होति गारवो । 5 कोधेन अभिभतस्स, न दीपं होति किञ्चनं ।। "तपनीयानि कम्मानि, यानि धम्मेहि ग्रारका। तानि श्रारोचियस्सामि, तं सुणाय यथा तथं ।। "कढ़ो हि पितरं हन्ति, हन्ति कृद्धो समातरं। कुद्धी हि ब्राह्मणं हन्ति, हन्ति कुद्धी पृथुज्जनं ।। 10 "याय मात भतो पोसो, इमं लोकं ग्रवेक्खति। B. 472 तं पि पाणदर्दि सिन्त, हन्ति कृद्धी पूथ्जनो ॥ "ग्रत्तपमा⁵ हिं ते सत्ता, ग्रत्ता हि परमो⁵ पियो । हन्ति कृद्धो पृथत्तानं, नानारूपेस् मच्छितो "।। "ग्रसिना हन्ति ग्रतानं, विसं खादन्ति मच्छिता । 15 रज्जया" वज्झ" मीयन्ति", पब्बतामपि कन्दरे ॥ "भनहच्चानि" कम्मानि, ग्रत्तमारणियानि च। R 98 करोन्ता नावबुज्झन्ति, कोघजातो पराभवो ।। "इतायं कोधरूपेन, मच्चपासो गुहासयो। तं दमेन समुच्छिन्दे, पञ्जाविरियेन दिद्विया ॥ 20 "यथा" मेतं" श्रकुसलं, समुच्छिन्देथ पण्डितो । तथेव धम्मे सिक्खेथ, मानो दुम्मङकूयं ब्रहु॥ "वीतकोधा अनायासा, वीतलोभा अनुस्सुका" । दन्ता कोधं पहन्त्वान, परिनिब्बन्ति अनासवा" ति ।।

१. सदस्तेति – सी॰, पठार्थ दस्तेति – स्वा॰ । २. धूमिमाधिय – सी॰; धूमीमाधिय – स्वा॰, री॰ । ३. पतावती – सी॰, स्वा॰ । ४. वासी – सी॰, स्वा॰; वाषा – री॰। १. किन्यते – स्वा॰ । ६. क्यं – सी॰, स्वा॰, रो॰। ७—७. पाणीम्म हति – सी॰। १. – साथार्थ – सी॰। १. एरं – सी॰, स्वा॰, रो॰। १०. मिण्युती – सी॰। ११-१६, रज्युव्या – सी॰; रज्युवा बदा – स्वा॰, रो॰। ११-१६, मिम्पित – स्वा॰, रो॰। ११-१६, मिम्पित – साथ। ११-१४, मुल-क्वानि – सी॰। साथ। ११-१४, पतिक्वस्वनात्वक ति – स्वा॰, रो॰। १४-४, पतिक्वस्वनात्वक ति – स्वा॰, रो॰। १४-१४, पतिक्वस्वनात्वक ति – स्वा॰, रो॰। १४-१४, पतिक्वस्वनात्वक ति – स्वा॰।

तस्सुहार

अव्याकतो पुरिसगति, तिस्स सीह अरक्खियं । किमिलं सत्त पचला सेता भरिया कोघेकादसा ति ।।

७. महावग्गो

१. हिरीग्रोत्तप्यसूत्तं

१. "हिरोत्तप्पे, भिक्खवे, ग्रसति हिरोत्तप्पविपन्नस्स हतप-निसो होति इन्द्रियसंवरो: इन्द्रियसंवरे ग्रसित इन्द्रियसंवरविपन्नस्स हतपनिसं^{*} होति सीलं; सीले ग्रसति सीलविपन्नस्स हतपनिसो होति 5 सम्मासमाधि: सम्मासमाधिम्हि ग्रसति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतप-निसं होति यथाभतञाणदस्सनं: यथाभतञ्जाणदस्सने ग्रसति यथाभत-ञाणदस्सनविपन्नस्स हतुपनिसो होति निब्बिदाविरागो; निब्बिदाविरागे श्रमति निब्बिदाविरागविपन्नस्स हतपनिसं होति विमत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथापि, भिक्खवे, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पपटिका पि न 10 पारिपूरि गच्छति, तचो पि फेग्गु पि सादो पि न पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, हिरोत्तप्पे ग्रसति हिरोत्तप्पविपन्नस्स हतपिनसो होति इन्द्रियसंवरो; इन्द्रियसंवरे ग्रसिन इन्द्रियसंवरविपन्नस्स हतुपनिसं होति सीलं: सीले ग्रसित सीलिवपन्नस्स हतपनिसो होति सम्मासमाधि: सम्मासमाधिम्हि ग्रसति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतूपनिसं होति यथा- 15 भतञाणदस्सनं: यथाभतञाणदस्सने ग्रसति यथाभतञाणदस्सन-विपन्नस्स हतपनिसो होति निब्बिदाविरागो; निब्बिदाविरागे ग्रसित निब्बिदाविरागविपन्नस्स हतुपनिसं होति विमृत्तिञाणदस्सनं ।

२. "हिरोत्तप्पे, भिनस्त्वे, सित हिरोत्तप्पसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नो होति इन्द्रियमंवरो; इन्द्रियसंवरे सित इन्द्रियसंवरसम्पन्नस्स उप-निससम्पन्नं होति सीत्तं; सीले सित सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमान्नि; सम्मासमानिम्हि' सित सम्मासमानिसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति यथानृतञाणदस्सनं; यथानृतञाणदस्सने सित यथानृत-

१. रक्सितपञ्चम – सी॰, स्या॰, रो॰। २–२. तत्रवतमिकिम्बनी – सी॰; तत्रवतमं किम्मिली – स्या॰; किम्बिन॰ – रो॰। १–३. सत्त मरियाय कोषना – सी॰, स्या॰, रो॰। ४. हत्पनिसं – स्या॰, रो॰। ४. पप्पटिका – स्या॰। ६. सम्मासमाविस्मि – स्या॰।

ञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बदाविरागो; निब्बदाविरागो सित निब्बदाविरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ने होति विमुत्तिञाणदस्सनं । सेट्यथापि, भिक्खवे, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स
पपटिका पि पारिपूर्ति गच्छति, तचो पि फेम्गु पि सारो पि पारिपूरि
गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, हिरोत्तप्पे सित हिरोत्तप्पसम्पन्नस्स
उपनिससम्पन्नो होति ... पे०... विमृत्तिञाणदस्मनं'' ति ।

२. सत्तसुरियसुत्तं

R. 100

 एवं में सुतं। एकं समयं भगवा वेसालियं विहरति ग्रम्ब-पालिवने । तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि — "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्ख भगवतो पच्चस्सोसं। भगवा एतदबोच —

B. 474 10

२. "श्रांनच्या, भिक्खवे, सङ्खारा, श्रधुवा, भिक्खवे, सङ्खारा; श्रनस्सासिका, भिक्खवे, सङ्खारा । यावञ्चिदं, भिक्खवे, श्रलमेव सब्ब-सङ्खारेसु निब्बिन्दितुं श्रलं विरज्जितुं श्रलं विमृच्चितुं ।

३. "सिनेष, भिक्खवे, पब्बतराजा चतुरासीतियोजनसहस्सानि म्रायामेन, चतुरासीतियोजनसहस्सानि वित्थारेन, चतुरासीतियोजनसह15 स्सानि महासमुद्दे प्रज्झोगान्हो, चतुरासीतियोजनसहस्सानि महासमुद्दा
15 प्रच्यागते । होति खो सो, भिक्खवे, समयो ये कदाचि करहिच दीघस्स
प्रद्धनो प्रच्ययेन बहुनि वस्सानि बहुनि वस्ससतानि बहुनि वस्ससहस्सानि बहुनि वस्सानि वहेन वस्सति ।
भिक्षवेन प्रवस्ताने वे वे विचानि प्रवस्ति ।
भिक्षवेन प्रवस्ताने ये केचिमे बीजगामभूतगामा म्रोसिघितिणवनप्पतयो
20 ते उसस्सनि विसुस्सानित, न भवन्ति । एवं प्रतिच्चा, भिक्षवेन, सङ्खारा;
एवं प्रमुवा, भिक्षवेन, सङ्खारा ... पे०... प्रलं विमाच्यतं ।

४. "होति खो सो, भिक्खवे, समयो यं कदाचि करहिच दीघस्स श्रद्धनो श्रच्चयेन दुतियो सुरियो पातुभवति । दुतियस्स, भिक्खवे, सुरियस्स पातुभावा या काचि कुन्नदियो कुसोब्भा ता उस्सुस्सन्ति १२.101 25 विसुस्सन्ति, न भवन्ति । एवं ग्रनिच्चा, भिक्खवे, सङ्खारा ... पे०...

ग्रलं विमुच्चितुं।

१. ग्राम्बपालीवने – स्या० । २-२. सी०, स्या०, रो० पोत्पकेषु न दिस्सति । ३. बीजगाममूतवाम – सी०, स्या०, रो० । ४. श्रोसचितजननप्यत्यो – स्या० । १. कुस्युक्या –सी०, रो०; कुस्सोम्मा –स्या० । ६. सम्बाता –स्या० ।

R. 102

- ५. "होति सो सो, भिक्सवे, समयो यं कदाचि करहिच दीघस्स म्रद्धनो भ्रष्वयेन तितयो सुरियो पातुभवित । तितयस्स, भिक्सवे, सुरियस्स पातुभावा या काचि महानिदयो, सेय्यपीदं – गङ्का, यमुना, भ्रचिरवती, सरभू, मही, ता उस्सुस्सन्ति विसुस्सन्ति, न भवन्ति । एवं श्रनिच्चा, भिक्सवे, सङ्खारा .. पे०... अलं विमुच्चितुं ।
- ६. "होति खो सो, भिक्खने, समयो यं कदान्ति करहिन दीघस्स ग्रद्धनो ग्रन्नयेन चतुत्यो सुरियो पातुभवित । चतुत्थस्स, भिक्खने, सुरियस्स पातुभावा ये ते महासरा यतो इमा महानदियो पवत्तन्तिः, सेय्यथीदं ग्रनोतत्ता, सीहपपाता, रचकारा, कण्णमुण्डा, कुणाला, छद्दन्ता, मन्दाकिनियाः, ता उस्सुस्सन्ति विसुस्सन्ति, न भवन्ति । एवं 10 ग्रानन्ना, भिक्खने, सङ्कारा ... पे०... ग्रलं विमुच्चित् ।
- ७. "होति खो सो, भिक्खवे, समयो यं कदाचि करहचि दीघस्स ग्रद्धनो ग्रच्चयेन पञ्चमो सुरियो पातुभवति । पञ्चमस्स, भिक्खवे, स्रियस्स पातुभावा योजनस्तिकानि पि महासमृद्दे उदकानि श्रोगच्छन्ति, द्वियोजनसतिकानि पि महासमुद्दे उदकानि स्रोगच्छन्ति, तियोजनसति- 15 कानि पि, चतुयोजनसतिकानि पि, पञ्चयोजनसतिकानि पि, छयोजन-सतिकानि पि, सत्तयोजनसतिकानि पि महासमुद्दे उदकानि श्रोगच्छन्ति; सत्ततालं पि महासमट्टे उदकं सण्ठाति, छतालं पि, पञ्चतालं पि, चत्तालं पि, तितालं पि, द्वितालं पि, तालमत्तं पि महासमृहे उदकं सण्टाति; सत्तपोरिसं पि महासमुद्दे उदकं सण्ठाति, छपोरिसं पि, पञ्चपोरिसं पि, 20 चतुपोरिसं पि, तिपोरिसं पि, द्विपोरिसं पि, पोरिसं पि, ग्रङ्गपोरिसं पि, कटिमत्तं पि. जण्णकामत्तं पि, गोप्फकमत्तं पि महासमुद्दे उदकं सण्ठाति । सेय्यथापि, भिक्खवे, सरदसमये थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते तत्थ तत्थ गोपदेसू उदकानि ठितानि होन्ति, एवमेव खो, भिक्खवे, तत्थ तत्थ गोप्फकमत्तानि महासमहे उदकानि ठितानि होन्ति । पञ्चमस्स, 25 भिक्खवे, सुरियस्स पातुभावा ग्रह्मगुलिपब्बमत्तं पि महासम्हे उदकं न होति । एवं ग्रनिच्चा, भिक्खवे, सङ्खारा ...पे०... ग्रलं विमुच्चितुं।

श् सेप्पचिषं — म०। २. सम्बवन्ति — सी०, स्वा०, रो०। ३. मन्याकिनी — सी०, स्वा०; मन्याकिनि — रो०। अपीरिसम्ब — स्वा०, रो०। ५. प्रदुर्गीरिसमयं — सी०। ६. बण्णुकमतं — सी०; अबुकमत स्वा०; जानुकमतं — रो०। ७. गोप्यकमतं — स्वा०। स. गोप्यमानीन — सी०, स्वा०, रो०। ६. श्रङ्गलस्वतेनमत्तरं — सी०।

द. "होति खो सो, भिक्खवे, समयो यं कवाचि करहिचि दीषस्स अद्भानो अच्चयेन छट्टो सुरियो पातुभवित । छट्टस्स, भिक्खवे, सुरियस्स पातुभावा अयं च महापथवी सिनेरु च पञ्चतराजा धूमायन्ति सम्पधूमायन्ति । सेय्यथापि, भिक्खवे, कुम्भकारपाको आलेपितो पठमं अभूति संध्येति सम्पधूमीति एवमेच खो, भिक्खवे, छट्टस्स सुरियस्स पातुभावा अयं च महापथवी सिनेरु च पञ्चतराजा धूमायन्ति संधूमायन्ति सम्पधूमायन्ति । एवं अनिच्चा, भिक्खवे, सङ्खारा ...पे०... अलं विमुच्चित् ।

६. "होति खो सो, भिक्खवे, समयो यं कदाचि करहचि दीघस्स 10 ग्रद्धनो ग्रज्वयेन सत्तमो सरियो पात्भवति । सत्तमस्स, भिनखवे, . सरियस्स पातभावा ग्रयं च महापथवी सिनेरु च पब्बतराजा म्रादिप्पन्ति पुज्जलन्ति एकजाला भवन्ति । इमिस्सा च. भिक्खवे, महापथविया सिनेहस्स च पब्बतराजस्स झायमानानं दय्हमानानं ग्रच्चि वातेन खिता याव ब्रह्मलोका पि गच्छति । सिनेरुस्स , भिक्खवे, पञ्चतराजस्स 15 झायमानस्स दय्हमानस्स विनस्समानस्स महता तेजोखन्थेन ग्रभिभतस्स योजनसतिकानि पि कटानि पलुज्जन्ति द्वियोजनसतिकानि पि, तियोजन-सतिकानि पि, चतुयोजनसतिकानि पि, पञ्चयोजनसतिकानि पि कटानि पलज्जन्ति । इमिर्स्सा च , भिनखवे, महापथविया सिनेरुस्स च पब्बत-राजस्स झायमानानं दय्हमानानं नेव छारिका पञ्जायति न मिस । 20 सेट्यथापि, भिक्खवे, सप्पिस्स वा तेलस्स वा झाग्रमानस्स दय्द्रमानस्स नेव छारिका पञ्जायति न मसि, एवमेव खो, भिक्खबे, इमिस्सा च महापथविया सिनेरुस्स च पब्बतराजस्स झायमांनानं दय्हमानानं नेव छारिका पञ्जायति न मसि । एवं ग्रनिच्चा, भिक्खवे, सङ्खारा; एवं ग्रधुवा, भिक्खवे, सङ्खारा; एवं ग्रनस्सासिका, भिक्खवे, सङ्खारा। 25 यावञ्चिदं, भिक्खवे, ग्रलमेव सब्बसङ्कारेस निब्बन्दितं ग्रलं विरण्जितं ग्रलं विमुच्चित्ं ।

१-१. पूपायन्त संयूपायन्ति सम्पयुपायन्ति – सी०, स्या०, री०। २. धानिम्परो सी०, स्या०, री०। ३. एक्पपटमं – सी०; स्या० पोल्बके न ब्रिस्सिति। ४. धनिम – सी०। १. विगेस्स्स च – सी०, रो०। ६. योजनसतकानि – स्या०। ७–७. इमस्सा० – स्या०, इमस्सापि – सी०। ८. पञ्चनातिन – सी०।

R 477

R. 105

१०. "तत्र, भिक्खवे, को मन्ता को सद्धाता — 'ग्रयं च पथवी' सिनेरु च पब्बतराजा दिम्हस्सन्ति विनस्सिस्सन्ति, न भविस्सन्ती' ति भ्रञ्जात्र दिद्यपेदिह ?

"भूतपुब्बं, भिक्खवे, सुनेत्तो नाम सत्या झहोसि तित्यकरो कामेसु बीतरायो । सुनेत्तस्य खो पन, भिक्खवे, सत्युनो झनेकानि 5 सावकसतानि झहेसुं । सुनेत्तो, भिक्खवे, सत्या सावकानं ब्रह्मलोक-सहब्यताय धम्मं देसेसि । ये खो पन, भिक्खवे, सुनेत्तस्य सत्युनो ब्रह्म - लोकसहब्यताय धम्मं देसेसि । ये खो पन, भिक्खवे, सुनेत्तस्य सत्युनो ब्रह्म - लोकसहब्यताय धम्मं देसेन्तस्य सब्बंन सब्बं सासनं प्राजानिसु ते कायस्य भेदा परं मरणा सुणोत ब्रह्मलोकं उपपिज्जसु । ये न सब्बेन सब्बं सासनं प्राजानिसु ते कायस्य भेदा परं मरणा सुणोत्वस्य निम्मत्वसवत्तीनं 10 देवानं सहब्यतं उपपिज्जसु, प्रप्येकच्चे नामनतिनं देवानं सहब्यतं उपपिज्जसु, प्रप्येकच्चे तार्वात्तानं देवानं सहब्यतं उपपिज्जसु, प्रप्येकच्चे तार्वात्तानं देवानं सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे वातुमहाराज्ञानं देवानं सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे बातुमहाराज्ञानं देवानं सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे बातुमा । 15 महासालानं सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे बात्मान सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे बात्मान सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे बात्मान सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे बात्माना सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे वात्मान सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे बात्मान सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे वात्मानानं सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे वात्मानानं सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे वात्मानानं सहब्यतं उपपिज्जसु, अप्येकच्चे वात्मानानं सहब्यतं उपपिज्जसु,

११. "श्रथ खो, भिक्खवे, मुनेत्तस्स सत्युनो एतदहोसि – 'न खो मेतं' पतिरूपं' योहं सावकानं समसमगतियो श्रस्सं अभिसम्पराय, यन्ननाहं उत्तरि' मेत्तं भावेय्यं ति ।

१२. "श्रथ खो, भिक्खवे, सुनेत्तो सत्था सत्त वस्सानि मेत्तं वित्तं" भावेसि । सत्तवस्सानि मेत्तं वित्तं भावेत्वा सत्तसंबट्टिववट्टकप्पे नियमं लोकं पुनरागमासि । संबट्टमाने सुदं, भिक्खवे, लोके ग्राभस्स- रूपगो होति । विवट्टमाने लोके सुञ्जा ब्रह्मिवमानं उपपज्जित । तत्र सुदं, भिक्खवे, ब्रह्मिट्टिमाने लोके सुञ्जा ब्रह्मियानं उपपज्जित । तत्र सुदं, भिक्खवे, ब्रह्मिट्ट होनि महाब्रह्मा श्रीभ्यू अनिभ्रभूतो प्रज्ञावत्युदसी । युदं, भिक्खवे, सक्को ग्रहोसि देवानिमन्दो । अमेकसतक्खनुं राजा ग्रहोसि वक्कवत्री धन्मिको धम्मराजा चातुरत्तो विजितावी जनपदत्यावरियप्पत्तो सत्तरतनसम्न्नागनो । परोसहस्सं खो पनस्स पुता ग्रहेसुं सूरा वीरङ्गस्या परसेनप्पमदना । सो इमं पर्याव

१. महागेठीय – सी०। २. देसेति – सी०, स्या०। १ यो – सी०। ४. पनेतं – सी०, रो०। ४. पटिक्यं – स्या०, रो०। ६ जत्तर्रि – सी०, स्या०, रो०। ७–७ मेत्तविस्तं – सी०, स्या०, रो०। द. पुनानमासि – स्या०। ६ ग्रञ्जदस्युवसी – सी०।

सागरपरियन्तं ग्रदण्डेन ग्रसत्येन धम्मेन ग्रभिविजिय ग्रज्झावसि । सो हि नाम, भिक्खवे, सुनेत्तो सत्था एवं दीघायुको समानो एवं चिरद्वितिको ग्रपरिमुत्तो ग्रहोसि - 'जातिया जरस्य' मरणेन' सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपायासेहि, ग्रपरिमत्तो दुक्खस्मा' ति वदामि ।

१३. "तं किस्स हेत् ? चतुत्रं धम्मानं ग्रननबोधा ग्रप्पटिवेधा । कतमेसं चतुन्नं ? ग्ररियस्स, भिनखवे, सीलस्स ग्रननुबोधा ग्रप्पटिवेधा, श्ररियस्स समाधिस्स ग्रननुबोधा ग्रप्पटिवेधा, ग्ररियाय पञ्जाय ग्रननु-बोधा ग्रप्पटिवेधा, ग्ररियाय विमृत्तिया ग्रननुबोधा ग्रप्पटिवेधा । तयिर्दं, भिक्लवे, अरियं सीलं अनुबद्धं पटिविद्धं, अरियो समाधि अनुबोधो पटि-10 विद्धो, ग्ररिया पञ्जा ग्रनबोधा पटिविद्धा, ग्ररिया विमत्ति ग्रनबोधा पटिविद्धा, उच्छिन्ना भवतण्हा, खीणा भवनेत्ति, नत्थि दानि पुनब्भवो" ति ।

15

R. 106

B. 478

१४. इदमबोच भगवा । इदं वत्वान मुगतो ग्रथापरं एतदबोच सत्था -

> "सीलं समाधि पञ्जा च, विमत्ति च ग्रनुत्तरा। इमे धम्मा, गोतमेन यसस्सिना।। "इति बद्धो ग्रभिञ्ञाय, धम्ममक्खासि भिक्खनं । दुक्खस्सन्तकरो सत्था, चक्खुमा परिनिब्बुतो'' ति ।।

३. नगरोपमसूत्तं

१ "यतो खो, भिक्खवे, रञ्जो पच्चन्तिमं नगर सत्तिह 20 नगरपरिक्खारेहि सूपरिक्खतं होति, चतुन्नं च ब्राहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी । इदं वुच्चति, भिक्खवे, रञ्जो पच्चन्तिमं नगरं ग्रकरणीयं बाहिरेहि पच्चित्यकेहि पच्चामित्तेहि ।

२. "कतमेहि सत्तिह नगरपरिक्खारेहि सूपरिक्खतं होति ? इध, भिक्खवे, रञ्जो पच्चिन्तिमे नगरे एसिका होति गम्भीरनेमा 25 सुनिखाता अचला असम्पवेधी । इमिना पठमेन नगरपरिक्खारेन . सुपरिक्खतं होति रञ्ञो पच्चिन्तमं नगरं ग्रब्भन्तरानं गुत्तिया बाहिरानं पटिघाताय ।

१-१. जरामरणेन - सी०। २. मनुबुद्धो - सी०, स्था०, रो०। ३. सुपरिखतं -सी०; सपरिक्सित - रो०। ४. असम्पवेषि - सी०, स्था०, रो०।

R. 108

- ३. "पुन च परं, भिक्खते, रञ्जो पच्चित्तिमे नगरे परिक्खा होति गम्भीरा चेव वित्थता च । इमिना दुतियेन नगरपरिक्खारेन सुपरिक्खतं होति रञ्जो पच्चित्तमं नगरं ग्रव्भन्तरानं गृत्तिया बाहिरानं परिचाताय ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो पच्चित्तमे नगरे झनुपरि- ३ क्ष. यायपथो होति उच्चो चेव वित्थतो च । इमिना तितयेन नगरपरिक्खारेन सुपरिक्खतं होति रञ्जो पच्चित्तमं नगरं भ्रव्भन्तरानं गृत्तिया बाहिरानं पटिघाताय ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खवें, रञ्जो पच्चित्तिमें नगरे बहुं श्रावृधं सिम्निचतं होति सलाकं चेव जेविनकं च । इमिना चतुत्थेन नगर- 10 परिक्खारेन सुपरिक्खतं होति रञ्जो पच्चित्तमं नगर श्रव्भन्तरानं गत्तिया बाहिरानं पटिघाताय ।
- ६. "पुन च परं, भिक्सवे, रञ्जो पच्चिन्तिमे नगरे बहुबलकायो पिटवसित, सेय्यथीदं हत्थारोहा ध्रस्सारोहा रिथका धनुम्महा चेलका चलका पिण्डदायका उगा राजपुत्ता पक्खिन्दानो महानागा सूरा चम्म- 15 योधिनो दासकपुत्ता । इमिना पञ्चमेन नगरपित्क्सारेन सुपरिक्खतं होति रञ्जो पच्चिन्तमं नगरं ग्रव्भन्तरानं गृत्तिया बाहिरानं पिट- घाताय ।
- ७. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो पच्चिन्तिमे नगरे दोवारिको होति पण्डितो ब्यक्तो मेघावी ग्रञ्ञातानं निवारेता ञातानं ववेसेता । २० इमिना छट्ठेन नगरपरिक्खारेन सुपरिक्खतं होति रञ्जो पच्चिन्तमं नगरं ग्रञ्भन्तरानं गुत्तिया बाहिरानं पटिघाताय ।
- द्र. "पुन च परं, भिनसबे, रञ्जो पच्चित्तिमे नगरे पाकारो होति उच्चो चेव वित्थतो च वासनलेपनसम्पन्नो च । इमिना सत्तमेन नगरपरिक्सारेन सुपरिक्सतं होति रञ्जो पच्चित्तिमं नगरं ग्रब्भन्तरानं ²⁵ गुत्तिया बाहिरानं पटिघाताय । इमेहि सत्तिह नगरपरिक्सारेहि सुपरिक्सतं होति ।
- "कतमेसं चतुमं ग्राहारानं निकामलाभी होति ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी? इम्र, भिक्खवे, रञ्जो पच्चिन्तमे नगरे बहुं तिण-

१. जेवनियं - रो०। २. पिण्डदायिका - सी०, रो०।

कट्ठोदकं सम्निचितं होति ग्रन्भन्तरानं रितया श्रपरितस्साय फासुविहाराय बाहिरानं पटिघाताय ।

- १०. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो पच्चिन्तमे नगरे बहुं सालि-यवकं सिन्निचतं होति ग्रन्भन्तरानं रतिया ग्रपरितस्साय फासुबिहाय ३ बाहिरानं पटिघाताय ।
 - े ११. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्ञो पच्चित्तिमे नगरे बहुं तिलमुग्गमासापरण्णं सिन्निचितं होति ग्रब्भन्तरानं रितया ग्रपरितस्साय फासुविहाराय बाहिरानं पटिघाताय ।
- १२. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो पच्चिन्तिमे नगरे बहुं भेसज्जं 10 सिन्निचितं होति, सेव्यथीदं – सिप्प नवनीतं तेलं मधु फाणितं लोणं प्राव्मन्तरानं रितया ग्रपरितस्साय फासुविहाराय बाहिरानं पटिघाताय । इमेसं खो, भिक्खवे, चतुन्नं ग्राहारानं निकामलाभी होति ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी ।
- १३. "यतो खो, भिक्खवं, रञ्जो पच्चित्तमं नगरं इमेहि

 ा सत्तिह नगरपरिक्खारेहि मुपरिक्खतं होति, इमेसं च चतुन्नं ग्राहारानं

 निकामलाभी होति प्रकिच्छलाभी प्रकिसरलाभी । इदं वृच्चित, भिक्खवं,
 रञ्जो पच्चित्तमं नगरं प्रकरणीयं बाहिरेहि पच्चित्विहेह पच्ची
 मित्तिहि । एवमेव खो, भिक्खवं, यतो ग्रिरियसावको सत्तिहि सद्धम्मेहिस

 समन्नागतं होति, चतुन्नं च झानानं ग्राभिचेतिसिकानं दिष्टमम्मुख
 विहारानं निकामलाभी होति ग्रक्किच्छलाभी ग्रकसिरलाभी । ग्रयं
 वुच्चित, भिक्खवं, ग्रिरियसावको ग्रकरणीयो मारस्स ग्रकरणीयो पापि
 मतो । कतमेहि सत्तिह सद्धम्मेहि समन्नागतो होति ?
- १४. "सेय्यथापि, भिनस्तने, रञ्जो पच्चित्तमे नगरे एसिका होति गम्भीरनेमा सुनिस्नाता अचला असम्पवेधी अन्भन्तरानं गृत्तिया 25 बाहिरानं पटिचाताय । एवमेव स्तो, भिनस्तने, अरियसावको सद्धो होति, सहृहित तथागतस्स बोधि 'इति पि सो पे बुद्धो भगवा' ति । सद्धेसिको, भिनस्तने, अरियसावको अकुसलं पजहृति, कुसलं भावेति; सावज्जं पजहृति, अनवज्जं भावेति; सुद्धं अस्तानं परिहरित । इमिना पठमेन सद्धम्मेन समन्नागतो होति ।

R. 109

१. सदो हि सो - सी०; सदासिको - स्या०, री०।

१४. "सेन्यथापि, भिन्सवे, रञ्चो पञ्चित्तमे नगरे परिश्वा होति गम्भीरा चेव वित्यता च प्रक्मन्तरानं गुत्तिया बाहिरानं पटि-घाताय । एवमेव सो, भिनस्वे, प्ररियसावको हिरीमा होति, हिरी-यति कायदुञ्चरितेन वचीदुञ्चरितेन भनोदुञ्चरितेन, हिरीयित पापकानं प्रकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । हिरीपरिच्छो सो, भिनस्वेन, प्ररिय- अ सावको अकुसलं पजहित, कुसलं भावेति; सावज्जे पजहित, प्रत्वज्जं भावेति; सुद्धं प्रत्तानं परिहरित । इमिना दुतियेन सद्धम्मेन समन्नागतो होति ।

१६. "सेय्यथापि, भिक्सवे, रञ्जो पच्चित्तमे नगरे अनुपरियायपथो होति उच्चो चेव वित्यतो च अब्भन्तरानं गृत्तिया बाहिरानं 10
पटिघाताय । एवमेव स्त्रो, भिक्सवे, अरियसावको श्रोत्तप्पी होति,
श्रोत्तप्पति कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनोदुच्चरितेन, श्रोत्तप्पति
पापकानं अकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । श्रोत्तप्परियायपथो,
भिक्सवे, अरियसावको अकुसलं पजहति, कुसलं भावेति; सावञ्जं
पजहति, अनवञ्जं भावेति; सुद्धं अत्तानं परिहरित । इभिना तत्तियेन 15
सद्धम्मेन समक्षागतो होति ।

R. 110

१७. "सेय्यथापि, भिक्खवे, रञ्जो पज्चित्तमे नगरे बहुं आवुधं सिप्तचितं होति सलाकं चेव जेविनकं च ग्रन्थन्तरानं गृत्तिया बाहिरानं पिट्याताय । एवमेव को, भिक्खवे, ग्रिरियसावको बहुस्मुतो होति ... पेठ... विद्विया मुप्पटिविद्धा । सुतावुधो, भिक्खवे, ग्ररियसावको 20 ग्रकुसलं पजहित, कुसलं भावेति; सावञ्जं पजहित, ग्रनवञ्जं भावेति; सुद्धं ग्रत्तानं परिहरति । इमिना चतुत्थेन सद्धम्मेन समन्नागतो होति ।

. 481

१८. "सेट्यथापि, भिक्सवे, रञ्जो पच्चित्तमे नगरे बहुवल-कायो पिटवसित, सेट्यथीदं — हत्थारोहा अस्सारोहा रिथका धनुमाहा चेलका चलका पिण्डदायका उम्मा राजपुत्ता पक्सित्दनो महानागा सूरा 25 चम्मयोधिनो दासकपुत्ता अन्भन्तरानं गृत्तिया बाहिरानं पिटघाताय । एवमेव सो, भिक्सवे, अरियसावको आरखितिरयो विहरति अकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्द्यरक्कमो अनिक्सित्तचुरो कुसलेसु धम्मेसु । विरियवलकायो, भिक्सवे, आरिय-सावको अकुसलं पजहित, कुसलं भावेति; सावज्जं पजहित, अनवज्जं 30

१. हिरिमा - सी०, रो०। २. वज्जं - सी०। ३. सूरा पप्कालिका - सी०, स्था०।

R. 112

भावेति; सुद्धं भ्रतानं परिहरति । इमिना पञ्चमेन सद्धम्मेन समन्नागतो होति ।

११. "सेय्यथापि, भिक्खवं, रञ्जो पच्चित्तिमें नगरे दोवारिको होति पण्डितो व्यक्तो मेघावी अञ्जातानं निवारेता ञातानं पवेसेता ज्ञातानं गुलिया बाहिरानं पटिघाताय । एवमेव खो, भिक्खवं, अरियसावको सतिमा होति परमेन सतिनेपक्केन समन्नागतो चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता । सतिदोवारिको, भिक्खवं, अरियसावको अकुसलं पजहित, कुसलं भावेति; सावज्जं पजहित, अनवज्जं भावेति; सुद्धं अत्तानं परिहरित । इमिना छट्टेन सद्धम्मेन । समन्नागतो होति ।

२०. "संव्याथाएं, भिक्खवें, रञ्जो पच्चित्तमें नगरे पाकारों होति उच्चो चेव वित्यतो च वासनलेपनसम्पन्नो च ग्रव्भन्तरानं गृत्तिया बाहिरानं पटिघाताय । एवमेव खो, भिक्खवें, ग्रिरियसावको पञ्जावा होति उदयत्खापामिनिया पञ्जाय समझागतो ग्रिरियाय निन्बीधकाय । प्रकादा सम्मा दुक्खक्खयामिनिया । पञ्जावासनलेपनसम्पन्नो, भिक्खवें, ग्रिरियसावको ग्रकुसलं पज्जित, ग्रान्वजं भावेति; सुद्धं अत्तानं परिहरति । इमिना सत्तमेन सद्धम्मेन समझागतो होति । इमिना सत्तमेन सद्धम्मेन समझागतो होति । इमिना सत्तमेन स्रद्धम्मेन

२१. "कतमेसं चतुलं झानानं झाभिचेतरिसकानं विद्वधम्मसुख
श्विहारानं निकामलाभी होति श्रीकच्छलाभी अकिसरलाभी ? संययधापि, भिक्खले, रञ्जो पच्चित्तमे नगरे बहुं तिणकट्टोदकं सिप्तिचितं
होति अध्यन्तरानं रतिया अपरितस्साय फासुविहाराय बाहिरानं पटिधाताय । एवमेव खो, भिक्खले, श्रीरयसावको विविच्चेव कामेहि
...पे०... पटमं झानं उपसम्पज्ज विहरित असनो रतिया अपरितस्साय

5 फासविहाराय ओक्कमनाय निव्वानस्स ।

२२. "सेय्यथापि, भिक्खने, रञ्जो पच्चिन्तिमे नगरे बहुं सालियवकं सिन्निवितं होति ग्रन्भन्तरानं रितया ग्रपरितस्साय फासु-विहाराय बाहिरानं पटिघाताय । एवमेव सो, भिक्खने, ग्रिय्यसावको वितक्कविचारानं वृपसमा ...पे०... दुत्तियं झानं उपसम्पज्ज बिहरति ज्ञानस्स ।

१. ग्रामिचेतसिकानं - री० ।

२३. "सेय्यथापि, भिक्खवे, रञ्जो पच्चन्तिमे नगरे बहं तिल-मन्गमासापरण्णं सिम्नचितं होति ग्रब्भन्तरानं रितया ग्रपरितस्साय फासु-विहाराय बाहिरानं पटिघाताय । एवमेव खो, भिक्खवे, ग्ररियसावको पीतिया च विरागा ... पे०... तितयं झानं उपसम्पज्ज विहरति ग्रत्तनो रतिया ग्रपरितस्साय फास्विहाराय ग्रोक्कमनाय निब्बानस्स ।

२४. "सेय्यथापि, भिक्खवे, रञ्जो पच्चन्तिमे नगरे बहं भेसज्जं सम्निचितं होति, सेय्यथीदं - सिप्प नवनीतं तेलं मध फाणितं लोणं ग्रब्भन्तरानं रतिया ग्रपरितस्साय फासुविहाराय बाहिरानं पटि-घाताय। एवमेव खो भिक्खवे, ग्ररियसावको सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेव सोमनस्सदोमनस्सानं ग्रत्थञ्जमा ग्रदुक्खमसुखं उपेक्खा- 10 सितपारिसुद्धि चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरित श्रत्तनो रितया श्रपरि-तस्साय फासविहाराय ग्रोक्कमनाय निब्बानस्स । इमेस चतन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिद्वधम्मस्खविहारानं निकामलाभी होति ग्रकिच्छ-लाभी ग्रकौसरलाभी।

२५. "यतो खो, भिनखवे, अरियसावको इमेहि सत्तिह सद्धम्मेहि 15 R. 113 समन्नागतो होति, इमेस च चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्ट-धम्मसखविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। ग्रयं वच्चति, भिक्खवे, ग्ररियसावको ग्रकरणीयो मारस्स ग्रकरणीयो पापिमतो'' ति ।

४. धम्मञ्जूसूत्तं

१. "सत्तहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्राहुनेय्यो 20 होति ... पे ग्रनुत्तरं पुञ्जाक्खेतं लोकस्स । कतमेहि सत्ति ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख धम्मञ्जू च होति ग्रत्यञ्जू च ग्रतञ्जू च मत्तजू च कालञ्जू च परिसञ्जू च पूग्गलपरोपरञ्जू च ।

२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु धम्मञ्जू होति ? इध, भिक्खवे, भिक्लु धम्म जानाति - सुत्तं गेय्यं वेय्याकरणं गाथं उदानं इतिवृत्तकं 25 जातकं ग्रब्भृतघम्मं वेदल्लं । नो चे, भिक्खवे, भिक्खु धम्मं जानेय्य -सुत्तं गेय्यं ... पे०... ब्रब्भुतधम्मं वेदल्लं, नियधं 'धम्मञ्जू' ति बुच्चेय्य । यस्मा च लो; भिक्लवे, भिक्लु धम्मं जानाति – सुत्ते गेय्यं ... पे०... ग्रन्भुतधम्मं वेदल्लं, तस्मा 'धम्मञ्ज्' ति वच्चति । इति धम्मञ्ज् ।

३. "ग्रत्थञ्जू च कथं होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु तस्स तस्सेव भासितस्स ग्रत्थं जानाति – 'ग्रयं इमस्स भासितस्स ग्रत्थो, ग्रयं इमस्स भासितस्स ग्रत्थो' ति । नो चे, भिक्खवे, भिक्खु तस्स तस्सेव भासितस्स ग्रत्थं जानेय्य – 'ग्रयं इमस्स भासितस्स ग्रत्थो, ग्रयं इमस्स भासितस्स ग्रत्थो' ति, नियघो 'ग्रत्थञ्जू' ति वुच्चेय्य । यस्मा च खो, भिक्खवे, भिक्खु तस्स तस्सेव भासितस्स ग्रत्थं जानाति – 'ग्रयं इमस्स भासितस्स ग्रत्थो, ग्रयं इमस्स भासितस्स ग्रत्थो' ति, तस्मा 'ग्रत्थञ्जू' ति वुच्चति । इति वम्मञ्ज ग्रत्थञ्ज् ।

४. "अत्तञ्जू च कथं होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अत्तानं

ग जानाति – 'एत्तकोम्हि सद्धाय सीलेन मुतेन चागेन पञ्जाय पिटभानेना'

ति । नो चे, भिक्खवे, भिक्खु अत्तानं जानेय्य – 'एत्तकोम्हि सद्धाय
सीलेन सुतेन चागेन पञ्जाय पिटभानेना' ति, निषध 'अत्तञ्जू' ति
वुच्चेय्य । यस्मा च, भिक्खवे, भिक्खु अत्तानं जानाति – 'एत्तकोम्हि
सद्धाय सीलेन सुतेन चागेन पञ्जाय पिटभानेना' ति, तस्मा 'अत्तञ्जू'

ति वुच्चति । इति धम्मञ्जू अत्यञ्जू अत्तञ्जू ।

B. 484

R. 114

पंमतञ्जू च कथं होति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख् मत्तं जानाति चीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपिक्खारानं पटि-गाहणाय । नो चे, भिक्खवे, भिक्ख् मत्तं जानेय्य चीवरिषण्डपातसेना-सनिगलानप्पच्चयभेसज्जपिक्खारानं पटिगाहणाय, नियध 'मृत्तञ्जूं थि ति बुच्चेय्य । यस्मा च खो, भिक्खवे, भिक्खु मृत्तं जानाति चीवरिषण्ड-पातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपिक्खारानं पटिगाहणाय, तस्मा 'मृत्तञ्जूं ति बुच्चेत्य । वुच्चेत्र । इति धम्मञ्जू ग्रत्थञ्जू ग्रत्तञ्जूं । त्र चुच्चेत । इति धम्मञ्जू ग्रत्थञ्जू ग्रत्तञ्जूं । त्र बुच्चेति । इति धम्मञ्जू ग्रत्थञ्जू ग्रत्तञ्जू मृत्तञ्जू ।

६. "कालञ्जू च कथं होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु, कालं जानाति — 'म्रयं कालो उद्देसस्स, म्रयं कालो परिपुच्छाय, म्रयं कालो 23 योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो 23 योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो जानेय्य — 'म्रयं कालो उद्देसस्स, म्रयं कालो परिपुच्छाय, म्रयं कालो योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो परिपुच्छाय, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो योगस्स, म्रयं कालो पिरपुच्छाय, म्रयं कालो पिरपुच्छाय,

१. निवदं - सी० । २. पटिसल्लानावा - सी०, स्था०, रौ० ।

ति, तस्मा 'कालञ्जू' ति वुच्चति । इति धम्मञ्जू प्रत्यञ्जू प्रतःञ्जू मत्तञ्ज कालञ्जू ।

- ७. "परिसञ्जू च कयं होति ? इष, भिनखने, भिनख्नु परिसं जानाति 'अयं खत्तियपरिसा, अयं ब्राह्मणपरिसा, अयं ग्रह्मपतिपरिसा, अयं समणपरिसा। तत्व एवं उपसङ्कमितब्बं, एवं ठातब्बं, एवं कत्तब्बं, उं एवं निसीदितब्बं, एवं भाषितब्बं, एवं तुण्हीभिवतब्बं ति । नो चे, भिनख्नु भिनखु परिसं जानेय्य 'अयं खत्तियपरिसा ... पे०... एवं तुण्हीभिवतब्बं ति । नो चे, भिनख्नु केति नियं परिसं जानेय्य 'अयं खत्तियपरिसा ... पे०... एवं तुण्हीभिवतब्बं ति, नियं परिसञ्जू ति नुच्चय्य । यस्मा च खो, भिनख्नु भिनखु परिसं जानाय 'अयं खत्तियपरिसा, अयं ब्राह्मणपरिसा, अयं ग्रह्मपतिपरिसा, अयं त्रमणपरिसा। तत्व एवं उपसङ्क्रमितब्बं, 10 एवं ठातब्बं, एवं कत्तब्बं, एवं निसीदितब्बं, एवं भासितब्बं, एवं तुण्ही, भवितब्बं ति, तस्मा 'परिसञ्जू' ति वुच्चति । इति घम्मञ्जू अत्वञ्जू अत्तञ्जू मत्तञ्जू कालञ्जू परिसञ्जू ।
- ट. "पुमालपरोपरञ्जू" च कथं होति? इघ, भिक्खने, भिक्खुनो ह्वयेन पुमाला विदिता होन्ति । हे पुमाला एकी अरियानं दस्सनकामो, 15 एको अरियानं व स्सनकामो, । व्वायं पुमालो अरियानं न दस्सनकामो, एवं सो तेनञ्जेन 'गारव्हो । व्वायं पुमालो अरियानं व स्सनकामो, एवं सो तेनञ्जेन पासंसो ।
- ६. "द्वे पुग्गला ग्रिरयानं दस्सनकामा, एको सद्धम्मं सोतुकामो, एको सद्धम्मं न सोतुकामो । व्वायं पुग्गलो सद्धम्मं न सोतुकामो, एवं 20 सो तेनङ्गेन गारव्ही । व्वायं पुग्गलो सद्धम्मं सोतुकामो, एवं सो तेनङ्गेन पासंसो ।
- १०. "द्वे पुग्गला सद्धम्मं सोलुकामा, एको ब्रोहितसीतो घम्मं सुणाति, एको श्रनोहितसोतो घम्मं सुणाति । य्वायं पुग्गलो श्रनोहित-सोतौँ घम्मं सुणाति, एवं सो तेनङ्केन गारय्हो । य्वायं पुग्गलो श्रोहित- 25 ह. 116 सोतो घम्मं सुणाति, एवं सो तेनङ्केन पासंसो ।
- ११. "हे पुग्गला झोहितसोता घम्मं सुणिन्त्", एको सुत्वा घम्मं घारेति, एको सुत्वा घम्मं न घारेति । व्वायं पुग्गलो सुत्वा न घम्मं घारेति, एवं सो तेनञ्जेन गारव्हो । व्वायं पुग्गलो सुत्वा घम्मं घारेति, एवं सो तेनञ्जेन पासंसो ।

१-१. रो० पोत्वके न विस्सति । २. पुग्गलपरोवरञ्जू - सी० । ३. तेन तेन -सी०, स्था० । ४. सुणाति - सी० ।

R. 117

- १२. "हे पुग्गला सुत्वा घम्मं घारेन्ति, एको घातानं घम्मानं अत्यं उपपरिक्खति, एको घातानं घम्मानं अत्यं न उपपरिक्खति । य्वायं पुग्गलो घातानं घम्मानं अत्यं न उपपरिक्खति, एवं सो तेनञ्जेन गारय्हो । य्वायं पुग्गलो घातानं घम्मानं अत्यं उपपरिक्खति, एवं सो तेनञ्जेन उपासंसो ।
- १२. "है पुमाला घातानं घम्मानं ग्रत्यं उपपरिवल्तित्, एको ग्रत्यमञ्जाय धम्मानञ्जाय धम्मानुष्ठम्मप्यटिपन्नो, एको ग्रत्यमञ्जाय धम्मानञ्जाय धम्मानुष्ठम्मप्यटिपन्नो। य्वायं पुगालो ग्रत्यमञ्जाय धम्मानञ्जाय न धम्मानुष्ठम्मप्यटिपन्नो, एवं सो तेनञ्जेन गारय्ही। 10 य्वायं पुगालो ग्रत्यमञ्जाय धम्मानुष्यमप्यटिपन्नो, एवं सो तेनञ्जेन पासंसो।
- १४. "हे पुग्गला अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुषम्मप्याटपन्ना, एको अत्तहिताय पटिपन्नो नो परिहिताय, एको अत्तहिताय च
 पटिपन्नो परिहताय च । व्वायं पुग्गलो अत्तिहिताय पटिपन्नो नो परहिताय, एवं सो तेनङ्गेन गारखो । व्वायं पुग्गलो अत्यहिताय च पटिपन्नो परिहताय च, एवं सो तेनङ्गेन पासंसो । एवं खो, भिक्खवे,
 भिक्खनो हैयेन पुग्गला विदिता होन्ति । एवं, भिक्खवे, भिक्खु पुग्गलपरोपरञ्ज होति ।
- १५. "इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तहि धम्मेहि समन्नागतो 20 भिक्खु ग्राहुनय्यो होति पाहुनय्यो ...पे०... ग्रनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतां लोकसमा" ति ।

५. पारिछत्तकसूत्तं

- १. "यहिंग, भिक्खवे, समये देवानं तार्वतिसानं पारिखतको कोविळारो' पण्डुपलासो होति, अत्तमना, भिक्खवे, देवा तार्वितसा तहिंम समये होन्ति – 'पण्डुपलासो दानि पारिखतको कोविळारो निचरस्सेव व्हानि पश्रपलासो' भविस्सती' ति ।
- २. "यस्मि, भिक्खवे, समये देवानं तार्वातसानं पारिछक्तको कोविळारो पन्नपलासो होति, श्रत्तमना, भिक्खवे, देवा तार्वातसा तस्मि

१. श्रतानं - सी०, स्या०, रो०। २. भिम्बुना - सी०, स्या०। ३. कोविसारो -सी०. स्या०। ४. सत्तपतासी - सी०, स्या०, रो०।

10

R 487

R 118

समये होन्ति - 'पन्नपलासो दानि पारिखलको कोविळारो निचरस्सेव दानि जालकजातो भविस्सती' ति ।

३. "याँस्म, भिक्खवे, समये देवानं तार्वातसानं पारिश्वत्तको कोविळारो जालकजातो होति, श्रत्तमना, भिक्खवे, देवा तार्वातता तस्मि समये होन्ति – 'जालकजातो दानि पारिश्वत्तको कोविळारो निचरस्सेव अ दानि खारकजातो भविस्सती' ति ।

४. "यिस्मि, भिक्खवे, समये देवानं तार्वातसानं पारिश्रक्तको कोविळारो खारकजातो होति, श्रत्तमना, भिक्खवे, देवा तार्वातसा तस्मि समये होन्ति – 'खारकजातो दानि पारिश्रत्तको कोविळारो निचरस्सेव दानि कुट्मलकजातो' भविस्सती' ति ।

्रू. "यिंस्म, भिक्खवे, समये देवानं तार्वातसानं पारिख्तको कोविद्धारो कुटुमलकजातो होति, ब्रत्तमना, भिक्खवे, देवा तार्वातसा तिंस्म समये होत्ति – 'कुटुमलकजातो दानि पारिख्तको कोविद्धारो निवरस्येव दानि कोरकजातो' भविस्सती' ति ।

६. "यस्मि, भिक्खने, समये देवानं तावितसानं पारिख्तको 15 कोबिळारो कोरकजातो होति, अत्तमना, भिक्खने, देवा तार्वातसा तस्मि समये होन्ति — 'कोरकजातो दानि पारिख्तको कोबिळारो निचरस्सेव दानि सञ्बफालिफुल्लो भविस्सती' ति ।

७. "यिस्मि, भिक्खवे, समये देवानं तावितसानं पारिछत्तको कोविळारो सब्बफालिफुल्लो होति, श्रत्तमना, भिक्खवे, देवा तावितसा 20 पारिछत्तकस्स कोविळारस्स मूले दिब्बे चत्तारो मासे पञ्चिह कामगुणेहि समप्पिता समङ्गीभृता परिचारेन्ति ।

द. "सब्बफालिफुल्लस्स खो पन, भिक्खने, पारिछत्तकस्स कोबिळारस्स समन्ता पञ्जासयोजनानि ब्राभाय फुटं होति, बनुवातं योजनसतं गन्बो गच्छति, ब्रयमानुभावो पारिछत्तकस्स कोविळारस्स । 25

६. "एवमेव सो, भिनस्त्रवे, यिस्म समये प्ररियसावको प्रगा-रस्मा प्रनगारियं पब्बज्जाय चेतेति, पण्डुपलासो, भिनस्त्रवे, प्ररियसावको तिस्म समये होति देवानं व तावितसानं पारिश्रत्तको कोविळारो ।

१०. "यस्मि, भिक्खवे, समये ग्ररियसावको केसमस्सुं ग्रोहारेत्वा कासायानि बत्थानि ग्रच्छादेत्वा ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजितो होति, 30

१. कृड्मलकजातो - सी०, स्था०, रो० । २. कोकासकजातो - सी०, स्था०, रो० ।

पन्नपलासो, भिक्खवे, ग्ररियसावको तस्मि समये होति देवानं व तार्वात-सानं पारिस्नतको कोविळारो ।

- ११. "यस्मि, भिक्खने, समये ग्ररियसानको विविच्चेन कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति, जालकजातो भिक्खने, ग्ररियs सानको तस्मि समये होति देवानं व तार्वातसानं पारिछत्तको कोविळारो ।
 - १२. "यर्हिम, भिक्खवे, समये ग्ररियसावको वितक्कविचारानं व्यसमा ...पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरित, खारकजातो, भिक्खवे, ग्ररियसावको तर्हिम समये होति देवानं व तावितसानं पारिखतको कोविळारो।
- 8.119 10 १३. "यिस्मि, भिक्खवे, समये प्ररियसावको पीतिया च विरागा ...पे०... तितयं झानं उपसम्पज्ज विहर्रात, कुटुमलकजातो, भिक्खवे, प्ररियसावको तिस्म समये होति देवानं व तार्वातसानं पारिश्रत्तको कोविक्षारो ।
 - १४. "र्यास्म, भिक्खने, समये ग्ररियसावको सुखस्स च पहाना 15 दुक्खस्स च पहाना ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति, कोरक-जातो, भिक्खने, ग्ररियसावको तस्मि समये होति देवानं व तार्वातसानं पारिखत्तको कोविळारो ।
 - १५. "यिस्मि, भिन्तववे, समये श्ररियसावको ग्रासवानं खया
 ...पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरित, सब्बफालिफुल्लो, भिन्तववे,
 20 ग्ररियसावको तिस्म समये होति देवानं व तार्वितसानं पारिछत्तको
 कोविळारो ।
 - १६. "तिर्सम, भिक्खवे, समये भुम्मा देवा सहमनुस्सावेन्ति 'एसो इत्यक्तामो आयस्मा इत्यक्तामस्स आयस्मतो सिद्धिविहारिको अमुकम्हा गामा वा निगमा वा अगारस्मा अनगारियं पञ्बितितो आसवानं

 अस्मा अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति विट्ठेव वम्मे सयं अभिञ्जा
 सिच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरती' ति । भुम्मानं देवानं सहं सुत्वा
 चातुमहाराजिका देवा ... पे०... तावितसा देवा ... यामा देवा ... नुसिता
 देवा ... निम्मानरती देवा ... परिनिम्मतवसवत्ती देवा ... ब्रह्मकायिका
 देवा सहमनुस्सावेन्ति 'एसो इत्यक्तामो आयस्मा इत्यक्तामस्स आयस्मतो

 अस्मित्वहारिको अमुकम्हा गामा वा निगमा वा अगारस्मा अनगारियं
 पञ्चित्रती आसवानं खया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति विट्ठेव

R. 120

R. 121

षम्मे सयं प्राभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरती' ति । इति ह तेन खणेन तेन मुहुत्तेन याव ब्रह्मलोका सही अञ्मुग्गच्छति, अयमानुआवो स्रीणासवस्स भिवसुनो'' ति ।

६. सक्कच्चसत्तं

१. श्रथ को ब्रायस्मतो सारिपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — "िकं नु क्षो भिक्क सक्कत्वा गरुं" ऽ कत्वा उपिनस्साय विहरन्तो अंकुसलं पजहेय्य, कुसलं भावेय्या" ति ? श्रथ को ब्रायस्मतो सारिपुत्तस्स एतदहोसि — "सत्थारं को भिक्क सक्कत्वा गरुं कत्वा उपिनस्साय विहरन्तो अकुसलं पजहेय्य, कुसलं भावेय्य । धम्मं को भिक्क ... पे०... सङ्घं को भिक्क ... पे०... सिक्क को भिक्क ... पे०... समाधि को भिक्क ... पे०... श्रप्पमादं को भिक्क ... पे०... १ पटिसल्यारं को भिक्क ... पे०... १ पटिसल्यारं को भिक्क सक्तत्वा गरुं कत्वा उपिनस्साय विहरन्तो अकुसलं पजहेय्य, कुसलं भावेय्या" ति ।

२. श्रय को श्रायस्मतो सारिपुत्तस्स एतदहोसि — "इमे को मे धम्मा परिसुद्धा परियोदाता, यन्नूनाहं इमे धम्मे गन्त्वा भगवतो आरोचेय्यं। एवं मे इमे धम्मा परिसुद्धा चेन भविस्सिन्ति परिसुद्धसङ्क्षात- 15 तरा न । सेव्यथापि नाम पुरिसो सुवण्णिनक्कं श्रिधगच्छेय्य परिसुद्ध परियोदातं। तस्स एवमस्स — 'श्रयं को मे सुवण्णिनक्कं परिसुद्धो परियोदातो, यन्नूनाहं इमे सुवण्णिनक्कं गन्त्वा कम्मारानं दस्सेय्यं। एवं मे श्रयं सुवण्णिनक्कं सकम्मारगतो परिसुद्धो चेन भविस्सित परिसुद्ध- सङ्क्षाततरो च । एवमेन भे इमे धम्मा परिसुद्धा परियोदाता, यन्नूनाहं 20 इसे धम्मे गन्त्वा भगवतो आरोचेय्यं। एवं मे इमे धम्मा परिसुद्धा चेन भविस्सित्त परिसुद्धा त्रयं। एवं मे इमे धम्मा परिसुद्धा चेन भविस्सित्त परिसुद्धात्वरा चा" ति।

 म्रथ खो म्रायस्मा सारिपुत्तो सायन्हसमयं पटिसल्लाना बृद्धितो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं म्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो म्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं 25 एतदवीच —

"इघ मय्हं, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^र एवं चेतसो परि-वितक्को उदपादि – 'कि नु स्रो भिक्सु सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय

१. गह – सी०, स्या०, रो० । २ कम्मारगतो – रो० । ३. एव – सी०, स्या० । ४. प्रतमक्तीनस्य – सी० ।

R. 122

30

विहरन्तो अनुसलं पजहेय्य, नुसलं भावेय्या' ति ? अर्थ' खो तस्स मय्हं. भन्ते. एतदहोसि - 'सत्थारं खो भिक्ख सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरन्तो प्रकृसलं पजहेय्य, कुसलं भावेय्य । धम्मं खो भिक्ख ...पे०... पटिसन्यारं खो भिनखु सनकत्वा ... पे०... कुसलं भावेय्या' ति । अथ खो तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि – 'इमे खो मे धम्मा परिसद्धा परियोदाता, यन्नताहं इमें धम्मे गन्त्वा भगवतो श्रारोचेय्यं । एवं में इमे धम्मा परि-सुद्धा चेव भविस्सन्ति परिसुद्धसङ्खाततरा च। सेय्यथापि नाम पुरिसो सवण्णनिक्लं ग्रधिगच्छेय्य परिसद्धं परियोदातं । तस्स एवमस्स – ग्रयं खो मे सवण्णनिक्खो परिसद्धो परियोदातो, यन्नुनाहं इमं सुवण्णनिक्खं 10 गन्त्वा कम्मारानं दस्सेय्यं । एवं मे ग्रयं सुवर्ण्णनिक्खो सकम्मारगतो परिसुद्धो चेव भविस्सति परिसुद्धसङ्खाततरो च । एवमेव मे इमे धम्मा परिसद्धा परियोदाता. यन्ननाहं इसे धम्मे गन्त्वा भगवतो म्रारोचेय्यं । एवं में इमें धम्मा परिसद्धा चेव भविस्सन्ति परिसद्धसङ्खाततरा

४. "साधु साधु, सारिपुत्त ! सत्थारं खो, सारिपुत्त, भिवखु सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरन्तो स्रकुसलं पजहेंच्य, कुसलं भावेय्य । धम्मं खो, सारिपुत्त, भिक्ख सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरन्तो अनुसलं पजहेय्य, कुसलं भावेय्य । सङ्घं खो ... पे०... सिवखं खो ... समाधि खो ... ग्रप्पमादं खो ... पटिसन्थारं खो, सारिपत्त. भिक्ख 20 सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरन्तो श्रकुसलं पजहेय्य, कुसलं भावेखा" ति ।

५. एवं वृत्ते ग्रायस्मा सारिपृत्तो भगवन्तं एतदवीच - "इमस्स खो ग्रहं, भन्ते, भगवता सिद्धत्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थं ग्राजा-नामि । सो वत, भन्ते, भिक्ख सत्थरि ग्रगारवो धम्मे सगारवो भविस्सती 25 ति नेतं ठानं विज्जति । यो सो. भन्ते. भिक्ख सत्यरि ग्रगारवो धम्मे पिसो ग्रगारवो।

"सो वत, भन्ते, भिक्ख सत्थरि श्रगारवो धम्मे श्रगारवो सङ्को सगारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जति । यो सो, भन्ते, भिक्ख सत्यरि ग्रगारवो धम्मे ग्रगारवो सङ्घे पि सो ग्रगारवो ।

"सो वत, भन्ते, भिक्खु सत्यरि श्रगारवो धम्मे श्रगारवो सङ्घे ग्रगारवो सिक्खाय सगारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ।- खो

१-१. सी०, स्था०, रौ० पोत्यकेसू न विस्सति ।

सो. भन्ते. भिक्ख सत्यरि ग्रगारवो धम्मे ग्रगारवो सङ्को ग्रगारवो सिक्खाय पिसो ग्रगारवो।

"सो वत, भन्ते, भिक्ख सत्थरि ग्रगारवो धम्मे ग्रगारवो सङ्को क्रमारवो सिक्खाय ग्रमारवो समाधिस्मि समारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जित । यो सो. भन्ते, भिक्ख सत्यरि ग्रगारवो धम्मे ग्रगारवो अ सङ्घे ग्रगारवो सिक्खाय ग्रगारवो समाधिस्मि पि सो ग्रगारवो ।

"सो वत, भन्ते, भिनल सत्यरि ग्रगारवो धम्मे ग्रगारवो सङ्को ब्रगारवो सिक्खाय ग्रगारवो समाधिसम ग्रगारवो ग्रप्पमादे सगारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जति । यो सो, भन्ते, भिक्ख सत्यरि श्रगारवो धम्मे ग्रगारवो सङ्घे ग्रगारवो सिक्खाय ग्रगारवो समाधिस्मि ग्रगारवो 10 R 123 क्रक्रमाहे विसी ग्रमारवी।

R. 124

"सो वत, भन्ते, भिक्ख सत्यरि ग्रगारवो धम्मे ग्रगारवो सङ्को ग्रगारवो सिक्खाय ग्रगारवो समाधिस्मि ग्रगारवो ग्रप्पमादे ग्रगारवो पटिसन्थारे सगारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जति । यो सो, भन्ते, भिक्ख सत्यरि ग्रगारवो ... पे०... ग्रप्पमादे ग्रगारवो पटिसन्थारे पि सो 15 ग्रगारवो ।

६. "सो वत, भन्ते, भिक्ख सत्यरि सगारवो धम्मे ग्रगारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जित । यो सो, भन्ते, भिक्ख सत्थरि सगारवो धम्मे पि सो सगारवो ... पे०... ।

"सो वत. भन्ते भिक्ख सत्यरि सगारवो ... पे०... ग्रप्पमादे 20 मगारको पटिसन्थारे ग्रगारको भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जति । यो सो, भन्ते, भिक्खु सत्थरि सगारवो ... पे०... अप्पमादे सगारवो पटि-सन्धारे पि सो सगारवो।

७. "सो वत, भन्ते, भिक्ख सत्यरि सगारवो धम्मे पि सगारवो भविस्सती ति ठानमेतं विज्जति । यो सो, भन्ते भिक्ख सत्यरि सगारवो 25 धम्मे पि सो सगारवो ... पे०... ।

"सो वत, भन्ते, भिक्ख सत्थरि सगारवो ... पे०... श्रप्पमादे सगारको पटिसन्थारे पि सगारको भविस्सती ति ठानमेतं विज्जति । यो सो. भन्ते. भिक्ख सत्यरि सगारवो धम्मे सगारवो सङ्के सगारवो सिक्खाय सगारवो समाधिसिम सगारवो ग्रप्पमादे सगारवो पटिसन्धारे अ पि सो सगारवो ति ।

B 492

R. 125

- "इमस्स खो ग्रहं, भन्ते, भगवता सिक्कुत्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थ ग्राजानामी" ति ।
- ६. "साधु साधु, सारिपुत्त ! साधु खो त्वं, सारिपुत्त, इमस्स मया सिङ्कत्तेन भासितस्स एवं वित्याचेन अत्यं भ्राजानासि । सो वत्त, असारिपुत्त, भिक्खु सत्यरि अगारवो धम्मे सगारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ... पे०... यो सो, सारिपुत्त, भिक्खु सत्यरि अगारवो धम्मे अगारवो सङ्घे अगारवो सिक्खाय अगारवो समाधिस्मि अगारवो अप्पमादे पि सो अगारवो ।

"सो वत, सारिपुत्त, भिक्खु सत्थिर अगारवो धम्मे अगारवो क्ष सङ्घे अगारवो सिक्खाय अगारवो समाधिस्म अगारवो अप्पमादे अगा-रवो पटिसन्थारे सगारवो भिवस्सती ति नेतं ठानं विज्जिति। यो सो, सारिपुत्त, भिक्खु सत्थिर अगारवो धम्मे अगारवो सङ्घे अगारवो सिक्खाय अगारवो समाधिस्म अगारवो अप्पमादे अगारवो पटिसन्थारे पि सो अगारवो ।

१०. "सो वत, सारिपुत्त, भिक्खु सत्यरि सगारवो धम्मे ग्रगारवो भविस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ... पे०... यो सो, सारिपुत्त, भिक्खु सत्यरि सगारवो धम्मे पि सो सगारवो ... पे०... ।

"सो वत, सारिपुत्त, भिक्खु सत्थिर सगारवो धम्मे सगारवो ... पे०... अप्पमादे सगारवो पिटसन्थारे अगारवो भिवस्सती ति नेतं 20 ठानं विज्जित । यो सो, सारिपुत्त, भिक्खु सत्थिर सगारवो ... पे०... अप्पमादे सगारवो पिटसन्थारे पि सो सगारवो ।

- ११. "सो वत, सारिपुत, भिक्खु सत्थरि सगारवो धम्मे पि सगारवो भविस्सती ति ठानमेतं विज्जति । यो सो, सारिपुत्त, भिक्खु सत्थरि सगारवो धम्मे पि सो सगारवो ... पे०... ।
- "सो वत, सारिपुत, भिक्खु सत्यरि सगारवो ... पे०... ग्रप्पमादे सगारवो पटिसन्यारे पि सो सगारवो भविस्सती ति ठानमेतं विज्जति । यो सो, सारिपुत्त, भिक्खु सत्यरि सगारवो ... पे०... ग्रप्पमादे सगारवो पटिसन्यारे पि सो सगारवो ति ।
- p. 493 १२. "इमस्स खो, सारिपुत्त, मया सिङ्खत्तेन भासितस्स एवं so वित्यारेन ग्रत्थो दट्टब्बो" ति ।

७. भावनासुतं

- १. "भावनं अनन्युत्तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो विहरतो किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पज्जेय्य 'ग्रहो वत मे अनुपादाय आसवेहि चित्तं विमुज्जेय्या' ति, अय स्वास्त नेव अनुपादाय आसवेहि चित्तं विमुज्जेता। तं किस्स हेतु ? 'प्रभाविततां' तिस्स वचनीयं । किस्स अभावितत्ता ? चतुक्तं सितपट्ठानानं, चतुकं सम्मप्पधानानं, चतुकं इिद्धपादानं, पञ्चकं उ इत्द्वियानं, पञ्चकं बलानं, सत्तकं बोज्जञ्जानं, ग्रिरयस्स अट्टञ्जिकस्स मगास्स ।
- ३. "भावनं अनुभूत्तस्त, भिक्खवे, भिक्खुनो विहरतो किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पञ्जेय्य 'झहो वत मे अनुपादाय आसवेहि चित्तं विमुच्चेय्या' ति, अथ ख्वास्स अनुपादाय आसवेहि चित्तं विमुच्चेय्या' ति, अथ ख्वास्स अनुपादाय आसवेहि चित्तं विमुच्चिता । 25 तं किस्स हेतु ? 'भावितत्ता' तिस्स वचनीयं । किस्स भावितत्ता ? चतुन्नं सतिपट्टानानं, चतुनं सम्मप्पधानानं, चतुनं इद्धिपादानं, पञ्चभं इन्द्रियानं, पञ्चभं बलानं, सत्तम्नं बोज्झङ्गानं, अरियस्स अट्टङ्गिकस्स ममगस्स ।

१. स्वस्स – सी॰, स्या॰। २. प्रिप्तिनिब्बज्जेय्यू – स्या॰, रो॰। ३-३. तथा-हमूनि – सी॰, स्या॰, रो॰।

R. 494

R 127

४. "सेव्ययापि, भिक्खने, कुक्कुटिया प्रण्डानि ब्रहु वा दस वा द्वादस वा । तानस्सु कुक्कुटिया सम्मा अधिसयितानि, सम्मा परिसेदितानि, सम्मा परिसोदितानि । किञ्चा पि तस्सा कुक्कुटिया न एवं इच्छा उप्पज्जेय्य – 'ब्रहो वत मे कुक्कुटपोतका पादनखिसखाय वा उ मुखतुण्डकेन वा ब्रण्डकोसं पदालेत्वा सोरियना प्रभिनिव्भिण्जेय्युं ति, श्रथ खो भव्वा व ते कुक्कुटपोतका पादनखिसखाय वा मुखतुण्डकेन वा श्रण्डकोसं पदालेत्वा सोरियना श्रिभिनिव्भिण्जेतुं । तं किस्स हेतु ? तथा हि, भिक्खने कुक्कुटिया श्रण्डानि सम्मा श्रधसितितानि, सम्मा परिभावितानि । एक्चने खो, भिक्खने , भावनं वा अनुपत्तस्स भिक्खनो विहरतो किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पज्जेय्य – 'श्रहो वत मे श्रनुपादाय श्रासवेहि चित्तं विमुच्चिय्या' ति, श्रथ ख्वास्स अनुपादाय श्रासवेहि चित्तं विमुच्चिया' ति, श्रथ ख्वास्स अनुपादाय श्रासवेहि चित्तं विमुच्चेता । तं किस्स हेतु ? 'भावितत्ता' तिस्स वचनोयं । किस्स भावितत्ता ? चतुन्नं सितपट्ठानान ... पे०... श्ररियस्स श्रद्रिकुकस्स मग्गस्स ।

15 १. "सिट्यथापि, भिक्खवे, पलगण्डस्से वा पलगण्डन्तेवासिकस्स वा दिस्सन्ते व वासिजटें ग्रड्यगुलिपदानि दिस्सिति' ग्रड्यगुट्रपर्वं । नो च स्वास्स एवं ञाणं होति – 'एत्तकं' मे ग्रज्ज' वासिजटस्स खीणं, एत्तकं हिट्यो', एत्तकं परें ति, ग्रथ स्वास्स खीणं 'खीणं तेव' ञाणं होति । एवमेव खो, भिक्खवे, भावनं ग्रनुयुत्तस्स भिक्खुनो विहरतो किञ्चा पि व एतं ञाणं होति – 'एत्तकं मे ग्रज्ज ग्रासवानं खीणं, एत्तकं हिट्यो, एत्तकं परें ति, ग्रथ स्वास्स खीणं 'खीणं' तेव ञाणं होति ।

६. "संय्ययापि, भिक्खवे, सामुद्दिकाय नावाय वेत्तवन्धनबद्धाय" छु मासानि उदके परियादाय हेमन्तिकेन थले उनिस्तत्ताय वातातप-परेतानि बन्धनानि, तानि पानुस्तकेन मेघेन ग्रमिप्पनुद्वानि ग्रप्प-25 किसरेनेव परिहायन्ति", पूतिकानि भवन्ति । एवमेव सी, भिक्खवे, भावनं ग्रनुयुत्तस्स भिक्खने विहरतो ग्रप्पकिसरेनेव संयोजनानि पटिप्यस्सम्भन्ति, पूतिकानि भवन्ती भाग ति ।

[,] बत्तमण्डस्स स्या॰; फतगण्डस्स नग । २. वासिजटो नसी॰ । १-३. विस्सत्ति प्रकाशित्यानि न सी॰, विस्तिति ० न्यां।, रो॰ । ४-४. एतफ वा मे प्रज्य न सी॰; एतफ वा मे प्रज्ञतस्त न्यां। १ एतफ वा न सी०, स्या॰ । १. होय्यो न सी॰; होयां स्या॰ । ७ त्वेव न सी॰, स्या॰ । ६. देत्तवन्यनवन्याय न्यां। १-१. ख्रम्मालांति न सी॰, स्या॰, रो॰ । १०. खनियणबहानि - बी॰। ११. पटिय्यसम्प्रत्ति न सी॰, स्या॰, रो॰। १२-१२. स्या॰ रो॰।

द. अग्गिक्खन्धोपमसत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरित महता भिक्खुसङ्क्षेन सिद्धं । ग्रद्दसा खो भगवा श्रद्धानमगण्यिटपत्रो ग्रञ्जातर्रास्म पदेसे महन्तं ग्रागिक्खत्यं ग्रादितं सम्पज्जिततं सजोति-भूतं । दिस्वाने मग्गा ग्रोक्कम्म ग्रञ्जातर्रास्म रुक्खमूले पञ्जाते ग्रासने निसीदि । निसज्ज खो भगवा भिक्खु ग्रामन्तेसि — "पस्सथ नो तुम्हे, अभिक्खवे, ग्रमुं महन्तं ग्रागिक्खन्थं ग्रादित्तं सम्पज्जिततं सजोतिभूतं" ति ?

"एवं, भन्ते" ति ।

२. "तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, कतमं नु खो वरं – यं ग्रमुं महन्तं ग्रामानखन्यं ग्रादित्तं सम्पञ्जलितं सजोतिभूतं ग्रालिङ्गतवा" उपनिसीदेय्य 10 वा उपनिपञ्जेय्य वा, यं वा खत्तियकञ्जं वा ब्राह्मणकञ्जं वा गहपति-कञ्जं वा मुदुतलुनहत्थपादं ग्रालिङ्गत्वा उपनिसीदेय्य वा उपनिपञ्जेय्य वा" ति ?

"एतदेव, भन्ते, वरं – यं खत्तियकञ्जं वा ब्राह्मणकञ्जं वा गहपतिकञ्जं वा मुदुतलुनहत्थपादं ध्रालिङ्गेरवा उपिनसीदेय्य वा उपिन- 15 पज्जेय्य वा, दुक्खं हेतं, भन्ते, यं भ्रमुं महन्तं श्रगिक्खन्धं श्रादित्तं सम्पज्ज-लितं सजोतिभूतं भ्रालिङ्गेरवा उपिनसीदेय्य वा उपिनपज्जेय्य वा" ति ।

"श्वारोचयामि वो, भिक्खवे, पिटवेदयामि वो, भिक्खवे, यथा एतदेव तस्स वरं दुस्सीलस्स पापधम्मस्स श्रमुचिसङ्कस्सरसमाचारस्स पिटच्छन्नकम्मन्तस्स ग्रस्समणस्स समणपिटञ्जास्स श्रब्धाचारिस्स ब्रह्म- था चारिपटिञ्जास्स ग्रन्तोपूतिकस्स प्रवस्तुतस्स कसम्बुजातस्स यं ग्रमुं महत्तं ग्रामिक्कच्यं ग्रादित्तं सम्पज्जीलतं सजीतिभूतं ग्रामिक्कृत्वा उप-निसीदेय्य वा उपनिपज्जेय्य वा । तं किस्स हेतु ? ततोनिदानं हि सो, भिक्खवे, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं, न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दगाति विनिपातं निरयं उपपज्जेय्य । 25

"यं च खो सो, भिक्खवे, दुस्सीलो पापधम्मो ग्रमुचिसङ्कस्सर-समाचारो ... पे०... कसम्बजातो खत्तियकञ्जं वा बाह्मणकञ्जं वा B. 495, R. 128

R. 129

१. सञ्जोतिमृतं – स्था॰। २ दिस्वा – सी॰, स्था॰, रो॰। ३. श्रालिङ्गित्वा – सी॰, स्था॰, रो॰। ४. मृदुतत्वणहत्वपार्दि – सी॰, मृदुतनृतहत्वपाद – स्था॰। ५. श्रन्तो-प्रतिस्व – सी॰, स्था॰, रो॰।

गहपतिकञ्ञं वा मुदुतलुनहत्थपादं ग्रालिङ्गत्वा उपनिसीदिति वा उप-निपज्जति वा, तं हि[']तस्स[†], भिक्खवे, होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाय कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गीत विनिपातं निरयं उपपज्जति ।

B. 496

R. 130

३. "तं कि मञ्जाष, भिक्खने, कतमं नु खो वरं – यं बलवा 5 पुरिसो दन्हाय वालरज्जुया उभो जङ्घा वेठेत्वा घंसेय्य – सा छवि छिन्देय्य छवि छेत्वा चम्मं छिन्देय्य चम्मं छेत्वा मंसं छिन्देय्य मंसं छेत्वा नहारं छिन्देय्य न्हारु छेत्वा प्रर्दि छिन्देय्य प्रद्वि छेत्वा प्रद्विमिञ्जं ब्राहण्य तिट्टेय्य, यं वा खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपति-महासालान वा प्रभिवादनं सादियय्या" ति ?

"एतदेव, भन्ते, वरं – यं खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहा-सालानं वा गहपतिमहासालान वा ग्रभिवादनं सादियेय्य, दुक्खं हेतं, भन्ते, यं बलवा पुरिसो दव्हाय वालरज्जुया ... पे०... श्रद्धिमिञ्जं श्राहच्च तिद्वेय्या" ति ।

"भ्रारोचयामि वो, भिक्खवे, पटिवेदयामि वो, भिक्खवे, यथा
। एतदेव तस्स वरं दस्सीलस्स ... पे०... कसम्बजातस्स यं वलवा परिसो

वेन्हाय वालरज्ज्या उभो जङ्घा वेठेत्वा ... पें o... प्रदूरिमञ्जं प्राहरूच तिट्ठेय्य । तं किस्स हेतु ? ततोनिदानं हि सो, भिग्वस्त ने मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं, न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा प्रपायं दुर्मातं विनिपातं निरयं उपपज्जेय्य । यं च सो सो, 20 भिन्वस्त्ते, दुस्सीली ... पे o... कसम्बुजातो स्त्तियमहासालानं वा ब्राह्मण-महासालानं वा गह्पतिमहासालानं वा स्त्रियमदास सादियति, तं हि तस्स, भिन्वस्त्ते, होति दीघरत्तं प्रहिताय दुक्खाय कायस्स भेदा परं मरणा प्रपाय दक्षाति विनिपातं निरयं उपपज्जित ।

४. "तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, कतम नु खो वरं – य बलवा 25 पुरिसो तिण्हाय सत्तिया तेलघोताय पच्चोरस्मि पहरेय्य, यं वा खत्तिय-महासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गृहपितमहासालानं वा ग्रञ्जिल-कम्मं सादियेय्या" ति ?

"एतदेव, भन्ते, वरं – यं खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपतिमहासालानं वा श्रञ्जलिकम्मं सादियेय्य, दुक्खं हेतं, भन्ते, ³⁰ यं बलवा पुरिसो तिण्हाय सत्तिया तेलधोताय पच्चोर्रास्म पहरेय्या" ति ।

१-१. हिस्स - रो०। २. जक्के - रो०। ३. म्राभवादं - सी०।

10

R. 131

"ग्रारोचयामि वो, भिक्खवे, पटिवेदयामि वो, भिक्खवे, यथा एतदेव तस्स वरं दस्सीलस्स ... पे०... कसम्बजातस्स यं बलवा परिसो . तिण्हाय सत्तिया तेलघोताय पच्चोरस्मि पहरेय्य । तं किस्स हेत् ? ततोनिदानं हि सो, भिक्खवे, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं, न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा श्रपाय दुर्गात विनिपातं 5 निरयं उपपज्जेय्य । यं च खो सो. भिक्खवे. दुस्सीलो पापधम्मो ... पे०... कसम्बजातो खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपतिमहा-सालानं वा ग्रञ्जिलकम्मं सादियति, तं हि तस्स, भिक्खवे, होति दीघरत्तं ग्रहिताय दक्खाय कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दर्गात विनिपातं निरयं उपपन्नित ।

५. "तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, कतमं नु खो वरं - यं बलवा पुरिसो तत्तेन ग्रयोपट्टेन ग्रादित्तेन सम्पज्जलितेन सजोतिभतेन कायं ... सम्पलिवेठेय्य, यं वा खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपतिमहासालानं वा सद्धादेय्यं चीवरं परिभञ्जेय्या'' ति ?

"एतदेव, भन्ते, वरं – यं खत्तियमहासालानं वा ...पे ० ... सद्धादेय्यं 15 चीवरं परिभञ्जेय्य, दुक्खं हेतं, भन्ते, यं बलवा परिसो तत्तेन स्रयोपट्टेन ग्रादित्तेन सम्पन्जलितेन सजोतिभतेन कायं सम्पलिवेठेय्या" ति ।

"ग्रारोचयामि वो. भिक्खवे. पटिवेदयामि वो. भिक्खवे. यथा एतदेव तस्स वरं दूस्सीलस्स ... पे०... कसम्बजातस्स यं बलवा पूरिसो तत्तेन ग्रयोपदेन ग्रादित्तेन सम्पज्जलितेन सजोतिभतेन कार्य सम्पलि- 20 वेठेच्य । तं किस्स हेत् ? ततोनिदानं हि सो, भिक्खवे, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्लं, न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा पर मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपात निरयं उपपज्जेय्य । यं च खो सो, भिक्खवे, दुस्सीलो ... पे कसम्बजातो खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहा-सालानं वा गहपितमहासालानं वा सद्धादेय्यं चीवरं परिभ्ञजित, तं हि 25 तस्स, भिक्खवे, होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाय कायस्स भेदा परं मरणा म्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति ।

६. "तं कि मञ्जय, भिक्खवे,कतमं नु खो वरं - यं बलवा पुरिसो तत्तेन श्रयोसङ्कुना मुखं विवरित्वा तत्तं लोहगुळं श्रादित्तं सम्पज्ज-लितं सजोतिभृतं मुखे पिक्खपेय्य – तं तस्स ग्रोट्टं पि दहेय्य मुखं पि 🥺 दहेय्य जिव्हं पि दहेय्य कण्ठं पि दहेय्य उरं पि दहेय्य अन्तं पि अन्तगुणं

R. 132

10

R 133

पि म्रादाय मधोभागा निक्लमेय्य, यं वा खत्तियमहासालानं वा बाह्मण-महासालानं वा गहपतिमहासालानं वा सद्धादेय्यं पिण्डपातं परि-भञ्जेय्या" ति ?

"एतदेव, भन्ते, वरं - यं खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहा-5 सालानं वा गहपतिमहासालानं वा सद्धादेय्यं पिण्डपातं परिभञ्जेय्य, दृक्कं हेतं. भन्ते. यं बलवा पूरिसो तत्तेन ग्रयोसङकुना मुखं विवरित्वा तत्तं लोहगुळं ग्रादित्तं सम्पज्जलितं सजोतिभृतं मुखे पिक्खपेय्य - तं तस्स म्रोट्टं पि दहेय्य मुखं पि दहेय्य जिव्हं पि दहेय्य कण्ठं पि दहेय्य उरं पि दहेय्य ग्रन्तं पि ग्रन्तगुणं पि ग्रादाय ग्रधोभागं "निक्खमेय्या" ति ।

"ग्रारोचयामि वो. भिक्खवे. पटिवेदयामि वो. भिक्खवे. यथा एतदेव तस्स वरं दस्सीलस्स .. पे०... कसम्बजातस्स यं बलवा परिसो तत्तेन ग्रयोसङ्कुना मल विवरित्वा तत्तं लोहगळं ग्रादित्तं सम्पर्जिलतं सजोतिभृतं मुखे पिक्खपेय्य - त तस्म स्रोट्टं पि दहेय्य मुखं पि दहेय्य जिव्हं पि दहेय्य कण्ठं पि दहेय्य उरं पि दहेय्य अन्तं पि अन्तगणं पि आदाय अधी-15 भागं निक्खमेय्य । तं किस्स हेत् ? ततोनिदानं हि सो, भिक्खवे, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्त वा दक्खं. न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपात निरय उपपज्जेय्य । यं च खो सो, भिक्खवे, दूस्सीलो पापधम्मो पे०... कसम्बुजातो खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपतिमहासालानं वा सद्धादेय्यं पिण्डपातं 20 परिभुञ्जित, तं हि तस्स होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाय कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपाय दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जिति ।

७. "तं कि मञ्जाथ, भिक्खवे, कतमं नु खो वरं - यं बलवा पुरिसो सीसे वा गहेत्वा खन्धे वा गहेत्वा तत्तं ग्रयोमञ्चं वा ग्रयोपीठं वा ग्रभिनिसीदापेय्य वा ग्रभिनिपज्जापेय्य वा, यं वा खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालान वा गहपितमहासालान वा सद्धादेय्यं मञ्चिपीठं परिभुज्जेय्या" ति ?

"एतदेव, भन्ते, वरं – यं खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपतिमहासालानं वा सद्धादेय्यं मञ्चपीठं परिभुञ्जेय्य, दुक्खं हेतं, भन्ते, यं बलवा परिसो सीसे वा गहेत्वा खन्धे वा गहेत्वा तत्तं ग्रयोमञ्च 30 वा ग्रयोपीठ वा ग्रिमिनिसीदापेय्य वा ग्रिमिनिपज्जापेय्य वा" ति ।

१-१. दुक्सहेतं – सी ० । २. मधोभागा – सी०, स्था०, री० ।

R 499

"धारोचयामि वो, भिक्खवे, पिटवेदयामि वो, भिक्खवे, यथा एतदेव तस्स वरं दुस्सीलस्स ... पे०... कसम्बुजातस्स यं बलवा पुरिसो सीसे वा गहेत्वा खन्धे वा गहेत्वा तत्तं अयोगञ्चं वा अयोपीठं वा अभि-निसीदापेय्य वा अभिनिपञ्जापेय्य वा । तं किस्स हेतु ? ततोनिदानं हि सो, भिक्खवे, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं, न त्वेव तप्प- उच्चया कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गित विनिपातं निरयं उप-पज्जेय्य । यं च लो सो, भिक्खवे, दुस्सीलो पापधम्मो ... पे०... कसम्बुजातो खत्तियमहासालानं वा बाह्यणमहासालानं वा गह्यपितमहासालानं वा सद्धादय्यं मञ्चपीठं परिभुञ्जित । तं हि तस्स, भिक्खवे, होति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गीतं विनिपातं 10

८. "तं कि मञ्ज्यस्, भिक्खवे, कतमं नु खो वरं – यं बलवा पुरिसो उद्धंपादं अधोसिरं गहेत्वा तत्ताय लोहकुम्भिया पिक्खपेय्य ग्रादित्ताय सम्पञ्जिलताय सजोतिभूताय – सो तत्थ फेणुहेहकं पच्चमानो सिंक पि उद्धं गच्छेय्य सिंक पि ग्रधो गच्छेय्य सिंक पि तिरियं गच्छेय्य, यं वा 15 खित्तयमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपितमहासालानं वा सद्धायया ति ?

R. 134

"एतदेव, भन्ते, वरं — यं खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपतिमहासालानं वा सद्धादेय्यं विहारं परिभुञ्चेय्य, दुक्खं हेतं, भन्ते, यं बलवा पुरिसो उद्धंपादं ब्रघोसिरं गहेत्वा तत्ताय लोहकुम्भिया 20 पिक्खपेय्य ब्रादिताय सम्पज्जिलताय सजोतिभूताय — सो तत्थ फेणुहेहकं पञ्चमानो सिंक पि उद्धं गच्छेय्य सिंक पि ब्रधो गच्छेय्य सिंक पि तिरियं गच्छेय्या" ति ।

"म्रारोचयामि वो, भिक्खवे, पिटवेदयामि वो, भिक्खवे, यथा एतदेव तस्स वरं दुस्सीलस्स पापधम्मस्स ... पे०... कसम्बुजातस्स यं 25 बलवा पुरिसो उद्धेपादं ग्रघोसिरं गहेत्वा ... पे०... सींक पि तिरियं गच्छेय्य । तं किस्स हेतु ? ततोनिदानं हि सो, भिक्खवे, मरणं वा निगच्छेय्य । तं किस्स हेतु ? ततोनिदानं हि सो, भिक्खवे, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं, न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गीतं विनिपातं निरयं उपपज्जेय्यै । यं च खो सो, भिक्खवे, दुस्सीलो पापधम्मो ... पे०... कसम्बुजातो खत्तियमहासालानं 20

१. उद्धपादं - रो० । २. फेनुहेहकं - सी०, स्था०, रो० । ३. उपपज्जति - सी०, स्था० ।

TR 500

R 135

वा ब्राह्मणमहासालानं वा गहपतिमहासालानं वा सद्धादेय्यं विहारं परि-मृञ्जति । तं हि तस्स, भिक्खवे, होति दीघरतं भ्रहिताय दुक्खाय कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपज्जति ।

- "तस्मातिह, भिक्खवे, एवं सिक्खितब्बं 'येसं च मयं परि मुञ्जाम चीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं' तेसं तें कारा महप्फला भविस्सिन्त महानिसंसा, ग्रम्हाकं चेवायं पब्बज्जा अवञ्झा भविस्सित सफला सउद्रया' ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं – 'अत्तत्व्ये' वा, भिक्खवे, सम्पस्समानेन अलमेव अप्पमादेन सम्पादेतुं; परत्थं वा, भिक्खवे, सम्पस्समानेन अलमेव अप्पमादेन सम्पादेतुं; उभयत्थं वा, भिक्खवे, सम्पस्समानेन अलमेव अप्पमादेन सम्पादेतुं;" ति ।
- १०. इदमबीच भगवा । इमिस्म च पन वेय्याकरणिस्म भञ्जा-माने सिट्टमत्तानं भिक्खूनं उण्हं लोहितं मुखतो उग्गञ्छि । सिट्टमत्ता भिक्खू सिक्खं पञ्चक्खाय हीनायावर्तिसु — "सुदुक्करं" भगवा, सुदुक्करं भगवा" ति । सिट्टमत्तानं भिक्खूनं अनुपादाय आसवेहि चित्तानि 15 विमुच्चिमू ति ।

६. सुनेत्तसुत्तं

- १. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, सुनेत्तो नाम सत्या ब्रह्मोसि तित्यकरो कामेसु वीतरागो । सुनेत्तस्स खो पन, भिक्खवे, सत्युनो अनेकानि सावकसतानि ब्रहेसुं । सुनेत्तो सत्या सावकानं ब्रह्मलोकसहब्यताय धम्मं देसेसि । ये खो पन, भिक्खवें, सुनेत्तस्स सत्युनो ब्रह्मलोकसहब्यताय थम्मं देसेन्तस्स चित्तानि नप्पसादेसुं ते कायस्स भेदा परं मरणा ब्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपिज्जमु । ये खो पन, भिक्खवे, सुनेत्तस्स सत्युनो ब्रह्मलोकसहब्यताय धम्मं देसेन्तस्स चित्तानि पसादेसुं ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगरित सगां लोकं उपपिज्जमु ।
- २. "भूतपुब्बं, भिक्षः , जन् क्खो नाम सत्या आहोसि ... पे०... 25 अरनेमि नाम सत्या आहोसि ... पे०... कुद्दालको नाम सत्या आहोसि ... पे०... हत्यिपालो नाम सत्या आहोसि ... पे०... जोतिपालो नाम सत्या

१ ० परिक्षारान – सी०, स्या०, रो० । २. ब्रत्तं – सी० । ३. डुक्करं – सी०, स्या०, रो० । ४-४. स्त्री मिक्सते – सी०, स्या० । ५. कृदालो – सी०, स्या०, रो० ।

R. 136

R. 137

महोसि ... पे ... मरको नाम सत्या महोसि तित्यकरो कामेषु वीत-रागो । प्ररक्तस खो पन, प्रिक्खने, तत्युनो भनेकानि सावकसतानि महेसुं । प्ररको नाम सत्या सावकानं ब्रह्मलोकसहब्यताय धम्मं देसेसि । ये खो पन, प्रिक्खने, प्ररक्तस सत्युनो ब्रह्मलोकसहब्यताय धम्मं देसे-न्तस्स चित्तानि नप्पसादेसुं, ते कायस्स भेदा परं मरणा प्रपायं दुर्गाति 5 विनिपातं निरयं उपपिंज्जसु । ये खो पन, प्रिक्खने, प्ररक्तस सत्युनो ब्रह्मलोकसहब्यताय धम्मं देसेन्तस्स चित्तानि पसादेसुं, ते कायस्स भेदा परं मरणा सर्गति सम्यं लोकं उपपिंज्जसु ।

३. "तं कि मञ्ञाय, भिक्खवे, यो इमे सत्त सत्थारे तित्थकरे कामेसु वीतरागे अनेकसतपरिवारे ससावकसङ्घे पदुटुचित्तो अक्कोसेय्य 10 परिभासेय्य, बहुं सो अपुञ्जं पसवेय्या'' ति ?

"एवं, भन्ते" ।

"यो, भिक्खने, इमे सत्त सत्थारे तित्थकरे कामेसु वीतरागे प्रनेकसतपरिवारे ससावकसङ्खे पदुद्विचत्तो अक्कोसेय्य परिभासेय्य, बहुं सो अपुञ्जां पसन्वेय्य । यो एकं दिद्विसम्पन्नं पुग्गलं पदुद्विचत्तो 15 अक्कोसित परिभासित, अयं ततो बहुतरं अपुञ्जां पसन्वति । तं किस्स हेतु ? नाहं, भिक्खने, इतो बहिद्धा एवरूपि खन्ति वदामि यथा मं सब्रह्म-चारीसु ।

"तस्मातिह, भिक्खने, एवं सिक्खितब्बं – 'न नो' सब्रह्मचारीसु चित्तानि पदुद्वानि भविस्सन्ती' ति । एवं हि वो, भिक्खने, सिक्खि- 20 तब्बं'' ति ।

१०. अरकसुत्तं

१. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, अरको नाम सत्या अहोसि तित्यकरो कामेसु बीतरागो। अरकस्स खो पन, भिक्खवे, सत्युनो अनेकानि सावक-सतानि अहेसुं। अरको सत्या सावकानं एवं धम्मं देसेति" – 'अप्पकं, ब्राह्मण, जीवितं मनुस्सानं परित्तं लहुकं बहुदुक्खं बहुपायासं मन्तायं 25 बोडब्बं", कत्तब्बं कुसलं, चरितब्बं ब्रह्मचरियं, नित्य जातस्स ग्रमरणं।

१. बुदुचित्तो – सी०, स्था०, रो०। २. ग्रम्हं – सी०; त्वेव ग्रम्ह् – स्था०। ३. देवेसि – रो०। ४. मन्ताय – सी०, स्था०, रो०। ५. फोटुब्ब – स्था०।

'संस्थापाप, ब्राह्मण, तिणगे उस्साविबन्दु सुरिये उग्गच्छन्ते बिप्पंयेव पटिविशच्छति, न चिरद्वितिकं होति; एवमेव खो, ब्राह्मण, उस्साविबन्दूपमं जीवितं मनुस्सानं परित्तं लहुकं बहुदुक्खं बहुपायासं मन्तायं बोढब्बं, कत्तब्बं कुसलं, चरितब्बं ब्रह्मचरियं, नित्य जातस्स कस्मरणं।

'संस्थापाप, ब्राह्मण, थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते उदकबृब्बुठ' स्रिप्पयेव पटिविगच्छति, न चिरद्वितिकं होति; एवमेव स्रो, ब्राह्मण, उदकबृब्बुळूपर्म' जीवितं मनुस्सानं परित्तं लहुकं बहुदुक्खं बहुपायासं मन्तायं बोब्ब्बं, कत्तव्यं कुसलं, चरितव्यं ब्रह्मचरियं, नित्य जातस्स 10 ग्रामरणं।

'सेय्यथापि, ब्राह्मण, उदके दण्डराजि खिप्पयेन पटिविगच्छति, न चिरद्वितिका होति; एवमेन खो, ब्राह्मण, उदके दण्डराजूपमे जीवितं मनुस्सानं परित्तं ... पे०... नित्य जातस्स अमरणं ।

'सेय्यथापि, ब्राह्मण, नदी पब्बतेय्या दूरङ्गमा सीघसोता हार-हारिनी, नित्य सो खणो वा लयो वा मुहुत्तो वा यं सा आवत्ति , अध खो सा गच्छतेव वत्ततेव सन्दतेव ; एवमेव खो, ब्राह्मण, नदीपब्बतेय्यूपम जीवित मनुस्सान परित्तं लहुकं ... पे०... नित्य जातस्स अमरण।

'सेय्यथापि, ब्राह्मण, बलवा पुरिसो जिल्हग्गे खेळपिण्डं' संयूहित्वा ग्रकसिरेनेव विमय्य : एवमेव खो, ब्राह्मण, खेळपिण्डूपम जीवितं मनुस्सानं थ परित्त ...पे०... नित्य जातस्स म्रमरणं ।

'सेय्यथापि, ब्राह्मण, दिवसंसन्तत्ते क्रयोकटाहे मसपेर्सिः पिस्वत्ता खिप्पंयेव पटिविगच्छति, न चिरिट्टितिका होति, एवमेव खो, ब्राह्मण, मंसपेसूपमं जीवितं मनुस्सानं परित्तं ... पे०... नित्य जातस्स क्रमरणं ।

'सेय्यथापि, ब्राह्मण, गावी वज्ज्ञा श्राघातनं नीयमाना यं यदेव पादं उद्धरति, सन्तिकेव होति' वधस्स सन्तिकेव मरणस्स, एवमेव स्रो, ब्राह्मण, गोवज्ज्ञुपमं" जीवितं मनुस्सानं परित्तं लहुकं बहुदुक्खं बहुपायासं"

१. उदकबुब्बुन - स्था०, उदके उदकबुब्बुन - रो०। २. उदकबुब्बुनुम - स्था०। ३. दक्षराजुपम - स्था०। ४. वर्राते - सी०; परित - स्था०; ब्रारमति - रो०। ४.४. गच्छते व वर्तते व वन्दते च - स्था०। ६. खेलं पिष्ट - सी०। ७. प्रपक्तिरोजे - सी०, रो०। इ. सबपेती - सी०, स्था०, रो०। १. स्था० पोरपके निर्मा १९०. गावीवज्वरूपनं - सी०, स्था०। ११. ब्रह्मायाल - स्था०, रो०

.

В. 503

R. 138

मन्तायं बोद्धब्बं, कत्तब्बं कूसलं, चरितब्बं ब्रह्मचरियं, नित्थ जातस्स ग्रमरणं' ति ।

- २. "तेन खो पन, भिक्खवे, समयेन मनस्सानं सद्विवस्ससहस्सानि ग्रायप्पमाणं ग्रहोसि, पञ्चवस्ससतिका कुमारिका ग्रलंपतेय्या श्रहोसि । तेन खो पन, भिनखवे, समयेन मनस्सानं ' छळेव' ग्राबाधा ग्रहेसं – सीतं. 5 उण्हं, जिघच्छा, पिपासा, उच्चारो, पस्सावो । सो हि नाम, भिक्खवे, ग्ररको सत्था एवं दीघायकेस मनस्सेस एवं चिरद्वितिकेस एवं ग्रप्पाबाधेस सावकानं एवं धम्मं देसेस्सति - 'ग्रप्पकं. ब्राह्मण. जीवितं मनस्सानं परित्तं लहकं बहदूक्खं बहपायासं मन्तायं बोद्धब्बं, कत्तब्बं कसलं. चरितब्बं ब्रह्मचरियं, नित्थ जातस्स ग्रमरणं ति ।
- ३. "एतरहि तं, भिक्खवे, सम्मा वदमानो वदेय्य 'भ्रप्पकं जीवितं मनुस्सानं परित्तं लहुकं बहुदुक्खं बहुपायासं मन्तायं बोद्धब्बं, कत्तब्बं कुसलं, चरितब्बं ब्रह्मचरियं, नित्थ जातस्स ग्रमरणं ति । एत-रहि. भिक्खवे. यो चिरं जीवति सो वस्ससतं ग्रप्पं वा भिय्यो । बस्ससतं खो पन. भिक्खवे, जीवन्तो तीणियेव उत्सत्तानि जीवति – उत्सतं 15 हेमन्तानं, उत्सतं गिम्हानं, उत्सतं वस्सानं । तीणि खो पन, भिवखवे. उतसतानि जीवन्तो द्वादसयेव माससतानि जीवति - चत्तारि मास-सतानि हेमन्तानं. चत्तारि माससतानि गिम्हानं, चत्तारि माससतानि बस्सानं । दादस खो पन. भिक्खवे. माससतानि जीवन्तो चतवीसतियेव ग्रद्धमाससतानि जीवति - ग्रद्धमासतानि हेमन्तानं, ग्रद्धमाससतानि 20 गिम्हानं, ग्रद्धमाससतानि वस्सानं । चत्रवीसति खो पन, भिवखवे. ग्रद्धमाससतानि जीवन्तो छत्तिसंयेव रत्तिसहस्सानि जीवति -द्वादस रत्ति-सहस्सानि हेमन्तानं, द्वादस रत्तिसहस्सानि गिम्हानं, द्वादस रत्तिसहस्सानि वस्सानं । छत्तिसं खो पन, भिक्खवे, रत्तिसहस्सानि जीवन्तो हेसत्तियेव भत्तसहस्सानि भञ्जति – चतुवीसति भत्तसहस्सानि हेमन्तानं. चतवीसति 25 भत्तसहस्सानि गिम्हानं, चतुवीसति भत्तसहस्सानि वस्सानं सद्धि मात-थञ्जाय सद्धि भत्तन्तरायेन ।
- ४. "तत्रिमे भत्तन्तराया कपिमिद्धो" पि भत्तं न भुञ्जति, दुक्खितो पि भत्तं न भुञ्जति, ब्याधितो पि भत्तं न भञ्जति, उपोसिथिको

R 139

10

१. मनुस्सा - सी० । २. छलेव - सी०, स्या० । ३ चतुवीसीत येव - सी०, स्या०, रो॰ । ४. भद्रमाससतानि - स्या ० । ५. द्वेसत्ततिञ्जेव - सी॰, स्या॰, रो॰ । ६. भत्तन्त-राय - सी॰ । ७. कृपितो - सी०, स्था०. रो० ।

पि भत्तं न भुञ्जित, अलाभकेन पि भत्तं न भुञ्जित । इति स्तो, भिभ्छवे, सया वस्ससतायुक्तस्त मनुस्सस्त आयु पि सङ्खातो, आयुप्पमाणं पि सङ्खातं, उत् पि सङ्खाता, संवच्छरा पि सङ्खाता, मासा पि सङ्खाता, अद्भासा पि सङ्खाता, रित पि सङ्खाता, दिवा पि सङ्खाता, भत्ता पि क्ष्याता, भत्ता पि क्ष्याता, भत्ता पि क्ष्याता, भत्ता पि क्ष्याता, भत्ता पि सङ्खाता, भत्ता पि स्वाचना करणीयं सावकानं हितीसा अनुक्रम्भवानं एतानि सुञ्जागारानि । झायथ, भिभ्क्षवे, मा पमादत्यः, मा पच्छा विष्यिदसिरिनो अङ्गवत्यः । अयं वो अन्वाकं अनसासनी'' ति ।

महावग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

R. 140 10 हिरीसुरियं उपमा, धम्मञ्जू पारिछत्तकः । सक्कच्चं भावना अग्नि, सनेत्तप्ररकेन वार्ति ।।

-- - ∘---=. विनयवग्गो

१. पठमविनयघरसुत्तं

१. "सत्तर्हि, भिक्खने, बम्मेहि समल्रागतो भिक्खु विनयधरो होति । कतमेहि सत्तर्हि ? ग्रापित जानाति, ग्रनापित जानाति, लहुकं आपीत्त जानाति, गरुकं ग्रापित जानाति, सीलवा होति पातिमोक्खग्रापित जानाति, गरुकं ग्रापित जानाति, सीलवा होति पातिमोक्खग्रापित वित्तर्वाति वित्तर्वात्रियसम्पन्नो ग्रणुमत्तेषु वञ्जेसु मयदस्सावी
समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु, जतुलं झानानं ग्रामिचेतिसिकानं दिटुधम्ममुखविहारानं निकामलाभी होति ग्रकिच्छलाभी श्रक्तिसत्ताभी,
ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतीविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिद्देव धम्मे सयं
ग्रमिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । इमेहि खो, भिक्खवे,
सत्तिह धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु विनयधरो होती" ति ।

१ दुवियो – सी०, स्या०। २. हिरिखुरियं नावरं – सी०, स्या०, रो०। १–१. सक्कल्य मावनं – सी०, स्या०; सक्कला मावनं – रो०। ४–४. छुनेत-सरकेन ते स्वा ति – सी०; खुनेत-सरकेनानृतासनी ति – स्वा०। ४. ष्रनुमरोषु – सी०, रो०।

२. बुतियविनयधरसुत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवे, धम्मेहि समप्रागतो भिक्खु विनयधरो होति । कतमेहि सत्तिह ? ब्रापींत जानाति, धनापत्ति जानाति, लहुकं अपर्पत्त जानाति, गर्ककं प्रापींत जानाति, उभयानि खो पनस्स पाति-मोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुवि-निक्छितानि सुत्तको अनुव्यन्जनसो, चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं विदुधममसुखविहारानं निकामलाभी होति अक्चिछलाभी अकसिर-लाभी, आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति विदुव धम्मे स्यं अभिज्ञा सिच्छता उपसायज्ञ विहरित । इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तिहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु विनयधरो होती" ति ।

В. 505

R. 141

३. ततियविनयधरसूत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु विनयघरो 10 होति । कतमेहि सत्तिह ? ग्रापींत जानाति, ग्रनापींत जानाति, लहुकं ग्रापींत जानाति, गरुकं ग्रापींत जानाति, विनये खो पन ठितो होति ग्रसंहीरो, ज्तुनं शानानं ग्राभिचेतिसकानं विट्ठघम्मसुखविहारानं निकाम-लाभी होति प्रकिच्छलाभी ग्रकेतिस्ताभी, ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतो-विमुत्ति पञ्जाविमुत्तिं विट्ठवे धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उप-15 सम्पञ्ज विहरति । दमेहि खो, भिक्खवे, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख विनयघरो होती" ति ।

४. चतुत्थविनयधरसुत्तं

१. "सत्तिह, भिक्खवें, घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु विनयघरो होति । कतमेहि सत्तिह ? ध्रापत्ति जानाति, ध्रनापत्ति जानाति, लहुकं ध्रापत्ति जानाति, गरुकं ध्रापत्ति जानाति, प्रतेकविहितं पुळ्वेनिवासं 20 अनुस्सर्रात, सेव्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ...पे ०... इति साकारं सउद्देशं ध्रनेकविहितं पुळ्वेनिवासं अनुस्सर्रात, दिळ्वेन चक्खुना विसुद्धेन ध्रतिककत्त्मानुसकेन यथाकम्मूप्यं सत्ते पजाति, ध्रासवानं स्वा ध्रना-सवं चेतोविमृत्ति पञ्चाविमृत्ति विट्टेव धम्मे सयं ग्रमिञ्जा सिण्ळ्विकत्वा उपसम्पञ्ज विहरीत । इमेहि छो, भिक्खवें, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो 23 भिक्खवें विनयघरो होती" ति ।

B. 506

४. पठमविनयधरसोभनसूत्तं

R. 142

१. "सत्तृहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो' विनयघरो सोभित । कतमेहि सत्तिह ? ग्रापत्ति जानाति, ग्रनापत्ति जानाति, लहकं ग्रापत्ति जानाति. गरुकं ग्रापत्ति जानाति, सीलवा होति ...पे समादाय सिक्खति सिक्खापदेस, चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं निकामलाभी s होति ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, ग्रासवानं खया ... पेo... सच्छिकत्वा -जपसम्पन्न विहरति । इमेहि खो. भिक्खवे. सत्तहि धम्मेहि समन्नागतो विनग्रधरो सोधनी" नि ।

६. दतियविनयधरसोभनसत्तं

१. "सत्तृहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो विनयघरो सोभित ! कतमेहि सत्ति ? ग्रापति जानाति, ग्रनापति जानाति, लहकं ग्रापति 10 जानाति, गरुकं ग्रापत्ति जानाति, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सूविभत्तानि सूप्पवत्तीनि सूविनिच्छितानि स्त्तसो ग्रनुब्यञ्जनसो, चतुन्नं झानानं ... पे०... प्रकसिरलाभी, ग्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इमेहि खो, भिक्खवे. सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो विनयधरो सोभती" ति ।

७. ततियविनयधरसोभनसत्तं

१. "सत्तृहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्ना तो विनयधरो सोभृति । कतमेहि सत्ति ? ग्रापत्ति जानाति, ग्रनापत्ति जानाति, लहकं ग्रापत्ति जानाति, गरुकं स्नापत्ति जानाति, विनये खो पन ठितो होति स्रसंहीरो. चतुत्रं झानानं .. पे०... प्रकसिरलाभी, ग्रासवानं खया ... पे०... सच्छि-कत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इमेहि खो, भिक्खवे, सत्ति धम्मेहि 20 समन्नागतो विनयधरो सोभती" ति ।

चतुत्यविनयधरसोभनस्तं

B. 507

R. 143

15

१. "सत्तिः, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो विनयधरो सोभति । कतमेहि सत्ति ? ग्रापत्ति जानाति, ग्रनापत्ति जानाति, लहकं ग्रापत्ति जानाति, गरुकं ग्रापत्ति जानाति, ग्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं ग्रनुस्सरित,

१. समन्नागतो भिक्ख् - सी०, स्था०, रो० ।

सेय्यथीदं - एकं पि जाति है पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, दिब्बेन चक्कुना विमुद्धेन प्रति-कुन्तमानुसकेन ... पे०... श्रासवानं खया ... पे०... सिच्छिकत्वा उप-सम्पज्ज विहरित । इमेहि खो, भिक्खवे, सत्तिह धम्मेहि समन्नागतो विनयधरो सोभती" ति ।

६. सत्युसासनसूत्तं

 श्रथ खो श्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्क मित्वा भगवन्तं श्रभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच –

२. "साधु मे, भन्ते, भगवा सिङ्कत्तेन घम्मं देसेतु, यमहं भगवतो धम्मं सुत्वा एको वूपकट्टो ग्रप्यमत्तो ग्रातापी पहितत्तो विहरेय्यं" ति ।

"ये खो त्वं, उपालि, क्षम्मे जानेय्यासि — 'इमे घम्मा न एकृत्त-निब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय श्रीकञ्जाय सम्बोधाय निब्बा-नाय संवत्तन्ती' ति; एकसेन, उपालि, धारेय्यासि — 'नेसो घम्मो नेसो विनयो नेतं सत्युसासनं' ति । ये च खो त्वं, उपालि, धम्मे जानेय्यासि — 'इमे घम्मा एकृत्तिनिब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय श्रीकञ्जाय ।ऽ पुसम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ती' ति, एक्सेन, उपालि, धारेय्यासि — 'एसो घम्मो एसो विनयो एतं सत्युसासनं'' ति ।

१०. अधिकरणसमयसुत्तं

१. "सत्तिमे, भिक्खते, प्रधिकरणसमथा धम्मा उप्पत्नुप्पन्नानं प्रधिकरणानं समथाय वूपसमाय । कतमे सत्त ? सम्मुखाविनयो दातब्बो, सितिवनयो दातब्बो, सितिवनयो दातब्बो, सितिवनयो दातब्बो, सित्विनयो दातब्बो, पटिञ्ञात-् 20 करणं दातब्बं, येमुय्यसिका दातब्बा, तत्म-वत्थारको दातब्बों। इमे खो, भिक्खते, सत्त प्रधिकरणसमथा धम्मा उप्पत्नुप्पन्नानं प्रधिकरणानं समथाय वूपसमाया" ति ।

विनयबमारे भद्रमो ।

R. 144

१–१ पतिञ्ञातकरणं येमुय्यसिका तस्स पापियसिका तिणवत्वारको – स्या० । २. ततियो – स्या० ।

तस्सुद्दानं

चतुरो विनयधरा, चतुरो चेव सोभना । सासनं ग्रधिकरण - समधेनटुमे दसा ति ।।

६. समणवग्गो

१. भिक्लसत्तं

"सत्तन्नं, भिक्खवे, धम्मानं भिन्नत्ता भिक्खु होति । कतमेसं सत्तन्नं ? सक्कायदिट्ठि भिन्ना होति, विचिकिच्छा भिन्ना होति, सील-उ व्यतपरामासो भिन्नो होति, रागो भिन्नो होति, दोसो भिन्नो होति, मोहो भिन्नो होति, मानो भिन्नो होति । इमेसं खो, भिक्खवे, सत्तन्नं धम्मानं भिन्नता भिक्खु होती" ति ।

२. समणसुत्तं

१. सत्तन्नं, भिक्खवे, धम्मानं समितत्ता समणो होति . . पे ० ... ।

३. ब्राह्मणसूत्तं

१. बाहितत्ता ब्राह्मणो होति ... पे०... ।

४. सोत्तियसूत्तं

१ निस्सुतत्ता' सोत्तियो होति ... पे०... ।

४. न्हातकसुत्तं

१. न्हातत्ता "न्हातको" होति ... पे० . ।

B 509

10

 $[\]ell$ —१. बतुरो विनयवरसोमना होति — सी०, रो० । २—२. सासन ब्रद्धमवमे दस पाति प्रविकरपदमयेना ति — सी०, सासन प्रदुष्तमे दस पाळि अधिकरणसमयेना ति — रो० । ३ तिम्मुताना — स्था०, रो० । ४. सोविको — स्या०, सोविको — रो० । ४—४. नहातता नहातको — सी०, स्था०; निनहातता नहातको — रो० ।

६. बेदगुसुसं

१. विदितत्ता वेदगू होति ...पे०...।

12. 145

७. अरियसुत्तं

१. भ्रारकत्ता भ्रिति स्रोति ... पे०... ।

८. अरहासूत्तं

१. "श्रारकत्ता अरहा होति । कतमेसं सत्तन्नं? सक्काय-दिट्ठि आरका होति, विचिकिच्छा आरका होति, सीलब्बतपरामासो आरको होति, रागो आरको होति, दोसो आरको होति, मोहो आरको ऽ होति, मानो आरको होति । इमेसं खो, भिक्खवे, सत्तन्नं घम्मानं आरकत्ता अरहा होती" ति ।

६. असद्धम्मसुत्तं

१. "सत्तिमे, भिक्खवे, असद्धम्मा । कतमे सत्त ? अस्सद्धो होति, आहिरिको होति, अनोत्तप्पी होति, अप्यस्सुतो होति, कुसीतो होति, मुट्टस्सति होति, दुप्पञ्जो होति । इमे खो, भिक्खवे, सत्त 10 असद्धम्मा" ति ।

१०. सद्धम्मसुत्तं

१. "सत्तिमे, भिवखवे, सद्धम्मा । कतमे सत्त ? सद्धो होति, हिरीमा होति, श्रोत्तप्पी होति, बहुस्सुतो होति, श्रारद्धविरियो होति, सतिमा होति, पञ्जवा होति । इमे खो, भिक्खवे, सत्त सद्धम्मा" ति । समणवणो नवमो ।

तस्सुद्दानं

भिक्खुं समणो ब्राह्मणो, सोत्तियो चेव न्हातको । वेदगू ब्रिस्यो अरहा, असद्धम्मा च सद्धम्मा ति ॥

15 B. 510

१. स्वा॰ पोत्वके इदं सुत्तं न विस्सति । २. धरहत्ता – सी॰; धरीहतत्ता – री॰ । ३. धनोत्तापी – सी॰ ।

B. 511

१०, ब्राहुनेय्यवग्गो

१. "सत्तिमे, भिक्खने, पुग्गला ब्राहुनेय्या ... पे०... दिक्खणेय्या अञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतं लोकस्स । कतमे सत्त ? इष, भिक्खने, एकच्चो पुग्गलो चक्खुरिंस अिनच्चानुपस्सी बिहरित अिनच्य-सञ्जी अिनच्यप्टिसंबेदी सततं सिमतं अब्बोकिष्णं चेत्ता अिष्मुच्च-अगा परियोगाहमानो । सो आसवानं खया अनासव चेत्र अगाने पञ्जाविमृत्ति विद्वेत धम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छक्तं उप-सम्पञ्ज विहरित । अयं खो, भिक्खने, पठमो पुग्गलो आहुनेय्यो पाहुनेय्यो ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जाक्खेतं लोकस्स ।

"पुन च परं, भिक्खने, इभेकच्चो पुग्गलो चक्खुरिंस ग्रनिच्चा10 नुपस्सी बिहरति ग्रनिच्चसञ्जी ग्रनिच्चपटिसंवेदी सततं समितं ग्रब्बोकिण्णं चेतसा ग्रधिमुच्चमानो पञ्जाय परियोगाहमानो । तस्स ग्रपुब्बं
ग्रचरिमं ग्रासवपरियादानं च होति जीवितपरियादानं च । ग्रयं, भिक्खने,
दुतियो पुग्गलो ग्राहुनेय्यो ... पे०... ग्रनुत्तरं पुञ्जनक्क्षेतं लोकस्स ।

"पुन च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो पुगालो चक्खुस्मि ग्रनिच्चा
गुपस्सी विहरति ग्रनिच्चसञ्जी ग्रनिच्चपटिसंबंदी सततं समितं ग्रब्बोकिण्णं चेतसा ग्रिविमुच्चमानो पञ्जाय परियोगाहमानो । सो पञ्चकं
ग्रोरम्भागियानं स्थोजनानं परिक्खया ग्रन्तरापरिनिव्बायी होति ...पे०...
उपहच्चपरिनिव्बायी होति ...पे०... ग्रस्क्वारपरिनिव्बायी होति ...पे०... ग्रस्क्वारपरिनिव्बायी होति ...पे०... ग्रद्धसेतो होति प्रकनिट्ट
गामी । ग्रयं, भिक्खवे, सत्तमो पुगालो ग्राहुनेय्यो ...पे०... ग्रनुनारं
पुञ्जिक्केतं लोकस्स । इसे खो, भिक्खवे, सत्त पुगाला ग्राहुनेय्या पाहुनेय्या दिक्खणेय्या ग्रञ्जिलकरणीया ग्रनुनारं पुञ्जविहेतं लोकस्सा"
ति ।

६-४=. सोतस्मि ... पे०... घानस्मि ... जिव्हाय ... कार्यस्मि ... मर्नास्म ... पे०... ।

४६–६६. रूपेसु ... पे०... सद्देसु ... गन्थेसु ... रसेसु ... फोटुब्बेसु 🐪 🗷 । ... चम्मेसु ... पे०... ।

१७--१४४. चक्खुविञ्ञाणे ... पे०... सोतविञ्ञाणे ... घान- 5 विञ्ञाणे ... जिन्हाविञ्जाणे ... कायविञ्ञाणे ... मनोविञ्जाणे ... पे०...।

१४५-६२. चक्खुसम्फरसे ... पे०... सोतसम्फरसे ... घान-सम्फरसे ... जिव्हासम्फरसे ... कायसम्फरसे ... मनोसम्फरसे ... पे०... ।

१६३-२४०. चक्खुसम्फरसजाय वेदनाय ... पे०... सोत-सम्फरसजाय वेदनाय... घानसम्फरसजाय वेदनाय ... जिव्हासम्फरसजाय 10 वेदनाय ... कायसम्फरसजाय वेदनाय ... मनोसम्फरसजाय वेदनाय ... पे०... l

२४१-६६. रूपसञ्जाय ... पे०... सहसञ्जाय ... गन्ध-सञ्जाय ... रससञ्जाय ... फोटुब्बसञ्जाय ... धम्मसञ्जाय ... पे०... ।

२८६—३३६. रूपसञ्चेतनाय ... पे०... सहसञ्चेतनाय ... गन्ध- 15 सञ्चेतनाय ... रससञ्चेतनाय ... फोटुब्बसञ्चेतनाय ... धम्मसञ्चेतनाय ... पे०... ।

३३७-६४. रूपतण्हाय ... पे०... सद्दतण्हाय ... गन्धतण्हाय ... रसतण्हाय ... फोटुब्बतण्हाय ... धम्मतण्हाय ... पे०... ।

३८५-४३२. रूपवितक्के ... पे०... सद्दितक्के ... गन्धवितक्के 20 ... रसिवतक्के ... फोटुब्बवितक्के ... धम्मवितक्के ... पे०...।

४३३-६०. रूपविचारे ... पे०... सद्दविचारे ... गन्धविचारे ... रसविचारे ... फोट्रब्बविचारे ... घम्मविचारे ... पे०... ।

४८१-५२६. "पञ्चक्कान्धे ...पे०... रूपक्कान्धे ... वेदनाक्कान्धे ... सञ्ज्ञाक्कान्धे ... सङ्कारक्कान्धे ... विञ्ञाणक्कान्धे ... सिन्धानुपस्सी 25 विहरति ... पे०... दुक्कानुपस्सी विहरति ... प्रमत्तानुपस्सी विहरति ... खयानुपस्सी विहरति ... वरागानुपस्सी विहरति ... वरागानुपस्सी विहरति ... पे०... वरागानुपस्सी विहरति ... पे०... वरागानुपस्सी विहरति ... पे०... वोकस्सा

बाहुनेय्यवग्गो दसमो ।

१. सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्वकेसु नत्वि । २. सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्वकेसु नत्वि ।

B. 513

25

तस्युद्दानं

खद्वारारम्मणेस्वेत्स, विञ्ञाणेसु व फरसेसु। विद्यासु च द्वारस्स, सुता होन्ति विसुं झट्ठ।। सञ्ज्ञा सञ्चेतना तण्हा, वितक्केसु विचारे च। गोचरस्स विसुं झट्ठ, पञ्चक्खन्वे च पच्चेके।। सोळसस्वेत्स मूलेसु, ध्रनिच्चं दुक्खमनत्ता। स्त्र्या वया विरागा च, निरोधा पर्टिनिस्सग्गा।। कमां झट्टानुपस्सना, योजेत्वान विसुं विसुं। सम्पिण्डितेसु सब्बेसु, होन्ति पञ्च सतानि च। झट्टवीसित सुत्तानि, झाहुनेस्ये च विगाके।।

११. रागपेय्यालं

ह. 148 10 १. "रागस्स, भिक्खने, प्रभिञ्ञाय सत्त धम्मा भावेतब्बा । कतमे सत्त? सतिसम्बोज्झङ्गो ...पे०... उपेक्खासम्बोज्झङ्गो – रागस्स, भिक्खने, प्रभिञ्ञाय इमे सत्त धम्मा भावेतब्बा" ति ।

"रागस्स, भिक्खने, ग्रिभिञ्ञाय सत्त धम्मा भानेतन्ना।
 कतमे सत्त? ग्रिनिञ्चसञ्ञा, ग्रिनसञ्ज्ञा, ग्रसुभसञ्ज्ञा, ग्रादीनव सञ्जा, पहानसञ्जा, निरागसञ्ज्ञा, निरोधसञ्ज्ञा – रागस्स, भिक्खने,
 ग्रिभिञ्जाय इमें सत्त धम्मा भानेतन्त्रा' ति।

 "रागस्स, भिक्खने, अभिञ्ञाय सत्त घम्मा भावेतब्बा । कतमे सत्त ? असुभसञ्जा, मरणसञ्जा, ब्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके अनिभरतसञ्जा, अनिच्चसञ्जा, ब्रानच्चे दुक्खसञ्जा, 20 दुक्खे अनत्तसञ्जा – रागस्स, भिक्खने, अभिञ्जाय इमे सत्त धम्मा भावेतब्बा" ति ।

४-३०. "रागस्स, भिक्खने, परिञ्ञाय ... पे०... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोघाय ... चागाय ... पे०... पटिनिस्सगाय इमे सत्त धम्मा भावेतब्बा" ति ।

३१−५१०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उपना-हस्स ... मक्खरियस्स ... मायाय ...

१-१. इमा उद्दानगावायो सी॰, स्वा॰, रो॰ पोत्यकेसु न दिस्सन्ति । २. पटिक्कूल-सञ्ज्ञा - सी॰, स्वा॰, रो॰ । ३. पलासस्स - सी॰, स्वा॰ ।

साठेय्यस्स ... थम्भस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... प्रतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स ... प्रभिञ्ञाय ... पे०... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोषाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्याय ... पे०... इमें सत्त धम्मा भावेतब्बा" ति ।

इदमवीच भगवा। अत्तमना ते भिक्खु भगवतो भासितं अभि- 5 ह. 149 नन्दुंति।

रागपेय्यालं निट्ठितं ।

सत्तकनिपातो । निट्टितो ।

१-१. सत्तकनिपातपालि निद्विता - म०; • समत्तो - सी॰, री॰ ।

८. अट्रकनिपातो

१. मेत्तावग्गो

१. मेत्तासत्तं

B.vol.III, 1, R. 150 १. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने ग्रनाथिपिष्डकस्स म्रारामे । तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि — "भिक्खवो" ति। "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवीच —

२. "मेत्ताय, भिक्खने, चेतोविमृत्तिया स्रासंविताय माविताय बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमारद्धाय स्रद्वानिसंसा पाटिकङ्क्का । कतमे अट्ट ? सुखं सुपति, सुखं पटिबुज्झति, न पापकं सुपिनं पस्सति, मनुस्सानं पियो होति, स्रमनुस्सानं पियो होति, देवता रक्खन्ति, नास्स अग्नि वा विसं वा सत्यं वा कमति, उत्तरि अप्पटि विज्झन्तो ब्रह्मलोकूपगो होति । मेत्ताय, भिक्खने, चेतोविमृत्तिया स्रासेविताय भाविताय बहुलीकताय यानिकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमारद्धाय इमे स्रद्वानिसंसा पाटिकङ्क्का ति ।

B 2

"यो च मेत्तं भावयति, भ्रप्पमाणं पटिस्सतो'। तन् संयोजना होन्ति, पस्सतो उपधिक्खयं।।

R 151 15

"एकं पि चे पाणमदुट्टचित्तो, मेत्तायति कुसली' तेन होति। सब्बे चे पाणे मनसानुकम्पीर, पहृतमरियो पकरोति पुञ्जं॥ "ये सत्तसण्डं पर्थावे" विजेत्वार्".

²⁰ रा

राजिसयो^{*}यजमाना श्रनुपरियगा^{*} । सस्समेघं^{*} पुरिसमेघं, सम्मापासं वाजपेय्यं निरग्गळं^{**} ।।

१. पतिस्ततो - सी०। २. कृतत - स्या०। ३. व - सी०, स्या०, रो०। ४. मनसानु-कृत्रिय - स्या०, रो०। ४. पर्टार्व - सी०, स्या०, रो०। ६. विनित्ता - सी०, स्या०। ७. राजिस्त्रमें - स्या०; राजीस्त्रमें - रो०। २. अनुवारिया - स्या०; नृपरियमा - रो०। ६. सस्त्रमें - रो०। १०. निरमासं - सी०।

"मेत्तस्स वित्तस्स सुभावितस्स, कलं पि ते नानुभवन्ति सोर्क्कां । चन्दप्पमा तारगणा व सब्बे, यथा^{*}न ग्रग्बन्ति कलं पि सोर्क्कांस^{*}।। "यो न हन्ति" न घातेति, न जिनाति न जापये । मेत्तंसो^{*} सब्बभृतानं, वेरं तस्स न केनची'' ति ।।

२. पञ्जासुत्तं

१. "श्रद्विमे, भिनखने, हेत् श्रद्व पञ्चया श्रादिब्रह्मचरियकाय पञ्जाय श्रप्पटिलद्धाय पटिलाभाय, पटिलद्धाय भिय्योभावाय वेपुत्लाय भावनाय पारिपूरिया संवत्तन्ति । कतमे श्रद्व? इश्व, भिनखने, भिनख सत्यारं उपनिस्साय विहरति श्रञ्जातरं वा गरुद्वानियं सब्ब्रह्मचरि, 10 यत्थस्स तिब्बं हिरोत्तप्पं पञ्चपद्वितं होति पेमं च गारवो च । अयं, भिनखने, पठमो हेतु पठमो पञ्चयो आदिब्रह्मचरियिकाय पञ्जाय श्रप्पटिलद्धाय पटिलाभाय, पटिलद्धाय भिय्योभावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया संवत्ति ।

२. "सो तं सत्थारं उपनिस्साय विहरन्तों अञ्जातरं वा 15 स 152 गरुद्वानियं सब्रह्मचारि, यत्थस्स तिब्बं हिरोत्ताप्पं पच्चुपद्वितं होति पेमं च गारवो च, ते कालेन कालं उपसङ्कमित्वा परिपुच्छति परि- पञ्चित – 'इदं, भन्ते, कथं; इमस्स को अत्थों' ति ? तस्स ते आयस्मन्तो अविवटं चेव विवरन्ति, अनुतानीकतं च उत्तानीकरोन्ति, अनेकिविहितेसु च कङ्क्षाठानियेसु धम्मेसु कङ्क्षं पटिचिनोदेन्ति । अयं, भिवस्बवे, दुतियो 20 हेतु दुतियो पच्चयो आदिब्रह्मचरियिकाय पञ्चाय अप्पटिलद्धाय पटि- लाभाय, पटिलद्धाय भिय्योभावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया संवत्ति ।

३. "सो तं घम्मं सुत्वा द्वयेन वूपकासेन सम्पादेति – कायवूप-कासेन च चित्तवूपकासेन च । धयं, भिक्खवें, ततियो हेतु ततियो पञ्चयो 25 ग्रादिब्रह्मचरियिकाय पञ्जाय भ्रप्पटिलद्वाय पटिलाभाय, पटिलद्वाय भ्रिय्योभावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया संवत्तति ।

१. सोसॉस – सी० । २-२. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नरिय । ३. हनति – सी०, स्या० । ४. नेत्तसी – स्या० । १. गस्टुनिकं – सी० । ६. विहरति – सी०, स्वा० । ७. विवटन्ति – स्या०।

४. "सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरति म्राचार-गोचरसम्पन्नो म्रणुमलेषु वज्जेषु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खा-पदेसु । ग्रयं, भिक्खवे, चतुत्वो हेतु चतुत्वो पञ्चयो म्रादिब्रह्मचरियिकाय पञ्जाय म्रप्यटिलद्धाय पटिलाभाय, पटिलद्धाय भिय्योभावाय वेपुल्लाय ५ भावनाय पारिपरिया संवत्तति ।

 ५. "बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसिन्नचयो । ये ते घम्मा म्रादि-कत्याणा मञ्ज्ञेकत्याणा परियोसानकत्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवल-परिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेन्छिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा ।
 मयं, भिक्खवे, पञ्चमो हेतु पञ्चमो पच्चयो म्रादिब्रह्मचरियिकाय पञ्जाय म्रप्पटिलद्धाय पटिलाभाय, पटिलद्धाय भिय्योभावाय वेपुत्लाय भावनाय पारिपुरिया संवत्तति ।

R. 153

६. "भ्रारद्धविरियो विहरित म्रकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दव्हपरक्कमो ग्रनिक्खित्तधुरो 15 कुसलेसु धम्मेसु । ग्रयं, भिक्खवे, छट्टो हेतु छट्टो पच्चयो ग्रादिबह्य-बरियिकाय पञ्जाय ग्रप्यटिलद्धाय पटिलाभाय, पटिलद्धाय भिय्यो-भावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया संवत्तति ।

B. 4

७. "सङ्घगतो खो पन ग्रनानाकथिको होति ग्रतिरच्छान-कथिको। सामं वा धम्मं भासति परं वा अज्येसित ग्ररियं वा तुण्हीभावं वित्तमञ्जति। अयं, भिनखवे, सत्तमो हेतु सत्तमो पच्चयो ग्रादिबह्य-वरिथिकाय पञ्जाय ग्रप्यटिलद्धाय पिटलामाय, पिटलद्धाय भिय्यो-भावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया संवत्तति।

म. "पञ्चसु लो पन उपादानक्लच्चेसु उदयब्बयानुपस्सी विहर्रति – 'इति रूपं, इति रूपस्स समुदयो, इति रूपस्स अत्यङ्गमो; इति वेदना, इति वेदनाय समुदयो, इति वेदनाय अत्यङ्गमो; इति सञ्जा ... पे०... इति सङ्घारा ... इति विञ्ञाणं, इति विञ्ञाणस्स समुदयो, इति विञ्ञाणस्स अत्यङ्गमो' ति । अयं, भिक्लवे, अद्वमो हेतु अद्वमो पञ्चयो आदिबहावरियिकाय पञ्जाय अपटिलद्धाय पटिलामाय, पटिलद्धाय भिय्योमावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया संवत्तति ।

१. सब्बञ्जन – सी०, रो० । २. वता – सी०, स्या०, रो० ।

- १. "तमेनं सब्रह्मचारी एवं सम्भावेत्ति" 'श्रयं' खोर श्रायस्मा सत्यारं उपनिस्साय विहरति श्रन्थतरं वा गरुट्टानियं सब्रह्मचारि, यत्यस्स तिब्बं हिरोत्तायं पञ्चपट्टितं होति पेमं च गारवो च । श्रद्धा श्रयमायस्मा जानं जानाति पस्सं पस्सती' ति ! श्रयं पि धम्मो पियत्ताय श्रवस्ताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।
- १०. "तं स्त्रो पनायमायस्मा सत्यारं उपनिस्साय विहरत्तो अञ्जतरं वा गरुट्टानियं सब्रह्मचारि, यत्यस्स तिब्बं हिरोत्तायं पञ्चपट्टितं होति पेमं च गारवो च, ते कालेन कालं उपसङ्क्ष्मित्वा परिपुच्छिति परिपञ्चिति इदं, भन्ते, कयं; इमस्स को अत्यो ति ? तस्स ते आय-स्मन्तो अविवटं चेव विवरन्ति, अनुत्तानीकतं च उत्तानीकरोन्ति, 10 अनेकविहितेसु च कङ्क्षाटानियेसु धम्मेसु कङ्क्षं पटिविनोदेन्ति । अद्धा अयमायस्मा जानं जानाति पस्सं पस्सती' ति ! अयं पि धम्मो पियत्ताय गरुत्ताय भावनाय सामञ्ञाय एकीभावाय संवत्तति ।
- ११. "तं खो पनायमायस्मा धम्मं सुत्वा द्वयेन" वूपकासेन सम्पादेति – कायवूपकासेन च चित्तवूपकासेन च । श्रद्धा श्रयमायस्मा 15 जानं जानाति पस्सं पस्सती' ति ! श्रयं पि धम्मो पियत्ताय गरुत्ताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।
- १२. "सीलवा खो पनायमायस्मा पातिमोक्खसंवरसंबुतो बिहरति ग्राचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । श्रद्धा श्रयमायस्मा जानं जानाति पस्सं पस्सती' ति ! 20 ग्रयं पि धम्मो पियत्ताय गरुत्ताय भावनाय सामञ्ञाय एकीभावाय संबन्ति ।
- १३. "बहुस्सुतो खो पनायमायस्मा सुतधरो सुतसन्निचयो। ये ते धम्मा आदिकल्याणा मञ्ज्ञेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्माचरियं अभिवदन्ति, तथारूपास्स 25 धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा। श्रद्धा श्रयमायस्मा जानं जानाति पस्सं पस्सती' ति ! अर्थ पि धम्मो पियत्ताय गरुत्ताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्ति।

१. सम्भावयन्ति – सी०। २-२. स्या० पोल्यके नत्थि। ३-३. पियताय गस्ताय – स्या०। ४. तो – सी०. स्या०। ४. येन – सी०।

20

१४. "आरद्धविरियो खो पनायमायस्मा विहरति अकुसलानं धम्मानं पहानाय, कसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, धामवा दन्हपरक्कमो अनिक्लित्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु। अद्धा अयमायस्मा जानं जानाति पत्मं पत्मती' ति ! ग्रयं पि धम्मो पियत्ताय गुरुताय भावनाय साम-5 ञ्ञाय एकीभावाय संवत्तति ।

१४. "'सङ्घगतो खो पनायमायस्मा अनानाकथिको होति ग्रतिरच्छानकथिको । सामं वा धम्मं भासति परं वा ग्रज्झेसति ग्ररियं वा तण्हीभावं नातिमञ्जाति । ग्रद्धा ग्रयमायस्मा जानं जानाति परसं पस्मती' ति ! ग्रयं पि धम्मो पियत्ताय गहताय भावताय सामञ्जाय 10 एकीभावाय संवत्तति ।

१६. "पञ्चस स्रो पनायमायस्मा उपादानक्खन्धेसू उदयब्ब-यानपस्सी विहरति – इति रूपं, इति रूपस्स समदयो, इति रूपस्स ग्रत्यञ्जमो; इति वेदना ... पे०... इति सञ्जा ... इति सङ्खारा ... इति विञ्जाणं, इति विञ्जाणस्स समदयो, इति विञ्जाणस्स ग्रत्थङ्गमो 15 ति । ग्रद्धा ग्रयमायस्मा जानं जानाति पस्सं पस्सती' ति ! ग्रयं पि धम्मो पियत्ताय गरुताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

१७. "इमे खो, भिक्लवे, ब्रद्र हेत् ब्रद्र पच्चया ब्रादिब्रह्मचरिय-काय पञ्जाय ग्रप्पटिलढाय पटिलाभाय, पटिलढाय भिय्योभावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपुरिया संवत्तन्ती'' ति ।

३. पठमअप्पियसत्तं

- १. "ग्रदृहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सन्नह्म-चारीन अप्पियो च होति अमनापो च अगरु च अभावनीयो च । कतमेहि ब्रद्रहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अप्पियपसंसी च होति, पियगरही च. लाभकामो च, सक्कारकामो च, ग्रहिरिको च, ग्रनोत्तप्पी च, पापिच्छो च, मिच्छादिट्टि च । इमेहि खो, भिक्खवे, अट्रहि धम्मेहि समन्नागतो 25 भिक्ख सब्रह्मचारीनं ग्रप्पियो च होति ग्रमनापो च ग्रगरु च ग्रभावनीयो च ।
 - २. "ब्रद्रहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च। कतमेहि अद्रहि ?

१. महिरियो - स्या० ।

इध, भिक्खने, भिक्खुं न अप्पियपसंसी च होति, न पियगरही च, न लाभकामो च, न सक्कारकामो च, हिरीमा च होति, श्रोत्तप्पी च, अप्पि-च्छो च, सम्मादिट्टि च। इमेहि खो, भिक्खने, अट्टिहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सबह्यचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो चा" ति।

४. दुतियअप्पियसुत्तं

- १. "अट्ठहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सब्रह्मचारीनं ऽ अप्पियो च होति अमनापो च अगरु च अमाविनयो च । कतमेहि अट्ठिहि ? इप, भिक्खने, भिक्खु लाभकामो च होति, सक्कारकामो च, अनवञ्ञ्ञतिकामो च, अकालञ्जू च, अमत्तञ्जू च, अमुचि च, बहु-भाणी च, अक्कोसकपरिभासको च सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, भिक्खने, अट्ठिहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु सब्रह्मचारीनं अप्पियो च होति अमनापो 10 च अगरु च अभावनीयो च ।
- २. "श्रद्वहि, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्सु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनीयो च । कतमेहि श्रद्वहि ? इष, भिक्सवे, भिक्सु न लाभकामो च होति, न सक्कारकामो च, न ग्रन-वञ्जातिकामो च, कालञ्जू च, मतञ्जू च, सुंचि च, न बहुभाणो च, 15 अनक्कोसकपरिभासको च सब्रह्मचारीनं । इमेहि सो, भिक्सवे, श्रद्वहिं धम्मेहि समन्नागतो भिक्स्सु सब्रह्मचारीनं पियो च होति मनापो च गरु च भावनियो चा" ति ।

५. पठमलोकधम्मसूत्तं

१. "अट्टिमे, भिक्खने, लोकघम्मा लोकं अनुपरिवक्तन्ति, लोको B.7 च अट्ट लोकघम्मे अनुपरिवक्ति । कतमे अट्ट ? लाभो च, अलाभो 20 R.157 च, यसो च, अयसो च, निन्दा च, पसंसा च, सुखं च, दुक्खं च — इमे खो, भिक्खने, अट्ट लोकघम्मा लोकं अनुपरिवक्तन्ति, लोको च इमे अट्ट लोकघम्मे अनुपरिवक्तती ति ।

> "लाभो अलाभो च यसायसो च , निन्दा पसंसा च सुखं दुखं च । एते अनिच्चा मनुजेसु घम्मा , असस्सता विपरिणामधम्मा ।।

5

R 158

B. 8

"एते च ञात्वा सितमा सुमेघो , प्रवेक्खित विपरिणामधम्मे । इट्टस्स धम्मा न मथेन्ति चित्तं , प्रतिट्ठतो नो पटिषातमेति ।। "तस्सानुरोधा अथवा विरोधा , विष्पृपिता अत्यङ्गता न सन्ति । पदं च ञात्वा विराजं असोकं , सम्मणजानाति भवस्स पारगू"ति ।।

६. दुतियलोकधम्मसुत्तं

- १. "ग्रद्विमे, भिक्खवे, लोकघम्मा लोकं अनुपरिवत्तन्ति, लोको । च ग्रद्व लोकघम्मे अनुपरिवत्ति । कतमे ग्रद्व ? लामो च, ग्रलामो च, यसो च, ग्रयसो च, निन्दा च, पसंसा च, सुखं च, दुक्खं च – इमे खो, भिक्खवे, ग्रद्व लोकघम्मा लोकं अनुपरिवत्तन्ति, लोको च इमे ग्रद्व लोक-घम्मे अनुपरिवत्ति ।
- २. "अस्सुतवतो, भिक्खवे, पुशुज्जनस्स उप्पज्जित लाभो पि अलाभो पि यसो पि अयसो पि निन्दा पि पसंसा पि सुखं पि दुक्खं पि; सुतवतो पि, भिक्खवे, अग्यिसावकस्स उप्पज्जित लाभो पि अलाभो पि यसो पि अयसो पि निन्दा पि पसंसा पि सुखं पि दुक्खं पि। तत्र, भिक्खवे, को विसंसो को अधिप्यसारो कि नानाकरणं सुतवतो अरियसावकस्स अस्सुतवता पुशुज्जनेना" ति?
- 20 ''भगवस्मूलका नो, भन्ते, धस्मा भगवन्नित्तका भगवस्पिट-सरणा । साधु वत, भन्ते, भगवन्तंयेव पटिभातु एतस्स भासितस्स प्रत्यो । भगवतो सुत्वा भिक्खु धारेस्सन्ती'' ति ।
- ३. "तेन हि, भिक्खवे, सुणाय, सायुकं मनसि करोय; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसुं । 25 भगवा एतदवोच – "श्रस्पुतवतो, भिक्खवे, पुयुज्जनस्स उप्पज्जति लाभो । सो न इति पटिसञ्चिक्बलति – 'उप्पन्नो खो मे ग्रयं लाभो; सो च खो ग्रनिच्चो दुक्खो निपरिणामधम्मो' ति यथाभूतं नप्पजानाति ।

१. ब्रह्मगता – सी०; ब्रह्मयता – स्या०, रो०। २. ब्रब्मप्यायो – सी०; ब्रविष्पायसो. – स्या०; ब्रविष्पायोसो – रो०। ३. नानाकारणं – सी०।

B. 9

उप्पज्जित अलाभो ... पे०... उप्पज्जित यसो ... उप्पज्जित अयसो ... उप्पज्जित निन्दा ... उप्पज्जित पसंसा ... उप्पज्जित सुखं ... उप्पज्जित दुक्खं । सो न इति पटिसञ्चिक्खित – 'उप्पन्नं खो में इदं दुक्खं; तं च स्रो ग्रनिज्जं दुक्खं विपरिणामधम्मं' ति यथाभूतं नप्पजानाति ।

४. "तस्स लाभो पि चित्तं परियादाय तिट्टति, अलाभो पि उ चित्तं परियादाय तिट्टति, यसा पि चित्तं परियादाय तिट्टति, अयसो पि चित्तं परियादाय तिट्टति, निन्दा पि चित्तं परियादाय तिट्टति, प्रसंसा पि चित्तं परियादाय तिट्टति, मुखं पि चित्तं परियादाय तिट्टति, दुनखं पि चित्तं परियादाय तिट्टति । सो उप्पन्नं लाभं अनुरुज्झति, अलाभे पटि-विरुज्झति; उप्पन्नं यसं अनुरुज्झति, अयसे पटिविरुज्झति; उप्पन्नं 10 पसंसं अनुरुज्झति, निन्दाय पटिविरुज्झति; उप्पन्नं सुखं अनुरुज्झति, दुनुष्के पटिविरुज्झति । सो एवं अनुरोधिवरोधसमापन्नो न परिमुच्चति जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुन्खेहि दोमनस्सेहि उपाया-सेहि । 'न परिमुच्चति दुन्खस्मा' ति वदामि ।

५. "सुतवतो च खो, भिक्खवे, अरियसावकस्स उप्पज्जित 15 लामो । सो इति पटिसञ्चिक्खति — 'उप्पन्नो खो मे अयं लामो; सो च खो अनिच्चो दुक्खो विपरिणामधम्मो' ति यथाभूतं पजानाति । उप्पज्जित अलामो ... पे०... उप्पज्जित यसो ... उप्पज्जित अयसो ... उपप्जित तिन्दा ... उप्पज्जित पसंसा ... उप्पज्जित सुखं ... उप्पज्जित दुक्खं । सो इति पटिसञ्चिक्खति — 'उप्पन्नं खो मे इदं दुक्खं; तं च खो 20 अनिच्चं दुक्खं विपरिणामधम्म' ति यथाभृतं पजानाति ।

६. "तस्स लाभो पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, अलाभो पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, अयसो पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, अयसो पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, अयसो पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, निन्दा पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, पसंसा पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, सुकं पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, सुकं पि चित्तं न परियादाय तिट्ठति, सो उप्पन्नं लाभं नामुरुक्त्रति, अलाभे नप्पटिविरुक्त्रति; उप्पन्नं यसं नानुरुक्त्रति, अयसे नप्पटि-वरुक्त्रति; उप्पन्नं पसंसं नानुरुक्त्रति, निन्दाय नप्पटिविरुक्त्रति; उप्पन्नं पसंसं नानुरुक्त्रति, निन्दाय नप्पटिविरुक्त्रति; उप्पन्नं पसंसं नानुरुक्त्रति, । सो एवं अनुरोध-विरुक्त्रति । सो एवं अनुरोध-विरोधविष्यहीनो परिसुक्चित्तं जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिवेविह अदुक्त्रवेहि इीमनस्सेहि उपायासेहि। 'परिसुक्चित दुक्त्वस्मा' ति वदामि।

ग्रयं स्त्रो, भिक्खवे, विसेसो ग्रयं ग्रधिप्पयासो इदं नानाकरणं स्तवतो अरियसावकस्स अस्सुतवता पुयुज्जनेना ति ।

> "लाभो ग्रलाभो च यसायसो च, निन्दा पसंसा च सूखं दुखं च। एते अनिच्चा मन्जेसु धम्मा, विपरिणामधम्मा ।। ग्रसस्सता "एते च ञात्वा सतिमा सुमेधो, विपरिणामधम्मे । ग्रवेक्खति इदस्स धम्मा न मथेन्ति चित्तं, पटिघातमेति ।। ग्रनिदतो नो "तस्सानरोधा ग्रथ वा विरोधा, विधिपता अत्यञ्जता न सन्ति। ' पदंच ञात्वा विरज ग्रसोकं. सम्मप्पजानाति भवस्स पारग् "ति ।।

७. देवदत्तविपत्तिसूत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरति गिज्झक्टे पब्बते ग्रचिर-पक्कन्ते देवदत्ते । तत्र भगवा देवदत्तं ग्रारव्भ भिक्खु ग्रामन्तेसि -"साध, भिक्खवे, भिक्ख कालेन कालं ग्रत्तविपत्ति पच्चवेक्खिता होति । साध, भिक्खवे, भिक्ख कालेन कालं परविपत्ति पच्चवेक्खिता होति । साधु, भिक्खवे, भिक्खुं कालेन कालं ग्रत्तसम्पत्ति पच्चवेक्खिता होति । 20 साधु, भिनखबे, भिनखु कालेन कालं परसम्पत्ति पच्चवेक्खिता होति । ब्रद्वहि, भिक्खवे, ब्रसद्धम्मेहि श्रभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो ब्रापा-यिको नेरियको कप्पट्टो अतेकिच्छो।

२. "कतमेहि अट्टहि? लाभेन हि, भिक्खवे, अभिभतो परिया-दिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरियको कप्पट्टो अतेकिच्छो । अला-25 भेन, भिक्खवे ... पेo... यसेन ... श्रयसेन ... सक्कारेन ... श्रसक्कारेन ... पापिच्छताय ... पापिमत्तताय भिक्खवे, ग्रिभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरियको कप्पट्टो अतेकिच्छो । इमेहि खो,

R. 160

10

15

१. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्यि ।

B. 11

R. 162

भिक्खवे, ब्रद्गहि असद्धमेहि अभिभूतो परियादिक्रक्तिो देवदत्तो ब्रापायिको नेरयिको कप्पट्ठो ब्रतेकिच्छो ।

- ३. "सासु, भिक्खवें, भिक्खु उप्पन्नं लामं ग्रभिभुय्य ग्रभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं ग्रलामं ... पे०... उप्पन्नं यसं ... उप्पन्नं ग्रयसं ... उप्पन्नं सक्कारं ... उप्पन्नं ग्रसक्कारं ... उप्पन्नं पापिच्छतं ... उप्पन्नं अ पापिमत्ततं ग्रभिभुय्य ग्रभिभुय्य विहरेय्य ।
- ४. "किञ्च', भिक्खवे, भिक्खु अत्यवसं पटिच्च उप्पन्नं लामं स्रभिभुय्य स्रभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं स्रलामं ... पे०... उप्पन्नं यसं. ... उप्पन्नं स्रयसं ... उप्पन्नं सक्कारं ... उप्पन्नं स्रसक्कारं ... उप्पन्नं पापिच्छतं ... उप्पन्नं पापमित्ततं स्रभिभुय्य स्रभिभुय्य विहरेय्य ?
- ५. "यं हिस्स, भिन्सववे, उप्पन्नं सामं अनिभुय्य विहरतो उप्पञ्जेय्युं आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं सामं अभिभुय्य विहरतो एवंस ते आसवा विघातपरिळाहां न होन्ति । यं हिस्स, भिनस्वने, उप्पन्नं असामं ... उप्पन्नं यसं ... उप्पन्नं अयसं ... उप्पन्नं सक्कारं ... उप्पन्नं यसं ... उप्पन्नं प्रापिक्ततं ... उप्पन्नं पापिक्ततं अनिभुय्य विहरतो । उप्पञ्जेय्युं आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं पापिमत्ततं अभिभुय्य विहरतो उप्पञ्जेय्युं आसवा विघातपर्छाहा, उप्पन्नं पापिमत्ततं अभिभुय्य विहरतो । इसं स्वानं भिनस्व अत्यवसं पटिक्व उप्पन्नं साभभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं आसामं परिक्त उप्पन्नं यसं ... उप्पन्नं अयसं ... उप्पन्नं सनकारं ... उप्पन्नं असनकारं ... उप्पन्नं पापिक्छतं ... उप्पन्नं पापिमत्ततं अभिभुय्य 20 अभिभृय्य विहरेय्य ।
- ६. "तस्मातिह, भिनखते, एवं सिनिखतब्बं 'उप्पन्नं लाभं ग्रिभिभुट्य ग्रिभिभुट्य विहरिस्साम, उप्पन्नं ग्रालामं ... पे०... उप्पन्नं यसं ... उप्पन्नं ग्रयसं ... उप्पन्नं सनकारं ... उप्पन्नं ग्रासनकारं ... उप्पन्नं पापिच्छतं ... उप्पन्नं पापिमत्ततं ग्रिभिभुट्य ग्रिभिभुट्य विहरिस्सामा' 25 ति । एवं हि वो, भिन्छते, सिनिखतब्बं' ति ।

द. उत्तरविपत्तिसुतं

एकं समयं आयस्मा उत्तरो महिसवत्युस्मि विहरति सङ्क्षेट्यके
 पब्बते वटजालिकायं । तत्र क्षो आयस्मा उत्तरो भिक्खू श्रामन्तेसि –

१. क्वञ्च - रो० । २. विवातपरिलाहा - सी० । ३. ववजातिकायं - सी०, रो०; वडजातिकायं - स्था० ।

B. 12

"साधावुसो, भिक्खु कालेन कालं घ्रत्तविपत्ति पच्चवेक्खिता होति । साधावुसो, भिक्खु कालेन कालं परविपत्ति पच्चवेक्खिता होति । साधा-वृसो, भिक्खु कालेन कालं घ्रत्तसम्पत्ति पच्चवेक्खिता होति । साधा-वृसो, भिक्खु कालेन कालं परसम्पत्ति पच्चवेक्खिता होती" ति ।

- २. तेन खो पन समयेन बेस्सवणो महाराजा उत्तराय दिसाय दिन्तवणं दिसं गच्छित केनिचदेव करणीयेन । प्रस्सोसि खो बेस्सवणो महाराजा प्रायस्मतो उत्तरस्स मिहसवत्युर्दिम सङ्ख्रिय्यके पब्बते वट-जािकायं भिन्नकृतं एवं धम्मं देसेन्तस्स "साधावुसो, भिन्नखु कालेन कालं ग्रातिपत्ति पच्चवेनिखता होति । साधावुसो, भिन्नखु कालेन कालं परिवर्पात पच्चवेनिखता होति । साधावुसो, भिन्नखु कालेन कालं ग्रातसम्पत्ति पच्चवेनिखता होति । साधावुसो, भिन्नखु कालेन कालं परसम्पत्ति पच्चवेनिखता होति । साधावुसो, भिन्नखु कालेन कालं परसम्पत्ति पच्चवेनिखता होति ।
- परसम्पात्त पच्चवाक्षता हाता ति ।

 ३. श्रथ खो वेस्सवण्णी महाराजा सेय्यथापि नाम बलवा
 पुरिसो सिम्मिञ्जितो वा बाहं पसारेत्य, पसारितं वा बाहं सिम्मिञ्जेय्य,

 15 एवमेव महिसवर्त्युस्मि सङ्क्षेत्रयके पब्बते वटजािक्कायं अन्तरिहतो
 देवेमु तार्वातसेसु पागुरहोिस । अथ खो वेस्सवणो महाराजा येन सक्को
 देवानिमन्दो तेनुपसङ्क्षिमः, उपसङ्क्षमित्वा सक्कं देवानिमन्दं एतदवोच —
 "यग्चे मारिस, जानेय्यासि ! एसो आयस्मा उत्तरो महिसवर्त्युस्मि
 सङ्क्ष्रिय्यके पब्बते वटजां स्मिक्त्यं पिक्क्ष्मं एवं धम्मं देसेति 'साधावृसो,

 श्री भिक्षु कालेन कालं परिविपत्ति ...पे०... अत्तसम्पत्ति ... परसम्पत्ति
 पच्चवेक्षिता होती" ति ।
- ४. प्रथ खो सक्को देवानिमन्दो संव्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जित वा बाह परारेय्य, पसारित वा बाह सम्मि- अ ज्येय्य, एवमेव देवेसु तार्वितिसेसु अन्तरिहतो महिसवत्युस्मि सङ्क्षेय्यके पब्बते वटजालिकायं आयस्मतो उत्तरस्स सम्मुखे पातुरहोसि । अय खो सक्को देवानिमन्दो येनायस्मा उत्तरो तेनुपसङ्क्षिमः उपसङ्क्षिमत्वा आयस्मन्तं उत्तरं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो सक्को देवानिमन्दो आयस्मन्तं उत्तरं एत्ववोच –

१ समिञ्जित – स०।

R 164

20

B. 13

४. "सच्चं किर, अन्ते, आयस्मा उत्तरो भिक्खूनं एवं थम्भं देसेसि — 'साधानुसो, भिक्खु कालेन कालं अत्तविपत्ति पच्चवेविखता होति, साधानुसो, भिक्खु कालेन कालं परविपत्ति ... पे०... अत्तसम्पत्ति ... परसम्पत्ति पच्चवेविखता होती'" ति ?

"एवं, देवानमिन्दा" ति ।

"कि पनिदं, भन्ते, ग्रायस्मतो उत्तरस्स सकं पटिभानं, उदाहु तस्स भगवतो वचनं श्ररहतो सम्मासम्बद्धस्सा" ति ?

"तेन हि, देवानिमन्द, उपमं ते करिस्सामि । उपमाय मिधे-कच्चे विञ्ज पुरिसा भासितस्स ग्रत्थं ग्राजानन्ति ।

६. "सेय्यथापि, देवानिमन्द, गामस्स वा निगमस्स वा ग्रविदूरे 10
महाघञ्ञरासि । ततो महाजनकायो घञ्ञं ग्राहरेय्य — काजेहि पि
पिटकेहि पि उच्छङ्गेहि पि ग्रञ्जलीहि पि । यो नु सो, देवानिमन्द,
तं महाजनकायं उपसङ्कमित्वा एवं पुच्छेय्य — 'कुतो इमं घञ्ञं ग्राहरथा'
ति, कथं व्याकरमानो नु सो, देवानिमन्द, सो महाजनकायो सम्मा व्याकरमानो व्याकरेय्या' ति ?

"श्रमुम्हा महाधञ्ञरासिम्हा श्राहरामा' ति खो, भन्ते, सो महाजनकायो सम्मा ब्याकरमानो ब्याकरेय्या'' ति ।

"एवमेव खो, देवानिमन्द, यं किञ्च सुभासितं सब्बं तं तस्स भगवतो वचनं ग्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स । ततो उपादायुपादाय मयं चञ्जे च भणामा" ति ।

"ग्रन्छरियं, भन्ते, ग्रन्भूतं भन्ते ! याव सुभासितं चिदं ग्राय-स्मता उत्तरेन — 'यं किञ्च सुभासितं सब्बं तं तस्स भगवतो वचनं ग्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स । ततो उपादायुपादाय मयं चञ्जे च भणामा' ति । एकमिदं, भन्ते उत्तर, समयं भगवा राजगहे विहरति गिज्झकूटे पब्बते ग्राचिरपक्कन्ते देवदत्ते । तत्र स्तो भगवा देवदत्तं श्रार्क्भ भिक्सू 25 श्रामन्तेसि —

 ५. 'साधु, भिक्खवं, भिक्खु कालेन कालं ग्रत्तविपति पच्च-वेक्खिता होति । साधु, भिक्खवं, भिक्खु कालेन कालं परविपत्ति ...पं०...

१. पन – स्या० । २. पिषेकण्ये – सी०, रो० । ३. कार्योह – सी०, स्या०; कार्येह – रो०। ४. सीसकेहि – स्या०। ५. उण्यञ्जेहि – स्या०। ६. सङ्गलीहि – सी०। ७. षञ्ज्ञं – स्या०। ८. एवमियं – सी०, स्वा०। ६. एकं समयं – सी०, स्या०।

स्वस्त्रमर्शन ... परसम्पत्ति पच्चवेक्खिता होति । अट्टहि, भिक्खवे, अस्वस्मिहि अभिभूतो परियादिश्वचित्तो वेवदत्तो आपायिको नेरियको कृष्यहो अतिकच्छो । कतमेहि अट्टिहि ? लाभेन हि, भिक्खवे, अभिभूतो परियादिश्वचित्तो नेरियको कृष्यहो अतिकच्छो ; क्षलाभेन ... पे०... यसेन ... अयसेन ... सम्बकारेन ... असक्कारेन ... पापिच्छताय ... पापिमत्ताय, भिक्खवे, अभिभूतो परियादिश्वचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरियको कृष्यहो अतिकच्छो । इमेहि खो, भिक्खवे, अधुहि असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिश्वचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरियको कृष्यहो अतिकच्छो ।

द. 'साधु, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं लाभं अभिभृय्य अभिभृय्य विहरेय्य; उप्पन्नं अलाभं ... पे०... उप्पन्नं यसं ... उप्पन्न अयसं ... उप्पन्नं सक्कारं ... उप्पन्नं पापिच्छतं ... उप्पन्नं पापिमत्ततं अभिभय्य अभिभय्य विहरेय्य ।

१. 'किञ्च, भिक्खने, भिक्ख अत्यवसं पटिच्च उप्पन्नं लामं 15 स्रिभिमुय्य स्रिभिमुय्य विहरेय्य; उप्पन्नं स्रलामं ... पे०... उप्पन्नं यसं ... उप्पन्नं स्रयसं ... उप्पन्नं सक्कारं .. उप्पन्नं असक्कारं ... उप्पन्न पापिच्छतं ... उप्पन्नं पापिमत्ततं स्रिभिमुय्य स्रिभिमुय्य विहरेय्य ?

१०. 'यं हिस्स, भिक्सबे, उप्पन्नं लामं अनिभुय्य विहरतो उप्पन्नेय्यं प्रासवा विधातपरिळाहा, उप्पन्नं लामं अभिभुय्य विहरतो 20 एवंस ते आसवा विधातपरिळाहा न होन्ति । यं हिस्स, भिक्सबे, उप्पन्नं अलामं ... उप्पन्नं अलामं ... उपप्ननं अलामं ... उपप्ननं अलामं ... उपप्ननं प्रत्या विधातपरिळाहा, उपपन्नं पापिन्ततं अनिभूय्य विहरतो उपपन्नं प्रासवा विधातपरिळाहा, उप्पन्नं पापिनत्तं अस्मिभ्य्य विहरतो उपपन्ने प्रासवा विधातपरिळाहा, उप्पन्नं पापिनत्तं मुस्य विहरतो । दंदं लो, भिक्सबे, उप्पन्नं प्रत्या विधातपरिळाहा न होन्ति । इदं लो, भिक्सबे, राजे प्रत्या विद्या विद्या विद्या विद्या विद्या विद्या । उपपन्नं अभिभूय्य अभिभूय्य विहरेय्य; उप्पन्नं अलामं ... उपपन्नं प्रत्या विद्या सकतारं ... उपपन्नं प्रत्या विद्या । उपपन्नं प्रत्या प्रत्या विद्या विद्या ।

११. 'तस्मातिह, भिक्खने, एवं सिक्खितब्बं — उप्पन्नं लामं अ प्रभिभुय्य प्रभिभुय्य विहरिस्साम, उप्पन्नं ग्रलामं ... पे०... उप्पन्नं यसं ... उप्पन्नं ग्रयसं ... उप्पन्नं सक्कारं ... उप्पन्नं ग्रसक्कारं ... उप्पन्नं

B 14

R 166

R. 165

पापिच्छतं... उप्पन्नं पापिमत्ततं अभिभुख्य अभिभुख्य विहरिस्सामा ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं' ति ।

१२. "एतावता, अन्ते उत्तर, मनुस्सेयु चतस्सो परिसा – भिक्खू, भिक्खुनियो, उपासका, उपासिकायो । नायं धम्मपरियायो किस्मिन्च उपिट्टतो । उगाण्हतु, अन्ते, आयस्मा उत्तरो इमं धम्म- ऽ परियायं । परियापुणातु, अन्ते, आयस्मा उत्तरो इमं धम्मपरियायं । धारेतु, अन्ते, आयस्मा उत्तरो इमं धम्मपरियायं । धारेतु, अन्ते, आयस्मा उत्तरो इमं धम्मपरियायं । अत्यसंहितो अयं, अन्ते, धम्मपरियायो आदिब्रह्मचरियको " ति ।

६ नन्वसुत्तं

१. "कुलपुतो' ति, भिक्सवे, नन्दं सम्मा वदमानो बदेय्य । 'वलवा' ति, भिक्सवे, नन्दं सम्मा वदमानो बदेय्य । 'पासादिको' ति, 10 भिक्सवे, नन्दं सम्मा वदमानो वदेय्य । 'पासादिको' ति, 10 भिक्सवे, नन्दं सम्मा वदमानो वदेय्य । 'तिब्बरागो' ति, भिक्सवे, नन्दं सम्मा वदमानो वदेय्य । किमञ्जाक", भिक्सवे, नन्दो इन्द्रियंसु गुत्त- द्वारो, भोजने मत्तञ्जू, जागरियं अनुयुत्तो, सतिसम्पजञ्जेन समन्ना- गतो, येहि नन्दो सक्कोति परिणु परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितुं ! तत्र इदं, भिक्सवे, नन्दस्स इन्द्रियंसु गुत्तद्वारताय होति । स्वतं भिक्सवे, 15 श 167 नन्दस्स पुरत्थिमा दिसा आलोकेतव्या होति, सब्बं चेतसाँ समन्नाहरित्वा नन्दस पुरत्थिमा दिसा आलोकेति — 'एवं मे पुरत्थिम दिस आलोक्यवो नाभिज्ञादोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सविस्सन्ती' ति । इति ह तत्य सम्पजानो होति ।

२. "सचे, भिक्खवे, नन्दस्स पिच्छिमा दिसा म्रालोकेतब्बा होति 20 В 15
... पे०... उत्तरा दिसा म्रालोकेतब्बा होति ... दिस्खणा दिसा म्रालोकेतब्बा होति ... उद्धं उल्लोकेतब्बा होति ... अपो म्रोलोकेतब्बा होति ...
म्रानुदिसा म्रानुविलोकेतब्बा होति, सब्बं चेतसा समम्राहरित्वा नन्दो
म्रानुदिसं म्रानुविलोकेति — 'एवं मे म्रानुदिसं म्रानुविलोकयतो नाभिण्झादोमनस्सा पापका म्रानुसला धम्मा म्रान्वास्सविस्सन्ती' ति । इति ह 25
तत्वा सम्प्रजानो होति । इदं खो, भिक्खवे, नन्दस्स इन्द्रियेमु गुलद्वारताय होति ।

१. पतिद्वितो – सी०, स्वा०, रो०। २. उम्मन्तातु – सी०, स्वा०, रो०। ३. माविन्नस्-वारियिको – सी०, रो०। ४. ते कि मञ्जान – सी०; किमञ्जाल – स्वा०। ५. चेतसी – सी०, स्वा०, रो०। ६. उल्लोकेतम् – रो०। ७. म्रोलोकेतम्ब – रो०। व.तम – स्वा०।

R 16

३. "तत्र इदं, भिक्खवे, नन्दस्स भोजने मसाञ्जुताय होति । इघ, भिक्खवे, नन्दो पटिसङ्का योनिसो माहार माहारेति – 'नेव दवाम्र न मदाय न मण्डनाय न विभूसनाय, यावदेव इमस्स कायस्स ठितिया यापनाय विह्मिपरितया ब्रह्मचरियानुग्गहाय इति पुराणं च वेदनं उ पटिहङ्कामि, नवं च वेदनं न उप्पादेस्सामि, यात्रा च मे भिवस्सति भ्रानवज्जता च फासुविहारो चा' ति । इदं खो, भिक्खवे, नन्दस्स भोजने मत्तञ्जुताय होति ।

४. "तित्रबं, भिक्खने, नन्दस्स जागरियानुयोगस्मि होति । इघ, भिक्खने, नन्दो दिवसं चङ्कमेन निसञ्जाय आवरणीयेहि धम्मेहि । चित्तं परिसोघेति; रित्तया पटमं यामं चङ्कमेन निसञ्जाय आवरणीयेहि धम्मेहि । चित्तं परिसोघेति; रित्तया पटमं यामं चङ्कमेन निसञ्जाय आवरणीयेहि धम्मेहि चित्तं परिसोचेति; रित्तया मिज्झमं यामं दिक्खणेन परसेन सीहसंय्यं कप्पेति पादे पादं अञ्चाधाय सती सम्पजानो उट्टानसञ्जामनिस करिरवा; रित्तया पिच्छमं यामं पच्चुट्टाय चङ्कमेन निसञ्जाय आवरणीयेहि धम्मेहि चित्तं परिसोघेति । इदं खो, भिक्खने, नन्दस्स । जागरियानुयोगिरिम होति ।

प्र. "तित्रदं, भिक्खवे, नन्दस्स सितसम्पज्ञञ्जस्मि होति । इघ, भिक्खवे, नन्दस्स विदिता वेदना उप्पज्जिन्त, विदिता उपट्टहिन्त, विदिता ग्रन्थस्यं गच्छिन्तः, विदिता सञ्जा ...पे०... विदिता वितक्का ...पे०... ग्रन्भस्यं गच्छिन्ति । इदं खो, भिक्खवे, नन्दस्स सित-श्र सम्पज्ञञ्जिस्मि होति ।

६. "िकमञ्जात्र, भिक्खवे, नन्दो इन्द्रियेसु गुत्तद्वारो, भोजने मत्तञ्जू, जागरियं अनुगुत्तो, सितसम्पजञ्जेन समन्नागतो, येहि नन्दो सक्कोति परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरित्" ति !

१० कारण्डवसुत्तं

१. एकं समयं भगवा चम्पायं विहरित गम्पराय पोक्खरणिया 25 तीरे । तेन को पन समयेन भिक्खु भिक्खुं भ्रापत्तिया चोदेन्ति । सो भिक्खु भिक्खुहि भ्रापत्तिया चोदियमानो भ्रष्टकॅनाञ्जां पटिचरित, बहिद्धा कथं भ्रपनामेति, कोपं च दोसं च भ्रप्पच्चयं च पातुकरोति ।

१. येन - सी०, रो०।

२. श्रथ को भगवा भिक्कू श्रामन्तेसि — "निद्यमपेते", भिक्कवे पुणलं; निद्धमपेतं, भिक्कवे पुणलं; निद्धमपेतं, भिक्कवे, पुगलं । श्रपनेय्येसोँ, भिक्कवं, पुगला । किं वो तेन परपुत्तेन विसोधितेन हैं। इस भिक्कवं, एकञ्चस्स पुगलस्स तादिसंयेव होति श्रीभक्कनां पटिक्कन्तं श्रालोकितं विलोकितं सिम्म-ञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरधारणं, सैय्यथापि श्रञ्जेसं महकानं 5 भिक्क्तं — यावस्स भिक्क् श्रापत्ति न पस्सन्ति । यतो च स्वास्स भिक्क् श्रापत्ति न पस्सन्ति । यतो च स्वास्स भिक्क् श्रापत्ति पस्सन्ति, तमेनं एवं जानन्ति — 'समणदूसीवायं समणपलापो समणकारण्डवों" ति । तमेनं इति विदित्वा बहिद्धा नासेन्ति । तं किस्स हेतु ? मा श्रञ्जे भक्के भिक्क् दूसेसी ति !

३. "सैय्यथापि, भिक्खवे, सम्पन्ने यवकरणे यवदूसी जायेथ 10 यवपलापो यवकारण्डवो ति । तस्स ताविसंयेव मूलं होति, सेय्यथापि ग्रञ्जेसं भहकानं यवानं; ताविसंयेव नाळं होति, सेय्यथापि ग्रञ्जेसं भहकानं यवानं; ताविसंयेव पत्तं होति, सेय्यथापि ग्रञ्जेसं भहकानं यवानं – यावस्स सीसं न निब्बत्तति । यतो च स्वास्सं सीस निब्बत्तति, तमेनं एवं जानन्ति – 'यवदूसीवायं यवपलापो यवकारण्डवों ति । 15 श.170 तमेनं इति विविद्वा समूलं उप्पाटेत्वा बहिद्धा यवकरणस्स छहेन्ति । तं किस्स हेत् ? मा ग्रञ्जे भृक्षके यवे दुसेसी ति !

४. "एवमेव खो, भिक्खवे, इघेकच्चस्स पुग्गलस्स तादिसंग्रेव होति अभिक्कन्तं पटिक्कन्तं आलोकितं विलोकितं सम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरधारणं, सेय्यथापि अञ्मेसं भह्कानं भिक्खूनं – यावस्स 20 भिक्खू आपत्ति न पस्सन्ति । यतो च स्वास्स भिक्खू आपत्ति पस्सन्ति, तमेनं एवं जानन्ति – 'समणदूसीवायं समणपलापो समणकारण्डवो' ति । तमेनं इति विदित्वा बहिद्धा नासेन्ति । तं किस्स हेतु ? मा अञ्मे भहके भिक्ख दसेसी ति !

५. "सेय्यथापि, भिक्खवे, महतो धञ्ञारासिस्स फुणमानस्स[°] 25 तस्य यानि तानि धञ्ञानि दब्हानि सारवन्तानि तानि एकमन्तं पुर्ञ्जं होति, यानि पन तानि धञ्जानि दुब्बलानि पलापानि तानि वातो एकमन्तं

१. निदमेष तं - सी०; षमवेतं - री०। २. धपनेव्यासो - सी०, री०, धपनेव्या -स्या०। ३-३. कि वो परपुत्ती विहेट्टविंत - सी०; कि परपुत्ती विहेटिंत - स्या०; कि वो पर-पुत्ता विहेटींत - टी०। ४. सम्प्रकरण्डवो - स्या०। १ पत्रावंत - स्या०। ६, यावसं -सी०। ७. बृब्ह्यानस्य - सी०; फुसवमानस्य - स्या०; बृबह्यानस्स - रो०। द. युक्जो -रो०।

दुसेसी ति !

अपवहिति । तमेनं सामिका सम्मज्जींन गहेत्वा भिय्योसोमसाय अप-सम्मज्जीत । तं किस्स हेतु ? मा प्रञ्जे भहके घठके दूसेसी तिः! एवमेव सो, भिक्सबो, इवेकज्जस्स पुग्गलस्स तादिसंयेव होति श्रभिक्कत्तं पटिक्कत्तं ग्रालोकितं विलोकितं सम्मिञ्जितं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवर-इयारणं, सेय्ययापि ग्रञ्जेसं भहकानं भिक्सुनं – यावस्स भिक्स् आपीत्त न पस्सित्ति । यतो च स्वास्स भिक्स् ग्रापीत्तं पस्सिन्ति, तमेनं एवं जानन्ति – 'समणदूसीवायं समणपलापो समणकारण्डवो' ति । तमेनं इति विदित्वा बहिद्धा नासेन्ति । तं किस्स हेतु ? मा ग्रञ्जे भहके भिक्स्

इ. "संय्यथापि, भिक्खवं, पुरिसो उदपानपनाळियस्थिको तिण्हं कुठारि" आदाय वनं पविसेय्य । सो ये येदेव स्वस्तं कुठारिपासेन आकोट्य्ये तत्य यानि तानि स्वस्तानि दब्हानि सारवन्तानि तानि कुठारिपासेन आकोट्ये तत्य यानि तानि स्वस्तानि दब्हानि सारवन्तानि तानि कुठारिपासेन आकोट्यासेन आकोट्यानि क्षत्रसुतानि कसम्बुजातानि तानि कुठारिपासेन आकोट्यानि स्वस्ते स्वस्ते । तमेनं मूले छिन्दित, मूले छिन्दित्वा अस्ते छिन्दित, स्वयं छिन्दित । तमेनं मूले छिन्दित, मूले छिन्दित्वा अस्ते छिन्दित, स्वयं हिन्दित अप्यो हिन्दित अप्यो हिन्दित अस्ते प्रविसोधित स्वसंदित, स्वतं सुविसोधित विसोधित, अन्तो सुविसोधित विसोधित, अन्तो सुविसोधित विलोकित सम्मानस्य तादिसयेव होति अभिवन्तं पटिक्कन्तं प्रायोपि अञ्चेसं भह्कानं भिक्चृतं पसारितं सङ्घाटिपत्तचीवरधारणं, सेय्यथापि अञ्चेसं भहकानं भिक्चृतं — यावस्त भिक्च् आपित परसन्ति । यतो च स्वास्त भिक्च् आपित एससन्ति , तसेनं एवं जानन्ति — 'समणदूतीवायं समणपलापो समणकारण्डवो ति । तमेनं इति विदित्वा बहिद्वा नासेन्ति । तं किस्स हेत् ? मा अञ्चे भट्टके भिक्च दसेसी ति !

"संवासायं विजानाय, पापिच्छो कोघनो इति । मक्सी थम्भी पलासी च, इस्सुकी मच्छरी सठो ॥ "सन्तवाचो जनवति, समणी विय भासति । रहो करोति करणं, पापदिद्वि अनादरो ॥

R. 171

B. 18

R. 172

25

१. भपकस्थाति — ती०। २. सेय्यवापि नाम — ती०। ३. कुषारि — स्या०। ४.तं तदेव — ती०, स्या०,रो०। ५. भाकोटेति — ती०,स्या०.रो०। ६. कम्बन्तं — ती०। ७ उदपानपनाळियं — ती०; उदपानमाळि — स्या०; उदपानपनालि — रो०।

"संसप्पी च मुसावादी, तं विदित्वा यथातयं। सब्बे समगा हत्यान, श्रिभिनिब्बज्जयाथ नं।। "कारण्डवं निद्धमध⁹, कसम्बं ग्रपकस्सथ⁹। ततो पलापे वाहेथ, भ्रस्समणे समणमानिने ।। "निज्ञित्वान पापिच्छे", पापग्राचारगोचरे"। सद्धासद्धेहि संवासं, कप्पयव्हो पतिस्सता । ततो समग्गा निपका, दुक्खस्सन्तं करिस्सथा" ति ।। मेलावस्तो प्रसी ।

तस्सद्दानं

मेलं पञ्जा च दे पिया". दे बोका दे विपत्तियो । देवदत्तो च उत्तरो, नन्दो कारण्डवेन चाति।।

२. महावग्गो

१. वेरञ्जसूतं

१. एवं में सतं। एकं समयं भगवा बेरञ्जायं विद्वरित नळेर- 10 पचिमन्दमले । अथ खो बेरञ्जो ब्राह्मणो येन भगवा तेनपसङ्मि: उपसङ्क्षमित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो वेरञ्जो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच --

R. 173

B. 19

२. "सतं मेतं, भी गोतम - 'न समणो गोतमो ब्राह्मणे जिल्लो 15 वद्धे महल्लके अद्भगते वयोअनुपत्ते अभिवादेति वा पच्चद्रेति वा आसनेन वा निमन्तेती' ति । तथिदं, भो गोतम, तथेव । न हि भवं गोतमो बाह्मणे जिण्णे वृद्धे महल्लके श्रद्धगते वयोग्रनुष्पत्ते श्रभिवादेति वा पच्चुट्रेति वा ग्रासनेन वा निमन्तेति । तियदं, भो गोतम, न सम्पन्न-मेवा" ति ।

१. निद्धमवा - स्या० । २. अपकस्सवा - स्या० । ३. पापिच्छं - स्या० । ४ पापकाचारगोचरे - सी०; पापलाचारगोचरे - स्था०। ५-५. मेता० - सी०; मेत पञ्चा च द्वे च - स्था० । ६-६. दे लोकविपसियो - सी०: द्वे चाप्पिये दे च -स्था०: दे च नोकविपत्तियो - री०। ७. साराणीयं - सी०, स्या०, री०।

B. 20 20

"नाहं तं, बाह्मण, पस्सामि सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय यमहं ग्रिभवादेय्यं वा पच्चु-ट्टेय्यं वा श्रासनेन वा निमन्तेय्यं। यं हि, ब्राह्मण, तथागतो श्रिभ-वादेय्य वा पच्चुट्टेय वा श्रासनेन वा निमन्तेय्य, मुद्धा पि तस्स 5 विपतेय्या' ति ।

"ग्ररसरूपो भवं गोतमो" ति !

"म्रात्थ रूबेस", ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — 'म्ररसरूपो समणो गोतमो' ति । ये ते, ब्राह्मण, रूपन्सा सद्दरसा गन्धरसा रसरसा फोट्टब्बरसा, ते तथागतस्स पद्दीना 10 उच्छिन्नभूला तालावत्युकता अनभावञ्चता स्रायति अनुष्पादधम्मा । स्रयं खो, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — 'ग्ररसरूपो समणो गोतमो' ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी " ति ।

४. "निब्भोगो भवं गोतमो" ति !

"श्रत्यि स्वेस, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद15 मानो वदेय्य – 'निन्भोगो समणो गोतमो' ति । ये ते, ब्राह्मण, रूपभोगा सहभोगा गन्धभोगा रत्सभोगा फोटुब्बभोगा, ते तथागतस्स पहीना उच्छिन्नभूला तालावत्युकता अनभावङ्कता आयति अनुष्पादधम्मा । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'निन्भोगो समणो गोतमो' ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदसी'' ति ।

५. "ग्रकिरियवादो भवं गोतमो" ति !

"श्रत्थि स्वेस, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद-मानो वदेय्य – 'श्रिकिरियवादो समणो गोतमो' ति । श्रहं हि, ब्राह्मण, श्रिकिरियं वदामि कायदुच्चिरतस्स वचीदुच्चिरितस्स मनोदुच्चिरितस्स; श्रनेकिविहितानं पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं श्रकिरियं वदामि । श्रयं 25 स्त्रो, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'श्रकिरियवादो समणो गोतमो' ति, नो च स्त्रो यं त्वं सन्वाय वदेसी" ति ।

६. "उच्छेदवादो भव गोतमो" ति !

"त्रत्य स्वेस, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद-मानो वदेय्य – 'उच्छेदवादो समणो गोतमो' ति । म्रहं हि, ब्राह्मण,

१. हेस - सी०। २ भनभावकता - सी०, रो०। ३-३. बदेसि - सी०।

उच्छेदं वदामि रागस्स दोसस्स मोहस्स; धनेकविहितानं पापकानं भ्रकुसलानं घम्मानं उच्छेदं वदामि । भ्रयं खो, बाह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'उच्छेदवादो समणो गोतमो' ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी" ति ।

७. "जेगुच्छी भवं गोतमो" ति !

"ग्रस्थि ब्लेस, बाह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — 'जेगुच्छी समणो गोतमो' ति । ग्रहं हि, बाह्मण, जिगुच्छामि कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनोदुच्चरितेन; जिगु-च्छामि ग्रनेकविहितानं पापकानं अकुसलानं धम्मान समापत्तिया । ग्रयं खो, बाह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — 10 'जेगुच्छी समणो गोतमो' ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी" ति ।

द. "वेनयिको भवं गोतमो" ति !

"ग्रत्थि स्वेस, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'वेनयिको समणो गोतमो' ति । ग्रहं हि, ब्राह्मण, विनयाय धम्मं देसेमि रागस्स दोसस्स मोहस्स; ग्रनेकविहितानं पापकानं 15 ग्रकुसलानं धम्मानं विनयाय धम्मं देसेमि । ग्रयं खो, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'वेनयिको समणो गोतमो' ति. नो च खो यं त्वं मन्धाय वदेसी'' ति ।

६ "तपस्सी भवं गोतमो" ति !

"श्रत्थि स्वेस, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा 20 वदमानो वदेय्य — 'तपस्सी समणो गोतमो' ति । तपनीयाहं, ब्राह्मण, पापके श्रकुसले धम्मे वदामि कायदुच्चिरतं वचीदुच्चिरतं मनोदुच्चिरतं । यस्स खो, ब्राह्मण, तपनीया पापका श्रकुसला धम्मा पहीना उच्छित्रमूला तालावत्युकता श्रमभाव द्भृता श्रायित श्रनुपादधम्मा, तमह 'तपस्सी' ति वदामि । तथागतस्स खो, ब्राह्मण, तपनीया पापका श्रकुसला धम्मा 25 पहीना उच्छित्रमूला तालावत्युकता श्रनभाव द्भृता श्रायित श्रनुपादधम्मा । श्रयं खो, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — 'तपस्सी समणो गोतमो' ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय बदेसी'' ति ।

१०. "ग्रपगब्भो भवं गोतमो" ति !

"ग्रत्थि रूवेस, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा 30 वदमानो वदेय्य – 'ग्रपगब्भो समणो गोतमो' ति । यस्स खो, ब्राह्मण.

भायति गब्भसेय्या पुनब्भवाभिनिब्बत्ति पहीना उच्छिन्नमला ताला-वत्यकता अनभाव कृता ग्रायति ग्रनुष्पादधम्मा, तमहं 'ग्रपगब्भो' ति वदामि । तथागतस्स खो. ब्राह्मण, ग्रायति गब्भसेय्या पूनब्भवाभि-निब्बत्ति पहीना उच्छिन्नमला तालावत्थकता अनभावञ्चता आयति 5 अनुष्पादधम्मा । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य - 'ग्रपगब्भो समणो गोतमो' ति. नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसि ।

११. "सेय्यथापि, ब्राह्मण, कुक्कुटिया अण्डानि अट्ट वा दस वा द्वादस वा । तानास्सु क्वक्टिया सम्मा ग्रधसयितानि सम्मा परि-10 सेदितानि सम्मा परिभावितानि । यो नु खो तेसं कुवकूटच्छापकानं भ पठमतरं पादनखसिखाय वा मखतुण्डकेन वा भ्रण्डकोसं पदालेत्वा सोत्थिना म्रभिनिव्भिज्जेय्य, किन्ति स्वास्स वचनीयो - 'जेट्टो वा किन्द्रो वा'' ति ?

"जेट्टो तिस्स, भो गोतम, वचनीयो। सो हि नेसं, भो गोतम, जेट्टो होती" ति ।

१२. "एवमेव खो ग्रहं, ब्राह्मण, ग्रविज्जागताय पजाय ग्रण्ड-भताय परियोनद्वाय ग्रविज्जण्डकोसं पदालेत्वा एको व लोके अनुत्तरं सम्मासम्बोधि ग्रभिसम्बद्धो । ग्रहं हि, ब्राह्मण, जेट्टो सेट्टो लोकस्स । ग्रारद्धं खो पन मे, ब्राह्मण, विरियं ग्रहोसि ग्रसल्लीन, उपद्रिता सति ग्रसम्मुट्टा, पस्सद्धो कायो ग्रसारद्धो, समाहितं चित्तं एकगां । सो खो 20 ग्रहं, ब्राह्मण, विविच्चेव कामेहि विविच्च ग्रकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसूख पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरामि; वितक्क-विचारानं वृपसमा ग्रज्झत्तं सम्पसादन चेतसो एकोदिभावं ग्रवितक्कं ग्रविचारं समाधिजं पीतिसुख दुतियं झान उपसम्पज्ज विहरामि': पीतिया च विरागा उपेक्खको च विहरामि सतो च सम्पजानो सखं च 25 कायेन पटिसंवेदेमि ' यं तं ग्ररिया ग्राचिक्खन्ति - 'उपेक्खको सतिमा सुखविहारी' ति ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरामि; सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेव सोमनस्सदोमनस्सानं ग्रत्यङ्कमा ग्रदुक्खम-मुखं उपेक्लासतिपारिसुद्धि चतुत्थं आनं उपसम्पज्ज विहरामि ।

R. 176

B 22

15

R 177

१ कुक्कुटपोतकानं - सी०, रो० । २. श्रपम्मुट्रा - सी०, श्रपमुट्रा - रो० । ३ विहासि - रो०। ४ पटिसवेदेसि - रो०। ५-५. चतुरमञ्चान - सी०।

१३ "सो एवं समाहिते चित्ते परिसद्धे परियोदाते अनुकुणे विगतपनिकलेसे मुद्रभृते कम्मनिये ठिते म्रानेञ्जप्पत्ते पूब्बेनिवासा-नस्सतिञाणाय चित्तं अभिनिन्नामेसि । सो अनेकविहितं पृब्बेनिवासं ग्रनस्सरामि. सेय्यथीदं --एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चनस्यो पि जानियो पञ्च पि जानियो दस पि जानियो वीसं पि जानियो . निसं पि जानियो चलालीसं पि जानियो पञ्ञासं पि जानियो जानियनं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि ग्रनेके पि संबद्धकप्पे ग्रनेके पि विवद्रकप्पे अनेके पि संबद्धविबद्धकप्पे - 'अमुत्रासि एवंनामो एवं-गोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायपरियन्तो. सो ततो चुतो ग्रमुत्र उदपादि; तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवं- 10 वण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायपरियन्तो, सो ततो चतो इधपपन्नो' ति । इति साकारं सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं ग्रनुस्सरामि । ग्रयं खो मे, ब्राह्मण, रत्तिया पठमे यामे पठमा विज्जा ग्रधिगता: ग्रविज्जा विहता विज्जा उप्पन्ना; तमो विहतो ग्रालोको उप्पन्नो, यथा तं ग्रप्पमत्तस्स ग्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो । ग्रयं 15 खो मे, ब्राह्मण, पठमा ग्रभिनिब्भिदा ग्रहोसि कुक्कुटच्छापकस्सेव ग्रण्डकोसम्हा ।

१४. "सो एवं समाहिते चित्ते परिसुद्धे परियोदाते श्रनञ्जूणे विगत्पिकलेसे मुदुभूते कम्मनिये ठिते श्रानेञ्जप्पत्ते सत्तानं चुत्पपात-ञाणाय चित्तं श्रमिनिन्नामेसि । सो दिब्बेन चन्चुना विसुद्धेन श्रति- 20 नकत्तमानुसकेन सत्ते पस्सामि चवमाने उपपण्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यथाकम्मूपमे सत्ते पजानामि — 'इमे वत्त भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनोचुच्चरितेन समन्नागता श्ररियानं उपवादका मिच्छादिट्ठिका मिच्छा-दिद्विकम्मसमादाना; ते कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गितं विनि- 25 पातं निरयं उपपन्ना ति । इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समन्नागता वनीसुचरितेन समन्नागता श्ररियानं अनुपवादका सम्मादिट्ठिका सम्मादिट्ठिकम्मसमादाना; ते कायस्स भेदा परं मरणा सुपति निन- यन्ता वचीसुचरितेन समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता श्ररियानं श्रनुपवादका सम्मादिट्ठिका सम्मादिट्ठिकम्मसमादाना; ते कायस्स भेदा परं मरणा सुपति सग्नं लोकं उपपन्ना'ति । इति दिब्बेन चन्चुना विसुद्धेन श्रतिककन्तमानुसकेन सत्ते पस्तामि चवमाने उपपण्जमाने हीने अपणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सगते दुग्गते द्वात देवा प्रमानि ।

R. 178

B. 23

B. 24

ग्रयं सो में, बाह्मण, रित्तया मिज्झमें यामे दृतिया विज्जा ग्रिधिगता: ग्रविज्जा विहता विज्जा उप्पन्नाः तमो विहतो श्रालोको उप्पन्नो. यथा तं ग्रप्पमत्तस्स ग्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो । ग्रयं खो मे. ब्राह्मण, दुतिया अभिनिब्भिदा ग्रहोसि कुक्कुटच्छापकस्सेव ग्रण्डकोसम्हा । १५. "सो एवं समाहिते चित्ते परिसुद्धे परियोदाते अनङ्गणे

विगतपिक्कलेसे मद्भते कम्मनिये ठिते ग्रानेञ्जप्पत्ते ग्रासवानं खय-ञाणाय चित्तं ग्रमिनिन्नामेसि । सो 'इदं दुक्खं' ति यथाभृतं ग्रब्भञ्जासि, 'ग्रयं दुक्खसमृदयो' ति यथाभृत ग्रन्भञ्जासि, 'ग्रयं दुक्खनिरोधो' ति यथाभूतं ग्रब्भञ्जासि, 'ग्रयं दुक्खिनरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं R. 179 10 ग्रब्भञ्जासि: 'इमे श्रासवा' ति यथाभृतं ग्रब्भञ्जासि, 'श्रयं ग्रासव-समदयो' ति यथाभत ग्रब्भञ्जासि, 'ग्रयं ग्रासवनिरोधो' ति यथाभतं ग्रब्भञ्जामि, 'ग्रयं ग्रासवनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभेतं ग्रबभञ्ञासि । तस्स मे एवं जानतो एवं पस्मतो कामासवा पि चित्तं विमन्नित्थ, भवासवा पि चित्तं विमन्नित्थ, ग्रविज्जासवा पि चित्तं 15 विमुच्चित्थ । विमुचरिंम विमुत्तमिति जाणं ग्रहोसि । 'खीणा जाति, विसतं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया' ति अन्भञ्जासि । ग्रयं खो मे. ब्राह्मण, रत्तिया पच्छिमे यामे ततिया विज्जा ग्रधि-गता: ग्रविज्जा विहता विज्जा उप्पन्ना: तमो विहतो श्रालोको उप्पन्नो, यथा तं अप्पमत्तस्स ग्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो । ग्रयं 20 स्तो मे, ब्राह्मण, तितया अभिनिब्भिदा ग्रहोसि कुक्कुटच्छापकस्सेव ग्रण्डकोसम्हा" ति ।

१६. एवं वुत्ते वेरञ्जो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच - "जेट्रो भवं गोतमो, सेट्रो भवं गोतमो । अभिनकन्तं, भो गोतम, अभिनकन्तं, भो गोतम ! सेय्यथापि, भो गोतम, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, 25 पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मृब्हस्स वा मगां ग्राचिक्खेय्य, ग्रन्धकारे वा तेलपञ्जोतं धारेय्य - चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्ती ति, एवमेव भोता गोतमेन अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं भवन्तं गोतमं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्खं च । उपासकं मं भवं गोतमो धारेत् ग्रज्ज-तग्गे पाणपेतं सरणं गतं" ति ।

१. निकृष्णितं - म०।

२. सीहसूतं

- १. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-सालायं । तेन खो पन समयेन सम्बहुला श्रिभिञ्ञाता श्रिभिञ्ञाता लिच्छवी सन्यागारे सिन्नसिन्ना सन्निपतिता श्रनेकपरियायेन बुद्धस्स वणां भासन्ति, धम्मस्स वणां भासन्ति, सङ्ग्रस्स वणां भासन्ति ।
- २. तेन खो पन समयेन सीहो सेनापित निगण्ठसावको तस्सं 5 परिसायं निसिन्नो होति । अथ खो सीहस्स सेनापितस्स एतदहोसि "निस्संसयं खो सो भगवा धरहं सम्मासम्बुद्धो भविस्सति, तथा हिमे सम्बहुना ग्रीभञ्जाता ग्रीभञ्जाता लिच्छवी सन्यागारे सिन्निसिन्ना सिन्नपतिता श्रनेकपरियायेन बुद्धस्स वण्णं भासन्ति, धम्मस्स वण्णं भासन्ति, सङ्क्षस्य वण्णं भासन्ति, सङ्क्षस्य वण्णं भासन्ति । यन्नूनाहं तं भगवन्तं दस्सनाय उप- 10 सङ्क्षमेय्यं ग्ररहन्तं सम्मासम्बद्धं" ति ।
- ३. श्रथ खो सीहो सेनापित येन निगण्ठो नाटपुत्तो तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा निगण्ठं नाटपुत्तं एतदबीच — "इच्छामहं, भन्ते, समणं गोतमं दस्सनाय उपसङ्कमितुं" ति ।

"िंक पन त्वं, सीह, किरियवादो समानो ब्रक्तिरयवादं समणं 15 в 25 गोतमं दस्सनाय उपसङ्क्रीमस्ससि ? समणो हि, सीह, गोतमो ब्रक्तिरय-वादो, ब्रक्तिरयाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ।

ग्रथ खो सीहस्स सेनापितस्स यो ग्रहोसि गिमयाभिसङ्खारो भगवन्तं दस्सनाय, सो पटिप्पस्सम्भि ।

४. दुतियं पि खो सम्बद्धला ग्रभिञ्ञाता ग्रभिञ्जाता लिच्छवी थ सन्यागारे सिन्निसिन्ना सिन्नपितता ग्रनेकपरियायेन बुढस्स ... पे०... धम्मस्स ... पे०... सङ्क्षस्स वण्णं भासिन्त । दुतियं पि खो सीहस्स सेना-पतिस्स एतदहोसि – "निस्संसयं खो सो भगवा ग्ररहं सम्मासम्बुद्धो भविस्सित, तथा हिमे सम्बद्धला ग्रभिञ्जाता ग्रभिञ्जाता लिच्छवी सन्यागारे सिन्निसिन्ना सिन्नपितता ग्रनेकपरियायेन बुढस्स वण्णं भासिन्त, ²⁵ धम्मस्स ... पे०... सङ्क्षस्स वण्णं भासिन्त । यन्नूनाहं तं भगवन्तं दस्स-नाय उपसङ्क्षमेय्यं ग्ररहन्तं सम्मासम्बुद्ध" ति ।

भ्रथ खो सीहो सेनापित येन निगण्ठो नाटपूत्तो तेनपसङ्कामः

R 182

उपसङ्कमित्वा निगण्ठं नाटपुत्तं एतदवोच - "इच्छामहं, भन्ते, समणं गोतमं दस्सनाय उपसङ्कमितुं" ति ।

"िक पन त्वं, सीह, किरियवादो समानो प्रकिरियवादं समणे गोतमं दस्सनाय उपसङ्कमिस्सिति ? समणो हि, सीह, गोतमो प्रकिरिय-वादो प्रकिरियाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती'' ति ।

दुतियं पि खो सीहस्स सेनापितस्स यो ब्रहोसि गमियाभिसङ्खारो भगवन्तं दस्सनाय, सो पटिप्पस्सम्भि ।

६. तितयं पि खो सम्बहुला अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता लिच्छवी सन्यागारे सिन्नसिन्ना सिन्नपितता अनेकपियायेन बुद्धस्स ... पे०... 10 धम्मस्स ... पे०... 10 धम्मस्स ... पे०... 11 धम्मस्स ... पे०... 11 धम्मस्स ... पे०... 11 धम्मस्स ... पे०... 11 धम्मस्स खो मो भगवा अरहं सम्मासम्बुढो भिवस्सित, तथा हिमे सम्बहुला अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता लिच्छवी सन्यागारे सिन्नसिन्ना सिन्नपितता अनेकपरियायेन बुद्धस्स वण्णं भासन्ति, धम्मस्स वण्णं भासन्ति, सङ्कस्स वण्णं भासन्ति । कि हिमे करिस्सन्ति 15 निगण्डा अपलोकिता वा अनपलोकिता वा ? यनूनाहं अनपलोकेता वा निगण्डो तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमेय्यं अरहन्तं सम्मासम्बुढंं' ति ।

७. श्रथ खो सीहो सेनापित पञ्चमत्तेहि रथसतेहि दिवादिवस्स बेसालिया निय्यासि भगवन्तं दस्सनाय । यावितका यानस्स भूमि, यानेन गल्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व ग्रगमासि । ग्रथ खो थ सीहो सेनापित येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रमि-बादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सीहो सेनापित भगवन्तं एतदवीच –

इ. "चुतं मेत, भन्तं – 'अिकरियवादो समणो गोतमो, अिकरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती' ति । ये ते, भन्ते, एवप्रमादं मुन्तं ने माहंसु – 'अिकरियवादो समणो गोतमो, अिकरियाय धम्म देसेति, तेन
च सावके विनेती' ति, किच्च ते, भन्ते, भगवतो वृत्तवादिनो न च भगवन्तं अभूतेन अब्भाविक्खन्ति धम्मस्स चानुधम्मं व्याकरोन्ति न च
कोचि सहधम्मिको वादानुबादो गारव्हं ठानं आगच्छति ? अनब्भक्खातुकामा हि मयं, भन्ते, भगवन्तं" ति ।

[.]१. निगण्ठं - स्या० । २. वादानुपातो - स्या०, रो० ।

B. 27

R. 183

15

- "ग्रत्थि, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'ग्रकिरियवादो समणो गोतमो, ग्रकिरियाय धम्मं देसेति, तेन च माउके विनेती' ति ।
- १०. "ग्रस्थि, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद-मानो वदेय्य – 'किरियवादो समणो गोतमो, किरियाय धम्मं देसेति, ठ तेन च सावके विनेती' ति ।
- ११. "ग्रत्थि, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'उच्छेदवादो समणो गोतमो, उच्छेदाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ।
- १२. "म्रस्थि, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद- 10 मानो वदेय्य – 'जेगुच्छी समणो गोतमो, जेगुच्छिताय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेतो' ति ।
- १३. "फ्रस्थि, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा बद-मानो वदेय्य – 'वेनयिको समणो गोतमो, विनयाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ।
- १४. "म्राल्य, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद-मानो वदेय्य – 'तपस्सी समणो गोतमो, तपस्सिताय धम्मं देमेति, तेन च सावके विनेती' ति ।
- १५. "श्रुत्थि, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद-मानो वदेय्य — 'श्रुपगब्भो समणो गोतमो, श्रुपगब्भताय धम्मं देसेति, 20 तेन च सावके विनेती' ति ।
- १६. "श्रत्थि, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वद-मानो वदेय्य – 'श्रस्सासको' समणो गोतमो, श्रस्सासाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ।
- १७. "कतमो च, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा 25 वदमानो वदेय्य 'अिकरियवादो समणो गोतमो, अिकरियाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ? अहं हि, सीह, अिकरियं वदामि कायदुच्चरितस्स वचीदुच्चरितस्स मनोदुच्चरितस्स; अनेकविहितानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अकिरियं वदामि । अयं खो, सीह,

१. ग्रस्सासत्तो - सी०; ग्रस्सत्यो - रो०।

परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य - 'ग्रकिरियवादो समणो गोतमो. ग्रकिरियाय धम्मं देसेति. तेन च सावके विनेती' ति ।

१८. "कतमो च. सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य - 'किरियवादो समणो गोतमो, किरियाय धम्म देसेति. तेन च सावके विनेती' ति ? ग्रहं हि, सीह, किरियं वदामि कायसूचिर-तस्स वचीसूचरितस्स मनोसूचरितस्स; अनेकविहितानं कुसलानं धम्मानं किरियं वदामि । ग्रयं खो. सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेव्य - 'किरियवादो समणो गोतमो, किरियाय धम्म देसेति.

तेन च सावके विनेती' ति ।

१६. "कतमो च. सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेख - 'उच्छेदवादो समणो गोतमो, उच्छेदाय धम्मं देसेति. तेन च सावके विनेती' ति ? ग्रहं हि. सीह. उच्छेदं वदामि रागस्स दोसस्स मोहस्स: अनेकविहितानं पापकानं अकसलानं धम्मानं उच्छेद वदामि । अयं खो. सीह. परियायो. येन मं परियायेन सम्मा वदमानो 15 वहेळा - 'उच्छेटवादो समणो गोतमो, उच्छेटाय धरमं देसेति, तेन च मावके विनेती' ति ।

२०. "कतमो च, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य - 'जेगच्छी समणो गोतमो, जेगच्छिताय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती ति ? ग्रहं हि, सीह, जिगच्छामि कायदूच्च-20 रितेन वचीद्वचरितेन मनोद्वचरितेन; जिगच्छामि ग्रनेकविहितानं पापकानं ग्रकसलानं धम्मानं समापत्तिया । ग्रयं खो. सीह. परियायो. येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य - 'जेगुच्छी समणो गोतमो, जेगुच्छिताय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

२१. "कतमो च, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा 25 वदमानो वदेय्य - 'वेनयिको समणो गोतमो, विनयाय धम्म देसेति. तेन च सावके विनेती' ति ? ग्रहं हि, सीह, विनयाय धम्म देसेमि रागस्स दोसस्स मोहस्स; अनेकविहितानं पापकानं अक्सलानं धम्मानं विनयाय धम्म देसेमि । अयं खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य - 'वेनियको समणो गोतमो, विनयाय धम्म उदेसेति, तेन च सावके विनेती' ति ।

२२. "कतमो च, सीह, परियायो. येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य - 'तपस्सी समणो गोतमो, तपस्सिताय धम्मं देसेति,

R 28

R. 184

तन च सावके विनेती' ति ? तपनीयाहं, सीह, पापके ब्रकुसले धम्मे वदामि कायदुच्चिरतं वचीदुच्चिरतं मनोदुच्चिरतं । यस्स खो, सीह, तपनीया पापका ब्रकुसला धम्मा पहीना उच्छिलमूला तालावत्युकता अनभावङ्कता आवर्षित अनुप्पादधम्मा, तमहं 'तपस्सी' ति वदामि । तथागतस्स खो, सीह, तपनीया पापका अकुसला धम्मा पहीना उच्छिल- अमूला तालावत्युकता अनभावङ्कता आवर्षित अनुप्पादधम्मा । अयं खो, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदय्य — 'तपस्सी समणो गोतमो, तपरिसताय धम्मा देवित, तेन च सावके विनेती' ति ।

२३. "कतमो च, सीह, परियायो, येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — 'प्रपगल्भो समणो गोतमो, अपगल्भताय धम्मं देसेति, 10 तेन च सावके विनेती' ति ? यस्स खो, सीह, आयित गल्भसेय्या पुन- अम्बाभिन्वब्रत्ता प्रहोना उच्छिन्नमूला तालावत्युकता अनभावङ्कता आयित अनुप्पादधम्मा, तमह 'अपगल्भो' ति वदामि । तथागतस्स खो, सीह, आयितं गल्भसेय्या पुनन्भवाभिनिन्व्बत्ति पहीना उच्छिन्नमूला तालावत्युकता अनभावङ्कता आयित अनुप्पादधम्मा । अयं खो, सीह, 15 परियायो, येन मं परियायोन सम्मा वदया — 'प्रपगल्भो समणो गोतमो, अपगल्भताय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ।

२४ "कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा . वदमानो वदेय्य – 'अस्सासको हमणो गोतमो, अस्सासाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ? अहं हि, सीह, अस्सासको परमेन अस्सा- 20 R.165 सेन, अस्सासाय धम्मं देसेमि, तेन च सावके विनेमि । अयं खो, सीह, परियायो, येन मं परियायोन सम्मा वदमानो वदेय्य – 'अस्सासको समणो गोतमो, अस्सासाय धम्मं देसेति, तेन च सावके विनेती' ति ।

२५. एवं बुत्ते सीहो सेनापति भगवन्तं एतदवोच — "ग्रमि-क्कन्तं, भन्ते, ग्रभिक्कन्तं, भन्ते ... पेo... उपासकं मं, भन्ते, भगवा 25 धारेत् ग्रज्जतमो पाणपेतं सरणं गतं" ति ।

२६. "ग्रनुविच्चकारं खो, सीह, करोहि । ग्रनुविच्चकारो तुम्हादिसानं ञातमनुस्सानं साधु होती''ति ।

"इमिनापाहँ, भन्ते, भगवतो भिय्योसोमत्ताय श्रतमनो श्रभि-रद्धो, यं मं भगवा एवमाह - भनुविच्चकारं खो, सीह, करोहि। अ

१. इमिना पह – सी०, रो०।

ग्रनविञ्चकारो तुम्हादिसानं ज्ञातमनुस्सानं साधु होती' ति । मं हि, भन्ते. ग्रुड्ञितित्थिया सावकं लभित्वा केवलकप्पं वेसालि पटाकं परि-हरें - 'सीहो अम्हाकं सेनापति सावकत्तं उपगतो' ति । अय च पन भगवा एवमाह - 'ग्रन्विच्चकारं, सीह, करोहि । ग्रन्विच्चकारो तम्हादिसानं ञ्चातमनस्सानं साघ होती' ति । एसाहं, भन्ते, दृतियं पि भगवन्तं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्कं च । उपासकं मं भगवा धारेत ग्रज्जतग्गे पाणपेतं सरणं गतं" ति ।

२७. "दीघरत्तं खो ते, सीह, निगण्ठान स्रोपानभूतं कूलं, येन नेसं उपगतानं पिण्डकं दातब्बं मञ्जेय्यासी" ति ।

"इमिनापाहं, भन्ते, भगवतो भिय्योसोमत्ताय ग्रत्तमनो ग्रभि-रद्धो, यं मं भगवा एवमाह - 'दीघरत्तं खो ते, सीह, निगण्ठानं स्रोपानभूत कल. येन नेसं उपगतानं पिण्डकं दातब्बं मञ्जेय्यासी' ति । सतं मेतं, भन्ते – 'समणो गोतमो एवमाह – मय्हमेव दानं दातब्बं, मय्हमेव सावकानं दातब्बं, मय्हमेव दिन्नं महप्फलं, न ग्रञ्जेसं दिन्नं महप्फलं, मग्हमेव सावकानं दिन्नं महप्फलं, न ग्रञ्जेसं सावकानं दिन्न महप्फलं ति. ग्रथ च पन मं भगवा निगण्ठेस पि दाने समादपेति । ग्रपि च. भन्ते. मयमेत्य कालं जानिस्साम । एसाहं, भन्ते, ततियं पि भगवन्त सग्ण गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्कां च । उपासकं म, भन्ते, भगवा धारेतू ग्रज्जतग्गे पाणपेतं सरणं गत'' ति ।

२८. ग्रथ खो भगवा सीहस्स मेनापतिस्स ग्रनपृब्बि कथं कथेसि, सेय्यथीदं - दानकथं सीलकथं सग्गकथं, कामानं ग्रादीनवं ग्रोकारं सिङ्क्लिसं नेक्खम्मे ग्रानिसंस पकासेसि । यदा भगवा ग्रञ्ञासि सीहं सेना-पति कल्लिचित्तं मृदुचित्तं विनीवरणचित्तं उदग्गचित्तं पसन्नचित्तं, ग्रथ या बुद्धानं सामुक्कसिका धम्मदेसना तं पकासेसि - दुबल समदयं निरोधं 25 मगा । सेय्यथापि नाम सुद्धं वर्त्थं ग्रपगतकाळकं सम्मदेव रजनं पटिग्गण्हेय्य; एवमेव सीहस्स सेनापतिस्स तस्मियेव ग्रासने विरज वीतमलं धम्मचक्ख् उदपादि – "यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं" ति ।

B 30

R 186

10

20

१. मम – सी०। २. म भन्ते – सी०, रो०। ३–३ अनुपुब्बिक्यं – सी०, स्या॰, रो॰।

R 187

B 31

R 188

२१. म्रथ को सीहो सेनापित विट्ठघम्मो पत्तघम्मो विदित-धम्मो परियोगाव्हधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्ज-पत्तो ग्रपरप्पच्चयो सत्युसासने भगवन्तं एतदवोच — "ब्रधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सिंढ भिक्खुसङ्खेना" ति । ब्रधिवासेसि भगवा तण्हीभावेन ।

३०. अथ को सीहो सेनापित भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिक्षणं कत्वा पक्कािम । अथ को सीहो सेनापित अञ्ञातरं पुरिसं आमन्तेसि — "गच्छ त्वं, अम्भो पुरिस, पवत्तमसं जानाही" ति । अथ को सीहो सेनापित तस्सा रित्तया अच्चयेन सके निवेसने पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो 10 कालं आरोवापेसि — "कालो, भन्ते ! निद्धितं भन्तं" ति ।

३१. श्रथ को भगवा पुज्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सीहस्स सेनापितस्म निवेसनं तेनुपसङ्क्ष्मिः; उपसङ्क्ष्मित्वा पञ्जाते आसले निवीदि सिद्धं भिनकुषङ्क्षनः । तेन को पन समयेन सम्बहुता निगण्डा वेसालियं रिथकाय रिथकार सिङ्काटकेन सिङ्काटकं बाहा पत्मयह 15 कन्दित "अञ्ज सीहेन सेनापितना थूलं पसुं विधत्वा समणस्स गोतमस्स भक्तं । तं समणो गोतमो जानं उद्दिस्सक्तं मंसं परिभुञ्जित पिटन्चकम्मं" ति ।

३२. श्रथ खो श्रञ्जातरो पुरिसो येन सीहो सनापित तेनुपसङ्क्षमः; उपसङ्क्षमित्वा सीहस्स सेनापितस्स उपकण्णके श्रारोचेसि — 20
"यग्धे, भन्ते, जानेय्यासि ! एते सम्बहुला निगण्ठा वेसालियं रिथकाय
रियकं सिङ्काटकेन सिङ्काटकं बाहा पगम्द्र कन्दन्ति — श्रञ्ज सीहेन
सेनापितना थूलं पसुं विषत्वा समण्पस्स गोतमस्स भन्तं कतं । तं समणो
गोतमो जानं उिह्स्सकतं मंसं परिभुञ्जित पिटिच्चकम्मं ति । श्रलं
श्रय्यो दीघरतं हि ते श्रायस्मन्तो अवण्णकामा बुद्धस्स अवण्णकामा 25
प्रमस्स अवण्णकामा सङ्क्षस्स । न च पनेते श्रायस्मन्ते। जिरिदन्ति तं
भगवन्तं असता तुच्छा मुसा अभूतेन श्रवभाविक्खतुं ; न च मयं जीवितहेतु पि सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेय्यामा' ति ।

३३. ग्रथ को सीहो सेनापित बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्खं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेसि सम्पवारेसि । श्रथ को सीहो 30

१-१ रिषयाय रिवयं - सी०, स्या०, रो०। २. उहिस्सकटं - सी०। ३. पि -सी०।४. जीरन्ति - सी०, रो०। ४. घन्माचिक्सन्ता - सी०, रो०।

सेनापति भगवन्तं भत्तावि श्रोनीतपत्तपाणि एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो सीहं सेनापति भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समाद-पेत्वा समत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्टायासना पक्कामी ति ।

अस्साजानीयसत्तं

B. 32

20

R. 189

१. "ग्रदृहि, भिक्लवे, श्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भही , ग्रस्साजानीयो राजारहो होति राजभोग्गो, रञ्जो ग्रङ्गन्तेव^र सङ्घ गच्छति । कतमेहि ग्रद्रहि ? इध, भिक्खवे, रञ्जो भद्दो ग्रस्सा-जानीयो उभतो सुजातो होति - मातितो च पितितो च । यस्सं दिसायं ग्रञ्जे पि भद्दा ग्रस्साजानीया जायन्ति तस्सं दिसायं जातो होति । यं खो पनस्स भोजनं देन्ति - ग्रत्लं वा सक्खं वा - तं सक्कच्चंयेव परि-10 भञ्जित भ्रविकिरन्तो । जेगुच्छी होति उच्चारं वा पस्सावं वा भ्रभि-निसीदितं वा ग्रिभिनिपिज्जितं वा । सोरतो होति सुखसंवासो, न³ च ग्रञ्जे ग्रस्से उब्बेजेता । यानि खो पनस्स होन्ति साठेय्यानि कटे-य्यानि जिम्हेय्यानि वर्ङ्केय्यानि, तानि यथाभूतं सारिथस्स आविकत्ता होति । तेसमस्स सारिथ अभिनिम्मदनाय वायमति । वाही लो पन 15 होति । 'कामञ्जे' ग्रस्सा वहन्तु वा मा वा, ग्रहमेत्य वहिस्सामी' ति चित्तं उप्पादेति । गच्छत्तो खो पन उजमगोनेव गच्छति । धामवा होति याव जीवितमरणपरियादाना थामं^द उपदंसेता । इमेहि स्रो. भिक्खवे, ब्रद्रहि ब्रङ्गेहि समन्नागतो रञ्जो भहो ब्रस्साजानीयो राजा-रहो होति राजभोग्गो, रञ्जो अङ्गन्तेव सङ्खं गच्छति।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, ग्रद्रहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख ब्राहनेय्यो होति ... पे०... ब्रन्तरं पूञ्जक्खेतं लोकस्स । कतमेहि ब्रद्रहि ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुं सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरति ब्राचारगोचरसम्पन्नो ब्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । यं खो पनस्स भोजनं देन्ति – लुखं वा पणीतं 25 वा – तं सक्कच्चंयेव परिभुञ्जति ग्रविहञ्ञामानो । जेगुच्छी होति कायद्रच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनोदुच्चरितेन; जेगुच्छी होति अनेक-विहितानं पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं समापत्तिया । सोरतो होति

B. 33

R. 191

25

सुबसंबासो, न ग्रञ्थे भिक्खू उब्बेजेता । यानि स्रो पनस्स होन्ति साठेय्यानि क्ट्रेय्यानि जिम्ह्य्यानि वङ्क्रेय्यानि तानि यथाभूतं श्राविकता होति सत्विर वा विञ्जूसु वा सब्ब्राचारीसु । तेसमस्स सत्था वा विञ्जू वा सब्ब्राचारी ग्रिभिनम्मदनाय वायमित । सिक्खिता स्रो पन होति । 'कामञ्जे भिक्खू सिक्खन्तु वा मा वा, ग्रहमेत्थ सिक्खिरसामी' उति चित्तं उप्पादेति । गच्छन्तो स्रो पन उजुमग्गोनेव गच्छितः, तत्रायं उजुमग्गो, सेय्यथीदं – सम्मादिष्टि ... पे०... सम्मासमाधि । ग्रारद्धविरियो निहरित – 'कामं तचो च न्हारु' च श्रष्टि च ग्रवसिस्सतु, सरीरे उपसुस्सतु मंसलोहितः; यं तं पुरिसियामेन पुरिसिविरियेन पुरिसप्यक्तमेन पत्तव्यं, न तं ग्रपापुणित्वा विरियस्स सण्ठानं भिक्स्तु ग्राहुनेय्यो होति ... पे० ... ग्रनुत्तरं पुञ्चाक्वेतं लोकस्सा' ति । १० इमेहि सो, भिक्सवे, ग्रहिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्स् ग्राहुनेय्यो होति ... पे० ... ग्रनुत्तरं पुञ्चाक्वेतं लोकस्सा' ति ।

४. अस्सखळुड्क्सुत्तं

- १. "अट्ट' च', भिनखने, अस्सलळुच्चे देसेस्सामि अट्ट च अस्स-दोसे, अट्ट च पुरिस्वळुच्चे अट्ट च पुरिसदोसे । तं सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एनं, भन्ते" ति खो ते भिन्नस् भगवतो 15 पच्चस्सोसं । भगवा एतदनोच –
- २. "कतमे च, भिक्खवे, ग्रटु ग्रस्सखळुङ्का ग्रटु च ग्रस्सदोसा ? इध, भिक्खवे, एकच्चो ग्रस्मखळुङ्को 'पेहीं ति बुत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारियना पच्छतो पिटककमित', पिट्टितो रखं पवनिति"। एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो ग्रस्सखळुङ्को होति । ग्रयं, भिक्खवे, 20 पटमो ग्रस्सदोसो ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो अस्सखळुङ्को पेही' ति वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारियना पच्छा लङ्क्तितं, कुब्बरं हनति, तिदण्डं भञ्जति । एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो अस्सखळुङ्को होति । अयं, भिक्खवे, दुतियो अस्सदोसो ।

१. नहारु – सी०, स्या०, रो०। २–२. झट्ट – स्या०। ३. झस्सखनुङ्के – सी०। ४. पटिसक्वित – सी०, रो०। ५. पटिबत्तेति – सी०, रो०। ६. जङ्किपति – सी०; सिङ्क्ष पति – रो०।

B. 34

४. "पुन च परं, भिक्खने, इधेकच्चो अस्सलळुङ्को पेही' ति बुत्तो, विद्वो समानो चोदितो सारियना रथीसाय सित्य उस्सिण्जत्वा रथीसयेव अञ्झोमदृति । एवरूपो पि, भिक्खने, इधेकच्चो अस्सलळुङ्को होति । अयं, भिक्खने, तितयो अस्सदोसो ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो अस्सखळुङ्को पेही' ति बुत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारिधना उम्ममां गण्हित', उब्बटुमं रथं करोति । एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो अस्सखळुङ्को होति । अयं, भिक्खवे, चतुत्वो अस्सदोसो ।

६. "पुन च परं, भिक्खते, इघेकञ्चो प्रस्सखळुङ्को 'पेही' ति 10 वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारधिता लङ्क्षति' पुरिसकायं परमण्हति पुरिमे पादे । एवर पो पि, भिक्खते, इघेकञ्चो प्रस्सखळुङ्को होति । ग्रयं, भिक्खते, पञ्चमो ग्रान्मदोसो ।

७. "पुन च परं, भिक्खवे, इघेकच्चो प्रस्सखळुङ्को 'पेही' ति बुत्तो, विद्धो समानो चोदितो सार्राथना ग्रनादियित्वा सार्राथ ग्रनादि-15 यित्वा पतोदलींहुँ दन्तेहि मुखाधानं विधिसत्वा पेन काम पक्कमित । एवरूपो पि, भिक्खवे, इघेकच्चो ग्रस्सखळुङ्को होति । ग्रयं, भिक्खवे, छट्ठो ग्रस्सदोसो ।

ट. "पुन च परं, भिक्खने, इघेकच्चो ग्रस्सखळुङ्को 'पेही' ति वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारिधना नेव ग्रभिक्कमित नो पटिक्कमित तिर्थेव खीलट्ठायी ठितो होति । एवरूपो पि, भिक्खने, इघेकच्चो ग्रस्स-खळुङ्को होति । ग्रयं, भिक्खने, सत्तमो ग्रस्सदोसो ।

६. "पुन च परं, भिक्खते, इधेकच्चो अस्सखळुङ्को 'पेही' ति तुत्तो, बिद्धो समानो चोदितो सारिथना पुरिमे च पादे संहरित्वा पच्छिमे च पादे संहरित्वा तत्थेव चत्तारो पादे अभिनिसीदिति । एवरूपो पि, ४० भिक्खवे, इधेकच्चो अस्सखळुङ्को होति । अयं, भिक्खवे, अटुमो ग्रस्स-दोसो । इमे खो, भिक्खवे, अटु अस्सखळुङ्का अटु च श्रस्सदोसा ।

१०. "कतमे च, भिक्खवे, ग्रह पुरिसलळुङ्का ग्रह च पुरिस-दोसा ? इध, भिक्खवे, भिक्खुं भक्खुं ग्रापत्तिया चोदेन्ति । सो भिक्खुं

१. गण्हाति – सी०, रो०। २ लङ्क्षेति – सी०, रो०। ३. पुरिमं कायं – सी०, रो०। ४. पतोष – सी०; पतोषयिंहु – स्या०; पतोषं – रो०। १. विमंसित्वा – सी०।

5

B. 35

R. 193

भिक्कूहि झापत्तिया चोदियमानो 'न सरामी' ति श्रसतिया' निब्बेटेति । संय्ययापि सो, भिक्क्षने, ग्रस्सखळुङ्को 'पेही' ति वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारिथना पच्छतो पटिक्कमति, पिट्ठितो रथं वत्तेति; तथूपमाहं, भिक्क्षवे, इसं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्क्षवे, इधेकच्चो पुरिस-खळङ्को होति । अयं, भिक्क्षवे, पटमो पुरिसदोसो ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् भिक्ख् आपित्तया चोदेन्ति । सो भिक्ख् भिक्ख् ह आपित्तया चोदियमानो चोदकंयेन पटिप्फरित — "कि नु खो तुम्हें बालस्स अब्यत्तस्स भिणतेन ! त्वं पि नाम भिणतब्बं मञ्जासी' ति ! सेय्यथापि सो, भिक्खवे, अस्सखळुङ्को 'पेही' ति वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारिथना पच्छा लङ्क्षति, कुब्बरं हनति, तिदण्डं 10 भञ्जाति; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि । एवहपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो पुरिसखळुङ्को होति । अयं, भिक्खवे, दुतियो पुरिस-होसो ।

१२. "पुन च परं, भिक्सवं, भिक्स् भिक्स् ब्रापित्या चोदेन्त ।
सो भिक्स भिक्स् हि आपत्तिया चोदियमानो चोदकस्से व पच्चारोपेति – 15
'त्वं' सोसि इत्यन्नामं आपत्ति आपन्नो, त्वं ताव पठमं पटिकरोही' ति ।
सेय्यथापि सो, भिक्सवं, अस्सखळुड्डो 'पेही' ति वृत्तो, विद्वो समानो
चोदितो सारिथना रथीसाय सत्यि उस्सिज्जत्वा रथीसयेव अज्झोमहृति;
तथूपमाहं, भिक्सवं, इमं पुग्गलं वदामि । एवरूपो पि, भिक्सवं, इथंकच्चो पुरिससळळ्ड्डो होति । अयं, भिक्सवं, तित्यो पुरिसदोसो । 20

१३. "पुन च परं, भिक्खवें, भिक्ख् भ्रिक्ख् आपित्तया चोदेन्ति । सो भिक्ख् भिक्ख्हि आपित्तया चोदियमानो भ्रञ्जेनाञ्ञा पटिचरति, बहिद्धा कयं श्रपनामेति, कोपं च दोसं च भ्रप्पच्चयं च पातुकरोति । सेय्यथापि सो, भिक्खवें, भ्रस्सखळुङ्को पेही' ति वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारिधना उम्ममां गण्हति, उब्बदुमं रथं करोति; तथूपमाहं, 25 भिक्खवें, इसं पुग्गलं वदामि । एबरूपो पि, भिक्खवें, इधेकच्चो पुरिस-खळुङ्को होति । भ्रयं, भिक्खवें, चतुत्थो पुरिसदोसो ।

१४. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खू भिक्खुं ग्रापत्तिया नोदेन्ति । सो भिक्खु भिक्खुहि ग्रापत्तिया नोदियमानो सङ्घमज्झे बाहृविक्खेपं

१. प्रसतियाव - सी०, रो० । २. त्व पि - सी०, रो० । ३. बाहाविक्खेप - सी०, रो० ।

B. 36

करोति'। सेव्यथापि सो, भिनस्वने, अस्सखळुङ्को 'पेही' ति वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारथिना लङ्कति, पुरिमकायं पगण्हति पुरिमे पादे; तथूपमाहं, भिन्स्वने, इमं पुगालं वदामि । एवरूपो पि, भिन्स्वने, इभ्रेकच्चो पुरिसखळुङ्को होति । ब्रयं, भिनस्वने, पञ्चमो पुरिसदोसो ।

१५. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खुं भागित्या चोदिन्त । सो भिक्खुं भिक्खुंहि आपित्तया चोदियमानो अनादियित्वा सङ्घं अनादि-यित्वा चोदकं सापित्तको व येन कामं पक्कमित । सेय्यथापि सो, भिक्खने, अस्सखळुङ्को पेही' ति बुत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारिधना अनादियित्वा सार्राधं अनादियित्वा पतोदलिट्ट बन्तेहि मुखाधानं विधं-10 सित्वा येन कामं पक्कमित, तथूपमाहं, भिक्खने, इमं पुगालं वदामि । एवरूपो पि, भिक्खने, डघेकच्चो पुरिसखळुङ्को होति । अयं, भिक्खने, छट्ठो पुरिसदोसो ।

१६. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खुं भिक्खुं आपित्तया चोदेन्ति । सो भिक्खुं भिक्खुहि आपित्तया चोदियमानो 'नेवाहं आपन्नोम्हि, न 15 पनाहं आपन्नोम्ही' ति सो तुण्हीभानेन सङ्घं विहेठेति । मेय्यथापि सो, भिक्खने, अस्मखळुङ्को 'पेही' ति वृत्तो, विद्धो समानो चोदितो सारिथना नेव अभिक्कमित नो पटिकम्मित तत्थेव खीलद्वायी ठितो होति; तथूपमाहं, भिक्खने, इमं पुग्गल वदामि । एवस्पो पि, भिक्खने, इधेकच्चो पुरिसखळुङ्को होति । अयं, भिक्खने, सत्तमो 20 परिसदोसो ।

१७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खूं आपित्तया चोदेन्ति ।
सो भिक्खू भिक्खूहं आपित्तया चोदियमानो एवमाह — कि नु सो
तुम्हे आयरमन्तो अतिबान्हं मिय न्यावटा याव डदानाहं सिक्खं पच्चक्वाय हीनायावित्तस्सामी ति । सो सिक्खं पच्चक्वाय हीनायावित्तत्वा

उ एवमाह — 'इदानि स्नो तुम्हे आयस्मन्तो अत्तमना होया' ति ? सेव्ययापि
सो, भिक्खवे, अस्सखळुङ्को पेही' ति बुत्तो, विद्धो समानो चोदितो
सारियना पुरिमे च पादे संहरित्वा पच्छिमे च पादे संहरित्वा तत्येव
चत्तारो पादे अभिनिसीदित; तथूपमाहं, भिक्खवे, इमं पुग्गलं वदामि ।
एवरूपो पि, भिक्खवे, इधेकच्चो पुरिसखळुङ्को होति । अयं, भिक्खवे,

R. 195

१ मनति – सी०; भणति – रो०। २. विहेसेति – सी०, रो०। ३. सी० पोल्बके नस्यि।

B. 37

10

भट्टमो पुरिसदोसो । इमे खो, भिक्खवे, भट्ट पुरिसखळुङ्का भट्ट च पुरिसदोसा" ति ।

५. मलसूत्तं

१. "ब्राट्टमानि, भिक्खवे, मलानि । कतमानि ब्रहु ? ब्रस्-ज्झायमला, भिक्खवे, मन्ता; अनुद्वानमला, भिक्खवे, घरा; मलं, भिक्खवे, वण्णस्स कोसज्जं; पमादो, भिक्खवे, रक्खतो मलं; मलं, 5 भिक्खवे, इत्थिया दुज्चरितं; मच्छेरं, भिक्खवे, ददतो मलं; मला, 5 भिक्खवे, पापका अकुसला धम्मा अस्मि लोके परिम्ह च; तत्तो', भिक्खवे, मला मलतरं अविज्जा परमं मलं । इमानि खो, भिक्खवे, ब्रद्ध मलानी ति ।

> "असज्झायमला मन्ता, अनुष्टानमला घरा। मलं वण्णस्स कोसज्जं, पमादो रक्खतो मलं।। "मलिल्यिया दुच्चरितं, मच्छेरं ददतो मलं। मला वे पापका धम्मा, अस्मि लोके परम्हि च। ततो मला मलतरं, अविज्जा परमं मलं" ति।।

६. दूतेय्यसुत्तं

१. "अट्टाह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं 15 गन्तुमरहित । कतमेहि अट्टिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, घारेता च, विञ्ञाता च, विञ्ञापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहित । अट्टिह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्यं गन्तुमरहित । कतमेहि अट्टिह ? 20 इध, भिक्खवे, सारिपुत्तो सोता च होति", सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विञ्ञापेता च, विश्वापेता च, क्रसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको । इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टिह धम्मेहि समन्नागतो सारि-पुत्तो द्वतेय्यं गन्तुमरहती ति ।

१. ततो च — स्या०, रो०। २. सी० पोत्यके नत्यि।

B. 38

R. 197

"यो वे न ब्यथिति पत्वा, परिसं उग्गवादिनि । न च हापेति वचनं, न च छादेति सासनं ।। "असन्दिद्धं च भणित, पुच्छितो न च कुप्पति । सवे तादिसको भिक्खु, दूतेय्यं गन्तुमरहती" ति ।।

७. पठमबन्धनसुत्तं

१. "अट्ठाह, भिक्खने, आकारोह इत्थी पुरिसं बन्धति । कत-मेहि अट्ठाहि? रुण्णेन', भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति; हसितेन, भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति; भणितेन, भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति'; आकप्पेन, भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति; ननभञ्जेन, भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति; गन्धेन', भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति; रसेन, भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति'; फस्सेन, भिक्खने, इत्थी पुरिसं बन्धति । इमेहि खो, भिक्खने, अट्ठहाकारेहि इत्थी पुरिसं बन्धति । ते', भिक्खने, सत्ता सुबद्धा" ये" फस्सेन' बद्धा' ति ।

८. दुतियबन्धनसुत्तं

१. "अट्ठिहि, भिक्खने, धाकारेहि पुरिमो इंट्यि बन्धति। कतमेहि अट्ठिहि? रुण्णेन, भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति; हिसतेन, 15 भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति; भणितेन, भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति; प्राकप्पेन, भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति, तनभङ्गेन, भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति; गन्धेन, भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति; रसेन, भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति; फस्सेन, भिक्खने, पुरिसो इंट्यि बन्धति। इमेहि खो, भिक्खने, प्रदृहाकारेहि पुरिसो इंट्यि बन्धति। ते, भिक्खने, क्षता मुख्या ये फस्सेन बद्यां ति।

६. पहारादसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेरञ्जायं विहरति नळेरुपुचिमन्दमूले । अथ स्त्रो पहारादो अमुरिन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा

१. वेषती – सी॰; व्याषित – स्या॰, रो॰। २. उम्मवादिनं – सी॰, उम्मह्वादिनं – स्या॰, रो॰। ३. क्ष्मेण – सी॰, रो॰। ४ एत्य 'गीतेन ० वस्पति, रोफ्येन ० वस्पति' ति सी॰, रो॰ रोफ्येकं प्राधिको पाठो दिस्तित। १ –४. प्राप्त पाठो सी॰, रो॰ पोरावेकं वृत्तिस्तित। ६. तेहि – रो॰। ७ खुक्चा – सी॰, स्या॰। म. वेब – स्या॰, रो॰। ९ पावेत – रो॰।

भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रट्ठासि । एकमन्तं ठितं खो पहारादं ग्रसुरिन्दं भगवा एतदवोच –

"भ्रपि पन, पहाराद, भ्रसुरा महासमुद्दे श्रमिरमन्ती" ति ?

R. 198

"ग्रभिरमन्ति, भन्ते, ग्रसुरा महासमुद्दे" ति ।

"कित पन, पहाराद, महासमुद्दे अच्छिरिया अब्भुता घम्मा, इ ये दिस्वा दिस्वा अमुरा महासमुद्दे अभिरमन्ती" ति ?

२ "श्रद्ध, भन्ते, महासमुद्दे श्रन्छिरया श्रन्भुता धम्मा, ये विस्वा विस्वा श्रमुरा महासमुद्दे श्रीभरमन्ति । कतमे श्रद्ध ? महासमुद्दे।, भन्ते, श्रमुपुब्बिनको श्रमुपुब्बिपोणो श्रमुपुव्बिपोणो श्रमुपुव्बिपोणो श्रमुपुव्बिपोणो श्रमुपुव्बिपोणो श्रमुपुव्बिपोणो श्रमुपुव्बिपोणो श्रमुपोणो श्रमुपोणो श्रमुपुविष्ठिष्ठ श्रीभरमन्ति ।

३. "पुन च परं, भन्ते, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति । यं पि, भन्ते, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति ; ग्रयं, भन्ते, महा-समुद्दे दुतियो ग्रच्छरियो ग्रब्भुतो धम्मो यं विस्वा विस्वा ग्रसुरा महा- 15 समुद्दे ग्रभिरमन्ति ।

४. "पुन च परं, भन्ते, महासमुद्दी न मतेन कुणपेन संवसित । यं होति महासमुद्दे मतं कुणपं, तं खिप्पमेव तीरं वाहेति, थलं उस्सा-रेति । यं पि, भन्ते, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसित, यं होति महासमुद्दे मतं कुणपं, तं खिप्पमेव तीरं वाहेति, थलं उस्सारेति; ध्रयं, 20 भन्ते, महासमुद्दे सतियो अच्छरियो अक्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

्र. "पुन च परं, भन्ते, या काचि महानिदयो, सेव्यथीदं – गङ्गा यमुना अचिरवती सरभू मही, ता महासमुद्दे पत्वा जहिन्त पुरिमानि नामगोत्तानि, 'महासमुद्दो' त्वेव सङ्खं गच्छिन्ति । यं पि, भन्ते, या 25 ह. 199 काचि महानिदयो, सेव्यथीदं – गङ्गा यमुना अचिरवती सरभू मही, ता महासमुद्दे पत्वा जहिन्त पुरिमानि नामगोत्तानि, 'महासमुद्दे' त्वेव सङ्खं गच्छिन्ति; अयं, भन्ते, महासमुद्दे चतुत्थो अच्छिरियो अव्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

१—१. घडमुतघम्मा — स्या०। २. संबद्दति — स्या०। ३. सिप्पयेव — सी०। ४. उस्सावेति — सी०, रो०।

Ř. 200

B. 41

६. "पुन च परं, भन्ते, या च लोके सवन्तियो महासमूद् झप्पेन्ति या च अन्तिविक्षा धारा पपतिन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनतं वा पूरतं वा पञ्जायिति । यं पि, भन्ते, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दं झप्पेन्ति या च झन्तिलक्षा धारा पपतिन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनतं वा पूरतं वा पुरलं वा पञ्जायितः ; अयं, भन्ते, महासमुद्दे पञ्चमो अच्छरियो अव्भुतो धम्मो, यं दिस्वा विस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"पुन च परं, भन्ते, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो । यं पि,
 भन्ते, महासमुद्दौ एकरसो लोणरसो; अयं, भन्ते, महासमुद्दे छट्टो अच्छ रियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभि ग्रामित ।

ट. "पुन च परं, भन्ते, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो । तित्र-मानि रतनानि, सैच्यथीदं – मुत्ता मणि वेळुरियो सङ्क्षो सिला पवाळं रजतं जातरूपं लोहितको मसारगल्लं । यं पि, भन्ते, महासमुद्दो बहुरतनो भ्रनेकरतनो; तित्रमानि रतनानि, सेव्यथीदं – मुत्ता मणि वेळुरियो सङ्क्षो सिला पवाळं रजतं जातरूपं लोहितको मसारगल्लं; भ्रयं, भन्ते, महासमुद्दे सत्तमो अच्छिरियो श्रन्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा श्रसुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

ह. "पुन च परं, भन्ते, महासमुद्दो महतं भूतानं श्रावासो ।
तित्रमे भूता – तिमि विभि क्षलो तिमिरिपक्षलो असुरा नागा गन्यव्या ।

सिन्त महासमुद्दे योजनसितका पि अत्तभावा वियोजनसितका पि अत्तभावा तियोजनसितका पि अत्तभावा चतुयोजनसितका पि अत्तभावा पञ्चयोजनसितका पि अत्तभावा पञ्चयोजनसितका पि अत्तभावा पञ्चयोजनसितका पि अत्तभावा । यं पि, भन्ते, महासमुद्दो महतं भूतानं श्रावासो; तित्रमे भूता – तिमि तिमिक्षलो तिमिरिफ्क्षलो असुरा नागा गन्यव्या; सिन्त महासमुद्दे योजनसितका पि अत्तभावा ।

3 ... पे०... वियोजन ... तियोजन ... चतुयोजन ... पञ्चयोजनसितका पि अत्तभावा; अयं, भन्ते, महासमुद्दे अद्वमा अच्छारयो अव्भुतो घम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति । इमे खो, भन्ते, महासमुद्दे अप्रभावा; अयं, भन्ते, महासमुद्दे अभिरमन्ति । इसे खो, भन्ते, महासमुद्दे अप्रभावा इस्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अप्रभावा अस्मुता घम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ती ति ।

१. काचि - स्या०, रो०। २. लोहितकको - सी०, रो०। ३-३. तिमि तिमिक्सवा विमिरपिक्सवा - सी०; विमितिमञ्जला तिमिरमिक्सवा - स्या०, रो०।

१०. "ग्रपि पन, भन्ते, भिक्खू इमस्मि धम्मविनये ग्राभि-रमन्ती" ति ?

"अभिरमन्ति , पहाराद, भिक्कू इमस्मि धम्मविनये" ति । "कति पन, भन्ते, इमस्मि धम्मविनये अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्क इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ती" ति ? 5

११. "अष्ठ, पहाराव, इसिंस्स धम्मविनये अच्छिरिया अब्भुता धम्मा, ये विस्वा विस्वा भिनल् इसिंस्स धम्मविनये अभिरमित्त । कतमे अष्ठ ? सेय्यथापि, पहाराव, महासमुद्दो अनुपुब्बिनक्षो अनुपुब्बिणोणो अनुपुब्बिपक्षारो, न आयतकेनेव पपातो; एवमेव खो, पहाराव, इसिंस धम्मविनये अनुपुब्बिसल्खा अनुपुब्बितिस्या अनुपुब्बित्या अनिप्या अनिप्य अनिप्या अनिप्य अनिप्या अनिप्या अनिप्य अनिप्या अनिप्या अनिप्या अनिप्य अनि

१२. "सेय्यथापि, पहाराद, महासमुद्दी ठितथम्मो वेलं नाति- 15 वत्ति; एवमेव खो, पहाराद, यं मया सावकानं सिक्खापदं पञ्जातं तं मम सावका जीवितहेतु पि नातिक्कमित्तः । यं पि, पहाराद, मया सावकानं सिक्खापदं पञ्जातं तं मम सावका जीवितहेतु पि नातिक्क-मित्तः; अयं, पहाराद, इमिर्सम धम्मविनये दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा विस्वा भिक्खु इमिर्सम धम्मविनये अभिरमित्तः । 20

१३. "सेय्यथापि, पहाराद, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संब-सित । यं होति महासमुद्देमतं कुणपं, तं खिप्पमेव तीरं वाहेति थलं उस्सा-रेति; एवमेव खो, पहाराद, यो सो पुग्गलो दुस्सीलो पापधम्मो असुनि-सङ्कस्सरसमाचारो पिटच्छक्षकम्मन्तो अस्समणो समणपिटञ्जो अब्रह्म-चारी ब्रह्मचारिपिटञ्जो अन्तोपूर्ति अवस्सुतो कसम्बुजातो, न 25 तेन सङ्घो संवसति; खिप्पमेव' नं सिन्नपितत्वा उन्खिपति । किञ्चा पि सो होति मज्झे भिन्नबुसङ्घस्स सिन्नसिन्नों, अथ खो सो आरका व सङ्घम्हा सङ्घो च तेन । यं पि, पहाराद, यो सो पुग्गलो दुस्सीलो पापधम्मो असुचिसङ्कस्सरसमाचारो पिटच्छक-कम्मन्तो अस्समणो समणपिटञ्जो अब्रह्मवारी ब्रह्मचारिपटिञ्जो अ

१. विष्पञ्जेव — सी०। २. निश्चिमो — सी०, रो०।

B. 43

श्र.202 अन्तोपूति अवस्मुतो कसम्बुजातो, न तेन सङ्घो संवसित; खिप्पमेव नं सिप्तपितत्वा उनिखपित; किञ्चा पि सो होति मज्झे भिक्षुसङ्घस्स सिप्तिसिन्नो, अय खो सो आरका व सङ्घम्हा सङ्घो च तेन; अयं, पहाराद, इमस्मि अम्मविन्ये तितयो अच्छरियो अञ्मतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा

भिक्ख इमिंस्म धम्मविनये ग्रिभरमन्ति ।

१४. "सेय्यथाप, पहाराव, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं —
गङ्गा यमुना श्रचिरवती सरम् मही, ता महासमुद्दं पत्वा जहिन्त पुरिमानि नामगोत्तानि, 'महासमुद्दं' त्वेव सङ्खं गच्छिन्तः; एवमेव खो, पहाराव, वत्तारो मे वण्णा — लिन्या बाह्मणा वेस्सा सुद्दा, ते तथागतप्पवेदिते

धम्मविनये श्रगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा जहिन्त पुरिमानि नामगोत्तानि, 'समणा' सक्यपुत्तिया' त्वेव सङ्खं गच्छिन्तः । यं पि, पहाराव,
चत्तारोमे वण्णा — लिन्या बाह्मणा वेस्सा सुद्दा, ते तथागतप्पवेदिते
धम्मविनये श्रगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा जहिन्त पुरिमानि नाम
गोत्तानि, 'समणा सक्यपुत्तिया' त्वेव सङ्खं गच्छिन्तः; अयं, पहाराव,

इमीर्सम धम्मविनये चतुत्वो अच्छिरियो प्रक्मुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा
भिक्षु इमीर्सम धम्मविनये अस्मितन्ते।

११. "संय्यथापि, पहाराद, या च लोके सवित्तयो महासमृद्दं प्रप्येत्ति या च अन्तिलिक्दां धारा पपतिन्ति, न तेन महासमृद्दस्स उनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायितं; एवमेव खो, पहाराद, वहू चे पि भिवलू अनु
थ पादिसेसाय निक्बानघातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानघातुया उनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायित । यं पि, पहाराद, बहू चे पि भिवलू अनुपादिसेसाय निब्बानघातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानघातुया अन्ततं वा पूरत्तं वा पञ्जायित , अय, पहाराद, इमस्मि धम्मविनये पञ्चमो प्रच्छिरयो ग्रन्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिवलू इमर्सिम धम्मविनये अभिरमन्ति ।

१६. "संय्यथापि, पहाराद, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो; एवमेव सो, पहाराद, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो। यं पि पहाराद, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो; अर्थ, पहाराद, इमस्मि धम्मविनये छट्टो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा आविख् १०० हमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति।

१-१. समणो सक्यपुत्तियो – स्वा०। २. झन्तळिक्सा – सी०।

१७. "संय्यवापि, पहाराद, महासमुद्दो बहुरतनो भ्रनेकरतनो; तित्रमानि रतनानि, सेय्यथीदं — मुत्ता मणि बेळुरियो सङ्क्षो सिला पवाळं रजतं जातरूपं लोहितको मसारगल्लं; एवमेव खो, पहाराद, भ्रयं धम्म-विनयो बहुरतनो भ्रनेकरतनो । तित्रमानि रतनानि, सेय्यथीदं — चत्तारो सतिपद्वाना, जन्तरो सम्मप्पधाना, चत्तारो इदिपादा, पिञ्च- उ व्हियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, भ्ररियो भ्रद्विङ्गको मग्गो । यं पि, पहाराद, भ्रयं धम्मविनयो बहुरतनो भ्रनेकरतनो; तित्रमानि रततानि, सेय्यथीदं — चत्तारो सितपद्वाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इदियादा, पञ्चिव्हानी, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, भ्ररियो भ्रद्विज्ञको मग्गो; भ्रयं, पहाराद, इमिंस्म धम्मविनये सत्तमो अच्छिरयो । अध्रती धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्ष् इमिंस्म धम्मविनये भ्रभि-रमित ।

१८. "सेय्यथापि, पहाराद, महासमुद्दी महतं भृतानं श्रावासी: तित्रमे भता - तिमि तिमिङ्गलो तिमिरिपङ्गलो असुरा नागा गन्धब्बा; सन्ति महासमद्दे योजनसतिका पि अत्तभावा द्वियोजनसतिका पि अत्त- 15 भावा तियोजनसतिका पि श्रत्तभावा चत्रयोजनसतिका पि ग्रत्तभावा पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा; एवमेव खो, पहाराद, भ्रयं धम्म-विनयो महतं भतानं ग्रावासो: तित्रमे भता - सोतापन्नो सोतापत्ति-फलसन्छिकिरियाय पटिपन्नो सकदागामी सकदागामिफलसन्छिकिरियाय पटिपन्नो अनागामी अनागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो अरहा अर- 20 हत्ताय पटिपन्नो । यं पि, पहाराद, ग्रयं धम्मविनयो महतं भतानं ग्रावासो; तत्रिमे भता – सोतापन्नो सोनापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटि-पन्नो सकदागामी सकदागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो ग्रनागामी <mark>अनागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो अरहा अरहत्ताय पटिपन्नो</mark>; श्रयं, पहाराद, इमस्मि धम्मविनये ब्रहुमो ग्रच्छरियो श्रव्भुतो धम्मो, यं 25 दिस्वा दिस्वा भिनस् इमिस्म धम्मविनये ग्रिभिरमन्ति । इमे स्रो, पहा-राद, इमिंस्म धम्मविनये ग्रद्ध ग्रच्छरिया ग्रव्भता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्ख इमस्मि धम्मविनये ग्रभिरमन्ती" ति ।

R. 204

D. 11

१०. उपोसयसूतं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति पुब्बारामे मिगार-मात्पासादे । तेन खो पन समयेन भगवा तदहपोसथे भिक्खुसङ्कपरिवृतो निसिन्नो होति । ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो ग्रभिक्कन्ताय रत्तिया, निक्खन्ते पठमे यामे. उट्टायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जींल पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — "ग्रिभिक्कन्ता, भन्ते, रित्त. निक्खन्तो पठमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खसङ्को । उद्दिसत्, भन्ते, भगवा भिक्खनं पातिमोक्खं" ति ।

R. 205

20

B. 45

२. एवं वृत्ते भगवा तुण्ही ब्रहोसि । दुतियं पि खो ब्रायस्मा म्रानन्दो म्रिभक्कन्ताय रत्तिया, निक्खन्ते मज्झिमे यामे, उद्रायासना 10 एकंसं उत्तरासङ्कं करित्वा येन भगवा तेनञ्जींल पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच - "ग्रमिकन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो मज्झिमो यामो. चिर-निसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उद्दिसत्, भन्ते, भगवा भिक्खनं पातिमोक्खं" ति । दुतियं पि स्त्रो भगवा तुण्ही म्रहोसि । ततियं पि स्त्रो स्रायस्मा म्रानन्दो म्रिभक्कन्ताय रत्तिया, निक्खन्ते पच्छिमे यामे. उद्धस्ते म्रहणे. 15 नन्दिम्खिया रत्तिया उट्टायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा भगवन्तं एतदबोच - "ग्रभिवकन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पञ्छिमो यामो, उद्धस्तं ग्रहणं, नन्दिमखी रत्ति: चिरनिसिन्नो भिक्खसङ्को । उद्दिसत्, भन्ते, भगवा भिक्खनं पातिमोक्खं" ति ।

"ग्रपरिसुद्धां, ग्रानन्द, परिसा" ति ।

३. ग्रथ खो ग्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स एतदहोसि - "कं नु खो भगवा पुग्गलं सन्धाय एवमाह - 'ग्रपरिसुद्धा, ग्रानन्द, परिसा'' ति ? ग्रथ खो ग्रायस्मा महामोग्गल्लानो सब्बावन्तं भिवखसङ्क चेतसा चेतो परिच्च मनसाकासि । ग्रद्दसा खो ग्रायस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं दुस्सीलं पापधम्मं श्रस्चिं सङ्क्रस्सरसमाचारं पटिच्छन्नकम्मन्तं 25 ग्रस्समणं समणपटिञ्ञां अन्नह्मचारि न्नह्मचारिपटिञ्ञां अन्तोपूर्ति ग्रव-स्मृतं कसम्बुजातं मज्झे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नं; दिस्वान उट्टायासना येन सो पुग्गलो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं पुग्गलं एतदवोच — "उट्टेहाबुसो, दिट्टोसि भगवता । नित्य ते भिक्खूहि सद्धि सवासो" ति ।

१. कि - स्या॰, रो॰। २ अमुचि॰ - सी॰, स्या॰, रो॰। ३. दिस्वा -स्या०, रो०।

R. 207

४. एवं वृत्ते सो पुग्गलो तुष्ही अहोसि । दुतियं पि स्रो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं एतदबोच — "उद्देहावृत्तो, दिट्टोसि भगवता । नित्य ते भिक्बूहि सिंढ संवासो" ति । दुतियं पि स्रो सो पुग्गलो तुष्ही अहोसि । तितयं पि स्रो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं एतदबोच — "उद्देहावृत्तो, दिट्टोसि भगवता । नित्य ते भिक्बूहि सिंढ संवासो" उति । तितयं पि स्रो सुग्गलो तुष्ही अहोसि ।

 प्रथ खो भ्रायस्मा महामोगगलानो तं पुग्गलं बाहायं गहेत्वा बहिद्वारकोट्टका निक्लामेत्वा सूचिघटिकं दत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं एतदवोच — "निक्लामितो सो, भन्ते, पुग्गलो मया । परिसुद्धा परिसा । उद्दिसतु, भन्ते, भगवा भिक्लूनं पातिमोक्लं" 10 ति ।

"श्रच्छरियं, मोम्मल्लान, श्रब्भुतं, मोम्मल्लान ! याव बाहा गहणा पि नाम सो मोघपुरिसो श्रागमिस्सती" ति !

६. ग्रय स्त्रो भगवा भिक्त् ग्रामन्तेसि — "तुम्हेव दानि, भिक्तवते, उपोसयं करेट्याय, पातिमोक्तं उद्दिसेट्याय । न दानाहं, भिक्तवते, 15 ग्रज्जतन्ये उपोसयं करिस्सामि', पातिमोक्तं उद्दिसिस्सामि । श्रद्धान-मेतं, भिक्तवते, ग्रनवकासो यं तथागतो ग्रपरिसुद्धाय परिसाय पातिमोक्तं उद्दिसेट्य ।

७. "अदिमे, भिक्खने, महासमुद्दे अच्छिरिया अब्भुता धम्मा", ये विस्ना दिस्ता असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति । कतमे अद्द ? महा- 20 समुद्दो, भिक्खने, अनुपुब्बिनिको अनुपुब्बिनको अनुपुब्बिनको अनुपुब्बिनको अनुपुक्विनको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिकिको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिकिको अनुपक्विनकिको अनुपक्विनकिकिको अनुपक्विनकिकिको अनुपक्विनकिकिकिको अनुपक्विनकिकिकिको अनुपक्व

द. "पुन च परं, भिक्सवे, महासमुद्दो महतं भूतानं ब्रावासो । तित्रमे भूता – तिमि तिमिक्क्क्षो तिमिरिषक्क्ष्णो असुरा नागा गन्धव्वा । वसन्ति महासमुद्दे योजनसतिका पि ब्रत्तभावा ... पे०... पञ्चयोजर्न-सतिका पि ब्रत्तभावा । यं पि, भिक्सवे, महासमुद्दो महतं भूतानं

१-१. स्था०, रो०पोत्वकेसु न दिस्तति । २. झब्भूतषम्मा – स्था० । ३.पुरिमेन – स्था० । ४. सन्ति – सी०, स्था०, रो० ।

ब्रावासो; तत्रिमे भूता – तिमि तिमिज्जलो तिमिरिपज्जलो असुरा नागा गन्धब्बा; वसन्ति महासमुद्दे योजनसतिका पि अत्तभावा ...पेo... पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा; अयं, भिक्खवे, महा-समुद्दे ब्रद्धमो अच्छिरियो अब्भुतो घम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा 5 महासमुद्दे अभिरमन्ति । इमे खो, भिक्खवे, महासमुद्दे ब्रद्ध अच्छिरिया अब्भुता घम्मा, ये'दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

 "एवमेव बो, भिक्खवे, ब्रह्व इमिस्म धम्मविनये ब्रच्छ-रिया ग्रब्भता घम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्ख इमस्मि घम्मविनये ग्रभि-रमन्ति । कतमे अद्र ? सेय्यथापि, भिक्तवे, महासमहो अनुपूब्बनिन्नो 10 ग्रनपुब्बपोणो ग्रनुपुब्बपब्भारो, न ग्रायतकेनेव पपातो; एवमेव खो, भिक्खवे, इमस्मि धम्मविनये अनुपूर्वितक्वा अनुपूर्विकरिया अनुपूर्व पटिपदा, न भायतकेनेव भञ्जापटिवेधो । यं पि. भिक्लवे. डर्मस्म धम्मविनये अनुपुब्बसिक्ला अनुपुब्बिकरिया अनुपुब्बपटिपदा, न आयत-केनेव ग्रञ्ञापटिवेघो; ग्रयं, भिक्खवे, इमस्मि धम्मविनये पठमो ग्रन्छ-छि रियो ग्रब्भुतो घम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खु इमिस्म घम्मविनये ग्रिभ-रमन्ति ... पे ... । सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो महत भूतानं श्रावासी; तत्रिमे भूता - तिमि तिमिङ्गलो तिमिरिपङ्गलो ग्रसुरा नागा गन्धब्बा, वसन्ति महासमद्दे योजनसतिका पि श्रत्तभावा ... पे०... पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा; एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्म-20 विनयो महतं भतानं स्नावासो । तित्रमे भता - सोतापन्नो सोतापत्तिफल-सिच्छिकिरियाय पटिपन्नो ... पे०... ग्ररहा ग्ररहत्ताय पटिपन्नो । यं पि, भिक्खवे, ग्रयं धम्मविनयो महतं भूतानं श्रावासो; तत्रिमे भूता -सोतापन्नो सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो ... पे०... ग्ररहा ग्रर-हत्ताय पटिपन्नो; ग्रयं, भिक्खवे, इमस्मि धम्मविनये ग्रद्रमो ग्रच्छरियो 25 ग्रब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खु इमिस्म धम्मविनये ग्रिभिरमन्ति । इमें सो, भिनसवे, इमिन्म धम्मविनये ग्रद्ध ग्रच्छरिया ग्रब्भता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्ख इमस्मि धम्मविनये ग्रिभरमन्ती" ति ।

महावग्गो दुतियो ।

१. यं - म० । २-२ धट्टिमे भिक्खवे - स्या० ।

तस्सहानं

वेरञ्जो सीहो शाजञ्ञां, खळुक्केन मलानि च। दूतेय्यं दें च बन्धना , पहारादो उपोसयो ति।।

३. गहपतिवग्गो

१. पठमउग्गसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावनं कूटागार-सालायं । तत्र खो भगवा भिक्क् भ्रामन्तेसि ... पे०... एतदवोच — "श्रद्ठहि, भिक्क्ष्वे, अच्छरियेहि अन्भृतेहि धम्भेहि समक्षागतं उग्गं उ गहपति वेसालिकं धारेया" ति । इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि ।

२. अथ खो अञ्जातरो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्त-चीवरमादाय येन उग्गस्स गृहपतिनो वेसालिकस्स निवेसनं तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा पञ्जाते आसने निसीदि । अथ खो उग्गो गृहपति 10 वेसालिको येन सो भिक्खु तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा तं भिक्खुं अभि-वादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो उग्गं गृहपति वेसालिकं सो भिक्खु एतदवोच –

"अट्टिह खो त्वं, गहपति, अच्छिरियेहि श्रव्भुतेहि धम्मेहि समन्नागतो भगवता व्याकतो । कतमे ते, गहपति, अट्ट अच्छिरिया ।ऽ श्रव्भुता धम्मा, येहि त्वं समन्नागतो भगवता व्याकतो" ति ?

३. "न खो ब्रहं, भन्ते, जानामि – कतमेहि अट्टीह अच्छिरियेहि ब्रब्युतिह सम्मोह सममागतो भगवता ब्याकतो ति । श्रपि च, भन्ते, येमे ब्रट्ट ब्रच्छुरिया ब्रब्युता घम्मा संविज्जन्ति, ते "गुणाहि", साधुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, गहपती" ति खो सो भिक्ष्यु उग्गस्स 20 गहपतिनो वेसालिकस्स पच्चस्सोसि । उग्गो गहपति वेसालिको एतद-वोच – "यदाहं, भन्ते, भगवन्तं पठमं दूरतो व श्रहसं; सह दस्सनेनेव

R. 209

B. 47

[.] तनुदानं -सी०, रो०। २-२. वेराञ्च० -सी०, स्या०, रो०। ३. प्राजञ्जा -स्या०। ४. बलुक्षेत्र - सी०; बढुक्केन - स्या०। १. दूरा -स्या०। ६. दूरे - सी०। ७. बल्यनित - स्या०; बल्यनित - रो०। २. पहाराद - स्या०, रो०। १-६. प्रस्मुत-बन्मेहि - स्या०। १०-१०. से प्राणीहि - म०।

में, भन्ते, भगवतो चित्तं पसीदि । श्रयं सो में, भन्ते, पठमो श्रच्छरियो श्रब्भुतो धम्मो संविज्जति ।

४. "सो खो ग्रहं, भन्ते, पसन्नवित्तो भगवन्तं पियरपासि । तस्स मे भगवा ग्रनुपुब्वि कथं कथेसि, सेय्यथीदं – दानकथं सीलकथं उस्मानकथं; कामानं ग्रादीनव ग्रोकारं सिक्क्त्रलंसं, नेक्ख्रम्मे ग्रानिसंसं पका-संसि । यदा मं भगवा ग्रञ्ञासि कल्लिचत्तं मुदुचित्तं विनीवरणिचत्तं उदग्गचित्तं परालिचतं, ग्रथ या बुद्धानं सामुक्क्रिसका धम्मदेसना तं पकासेसि – दुक्खं समुदयं निरोधं मग्गं । सेय्यथापि नाम गुद्धं वत्त्वं ग्रपातकाळकं सम्मदेव राजनं पिटगण्ड्रेय्य; एवमेव खो मे तस्मियेव । ग्रासते विराजं वीतमलं धम्मवन्तं उदगदि – 'यं किञ्च्च समुदयधम्मं, सब्वं तं निरोधधम्मं ति । सो खो ग्रहं, मन्ते, दिदृधम्मो पत्तथम्मो विदित्तकम्मो परियोगाब्ह्यम्मो तिणाविचिकिकच्छे विगतकथङ्क्ष्यो वेसा-राज्ञप्यत्तो ग्रपरणच्ययो सत्युसानं तत्थेव बुद्धं च धम्मं च सङ्घं च सरणं ग्रगमासि, बृद्धाचरियपञ्चमानि च विक्खापदानि समाविदित्वं । ग्रयं खो मे, भन्ते, दुतियो ग्रच्छरियो ग्रब्भुतो धम्मो संविज्जित ।

पंतस्स मयहं, भन्ते, चतस्सो कोमारियो पजापितयो ग्रहेसुं । ग्रथ स्वाहं, भन्ते, येन ता पजापितयो तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमित्वा ता पजापितयो एतदवचाँ — 'मया खो, भिगिनियो, ब्रह्मचिर्यपञ्चमानि व स्वित्त स्वाहं, भन्ते ने भूञ्जतु पुञ्जाति समादिजानि"। या इच्छति सा इधेवाँ भोगे चा भूञ्जतु पुञ्जानि च करोतु, सकानि वा ज्ञातिकुलानि गच्छतु । होति वा पन पुरिसाधिप्पायो, कस्स वो दम्मी' ति ? एवं वृत्ते ता, भन्ते, जेट्ठा पजापित मं एतदवोच — 'इत्यामस्स मं, ग्रय्यपुत्त, पुरिसस्स देही' ति । ग्रथ खो ग्रहं, भन्ते, तं पुरिसं पक्कोसात्वा वामेन हत्येन पजापित उ गहेत्वा हत्स्वणेन हत्येन भिङ्गाडाँ गहेत्वा तस्स पुरिसस्स ग्रोणोजींस । कोमारि खो पनाहं, भन्ते, दारं परिच्चजन्तो नाभिजानामि चित्तस्स प्रञ्जाचतं । ग्रयं खो मे, भन्ते, तितयो ग्रच्छिरयो ग्रव्युति । स्वयं खो मे, भन्ते, तितयो ग्रच्छिरयो ग्रव्युति ।

R. 210

.. 48

१-१. जनुपुष्तिक - सी०, स्या०, रो० । २-२. सुद्धवत्यं - स्या० । ३. समादिय -स्या० । ४. एतदवोचं - सी०, स्या०, रो० । ५. समादिष्णानि - सी० । ६-६. हमेव भोगे - स्या० । ७. मिककारं - सी० ।

10

६. "संविज्जित्त स्रो पन में, भन्तें, कुले भोगा । ते च स्रो स्प्यटिविभत्ता सीलवन्तेहि कल्याणघम्मेहि । भ्रयं स्रो में, भन्ते, चतुत्यो स्रज्किरियो सन्भतो धम्मो संविज्जिति ।

७. "यें खो पनाहं, भन्ते, भिक्खुं पयिरुपासामि; सक्कच्चंयेव पयिरुपासामि, नो असक्कच्चं । अयं खो मे, भन्ते, पञ्चमो अच्छरियो ऽ अब्भुतो धम्मो संविज्जति ।

इ. "सो चे, भन्ते, मे ब्रायस्मा धम्मं देसेति; सक्कच्चयेव सुणोमि, नो ब्रसक्कच्चं । नो चे मे सो' ब्रायस्मा धम्मं देसेति, ब्रहमस्स धम्मं देसेमि । श्रयं खो मे, भन्ते छट्टो श्रच्छरियो श्रव्भृतो धम्मो संविज्जति ।

६. "ग्रनच्छिरयं खो पन मं, भन्ते, देवता उपसङ्कमित्वा ग्रारोचेन्ति – 'स्वाक्खातो, गहराति, भगवता धम्मो' ति । एवं वृत्ते ग्राहं, भन्ते, ता देवता एवं वदामि – 'वदेय्याथ वा एवं खो तुम्हे देवता नो वा वदेय्याथ, ग्रथ खो स्वाक्खातो भगवता धम्मो' ति । न खो पनाहं, भन्ते, ग्रभिजानामि ततोनिदानं चित्तस्स उर्णाति – 'मं वा 15 देवता उपसङ्कमन्ति, ग्रहं वा देवताहि सिंढ सल्लपामी' ति । ग्रयं खो मे, भन्ते, सत्तमो ग्रच्छिरयो ग्रव्मुत धम्मो संविज्जति ।

१०. "यानिमानि, अन्ते, भगवता देसितानि पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि, नाहं तेसं किञ्च अत्तिनि अप्पहीनं समनुपस्सामि । अयं खो मे, भन्ते, अट्टमो अच्छिरियो अब्भुतो घम्मो संविज्जित । इमे 20 R. 212 खो मे, भन्ते, अट्ट अच्छिरियो अब्भुतो घम्मा संविज्जित । न च खो अहं जानामि — कतमेहि चाहें अट्टिह अच्छिरियेहि अब्भुतेहि घम्मेहि समन्नागतो भगवता ब्याकतो" ति ।

११. ग्रथ खो सो भिक्खु उग्गस्स गहपतिनो बेसालिकस्स निवे-सने पिण्डपातं गहेत्वा उट्टायासना पक्कामि । ग्रथ खो सो भिक्खु पच्छा- 25 भत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीवि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु यावतको ग्रहोसि उग्गेन गहपतिना बेसालिकेन सिंढ कथा-सल्लापो, तं सन्त्यं भगवतो ग्रारोचेसि ।

१. स्या॰, रो॰ पोत्पकेसु नित्व । २. उण्णन्ति – स्या॰; उद्यति – रो॰ । ३. सी॰ पोत्पके नित्य । ४. नो – सी॰ । ४. पर्ह – सी॰; पार्ह – रो॰ ।

10

R. 213

B. 50

१२. "साषु साषु, भिक्खु! यथा तं उग्गो गहपति वेसालिको सम्मा व्याकरमानो व्याकरेय्य', इमेहेव खो, भिक्खु, अट्टिह अच्छ-रियेहि अक्भुतेहि धम्मेहि समक्षागतो उग्गो गहपति वेसालिको मया व्याकतो। इमेहि च पन, भिक्खु, अट्टिह अच्छिरियेहि अक्भुतेहि धम्मेहि समक्षागतो उग्गो गहपति वेसालिकं घारेही" ति ।

२. दुतियउग्गसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा वज्जीसु विहरति हिल्यगामे । तत्र खो भगवा भिक्खू स्नामन्तेसि – "स्रट्रहि, भिक्खवे, स्रच्छिरियेहि स्रव्भतेहि धम्मेहि समझागतं उग्गं गहर्पात हिल्यगामकं धारेथा" ति । इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि ।
- २. प्रथ खो अञ्जातरो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्त-चीवरमादाय येन उग्गस्स गृहपतिनो हित्यगामकस्स निवेसनं तेनुप-सङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा पञ्जाते आसने निसीदि । अथ खो उग्गो गृहपति हित्यगामको येन सो भिक्खु तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो उग्गं गृहपति हित्यगामकं सो भिक्खु एतदवोच — "अट्टिह खो त्वं, गृहपति, अच्छिरियेह अब्भुतेहि घम्मेहि समक्षागतो भगवता व्याकतो । कतमे ते, गृहपति, अट्ट अच्छिरिया अब्भुता धम्मा, येहि त्वं समन्नागतो भगवता व्याकतो" ति ?
- ३. "न खो ब्राहं, भन्ते, जानामि कतमेहि ब्राट्टीह ब्रच्छिरियेहि अन्भतेहि धम्मेहि समक्षागतो भगवता ब्याकतो ति । ब्राप च, भन्ते, ये मे ब्राट्ट ब्रच्छिरिया अन्भता धम्मा संविज्जन्ति, ते गुणाहि, साधृकं मनिस करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, गहपती" ति खो सो भिक्खु उग्गस्स गहपतिमो हित्यगामकस्स पच्चस्सोसि । उग्गो गहपति हित्यगामको एतदवोच "यदाहं, भन्ते, नागवने परिचरन्तो भगवन्तं पठमं दूरतो व अइसं; सह दस्सनेनेव मे, भन्ते, भगवतो चित्तं पसीदि, सुरामदो च पहीयि"। अयं खो मे, भन्ते, पठमो ब्रच्छिरियो ब्रब्सुतो बम्मो संविज्जति ।

१. ब्याकरमानो व्याकरेव्य – सी०, रो० । २. वारेवा – सी०, स्या०, रो० । ३. त – म० । ४. परिवारेन्तो – सी० । ४. पहिच्य – स्वा० ।

४. "सो खो ब्राहं, भन्ते, पसम्निचतो मगवन्तं पियरुपासि । तस्स मे भगवा अनुपुढ्वि कथं कथेसि, सेय्यथीदं — दानकथं सीलकथं सग्गकथं; कामानं ब्रादीनवं ब्रोकारं सिङ्कलेसं, नेक्खम्मे ग्रानिसंसं पकासेसि । यदा मं भगवा अञ्जासि कल्लचित्तं मुदुचित्तं विनीवरणचित्तं उदग्गचित्तं प्रसुच्यं निरोधं मग्गं । सेय्यथापि नाम सुद्धं वत्यं अपगतकाळकं सम्मदेव राजनं पिटगण्डेय्य; एवमेव खो मे तिस्मयेव ग्रासने विराज वीतमलं धम्मवक्खुं उदगादि — यं किञ्च समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं ति । सो खो ब्राहं, भन्ते, दिटुधम्मो पत्तधम्मो विदित्तधम्मो परियोगाङ्ख्यमो तिण्णविचिक्चित्तं विगतकथङ्कष्यो विदारज्ञपत्तो अपरप्णच्या सत्युसासने तत्येव बुद्धं च धम्मं च सङ्खं च सरणं अगमासि, ब्रह्मविरयण्ड्यमानि च सिक्खापदानि समादिय । अयं खो मे, भन्ते, दुतियो अच्छरियो अञ्जातो धम्मो संविज्जति ।

पू. "तस्स मर्ग्ह, भन्ते, चतस्सो कोमारियो पजापितयो ग्रहेसु । ग्रथ स्वाहं, भन्ते, येन ता पजापितयो तेनुपसङ्क्षिमः उपसङ्क्षिमत्वा १५ ता पजापितयो एतदवचं — 'मया खो, भिनित्यो, ब्रह्मचरियपञ्चमानि सिक्खापदानि समादिन्नानि । या इच्छिति सा इधेव भोगे च भुञ्जतु पुञ्जानि च करोतु, सकानि वा ज्ञातिकुलानि गच्छतु । होति वा पन पुरिसाधिष्पायो, कस्स वो दम्मी' ति ? एवं वृत्ते सा, भन्ते, जेट्टा पजापित मं एतदवोच — 'इत्यन्नामस्स मं, ग्रव्यपुत्त, पुरिसस्स देही' ति । 20 ग्रय खो ग्रहं, भन्ते, तं पुरिसं पक्कोसापेत्वा वामेन हत्थेन पजापित गहेत्वा दक्किणेन हत्थेन भिज्जारं गहेत्वा तस्स पुरिसस्स ग्रोणोजेसि । कोमार्ति खो पनाहं, भन्ते, दारं परिच्चजन्तो नाभिजानामि चित्तस्स सञ्ज्ञायत्तं । ग्रयं खो मे, भन्ते, तितयो ग्रच्छिरची ग्रब्भुतो धम्मो मंश्विज्जनि'।

६. "संविज्जन्ति खो पन मे , भन्ते, कुले भोगा । ते च खो ग्रप्यटिविभत्ता सीलवन्तेहि कल्याणधम्मेहि । ग्रयं खो मे, भन्ते, चतुत्थो ग्रच्छिरियो ग्रन्भुतो धम्मो संविज्जित ।

"यं खो पनाहं, भन्ते, भिक्खुं पियरुपासामि; सक्कच्चंयेव
 पियरुपासामि, नो झसक्कचं । सो चे में आयस्मा धम्मं देसेति;

R. 215

25

R 214

सक्कच्चेय सुणामि, नो असक्कच्चं। नो चे मे सो श्रायस्मा धम्मं देसेति, ग्रहमस्स धम्मं देसेमि । श्रयं खो मे, भन्ते, पञ्चमो श्रच्छरियो अन्भतो धम्मो संविज्जति ।

B. 52

इ. "अनच्छिरियं खो पन, भन्ते, सङ्घे निमन्तिते देवता उपसङ्कः
5 मित्वा आरोचेन्ति — 'श्रसुको', गहपित, भिक्खु उभतोभागिवमुत्तो असुको पञ्जाविमुत्तो असुको कायसक्खी असुको दिष्ट्रिपत्तो असुको सद्धानसारी असुको सद्धानसारी असुको सम्मानुसारी असुको सद्धानुसारी असुको सिलवा कत्याणअम्मो असुको दुस्सीलो पापअम्मो' ति । सङ्घं खो पनाहं, भन्ते, परिविसन्तो नाभिजानामि एवं चित्तं उप्पादेन्तो — 'इमस्स वा बोकं 10 देमि इमस्स वा बहुकं' ति । अथ ख्वाहं, भन्ते, समिचत्तो व देमि । अयं खो मे, भन्ते, छट्टो अच्छिरियो अवभुतो धम्मो संविज्जित ।

१. "ग्रनच्छिरियं खो पन मं, भन्ते, देवता उपसङ्कमित्वा आरोचेन्ति – 'स्वाक्खातो, गृहपित, भगवता धम्मो' ति । एवं वृत्ते आहं, भन्ते, ता देवता एवं वदेिम' – 'वदेय्याथ वा एवं खो तुम्हे देवता नो वा । वदेय्याथ, प्रथ खो स्वाक्खातो भगवता धम्मो' ति । न खो पनाहं, भन्ते, प्रभिजानामि ततोनिदानं चित्तस्य उण्णति – 'मं ता देवता उपसङ्कमित्त, ग्रहं वा देवताहि सिंढ सल्लपामी' ति । ग्रयं खो मे, भन्ते, सत्तमो अच्छिरियो ग्रन्थनो धम्मो संविज्जति ।

R 216

१० "सचे खो पनाहं, भन्ते, भगवतो पठमतरं कालं करेय्यं,

श्र अनच्छिरियं खो पनेतं यं मं भगवा एवं ब्याकरेय्य — 'नित्य तं संयोजनं
येन संयुक्तो उग्गो गहपति हित्यगामको पुन इमं लोकं आगच्छेय्या'ति ।

अयं खो मे, भन्ते, अट्टमो अच्छिरियो अन्भुतो धम्मो संविज्जति । इमं
खो में, भन्ते, अट्ट अच्छिरिया अन्भुता धम्मा संविज्जन्ति । न च खो
अहं जानामि — कतमेहि चाहं अट्टिह अच्छिरियीह अन्भुतेहि धम्मेहि

25 समन्नागतो भगवता ब्याकतों' ति ।

११. "श्रय खो सो भिनखु उम्मस्स गहपतिनो हत्थिगामकस्स निवेसने पिण्डपात गहेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । ग्रय खो सो भिनखु पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो

१. प्रसोको – स्या०। २. वदामि – सी०, स्या०, रो०। ३. सी०, रो० पोरपकेसु

भिक्खु यावतको म्रहोसि उग्गेन गहपतिना हत्थिगामकेन सिद्ध कथा-सल्लापो, तं सब्बं भगवतो म्रारोचेसि ।

१२. "साधु साधु, भिक्खु ! यथा तं उग्गो गहपति हित्यगामको सम्मा व्याकरमानो व्याकरेय्य, इमेहेब खो भिक्खु, ब्रहृहि ब्रच्छरियेहि श्रव्यक्षित्रे सम्भावतो उग्गो गहपति हित्यगामको मया व्याकतो । उ इमेहि च पन, भिक्खु, ब्रहृहि श्रच्छरियेहि श्रव्भुतेहि धम्मेहि समन्नागतं उग्गं गहपति हित्यगामकं धारेही" ति ।

३. पठमहत्यकसुसं

१. एकं समयं भगवा म्राळिवयं विहरित ग्रग्गाळवे चेतिये। तत्र को भगवा भिक्कू ग्रामन्तेसि — "सत्तिह, भिक्क्वेत, ग्रच्छिरियेहि ग्रिक्मेहि समन्नागतं हत्यकं आळवकं धारेष । कतमेहि सत्तिह ? 10 सद्धी हि, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको; सीलवा, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको; हिरीमा, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको; हिरीमा, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको; बागवा, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको; बागवा, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको । पञ्चावा, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको । पञ्चावा, भिक्क्वेत, हत्यको ग्राळवको । स्वेति ग्राळवको वारेषा । ति ।

२. इदमवीच भगवा । इदं वत्वात सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि । अथ खो अञ्जातरो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्त-चीवरमादाय येन हत्यकस्स आळवकस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उप-सङ्कमित्वा पञ्जाते आसने निसीदि । अथ खो हत्यको आळवको 20 येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो हत्यकं आळवकं सो भिक्खु एतदवीच —

३. "सत्तिह खो त्वं, ब्रावुसो, ब्रच्छिरयेहि ब्रब्भुतेहि धम्मेहि समझागतो भगवता ब्याकतो। कतमेहि सत्तिह ? 'सद्धो, भिक्खवे, 25 हत्यको श्राळवको; सीलवा ...पे०... हिरीमा ... श्रोत्तप्पी ... बहुस्सुतो ... चागवा ... पञ्ञावा, भिक्खवे, हत्यको श्राळवको' ति। इमेहि खो

१. बोत्तापी - सी॰, रो॰ ।

⁴⁰⁸⁻X5

त्वं, प्रावुसो, सत्तिहि ग्रच्छिरियेहि ग्रब्भुतेहि धम्मेहि समन्नागतो भगवता व्याकतो'' ति ।

> "काच्चत्थ, भन्ते, न कोचि गिही श्रहोसि झोदातवसनो" ति ? "न हेत्थ', ग्राव्सो, कोचि गिही श्रहोसि झोदातवसनो" ति । "सायु, भन्ते, यदेत्थ न कोचि गिही श्रहोसि झोदातवसनो" ति । ४. ग्रथ खो सो भिक्खु हत्थकस्स आळवकस्स निवेसने पिण्ड-

B. 54 R. 218

25

पातं गहेत्वा उट्टायासना पक्कामि । ग्रथ खो सो भिक्खु पच्छाभत्तं पण्डपातपटिककत्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु 10 भगवन्तं एतदवीच –

पू. "इषाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन हत्यकस्स ब्राळवकस्स निवेसनं तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा पञ्जन्ते आसने निसीदि । अथ खो, भन्ते, हत्यको ब्राळवको येनाहं तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो अहं, भन्ते, हत्यकं आळवक एतदवचं — 'सत्तिह खो त्वं, आवुसो, अच्छिरयेहि अन्भुतेहि धम्मीहि समन्नागतो भगवता व्याकतो । कतमेहि सत्तिह ? सद्वो, भिक्खवे. हत्यको आळवको; सीलवा ... पे०... हिरीमा ... श्रोत्तप्पो ... बहुस्सुतो ... चागवा ... पञ्जावा, भिक्खवे, हत्यको आळवको ति । इमहि खो त्वं, आवुसो, सत्तिह अच्छरियेहि अन्भुतेहि

६. "एवं वृत्ते, भन्ते, हत्यको मं एतदवोच - 'किन्नत्य, भन्ते, न कोचि शिही ग्रहोसि ग्रोदातवसनो' ति ?

> 'न हेल्थ, ग्रावुसो, कोचि गिही ग्रहोसि ग्रोदातवसनो' ति । 'साधु, भन्ते, यदेत्य न कोचि गिही ग्रहोसि ग्रोदातवसनो'"ति ।

७. "साधु साधु, भिक्खु! ग्राप्पच्छो सो, भिक्खु, कुलपुत्तो । सन्तेयेव ग्रत्तान कुसलधम्में न इच्छति परेहि ज्ञायमाने । तेन हि त्वं, भिक्खु, इमिता पि ग्रट्ठमेन ग्रच्छिरियेन ग्रद्भतेन धम्मेन समन्नागतं हत्यकं आळवकं धारेहि, यदिवं ग्रप्पच्छताया" ति ।

१ सीत्य - सी॰, रो॰ । २. कृससे धम्मे - सी॰, स्या॰, रो॰ । ३. स्या॰ पोल्बके नरिव ।

B. 55

४. दुतियहत्येकसूत्तं

 एकं समयं भगवा ब्राळिवयं विहरित श्रमाळिवे चेतिये ।
 ग्रय सो हत्यको ब्राळवको पञ्चमत्तेहि उपासकसतेहि परिवृतो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं सो हत्यकं ब्राळवकं भगवा एतदवोच —

२. "महती खो त्यायं, हत्यक, परिसा । कथं पन त्वं, हत्यक, उ

इमं महित परिसं सङ्गण्हासी" ति ?

"यानिमानि, भन्ने, भगवता देसितानि चत्तारि सङ्गह्वत्थूनि, तेहाहं इमं महींत परिसं सङ्गण्हामि । श्रहं, भन्ते, यं जानामि – 'श्रयं दानेन सङ्गह्तब्बो' ति, तं दानेन सङ्गण्हामि, यं जानामि – 'श्रयं पेय्यवज्जेन सङ्गण्हामि, यं जानामि – 10 'श्रयं अय्यवज्जेन सङ्गण्हामि, यं जानामि – 10 'श्रयं अय्यवर्षाय सङ्गहेतब्बो' ति, तं श्रत्थचरियाय सङ्गण्हामि; यं जानामि – 'श्रयं समानत्तताय सङ्गहेतब्बो' ति, तं समानत्तताय सङ्गण्हामि । संविज्जन्ति' खो पन मे, भन्ते, कुले भोगा । दिलह्स्स खो नो तथा सोलब्बं मञ्जाती' ति ।

३. "साघु साघु, हत्यक! योनि खो त्यायं, हत्यक, महति परिसं सङ्गहेतुं। ये हि केचि, हत्यक, प्रतीतमद्धानं महति परिसं सङ्गहेतुं, सब्बे ते इमेहेव चत्हि सङ्गहवत्यृहि महति परिसं सङ्गहेतुं। ये पि हि केचि, हत्यक, प्रतागतमद्धानं महति परिमं सङ्गिष्ट्स्सिन्त, सब्बे ते इमेहेव चतृहि सङ्गहवत्यृहि महति परिमं सङ्गिष्ट्स्सिन्त । ये पि हि केचि, हत्यक, प्रतरहि महति परिसं सङ्गष्ट्हित्त, सब्बे ते इमेहेव चतृहि सङ्गह- 20 वत्यिह महति परिसं सङ्गष्ट्वात, सब्बे ते इमेहेव चतृहि सङ्गह- 20 वत्यिह महति परिसं सङ्गष्टन्ती" ति ।

४. ग्रथ खो हत्थको भ्राळवको भगवता धम्मिया कथाय सन्द-स्सितो समादिपितो समुलेजितो सम्पहंसितो उट्टायासना भगवन्तं ग्रभि-वादेत्वा पदिन्छणं कत्वा पक्कािम । ग्रथ खो भगवा ग्रचिरपक्कन्ते हत्थके आळवके भिक्खू ग्रामन्तेसि — "ग्रट्टहि, भिक्खवे, ग्रच्छिरियेहि 25 ग्रब्भुतेहि धम्मेहि समक्षागतं हत्थकं ग्राळवकं घारेथ । कतमेहि ग्रट्टहि ? सद्धो, भिक्खवे, हत्थको श्राळवको; सीलवा, भिक्खवे ... पे०... हिरीमा ... ग्रोत्तपी ... वहस्सुतो ... चागवा ... पञ्चावा, भिक्खवे,

R. 220

१. तेनाहं - सी० । २. पेय्यवाचेन - स्या० । ३ संविज्जन्ते - सी०, स्या०, रो० ।

हत्यको ब्राळवको; ब्रिप्पच्छो, पैभक्खने, हत्यको ब्राळवको । इमेहि स्रो, भिक्खने, ब्रद्वहि ब्रच्छरियेहि ब्रब्भुतेहि धम्मेहि समन्नागतं हत्यकं ब्राळवकं वारेषा' ति ।

प्र. महानामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवल्युस्मि

निग्नोबारामे । अथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्किमि;

उपसङ्किमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं

निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवीच —

२. "कित्तावता नु खो, भन्ते, उपासको होती" ति ? "यतो खो, महानाम, बुढं सरणं गतो होति, घम्मं सरणं गतो ¹⁰ होति, सङ्गं सरणं गतो होति; एत्तावता खो, महानाम, उपासको

होति, सङ्घं सरणं गती होति; एत्तावता खा, महानाम, उपासक होती" ति । ३. "कित्तावता पन, भन्ते, उपासको सीलवा होती" ति ?

"यतो खो, महानाम, उपासको पाणातिपाता पटिविरतो होति, ब्रिदिशादाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, ग्रिसाबादा पटिविरतो होति, सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरतो होति; एत्ताबता खो, महानाम, उपासको सीलवा होती" ति।

४. "कित्तावता पन, भन्ते, उपासको अत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताया" ति ?

"यतो खो, महानाम, उपासको भ्रत्तना व सहासम्पन्नो होति, गो परं सद्धासम्पदाय समादपेति; श्रत्तना व सीलसम्पन्नो होति, नो परं सीलसम्पदाय समादपेति; श्रत्तना व चागसम्पन्नो होति, नो परं चाग-सम्पदाय समादपेति; श्रत्तना व भिक्खूनं दस्सनकामो होति, नो परं भिक्खूनं दस्सने समादपेति; श्रत्तना व सद्धम्मं सोतुकामो होति, नो परं सद्धम्मस्सवने समादपेति; श्रत्तना व सुतानं धम्मानं भारणजातिको ¹ 25 होति, नो परं धम्मधारणाय समादपेति; श्रत्तना व सुतानं धम्मानं श्रत्थुपरिक्खिता होति, नो पर श्रत्थुपरिक्खाय समादपेति; श्रत्तना व

R 221

B. 56

१-१ प्रताना - सी०, रो०, प्रताना च - स्या० । २. सद्धम्मसवणे - सी०; सद्धम्म सवने - रो० । ३ वारकजातिको - स्या०, रो० । ४ वतानं - सी०, रो० पोत्पके नत्वि । ५ प्रत्युपपरिक्तन - सी०; प्रत्युपपरिकत्ती - स्या०, प्रत्युपपरिकती - रो० ।

20

ग्रत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानधम्मप्पटिपन्नो होति, नो परं धम्मा-नधम्मप्पटिपत्तिया समादपेति । एत्तावता खो, महानाम, उपासको ग्रन्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताया" ति ।

थ. "कित्तावता पन, भन्ते, उपासको श्रत्तहिताय च पटिपन्नो होति परहिताय चा" ति ?

"यतो खो. महानाम, उपासको अत्तना च सद्धासम्पन्नो होति, परं च सद्धासम्पदाय समादपेति; अत्तना च सीलसम्पन्नो होति, परं च सीलसम्पदाय समादपेति: ग्रत्तना च चागसम्पन्नो होति, परं च चाग-सम्पदाय समादपेति; ग्रत्तना च भिक्खनं दस्सनकामो होति, परं च ' भिक्खनं दस्सने समादपेति; ग्रत्तना च सद्धम्मं सोतूकामो होति, परं 10 B 57 च सद्धम्मस्सवने समादपेति: ग्रत्तना च सतानं धम्मानं धारणजातिको होति, परं च धम्मधारणाय समादपेति : ग्रतना च सतानं धम्मानं ग्रत्थप-परिक्खिता होति, परं च ग्रत्थुपपरिक्खाय समादपेति, ग्रेत्तना च ग्रत्थ-मञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्पटिपन्नो होति, परं च धम्मानु-धम्मप्पटिपत्तिया समादपेति । एत्तावता खो, महानाम, उपासको श्रत्त- 15 हिताय च पटिपन्नो होति परहिताय चा" ति ।

६. जीवकसत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरति जीवकम्बवने । म्रथ खो जीवको कोमारभच्चो येन भगवा तेनपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त एतदवोच --

२. "कित्तावता न खो, भन्ते, उपासको होता" ति ? "यतो खो, जीवक, बुद्ध सरणं गतो होति, धम्मं सरणं गतो होति,

सङ्घं सरणं गतो होति: एत्तावता खो जीवक, उपासको होती" ति ।

अ. "कित्तावता पन, भन्ते, उपासको सीलवा होती" ति ?

"यतो खो, जीवक, उपासको पाणातिपाता पटिविरतो होति ₂₅ ... पेo... सुरामेरयमज्जपमादद्वाना पटिविरतो होति; एत्तावता खो, जीवक, उपासको सीलवा होती" ति ।

४. "कित्तावता पन, भन्ते, उपासको ग्रत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताया" ति ?

. 223

58

"यतो खो, जीवक, उपासको अत्तना व सद्धासम्पन्नो होति, नो परं सद्धासम्पदाय समादपेति ... पे०... अत्तना व अत्वमञ्ञाय धम्म-मञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो होति, नो परं धम्मानुधम्मप्यटित्तया समादपेति । एत्तावता खो, जीवक, उपासको अत्तहिताय पटिपन्नो होति, नो परहिताया" ति ।

५. "कित्तावता पन, भन्ते, उपासको अत्तहिताय च पटिपन्नो होति परहिताय चा" ति ?

"यतो खो, जीवक, उपासको श्रत्ताना च सद्धासम्पन्नो होति, परं च सद्धासम्पन्ना स्मादपेति; श्रत्ताना च सीलसम्पन्नो होति, परं च वाग- प सीलसम्पन्नो होति, परं च वाग- प सम्पद्माय समादपेति; श्रत्ताना च चागसम्पन्नो होति, परं च वाग- प सम्पद्माय समादपेति; श्रत्तना च सिक्कूनं दस्सनकामो होति, परं च मिक्कूनं दस्सने समादपेति; श्रत्तना च सद्धम्म सोतुकामो होति, परं च सद्धम्मस्सवने समादपेति; श्रत्तना च सुतानं धम्मानं धारणजातिको होति, परं च धम्मावर्णाय समादपेति; श्रत्तना च सुतानं धम्मानं प्रत्यूप-परिक्वता होति, परं च श्रस्मानुधम्मप्पटिपन्नो होति, परं च धम्मानुधम्मप्पटिपत्तिया समादपेति । एत्तावता खो, जीवक, उपासको श्रत्त-हिताय च पटिपन्नो होति परिहताय च पटिपन्नो होति परिहताय च प्रति।

७. पठमबलसूत्तं

१. "ब्राट्टिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि अठु ? रुण्टा-20 बला, भिक्खवे, दारका, कोधवला मातुगामा, आवुधबला चोरा, इस्सरियबला राजानो, उज्झत्तिबला बाला, निज्झत्तिबला पण्डिता, पटिसङ्कानबला बहुस्सुता, खन्तिबला समणब्राह्मणा – इमानि खो, भिक्खवे, ब्रट्ट बलानी" ति ।

८. दुतियबलसुत्तं

१. ग्रथ स्त्रो ग्रायस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रिम; 25 उपसङ्क्रिमत्वाभगवन्तं ग्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं

१. रोण्णबला - सी०, स्या०, रो०। २-२ कोधबलो मातुगामो - सी०।

स्रो भ्रायस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदवोच – "कित नु खो, सारिपुत्त, स्रीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि बलेहि समन्नागतो स्रीणासवो भिक्ख म्रासवानं स्वयं पटिजानाति – 'स्रीणा मे भ्रासवा'' ति ?

R. 224

"श्रद्ध, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि बलेहि समन्ना-गतो खीणासवो भिक्खु श्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे ग्रासवा' 5 ति । कतमानि श्रद्ध ? इध, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो ग्रानिच्चतो सब्बे सङ्खारा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुदिद्धा होन्ति । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो ग्रानिच्चतो सब्बे सङ्खारा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुदिद्धा होन्ति, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो बलं होति, यं बलं ग्रागम्म खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे 10 ग्रासवा' ति ।

२. "पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो ब्रङ्कारकासूपमा कामा यथाभूतं सम्मप्पञ्चाय सुविट्ठा होन्ति । यं पि, भन्ते, खीणा-सवस्स भिक्खुनो ब्रङ्कारकासूपमा कामा यथाभूतं सम्मप्पञ्चाय सुविट्ठा होन्ति, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो बल होति, यं बलं ब्रागम्म 15 खीणासवो भिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति – 'खीणा में ब्रासवा' ति ।

३. "पुन च परं, भन्ते, लीणासवस्स भिवलुनो विवेकनिक्स चित्तं होति विवेकपोण विवेकपब्भारं विवेकट्ठं नेक्लम्माभिरतं ब्यन्तिभूतं सब्बसो ग्रासबट्टानियेहि धम्मेहि । यं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिवलुनो विवेकनिक्सं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपब्भारं विवेकट्ठं नेक्लम्माभिरतं 20 ब्यन्तिभूतं सब्बसो ग्रासबट्टानियेहि धम्मेहि, इदं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्लुनो वलं होति, यं बलं ग्रागम्म लीणासवो भिक्लु ग्रासवानं स्वयं पटिजानाति — 'लीणा में ग्रासवा' ति ।

४. "पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिवखुनो चत्तारो सित-पट्टाना भाविता होन्ति सुभाविता । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिवखुनो 25 श. 225 चत्तारो सितपट्टाना भाविता होन्ति सुभाविता, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिवखुनो बलं होति, यं बलं आगम्म खीणासवो भिवखु स्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे स्रासवा' ति ।

प्र. "पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो चत्तारो इद्विपादा भाविता होन्ति सुभाविता ... पे०... पञ्चिन्द्रियानि भावितानि होन्ति अ सुभावितानि ... पे०... सत्त बोज्झञ्जा भाविता होन्ति सुभाविता ... पे०... B. 60

R 226

ग्ररियो श्रद्धिक्को मगो भावितो होति सुभावितो । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो अरियो श्रद्धिक्को मग्गो भावितो होति सुभा-वितो, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो बलं होति, यं बलं आगम्म खीणासवो भिक्खु आसवानं खय पटिजानाति – 'खीणा मे आसवा' ति ।

६. "इमानि खो, भन्ते, श्रट्ठ खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि बलेहि समन्नागतो खीणासवो भिक्खु घ्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे ग्रासवा'" ति ।

६. ग्रक्सणसुत्तं

- १ "'खणिकच्चो लोको, खणिकच्चो लोको' ति, भिक्खवे, अस्सुतवा पुथुज्जनो भासित, नो च खो सो जानाति खण वा अक्खणं वा । अट्टिमे, भिन्छवे, अक्खणा असमया ब्रह्मचरियवासाय । कतमे अट्ट ? इघ, भिक्खवे, तथागती च लोके उप्पन्नो होति अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जावरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्द अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिष्ट सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा, धम्मो च देसियित अ्रोपसिक्को परिनिब्बानिको सम्बोधगामी सुगतप्ववितो, अयं च पुगलो निरयं उपपन्नो होति । अयं, भिक्खवे, पटमो अक्खणो असमयो ब्रह्मचरिय-वासाय ।
- "पुन च परं, भिनखने, तथागतो च लोके उप्पक्तो होति
 ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बृद्धो भगवा, धम्मो च देसियित झोप-सिमको परिनिब्बानिको सम्बोधगामी मुगतप्पवेदितो, अयं च पुग्गलो
 तिरच्छानयोनि उपपन्नो होति ... पे०... दुतियो अक्खणो असमयो ब्रह्मचरियवासाय ।
- "पुन च परं, भिक्खवे ... पे०... झयं च पुग्गलो पेत्तिविसयं उपपन्नो होति ... पे०... तित्यो अक्खणो असमयो ब्रह्मचरियवासाय ।
 "पुन च परं, भिक्खवे ... पे०... झयं च पुग्गलो अञ्ञातरं
 दीघायुकं देवनिकायं उपपन्नो होति ... पे०... चतृत्यो अक्खणो ससमयो ब्रह्मचरियवासाय ।

१. उपसमिको - स्था० । २. परिनिब्बायिको - सी०, रो० ।

R 61

R. 227

- ५. "पुन च परं, भिक्खवे ... पे०... ग्रयं च पुग्गलो पच्चित्तिमेषु जनपदेसु पच्चाजातो होति, सो च होति प्रविञ्ञातारेसु मिलक्खेसुँ, यत्थ नित्थ गति भिक्खूनं भिक्खुनीनं उपासकानं उपासिकानं ... पे०... पञ्चमो ग्रक्खणो असमयो ब्रह्मचरियवासाय ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे ... पे०... अयं च पुनालो मज्झिमेसु 5 जनपदेसु पच्चाजातो होति, सो च होति मिच्छादिट्ठिको विपरीतदस्सनो-- 'नित्य दिस्तं, नित्य यिट्ठं, नित्य हुतं, नित्य सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, नित्य अयं लोको, नित्य परो लोको, नित्य माता, नित्य पिता, नित्य सत्ता अपेपातिका, नित्य लोके समणब्राह्मणा सम्मग्गता सम्मापटिपन्ना ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं अभिन्ना सिच्छकत्वा 10 पवेदेन्ती' ति ... पे०... छट्टो अक्खणो असमयो ब्रह्मचरियवासाय।
- ७. "पुन च परं, भिक्खवे ... पे०... अयं च पुगालो मिज्झिमेसु जनपदेसु पञ्चाजातो होति, सो च होति दुप्पञ्चो जळो एळमूगो अप्पटि-बलो 'सुभासितदुग्भासितस्स अस्थमञ्जातुं। अयं, भिक्खवे, सत्तमो अक्खणो असमयो ब्रह्मचरियवासाय।
- ५. "पुन च परं, भिक्सवं, तथागतो च लोके अनुष्पन्नो होति अरहं सम्मासम्बुद्धो ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा, धम्मो च न देसियित श्रोपसमिको परिनिब्बानिको सम्बोधगामी सुगतप्पवंदितो, अयं च पुग्गलो मण्डिमोसु जनपदेसु पच्चाजातो होति, सो च होति पञ्जावा अजळो अनेळम्गो पटिबलो सुभासितदुब्भासितस्स अत्थमञ्जातुं। 20 अयं. भिक्सवं, अद्मो अक्सणो असमयो ब्रह्मचरियवासाय ।

"इमे खो, भिक्खवे, अट अक्खणा असमया ब्रह्मचरियवासाय ।

इस सा, । तम्बचन, अहु अन्वचणा असमया बहु चारवासाय।

ह. "एको व सो, भिन्सबने, सणो च समयो च ब्रह्मचरियवासाय। कतमो एको ? इम, भिन्सबने, तथागतो च लोके उप्पन्नो
होति ग्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्ध प्रनुत्तरी 23
पुरिसदम्मसारिथ सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा, अभ्मो च देसियित
भोपसिमको परिनिन्वानिको सम्बोधगामी सुगतप्यविदाते, अयं च
पुग्गलो मज्झिमेसु जनपदेसु पञ्चाजातो होति, सो च होति पञ्जावा
प्रजळो अनेळमूगो पटिवलो सुभासितदुक्भासितस्स अस्थमञ्जातुं।
- अयं, भिन्सबने, एको व सणो च समयो च ब्रह्मचरियवासाया ति। 30

१-१. ती॰, रो॰ पोत्यकेषु नित्य । २. मिलक्खपु — स्या॰ । ३. सुकटबुक्कटानं — ती॰, रो॰ । ४. न पटिबलो — ती॰, स्या॰, रो॰ ।

"मनस्सलाभं" लद्धान, सद्धम्मे सुप्पवेदिते। ये खणं नाधिगच्छन्ति, ग्रतिनामेन्ति ते खणं।। "बहु हि अक्लणा वृत्ता, मग्गस्सं अन्तरायिका । कदाचि करहचि लोके, उप्पज्जन्ति तथागता।। "तयिदं सम्मखीभतं, यं लोकस्मि सदुल्लभं। मनस्सपटिलाभो च. सद्धम्मस्स च देसना ॥ "ग्रलं वायमित्ं तत्थ, ग्रत्तकामेन जन्तना। कथं विजञ्ञा सद्धम्मं. खणो वे मा उपन्वर्गा ।। "खणातीता हि सोचन्ति, निरयम्हि समप्पिता। इध चे न विराधेति, सद्धम्मस्स नियामतं ॥ "वाणिजो व ग्रतीतत्थो, चिरत्तं ग्रन्तपिस्सर्ति । ग्रविज्जानिवतो "पोसो, सद्धम्म ग्रपराधिको ।। "जातिमरणसंसारं, चिरं पच्चनभोस्सति"। ये च लढ़ा मनुस्सत्तं, सद्धम्मे सुप्पवेदिते ।। "म्रकंसु सत्थु वचनं, करिस्सन्ति करोन्ति वा। खणं पच्चिवदुं नोके, ब्रह्मचरिय ग्रनुत्तरं।। पटिपज्जिस्, तथागतप्पवेदितं। "ये मग ये संवरा चक्खुमता, देसितादिच्चबन्धना।। "तेस् गत्तो सदा सतो, विहरे" ग्रनवस्स्तो । सब्बे श्रनसये छेत्वा, मारधेय्यपरानगे । ते वे पारञ्जता" लोके,ये पत्ता स्नासवक्खयं" ति ।।

१०. ग्रनुबद्धमहावितक्कसुत्तं

 एकं समयं भगवा भग्गेसु विहरित सुंसुमारिगरे भेस-कळावने मिगदाये। तेन खो पन समयेन आयस्मा अनुरुद्धो चेतीसु विहरित

B. 62, R. 228

20

15

10

१. नतुस्तालोकं न्या०। २ फर्ज न्सी०। ३. पुणनस्त नसी०, स्या०, री०। ४ प्रावकासेन नसी०, स्या०, री०। ४ वी नस्या०। ६ उपज्वसा नस्या०। ७-७. वेव नसी०; वे त नस्या०, मेव न नरी०। इ. नियासितं नस्या०। १-८-१ अनुवरेस्सिति नसी०, री०; विरत्ततृतिस्सितं नसा०। १०. प्रिज्ञानिस्तृती नसा०। ११. पञ्चानुनीस्सितं नस्या०। १२. पञ्चानुनीस्सितं नस्या०। १२. पञ्चानुनीस्ति नस्या०। १२. पञ्चानुनीस्ति नस्या०। १२. पञ्चानुनीस्ति नसा०। १२. पञ्चानुनीस्ति नसा०। १०। १४. प्रावसान्ति नसा०। १०। १४. प्रावसान्ति निरु स्या०, ११०। १४. प्रावसान्ति नम०।

R. 63

R. 230

पाचीनवंसदाये । श्रयं को श्रायस्मतो श्रनुरुद्धस्स रहोगतस्स पटिसल्ली-नस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — "श्रप्पिच्छस्सायं धम्मो, नायं धम्मो महिच्छस्स; सन्तुहुस्सायं धम्मो, नायं धम्मो ग्रसन्तुहुस्स; पविवित्तस्सायं धम्मो, नायं धम्मो सङ्गणिकारामस्स; श्रारद्धविरिय-स्सायं धम्मो, नायं धम्मो कुसीतस्स; उपट्टितस्सात्स्सायं धम्मो, न नायं धम्मो मुहुस्सतिस्स; समाहितस्सायं धम्मो, नायं धम्मो श्रसमाहि-तस्स; पञ्जावतो ग्रयं धम्मो, नायं धम्मो हुप्पञ्जास्सा' ति ।

२. अथ खो भगवा श्रायस्मतो श्रनुरुद्धस्स चेतसा चेतोपरि-वितक्कमञ्जाय – संय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जतं वा बाहं पसारेय्य, पसारितं वा बाहं सम्मिञ्जेय्य, एवमेव – भगोसु संसुमारिगरे 10 भेसकळावने मिगदाये श्रन्तरिहतो चेतीसु पाचीनवंसदाये श्रायस्मतो श्रनुरुद्धस्स सम्मुखे पातुरहोसि । निसीदि भगवा पञ्जासे श्रासने । श्रायस्मा पि खो श्रनुरुद्धो भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रायस्मन्तं श्रमुरुद्धं भगवा एत्तदवीच –

३. "साघु साघु, अनुरुढ़ ! साघु खो त्वं, अनुरुढ़, यै तं महा- 15
पुरिसवितक्के वितक्केसि — 'अप्पिच्छस्सायं धम्मो, नायं धम्मो महिच्छस्स; सन्तुटुस्सायं धम्मो, नायं धम्मो असन्तुटुस्स; पविवित्तस्सायं
धम्मो, नायं धम्मो सङ्गणिकारामस्स; आरद्धविरियस्सायं धम्मो, नायं
धम्मो कुसीतस्स; उपट्टितस्सितस्सायं धम्मो, नायं धम्मो मुदुस्सितस्स;
समाहितस्सायं धम्मो, नायं धम्मो असमाहितस्स; पञ्जवती अयं धम्मो,
यः
समादितस्सायं धम्मो, नायं धम्मो असमाहितस्स; पञ्जवती अयं धम्मो,
पुरिसवितककं वितक्केहि — 'निप्पपञ्चारामस्सायं धम्मो निप्पपञ्चरिविनी, नायं धम्मो पण्च्चारामस्स पण्च्चरितनी' ति ।

४. "यतो खो त्वं, अनुरुद्ध, इसे अट्ट महापुरिसवितवके वितवके-स्सिस, ततो त्वं, अनुरुद्ध, यावदेव आकिङ्क्क्सिसिस, विविच्चेव कामेहि 25 विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितवकं सविचार विवेकजं पीतिसुखं पठमं आनं उपसम्पञ्ज विहरिस्सिसि ।

प्र. "यतो लो त्वं, अनुरुद्ध, इमे अट्ठ महापुरिसवितवके विताकके-स्सिस, ततो त्वं, अनुरुद्ध, यावदेव आकक्किस्सिस, वितवकविचारानं

१. पतिसल्तीनस्स - सी०, रो० । २. उपद्वितसतिस्साय - सी०, रो० । ३. पमुखे -सी० । ४-४. सत्तमहागरिवतक्के - सी०; सत्त महागुरिसवितक्के - रो० । १. वितक्केसि -स्या० । ६-६. पठमक्कार्ग - सी०, स्या० ।

वूपसमा अञ्चलं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं ग्रवितक्कं ग्रविचारं समाधिजं पीतिसुखं दृतियं झानं उपसम्पज्ज विहरिस्ससि ।

६. "यतो स्रो त्वं, अनुरुढ, इमे अट्ट महापुरिसवितक्के वितक्के-स्ससि, ततो त्वं, अनुरुढ, यावदेव आकङ्किस्सिसि, पीतिया च विरागा उ उपेक्सको च विहरिस्सिसि सतो च सम्पजानो सुखं च कायेन पटि-संवेदिस्सिसे यं तं अरिया ग्राचिक्खन्ति – 'उपेक्सको सितमा सुखविहारी' ित तिवयं आनं उपसम्पज्ज विहरिस्सिस ।

 "यतो खो त्वं, अनुरुद्ध, इमे अट्ट महापुरिससवितक्के वित-क्केस्सिस, ततो त्वं, अनुरुद्ध, यावदेव आकङ्किस्सिस, सुखस्स च पहाना
 वुक्बस्स च पहाना पुब्बेव सोमनस्सदोमनस्सानं प्रत्यङ्गमा अटुक्बमसुखं उपेक्खासितपारिसिद्धं चतृत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरिस्सिस ।

इ. "यतो खो त्वं, अनुष्य, इमे च अट्ट महापुरिसवितकके वितक्केस्तसि, इमेसं च चतुलं झानानं आभिचेतसिकानं विट्टघम्मणुख-विहारानं निकामलाभी भविस्सिस अिकच्छलाभी अकसिरलाभी, ततो जुरुहं, अनुष्य, संय्यथापि नाम गहपितस्स वा गहपितपुत्तस्स वा नानारत्तानं दुस्सानं दुस्सकरण्डको पूरों; एवमेव ते पंसुकूलचीवरं खायिस्सित सन्तुदुस्स विहरतो रितया अपरितस्साय फासुविहाराय ओक्कमनाय विव्यानस्म ।

निब्बानस्स

R. 931

६. "यतो खो त्वं, अनुरुद्ध, इमे च श्रष्ट महापुरिस्वितत्रको वितवकेस्ससि, इमेसं च जतुलं झानानं आभिचेतसिकानं दिट्टघम्मसुख-विहारानं निकामलाभी भविस्ससि अिकच्छलाभी श्रकसिरलाभी, ततो तुन्हं, अनुरुद्ध, सेन्यथापि नाम गहपतिस्स वा गहपतिपुत्तस्स वा सालीनं ग्रोदनो विचितकाळको अनेकसूपो अनेकच्यञ्जनो; एवमेव ते पिण्डिया-लोपभोजनं खायिस्सति सन्तुट्टस्स विहरतो रितया ग्रपरितस्साय फासु- विहाराय श्रोककमनाय निक्वानस्स ।

१०. "यतो खो त्वं, अनुरुद्ध, इसे च अट्ट महापुरिसवितक्के वितक्केस्सिसि, इमेसं च चतुत्रं क्षानानं ग्राभिचेतिसकानं दिट्टघम्मसुख-विहारानं निकामलाभी भविस्सिसि अकिच्छलाभी अकसिरत्वाभी, ततो तुग्हं, अनुरुद्ध, सेय्यथापि नाम गहपतिस्स वा गहपतिपुत्तस्स वा कूटागारं

१. पटिसवेदेस्ससि — स्या० । २. पूरो झस्स – सी० । ३. पंसुकूलं चीवरानं – सी० । ४. म्राभवेतसिकानं – रो० । ५. विचितकालको – सी० । ६. पिष्टियालोपं मोजनानं – सी० ।

R. 232

20

उल्लित्तावित्तं निवातं फूसितगळं पिहितवातपानं; एवमेव ते रुक्ख-मलसेनासनं बायिस्सति सन्तद्रस्स विहरतो रतिया अपरितस्साय फास-विद्वाराय भ्रोक्कमनाय निब्बानस्स ।

११. "यतो खो त्वं, ग्रनरुद्ध, इमे च ग्रद महापरिसवितक्के वितक्केस्ससि, इमेसं च चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं दिट्टधम्मस्ख- 5 विद्वारानं निकामलाभी भविस्ससि अकिच्छलाभी अकसिरलाभी, ततो तुरहं, अनुरुद्ध, सेरयथापि नाम, गहपतिस्स वा गहपतिपुत्तस्स वा पल्लङ्को गोनकत्थातो पटिकत्थातो पटिलकत्थातो कदलिमिगपवरपच्चत्थारणो सउत्तरच्छदो उभतोलोहितकपधानो: एवमेव ते तिणसन्यारकसयनासनं खायिस्सति सन्तद्भस्स विहरतो रतिया श्रपरितस्साय फासुविहाराय 10 ध्योककमनाय निब्बानस्य ।

१२. "यतो खो त्वं, श्रनरुद्ध, इमे च ग्रद्ध महापुरिसवितक्के वितक्केस्ससि, इमेसं च चतुन्नं झानानं भ्राभिचेतसिकानं दिट्घम्मसुख-विद्वारानं निकामलाभी भविस्ससि अकिच्छलाभी अकसिरलाभी, ततो तय्हं. भ्रनरुद्ध, सेय्यथापि नाम गहपतिस्स वा गहपतिपुत्तस्स वा नाना- 15 भेसज्जानि, सेय्यथीदं – सप्पि नवनीतं तेलं मध फाणितं: एवमेव ते पतिमत्तभेसज्जं बायिस्सति सन्तद्रस्स विहरतो रितया अपरितस्साय फास्विहाराय ग्रोक्कमनाय निब्बानस्स । तेन हि त्वं, ग्रेन्स्ट, ग्रायतिकं पि वस्सावासं इधेव चेतीस पाचीनवंसदाये विहरेय्यासी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो श्रायस्मा श्रनरुद्धो भगवतो पच्चस्सोसि ।

१३. ग्रय खो भगवा ग्रायस्मन्तं ग्रनरुद्धं इमिना ग्रोवादेन श्रोवदित्वा - सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जितं वा बाहं पसा-रेय्य. पसारितं वा बाहं सम्मिञ्जेय्य. एवमेव - चेतीस पाचीनवंसदाये भ्रन्तरहितो भगोस संसमारगिरे भेसकळावने मिगदाये पातरहोसी ति । निसीदि भगवा पञ्जाते ग्रासने । निसज्ज खो भगवा भिनखु 25 ग्रामन्तेसि - "ग्रद खो", भिक्खवे, महापुरिसवितक्के देसेस्सामि, तं सणाय ... पे०... कतमे च, भिक्खवे, ग्रद्ध महापुरिसवितक्का ? ग्रप्प-च्छस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, नायं धम्मो महिच्छस्सः सन्तुद्रस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, नायं धम्मो ग्रसन्तुद्रस्स; पविवित्तस्सायं, भिक्खवे,

१. रुक्समूलं सेनासनान – सी०; रुक्समूलसेनासनानं – रो०। २. तिणसन्यारको सथनासनानं – सी०; तिणसन्यरक० – स्था०, रो०। ३. पूतिमूत्तं भेसज्जानं – सी०। ४. वो – सी०, स्था०, रो०।

233

66

. 234

धम्मो, नायं धम्मो सङ्काणिकारामस्सः झारद्वविरियस्सायं, भिक्सवे, धम्मो, नायं धम्मो कुसीतस्सः उपट्टितस्सित्सायं, भिक्सवे, धम्मो, नायं धम्मो मुदुस्सितस्सः समाहितस्सायं, भिक्सवे, धम्मो, नायं धम्मो असमाहितस्सः, पञ्जवतो अयं, भिक्सवे, धम्मो, नायं धम्मो वुप्प-ज्ञास्सः, निप्पपञ्चारामस्सायं, भिक्सवे, धम्मो निप्पपञ्चरितनो, नायं धम्मो पपञ्चारामस्स पपञ्चरितनो ।

१४. "श्वप्पिच्छस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, नायं धम्मो महिच्छस्सा' ति, इति खो पनेतं वृत्तं, किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख अप्पच्छो समानो 'श्वप्पच्छो ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति, ।

ग्वस्तु समानो 'सन्तुट्टो ति मं जानेय्यु' ति न इच्छति, पिविवत्तो समानो 'पिविवत्तो ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति, आरद्धविरियो समानो 'श्वप्रद्धतिरयो ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति, अपट्टितस्सति समानो 'उपट्टितस्सति ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति, समाहितो समानो 'त्रमाहितो ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति, पञ्जावा समानो 'पञ्जावा ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति, पञ्जावा समानो 'निष्पपञ्चारामो ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति, निष्पपञ्चरामो समानो 'निष्पपञ्चरामो ति मं जानेय्युं' ति न इच्छति । 'श्वप्यिच्छस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, नायं धम्मो महिच्छस्सा' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१५. "सन्तुद्वस्सायं, भिनखने, घम्मो, नायं घम्मो झसन्तुद्वस्सा' ति, इति खो पनेतं नुसं, किञ्चेतं पटिच्च नुसं ? इघ, भिनखने, भिनखु सन्तुद्वो होति इतरीतरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानपण्डचय-भेसञ्जपरिन्छारेन । 'सन्तुदुस्सायं, भिनखने, घम्मो, नायं घम्मो झसन्तु-द्वस्सा' ति, इति यं तं नुसं इदमेतं पटिच्च नुसं ।

१६. "'पविवित्तस्सायं, भिनखने, घम्मो, नायं धम्मो सङ्गणिका-रामस्स' ति, इति खो पनेतं नुत्तं, किञ्चेतं पटिच्च नुत्तं ? इध, १५ भिनखने, भिनखनो पविवित्तस्स निहरतो भवन्ति उपसङ्कमितारो भिनख् भिनखनियो उपासका उपासिकायो राजानो राजमहामत्ता तित्थिया तित्थियसावका । तत्र भिनख निवेकनिक्षेन चित्तेन निवेकपोणेन निवेक-पञ्भारेन निवेकहेन नेनस्बम्माभिरतेन ग्रञ्जादत्यु उय्योजनिकपटिसंयुत्तं-येव कथं कत्ता होति । 'पिनिवृत्तस्सायं, भिनस्बने, धम्मो, नायं धम्मो १०० सङ्गणिकारामस्सा' ति, इति यं तं नृत्तं इदमेतं पटिच्च नृत्तं ।

१. ववबद्वेन – सी०।

R. 235

१७. "'आरद्धविरियस्सायं, भिनस्ववं, धम्मो, नायं धम्मो कुसीतस्सा' ति, इति स्त्रो पनेतं वृत्तं, किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध, भिनस्ववं, भिनस्व आरद्धविरियो विहरित अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय धामवा दन्हपरनकमो अनिन्धित्तपुरो कुसलेसु धम्मेसु । 'आरद्धविरियस्सायं, भिनस्ववं, धम्मो, नायं धम्मो 5 B.67 कुसीतस्सा' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं !

१८. "'उपट्टितस्सितस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, नायं धम्मो मुट्ट-ट्टस्सितिस्सा' ति, इति खो पनेतं वृत्तं, किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? इष, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति परमेन सितनेपक्केन समक्षागतो, चिर-कतं पि चिरभासितं पि सरिता ब्रमुस्सिरता । 'उपट्टितस्सितस्सायं, 10 भिक्खवे, धम्मो, नायं धम्मो, मुट्टस्सितस्सा' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१६. "'समाहितस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, नाय धम्मो असमाहि-तस्सा' ति, इति खो पनेतं बुत्तं, किञ्चेतं पटिच्च बुत्त ? इध, भिक्खवे, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज 15 विहरति । 'समाहितस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, नायं धम्मो असमाहितस्सा' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

२०. "'पञ्जावतो स्रयं, भिनस्ववे, धम्मो, नायं धम्मो दुप्प-ञ्जास्सा' ति, इति स्तो पनेतं वृत्तं, किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध, भिनस्ववे, भिनस्तु पञ्जावा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्ना- 20 गतो स्रिरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुनस्वनस्वयगामिनिया । 'पञ्जावतो स्रयं, भिनस्ववे, धम्मो, नायं धम्मो दुप्पञ्जास्सा' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

२१. "'निष्पपञ्चारामस्सायं, भिक्खवे, धम्मो निष्पपञ्चरितनो, नायं धम्मो पपञ्चारामस्स पपञ्चरितनो' ति, इति खो पनेतं 25
वृत्तं, किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इष, भिक्खवे, भिक्खुनो पपञ्चितरोषे
चित्तं पक्खन्दिति पसीदिति सन्तिट्टिति विमुच्चिति । "निष्पपञ्चारामस्सायं, भिक्खवे, धम्मो, निष्पपञ्चरितनो, नायं धम्मो पपञ्चारामस्स
पपञ्चरितनो' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं" ति ।

१. उद्दयत्वगामिनिया - स्या० ।

68

15

R. 236

२२. श्रथ सो श्रायस्मा श्रनुरुद्धो श्रायतिकं पि वस्सावासं तत्येव चेतासु पाचीनवंसदाये विहासि । श्रथ सो श्रायस्मा श्रनुरुद्धो एको वूपकट्ठो श्रप्यसत्तो श्रातापी पहिलत्तो विहरन्तो निचरस्सेव — यस्सरबाय कुलपुता सम्मदेव श्रगारस्मा श्रनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं — ब्रह्म- विरायपियोसानं दिट्ठेव घम्मे सयं श्रीभञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहासि । "सीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया" ति श्रव्भञ्जासि । श्रञ्जातरो च पनायस्मा श्रनुरुद्धो श्ररहतं ग्रहोसी ति ।

२३. ग्रय खो आयस्मा अनुरुद्धो अरहत्तप्पत्तो तायं वेलायं इमा
¹⁰ गाथायो अभासि —

"मम सङ्कप्पमञ्जाय, सत्था लोके अनुत्तरो ।
मनोमयेन कायेन, इद्धिया उपसङ्क्षिम ।।
"यथा मे अहु सङ्क्ष्पो, ततो उत्तरि देसिय ।
निष्पपञ्चरतो बुद्धो, निष्पपञ्चं अदेसिय ।।
"तस्साहं धम्ममञ्जाय, विहासि सासने रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुष्पता", कतं बुद्धस्स सासनं" ति ।।
गहर्पतवन्मो तिवयो ।

तस्सुहानं

द्वे उग्गा द्वे च हत्थका, महानामेन जीवको । द्वे बला भ्रक्खणा वृत्ता, भ्रनुरुद्धेन ते दसा ति ।।

४. दानवग्गो

१. पठमदानसूत्तं

१. "श्रट्टिमानि, भिक्सवे, दानानि । कतमानि श्रट्ट ? श्रासञ्ज दानं देति, भया दानं देति, 'श्रदासि में' ति दानं देति, 'दस्सति में ति दानं देति, 'साहु दानंं ति दानं देति, 'श्रहं पचामि, इमे न पचन्ति; नारहामि पचन्तो श्रपचन्तानं दानं श्रदातुं ति दानं देति, 'इमं मे दानं

१. धनुप्पतो – सी० ।

R 237

20

ददतो कल्याणो कित्तिसहो ग्रब्भुग्गच्छती' ति दानं देति, चित्तालङ्कार-चित्तपरिक्खारत्यं दानं देति । इमानि खो, भिक्खवे, ग्रद्ध दानानी" ति ।

२. दुतियदानसुत्तं

१. "सद्धा हिरियं कुसलं च दानं , धम्मा एते सप्युरिसानुयाता । एतं हि मगां दिवियं वदन्ति , एतेन हि गच्छति देवलोकं" ति ।।

३. दानवत्थुसुत्तं

१. "अट्टमानि, भिक्खवे, दानवत्थूनि । कतमानि अट्ट ? छन्दा वानं देति, दोसा दानं देति, मोहा दानं देति, भया दानं देति, 'दिन्न-पुट्खं कतपुट्खं पितुपितामहेहि, नारहामि' पोराणं कुलवंसं हापेतुं' ति दानं देति, 'इमाहं दानं दत्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सगां लोकं 10 उपपिज्जिस्सामी' ति दानं देति, 'इमं मे दानं ददतो चित्तं पसीदिति, अत्तमनता सोमनस्सं उपजायती' ति दानं देति, चित्तालङ्कारचित्त-परिक्खारत्थं दानं देति । इमानि खो, भिक्खवे, अट्ट दानवत्थुनी" ति ।

४. खेत्तसुत्तं

- १. "श्रट्टङ्गसमक्षागते, भिनखने, खेत्ते बीजं नुत्तं न महप्फलं होति न महस्सादं न फातिसेय्यं । कथं श्रट्टङ्गसमक्षागते ? इघ, भिनखने, खेत्तं उन्नामनिन्नामि च होति, पासाणसनखरिकं च होति, ऊसरं च होति, न च गम्भीरसितं होति, न श्रायसम्पन्नं होति, न श्रपाय-सम्पन्नं होति, न मातिकासम्पन्नं हाति, न मरियादसम्पन्नं होति । एवं श्रटङ्गसमन्नागते, भिनखने, खेत्ते बीजं नुत्तं न महप्फलं होति न महस्सादं न फातिसेय्यं ।
- २. "एवमेव स्तो, भिक्सवे, श्रद्धङ्कसमन्नागतेसु समणबाह्मणेसु दानं दिन्नं न महप्फलं होति न महानिसंसं न महाजुतिकं न महाविष्फारं ।

[.] नारहासि — स्या० । २. फातिसेय्या ति – सी०; फातिसेय्य ति — स्या० । ३. श्रद्धक्रुसमझागत — स्था० । ४. पासागग्रस्वारित्सं – सी०, स्या०, री० । ५. मरियादा-सम्पन्न – सी० ।

R 238

B. 70

20

25

कथं ग्रहुङ्गसमक्षागतेसु ? इश, भिक्खने, समणबाह्मणा मिच्छादिद्वका होत्ति, मिच्छासङ्कप्पा, मिच्छावाचा, मिच्छाकम्मन्ता, मिच्छामाजीवा, मिच्छावायामा, मिच्छासतिनो, मिच्छासमाधिनो । एवं ब्रहुङ्गसमन्नागतेसु, भिक्खने, समणबाह्मणेसु वानं दिसं न महप्फलं होति न महानिसंसं न महाज्तिकं न महाविष्फारं ।

३. "अट्टज्जसमञ्चागते, भिक्खवे, खेत्ते बीजं वृत्तं महप्पलं होति महस्सादं फालिसेय्यं । कयं अट्टज्जसमञ्चागते ? इध, भिक्खवे, खेत्तं अनुप्तामानिञ्चामि च होति, अपासाणसक्खरिकं च होति, अनुसरं च होति, गम्भीरसितं होति, आयसम्पन्नं होति, अपायसम्पन्नं होति, गम्भीरसितं होति, आयसम्पन्नं होति, अपायसम्पन्नं होति, गमिकक्षसम्पन्नं होति, मिक्खवे, खेते बीजं वृत्तं महप्पन्नं होति । एवं अट्टज्जसमञ्चागते, भिक्खवे, खेते बीजं वृत्तं महप्पन्नं होति महस्सादं फातिसेय्यं ।

४. "एवमेव खो, भिन्खने, श्रद्धञ्जसमञ्चागतेसु समणत्राह्मणेसु दानं दिन्नं महप्फलं होति महानिससं महाजुतिकं महानिष्फारं । कथं श्रद्धञ्जसमञ्चागतेसु ? इघ, भिन्खने, समणत्राह्मणा सम्मादिष्टिका । होन्ति, सम्मासङ्कष्पा, सम्मानाचा, सम्माकम्मन्ता, सम्मात्राजीवा, सम्मानायामा, सम्मासितनो, सम्मासमाधिनो । एवं श्रद्धञ्जसमञ्चागतेसु, भिन्छने, समणत्राह्मणेसु दानं दिन्नं महप्फलं होति महानिसंस महाजुतिकं महाविष्फारं ति ।

त्ता।

"यथा पि खेते सम्पन्ने, पनुत्ता बीजसम्पदा।
देवे सम्पादयन्तिम्ह, होति घञ्ञास्स सम्पदा।।

"ग्रनीतिसम्पदा होति, विल्ब्ही भवति सम्पदा।।

"एवं सम्पन्नसोलेसु, दिन्ना भोजनसम्पदा।

सम्पदानं ज्पनित, सम्पन्न हिस्स तं कतं।।

"तस्मा सम्पदमाकद्वी, सम्पन्नत्व्रधुपुगलोः।

सम्पदाण्यं सेवेथ, एवं इज्ज्ञान्ति सम्पदा।।

"विज्जाचरणसम्पन्ने", लद्वा चित्तस्स सम्पदं।।

"विज्जाचरणसम्पन्ने", लद्वा चित्तस्स सम्पदं।।

^{ै.} धञ्ञाय – स्या०। २. वेपुल्स सम्यदा – स्या०, रो०। ३. सम्पन्नत्वश्च पुम्पत्तो – स्या०; सम्पन्नत्वोध पुमत्तो – रो०। ४. ० सम्पन्नो – सी०, स्या०, रो०। ५. सम्पदा – स्या०। ६. चे अत्य० – सी०।

"लोकं ञत्वा यथाभूतं, पणुष्य दिट्टिसम्पदं। मग्गसम्पदमागम्म, याति सम्पन्नमानसो।। "ग्रोधुनित्वा मलं सब्बं, पत्वा निब्बानसम्पदं। मुच्चति सब्बदुक्खेहि, साहोति सब्बसम्पदा"ति।।

R 239

B. 71

५. दानूपपत्तिसुत्तं

१. "श्रद्विमा, भिक्खवे, दानूपपत्तियो । कतमा श्रद्व ? इष, ऽ भिक्खवे, एकच्चो दानं देति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा श्रश्नं पानं वत्थं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं । सो यं देति तं पच्चा-सीसितं । सो पस्सित खत्तियमहासाले वा ब्राह्मणमहासाले वा गह्पति-महासाले वा पञ्चिह कामगुणेहि समप्पिते समङ्गीभूते परिचारयमाने । तस्स एवं होति — 'श्रहो वताहं कायस्स भेदा परं मरणा खत्तियमहा- 10 सालानं वा ब्राह्मणमहासालां वा गह्पतिमहासालानं वा सहस्थतं उपपज्ञेय्यं ति ! सो तं चित्तं दहितं, तं चित्तं श्रभावितं , तं चित्तं सावेति । तस्स तं चित्तं हीने विमृत्तं, उत्तरिं श्रभावितं, तत्रपृपत्तिया संवत्तिः । कायस्स भेदा परं मरणा खत्तियमहासालानं वा ब्राह्मणमहासालानं वा गह्पतिमहासालानं वा सहस्थतं उपपज्जति । तं च खो । इसीलवतो वदामि, नो दुस्सीलस्स । इज्झिति, भिक्खवे, सीलवतो चेतो-पणिषि विसुद्धताः ।

२. "इष पन, भिक्खने, एकच्चो दानं देति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा अत्रं पानं वत्थं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं ।
सो यं देति तं पच्चासीसति । तस्स सुतं होति – 'वातुमहाराजिका 20
देवा दीघायुका वण्णवन्तो सुखबहुला' ति । तस्स एवं होति – 'अहो
वताहं कायस्स भेदा परं मरणा चातुमहाराजिकानं देवानं सहस्यतं उपपज्जेय्यं' ति । सो तं चित्तं दहित, तं चित्तं अधिद्वाति, तं चित्तं भावेति ।
तस्स तं चित्तं हीने विमुत्तं, उत्तरि अभावितं, तत्रूपपत्तिया संवत्तति ।
कायस्स भेदा परं मरणा चातुमहाराजिकानं देवानं सहस्यतं उपपज्जित । 25

R. 240

१. तेस्यावसमं पदीपेयां – स्वा० । २. पञ्चासिसति – सी०, स्या०, रो० । ३. पदहित – स्या० । ४.० विमुत्तं – सी०, स्या०, रो० । ५. उत्तर्रि – स्या०, रो० । ६–६. स्या०, रो० पौर्लकेसु नित्य । ७. युद्धसा – स्या० । ६. बातुम्महाराजिका – सी०, स्या०, रो० ।

R 241

तं च स्रो सीलवतो वदामि, नो दुस्सीलस्स । इज्झति, भिक्सवे, सीलवतो चेतोपणिधि विसुद्धत्ता ।

३. "इंघ पन, भिक्खने, एकच्चो दानं देति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ब्राह्मपास्स वा ब्राह्मपास वेद्या अवित ते पच्चातीसति । तस्स सुतं होति – तार्वितमा देवा ... प्रिनिम्मतवसवत्ती देवा ... प्रिनिम्मतवसवत्ती देवा त्राध्युक्त वण्णवन्ती सुखबहुला ति । तस्स एवं होति – 'ब्रह्में वताहं कायस्स भेदा परं मरणा परिनिम्मतवसवत्तीनं देवानं सहस्थतं उपपञ्जय्यं ति । सो तं चित्तं दहितं, तं चित्तं अधिद्वाति, तं चित्तं भावति । तस्स तं चित्तं हीने विमुत्तं, उत्तरि श्रभावितं, तत्रूपपत्तिया संवत्ति । कायस्स भेदा परं मरणा परिनिम्मतवसवत्तीनं देवानं सहस्थतं उपपञ्जति । तं च खो सीलवतो वदामि, नो दुस्सीलस्स । इज्झति, भिक्खवे, सीलवतो चेतोपणिधि वियुद्धत्ता ।

४. "इघ पन, भिक्खवें, एकच्चो दाने देति समणस्स वा ब्राह्म-णस्स वा अन्ने पानं वत्थं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं । सो यं देति तं पच्चासीसित । तस्स सुतं होति — 'ब्रह्मकायिका देवा दीघायुका वण्णवन्तो सुखबहुला' ति । तस्स एवं होति — 'ब्रह्मकायिका देवा कायस्स भेदा परं मरणा ब्रह्मकायिकानं देवान सहब्यतं उपपज्जेय्यं' ति । सो त चित्तं दहिति, तं चित्त प्रशिद्वाति, तं चित्त भावेति । तस्स तं चित्तं होने विमुत्तं, उत्तरि अभावितं, तत्रूपपिच्या संवत्तति । कायस्स भेदा परं मरणा ब्रह्मकायिकानं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । तं च खो सील-वतो वदामि, नो दुस्सीलस्स; बीतरागस्स, नो सरागस्स । इज्झति, भिक्खवे, सीलवतो चेतोपणिधि बीतरागत्ता । इमा खो, भिक्खवे, अट्ठ दानपपित्यों' ति ।

६. पुञ्जिकिरियवत्थुसुत्तं

१. "तीणिमानि, भिक्सवे, पुञ्जिकिरियवत्युनि । कतमानि तीणि ? दानमयं पुञ्जिकिरियवत्यु, सीलमयं पुञ्जिकिरियवत्यु, भाव-नामयं पुञ्जिकिरियवत्यु । इष, भिक्सवे, एकज्वस्स दानमयं पुञ्जा-किरियवत्यु परित्तं कतं होति, सीलमयं पुञ्जिकिरियवत्यु परित्तं कतं .

१. पुञ्जिकिरियवत्यु - सी०, रो०; पुञ्जिकिरियावत्युं - स्या०।

R 949

15

होति, भावनामयं पूञ्जिकिरियवत्यं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं मरणा मनस्सदोभग्यं उपपज्जति ।

- २. "इध पन, भिक्खवे, एकच्चस्स दानमयं पुञ्जिकिरियवत्थ मत्तसो कतं होति, सीलमयं पुञ्जिकिरियवत्यु मत्तसो कतं होति, भावना-मयं पुञ्जिकिरियवत्यं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं मरणा 5 मनस्ससोभग्यं उपपज्जति ।
- ३. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चस्स दानमयं पूञ्जिकिरियवत्यु ग्रिधमत्तं कतं होति, सीलमयं पुञ्जिकिरियवत्य ग्रिधमत्तं कतं होति. भावनामयं पुञ्जिकिरियवत्युं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं मरणा चातमहाराजिकानं देवानं सहब्यतं उपपञ्जति । तत्र, भिक्खवे, 10 चतारो महाराजानो दानमयं पुञ्जिकिरियवत्थं अतिरेकं करित्वा. सीलमयं पञ्ञाकिरियवत्थुं ग्रतिरेकं करित्वा, चातुमहाराजिके देवे दसहि ठानेहि म्रधिगण्हन्ति - दिब्बेन म्रायुना, दिब्बेन वण्णेन, दिब्बेन सुखेन, दिब्बेन यसेन, दिब्बेन ग्राधिपतेय्येन, दिब्बेहि रूपेहि, दिब्बेहि सहेहि, दिब्बेहि, गन्धेहि, दिब्बेहि रसेहि, दिब्बेहि फोट्रब्बेहि ।

४. "इघ पन, भिक्लवे, एकच्चस्स दानमयं पूञ्जिकिरियवत्थ म्रिधिमत्तं कतं होति, सीलमयं पुञ्ञाकिरियवत्यु म्रिधिमत्तं कतं होति, भावनामयं पुञ्जिकिरियवत्थुं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं मरणा तावतिसानं देवानं सहब्यतं उपपज्जति । तत्र, भिवखवे, सक्को देवानमिन्दो दानमयं पुञ्ञािकरियवत्थुं ग्रतिरेकं करित्वा सीलमयं 20 पुञ्जिकिरियवत्थं ग्रतिरेकं करित्वा तार्वतिसे देवे दसिह ठानेहि ग्रधि-गण्हाति - दिब्बेन ग्रायना ... पे०... दिब्बेहि फोटूब्बेहि ।

 "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चस्स दानमयं पुञ्जिकिरियवत्थ ग्रधिमत्तं कतं होति, सीलमयं पुञ्जाकिरियवत्य ग्रधिमत्तं कतं होति, भावनामयं पूञ्जिकिरियवत्थं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं 25 मरणा यामानं देवानं सहब्यतं उपपज्जति । तत्र, भिक्खवे, सूयामो देवपुत्तो दानमयं पुञ्जिकिरियवत्थं स्रतिरेकं करित्वा, सीलमयं पुञ्ज-किरियवत्थं ग्रतिरेकं करित्वा, यामे देवे दसहि ठानेहि ग्रधिगण्हाति -दिब्बेन ग्रायना ... पे०... दिब्बेहि फोटूब्बेहि ।

१. मनुस्सदोभमां - रो० । २. श्रविमाण्डाति - स्या० ।

६. "इघ पन, भिक्लवे, एकच्चस्स दानमयं पूञ्ञांकिरियवत्य ग्रिधमत्तं कतं होति, सीलमेयं पुञ्जिकिरियवत्य ग्रिधिमत्तं कतं होति, भावनामयं पुञ्जिकिरियवत्युं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं . मरणा तुसितानं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । तत्र, भिक्खवे, सन्तुसितो देवपुत्तो दानमयं पुञ्जिकिरियवत्युं अतिरेकं करित्वा, सीलमयं पुञ्ज-किरियवत्थं ग्रतिरेकं करित्वा, तुसिते देवे दसिह ठानेहि ग्रधिगण्हाति -दिब्बेन ग्रायना ... पे०... दिब्बेहि फोटुब्बेहि ।

B. 74

15

25

R 244

R. 243

७. "इध पन, भिक्खवे, एकच्चस्स दानमयं पुञ्जिकिरियवत्यु ग्रधिमत्तं कतं होति, सीलमयं पुञ्ञाकिरियवत्यु ग्रधिमत्तं कतं होति, मावनामयं पुञ्जिकिरियवत्यं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं मरणा निम्मानरतीनं देवानं सहब्यतं उपपज्जित । तत्र, भिक्खवे, सुनिम्मितो देवपूत्तो दानमयं पुञ्जिकिरियवत्थुं ग्रतिरेकं करित्वा, सीलमयं पुञ्जिकिरियवत्थं ग्रतिरेकं करित्वा, निम्मानरती देवे दसिंह ठानेहि स्रिधगण्हाति - दिब्बेन स्रायुना ... पे०... दिब्बेहि फोटूब्बेहि ।

द. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चस्स दानमयं पुञ्जाकिरियवत्थु ग्रधिमत्तं कतं होति, सीलमयं पुञ्ञाकिरियवत्थु ग्रधिमत्तं कत होति, भावनामयं पुरुञाकिरियवत्युं नाभिसम्भोति । सो कायस्स भेदा परं मरणा परनिम्मितवसवत्तीनं देवानं सहब्यतं उपपज्जति । तत्र, भिन्खवे, वसवत्ती देवपूत्तो दानमयं पुञ्ञाकिरियवत्थुं अतिरेकं करित्वा, 20 सीलमयं पुञ्जिकिरियवत्थुं ग्रतिरेकं करित्वा, परिनिम्मितवसवत्ती देवे दसहि ठानेहि ग्रधिगण्हाति - दिब्बेन ग्रायुना, दिब्बेन वण्णेन, दिब्बेन सुखेन, दिब्बेन यसेन, दिब्बेन म्नाधिपतेय्येन, दिब्बेहि रूपेहि, दिब्बेहि सद्देहि, दिब्बेहि गन्धेहि, दिब्बेहि रसेहि, दिब्बेहि फोट्रब्बेहि । इमानि स्रो. भिक्खवे, तीणि पुञ्जिकिरियवत्थनी" ति ।

७. सप्पुरिसदानसूत्तं

१. "ग्रद्विमानि, भिक्खवे, सप्पुरिसदानानि । कतमानि ग्रद्व ? स्चि देति, पणीतं देति, कालेन देति, कप्पियं देति, विचेय्य देति, ग्रिभिण्हं देति, ददं चित्तं पसादेति, दत्वा ग्रत्तमनो होति । इमानि खो, भिक्खवे, ब्रह्न सप्पुरिसदानानी ति ।

१. प्रतिरेकं - स्था० । २. सहष्यतं - सी० रो० ।

25

"कुाँच पणीतं कालेन, कप्पियं पानभोजनं। ग्रमिण्हं ददाति दानं', सुबेलेसु' ब्रह्मचारिसु।। "नेव' विष्पटिसारिस्सं', चिजला श्रामिसं बहुं। एवं दिश्वानि दानानि, वण्णयन्ति विपस्सिनो।। "एवं यजित्वा मेखाबी, सद्धो मुत्तेन चेतसा। श्रव्यापञ्ज्ञी सुबं लोकं, पण्डितो उपपञ्जती''ति।।

द्र. सप्युरिससुतं

१. "सप्पुरिसो, भिक्खवे, कुले जायमानो बहुनो जनस्स ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति – मातापितृनं ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति, पुत्तदारस्स ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति, दासकम्मकरपोरिसस्स ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति, मित्तामच्चानं ग्रत्थाय हिताय मुखाय 10 होति, पुळ्वपेतानं ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति, रञ्जो ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति, देवतानं ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति, समणत्राह्मणानं ग्रत्थाय हिताय मुखाय होति ।

२. "सैय्यथापि, भिक्खवे, महामेघो सब्बसस्सानि सम्पादेग्तो बहुतो जनस्स ग्रत्थाय हिताय सुलाय होति; एवमेव खो, भिक्खवे, सप्पु- 15 रिसो कुले जायमानो बहुतो जनस्स श्रत्थाय हिताय सुलाय होति — मातापितृनं ग्रत्थाय हिताय सुलाय होति, पुत्तदारस्स ग्रत्थाय हिताय सुलाय होति, वासकम्मकरपोरिसस्स ग्रत्थाय हिताय सुलाय हिताय सुलाय होति, रञ्जो ग्रत्थाय हिताय सुलाय होति, रञ्जो ग्रत्थाय हिताय सुलाय होति, देवतानं ग्रत्थाय 20 प्र.245 हिताय सुलाय होति, समणबाह्मणानं ग्रत्थाय हिताय सुलाय होती ति ।

"बहुनं वत अत्थाय, सप्पञ्जो घरमावसं। मृातरं पितर पुब्बे, रित्तन्दिवमतन्दितो।। "पूजेति सहधम्भेन, पुब्बेकतमनुस्सरं। अनागारे पब्बजिते, श्रपचें ब्रह्मचारयों।।

वानानि - स्या०, रो०। २ सुबेते - ती०, रो०। ३. न च - ती०, रो०।
 विष्यदिसारियं - स्वा०। ४. प्रस्थापकां - रो०। ६. मातापितुल - रो०। ७. बहुल - ती०, रो०। ५-५. प्रपापे ब्रह्मवारितो - स्या०।

R 246

"निविट्ठसद्धो पूजेति, ञात्वा धम्मे च पेसलो । रञ्जो हितो देवहितो, ञातीनं सखिनं हितो ।। "सब्बेसं सो" हितो होति, सद्धम्मे सुप्पतिट्ठितो । विनेय्य मच्छेरमलं, स लोकं मजते सिवं" ति ।।

६. ग्रभिसन्दसुत्तं

- 9.76 5 १. "म्राट्टिमे, भिक्खने, पुञ्जाभिसन्दा कुसलाभिसन्दा सुख-स्साहारा सोविग्गका सुखविपाका सग्गसंवत्तनिका, इट्ठाय कन्ताय मना-पाय हिताय सुखाय संवत्तन्ति । कतमे श्रट्ट ? इथ, भिक्खने, प्रिरय-सावको बुढं सरणं गतो होति । ग्रयं, भिक्खने, पठमो पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोविग्गको सुखविपाको सग्गसंवत्तनिको, 10 इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तति ।
 - २. "पुन च परं, भिक्खवे, ग्ररियसावको धम्मं सरणं गतो होति । ग्रयं, भिक्खवे, दूतियो पूञ्ञाभिसन्दो ... पे०... संवक्तति ।
 - ३. "पुन च परं, भिनखने, ग्ररियसावको सङ्घं सरणं गतो होति । ग्रयं, भिनखने, तितयो पुञ्जाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो छोनिग्यको सुखनिपाको सग्गसंवत्तिनको, इट्टाय कन्ताय मनापाय हिताय सखाय संवत्ति ।

४. "पञ्चिमानि, भिक्खने, दानानि महादानानि ग्रागञ्जानि रत्तञ्जानि वंसञ्जानि पोराणानि ग्रासिङ्कण्णपुन्वानि, न सिङ्क्रायन्ति न सिङ्क्ष्यप्ति महाद्वाणानि ग्रासिङ्कण्णपुन्वानि, न सिङ्क्रायन्ति न सिङ्क्ष्यप्ति । स्वाद्यणिहि बाह्यणेहि विञ्जूहि । कतमानि पञ्च ? इघ, भिक्खने, ग्रार्यसावको पाणाति-पातं पहाय पातातिपाता पटिनिरतो होति । पाणातिपाता पटिनिरतो, भिक्खने, ग्रार्यसावको ग्रपरिमाणानं सत्तानं ग्रामय वेति, ग्राचेरं देति, ग्राच्यापञ्जं देति । ग्रापरिमाणानं सत्तानं ग्रामय वेति, ग्राचेरं देति, ग्राच्यापञ्जं देति । ग्रापरिमाणानं सत्तानं ग्रामयं दत्वा ग्राह्यस्त पञ्जां वर्ता ग्रापरिमाणानं सत्तानं ग्रामयं वर्ता ग्रापरिमाणानं सत्तानं ग्रामयं वर्ता ग्रापरिकृष्टं इदं, भिक्खने, पठमं दानं महादानं ग्रामञ्जां रत्तञ्जां वंसञ्जां पोराणं ग्रासिङ्करण्णं ग्रासिङ्करण्णां त्र सिङ्करण्णां ग्रासिङ्करण्णां सिंति । सिङ्कर्याति न सिङ्कर्यास्ति, ग्रापरिकृष्टं

समणेहि ब्राह्मणेहि विञ्जूहि । ग्रयं, भिक्खवे, चतुत्थो पुञ्जाभिसन्दो

१. स – स्या०, रो० । २. श्रप्पतिकडानि – सी० ।

R. 247

कुसलाभिसन्दो सुखस्साहारो सोविम्मको सुखविपाको सम्गसंवत्तनिको, इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तति ।

थू. "पून च परं, भिक्खवे, ग्ररियसावको श्रदिन्नादानं पहाय श्रदिन्नादाना पटिविरतो होति ... पे०... कामेस्मिच्छाचारं पहाय कामेस-मिच्छाचारा पटिविरतो होति ... पे०... मुसावादं पहाय मुसावादा 5 पटिविरतो होति ... पे०... सुरामेरयमज्जपमादट्वानं पहाय सुरामेरय-मुज्जपमादद्वाना पटिविरतो होति । सुरामेरयमज्जपमादद्वाना पटि-विरतो. भिक्खवे, ग्ररियसावको ग्रपरिमाणानं सत्तानं ग्रभयं देति ग्रवेरं देति ग्रन्थीपज्झे देति । ग्रपरिमाणानं सत्तानं ग्रभयं दत्वा ग्रवेरं दत्वा ग्रब्यापज्झं दत्वा. ग्रपरिमाणस्स ग्रभयस्स ग्रवेरस्स ग्रब्यापज्झस्स 10 भागी होति । इदं, भिक्खवे, पञ्चमं दानं महादानं ग्रगाञ्जां रत्तञ्जां वंसञ्जं पोराणं ग्रसङ्किष्णं ग्रसङ्किष्णपुब्बं, न सङ्कियति न सङ्कियस्सिति, ग्रप्पटिकुट्टं समणेहि बाह्यणेहि विञ्जूहि । ग्रयं खो, भिक्खवे, ग्रद्धमो पुञ्ञाभिसन्दो कुसलाभिसन्दो सुबस्साहारो सोवग्गिको सुबविपाको सग्गसंवत्तनिको, इट्राय कन्ताय मनापाय हिताय सखाय संवत्तति । 15 हमे खो, भिक्खवे, ब्रद्ध पुञ्ञाभिसन्दा कुसलाभिसन्दा सुखस्साहारा सोवग्गिका सुखविपाका सग्गसंवत्तनिका, इट्राय कन्ताय मनापाय हिताय सखाय संवत्तन्ती'' ति ।

१०. दुच्चरितविपाकसुत्तं

- १. "पाणातिपातो, भिक्खवे, आसेवितो भावितो बहुलीकतो निरयसंवत्तनिको तिरच्छानयोनिसंवत्तनिको पेत्तिविसयसंवत्तनिको । 20 यो सब्बलहुसो पाणातिपातस्स विपाको, मनुस्सभूतस्स ऋप्पायुकसंवत्त-निको होति ।
- "ग्रदिझादानं, भिक्खवे, ग्रासेवितं भावितं बहुलीकतं निरयसंवत्तनिकं तिरच्छानयोनिसंवत्तनिकं पेत्तिविसयसंवत्तनिकं । यो सब्बलहुसो ग्रदिशादानस्स विपाको, मनुस्सभूतस्स भोगव्यसनसंवत्त- 25 निको होति ।
- ३. "कामेसुमिच्छाचारो, भिक्सवे, ग्रासेवितो भावितो बहुली-कतो निरयसंवत्तनिको तिरच्छानयोनिसंवत्तनिको ऐत्तिविसयसंवत्त-

१. पितिविसयसंवत्तनिको - स्या०, रो०।

^{#03-88}

R. 248

निको । यो सब्बलहुसो कामेसुमिच्छाचारस्स विपाको, मनुस्सभूतस्स सपत्तवेरसंवत्तनिको होति ।

 ४. "मुसावादो, भिक्खवे, आसीवतो भावितो बहुलीकतो ितरप्रसंवत्तिको तिरप्ष्यानयोनिसंवत्तिको पेत्तिविसयसंवत्तिको । यो

 सब्बलहुसो मुसावादस्स विपाको, मनुस्सभूतस्स अभूतव्भक्खानसंवत्त
 तिको होति ।

- ५. "पिसुणा, भिक्खवे, वाचा आसेविता भाविता बहुलीकता निरयसंवत्तनिका तिरच्छानयोनिसंवत्तनिका पेत्तिविसयसंवत्तनिका । यो सब्बलहुसो पिसुणाय वाचाय विपाको, मनुस्सभूतस्स मित्तैहि भेदन-ग्रं संवत्तनिको होति ।
 - ६. "फरुसा, भिक्खवे, वाचा आसेविता भाविता बहुलीकता निरयसंवत्तनिका तिरच्छानयोनिसंवत्तनिका पेत्तिविसयसंवत्तनिका । यो सब्बलहुसो फरुसाय वाचाय विपाको, मनुस्सभूतस्स अमनापसद्दसंवत्त-निको होति ।
 - "सम्फप्पलापां, भिक्खवं, ग्रासेवितो भावितो बहुलीकतो निरयसंवत्तनिको तिरच्छानयोनिसंवत्तनिको पेत्तिविसयसंवत्तनिको । यो सब्बलहुसो सम्फप्पलापस्स विपाको, मनुस्सभूतस्स ग्रनादेय्यवाचा-संवत्तनिको होति ।
- मुरामेरयपान, भिक्खवे, आसेवितं भावितं बहुलीकतं
 निरयसंवत्तिकं तिरच्छानयोनिसंवत्तिकं पेत्तिविसयसंवत्तिकं । यो
 सब्बलहुसो सुरामेरयपानस्स विपाको, मनुस्सभूतस्स उम्मत्तकसंवत्तिको
 होतीं" ति ।

दानवग्गो चतुत्थो ।

तस्सृहानं

ढे दानानि वत्युं च, क्षेतं दानूपपत्तियोै। किरियं ढे सप्पुरिसा, ग्रभिसन्दो¹ विपाको चा^र ति ।। ------०-----

१ दानूपपत्ति किरियं – स्या॰, रो॰। २-२. सब्बलहुसी प्रश्निसन्दो च बत्तती – स्या॰, रो॰।.

R. 249

प्र. उपोसथवग्गो

१. सङ्खित्तूपोसथसुत्तं

१. एवं में सुतं । एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित्त जेतवने भ्रनाथिपिष्डकस्स भ्रारामे । तत्र खो भगवा भिवसू भ्रामन्तेसि — "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिवसू भगवतो पच्चरसोसुं । भगवा एतदवोच —

२. "श्रद्धञ्चसमन्नागतो, भिक्सवने, उपोसयो उपवृत्यो सहप्पत्नो इ होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो । कथं उपवृत्यो च, भिक्सवे, श्रद्धञ्चसमन्नागतो उपोसयो महप्पत्नो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो ? इध, भिक्सवे, प्ररियसावको इति पटिसञ्चिक्सवित — 'याजजीवं श्ररहत्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरता निहित्त-दण्डा निहित्तसत्या लज्जी दयापन्ना, सब्बपाणभूतिहतानुकम्पिनो 10 विहर्रात्त । श्रद्धं पज्ज इमं च र्रात्व इमं च दिवसं पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो निहित्तरण्डो निहित्तसत्यो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतिहितानुकम्पी विहरामि । इमिनापञ्जेन श्ररहतं श्रनुकरोमि, उपोसयो च मे उपवृत्यो मविस्सती' ति । इमिना पठमेन श्रञ्जेन समन्नागतो होति ।

३. 'यावजीवं अरहन्तो अदिकादानं पहाय अदिकादाना पटि-विरता दिकादायी दिक्तपाटिकद्भी, अयेनेन सुचिभूतेन अत्तना विहरन्ति । अहं पज्ज इमं च राँत इमं च दिवसं अदिकादानं पहाय अदिकादाना पटिविरतो दिक्तादायी दिक्तपाटिकद्भी, अयेनेन सुचिभूतेन अत्तना विह-रामि । इमिनापञ्जेन अरहतं अनुकरोमि, उपोसथो च मे उपबुल्यो 20 भविस्सती' ति । इमिना दुतियेन अञ्जेन समक्षागतो होति ।

४. 'यावजीवं अरहत्तो अबह्मचिरयं पहाय ब्रह्मचारिनो' झारा-चारिनो' विरता मेथुना गामधम्मा । झहं पज्ज इमं च रात्तं इमं च दिवसं अब्रह्मचिरयं पहाय ब्रह्मचारी झाराचारी विरतो मेथुना गाम-धम्मा । इमिनापङ्गेन झरहतं अनुकरोमि, उपोसषो च मे उपबुत्वो 25 भविस्सती' ति । इमिना ततियेन अङ्गेन समझागतो होति ।

१. ० कम्पि – सी०; सम्बपाणभूतहितानुकम्पी – रो०। २. ब्रह्मचारी – सी०, ्रो०। ३. माराचारी – सी०, रो०।

R. 250

25

४. 'यावजीव' अरहन्तो मुसावाद' पहाय मुसावादा पटिविरता सच्चवादिनो' सच्चसन्या थेता पच्चियका अक्सिवादका लोकस्स । अहं पज्ज इसं च राँत इसं च दिवसं मुसावाद पहाय मुसावादा पटि-विरतो सच्चवादी सच्चसन्यो थेतो पच्चियको अविसंवादको लोकस्स । इिमनापङ्गेन अरहतं अनुकरोमि, उपोसयो च मे उपवृत्यो भविस्सती' ति । इमिना चत्र्येन अञ्चेन समझागतो होति ।

 भावजीवं अरहत्तो सुरामेरयमज्जपेमादद्वानं पहाय सुरामेरय-मज्जपमादद्वाना पटिविरता । अहं पज्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं सुरामेरयमज्जपमादद्वानं पहाय सुरामेरयमज्जपमादद्वाना पटिविरतो । ।
 इमिनापञ्जेन अरहतं अनुकरोमि, उपोसथो च मे उपवुत्थो भविस्सती'
 ति । इमिना पञ्चमेन अञ्जेन समन्नागतो होति ।

 ७. 'यावजीव अरहन्तो एकभत्तिका रत्तूपरता विरता विकाल-भोजना । अहं पज्ज इमं च रित्त इमं च विवसं एकभित्तिको रत्तूपरती विरतो विकालभोजना । इमिनापञ्जेन अरहतं अनुकरोमि, उपोसथो
 च मे उपवृत्यो भविस्सती' ति । इमिना छट्ठेन अञ्जेन समन्नागतो होति ।

- ट. 'यावजीवं अरहत्तो तच्चगीतवादितविसूकदस्सनमाला-गन्धविलेपनधारणमण्डनिवभूसनट्टानं पहाय नच्चगीतवादितविसूक-दस्सनमालागन्धविलेपनधारणमण्डनिवभूसनट्टाना पिटिविरता । अहं पज्ज २० इमं च राँत इमं च दिवसं नच्चगीतवादितविसूकदस्सनमालागन्ध-विलेपनधारणमण्डनिवभूसनट्टानं पहाय नच्चगीतवादितविसूकदस्सन-मालागन्धविलेपनधारणमण्डनिवभूसनट्टाना पिटिविरतो । इमिनापङ्गेन अरहतं अनुकरोमि, उपोसयो च मे उपवृत्यो भविस्सती' ति । इमिना सत्तमेन अञ्चेन समन्नागतो होति
 - १. 'यावजीवं म्ररहन्तो उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयन-महासयना पटिविरला नीचसेय्यं कप्पेन्ति – मञ्चके वा तिणसत्थारके प वा । म्रहं पञ्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेषि – मञ्चके वा

१. सच्चवादी – सी०, रो० । २. ठेता – स्था०, रो० । ३–३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु न दिस्सति । ४. तिणसन्यरके – स्था० ।

तिणसन्थारके वा । इमिनापञ्जन धरहतं भनुकरोमि, उपोसयो च मे उपबुत्यो भविस्सती'ति । इमिना धट्टमेन अञ्जन समझागतो होति । एवं उपबुत्यो खो, भिक्सवे, धट्टञ्जसमझागतो उपोसयो महप्फलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो''ति ।

R. 251 R. 81

२. वित्यतूपोसयसुत्तं

१. "ग्रद्रक्रसमन्नागतो, भिक्खवे, उपोसथो उपवत्थो महप्फलो 5 होति महानिसंसो महाजतिको महाविष्फारो । कथं उपवत्थो च. भिवसवे. ग्रद्रक्रसमन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसो महाजितको महाविष्फारो ? इध. भिक्खवे ग्ररियसावको इति पटिसञ्चिवखति --'यावजीवं ग्ररहन्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरता निहित-दण्डा निहितसत्था लज्जी दयापन्ना, सब्बपाणभतहितानकस्पिनो विह- 10 रन्ति । ग्रहं पञ्ज इमं च रन्ति इमं च दिवसं पाणातिपातं पहाय पाणा-तिपाता पटिविरतो निहितदण्डो निहितसत्थो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाण-भतहितानकम्पी विहरामि । इमिनापञ्जेन घरहतं अनुकरोमि, उपो-संथो च में उपवत्थो भविस्सती' ति । इमिना पठमेन ग्रञ्जेन समन्नागतो होति ... पे०... । 'यावजीवं ग्ररहन्तो उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चा- 15 सयनमहासयना पटिविरता नीचसेय्यं कप्पेन्ति – गञ्चके वा तिणसन्था-रके वा । अहं पज्ज इमं च रित्तं इमं च दिवसं उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेमि - मञ्चके वा तिणसन्थारके वा । इमिनापञ्जेन ग्ररहतं ग्रन्करोमि, उपोसथो च मे उपबुत्थो भविस्सती' ति । इमिना ग्रद्भेन ग्रङ्गेन समन्नागतो होति । एवं उपवृत्यो खो, भिन्खवे, श्रद्रङ्गसमन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसो महाजतिको महाविष्फारो।

R. 252

२. "कीवमहप्फलो होति कीवमहानिसंसो कीवमहाजृतिको कीवमहाविष्फारो ? सेय्यथापि, भिक्खवे, यो इमेसं सोळसन्नं महाजन-पदानं पहतरत्तरतनानं इस्सरियाधिपच्चं रज्जं कारेय्य, सेय्यथीदं – 25 प्रञ्जानं मण्यानं कासीनं कोसलानं वज्जीनं मल्लानं चेतीनं वज्जानं कुल्नं पञ्चालानं मच्छानं सुरसेनानं अस्सकानं अवन्तीनं गन्यारानं

१. पहुतसत्तरतनानं – सी०; पहुतसत्तरतनानं – स्या०, रो० । २. इस्सराविपच्चं – स्या०, रो० । ३. सेम्यविदं – म० । ४. बंसानं – स्या०, रो० ।

24

3. 82

R . 253

कम्बोजानं, श्रट्ठाङ्गसमन्नागतस्स उपोसथस्स एतं कलं नाग्वति सोळिसि । तं किस्स हेतु ? कपणं, भिक्खवे, मानुसकं रज्जं दिब्बं सुखं उपनिघाय ।

३. "यानि, भिक्खले, मानुसंकानि पञ्जासबस्सानि', चातु-महाराजिकानं देवानं एसो एको रित्तन्दिवो । ताय रित्तया तिसरित्तयो मासो । तेन मासेन द्वादसमासियो संवच्छरो । तेन संवच्छरेन विष्णानि पञ्च वस्ससतानि चातुमहाराजिकानं देवानं आयुप्पमाणं । ठानं खो पनेतं, भिक्खले, विज्जति यं इषेकच्चो इत्यी वा पुरिसो वा अटुङ्गसमभा-गतं उपोसयं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा चातुमहाराजिकानं देवानं सहस्थतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, भिक्खले, सन्धाय भासितं — 10 'कपणं मानुसकं रज्जं दिब्बं सुखं उपनिषाय' ।

"यं", भिक्खवे, मानुसकं वस्ससतं", तावितसानं देवानं एसो एको रित्तन्तिवो। ताय रित्तया तिसरित्तयो मासो। तेन मासेन द्वादसमासियो संवच्छरो। तेन संवच्छरेन दिव्यं वस्ससहस्सं तावितसानं देवानं आयुष्पमाणं। ठानं खो पनेतं, भिक्खवे, विज्जित यं इभेकच्चो
 इत्यी वा पुरिसो वा अट्टङ्गसमक्षागतं उपोसथं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा तावितसानं देवानं सहव्यतं उपपज्जेय्य। इदं खो पनेतं, भिक्खवे, सन्धाय भासितं – 'कपणं मानुसकं रज्जं दिव्यं सुखं उपनिधाय'।

प्र. "यानि, भिक्खने, मानुसकानि द्वे वस्ससतानि, यामानं देवानं एसो एको रित्तन्दिवो । ताय रित्तया तिसरित्तयो मासो । तेन मासेन 20 द्वादसमासियो संवच्छरो । तेन संवच्छरेन दिब्बानि द्वे वस्ससहस्सानि यामानं देवानं श्रायुष्पमाणं । ठानं खो पनेतं, भिक्खने, विज्जति यं इघे-कच्चो इत्थी वा पुरिसो वा श्रद्धक्तसम्भागतं उपोसयं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा यामानं देवानं सहव्यतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, भिक्खने, सन्थाय यासानं देवानं सहव्यतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, भिक्खने, सन्थाय मासितं – 'कपणं मानुसकं रज्जं दिब्बं सुखं उपनिवाय' ।

६. "यानि, भिक्खवे, मानुसकानि चत्तारि वस्ससतानि, तुसि-तानं देवानं एसो एको रत्तिन्दिवो । ताय रत्तिया तिसरत्तियो मासो । तेन मासेन द्वादसमासियो संवच्छरो । तेन संवच्छरेन दिब्बानि चत्तारि वस्ससहस्सानि तुसितानं देवानं ब्रायुप्पमाणं । ठानं खो पनेतं, भिक्खवे, विज्जति यं इषेकच्चो इत्यी वा पुरिसो वा ब्रहुक्समन्नागतं उपोसयं

25

B. 83

१. पञ्जासं वस्सानि – स्या॰ । २-२. यानि मिनखवे मानुसकानि वस्ससतानि –

उपविसत्वा कायस्स भेदा परं मरणा तुसितानं वैवानं सहस्यतं उपपरजेय्य । ९ इदं स्त्रो पनेतं, भिक्सवे, सन्धाय भासितं – 'कपणं मानुसकं रज्जं दिध्वं सुखं उपनिषाय' ।

७. "यानि, भिक्खवे, मानुसकानि श्रष्ट वस्ससतानि, निम्मानरतीनं देवानं एसो एको रितन्दिवो । ताय रित्तया तिसरित्तयो मासो । ऽ
तेन मासेन द्वादसमासियो संबच्छरी । तेन संबच्छरेन दिब्बानि श्रष्टु
वस्ससहस्सानि निम्मानरतीनं देवानं श्रायुष्पमाणं । ठानं खो पनेतं,
भिक्खवे, विज्जति यं इधेकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा श्रद्धञ्चसमञ्चागतं उपोसयं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा निम्मानरतीनं देवानं
सहव्यतं उपपज्जेव्य । इदं खो पनेतं, भिक्खवे, सन्धाय भासितं — 'कपणं ।0
मानसकं रज्जं दिब्बं सखं उपनिषाय'।

R. 254

प्र. "यानि, भिक्खवे, मानुसकानि सोळस वस्ससतानि, पर-निम्मितवसवत्तीनं देवानं एसो एको रित्तन्दिवो । ताय रित्तया तिस-रित्तयो मासो । तेन मासेन द्वादसमासियो संवच्छरो । तेन संवच्छरेन दिब्बानि सोळस वस्ससहस्सानि परिनिम्मितवसवत्तीनं देवानं आयुष्प- 15 माणं । ठानं खो पनेतं, भिक्खवे, विज्जति यं इघेकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा अष्टुङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा परिनिम्मितवसवत्तीनं देवानं सहब्यतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, भिक्खवे, सन्धाय भासितं – 'कपणं मानुसकं रज्जं दिब्बं सुखं उपनिषायां ति ।

25

"पाणं न हञ्जे" न चित्रभगिदयेँ,
मुसा न भासे न च मण्जपो सिया।
ग्रज्ञहाचिरया विरमेय्य मेथुना,
रिंत न भुञ्जेय्य विकालभोजनं।।
"मालं न धारेँ न च गन्धमाचरे,
मञ्चे छमायं व सयेथ सन्थते।
एतं हि श्रद्विज्ञकमाहुपोसथं,
बुद्धेन दुक्खन्तगुना पकासितं।।

१. हाने - सी० । २. चादिलमाविये - स्वा०, रो० । ३. घारथे - स्वा०, रो० ।

"चन्दो च सूरियों च उम्रो सूदस्सना, B. 84 म्रनुपरियन्ति^२ मोभासयं ^१ तमोनदा धन्तलिक्खगा . पन तभे दिसाविरोचना ॥ "एतस्मि" यं विज्जित अन्तरे R. 255 मणि वेळरियं सिङ्गी सुवण्णं ग्रथ वापि कञ्चनं^४. हटकं ति "ग्रदुङगुपेतस्स नानुभवन्ति 10 तारगणा "तस्मा हि नारी च नरो च सीलवा. <mark>म्रद्</mark>रङगुपेतं उपवस्सूपोसथं । पुञ्जानि सुखुद्रयानि, करवान ग्रनिन्दिता ठानं" ति ।। सग्गमुपेन्ति 15

३. विसाखासुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित पुब्बारामे मिगार-मातुपासादे । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्क्रमिः, उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो विसाखं मिगारमातरं भगवा एतदवोच — "अट्टङ्गसमन्नागतो खो, विसाखं, उपोसथो उपबुत्थो महप्फलो होति महानिसंसो महाजुितको महाविष्फारो । कथं उपबुत्थो च, विसाखं, अट्टङ्गसमन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसो महाजुितको महाविष्फारो ? इघ, विसाखं, अरियसावको इति पटिसञ्चिक्खति — 'यावजीव अरहन्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरता निहितदण्डा निहितसत्था लज्जी दया-पन्ना, सब्बपाणभूतिहतानुक्रम्पिनो विहरित्त । अहं पञ्ज इमं च रार्ति इमं च दिवसं पाणातिपाता पहाय पाणातिपाता पटिविरतो निहितदण्डो

१. सूरो – स्था० । २–२. श्रोभासयन्ता श्रनुयन्ति – स्था० । ३. एतम्हि – स्था० । ४. काञ्चन – स्था० । ४. व – स्था० , रो० ।

मिहितसत्थो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणमूतहितानुकम्मी विहरामि । इमिनापङ्गेन अरहतं अनुकरोमि, उपोसयो च मे उपवृत्यो भवि-स्सती' ति । इमिना पठमेन अङ्गेन समन्नागतो होति ... पे०... । 'यावजीवं अरहन्तो उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरता नीचसेय्यं कप्पेन्ति – मञ्चके वा तिणसन्यारके वा । अहं उपज्ञ इमं च रिंत इमं च दिवसं उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेमि – मञ्चके वा तिणसन्यारके वा । इमिनापङ्गेन अरहतं अनुकरोमि, उपोसयो च मे उपवृत्यो भवि-स्सती' ति । इमिना अट्टमेन अङ्गेन समन्नागतो होति । एवं उपवृत्यो खो, विसाखे, अट्टङ्गसमन्नागतो उपोसयो महप्फलो होति महानिससो 10 महाजृतिको महाविष्कारो ।

२. "कीवमहाफलो होति कीवमहानिसंसो कीवमहाजुतिको कीवमहाविष्फारो ? सेव्यथापि, विसाखे, यो इमेसं सोळसन्नं महाजन-पदानं पहतरत्तरतनानं इस्सरियाधिपच्चं रज्जं कारेय्य, सेव्यथीदं — ग्रञ्जानं मगधानं कासीनं कोसलानं वज्जीनं मल्लानं चेतीनं वङ्गानं कुरून पञ्चालानं मच्छानं सूरसेनानं ग्रस्सकानं ग्रवन्तीनं गन्धारानं कम्बोजानं, ग्रदुङ्गसमन्नागतस्स उपोसथस्स एतं कलं नाग्धति सोळसि । तं किस्स हेत् ? कपणं, विसाखे, मानसकं रज्जं दिव्यं सुखं उपनिधाय ।

३. "यानि, विसाखे, मानुसकानि पञ्ञासवस्सानि, चातुमहा-राजिकानं देवानं एसो एको रित्तन्दिवो । ताय रित्तया तिसरित्तयो 20 मासो । तेन मासेन द्वादसमासियो संवच्छरो । तेन संवच्छरेन दिब्बानि पञ्च वस्ससतानि चातुमहाराजिकान देवानं श्रायुष्पमाणं । ठान खो पनेतं, विसाखे, विज्जति यं इघेकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा श्रद्धञ्च-समन्नागतं उपोसथं उपविस्त्वा कायस्स भेदा परं मरणा चातुमहाराजि-कानं देवानं सहब्यतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, विसाखे, सन्धाय 25 हा. 257 भासितं — 'कपणं मानुसकं रज्जं दिब्बं सुखं उपनिधाय'।

४. "यं, विसाखे, मानुसकं वस्ससतं, तार्वितसानं देवानं एसी एको रित्तन्दिवो । ताय रित्तया तिसरित्तयो मासो । तेन मासेन द्वादसमासियो संबच्छरो । तेन संवच्छरेन वस्ससहस्सं तार्वितसानं

१. दिव्वं० → सी०, स्या०, रो०।

म०३–४४

देवानं आयुप्पमाणं । ठानं खो पनेतं, विसाखे, विज्जिति यं इथे-कच्चो इत्यी वा पुरिसो वा अट्टञ्जसमझागतं उपोसथं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा तार्वातसानं देवानं सहब्यतं उपपज्जय्य । इदं खो पनेतं, विसाखे, सन्वाय भासितं – 'कपणं मानुसकं रज्जं दिव्बं सुझं 5 न्यानिषाय'।

५. "यानि, विसाखे, मानुसकानि द्वे वस्ससतानि ... पे०... चत्तारि वस्ससतानि ... पे०... घट्ट वस्ससतानि ... पे०... सोळस वस्ससतानि परिनिम्मतवसवन्तीः वेवानं एसी एको रित्तन्विन । ताय रित्या तिसरित्यो मासो । तेन मासेन द्वादसमासियो संवच्छरो । तेन संवच्छरेत दिक्बानि सोळस वस्ससहस्सानि परिनिम्मतवसवन्तीने देवानं ,म्रायुप्पमाणं । ठानं खो पनेतं, विसाखे, विज्जति यं इघेकच्चो इत्यो वा पुरिसो वा म्रटुङ्गसमन्नागतं जपोसयं उपवित्तवा कायस्स भेदा परं मरणा परिनिम्मतवसवन्तीनं देवानं सहव्यतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, विसाखे, सन्धाय भासितं – 'कपणं मानुसकं रज्जं दिब्बं सुखं उप किषाया' ति ।

"पाणं न हञ्जे न चिंदसमादिये. मसान भासेन च मज्जपो सिया। श्रवद्वाचरिया विरमेय्य मेथना . रित न भञ्जेय्य विकालभोजनं।। "मालं न धारे न च गन्धमाचरे. मञ्चे छमायं व सयेथ सन्थते। एतं हि अद्रङ्गिकमाहुपोसथं, ,बुद्धेन दुक्खन्तगुना पकासितं ।। "चन्दो च सुरियो च उभो सुदस्सना, ग्रोभासयं ग्रनुपरियन्ति यावता। तमोन्दा ते पन अन्तलिक्खगा. नभें पभासन्ति दिसाविरोचना ॥ "एतस्मि यं विज्जति ग्रन्तरे धनं , मुत्ता भणि वेळुरियं च भद्दकं। सिङ्गी सुवण्णं अथ वापि कञ्चनं यं जातरूपं हटकं ति बुच्चति।।

R. 258

20

25

30

20

"ब्रद्धगपेतस्स उपोसयस्स , कलं पिते नानुभवन्ति सोळसिं। तारगणा "तस्मा हि नारी च नरो च सीलवा, उपवस्सपोसयं । ग्रद्धगुपेतं पुञ्जानि सुखुद्रयानि , कत्वान ग्रनिन्दिता सम्मम्पेन्ति ठानं" ति ।।

४. वासेट्रसत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कटागार-सालायं । ग्रथ खो वासेट्रो उपासको येन भगवा तेनपसङ्क्रीमः; उप-सङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं 10 खो वासेट उपासकं भगवा एतदवोच - "ग्रट्रङ्गसमन्नागतो, वासेट्र, उपोसथो उपवत्थो महप्फलो होति ... पे०... ग्रनिन्दिता सम्ममपेन्ति ਨਾਜਂ" ਜਿ ।

२. एवं वृत्ते वासेट्रो उपासको भगवन्तं एतदवीच - "पिया मे, भन्ते, ञातिसालोहिता बद्रङ्गसमन्नागतं उपोसथं उपवसेय्युं, पियानं 15 पि मे ग्रस्स ञातिसालोहितानं दीघरत्तं हिताय सुखाय । सब्बे चे पि, भन्ते, खत्तिया ग्रटुङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसेय्युं, सब्बेसं पस्स खितयानं दीघरतं हिताय सूखाय । सब्बे चे पि. भन्ते, ब्राह्मणा ... पे०... वेस्सा ... सहा ग्रदुङ्गसमन्नागतं उपोसथं उपवसेय्यं, सब्बेसं पिस्स सुद्दानं दीघरत्तं हिताय सुखाया" ति ।

३. "एवमेतं', वासेट्र, एवमेतं, वासेट्र'! सब्बे चे पि, वासेट्र, बत्तिया बद्रङ्गसमन्नागतं उपोसथं उपवसेय्युं, सब्बेसं पिस्स बत्तियानं दीघरत्तं हिताय सुलाय । सब्बे चे पि, वासेट्र, बाह्मणा ... पे०... वेस्सा ... सहा ग्रद्रक्रसमन्नागतं उपोसषं उपवसेय्यं, सब्बेसं पिस्स सुद्दानं दीघ-रत्तं हिताय सुखाय । सदेवको चे पि, वासेट, लोको समारको सब्रह्मको 25 सस्समणबाह्यणी' पजार सदेवमनुस्सार ब्रट्टक्कसमन्नागतं उपोसथं उप-वसेय्यं, सदेवकस्स पिस्स लोकस्स समारकस्स सबहाकस्स सस्समण-१-१. सब्बेसम्पस्स - स्या० । २-२. स्या० पोत्यके नित्य । ३. सस्समणबाह्यणिया -

सी॰, रौ॰। ४-४, पजाय सदेवमनस्साय - रो॰। ४-४, लोकस्स - सी॰, स्या॰, रो॰।

बाह्यणिया पजाय सदेवमनुस्साय दीघरत्तं हिताय सुखाय । इमे चे पि, वासेट्ट, महासाला श्रट्टञ्जसमन्नागतं उपोसयं उपवसेय्युं, इमेसं पिस्स महासालानं दीघरत्तं हिताय सुखाय । सचे चेतेय्युं, को पन वादो मनुस्सभूतस्सा" ति !

प्र. बोज्झसुसं

- १. एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने भ्रनाथिषिष्ठ-कस्स ग्रारामे । ग्रथ खो बोज्झा उपासिका येन भगवा तेनुपसङ्किमः, उपसङ्किमत्वा भगवन्तं ग्रिभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो बोज्झं उपासिकं मगवा एतदवीच —
- २. "ग्रदुङ्गसमन्नागतो, बोज्झे, उपोसयो उपवृत्यो महप्फलो R 260 10 होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो । कर्य उपवृत्यो च, बोज्झे. ग्रदङसमन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसी महा-जितको महाविष्फारो ? इध. बोज्झे, ग्ररियसावको इति पटिसञ्च-क्खति – 'यावजीवं ग्ररहन्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरता निहितदण्डा निहितसत्था लज्जी दयापन्ना, सब्बपाणभृतहितानुकम्पिनो 15 विहरन्ति । ग्रहं पञ्ज इमं च रत्ति इमं च दिवसं पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो निहितदण्डो निहितसत्थो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभतिहतानकम्पी विहरामि । इमिनापञ्चेन ग्ररहतं ग्रनकरोमि. उपोसयो च मे उपवत्यो भविस्सती' ति । इमिना पठमेन ग्रञ्जेन समन्ना-गतो होति ... पे ... । 'यावजीवं भ्रारहन्तो उच्चासयनमहासयनं पहाय 20 उच्चासयनमहासयना पटिविरता नीचसेय्यं कप्पेन्ति - मञ्चके वा तिणसन्थारके वा । म्रहं पज्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं उच्चासयनमहा-सयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेमि -मञ्चके वा तिणसन्थारके वा । इमिनापङ्गेन ग्ररहतं ग्रनुकरोमि, उपो-सथो च में उपनुत्थो भविस्सती' ति । इमिना ग्रद्वमेन ग्रङ्केन समन्नागतो 25 होति । एवं उपवृत्थो लो, बोज्झे, ग्रट्सङ्गसमन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो।
 - ३. "कीवमहप्फलो होति कीवमहानिसंसो कीवमहाजुतिको कीवमहाविष्कारो ? सेय्यथापि, बोज्झे, यो इमेसं सोळसम्नं महाजन-

पदानं पहतरत्तरतनानं इस्सरियाधिपच्चं रज्जं कारेय्य, सेय्यथीदं -ग्रङ्गानं मगधानं कासीनं कोसलानं वज्जीनं मल्लानं चेतीनं वङ्गानं करूनं पञ्चालानं मच्छानं सुरसेनानं ग्रस्सकानं ग्रवन्तीनं गन्धारानं कम्बोजानं, ग्रद्रङ्गसमन्नागतस्य उपोसथस्स एतं कलं नाग्वति सोळिसि । तं किस्स हेत ? कपणं, बोज्झे, मानसकं रज्जं दिब्बं सुखं उपनिधाय । 5

४. "यानि, बोज्झे, मानसकानि पञ्ञासवस्सानि, चातुमहा-राजिकानं देवानं एसो एको रत्तिन्दिवो । ताय रत्तिया तिसरित्तयो मासो । तेन मासेन द्वादसमासियो संबच्छरो । तेन संबच्छरेन दिब्बानि पञ्च वस्ससतानि चातुमहाराजिकानं देवानं श्रायप्पमाणं । ठानं खो पनेतं, बोज्झे, विज्जित यं इघेकच्चो इत्थी वा प्रिसो वा अट्रङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा चात्महाराजिकानं देवानं सहब्यतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, बोज्झे, सन्धाय भासितं - 'कपणं मानुसकं रज्जं दिब्बं सूखं उपनिधाय'।

 "यं, बोज्झे, मानसकं वस्ससतं ... पे०... यानि बोज्झे. मानसकानि द्वे वस्ससतानि ...पे०... चत्तारि वस्ससतानि ...पे०... 15 ग्रद्भ वस्ससतानि ... पे०... सोळस वस्ससतानि परनिम्मितवसवत्तीनं देवानं एसो एको रत्तिन्दिवो । ताय रत्तिया तिसरत्तियो मासो । तेन मासेन दादसमासियो संबच्छरो । तेन संबच्छरेन दिब्बानि सोलस वस्ससहस्सानि परनिम्मितवसवत्तीनं देवानं ग्रायप्पमाणं । ठानं खो पनेतं, बोज्झे, विज्जित यं इघेकच्चो इत्थी वा पूरिसो वा ग्रद्रङ्गसमन्नागतं 20 उपोसथं उपवसित्वा कायस्स भेदा परं मरणा परनिम्मितवसवत्तीनं देवानं सहब्यतं उपपज्जेय्य । इदं खो पनेतं, बोज्झे, सन्धाय भासितं -'कपणं मानुसकं रज्जं दिब्बं सुखं उपनिधाया' ति ।

"पाणं न हञ्जे न चिदन्नमादिये, मुसा न भासे न च मज्जपो सिया। ग्रब्रह्मचरिया विरमेय्य मेथुना, रिंत न भुञ्जेय्य विकालभोजनं।। "मालं न घारे न च गन्धमाचरे. मञ्चे छमायं व सयेथ सन्थते। हि ग्रद्रङ्गिकमाहुपोसथं, एतं दुक्खन्तगुना पकासितं ।। बुद्धेन

R 261

R. 262

25

B. 90

5

10

15

₹. 263

3. 91

"चन्दो च सुरियो च उभी सुदस्सना, ग्रोभासयं ग्रनुपरियन्ति तमोनदा ते पन अन्तलिक्खगा. नभे पभासन्ति दिसाविरोचना ॥ "एतस्मि यं विज्जति अन्तरे घनं . मत्ता मणि वेळ्रियं च भद्दकं। सिङ्गी स्वण्णं ग्रय वा पि कञ्चनं , यं जातरूपं हटकं ति वच्चति ॥ "ग्रद्रङगपेतस्स कलं पि ते नानभवन्ति सोळसिं। चन्दप्पभा तारगणा "तस्माहि नारी च नरो च सीलवा. ग्रद्रङ्गुपेतं उपवस्सुपोसथं । पुञ्जानि कत्वान सुखुद्रयानि , ग्रनिन्दिता सग्गमुपेन्ति ठानं" ति ॥

६. अनुरुद्धसूत्तं

एकं समयं भगवा कोसम्बियं विहरित घोसितारामे ।
 तेन खो पन समयेन आयस्मा, अनुरुद्धो दिवाबिहार गतो होति पिट-सल्लीनो । अय खो सम्बहुला मनापकायिका देवता येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कामसु; उपसङ्कामत्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं अभिवादेत्वा
 एकमन्तं अट्टेसु । एकमन्तं ठिता खो ता देवता आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोचुं – "मयं, भन्ते अनुरुद्धं, मनापकायिका नाम देवता तीसु ठानेसु इस्सरियं कारेम वसं वत्तेम । मयं, भन्ते अनुरुद्धं, यादिसकं क्यां आवस्कृत्वम तादिसकं वण्णं ठानसो पटिलभाम; यादिसकं सर्वं आकङ्काम तादिसकं तरं ठानसो पटिलभाम; यादिसकं सुखं आकङ्काम तादिसकं उानसो पटिलभाम। मयं, भन्ते अनुरुद्धं, मनापकायिका नाम देवता इमेसु तीस् ठानेस इस्सरियं कारेम वसं वत्तेमा" ति ।

२. अथ सो आयस्मतो अनुरुद्धस्स एतदहोसि - "अहो वितमा देवता सब्बा व नीला अस्सू नीलवण्णा नीलवत्था नीलालङ्कारा" ति ।

१-१. दिवाबिहारगतो - सीश . सदं - स्या०।

R. 264

B. 92

श्रथ स्त्रो ता देवता श्रायस्मतो श्रनुरुद्धस्स वित्तमञ्जाय सब्बा व नीला श्रहेसुं नीलवण्णा नीलवत्था नीलालङ्कारा ।

इ. प्रथ खो आयस्मतो अनुष्दस्स एतदहोसि — "ग्रहो वितमा देवता सब्बा व पीता अस्सु ...पे०... सब्बा व लोहितका अस्सु ... सब्बा व श्रोदाता अस्सु ग्रोदातवण्णा श्रोदातवत्था श्रोदातालञ्चारा" ति । ऽ अथ खो ता देवता आयस्मतो अनुष्दस्स चित्तमञ्जाय सब्बा व ग्रोदाता अहेस् ग्रोदातवण्णा श्रोदातवत्था ग्रोदातालञ्चारा ।

४. श्रथ खो ता देवता एका च'गायि एका च'निच्च एका' च श्रच्छरं' वादेसि । सेय्यथापि नाम पञ्चिङ्गकस्स तूरियस्स सुविनी-तस्स सुपटिपताळितस्स कुसलेहि सुसमन्नाहतस्स सहो होति वन्गु च 10 रजनीयो च कमनीयो च पेमनीयो च मदनीयो च; एवमेव तास देवतानं श्रलङ्कारानं सहो होति वन्गु च रजनीयो च कमनीयो च पेमनीयो च मदनीयो च । श्रथ खो श्रायस्मा श्रनुरुढो हन्द्रियानि श्रोक्खिप ।

५. प्रथ खो ता देवता "न स्वय्यो अनुरुद्धो सादियती" ति तत्थेवन्तरधायिसु । अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो सायन्हसमयं पटिसल्लाना 15 बृद्धितो येन भगवा तेनुपसङ्काम; उपसङ्कामित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा अनुरुद्धो भगवन्तं एतदवोच –

६. "इघाहं, भन्ते, दिवाविहारं गतो होमि पटिसल्लीनो । ग्रथ खो, भन्ते, सम्बहुला मनापकायिका देवता येनाहं तेनुपसङ्कमिसु; 20 उपसङ्कमित्वा मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्वेसु । एकमन्तं ठिता खो, भन्ते, ता देवता मं एतदवोचुं – 'मयं, भन्ते श्रनुरुढ, मनापकायिका नाम देवता तीसु ठानेसु इस्सरियं कारेम वसं वत्तेम । मयं, भन्ते श्रनुरुढ, यादिसकं वण्णं श्राकङ्काम तादिसकं वण्णं ठानसो पटिलभाम; यादिसकं सरं श्राकङ्काम तादिसकं सरं ठानसो पटिलभाम; यादिसकं सुखं श्राक- 23 ङ्काम तादिसकं सुखं ठानसो पटिलभाम; यादिसकं सुखं नाम विद्यकं सुखं ठानसो पटिलभाम । मयं, भन्ते श्रनुरुढ, मनापकायिका नाम देवता इमेसु तीसु ठानेसु इस्सरियं कारेम वसं वत्तेमा' ति । तस्स मन्दं, भन्ते, एतदहोसि – 'ग्रहो वितमा देवता स्ववा व नीला

[.] प - सी०; व - स्या०, रो०। २. पन - सी०। ३-३. एका ब्रच्छरिक - सी०; एकाव ब्रच्छरिकं - स्या०, रो०। ४. तुप्तस्स्य - सी०, स्या, रो०। ४. तुप्पटिप्पताक्रितस्स -स्या०, रो०। ६. वम्मू - स्या०। ७. रवनियो - स्या०, रो०। ६. रमणियो - स्या०; ६-६. वजकुप्तस्को - सी०।

R 265

B 93

ग्रस्सु नीलवण्या नीलवत्या नीलालङ्कारा' ति । श्रय खो, भन्ते, ता देवता मम चित्तमञ्जाय सब्बा व नीला श्रहेसुं नीलवण्या नीलक्त्या नीलालङ्कारा ।

७. "तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि – 'ग्रहो वितमा देवता सब्बा व त पीता ग्रस्सु ... पे०... सब्बा व लोहितका ग्रस्सु ... पे०... सब्बा व ग्रोदाता ग्रस्सु ग्रोदातवण्णा ग्रोदातवत्था श्रोदातालङ्कारा' ति । श्रथ स्रो, भन्ते, ता देवता मम चित्तमञ्जाय सब्बा व ग्रोदाता ग्रहेमुं ग्रोदातवण्णा ग्रोदातवत्था श्रोदातालङ्कारा ।

- द. "श्रथ खो, भन्ते, ता देवता एका च गायि एका च निच्च 10 एका च श्रच्छरं वादेसि । सेय्यथापि नाम पञ्चिङ्गकस्स तूरियस्स सुविनीतस्स सुप्पटिपताळितस्स कुसलेहि सुसमन्नाहतस्स सहो होति वग्गु च रजनीयो च कमनीयो च पेमनीयो च मदनीयो च, एवमेच तासं देवतानं श्रलङ्कारानं सहो होति वग्गु च रजनीयो च कमनीयो च पेम-नीयो च मदनीयो च । श्रथ ख्वाहं, भन्ते, इन्द्रियानि श्रोक्खिपं ।
- 8. "श्रथ खो, भन्ते, ता देवता 'न स्वय्यो श्रनुरुद्धो सादियती' ति तत्थेवन्तरधायिसु । कितिह नु खो, भन्ते, धम्मेहि समन्नागतो मातु-गामो कायस्स भेदा परं मरणा मनापकायिकानं देवानं सहव्यतं उप-पज्जती" ति ?
- १०. "ब्रद्वहि खो, अनुरुद्ध, धम्मेहि समन्नागतो मानुगामो कायस्स भेदा परं मरणा मनापकायिकानं देवानं सहव्यत उपपज्जति । कतमेहि ब्रद्वहि ? इघ, अनुरुद्ध, मानुगामो यस्स मातापितरो भन्तुनो वेन्ति अत्यकामा हितेसिनो अनुकम्पका अनुकम्पं उपादाय तस्स होति पुष्नुद्वायिनी पच्छानिपातिनी किङ्कारपटिस्साविनी मनापचारिनी पिय-वादिनी ।
 - ह ११. "ये ते भन्तु गस्नो होन्ति माता ति वा पिता ति वा समणब्राह्मणा ति वा – ते सक्करोति गर्दे करोति मानेति पूजेति अब्भागते च श्रासनोदकेन पटिपुजेति ।
- १२. 'ये ते भत्तु श्रव्भत्तरा कम्पन्ता उण्णा ति वा कप्पासा ति वा — तत्य दक्खा होति श्रनलसा तत्रुपायाय वीभंसाय समन्नागता अ अलं कार्तु अलं संविधातुं ।

१. श्रीविकापि - म०। २. गरु - सी०, स्या०, री०।

R. 266

15

20

25

B. 94

१३. "यो' सो' मत्तु ध्रव्भन्तरो अन्तोजनो' – दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा – तेसं कतं च कततो जानाति अकतं च अकततो जानाति, गिलानकानं च बलावलं जानाति खादनीयं भोजनीयं चस्स पञ्चसेन् संविभजति ।

१४. "यं भत्ता" ब्राहरति घनं वा धञ्ञां वा जातरूपं वा तं । ग्रारक्लेन गुत्तिया सम्पादेति, तत्य च होति श्रधुत्ती ग्रथेनी ग्रधोण्डी ग्रविनासिका।

१५. "उपासिका स्त्रो पन होति बुद्धं सरणं गता धम्मं सरणं गता सङ्कं सरणं गता ।

१६. "सीलवती खो पन होति – पाणातिपाता पटिविरता, 10 म्रिटिश्नादाना पटिविरता, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरता, मुसाबादा पटिविरता, स्रामेरयमञ्जपमादट्वाना पटिविरता, स्रामेरयमञ्जपमादट्वाना पटिविरता।

१७. "चागवती खो पन होति । विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं अञ्झावसति मुत्तचागाँ पयतपाणिनी वोस्सग्गरता याचयोगा दानसंविभागरता ।

१८ "इमेहि खो, अनुरुद्ध, अट्टीह घम्मेहि समझागतो मातु-गामो कायस्स भेदा परं मरणा मनापकायिकानं देवानं सहस्थतं उप-पज्जती ति ।

> "यो नं भरित सब्बदा, निच्चं ब्रातापि उस्सुको । तं सब्बकामदं पोसं, भत्तारं नातिमञ्जित ।।
> "न चा पि सोत्थि भत्तारं, इस्सावादेन रोसये । भत्तु" च" गहनो सब्बे, पटिपूजेति पण्डिता ।।
> "उट्टाहिका ब्रनलसा, सङ्गहितपरिज्जना । भत्तु मनापं चरित, सम्भतं ब्रनुरक्खति ।।
> "या एवं वत्तित नारी, भत्तु छन्दवसानुगा ।

मनापा" नाम ते देवा", यत्थ सा उपपज्जती" ति ।।

१-१. ये ते - स्या०। २-२. प्रश्नेन्तरा प्रन्तोजना - स्या०। ३ जावनीय ० - स्या०। ४. पत्र्चवेन - स्या०। ५ मत् - म०। ६ वा एवत वा - सी०, स्या०, रो०। ४. मृतवाणी - स्या०, दा०। ६. पत्रतपाणी - सी०, स्या०, रो०। १ सब्बकामहर्र - सी०, स्या०, रो०। १०-१०. मतुञ्चा - सी०; मतुञ्च - स्या०, रो०। ११-११. मत्राप-काविका वेवा - सी०।

10

R. 267

७. दृतियविसासासुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित पुब्बारामे मिगार-मातुपासावे । अब खो विसासा मिगारमाता ... पे०... एकमन्तं निसिन्नं खो विसाखे मिगारमातरं भगवा एतदबीच –

२. "श्रट्टीह खो, विसाखे, धन्मीह समझानतो मातुनामो कायस्स के भेदा पर मरणा मनापकायिकानं देवानं सहव्यतं उपपज्जति । कतमीह श्रट्टीह ? इघ, विसाखे, मातुनामो यस्स मातापितरो मत्तुनो देन्ति श्रयक्तमा हितेसिनो श्रनुकम्पका श्रनुकम्पं उपादाय तस्स होति पुब्बुट्टा-यिनी पत्रखानिपातिनी किङ्कारपटिस्साविनी मनापचारिनी पियवादिनी

३. "चागवती खो पन होति । विगतमलमच्छेरेन चेतता श्रगारं श्रज्झावसति मुत्तचागाँ पयतपाणिनी वोस्सग्गरता याचयोगा दानसंविभागरता ।

४. इमेहि खो, विसाखे, ब्रद्धि धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो कायस्स भेदा परं मरणा मनापकायिकानं देवान सहय्यतं उप-15 पज्जती ति ।

"यो नं भरित सब्बदा, निच्चं म्रातापि उस्सुको ।
त सब्बकामदं पोसं, भत्तारं नातिमञ्ज्ञाति ।।
"न चा पि सोल्यि भत्तारं, इस्सावादेन रोसये ।
भत्तु च गरुनो सब्बे, पटिपूजेति पण्डिता ।।
"उट्टाहिका ब्रनलसा, सङ्क्षहितपरिज्जना" ।
भत्तु मनापं चरित, सम्भतं ब्रनुरक्खिति ।।
"या एवं वत्तित नारी, भत्तु झ्रन्दवसानुगा ।
मनापा नम ते देवा, यत्य सा उपपज्जती" ति ।।

नकुलमातासुत्तं

एकं समयं भगवा भग्गेसु विहरित सुंसुमारिगरे भेस कळावने मिगदाये । झथ खो नकुलमाता गहपतानी येन भगवा तेनुप-

R 268

B 95

20

१. विसाला – रो० । २. मृसचागी – स्या० । ३ पयतपाणी – सी०, स्या०, रो० । ४ सब्बकामहर – सी०, स्या०, रो० । ५ सङ्ग्रहीतपरिज्जना – सी० । ६–६. मनापकायिका – सी० ।

सङ्कमि; उपसङ्कमित्का ... पे०... एकमन्तं निसिन्नं स्रो नकुलमातरं गहपतानि भगवा एतदवोच –

- २. "ब्रहुहि स्त्रो, नकुलमाते, धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो कायस्स भेदा परं मरणा मनापकायिकानं देवानं सहव्यतं उपपण्जति । कतमेहि ब्रहुहि ? इव, नकुलमाते, मातुगामो यस्स मातापितरो भत्तुनो उ देन्ति अत्यकामा हितेसिनो अनुकम्पका अनुकम्पं उपादाय तस्स होति पुज्बुट्टायिनी पच्छानिपातिनी किङ्कारपिटस्साविनी मनापचारिनी पिय-वादिनी ।
- ३. "ये ते अनु गरुनो होन्ति माता ति वा पिता ति वा समण-ब्राह्मणा ति वा – ते सक्करोति गरुं करोति मानेति पूजेति, अक्भागते 10 च श्रासनोदकेन पटिपूजेति ।
- ४. 'ये ते भत्तु ग्रब्भन्नरा कम्मन्ता उण्णा ति वा कप्पासा ति वा – तत्य दक्खा होति श्रनलसा तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागता श्रलं कातुं श्रलं संविधातुं ।
- ४५. "यो सो भत्तु ग्रब्भन्तरो श्रन्तोजनो दासा ति वा पेस्सा 15 ति वा कम्मकरा ति वा – तेसं कतं च कततो जानाति श्रकतं च श्रकततो जानाति, गिलानकानं च बलाबलं जानाति स्नादनीयं भोजनीयं चस्स पच्चेसेन संविभजति ।
- ६. "यं भत्ता ब्राहरित धनं वा घठकां वा रजतं वा जातरूपं वा तं आरक्खेन गुत्तिया सम्पादेति, तत्य च होति अधुत्ती अथेनी ब्रसोण्डी 20 अविनासिका ।
- "उपासिका लो पन होति बुद्धं सरणं गता धम्मं सरणं गता सङ्खं सरणं गता ।
- द. "सीलवती स्रो पन होति पाणातिपाता पटिविरता ...पे०... सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरता ।
- "चागवती खो पन होति। विगतमलमच्छेरेन चेतसा प्रगारं प्रज्ञावसित मुत्तचागा पयतपाणिनी वोस्सम्गरता याचयोगा दान-संविमागरता।
- १०. "इमेहि खो, नकुलमाते, ब्रद्धहि घम्मेहि समक्षागतो मातु-गामो कायस्स भेदा पर मरणा मनापकायिकान देवान सहब्यत उप- so पज्जती ति ।

"यो नं भरित सब्बदा, निच्चं म्रातापि उस्सुको । तं सब्बकामदं पोसं, भत्तारं नात्तिमञ्जाति ।। "न चा पि सोरिय भत्तारं, इस्सावादेन रोसये । भत्तु च गरुनो सब्बे, पटिपूजीत पण्डिता ।। "उट्ठाहिका अनलसा, सङ्गहितपरिज्जा । भत्तु मनापं चरित, सम्मतं भ्रनुरक्खति । "या एवं वत्ति नारी, भत्तु छन्दवसानुगा । मनापा नाम ते देवा, यत्य सा उपपज्जती" ति ।।

ह. पठमइघलोकिकसुत्तं

- एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित पुब्बारामे मिगारमातु- गासि । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्कमि ...पे०... एकमन्तं निसिन्नं खो विसाखं मिगारमातरं भगवा एतदवोच –
- २. "बत्हि खो, विसाखे, धम्मेहि समक्षागतो मानुगामो इघलोकविजयाय पटिपन्नो होति, ग्रयं लोको श्रारद्धो होति । कतमेहि चत्हि ? इघ, विसाखे, मानुगामो सुसंविहितकम्मन्तो होति, सङ्गहित-15 परिजनो, भत्तु मनापं चरति, सम्भतं धनुरक्खति ।
- ३. "कथं च, विसाखे, मातुगामो सुसंबिहितकम्मन्तो होति ? इघ, विसाखे, मातुगामो ये ते भत्तु अब्भन्तरा कम्मन्ता – उण्णा ति वा कप्पासा ति वा – तत्थ दक्खा होति अनलसा तत्रुपायाय वीमंसाय समझागता अलं कातुं अलं संविधातुं। एवं खो, विसाखे, मातुगामो ▶व.220 20 सुसंविहितकम्मन्तो होति।
 - ४. "कथं च, विसाखे, मातुगामो सङ्गहितपरिजनो' होति ? इत्र, विसाखे, मातुगामो यो' सो भत्तु प्रव्मन्तरो अन्तोजनो' दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा तेसं कतं च कततो जानाति अकतं च अकततो जानाति, गिलानकानं च बलावलं जानाति खादनीयं भोजनीयं वस्स पच्चंसेन संविभजति । एवं खो, विसाखे, मातुगामो सङ्गहित-परिजनो होति ।

१. भ्रयं सो - स्या०, रो० । २. सङ्गहितपरिज्जनो - स्या०, रो० । १-१. ये ते मसु भव्यन्तरा भन्तोजना - स्या० । ४. पञ्चयेन - स्या० ।

- १. "क्यं च, विसाखे, मातुमामो अन्तु मनापं चरित ? इष, विसाखे, मातुगामो यं भन्तु अमनापसङ्कातं तं जीवितहेतु पि न अज्झा-चरित । एवं खो, विसाखे, मातुगामो अन्तु मनापं चरित ।
- ६. "कथं च, विसाखे, मातुगामो सम्भतं अनुरक्खित ? इघ, विसाखे, मातुगामो यं भत्ता आहरति घनं वा घट्टां वा रजतं वा जातरूपं उ वा तं आरक्खेन गुत्तिया सम्पादेति, तत्थ च होति अधृत्ती अथेनी असोण्डी अविनासिका । एवं खो, विसाखे, मातुगामो सम्भतं अनुरक्खित । इमेहि खो, विसाखे, चतूहि धम्मेहि समक्षागतो मातुगामो इघलोक-विजयाय पटिपन्नो होति, अयं लोको आरखो होति ।
- ७. "चतृहि खो, विसाखे, धम्मेहि समन्नागतो मातृगामो परलोक- 10 विजयाय पटिपन्नो होति, परलोको बारद्धो होति । कतमेहि चतृहि ? इध, विसाखे, मातुगामो सद्धासम्पन्नो होति, सीलसम्पन्नो होति, चाग-सम्पन्नो होति, पञ्जासम्पन्नो होति ।
- द्र. "कथं च, विसासे, मातुगामो सद्धासम्पन्नो होति ? इघ, विसासे, मातुगामो सद्धो होति, सह्हति तथागतस्स बोधि 'इति पि 15 सो भगवा ग्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्ञाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्र ग्रानुत्तरो पुरिसदम्मसारिष सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । एवं सो, विसासे, मातुगामो सद्धासम्पन्नो होति ।
- ६. "कथं च, विसाखे, मातुगामो सीलसम्पन्नो होति ? इघ, विसाखे, मातुगामो पाणातिपाता पटिविरतो होति .. पे०... सुरामेरय- 20 मज्जपमादट्वाना पटिविरतो होति । एवं खो, विसाखे, मातुगामो सीलसम्पन्नो होति ।
- १०. "कथं च, विसाखे, मातुगामो चागसम्पन्नो होति ? इघ, विसाखे, मातुगामो विगतमलमच्छेरेन चेतसा झगारं झज्झावसति मुत्त- चागा पयतपाणिनी वोस्सग्गरता याचयोगा दानसंविभागरता। एवं 25 खो, विसाखे, मातुगामो चागसम्पन्नो होति ।
- ११. "कथं च, विसासे, मातुगामो पञ्ञासम्पन्नो होति ? इघ, विसासे, मातुगामो पञ्ञावा होति ... पे०... एवं सो, विसासे, मातुगामो पञ्ञासम्पन्नो होति । इमेहि सो, विसासे , चतूहि धम्मेहि

१. अनुनो – सी० । २. परस्स लोको – सी०, स्था०, रो० । ३. वोस्सम्गरहो – सी० ।

5

10

25

B. 99

R 272

समझायतो मातुगामो परलोकविजयाय पटिपन्नो होति, परलोको भारद्धो होती ति ।

"सुसंबिद्दितकम्मन्ता", सङ्गहितपरिज्जना"।
असु मनापं चरति, सम्भतं अनुरक्खति ।।
"सद्वासीलेन सम्पन्ना", वदञ्जू वीतमञ्छरा"।
निच्चं मम्पं विसोधेति, सोत्थानं सम्परायिकं ।।
"इञ्चेते अट्ट धम्मा च, यस्सा विज्जन्ति नारिया ।
तं पि सीलवर्ति म्राहु, धम्मट्टं सञ्चवादिनि ।।
"सोळसाकारसम्पन्ना, अट्टङ्गसुसमागता ।
तादिसी" सीलवती उपासिका,
उपपज्जित देवलोकं मनापं" ति ।।

१०. दृतियइघलोकिकसूत्तं

१. "चतूहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो इथलोक-विजयाय पटिपन्नो होति, ग्रयं लोको ग्रारद्वो होति । क्तमेहि चतूहि ? इथ, भिक्खवे, मातुगामो सुसंविहितकम्मन्तो होति, सङ्गहितपरिजनो, 15 भत्त मनापं चरति, सम्भतं श्रनुरक्खति ।

२ "कयं च, भिक्खवे, मातुगामो युसंविहितकम्मन्तो होति ? इघ, भिक्खवे, मातुगामो ये ते भत्तु श्रव्भन्तरा कम्मन्ता ... पे०... एवं स्रो, भिक्खवे, मातुगामो युसंविहितकम्मन्तो होति ।

 "कयं च, भिक्खवे, मातुगामो सङ्गहितपरिजनो होति ?
 इध, भिक्खवे, मातुगामो यो सो भत्तु ग्रन्भन्तरो अन्तोजनो ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, मातुगामो सङ्गहितपरिजनो होति ।

४. "कथं च, भिक्खचे, मातुगामो भत्तु मनापं चरति ? इष, भिक्खवे, मातुगामो यं भत्तु अमनापसङ्कातं तं जीवितहेतु पि न अज्झा-चरति । एवं खो, भिक्खवे, मातुगामो भत्तु मनापं चरति ।

प्र. "कथं च, भिक्खवे, मातुगामो सम्भतं अनुरवस्रति ? इध, भिक्खवे, मातुगामो यं भत्ता ब्राहरति ... पे०... एवं स्रो, भिक्खवे, मातु-

१. ० कम्मन्तो – स्या० । २. ० परिज्यनो – स्या० । ३. सम्पन्नो – स्या० । ४. बीतमञ्जरो – स्या० । ४. सा तादिसी – सी० ।

R. 273

B 100

10

25

30

गामो सम्मतं अनुरक्ति । इमेहि लो, भिक्लवे, चतूहि धम्मेहि समन्ना-गतो मातुगामो इधलोकविजयाय पटिपन्नो होति, मयं लोको आरखो होति ।

६. "चतूहि, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो मातुगामो परलोक-विजयाय पटिपन्नो होति, परलोको झारढो होति । कतमेहि चतूहि ? ऽ इस, भिक्खने, मातुगामो सद्धासम्पन्नो होति, सीलसम्पन्नो होति, चाग-सम्पन्नो होति, पञ्जासम्पन्नो होति ।

ें. "कथं च, भिक्खवें, मातुगामों सद्धासम्पन्नों होति ? इस, भिक्खवें, मातुगामों सद्धों होति ... पेo... एवं खो, भिक्खवें, मातुगामों सद्धासम्पन्नों होति ।

मंक्यं च, भिक्खवे, मातुगामो सीलसम्पन्नो होति ? इध, भिक्खवे, मातुगामो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सुरामेरय-मज्जपमादट्वाना पटिविरतो होति । एवं खो, भिक्खवे, मातुगाभो सीलसम्पन्नो होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, मातुगामो चागसम्पन्नो होति ? इघ, 15 भिक्खवे, मातुगामो विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्झावसति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, मातुगामो चागसम्पन्नो होति ।

१०. "कथं च, भिक्खवे, मातुगामो पञ्जासम्पन्नो होति ? इध, भिक्खवे, मातुगामो पञ्जाबा होति ...पे०... एवं खो, भिक्खवे, मातुगामो पञ्जासम्पन्नो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, चतूहि धम्मेहि 20 समन्नागतो मातुगामो परलोकविजयाय पटिपन्नो होति, परलोको स्नारद्धो होती ति ।

"सुप्तंविहितकम्मन्ता, सङ्ग्रहितपरिज्जना ।
भत्तु मनापं चरति, सम्भतं अनुरक्तित ।।
"सद्धासीलेन सम्पन्ना, वदञ्ज् वीतमच्छ्रपः ।
निच्चं मगां विसोधित, सोत्थानं सम्परायिकं ।।
"इच्चेते अट्टुधम्मा च, यस्सा विज्जन्ति नारिया ।
तं पि सीलवर्ति आहु, धम्मद्वं सच्चवार्विनं ।।
"सोळसाकारसम्पन्ना, अट्टुङ्गसुसमागता ।
तादिसी सीलवती उपासिका,
उपपज्जित देवलोकं मनापं" ति ।।

उपोसयबम्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्वानं

सिङ्क्ति वित्थते विसाखे, वासेट्टी' बोज्झाय पञ्चमं । ग्रमुरुद्धं पुने विसाखे, नकुला इघलोकिका हे ति ॥ पठमो पण्णासको समतो ।

६. गोतमीवग्गो

१. गोतमीसुत्तं

B. 101, R. 274 एकं समयं भगवा सक्केमु विहरित कपिलवत्युस्मि निग्रोधा-रामे । अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अद्वासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदवीच — "साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामी तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पव्बज्ज"
 ति ।

"ग्रलं, गोतिमि ! मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते

10 वम्मविनये अगारस्मा अनुगारियं पृब्बज्जा'' ति ।

 दृतियं पि स्त्रो महापजापती गोतमी भगवन्त एतदबोच –
 "साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये प्रगारस्मा ग्रानारियं पञ्चज्जं" ति ।

"ग्रलं, गोतिम ! मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते 15 धम्मविनये ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बज्जा" ति ।

३. "तितयं पि खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदबोच – "साधु भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनुगारियं पञ्चज्जं" ति ।

"ग्रलं, गोतिम ! मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते 20 घम्मविनये ग्रगारस्मा अनगारियं पब्बज्जा" ति ।

४. अथ स्रो महापजापती गोतमी "न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पञ्जज्ज"

१. तत्रुहानं – सी०, स्या०, रो० । २. सारोट्टो – सी० । ३. पन – स्या० । ४. सन्यानवम्मो – स्या० । ४. महापजापति – स्या० ।

B. 102

R. 275

ति दुक्की दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिक्कणं कत्वा पक्कामि ।

४. ग्रथ लो भगवा किपलवत्युस्मि यथाभिरत्तं विहरित्ता येन वेसाली तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसिर । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटा- 5 गारसालाय । ग्रथ लो महापजापती गोतमी केसे छेदापेत्वा कासायानि वत्यानि ग्रच्छाचेत्वा सम्बहुलाहि साकियानीहि सिद्धि येन वेसाली तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावन कूटागारसाला तेनुपसङ्गि । अथ लो महापजापती गोतमी मुनेहि पादेहि रजोिकण्णेन गतेन दुवली दुम्मना श्रस्सुमुली रुदमाना बहिद्धारकोटुके अद्वासि । 10

६. ब्रह्सा खो ब्रायस्मा ब्रानन्दो महापजापित गोतिम सुनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्सि दुम्मनं ब्रस्सुमुखि रुदमानं बहिद्वार-कोट्ठके ठितं। दिस्वानं महापजापित गोतिम एतदवोच — "िक नृ त्यं, गोतिम, सुनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्सी दुम्मना ब्रस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्ठके ठिता" ति ?

"तथा हि पन, भन्ते ग्रानन्द, न भगवा ग्रनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पव्यज्जं" ति ।

"तेन हि त्वं, गोतिम, मृहुत्त हिश्चेन ताव होर्हि, यावाहं भग-वन्तं याचामि मातुगामस्स तथागतप्यवेदिते धम्मविनये श्रगारस्मा श्रन-गारियं पब्बज्जं" ति ।

७. अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमिः; उप-सङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — "एसा, भन्ते, महापजापती गोतमी सुनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्ठके ठिता — 'न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स 25 तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पव्यज्जं ति । साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अन-गारियं पब्यज्जं" ति ।

[.] शाकियाहि - स्या०। २. महावने - सी०। ३. दिस्ता - रो०। ४ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नित्य । ४. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नित्य । ६-६. इच्चेव ताब पहाहि - सी०; ० होति - रो०।

"ग्रलं, ग्रानन्द! मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धन्मविनये ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बज्जा" ति ।

द. दुतियं पि लो ... पे०... तितयं पि लो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवीच – "साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्यवेदिते क अम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं" ति ।

"अलं, ग्रानन्द! मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बज्जा" ति ।

B. 103, R 276 १. अय खो आयस्मतो आनन्दस्स एतदहोसि – "न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धन्मविनये अगारस्मा अन-गारियं पञ्चज्जं । यञ्चनाह अञ्जेन पि परियायेन भगवन्तं याचेत्यं मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धन्मविनये अगारस्मा अनगारियं पञ्चज्जं" ति । अय खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच – "भञ्जो नु खो, भन्ते, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धन्मविनये अगारस्मा अनगारिय पञ्जजित्वा सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं वा अनागामिफलं वा अरहत्तफलं वा सच्छिकात्" ति ?

"भब्बो, भ्रानन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये ग्रगा-रस्मा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं पि सकदागामिफलं पि भ्रनागामिफलं पि भ्ररहत्तफलं पि सच्छिकातुं" ति ।

१०. "सचे, भन्ते, भव्बो मातुगामो तथागतप्पवेदिते घम्मविनये

श्रिकारस्मा ग्रनगारियं पव्यजित्वा सोतापत्तिफलं पि ... पे०... ग्ररहत्तफलं पि सिच्छिकातुं, बहुकारां, भन्ते, महापजापती गोतमी भगवतो
मातुच्छा ग्रापादिका पोसिका है खीरस्स दायिकां; भगवन्तं जनेतिया
कालङ्कताया घञ्चां पायेसि । साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्यवेदिते धम्मविनये ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पव्यज्जं'' ति ।

११. "सचे, म्रानन्द, महापजापती गोतमी म्रट्ट गरुधम्मे पटि-गण्हाति, सावस्सा होतु उपसम्पदा —

"वस्सत्तपुरसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहूपसम्पन्नस्स भिक्खुनो ग्रभिवादनं पच्चुट्टानं ग्रञ्जलिकस्मं सामीचिकस्मं कत्तब्बं । ग्रयं पि धम्मो सक्कत्वा गर्डं कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं ग्रनतिकक्तमनीयो ।

१. पञ्चरज – सी० । २. बहुपकारा – रो० । ३. पोसिता – स्था० । ४-४. सी०, स्या०, रो० पोरवकेतु नित्य । ४. कानकताय – सी०, स्था०, रो० । ६. गद – सी०, स्था०, रो० ।

१२. "न भिक्खुनिया प्रभिक्खुके श्रावासे वस्सं उपगन्तकां । ग्रयं पि घम्मो सक्करवा गरुं कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं ग्रयतिकक्तमनीयो ।

१३. "प्रत्यबुमासं भिक्खुनिया भिक्खुसङ्कृतो हे धम्मा पच्चा-सीसितब्बा – उपोसयपुच्छकं च, श्रोबादूपसङ्कमनं च । श्रयं पि ५ ह. 277 धम्मो सक्कत्वा गरुं करवा मानेरवा पूजेत्वा यावजीवं श्रनतिककमनीयो ।

१४. "वस्संबुट्टाय भिक्खुनिया उभतोसङ्के तीहि ठानेहि पवा-रेतब्बं – विट्टेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । म्रयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुं करवा मानेत्वा पुजेत्वा यावजीव म्रनितक्कमनीयो ।

१५. "गरुधम्मं ग्रज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्ख- 10 B. 104 मानत्तं चरितव्वं । ग्रयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुं कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा ग्रावजीवं ग्रावनिकक्तमनीयो ।

१६. "ढे वस्सानि छसु धम्मेनु सिनिखतसिनकाथ सिनखमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा । श्रयं पि धम्मो सन्कत्वा गर्ह करवा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं श्रनतिककमनीयो ।

• १७. "न केनचि परियायेन भिक्खुनिया भिक्खु अवकोसितब्बो । परिभासितब्बो । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुं करवा मानेरवा पूजेत्वा यावजीवं अनितिककमनीयो ।

१८. "ग्रज्जतम्मे" ग्रोबटो भिक्खुनीनं भिक्खुमु वचनपथो, ग्रनी-वटो भिक्खुनं भिक्खुनीसु वचनपथो । ग्रयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुं 20 कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं ग्रनतिक्कमनीयो ।

१६. "सचे, म्रानन्द, महापजापती गोतमी इमे म्रहु गरुधम्मे पटिग्गण्हार्ति', सावस्सा होतु उपसम्पदा'' ति ।

२०. ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवतो सन्तिके इमे ग्रह गरुधम्मे उगाहेत्वा येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क- 25 मित्वा महापजापति गोतिम एतदवोच —

२१. "सचे स्रो त्वं, गोतिम, ब्रट्ठ गरुधम्मे पटिगण्हेय्यासि, साव ते भविस्सति उपसम्पदा – 'वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहूप-

श्र बढमासं – सी०। २-२. परिवेश्वितव्य – सी०; स्मा०, री० पोत्यकेसु
 निया। ३. च परिवेशितव्यं – रो०। ४-४. स्टिट्टेन सुतेन परिसङ्काय – सी०, स्या०, री०।
 श्र बण्डतमो प्रातन्य – सी०, रो०। ६. परिवानकृति – सी०।

सम्पन्नस्स भिक्कुनो ग्रभिवादनं पन्नुट्ठानं ग्रञ्जलिकम्मं सामीनिकम्मं कत्तव्वं । ग्रयं पि धम्मो सक्तत्वा गरुं कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनितकमनीयो ... पे०... । ग्रज्जतमं ग्रोवटो भिक्कुनीनं भिक्कुलु वचनपथो, अनोवटो भिक्कुनं मिक्कुनीसु वचनपथो । ग्रयं ५ पि धम्मो सक्तत्वा गरुं कत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनितक्तमनीयो । सचे खो त्वं, गोतिम, इमे ग्रट्ट गरुधम्मे पटिमण्हेट्यासि, साव ते भिक्सिति उपस्पत्या

B. 105

P 278

- २२. "संय्यथापि, भन्ते म्नानन्द, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको" सीसंन्हातो "उप्पलमालं वा वस्सिकमालं वा ज्ञिषमुक्तकमालं " वा लभित्वा उभोहि हत्येहि पटिग्गहेत्वा उत्तमङ्गे सिरिस्प पिद्युपेय्य; एवमेव खो झहं, भन्ते ब्रानन्द, इमे झट्ट गरुषम्मे पटिग्गण्हामि" यावजीवं क्रनतिककमनिये" ति ।
- २३ अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं 15 निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — "पटिग्गहिता, भन्ते, महापजापतिया गोतिमिया अट्ट गरुथम्मा यावजीवं अनितिकस-नीया" ति ।
- २४. "सचे, आनन्द, नालिभस्स मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मिवनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, चिरिट्टितिकं, आनन्द, ब्रह्म20 चिर्यं अभिवस्स, वस्ससहस्समेव सद्धम्मो तिट्टेय्यै। यतो च खो,
 आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मिवनये अगारस्मा अनगारियं
 पब्बजितो, न दानि, आनन्द, ब्रह्मचरियं चिरिट्टितिकं भिवस्सिति । पञ्चेव
 दानि, आनन्द, वस्ससतानि सद्धम्मो ठस्सिति ।
- २५. "सेय्यथापि, प्रानन्द, यानि कानिच कुलानि बहुत्यकानिं

 प्रिंग प्रप्पुरिसकानि, तानि सुप्पर्धासयानि होन्ति चोरेहि कुम्भत्येनकेहि;

 एवमेव खो, ग्रानन्द, यस्मि धम्मविनये लभति मातुगामो ग्रगारस्मा

 अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं होति।

१-१. प्रियादनपञ्चुष्ट्रानघञ्जानकम्म ० - ती० । २. मण्डनकजातियो - ती० रो० । ३ सीवंनहाती - ती०, रो०; वीवन्हातो - स्या० । ४. प्रतिमृतकमानं - ती० । १. पतिगिक्तसामि - ती० । ६. प्रनातकमनीयो - ती० । ७. पतिहृहेय्य - ती० । ५. पतिगिक्तानि - ती०, रो० ।

२६. "सेय्यथापि, श्रानन्द, सम्पन्ने सालिनखेते सेतदिका नाम रोगजाति निपत्तति, एवं तं सालिक्खेत्तं न चिरद्वितिकं होति: एवमेव खोः ग्रानन्द, यस्मि धम्मविनये लभति मातुगामो ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बज्जं. न तं ब्रह्मचरियं चिरटितिकं होति ।

R. 979

२७. "सेय्यथापि, ग्रानन्द, सम्पन्ने उच्छक्खेले मञ्जिद्धिका 5 नाम रोगजाति निपतति, एवं तं उच्छन्खेत्तं न चिराद्वितिकं होति: एवमेव खो. ग्रानन्द, यरिंम धम्मविनये लभति मातुगामो ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बज्जं. न तं ब्रह्मचरियं चिरद्रितिकं होति ।

२८. "सेय्यथापि, ग्रानन्द, पुरिसो महतो तळाकस्स पटि-कच्चेव आळि बन्धेय्य यावदेव उदकस्स भनतिक्कमनाय: एवमेव 10 खो. ग्रानन्द, मया पटिकच्चेव भिक्खुनीनं ग्रद्ध गरुधम्मा पञ्जाता याव-जीवं ग्रनतिक्कमनीया" ति ।

२. ग्रोबादसूत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरति महावने कटागार-सालायं । ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनपसङ्कृमि: उपसङ्कः-मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो 15 खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच - "कतिहि नु खो, भन्ते, धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख भिक्खुनोवादको सम्मन्नितब्बो" ति ?

२. "ग्रद्रहि खो, ग्रानन्द, धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख भिक्खनो-वादको सम्मन्नितब्बो । कतमेहि अट्रहि ? इधानन्द, भिवस सीलवा होति ... पे o... समादाय सिक्खित सिक्खापदेसः; बहुस्सूतो होति ...पे o... 20 दिदिया सप्पटिविद्धाः उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छितानि सुत्तसो म्रनुब्यञ्जनसो; कल्याणवाची होति कल्याणवाक्करणो, पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय अत्यस्स विञ्ञापनिया: पटिबलो होति भिक्खुनिसङ्क्षरस[े] धम्मिया कथाय सन्दस्सेतुं समादपेतुं समुत्तेजेतुं 25 R. 280 सम्पहंसेतुं; येभुय्येन भिक्खुनीनं पियो होति मनापो; न खो पनेतं

१. मञ्जेद्रिका - सी०, स्था०। २. पटिगच्चेव - सी०, रो०। ३. पासि -स्याण: मालि - रो०। ४. भनेळगळाव - सी०। ४. भिनसूनीस**क् -** सी०; भिनसूनी-सक्कस्स - स्था०, रो०।

भगवन्तं उद्दिस्स पब्बजिताय कासायवत्यनिवसनाय गरुधम्मं अञ्झापफ-पुब्बो होति; वीसतिवस्सो वा होति अतिरेकवीसतिवस्सो वा । इमेहि खो, मानन्द, अट्टहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मिन-तब्बो' ति ।

३. सङ्खिलसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार-मालाय । अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमर्त्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अद्वासि । एकमन्तं ठिता खो सा महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदवोच —

२. "साधु मे, भन्ते, भगवा सिङ्खत्तेन घम्मं देसेतु, यमहं भगवतो 10 धम्मं सुत्वा एका वूपकट्ठा ग्रप्पमत्ता ग्रातापिनी पहितत्ता विहरेय्यं" ति ।

"ये खो त्वं, गोतिम, धम्मे जानेय्यासि – 'इमे धम्मा सरागाय संवत्तन्ति, नो विरागाय; संयोगाय संवत्तन्ति, नो विसंयोगाय; श्राचयाय संवत्तन्ति, नो अपचयाय; महिच्छताय संवत्तन्ति, नो अपिच्छताय; असन्तुद्विया संवत्तन्ति, नो सन्तुद्विया; सञ्जणिकाय संवत्तन्ति, नो पवि-। वेकाय; कोसज्जाय संवत्तन्ति, नो विरियारम्भाय; दुब्भरताय संवत्तन्ति, नो मुभरताया' ति, एकसेन, गोतिमि, धारेय्यासि – 'नेसो धम्मो, नेसो विनयो, नेतं सत्युसासनं' ति ।

३. "ये च खो त्वं, गोतिम, वम्मे जानेय्यासि — 'इमे घम्मा विरागाय संवत्तन्ति, नो सरागाय; विसंयोगाय संवत्तन्ति, नो सरोगाय; विसंयोगाय संवत्तन्ति, नो महिच्छ-ताय; अप्चयाय संवत्तन्ति, नो आचयाय; अप्पिच्छताय संवत्तन्ति, नो महिच्छ-ताय; सन्तुट्टिया संवत्तन्ति, नो असन्तुट्टिया; पविवेकाय संवत्तन्ति, नो अक्तुणकाय; त्युअ-रताय संवत्तन्ति, नो कोसज्जाय; युअ-रताय संवत्तन्ति, नो दुअरताया' ति, एकंसेन, गोतिम, धारेय्यासि — 'एसो घम्मो, एसो विनयो, एतं सत्युसासनं'' ति ।

3. 107

₹ 281

१. खो महापजापति – सी०, स्या०, खो महापजापती – रो०। २. वीरिया-रम्भाय – म०।

B. 108

R 282

४. बीघजाणुसूतं

- १. एकं समयं भगवा कोळियेसुं विहरित कक्करपत्तं नाम कोळियानं निगमो । प्रयं खो दीघजाणु कोळियपुत्तो येन भगवा तेनुप-सङ्क्रमः; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो दीघजाणु कोळियपुत्तो भगवन्तं एतदवोच "मयं, भन्ते, गिही कामभोगिनो' पुत्तसम्बाधसयनं अञ्झावसाम, कासिक चन्दनं उपच्चनुभोम, मालागन्यविलेपनं वारयाम, जातरूपरजतं सादयामं । तेसं नो, भन्ते, भगवा अम्हाकं तथा धम्मं देसेतु ये अम्हाकं अस्सुं अम्मा दिट्ठधम्महिताय दिट्ठधम्मसुखाय, सम्परायहिताय सम्परायसुखाया'' ति ।
- २. "चतारोमे, ब्यग्धपज्जं, धम्मा कुलपुतस्स विट्ठधम्महिताय । संवत्तन्ति विट्ठधम्मसुलाय । कतमे चत्तारो ? उद्घानसम्पदा, ग्रारक्षत्नसम्पदा, कल्याणिमत्तता, समजीविताँ । कतमा च, व्यग्धपज्ज, उद्घानसम्पदा ? इध, व्यग्धपज्ज, कुलपुत्तो येन कम्मद्वानेन जीविक कप्पेति यदि कसिया यदि वणिज्जाय यदि गोरक्केन यदि इस्सत्तेन यदि राज-पोरिसेन यदि सिप्पञ्जातरेन तत्थ दक्को होति ग्रनलसो, तत्रुपायाय 15 वीमसाय समन्नागतो, ग्रलं कातुं ग्रलं संविधातुं । ग्रयं वुच्चिति, ब्यग्धपज्ज, उद्घानसम्पदा ।
- ३. "कतमा च, व्यग्घपज्ज, ग्रारक्खसम्पदा? इघ, व्यग्घपज्ज, कुलपुत्तस्स भोगा होन्ति उद्घानिविरियाधिगता बाहाबलपिरिचिता सेदाविक्खला धिम्मका धम्मलद्धा। ते ग्रारक्खेन गुत्तिया सम्पादेति – 20 'किन्ति मे इमे भोगे नेव राजानो हरेय्युं, न चोरा हरेय्युं, न ग्रमिग डहेय्य, न उदकं वहेय्य, न ग्रप्पिया दायादा हरेय्युं' ति! ग्रयं वुच्चिति, व्यग्ध-पज्ज. ग्रारक्खसम्पदा।
- ४. "कतमा च, ब्यग्घपज्ज, कल्याणमित्तता ? इध, ब्यग्घपज्ज, कुलपुत्तो यस्मि गामे वा निगमे वा पटिवसति, तत्थ ये ते होन्ति – गहुपती 25 वा गहुपतिपुत्ता वा दहरा वा बुद्धसीलिनो वद्धां वा बुद्धसीलिनो

[.] कोषियेषु — सी०। २. तत्र — सी०। ३. काममोगी — सी०, स्या०, रो०। ४. सारिवाम — सी०, स्या०, रो०। ४. झस्स — रो०। ६. व्यायरज्य — सी०। ७. समग्री-विकता — ती०। ५. कम्मुहानेन — स्या०। ६ इस्सप्येन — सी०, स्या०, रो०। १०-१०. युक्कीजियो युक्का — स्या०। ११. युक्कीका — सी०।

R 283

B 109

सद्धासम्पन्ना सीलसम्पन्ना चागसम्पन्ना पञ्चासम्पन्ना — तेहि सिंद्ध सन्तिट्ठिति सल्लपति साकच्छं समापज्जिति; यथारूपानं सद्धासम्पन्नानं सद्धासम्पदं अनुसिक्खिति ... यथारूपानं सीलसम्पन्नानं सीलसम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं चागसम्पन्नानं चागसम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं पञ्जासम्पन्नानं पञ्जासम्पदं अनुसिक्खित, तेहि सिंद्ध सन्तिट्ठिति सल्लपित साकच्छं समापज्जित । अयं बुच्चित, व्यग्धपज्ज, कल्याणमित्तता ।

थ. "कतमा च. व्यग्वपज्ज, समजीविता? इघ, व्यग्वपज्ज, कुलपूत्तो ग्रायं च भोगानं विदित्वा, वयं च भोगानं विदित्वा, समं जीविकं कप्येति नाच्चोगाव्हं नातिहीनं - 'एवं मे म्रायो वयं परियादाय ठस्सति. 10 न च मे वयो आयं परियादाय ठस्सती ति । सेय्यथापि, ब्यग्यपज्ज. तलाधारो वा तुलाधारन्तेवासी वा तुलं पमाहेत्वा जानाति - 'एत्तकेन वा ग्रोनतं, एत्तकेन वा उन्नतं ति. एवमेव खो, ब्यग्घपज्ज, कूलपूत्तो ग्रायं^९ च भोगानं विदित्वा, वयं च भोगानं विदित्वा, सम' जीविकं कप्पेति नाच्चोगाव्हं नातिहीनं - 'एवं मे भ्रायो वयं परियादाय ठस्सति, न च मे वयो ग्रायं परियादाय ठस्सती' ति । सचायं, ब्यग्घपज्ज, कृलपूत्तो ग्रप्पायो समानो उळारं जीविकं कप्पेति. तस्स भवन्ति वत्तारो -'उद्म्बरखादीवायं' कूलपूत्तो भोगे खादती' ति । सचे पनायं, ब्यग्घ-पज्ज, कुलपुत्तो महायो समानो कसिरं जीविकं कप्पेति, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'अजेट्टमरणंवायं" कूलपुत्तो मरिस्सती' ति । यतो च खोयं', 20 व्यग्घपज्ज, कुलपुत्तो भ्रायं च भोगानं विदित्वा, वयं च भोगानं विदित्वा, समं जीविकं कप्पेति नाच्चोगाव्हं नातिहीनं - 'एवं मे ग्रायो वयं परि-यादाय ठस्सति, न च मे वयो भ्रायं परियादाय ठस्सती' ति । भ्रयं वच्चति. ब्यग्घपज्ज. समजीविता ।

६. "एवं समुप्पन्नानं, व्यन्धपज्जं, भोगानं चत्तारि ध्रपायमुखानि
होन्ति – इत्थिषुत्तों, सुराधुत्तो, ध्रक्खधुत्तो, पापमित्तो पापसहायो
पापसम्पवङ्को । सेय्यथापि, व्यन्धपज्जं, महतो तळाकस्स चत्तारि चेव
आयमुखानि चत्तारि च अपायमुखानि । तस्स पुरिसो यानि चेव ब्राय-

१-१ प्रयो वय - सी०। २. प्रय - सी०। ३-३ सम० - स्या०। ४. उदुम्बर-सादिकवाय - सी०, रो०; उदुम्बरखादकञ्चायं - स्या०। ४. प्रजदूगारिकवायं - सी०; प्रद्वमारकञ्चायं - स्या०; प्रजदुगारिकं० - रो०। ६. स्वायं - सी०, रो०। ७. इत्विषुत्ती होति - सी०, रो०। ६. तवाकस्य - सी०।

B. 110

58

मुझानि तानि पिवहेय्य, यानि च अपायमुझानि तानि विवरेय्य; देवो च न सम्मा धारं अनुष्पवेच्छेय्य । एवं हि तस्स, व्यग्धपष्य, महतो तळाकस्स परिहानियेच पाटिकङ्का, नो वृद्धिः एवमेव, व्यग्धपप्य, एवं समुष्पन्नानं मोगानं चत्तारि अपायमुझानि होन्ति — इत्थिधृत्तो, सुराधृत्तो, अक्खचत्तो, पापमित्तो पापसह्ययो पापसम्पवङ्को ।

- ७. "एवं समुप्पन्नानं, व्यग्वपञ्ज, भोगानं चत्तारि आयमुखानि होन्ति – मं इत्यिषुत्तो, न सुराभुत्तो, न अम्बसुत्तो, कल्याणमित्तो कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को । सेय्ययापि, व्यग्वपञ्ज, महतो तळाकस्स चत्तारि चेव आयमुखानि चत्तारि च अपायमुखानि । तस्स पुरिसो यानि चेव आयमुखानि तानि विवरेय्य, यानि 10 च अपायमुखानि तानि पिरहेय्य; देवो च सम्मा धारं अनुप्प-वेच्छेय्य । एवं हि तस्स, व्यग्वपञ्ज, महत्तो तळाकस्स बुद्धियेव पाटिकङ्का, नो परिहानि; एवमेव खो, व्यग्वपञ्ज, एवं समुप्पन्नानं भोगान चत्तारि आयमुखानि होन्ति – न इत्यिषुत्तो, न सुराधुत्तो, न अक्खपुत्तो, कल्याणमित्तो कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को । इमे 15 खो, व्यग्वपञ्ज, चत्तारो धम्मा कुलपुत्तस्स विट्ठधम्महिताय संवत्तन्ति विट्ठधम्मसुलाय ।
- पंचनारोमे, व्याधपण्ज, धम्मा कुलपुत्तस्स मम्परायहिताय संवत्तित्त सम्परायमुलाय । कतमे चत्तारो ? सद्वासम्पदा, सील-सम्पदा, चागसम्पदा, पञ्जासम्पदा । कतमा च, व्याधपण्ज, सद्धा- 20 सम्पदा ? इष, व्याधपण्ज, कुलपुत्तो सद्धो होति, सहहति तथागतस्स बोधि 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । श्रयं वृच्चति, व्याधपण्ज, सद्धासम्पदा ।
- "कतमा च, व्यग्धपज्ज, सीलसम्पदा ? इष, व्यग्धपज्ज, कुलपुत्तो पाणातिपाता पर्टिविरतो होति ...पे०... मुरामेरयमज्ज- 25 पमाबट्टाना पर्टिविरतो होति । ग्रयं वृच्चिति, व्यग्धपज्ज, सीलसम्पदा ।
- १०. "कतमा च, ब्यग्घपज्ज, चागसम्पदा ? इघ, ब्यग्घपज्ज, कुलपुत्ती विगतमलमच्छरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्झावसति मृत्तचागो पयत-पणि बोस्समारतो याचयोगो दानसंविभागरतो । ग्रयं वुच्चति, ब्यग्मपज्ज, चागसम्पदा ।

१. हानियेव – सी० ।

११. "कतमा च, व्याग्यपज्ज, पञ्जासम्पदा ? इध, व्याग्य-पज्ज, कुलपुत्तो पञ्जावा होति, उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समझागतो प्ररियाय निञ्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । ग्रयं बुज्वति, व्याग्यपज्ज, पञ्जासम्पदा । इमे खो, व्याग्यपज्ज, चत्तारो धम्मा कुल-उ पुत्तस्स सम्परायहिताय संवत्तन्ति सम्परायसुखाया ति ।

"उट्ठाता कम्मघेय्येसु, ग्रप्यमत्तो विधानवा । समं कप्पेति जीविकं', सम्भतं श्रनुरक्खति ॥ "सढो सीलेन सम्पन्नो, वदञ्जू वीतमच्छरो । निच्चं मगां विसोषेति, सोल्यानं सम्पराधिकं ॥ "इच्चेते श्रट्ट धम्मा च, सद्धस्स घरमेसिनो । श्रक्खाता सच्चनामेन, उभयत्य सुखावहा ॥ "दिट्ठघम्महितत्याय, सम्परायसुखाय च । एवमेत गहट्टानं, चागो पुञ्जं पबहुती" ति ॥

५. उज्जयसूत्तं

B. 111

10

१. ग्रथ खो उज्जयो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उप-15 सङ्कमित्वा भगवता सिंढ सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीति-सारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो उज्जयो ब्राह्मणो भगवन्त एतदवीच – "मयं, भो गोतम, पवासं गन्तुकामा । तेसं नो भवं गोतमो अम्हाकं तथा धम्मं देसेतु – ये अम्हाकं अस्सु धम्मा दिट्ट-धम्महिताय दिट्टभम्मसुखाय सम्परायहिताय सम्परायसुखाया" ति ।

20 R. 286

२० १. "चतारोमे, ब्राह्मण, घम्मा कुलपुत्तस्स दिट्ठथम्महिताय संवत्तन्ति दिट्ठथम्मसुलाय । कतमे चत्तारो ? उट्ठानसम्पदा, ब्रारक्ष-सम्पदा, कल्याणीमत्तता, समजीविता । कतमा च, ब्राह्मण, उट्ठान-सम्पदा ? इघ, ब्राह्मण, कुलपुत्तो येन कम्मट्ठानेन जीविकं कप्पेति यदि कसिया यदि वणिज्जाय यदि गोरक्खेन यदि इस्सत्तेन यदि राज-25 पोरिसेन यदि सिप्पञ्जातरेन – तत्थ दक्खो होति अनलसो, तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो, अलं कातुं अलं संविधातुं । अयं वुज्वति, ब्राह्मण, उट्ठानसम्पदा ।

१. जीवित - स्था० । २. मयमस्सु - सी०, रो० ।

B. 112

R . 287

३. "कतमा च, ब्राह्मण, भ्रारम्खसम्पदा ? इघ, ब्राह्मण, -कुलपुत्तस्स भोगा होन्ति उट्टानिविरियाधिगता बाहाबलपरिचिता सेदा-विम्वता धिम्मका धम्मलद्धा । ते आरक्खेन गृत्तिया सम्पादेति — 'किन्ति मे इमे भोगे नेव राजानो हरेय्यूं, न चोरा हरेय्यूं, न भ्रामा डहेय्य', न उदक बहेय्य, न अप्पिया दायादा हरेय्युं ति । अयं वुच्चति, ब्राह्मण, ऽ आरक्खसम्पदा ।

४. "कतमा च, ब्राह्मण, कत्याणिमत्तता ? इघ, ब्राह्मण, कुल-पुत्तो यस्मि गामे वा निगमे वा पटिवसित तत्र ये ते होन्ति — गहपती वा गहपतिपुत्ता वा दहरा वा वृद्धसीलिनो वृद्धा वा वृद्धसीलिनो सद्धा-सम्पन्ना सीलसम्पन्ना चागसम्पन्ना पञ्जासम्पन्ना — तेहि सिंद्ध सिन्तिट्ठति 20 सल्लपित साकच्छं समापञ्जित; यथारूपानं सद्धासम्पन्नानं सद्धासम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं सीलसम्पन्नानं सीलसम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं चागसम्पन्नानं चागसम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं पञ्जा-सम्पन्नानं पञ्जासम्पदं अनुसिक्खित, तेहि सिंद्ध सिन्तिट्ठित सल्लपित साकच्छं समापञ्जित । अयं वृच्चित, ब्राह्मण, कत्याणिमत्तता ।

४. "कतमा च, ब्राह्मण, समजीविता ? इघ, ब्राह्मण, कुलपुत्तो आयं च भोगानं विदित्वा वयं च भोगानं विदित्वा समं जीविकं
कप्पेति नाच्चोगाव्हं नातिहीनं – 'एवं मे आयो वयं परियादाय ठस्सति,
न च मे वयो आयं परियादाय ठस्सती' ति । सेव्ययापि, ब्राह्मण, तुलाघारो वा तुलाघारन्तेवासी वा तुलं पम्महेत्वा जानाति – 'एत्तकेन वा थ्र भोगानं वयं च भोगानं विदित्वा समं जीविकं कप्पेति नाच्चोगाव्हं नातिहीनं – 'एवं मे आयो वयं परियादाय ठस्सति, न च मे वयो आयं परियावाय ठस्सती' ति । सचायं, ब्राह्मण, कुलपुत्तो आपयायो समागं उळारं
जीविकं कप्पेति, तस्स भवन्ति वतारो – 'उदुम्बरखादीवायं कुलपुत्तो भीते खादती' ति । सचे पनायं, ब्राह्मण, कुलपुत्तो महायो समानं विदित्वा
परिस्सती' ति । सचे पनायं, ब्राह्मण, कुलपुत्तो आयं च भोगानं विदित्वा
परिस्सती' ति । यतो च लोयं, ब्राह्मण, कुलपुत्तो आयं च भोगानं विदित्वा
वयं च भोगानं विदित्वा समं जीविकं कप्पेति नाच्चोगाव्हं नातिहीनं –

१. दहेय्य - सी०। २. तत्व - रो०।

.. 288

3, 113

'एवं से आयो वयं परियादाय ठस्सति, न च मे वयो आयं परियादाय ठस्सती' ति, अयं वुच्चति, बाह्मण, समजीविता ।

- ६. "एवं समुप्पन्नानं, ब्राह्मण, भोगानं चत्तारि अपायमुखानि होन्ति – इत्यिघृतो, युराधृतो, अन्त्वधृतो, पापमित्तो पापसहायो पाप-उ सम्पवङ्को । संव्यथापि, ब्राह्मण, महतो तळाकस्स चत्तारि चेव ब्राय-मुखानि चत्तारि च अपायमुखानि । तस्स पुरिसो यानि चेव ब्राय-मुखानि तानि पिवहेय्य, यानि च अपायमुखानि तानि विवरेय्य; देवो च न सम्मा धारं अनुप्पवेच्छेय्य । एवं हि तस्स ब्राह्मण, महतो तळाकस्स परिहानियेव पाटिकह्वा, नो वृद्धि; एवमेव खो, ब्राह्मण, एवं समु-प्पन्नानं भोगानं चत्तारि अपायमुखानि होन्ति – इत्यिघुत्तो, सुराधुत्तो, अक्खबुत्तो, पापमित्तो पापसहायो पापसम्पवङ्को ।
- ७. "एवं समुप्पप्तानं, ब्राह्मण, भोगानं चत्तारि श्रायमुखानि होन्ति न इस्थिघुत्तो, न मुराघृत्तो, न श्रव्यख्युत्तो, कत्याणिमत्तो कत्याण- सहायो कत्याणसम्पवङ्गो । सेय्यधापि, ब्राह्मण, महतो तळाकस्स चत्तारि चेव श्रायमुखानि चत्तारि च श्रपायमुखानि । तस्स पुरिसो यानि चेव श्रायमुखानि तानि विवरेय्य, यानि च श्रपायमुखानि तानि पिदहेय्य; देवो च सम्मा धारं अनुप्पवेच्छेय्य । एवं हि तस्स, ब्राह्मण, महतो तळाकस्स वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा, नो परिहानि; एवमेव खो, ब्राह्मण, एवं समुप्पन्नानं भोगानं चत्तारि श्रायमुखानि होन्ति न इस्थि- धृतो ... पे०... कत्याणसम्पवङ्को । इमे खो, ब्राह्मण, चत्तारो धम्मा कुलपुत्तस्स दिट्टधम्महिताय संवत्तन्ति दिट्टधम्मसुखाय ।
- "चत्तारोमें, ब्राह्मण, कुलपुत्तस्स घम्मा सम्परायहिताय संवत्तन्ति सम्परायमुखाय । कतमे चत्तारो ? सद्धासम्पदा, सील-सम्पदा, चागसम्पदा, पञ्ञासम्पदा । कतमा च, ब्राह्मण, सद्धासम्पदा ?
 इध, ब्राह्मण, कुलपुत्तो सद्धो होति, सद्दृहति तथागतस्स बोधि – 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । अयं वुच्चति, ब्राह्मण, सद्धासम्पदा ।
 - "कतमा च, बाह्मण, सीलसम्पदा ? इथ, बाह्मण, कुलपुत्तो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सुरामेरयमञ्जपमादट्टाना पटि-विरतो होति । अयं वुच्चिति, बाह्मण, सीलसम्पदा ।

10

15

B. 114

R. 290

१०. "कतमा च, ब्राह्मण, चामसम्मदा ? इघ, ब्राह्मण, कुल-पुत्तो विगतमलमच्चेरेन चेतसा भगारं भज्यावसति मृत्तचागो पयतपाणि वोस्सागरतो याचयोगो वानसविभागरतो । भयं बुच्चित, ब्राह्मण, चागसम्मदा ।

११. "कतमा च, ब्राह्मण, पञ्ञासम्पदा ? इध, ब्राह्मण, 5 कुलपुत्तो पञ्ञावा होति ...पे०... सम्मा दुक्खक्ष्वयगामिनिया । अयं वुच्चति, ब्राह्मण, पञ्जासम्पदा । इसे खो, ब्राह्मण, चत्तारो धम्मा कुलपुतस्स सम्परायहिताय संवतन्ति सम्परायसुखाया ति ।

"उट्ठाता कम्मघेय्येसु, श्रप्यमत्तो विधानवा। ममं कप्पति जीविकं, सम्भतं अनुरक्खति।। "सद्धो सीलेन सम्पन्नो, वदञ्जू वीतमच्छरो। निच्चं मग्गं विसोधेति, सोत्थानं सम्परायिकं।। "इच्चेते अट्ट धम्मा च, सद्धस्स घरमेसिनो। अक्खाता सच्चनामेन, उभयत्थ सुखावहा।। "विट्ठचम्महितत्थाय, सम्परायसुखाय च। एवमेतं गहट्टानं, चागो पुञ्जा पवङ्गतीं' ति।।

६. भयसुत्तं

१. "'अयं ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । 'दुक्खं ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । 'रोगो' ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । 'रोगो' ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । 'सल्लं' ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । 'सङ्को' ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । 'पब्भो' ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । 'पब्भो' ति, भिक्खवे, कामानमेतं अधिवचनं । कस्मा च, भिक्खवे, 'भयं' ति कामानमेतं अधिवचनं । कस्मा च, भिक्खवे, 'अयं' ति कामानमेतं अधिवचनं । कस्मा च, भिक्खवे, 'अयं' ति कामानमेतं अधिवचनं । यस्मा च कामरागरत्तायं, भिक्खवे, अन्दरागितिनबद्धो दिट्ठधिम्मका पि भया न परिमुच्चिति, तस्मा 'भयं' ति कामानमेतं अधिवचनं । कस्मा च, 25 भिक्खवे, 'बुक्खं' ति ... 'प०... 'रोगो' ति ... 'गण्डो' ति ... 'सल्लं' ति ... 'सङ्को' ति ... 'पड्को' ति ... 'पड्को' ति ... 'पड्को' ति कामानमेतं अधिवचनं ? यस्मा च कामरागरत्तायं, भिक्खवे, अन्दरागितिनबद्धो दिट्ठधिम्मका पि

10

3. 115

3. 291

गब्भा न परिमुच्चति, सम्परायिका पि गब्भा न परिमुच्चति, तस्मा 'गब्भो' ति कामानमेतं ग्रधिवचनं ।

> "भयं दुक्लं च रोगो च, गण्डो सल्लं च सङ्को च । पद्धो गन्भो च उभयं, एते कामा पवुच्चन्ति ।। "यत्य सत्तो पृथुज्जनो, म्रोतिष्णो सातरूपेन । पून गब्भाय गच्छति।।

"यतो च भिक्खु ग्रातापी, सम्पजञ्जां न रिच्वति' । सो इमं पलिपथं दुग्गं, अतिनकम्म तथाविधो। पजं जातिजरूपेतं, फन्दमानं ग्रवेक्खती'' ति ॥

७. पठमग्राहुनेय्यसूत्तं

१. "म्रदृहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु म्राहुनय्यो होति पाहुनेय्यो दिन्खणेय्यो ग्रञ्जलिकरणीयो ग्रनुत्तरं पुञ्जाक्खेत्तं लोकस्स । कतमेहि अट्टहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिन्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुष्पटिविद्धा; कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याण-15 सम्पव द्वो; सम्मादिट्ठिको होति, सम्मादस्सनेन समन्नागतो; चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्ठधम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति म्रकिच्छलाभी भ्रकसिरलाभी; भ्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं भ्रनुस्सरति, सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे इति साकारं सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं ग्रनुस्सरित; दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रति-20 क्कन्तमानुसकेन ..पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति; म्रासवानं खया .. पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इमेहि खो, भिक्खवे, म्रद्रहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु श्राहुनेय्यो होति ... पे०... म्रनुत्तरं पुञ्जाक्खेत्तं लोकस्सा" ति ।

८. दुतियम्राहुनेय्यसुत्तं

१. "ग्रहुहि, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्लु "ग्राहुनेय्यो ²⁵ होति ...पे०... अनुत्तरं पुञ्ञक्खेत्तं लोकस्स । कतमेहि अट्रहि ? भ्रविवचनं ति — सी०, स्या०, रो० । २–२. सम्मजञ्जेन रञ्जति — स्या०;

B 116

R. 293

25

Oi

इष, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खा-पदेस: बहस्सतो होति ... पे०... दिट्टिया सूप्पटिविद्धा; श्रारद्धविरियो विहरति थामवा दव्हपरक्कमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु आर-क्रिकाको होति पन्तसेनासनो: अरितरितसहो होति, उप्पन्न अरित ग्रिभय्य ग्रिभय्य विहरति: भयभेरवसही होति, उपन्नं भयभेरवं 5 ग्रिभम्य ग्रिभम्य विहरति: चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्ट-धम्मस्यविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी ग्रासवानं खया ... पे०... सिन्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इमेहि खो. भिक्खवे, अट्रहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख आहर्नेय्यो ... पे० .. ग्रनसरं पञ्जक्षेत्रं लोकस्सा" ति ।

६. पठमपुग्गलसत्तं

१. "ग्रद्रिमे भिक्खवे, पूरगला ब्राहुनेय्या पाहुनेय्या दक्खिणेय्या ग्रञ्जलिकरणीया ग्रनुत्तरं पूञ्ज्ञक्खेत्तं लोकस्स ? कतमे ग्रद्व ? सोता-पन्नो. सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, सकदागामी, सकदा-गामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, अनागामी, अनागामिफलसच्छि-किरियाय पटिपन्नो, अरहा, अरहत्ताय पटिपन्नो । इमे खो. भिक्खवे. 15 श्रद्व पुग्गला ग्राहुनेय्या ... पे०... श्रनुत्तरं पुञ्ञाक्खेत्तं लोकस्सा ति ।

"चतारो च पटिपन्ना, चत्तारो च फले ठिता। एस सङ्घो उजुभुतो, पञ्जासीलसमाहितो ।। "यजमानानं मनुस्सानं, पूञ्ञापेक्खान पाणिनं । करोतं भ्रोपधिकं पुञ्जां, सङ्को दिन्नं महष्फलं'' ति ।

१०. दुतियपुग्गलसूत्तं

१. "ब्रद्विमे, भिक्खवे, पुग्गला ब्राहनेय्या ... पे०... ब्रनत्तरं पूञ्जनखेत्तं लोकस्स । कतमे बद्ध ? सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसन्ध्य-किरियाय पटिपन्नो ...पे०... ग्ररहा, ग्ररहत्ताय पटिपन्नो । इमे खो, भिक्खवे, ग्रद्ध पुग्गला ग्राहनेय्या ...पे०... ग्रनुत्तरं पुञ्जावखेत्तं लोकस्सा ति ।

१. होति - स्था० । २. झारञ्जको - सी०, स्था०, रो० । ३. करोति - स्था० ।

5

. 117

: 294

"बलारो च पटिपन्ना, चलारो च कुले ठिता । एस सङ्घो समुक्कट्ठो, सलानं म्रष्टु पुग्गला ।। "यजमानानं मनुस्सानं, पुञ्ञापेबसान' पाणिनं । करोतं म्रोपधिकं पुञ्ञां, एत्थ दिन्नं महप्कलं" ति ।। गोतमीवन्नो खुको ।

तस्सुद्दानं

गोतमी स्रोवादं सङ्खित्तं, दीघजाणु व उज्जयो । भया द्वे भ्राहुनेय्या च, द्वे च श्रट्ठ पुग्गला ति ।।

७. भूमिचालवग्गो^{*}

१. इच्छासुत्तं

- १. "श्रद्विमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे श्रद्व ? इत्र, भिक्खवे, भिक्खुनो पविवित्तस्स विहरतो निरायत्त-वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो उद्वहित घटित वायमित । लाभाय । तस्स उद्वहतो घटतो वायमतो लाभाय लाभो नृप्पज्जित । सो तेन श्रलाभेन सोचित किलमित परिदेवीत, उरत्ताळि कन्दित, सम्मोहं ग्रापज्जित । श्रयं वुच्चित, भिक्खवे "भिक्खु इच्छो विहरित लाभाय, उद्वहित घटित वायमित लाभाय, न च लाभी, सोची च परिदेवी च", चुतो च सद्धम्मा"।
- २. "इघ पन, भिनखने, भिनखनो पितिनत्तस्त विहरतो निराय्यत्तवृत्तिनो इच्छा उप्पञ्जित लाभाय । सो उट्ठहित घटित वायमित लाभाय । तस्त उट्टहतो घटतो वायमतो लाभाय लाभो उप्पञ्जित । सो तेन लाभेन मञ्जित पमञ्जित पमादमापञ्जित । अयं वृच्चित, भिन्छने 'भिनखु इच्छो विहरित लाभाय, उट्टहित घटित वायमित 20 लाभाय, लाभी च मदी च पमादी च, चुतो च सद्धम्मा' ।
 - ३. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खुनों पविवित्तस्स विहरतो निरायत्त-

[.] पुञ्जपेक्साय – सी॰। २-२ सन्याननमी पठमी – स्या॰; सम्राधाननमी छट्टो – री॰; ॰ पठमी – म॰। ३. दीघजानु – सी॰; दीघजानु – स्या॰; दीघजानु – - रो॰। ४ नावसमी दुतियो – स्या॰। ४. उरताळी – स्या॰। ६–६. सीचिक्च परि-देविच्च – रो॰।

B. 118

वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो न उट्टहित न घटित न वायमित लाभाय । तस्स अनुदृहतो अघटतो अवायमतो लाभाय लाभो नृप्पज्जित । सो तेन अलाभेन सोचित किलमित पिरदेवति, उरताळि कचित, सम्मोहं आपज्जित । अयं वृच्चित, भिक्खवे — 'भिक्ख इच्छो विहरित लाभाय, न उट्टहित न घटित न वायमित लाभाय, न च लाभी, सोची च परिदेवी अ च, चुतो च सद्धम्मा'।

- ४. "इष पन, भिक्खवें, भिक्खुनो पिविवत्तस्स विहरतो निरायत्त-वृत्तिनो इच्छा उप्पण्जित लाभाय । सो न उट्टहित न घटति न वायमित लाभाय । तस्स अनुट्टहतो अघटतो अवायमतो लाभाय लाभो उप्पण्जित । सो तेन लाभेन मज्जित पमज्जित पमादमापज्जित । अयं वृच्चिति, 10 भिक्खवें – 'भिक्खु इच्छो विहर्गत लाभाय, न उट्टहित न घटति न वायमित लाभाय, लाभी च मदी च, पमादी च, चतो च सद्धम्मा'।
- ५. "इघ पन, भिनस्बने, भिनस्नुनो पिविनत्तस्स निहरतो निरायत्त-वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो उट्ठहित घटित वायमित लाभाय । तस्स उट्ठहतो घटतो वायमतो लाभाय लाभो नृप्पज्जित । 15 8.295 सो तेन अलाभेन न सोचित न किलमित न परिदेवित, न उरत्ताळि कन्दित, न सम्मोहं आपज्जित । अयं नुच्चित, भिनस्वने — 'भिनस्तु इच्छो निहरित लाभाय, उट्ठहित घटित वायमित लाभाय, न च लाभी, न च सोची न च परिदेवी, अच्चुतो च सद्धम्मा' ।
- ६. "इम पन, भिक्खने, भिक्खुनो पिविवत्तस्स विहरतो निरायत्त- 20 वृत्तिनो इच्छा उप्पञ्जित लाभाय । सो उट्टहित घटित वायमित लाभाय । तस्स उट्टहतो घटतो वायमतो लाभाय लाभो उप्पञ्जित । सो तेन लाभेन न मज्जित न पमज्जित न पमादमापञ्जित । अयं वृज्जित, भिक्खने "भिक्खु इच्छो विहरित लाभाय, उट्टहित घटित वायमित लाभाय, लाभी च, न च मदी न च पमादी, अच्जुतो च 25 सद्धम्मा' ।
- ७. "इघ पन, भिक्खवे, भिक्खुनो पिविवित्तस्स विहरतो निरा-यत्तवृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो न उट्टहित न घटित न वायमित लाभाय । तस्स भनुद्वहतो अघटतो अवायमतो लाभाय लाभो नुप्पज्जित । सो तेन अलाभेन न सोचित न किलमित न पिरदेवित, न 20 पर्व-४६

R 296

B. 119

उरत्ताळि कन्दिति, न सम्मोहं श्रापञ्जिति । ग्रयं वुच्चिति, श्रिक्खवे — 'भ्रिक्खु इच्छो विहरित लाभाय, न उद्वहित न घटित न वायमित लाभाय, न च लाभी, न च सोची न च परिदेवी, श्रज्युतो च सद्धम्मा' ।

द. "इष पन, भिक्खने, भिक्खुनो पिविवित्तस्य विहरतो निरायत्त-5 वृत्तिनो इच्छा उप्पञ्जित लाभाय । सो न उट्ठहित न घटित न वायमित लाभाय । तस्य अनुद्वहृतो प्रघटतो अवायमतो लाभाय लाभो उप्प-ज्जित । सो तेन लाभेन न मञ्जित न पमञ्जित न पमादमापञ्जित । ग्रयं वृच्चिति, भिक्खने – 'भिक्खु इच्छो विहरति लाभाय, न उट्ठहित न घटित न वायमित लाभाय, लाभी च, न च मदी न च पमादी, ग्रच्चुतो 10 च सद्धम्मा' । इमे खो, भिक्खने, ग्रट्ठ पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकरिंम'' ति ।

२. ग्रलंसूत्तं

("छहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रलं अत्तनो ग्रलं परेसं। कतमेहि छहि ? इम, भिक्खने, भिक्खु खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेमु धम्मेमु, सुतानं च धम्मानं धारणजातिको' होति;
 धातानं च धम्मानं श्रत्थूपपरिक्खिता होति, ग्रत्थमञ्जाय धम्म-मञ्जाय धम्मानुधम्मप्पिटपन्नो च होति, कल्याणवाचो च होति कल्याणवाचे च होति कल्याणवाचे च होति कल्याणवाकरणो, पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय ग्रनेलगळाय ग्रत्थस्स विञ्जापिनिया; सन्दस्सको च होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सब्धाचारीनं । इमेहि खो, भिक्खने, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अलं अत्तनो ग्रलं परेसं।

पंज्जिहि, भिक्खवे, धम्मेहि समलागतो भिक्खु धलं ध्रत्तनो अलं परेसं । कतमेहि पञ्जिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु न हेव खो खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेसु, सुतानं च धम्मानं धारणजातिको होति, धातान च धम्मानं अत्थूपपितिकला होति; अत्थमञ्जाय
 धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्पिटपन्नो च होति; कल्याणवाचो च होति ... पे०... अत्थस्स विञ्जापनिया; सन्दस्सको च होति समादपको

१. वारकजातिको - स्था०, रो०। २. वतानं - ती०, स्था०, रो०। ३ झस्युप-परिकवी - वी०, स्था०, रो०। ४. ती० पोरचके नित्व ।

B. 120

समुत्तेजको सम्पहंसको सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख ग्रल ग्रत्तनो ग्रलं परेसं ।

३. "चत्हि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागती भिक्खु अलं अत्तनो नालं परेसं । कतमेहि चतिह ? इघ. भिक्खवे. भिक्ख खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेस धम्मेस: सुतानं च धम्मानं धारणजातिको होति: 5 धातानं च धम्मानं ग्रत्थपपरिक्खिता होति : ग्रत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानधम्मप्पटिपन्नो च होति: नो च कल्याणवाचो होति कल्याण-वाक्करणो. पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्राय ध्रनेलगळाय अत्थस्स विञ्ञापनिया: नो च सन्दस्सको होति समादपको समत्तेजको सम्प-हंसको सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, भिक्खवे, चत्हि धम्मेहि समन्नागतो 10 भिक्ख ग्रलं ग्रत्तनो नालं परेसं ।

४. "चतहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अलं परेसं नालं ग्रत्तनो । कतमेहि चतहि ? इध, भिनखने, भिनख खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेस धम्मेस; सतानं च धम्मानं धारणजातिको होति: नो च घातानं धम्मानं ग्रत्थपपरिक्खिता होति; न ै च ग्रत्थमञ्जाय । 15 धम्ममञ्जाय धम्मानधम्मप्रिटपन्नो होति: कल्याणवाचो च होति कल्याणवाक्तरणो ... पे०... ग्रत्थस्स विञ्ञापनियाः सन्दरसको च होति ... पे०... सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, भिक्खवे, चतिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रलं परेसं, नालं ग्रत्तनो ।

 "तीहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख ग्रलं ग्रत्तनो 20 नालं परेसं । कतमेहि तीहि ? इध, भिवखवे, भिवखु न हेव खो खिप्प-निसन्ति च होति कुसलेस धम्मेसू; सूतानं च धम्मानं घारणजातिको होति; धातानं च धम्मानं ग्रत्थपपरिक्खिता होति; ग्रत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्पटिपन्नो च होति; नो च कत्याणवाचो होति कल्याणवाक्करणो, पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्राय अनेल- 25 R. 298 गळाय ग्रत्थस्स विञ्ञापनिया; नो च सन्दरसको होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख ग्रलं ग्रत्तनो, नालं परेसं ।

१. नो - स्या॰, रो॰ । २. नो - स्या॰, रो॰ । ३. घारकजातिको - सी॰, स्या॰, रो॰ ।

B. 121

६. "तीहि, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो भिक्खु झलं परेसं, नालं असनो । कतमेहि तीहि ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु न हेव खो खिप्य-िनसिन्त च होति कुसलेसु धम्मेसु; सुतानं च धम्मानं धारणजातिको होति; नो च धातानं धम्मानं अत्यूपपरिक्खिता होति; नो च अत्य- मञ्जाय धम्मानञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो होति; कत्याणवाचो च होति ... पे०... अत्यस्स विञ्ञापनिया; सन्दस्सको च होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि धम्मेहि समझागतो भिक्खु अलं परेसं, नालं अत्तनो ।

७. "द्वीहि, भिक्बवे, धम्मेहि समन्नागतो भिक्बु ग्रलं श्रत्तनो, गलं परेसं । कतमेहि द्वीहि ? इध, भिक्बवे, भिक्बु न हेव खो खिप्प-निसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेसु; नो च सुतानं धम्मानं धारणजातिको होति; धातानं च धम्मानं अत्थूपपरिक्खिता होति; ग्रत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो च होति; नो च कत्याणवाचो होति ... पे०... अत्थस्स विञ्जापनिया; नो च सन्दस्सको होति ... पे० .. । सन्नद्वाचारीनं । इमेहि खो, भिक्खवे, द्वीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अलं अत्तनो, नालं परेसं ।

त. "द्वीहि, भिनखबे, धम्मेहि समन्नागतो भिनखु श्रलं परेसं, नालं अत्तनो । कतमेहि द्वीहि? इघ, भिनखबे, भिनखु न हेव खो खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेनु धम्मेसु; नो च सुतानं धम्मानं धारण-20 जातिको होति; नो च धातानं धम्मानं श्रल्यूपपरिनिक्तता होति; नो च अत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्यित्पन्नो होति; कल्याण-वाचो च होति कल्याणवाककरणो, पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय अत्थस्स विञ्जापनिया; सन्दस्सको च होति समादपको समुत्तेको सम्महंसको समझको समुत्तेको सम्महंसको समझको समुत्ते होहि धम्मेहि समन्नागतो भिनखु श्रलं परेसं, नालं श्रक्तो' ति ।

३. सङ्कित्तसुत्तं

१. अय खो अञ्जातरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्घमि ...पे०... एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच — "साधु मे, भन्ते, भगवा सिङ्कित्तेन धम्मं देसेतु, यमहं भगवतो धम्मं सुत्वा एको वूपकट्टो अप्यमत्तो ग्रातापी पहितत्तो विहरेट्यं" ति । "एबमेव पनिषेकच्चे मोषपुरिसा ममञ्जेव श्रेजक्षेसन्ति । धम्मे च भासिते ममञ्जेव अनुबन्धितब्बं मञ्जान्ती" ति ।

"देसेतु मे, भन्ते, भगवा सिक्क्तिन घम्मं, देसेतु सुगतो सिक्क्तिन घम्मं । झप्पेव नामाहं भगवतो भासितस्स अत्यं आजानेय्यं, झप्पेव नामाहं भगवतो भासितस्स दायादो अस्सं" ति ।

"तस्मातिह ते, भिनस्तु एवं सिनिखतन्वं – 'ग्रज्झत्तं मे वित्तं ठितं मविस्तिति सुसण्ठितं, न च उप्पन्ना पापका ब्रकुसला धम्मा वित्तं परियादाय ठस्सन्ती' ति । एवं हि ते, भिनस्तु, सिनिखतन्त्वं ।

- २. "यतो खो ते, भिक्खु, ग्रज्झत्तं चित्तं ठितं होति सुप्रिण्ठतं, न च उप्पन्ना पापका श्रकुसला धम्मा चित्तं परियादाय तिट्टन्ति, 10 ततो ते, भिक्खु, एवं सिक्खितब्बं 'मेत्ता मे चेतोविमृत्ति भाविता भविस्सति बहुलीकता यानीकता वत्युकता श्रनृद्विता परिचिता सुसमा- रद्धा' ति । एवं हि ते, भिक्खु, सिक्खितब्बं ।
- ३. "यतो खो ते, भिक्खु, अयं समाधि एवं भावितो होति बहुस्रीकतो, ततो त्वं, भिक्खु, इमं समाधि सवितककस्विचारं पि ध भावेय्यासि, अवितककविचारमत्तं पि भावेय्यासि, अवितककप्रविचारं पि भावेय्यासि, सप्पीतिकं पि भावेय्यासि, निप्पीतिकं पि भावेय्यासि, सातसहगतं पि भावेय्यासि, उपेक्खासहगतं पि भावेय्यासि ।

४. "यतो खो, ते भिक्खु, श्रयं समाधि एवं भावितो होति सुभावितो, ततो ते, भिक्खु, एवं सिक्खितब्वं – 'करुणा मे चेतोविमुत्ति २० ... मुदिता मे चेतोविमुत्ति ... उपेक्खा मे चेतोविमुत्ति भाविता भवि-स्सति बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्विता परिचिता सुसमारद्धा' ति । एवं हि ते, भिक्खु, सिक्खितब्वं ।

५. "यतो खो ते, भिक्खु, ग्रयं समाधि एवं भावितो होति सुभावितो", ततो त्वं, भिक्खु, इमं समाधि सवितककसविचार पि भावे- 25 स्यासि, ग्रवितककसविचार पि भावे- यासि, ग्रवितककसविचार पि भावेय्यासि, ग्रवितककप्रविचार पि भावेय्यासि, सप्पीतिकं पि भावेय्यासि, निप्पीतिकं पि भावेय्यासि, सात-सहगतं पि भावेय्यासि, उपेक्खासहगतं पि भावेय्यासि ।

D 30

B. 122

१. मञ्जेव — स्या०। २-२. सवितक्किम्प सविवारं — सी०, स्या०, रो०। ३. बहलीकतो — सी०, स्या०, रो०।

. 301

123

302

10

- ६. "यतो स्रो ते, भिक्खु, अयं समाधि एवं भावितो होति सुभावितो, ततो ते, भिक्खु, एवं सिक्खितब्बं – 'काये कायानुपस्सी विहरिस्सामि आतापी सम्पजानो सितमा, विनेय्य लोके अभिज्ञा-दोमनस्सं'ति । एवं हि ते, भिक्ख, सिक्खितब्बं।
- ७. "यतो खो ते, भिक्ख, ग्रयं समाधि एवं भावितो होति बहुलीकतो, ततो त्वं, भिक्ख, इमं समाधि सवितक्कसविचारं पि भावेय्यासि, ग्रवितक्कविचारमत्तं पि भावेय्यासि, ग्रवितक्कप्रविचारं पि भावेय्यासि, ग्रवितक्कप्रविचारं पि भावेय्यासि, सप्पीतिकं पि भावेय्यासि, सातसहगतं पि भावेय्यासि, सातसहगतं पि भावेय्यासि, उपेक्खासहगतं पि भावेय्यासि ।
- ट. "यतो खो ते, भिक्खु, ग्रयं समाधि एवं भावितो होति सुभावितो, ततो ते, भिक्खु, एवं सिक्खितब्बं – 'वेदनासु ... चित्ते ... धम्मेसु धम्मानुपस्सी विहरिस्सामि श्रातापी सम्पजानो सितमा, विनेय्य लोके श्रभिज्झादोमनस्स' ति । एवं हि ते, भिक्खु, सिक्खितब्बं ।
- ६. "यतो लो ते, भिक्ल, ग्रयं समाधि एवं भावितो होति बहुली-कतो, ततो त्व, भिक्लु, इम समाधि सवितकस्विचार पि भावेय्यासि, ग्रवितक्कविचारमत्तं पि भावेय्यासि, ग्रवितक्कप्रविचारं पि भावेय्यासि, सप्पीतिकं पि भावेय्यासि, निप्पीतिकं पि भावेय्यासि, सातसहगतं पि भावेय्यासि, उपेक्लासहगतं पि भावेय्यासि ।
- १०. "थतो खो ते, भिनखु, श्रयं समाधि एवं भावितो होति 20 सुभावितो, ततो त्वं, भिनखु, येन येनेव गग्धिस 'फासुंयेव "गग्धिस, यत्थ यत्थ ठस्सिस फासुंयेव ठस्सिस, यत्थ यत्थ निसीदिस्सिस फासुंयेव निसी-दिस्सिस, यत्थ यत्थ सेय्यं कप्पंस्सिस फासुंयेव सेय्यं कप्पंस्सिसी" ति ।
- ११. ग्रथ खो सो भिक्खु भगवता इमिना श्रोवादेन श्रोवदितो उद्वायासना भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा पक्कामि । ग्रथ विद्यायासना भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा पक्कामि । ग्रथ व्याय विद्यायासना पिहतत्तो विहरन्तो निचरस्तेव यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्मा श्रनगारियं पव्यजन्त, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्टेव धम्मे सयं श्रभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विद्वासि । "खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं,

गच्छिम – मी०, रो०; तम्बिन – स्या०। २. फासुयेव – सी०, स्या०, रो०।
 कप्पिस्सिस – स्या०। ४. सम्बद्धे – स्या०।

कतं करणीयं, नापरं इत्यत्तायां ति ग्रन्भञ्जासि । ग्रञ्जतरो च पन सो भिक्खु ग्ररहतं ग्रहोसी ति ।

४. गयासीससुत्तं

१. एक समयं भगवा गयायं विहरति गयासीसे । तत्र स्रो भगवा भिनस् ग्रामन्तीस ... पे०... एतदबोच — "पुब्बाहं, भिनस्त्रे, सम्बोधा श्रमभिसम्बुद्धो बोधिसत्तो व समानो श्रोभासञ्जेव' स्रो सञ्जा- 5 नामि, नो च रूपानि पस्सामि ।

 "तस्स मब्हं, भिक्खने, एतदहोसि – 'सचे खो आहं श्रोभासं चेव सञ्जानेय्यं रूपानि च पस्सेय्यं; एवं मे इदं बाणदस्सनं परिसुद्धतरं अस्सा' ति ।

"सो खो ब्राहं, भिक्खवे, ब्रपरेन समयेन ब्रप्पमत्तो ब्रातापी 10 पहितत्तो विहरन्तो ब्रोभासं चेव सञ्जानामि, रूपानि च पस्सामि; नो च खो ताहि देवताहि सद्धि सन्तिट्ठामि सल्लपामि साकच्छं समापज्जामि ।

३. "तस्स मध्हं, भिक्खने, एतदहोसि – 'सचे खो ग्रहं ग्रोभासं चेन सञ्जानेव्यं, रूपानि च पस्सेव्यं, ताहि च देवताहि सद्धि सन्तिट्टेय्यं 15 सस्लपेय्यं साकच्छ्र समापञ्जेय्यं; एवं मे इदं ञाणदस्सनं परिसुद्धत्तरं ग्रस्सा' ति ।

"सो खो श्रष्टं, भिक्खवे, श्रपरेन समयेन श्रप्पमत्तो श्रातापी पहितत्तो विहरत्तो श्रोभासं चेव सञ्जानामि, रूपानि च पस्सामि, ताहि च देवताहि सद्धि सन्तिट्ठामि सल्लपामि साकच्छं समापञ्जामि; नो च खो ता देवता जानामि – इमा देवता श्रमुकम्हा वा श्रमुकम्हा वा देवनिकाया ति ।

४. "तस्स मय्हं, भिक्खवं, एतदहोसि – 'सचे लो श्रहं श्रोभासं चेव सञ्जानेय्यं, रूपानि च पत्सय्यं, ताहि च देवताहि सर्विद्ध सन्तिद्वेय्यं सल्लपेय्यं साकच्छं समापज्जेय्यं, ता च देवता जानेय्यं – इमा देवता 25 अमुकम्हा वा अमुकम्हा वा देवनिकाया' ति; एवं मे इदं ञाणवस्त्तनं परिसुद्धतरं ग्रस्सा' ति ।

B. 124, R. 303

१. बाभासाहि - सी०; बोभास पि - स्वा०; बोभासं हि - रो०।

: 304

. 125

"सो खो ग्रहं, भिक्खने, ग्रपरेन समयेन ग्रप्यमत्तो ग्रातापी पिहृतत्तो विहरन्तो ग्रोआसं चेव सञ्जानामि, रूपािन च पस्सािम, तािह च देवतािह सिद्ध सिन्तिट्ठािम सल्लपािम साकच्छं समापञ्जािम, ता च देवता जानािम — 'इमा देवता ग्रमुकम्हा वा ग्रमुकम्हा वा देविनकाया' 5 ति; नो च खो ता देवता जानािम — 'इमा देवता इमस्स कम्मस्स विपाक्तेन इतो चुता तत्थ उपपन्ना' ति ... पे०... ता च देवता जानािम — 'इमा देवता इमस्स कम्मस्स विपाक्तेन इतो चुता तत्थ उपपन्ना' ति; नो च खो ता देवता जानािम — 'इमा देवता इमस्स कम्मस्स विपाक्तेन' एवमाहारा एवंगुखदुक्खप्पटिसंवेदिनियों ति ... पे०... ता च देवता जानािम — 'इमा देवता इमस्स कम्मस्स विपाक्तेन' एवमाहारा एवंगुखदुक्खप्पटिसंवेदिनियों ति; नो च खो ता देवता जानािम — 'इमा देवता इमस्स कम्मस्स विपाक्तेन एवमाहारा एवंगुख-दुक्खप्पटिसंवेदिनियों ति; नो च खो ता देवता जानािम — 'इमा देवता एवंदी घायुका एवंचिरिट्ठितिका' ति ... पे०... ता च देवता जानािम — 'इमा देवता एवंदी घायुका एवंचिरिट्ठितिका' ति; नो च खो ता देवता जानािम यिद वा मे इमाहि देवतािह सिद्ध सिन्नवृत्यपुक्वं यिद वा न सिन्नवत्यपुक्वं ति ।

ूँ. "तस्स मय्हं, भिक्खवे, एतदहोसि — 'सचे खो ग्रहं ग्रोभासं चेव सञ्जानेय्यं, रूपानि च पस्सेय्यं, ताहि च देवताहि सद्धि सन्तिट्टेय्यं सल्लपेय्यं साकच्छं समापञ्जयं, ता च देवता जानेय्यं — 'इमा देवता ग्रमुकम्हा वा ग्रमुकम्हा वा देवनिकायां ति, ता च देवता जानेय्यं — 20 'इमा देवता इमस्स कम्मस्स विपाकेन इतो चुता तत्थ उपपन्ना' ति, ता च देवता जानेय्यं — 'इमा देवता एवंसाहारा एवंसुखदुक्खप्यटि-संवेदिनियो' ति, ता च देवता जानेय्यं यदि वा मे इमाहि देवताहि सद्धि सिन्दुत्यपुज्वं यदि वा न सिन्दुत्यपुज्वं ति; एवं मे इदं जााणदस्समं परिसुद्वतरं ग्रस्सा' ति।

"सो खो ग्रहं, भिक्खवे, ग्रपरेन समयेन ग्रप्यमत्तो ग्रातापी पहितत्तो विहरन्तो ग्रोभासं चेव सञ्जानामि, रूपानि च पस्सामि, ताहि च देवताहि सिँद सन्तिट्टामि सल्लपामि साकच्छं समापरजामि, ता च देवता जानामि — 'इमा देवता श्रमुकम्हा वा श्रमुकम्हा वा देविनिकाया' 50 ति, ता च देवता जानामि — 'इमा देवता इसस्स कम्मस्स विपाकेन इतो

१-१. सी॰, स्या॰, रो० पोत्यकेषु न दिस्सति । २. एवंसुखदुक्खपटिसवेदिनियो - सी॰, स्या॰, रो० ।

20

в. 126

चुता तत्य उपपन्ना' ति, ता च देवता जानामि - 'इमा देवता एवमाहारा एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदिनियो' ति, ता च देवता जानामि - 'इमा देवता एवंदीषायुका एवंचिरिट्टितिका' ति, ता च देवता जानामि यदि वा मे देवताहिं सिद्धं सिन्नवुत्थपुञ्जं यदि वा न सन्निवृत्थपुञ्जं ति ।

६. "यावकीवञ्च मे, भिनखले, एवं ब्रहुपरिवहं क्रथिदेवञाण- 5 दस्सनं न सुविसुद्धं ब्रह्मोसि, नेव तावाहं, भिनखले, 'सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अनुत्तरं सम्मासम्बोधि ब्रभिसम्बुद्धो' ति 'पच्चञ्ञासि । यतो च खो मे, भिनखले, एवं ब्रहु-परिवहं क्रथिदेवञाणदस्सनं सुविसुद्धं अहोसि, अथाहं, भिनखले, 'सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अनुत्तरं 10 सम्मासम्बोधि अभिसम्बुद्धो' ति पच्चञ्ञासि, ज्ञाणं च पन मे दस्सनं उदपादि; अकुप्पा मे चेतोविमृत्ति; अयमन्तिमा जाति नित्य दानि पुनक्षवो" ति ।

५. ग्रभिभायतनसूत्तं

- "अद्विमानि, भिक्खवे, अभिभायतनानि । कतमानि अद्व ?
 अज्ञात्त रूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित परित्तानि सुवण्ण- 15
 दुब्बण्णानि । 'तानि अभिभुय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति ।
 इदं पठमं अभिभायतनं ।
- "अज्झतं रूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सिति अप्प-माणानि सुवण्यदुब्बण्णानि । 'तानि अभिभुय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं दृतियं अभिभायतनं ।
- ३. "ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति परित्तानि सुवण्णदुब्बण्णानि । 'तानि ग्रिभिभृय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं ततियं ग्रिभभायतनं ।
- ४. "अज्ञ्चलं अरूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सिति अप्प-माणानि सुवण्यदुब्बण्णानि । 'तानि अभिभुय्य जानामि पस्सामी' ति, 25 एवंसञ्जी होति । इदं चतुत्यं अभिभायतनं ।
- ४. "अज्ञत्तं ग्ररूपसञ्त्री एको बहिद्धा रूपानि पस्सति नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि । 'तानि ग्राभ-

१. ताहि देवताहि – सी०, स्या०। २. सी० स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्यि । भ०३-४०

R . 306

B. 127

मुख्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्बी होति । इदं पञ्चमं म्रीम-भायतनं ।

- ६. "अज्ञ्चलं अरूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित पीतानि पीतवण्णानि पीतानिदस्सनानि पीतानिभासानि । 'तानि अभिभुय्य ज्ञानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं खट्ठं अभिभायतनं ।
 - ७. "अञ्चलं म्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सिति लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिमा-सानि । 'तानि म्राभिभृय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं सत्तमं म्राभिमायतनं ।
 - द. "अज्ञ्चलं अरूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति अरोदातानि ओदातवण्णानि ओदातनिदस्सनानि ओदातिनभासानि । 'तानि अभिभुख्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं अदुमं अभिभायतनं । इमानि खो, भिक्खवे, अटु अभिभायतनानी'' ति ।

६. विमोक्समुत्तं

- "श्रट्विमे, भिक्खवे, विमोक्खा। कतमे श्रट्व ? रूपी रूपानि
 पस्सति। श्रयं पठमो विमोक्खो।
 - २. "ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी, बहिद्धा' म्पानि पस्सति । ग्रयं दुतियो विमोक्सो ।
 - ३. "सुभं तेव अधिमुत्तो होति । श्रय ततियो विमोक्खो ।
- ४. "सम्बसो रूपसञ्जानं समितनकमा परिवसञ्जानं ग्रत्थ क्रमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनिकारा 'ग्रनत्तो ग्राकासो' ति ग्राकासा-नञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । ग्रयं चतुत्थो विमोवस्तो ।
 - ५. "सब्बसो भ्राकासानञ्चायतनं समितिवकम्म 'भ्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । भ्रयं पञ्चमो विमोक्को ।
- 25 ६. "सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरति । ग्रयं खट्टो विमोक्खो ।
 - "सब्बसो आिकञ्चञ्ञायतनं समितक्कम्म नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति । अयं सत्तमो विमोक्खो ।

१. एको बहिद्धा - स्था॰, रो०।

 "सब्बसो नेवसञ्ञानासञ्ज्ञातनं समितवकम्म सञ्ज्ञान वेदियतिनरोधं उपसम्पज्ज विहरति । श्रयं श्रष्टमो विमोक्खो । इमे खो, श्रिक्खवे, श्रद्ध विमोक्खां ति ।

७. ग्रनरियबोहारसूत्तं

१. "ब्राट्टिमे, भिक्खवे, अनिरयवोहारा । कतमे ब्रह्ट १ ब्रविहे विद्ववादिता, ब्रमुते' मुतवादिता, अमुते मुतवादिता, अविञ्ञाते उ विञ्ञातवादिता, विट्ठे ब्रविट्ठवादिता, सुते अमुतवादिता, मुते अमुत-वादिता, विञ्ञाते अविञ्ञातवादिता । इमे सो, भिक्सवे, अहु अनिरयवोहारा" ति ।

द. ग्र**रियवोहारसु**सं

६. परिसासुत्तं

१. "ग्रिटुमा, भिनखने, परिसा । कतमा ग्रिट्ट ? खित्ययिरसा, बाह्यणपरिसा, गहपितपरिसा, समणपरिसा, चानुमहाराजिकपरिसा, 15 तार्वितसपरिसा, मारपरिसा, ब्रह्मपरिसा । ग्रिभजानामि स्तो पनाहं, भिनस्बने, अनेकसतं खित्यपरिस उपसङ्कामता । तत्र पि मया सिन्निस्त्रपुख्वं चेन सरूतिपरिपुख्वं च साकर्च्छा च समापन्नपुख्वा । तत्थ यादिसको तेसं वण्णो होति, तादिसको तसं चण्णो होति, यादिसको तसं सरो होति तादिसको मस्हं चणो होति, यादिसको तसं सरो होति । श्रीमया च कथाय 20 सन्वस्त्रीम समादपेमि समुरोजिस सप्रमुद्धीम । भासमानं च मं न जानन्ति — 'को नु खो अयं भासति देवो वा मनुस्सो वा' ति । धम्मया कथाय सन्वस्त्रेत्वा सम्सुरोजित्वा सम्मुरोजेत्वा सम्मुरोसेवा अन्तरधायामि ।

B. 128

१. धस्सुते - स्था०। २. उपसङ्कमित्वा - सी०, स्था०, रो०। ३. वस्मिया च --सी०, स्था०, रो०।

. 308

1, 129

: 309

ग्रन्तरिहतं च मं न जानन्ति – 'को नु खो श्रयं ग्रन्तरिहतो देवो वा मनस्सो वा' ति ।

२. "ग्रमिजानामि खो पनाहं, भिक्खवे, श्रनेकसतं ब्राह्मणपरिसं ... पे०... गहपतिपरिसं ... समणपरिसं ... चातुमहाराजिकपरिसं ... मत्रवात्तसपरिसं ... मारपरिसं ... ब्राह्मपरिसं उपसङ्क्ष्मिता । तत्र पि मया सिन्निसपुड्वं चेव सल्लपितपुड्वं च साकच्छा च समापन्नपुड्वा । तत्र्य यादिसको तेसं वण्णो होति तादिसको मय्हं वण्णो होति । यादिसको तेसं सरो होति तादिसको मय्हं सरो होति । यम्मिया च कथाय सन्वस्सेमि समादपेमि समुत्तेजिम सम्पहंसेमि । भासमानं च मं न जानन्ति । की नु खो अयं भासित देवो वा मनुस्सो वा' ति । वम्मिया कथाय सन्वस्सेत्वा समादपेवा समुत्तेजत्वा सम्पहंसेत्वा अन्तरधायामि । श्रन्तरिह्तं च मं न जानन्ति – 'को नु खो अयं अन्तरहितो देवो वा मनुस्सो वा' ति । इमा खो, भिक्खवे, अष्ठ परिसा'' ति ।

१०. भूमिचालसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-15 सालायं। ग्रय खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय वेसालि पिण्डाय पाविसि । वेसालियं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपिटककत्तो ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं ग्रामन्तेसि – "गण्हाहि, ग्रानन्द, निसीदनं । येन चापालं चेतियं तेनुपसङ्कामस्साम दिवाविहाराया" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवतो पिटस्सुत्वा । 20 निसीदन ग्रादाय भगवन्तं पिट्टितो पिट्टितो ग्रनुवन्छि ।

श्रथ खो भगवा येन चापालं चेतियं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कम्ममित्वा पञ्जाते श्रासने निसीदि । निसज्ज खो भगवा श्रायस्मत्तं श्रानन्तं श्रामन्ते सामन्ते सामन्ते सामन्ते सामन्ते सामन्ते सामन्ते सामन्ते सामन्ते चित्रयं, श्रामन्त्र, वेसाली, रमणीयं उदेनं चेतियं, रमणीयं गोतमकं चेतियं, रमणीयं बहुपुत्तकं चेतियं, रमणीयं सत्तम्वं
 चेतियं, रमणीयं सारन्ददं चेतियं, रमणीयं चापालं चेतियं। श्रस्स

१-१ पातानचेतिय - स्याः; चागानचेतिय - ऐ०। २. पटिम्पुणिता - स्या०। १. पत्रीया - ती०। ४-४ ठर्डनचेतिय - ती०, स्या०, तै०। ४-४, गौतमकचेतियं - स्या०, तै०। ६-६ बहुपूत चेतियं - ती०, बहुप्तकचेतियं - स्या०, ते०। ७-७-७. सत्तमब्बर्कं चेतियं - ती०; त्राप्तवंचित्यं - स्या०, ते०। ७-७ स्तामबर्कं चेतियं - ती०; त्राप्तवंचित्यं - स्या०, ते०। ४-६. सामान्वदंचित्यं - स्या०, तै०।

कस्सचि, म्रानन्द, चत्तारो इद्विपादा भाविता बहुलीकता यानीकता व वत्युकता अनुद्विता परिचिता सुसमारद्धा, म्राकह्ममानो सो, म्रानन्द, कप्पं वा तिट्वेय्य कप्पावसेसं वा । तथागतस्स सो, म्रानन्द, चत्तारो इद्विपादा भाविता बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्विता परिचिता सुसमारद्धा । म्राकह्ममानो, म्रानन्द, तथागतो कप्पं वा तिट्वेय्य कप्पाव- 5 सेसं वा" ति ।

३. एवं पि खो आयम्मा आनन्दो भगवता श्रोळारिके निमिक्तं कियरमाने श्रोळारिके श्रोभासे कियरमाने नासिक्ख पटिविज्ञित्; न भगवन्तं याचि — "तिटुतु, भन्ते, भगवा कप्पं, तिटुतु सुगतो कप्पं बहुजनिह्ताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय 10 देवमनस्सानं" ति, यथा तं मारेन परियद्वितिचित्तो ।

४. दुतियं पि खो भगवा ... पे ०... तितयं पि खो भगवा श्रायस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – "रमणीया, आनन्द, वेसाली, रमणीयं उदेनं चेतियं, रमणीयं गोतमकं चेतियं, रमणीयं वहुपुत्तकं चेतियं, रमणीयं गोतमकं चेतियं, रमणीयं वहुपुत्तकं चेतियं, रमणीयं सत्तम्बं चेतियं, रमणीयं सारन्ददं चेतियं, रमणीयं चापालं चेतियं । यस्स 15 कस्सिल, आनन्द, चत्तारो इद्विपादा भाविता बहुलीकता यानीकता वत्युकता अनुद्धिता परिचिता सुसमारद्धा, आक्रक्कमानो सो, आनन्द, कप्पं वा तिट्ठेय्य कप्पावसेमं वा । तथागतस्स खो, आनन्द, चतारो इद्विपादा भाविता ... पे०... आक्रक्कमानो, आनन्द, तथागतो कप्पं वा तिट्ठेय्य कप्पावसेसं वा' ति ।

५. एव पि स्रो आयस्मा आनन्दो भगवता ओळारिके निमित्ते कथिरमाने ओळारिके ब्रोभासे कथिरमाने नासिक्स पिटिविज्झितुं; न भगवन्तं याचि — "तिटुतु, भन्ते, भगवा कप्पं, तिटुतु सुगतो कप्पं बहुजनहिताय बहुजनसुस्ताय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुस्ताय देवमनुस्सानं" ति, यथा तं मारेन परियुद्धितचित्तो ।

६. ग्रथ स्त्रो भगवा ध्रायस्मन्तं ध्रानन्दं घ्रामन्तेसि — "गच्छ त्वं, ग्रानन्द, यस्स दानि कालं मञ्जासी" ति । "एवं, भन्ते" ति स्रो ध्रायस्मा ध्रानन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा उद्घायासा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा पदिस्स्रणं कत्वा भगवतो ध्रविदूरे ध्रञ्जातरिस्म रुक्समूले निसीदि । ध्रथ स्त्रो मारो पापिमा ध्रचिरपक्कन्ते द्यायस्मन्ते ध्रानन्दे भगवन्तं २० एतदवोच —

R. 310

B. 130

१. यानिकता - सी०। २. मोलारिके - सी०। ३. करियमाने - स्था०।

७. "परिनिब्बात दानि, भन्ते, भगवा, परिनिब्बात सगलो । परिनिज्ञानकालो दानि, भन्ते, भगवतो । भासिता स्रो पनेसा, भन्ते. भगवता वाचा - 'न तावाहं, पापिम, परिनिब्बायिस्सामि याव मे भिक्ख न सावका भविस्सन्ति वियत्ता विनीता विसारदा पत्तयोगक्खेमा बह- स्स्ता धम्मधरा धम्मानधम्मप्रिया सामीचिप्यिटपञ्चा ग्रनधम्म-चारिनो, सकं ग्राचरियकं उमाहेत्वा ग्राचिविखस्सन्ति देसेस्सन्ति प्रञ्ज-पेस्सन्ति पट्टपेस्सन्ति विवरिस्सन्ति विभिजस्मन्ति उत्तानीकरिस्सन्ति उप्पन्नं परप्पवादं सहधम्मेन सूनिग्गहितं निग्गहेत्वा सप्पाटिहारियं धम्मं देसेस्सन्ती' ति । एतरहि, भन्ते, भिवस भगवतो सावका वियत्ता विनीता 10 विसारदा पत्तयोगक्लेमा बहस्सता धम्मधरा धम्मानधम्मप्पटिपन्ना सामी-चिप्पटिपन्ना अनुधम्मचारिनो, सकं भ्राचरियकं उगाहेत्वा भ्राचिक्सन्ति देसेन्ति पञ्चापेन्ति पट्टपेन्ति विवरन्ति विभजन्ति उत्तानीकरोन्ति उप्पन्न परप्पवादं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेत्वा सप्पाटिहारियं धम्मं देसेन्ति । परिनिब्बात दानि, भन्ते, भगवा, परिनिब्बात सुगतो । परिनिब्बान-15 कालो दानि, भन्ते, भगवतो । भासिता खो पनेसा, भन्ते, भगवता वाचा - न तावाहं, पापिम, परिनिब्बायिस्सामि याव मे भिवस्तियो न साविका भविस्सन्ति ... पे०... याव मे उपासका न सावका भविस्सन्ति ... पें याव मे उपासिका न साविका भविस्सन्ति वियत्ता विनीता विसारदा पत्तयोगक्लेमा बहुस्सूता घम्मघरा धम्मानुधम्मप्पटिपन्ना सामीचिप्पटिपन्ना अनुधम्मचारिनियो, सकं श्राचरियकं उगाहेत्वा श्राचि-क्खिस्सन्ति देसेस्सन्ति पञ्चपेस्सन्ति पट्टपेस्सन्ति विवरिस्सन्ति विभजि-स्सन्ति उत्तानीकरिस्सन्ति, उप्पन्नं परप्पवादं सहधम्मेन सुनिगाहितं निग्गहेत्वा सप्पाटिहारियं घम्मं देसेस्सन्ती' ति । एतरिह, भन्ते, उपा-सिका भगवतो साविका वियत्ता विनीता विसारदा पत्तयोगवस्तेमा बहस्सता धम्मघरा धम्मानधम्मप्यटिपन्ना सामीचिप्यटिपन्ना ग्रन्धम्म-B. 131 25 चारिनियो, सकं म्राचरियकं उग्गहेत्वा म्राचिवसन्ति देसेन्ति पञ्ञापेन्ति पट्रपेन्ति विवरन्ति विभजन्ति उत्तानीकरोन्ति, उप्पन्नं परप्पवादं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेत्वा सप्पाटिहारियं धम्मं देसेन्ति ।

- "परिनिब्बात दानि, भन्ते, भगवा, परिनिब्बात सुगतो । परिनिब्बानकालो दानि, मन्ते, भगवतो । भासिता खो पर्नेसा, भन्ते,

१. सामीचि पटिपन्ना - सी॰, स्या॰, रो॰ । २. देसिस्सन्ति - सी॰, स्या॰, रो॰ । ३. पञ्जापेस्सन्ति - सी॰, रो॰ ।

मगवता वाचा — 'न तावाहं, पापिम, परिनिब्बायिस्सामि याव मे इदं ब्रह्मचित्यं न इदं चेव मितस्सिति फीतं च वित्यारिकं बाहुजञ्जं पुत्रुभूतं, याव देवमनुस्सिहं सुप्पकासितं ति । एतरिह, भन्ते, भगवतो ब्रह्मचित्यं इदं चेव फीतं च वित्यारिकं बाहुजञ्जं पुयुभूतं, याव देवमनस्सिहं सुप्पकासितं।

१. "परिनिब्बातु दानि, भन्ते, भगवा, परिनिब्बातु सुगतो । परिनिब्बानकालो दानि, भन्ते, भगवतो" ति ।

"म्रप्पोस्सुक्को त्वं, पापिम, होहि । निचरं तथागतस्स परि निब्बानं भविस्सति । इतो तिण्णं मासानं म्रज्चयेन तथागतो परिनिब्बा-ग्रिस्मती" ति ।

१०. प्रथ को भगवा चापाले चेतिये सतो सम्पजानो आयुसङ्कारं स्रोस्सजि । स्रोस्सट्टे च भगवता आयुसङ्कारं महाभूमिचालो स्रहोसि भिसनको सलोमहंसो, देवदुन्दुभियो च फॉलसु । स्रथ को भगवा एतमत्यं विदित्वा तायं बेलायं इमं उदानं उदानेसि —

> "तुलमतुलं च सम्भवं , भवसङ्खारमवस्सजि[®] मुनि । ग्रज्झत्तरतो समाहितो , ग्रभिन्दि कवचिमवत्तसम्भवं" ति ।।

११. ब्रथ खो म्रायस्मतो म्रानन्दस्स एतदहोसि — "महा वतायं भूमिचालो"; सुमहा वतायं भूमिचालो भिसनको सलोमहंसो, देव- 20 दुन्दुभियो च फॉलनु । को नु खो हेतु, को पच्चयो महतो भूमिचालस्स पातुभावाया" ति ?

१२. अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः, उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवीच — "महा वतायं, भन्ते, 25 मूमिचालो; सुमहा वतायं, भन्ते, भूमिचालो भिसनको सलोमहंसो, देवदुन्दुभियो च फलिसु । को नु खो, भन्ते, हेतु, को पच्चयो महतो मृमिचालस्स पातुभावाया" ति ?

१–१. पानालचेतिये – स्या॰; चापालचेतिये – रो॰। २–२. श्रोस्स्ट्टे – सी॰, रो॰; धोस्सज्जिते – स्या॰। ३. मनतङ्कारमोस्सजि – सी०; ॰ मनसङ्गिज – स्या॰। ४. मृतिचालो सङ्गोर्स – सी०।

B 133

20

- १३. "श्रिट्रिमे, श्रानन्द, हेतू, श्रट्ठ पच्चया महतो भूमिचालस्स पातुभावाय । कतमे श्रट्ठ ? श्रयं , श्रानन्द, महापथवी उदके पतिद्विता; उदकं वाते पतिद्वितं, वातो श्राकासट्ठो होति । सो, श्रानन्द, समयो यं महावाता वायन्ति; महावाता वायन्ता उदकं कम्पन्ति; उदकं कम्पितं उपर्वाव कम्पति । श्रयं, श्रानन्द, पठमो हेतु, पठमो पच्चयो महतो भूमि-चालस्स पातुभावाय ।
- १४. "पुन च परं, आनन्द, समणो वा ब्राह्मणो वा इद्धिमा चेतोवसिप्पत्तो देवता वा महिद्धिका महानुभावा । तस्स परित्ता पथवीसञ्जा भाविता होति, अप्पमाणा आपोसञ्जा । सो इमं पथिव कम्पेति सङ्कम्पेति सम्पकम्पेति सम्पवेधेति । अयं, आनन्द, दुर्तियो हेतु, दुतियो पञ्चयो महतो भूमिचालस्स पातुभावाय ।
- १४. "पुन च परं, म्रानन्द, यदा बोधिसत्तो तुसिता काथा चित्त्वा सतो सम्पजानो मातुकुन्छि म्रोनकमति, तदायं पथवी कम्पति सङ्कम्पति सम्पकम्पति सम्पवेषति । म्रयं, म्रानन्द, ततियो हेतु, ततियो 15 पञ्चयो महतो भूमिचालस्स पातुभावाय ।
 - १६. "पुन च परं, ग्रानन्द, यदा बोधिसत्तो सतो सम्पजानो मातुकुच्छित्मा निक्खमित, तदायं पथवी कम्पित सङ्कम्पित सम्पकमित सम्पवेधित । ग्रयं, ग्रानन्द, चतुत्वो हेतु, चतुत्वो पच्चयो महतो भूमि-चालस्स पातुभावाय ।
 - १७. "पुन च परं, ग्रानन्द, यदा तथागतो श्रनुत्तरं सम्मासम्बोधि ग्राभिसम्बुज्झति, तदायं पथवी कम्पति सङ्कम्पति सम्पन्धित सम्पन् वेषति । ग्रयं, ग्रानन्द, पञ्चमो हेतु, पञ्चमो पच्चयो महतो भूमि-चालस्स पातुभावाय ।
- १८. "पुन च परं, भ्रानन्द, यदा तथागतो भ्रनुत्तरं घम्मचक्कं 25 पवत्तर्ति", तदायं पथवी कम्पति सङ्कम्पति सम्पकम्पति सम्पवेषति । श्रयं, भ्रानन्द, छट्ठो हेतु, छट्ठो पच्चयो महतो भूमिचालस्स पातुभावाय ।
 - १६. "पुन च परं, ग्रानन्द, यदा तथागतो सतो सम्पजानो ग्रायुसङ्कारं ग्रोस्सज्जति, तदायं पथवी कम्पति सङ्कम्पति सम्पकम्पति

१. π — स्या॰, रो॰ । २—२ देवता महिद्धिका — सी॰, स्या॰, रो॰ । ३. सी॰, स्या॰, रो॰ । १८ पठिय — सी॰; पठवी — स्या॰, रो॰ । १८ पवसेति — सी॰, स्या॰, रो॰ ।

सम्पवेषति । धयं, धानन्द, सत्तमो हेतु, सत्तमो पच्चयो महतो भूमि-चालस्स पातुभावाय ।

२०. "पुन च परं, धानन्य, यदा तथागतो धनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायित, तदायं पथवी कम्पति सम्प्रुम्पति सम्प-कम्पति सम्पर्वेधति । ब्रयं, धानन्द, ध्रद्वमो हेतु, ब्रद्वमो पच्चयो महतो ऽ भूमिचालस्स पातुभावाय । इमे खो, धानन्द, ब्रद्व हेतू, ब्रद्व पच्चया महतो भूमिचालस्स पातुभावाया" ति ।

भूमिचालवग्गो सत्तमो ।

ा तस्युद्दानं

इच्छा ग्रलं च सिङ्कत्तं, गया ग्रिभिभुना सह । विमोक्खो वे च वोहारा, परिसा भूमिचालेना ति।।

R. 31

यमकवग्गो

१. पठमसद्धासुत्तं

- १. "सद्धो" च", भिक्खवे, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं 10 सो तेनङ्गेन ग्रपरिपूरो होति । तेन तं ग्रङ्गं परिपूरेतव्वं ~ 'किन्ताह" सद्धो च ग्रस्सं सीलवा चा' ति । यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च, एवं सो तेनङ्गेन परिपूरो होति ।
- २. "सद्धो च, भिक्खवे, भिक्खु होति सीलवा च, नो च बहु-स्सुतो । एवं सो तेनञ्जने अपरिपूरो होति । तेन तं अञ्ज परिपूरोतब्यं — "किन्ताहं सद्धो च अस्सं, सीलवा च, बहुस्सुतो चा ति । यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च बहुस्सुतो च, एवं सो तेनञ्जने परिपूरो होति ।
- ३. "सद्धो च, भिक्खते, भिक्खु होति सीलवा च बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... पे०... धम्मकथिको च, नो च परिसावचरो ...पे०... 20 परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्मं देसेति ... पे०... विसा-रदो च परिसाय धम्मं देसेति, नो च चतुन्नं झानानं भ्राभिचेतसिकानं

१. भया - स्था० । २. ते सहा - सी०; ते सह - स्या०, रो० । ३. विमोस्रो - सी० । ४. सृत्रिचालेन चा - स्था० । ४.-४. सद्धो - स्था० । ६. किन्नाह - स्था० । ७. झनिचेत-सिकार्त - सी०, रो० ।

2.315

दिट्ठधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति प्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी
... पे०... चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्ठधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति प्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी, नो च श्रासवानं खया श्रनासवं
चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं श्रभिञ्जा सच्छिकत्वा

उपसम्पज्ज विहरितः; एवं सो तेनञ्जन अपरिपुरो होति । तेन तं श्रञ्जं
परिपुरेतब्बं — 'किन्ताहं सद्धो च श्रस्सं, सीलवा च, बहुस्सुतो च,
धम्मकिषको च, परिसावनरी च, विक्षास्यो च परिसाय धम्मं देसेय्यं,
चतुन्नं च' झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्ठधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी
ग्रन्नसं प्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी, श्रासवानं च खया श्रनासव चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं श्रभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति ।

"यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सढो च होति, सीलवा च, बहुस्मुतो च, घम्मकथिको च, परिसायचरो च, विसारदो च परिसाय घम्म देसेति, चतुन्नं च झानानं ग्राभिचेतिसकानं दिट्टघम्ममुखिवहारानं
 िनकामलाभी होति प्रकिच्छलाभी प्रकसिरलाभी, ग्रासवानं च खया प्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव घम्मे सयं ग्राभञ्जा सच्छिक्तत्वा उपसम्पज्ज विहरति; एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति । इमेहि, खो, भिक्खवे, ग्रदृहि घम्मेहि समन्नागती भिक्खु समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपूरो चा" ति ।

२. दुतियसद्वासुत्तं

१. "सद्धो च, भिक्खने, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं यञ्जं परिपूरेतब्बं — 'कित्ताहं सद्धो च प्रस्सं सीलवा चा' ति । यतो च खो, भिक्खने, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च, एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति ।

२. "सद्धो ज, भिक्खवे, भिक्खु होति सीलवा च, नो च बहु-25 स्मुतो ... पे०... बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... पे०.. धम्म-कथिको च, नो च परिसावचरो ... पे०... परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्म देसेति ... पे०... विसारदो च परिसाय धम्म देसेति...

^{3 135,} R. 316

१-१. चतुत्रं – सी०, स्या०, रो०। २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नित्य ।

10

नो च ये ते सन्ता विमोक्खा श्रतिक्कम्म रूपे श्रारुप्पा ते कायेन फुसित्वा विहरित ... पे ०... ये ते सन्ता विमोक्खा श्रतिक्कम्म रूपे श्रारुप्पा ते कायेन फुसित्वा विहरित, तो च श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति पट्टेंच अम्मे सयं श्राभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित; एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं श्रञ्जं परिपूरे- वित्वं के कि कि स्त्रा के स्त्रा विद्या के स्त्रा विद्या के स्त्रा विवा विहरित्य ते सन्ता विभोक्षा अतिक्कम्म रूपे श्रारुप्पा ते कायेन फुसित्वा विहरेय्यं, श्रासवानं च खया श्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति विद्वेच श्रम्भे सयं श्रीभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज विहरेय्यं ति ।

३. "यतो च खो, भिनखने, भिनखु सद्घो च होति, सीलवा च, बहुस्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसाय घम्मं देसेति, ये ते सन्ता विमोनखा ग्रतिनकम्म रूपे ग्राष्ट्रपा ते च कायेन फुसित्वा विहरति, ग्रासवानं च ख्या ... पे०... सिच्छकत्वा उपसम्पष्ण विहरति; एवं सो तेनङ्गेन परिपूरो होति। इमेहि खो, भिनखने, ग्रहुहि धम्मेहि समन्नागतो भिनखु समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपूरो चा" ति।

३. पठममरणस्सतिसुत्तं

१. एकं समयं भगवा नातिके विहरति गिञ्जकावसये । तत्र खो भगवा भिक्कू ग्रामन्तेसि – "भिक्कवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्क् भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच – "मरणस्सति, भिक्क्वे, २० भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा ग्रमतोगधा ग्रमतपरि-योसाना । भावेथ नो तुम्हे, भिक्क्वे, मरणस्सति" ति ।

२. एवं वृत्ते ग्रञ्ञतरो भिक्खु भगवन्तं एतदवीच - "ग्रहं स्रो, भन्ते, भावेमि मरणस्सर्ति" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इष मय्हं, भन्ते, एवं होति – 'ब्रह्मे बताहं रत्तिन्दिवं जीवेय्यं, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु 'वत मे कतं ब्रस्सा' ति । एवं खो ब्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्सति'' ति ।

१-१. ते - सी०, स्था०, रो०। २. नादिके - सी०, स्था०, नाटिके - रो०। ३. बहुं - सी०, रो०।

10

15

R 318

3. 137

25

३. ग्रञ्ञतरो पि स्रो भिक्सु भगवन्तं एतदबोच – "ग्रहं पि स्रो. भन्ते, भावेमि मरणस्त्रीत" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्ख, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इम मच्हुं, भन्ते, एवं होति – 'ब्रहो वताहं दिवसं जीवेय्यं, 5 भगवतो सासने मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं ब्रस्सा' ति । एवं खो ब्रहं, भन्ते. भाविम मरणस्सिर्ति' ति ।

४. ग्रञ्ञतरो पि स्रो भिक्सु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि स्रो, भन्ते, भावेमि मरणस्सींत" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सितं" ति ?

"इघ मरहं, भन्ते, एवं होतिं – 'ब्रहो बताहं उपद्रुदिवसं जीवेय्यं, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति । एवं खो ग्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्सति'' ति ।

 ग्रञ्जतरो पि सो भिक्सु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि स्रो, भन्ते, भावेमि मरणस्सिति" ति ।

. "यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इघ मय्हं, भन्ते, एवं होति – 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेच्यं यदन्तरं एकपिण्डपातं' भुञ्जामि, भगवतो सासनं मनसि करेव्यं, बहु वत मे कतं श्रस्सा' ति । एवं खो श्रहं, भन्ते, भावेमि मरणस्सतिं' ति ।

ग्रुञ्ञातरो पि खो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि
 खो, भन्ते, भावेमि मरणस्सितं" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सतिं" ति ?

"इध मय्हं, भन्ते, एवं होतिं – 'श्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं उपट्विपण्डपातं भुरूजािम, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु बत में कतं ग्रस्सा'ित । एवं सो ग्रहं, भन्ते, भावेिम मरणस्सिति" ति ।

 अञ्ञातरो पि खो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि खो, भन्ते, भावेमि मरणस्सीतं" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इघ मय्हं, भन्ते, एवं होति – 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं चत्तारो पञ्च ग्रालोपे सङ्खादित्वा ग्रज्झोहरामि, भगवतो

१. एकं पिण्डपातं - सी०, स्था०, रो०।

सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत में कृतं ग्रस्सां ति । एवं लो श्रहं, भन्ते. भावेमि मरणस्स्रतिं ति ।

 प्रञ्ञतरो पि खो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – "ग्रहं पि खो, भन्ते, भावेमि मरणस्सींत" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सर्ति" ति ?

"इष मय्हं, भन्ते, एवं होति – 'ब्रह्मे वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं एकं म्रालोपं सङ्खादित्वा मज्झोहरामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति । एवं खो ग्रहं, भन्ते, भावेमि मरण-स्सर्ति' ति ।

 म्रञ्ञातरो पि खो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – "म्रहं पि 10 खो, भन्ते, भावेमि मरणस्सितं" ति ।

"यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, भावेसि मरणस्सति" ति ?

"इध मय्हं भन्ते, एवं होति – 'श्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं श्रस्ससित्वा वा पस्ससामि, पस्ससित्वा वा श्रस्ससामि, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं श्रस्सा' ति । एवं खो श्रहं, भन्ते 15 भावेमि मरणस्सतिं" ति ।

१०. एवं बुत्ते भगवा ते भिक्ष् एतदवोच — "व्वायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सित भावेति — 'ग्रहो वताहं रक्तिन्दवं जीवेय्यं, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति; योपायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सित भावेति — 'ग्रहो वताहं दिवसं जीवेय्यं, भगवतो 20 ह 319 सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति; योपायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सितं भावेति — 'ग्रहो वताहं उपहृदिवसं जीवेय्यं, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति; योपायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सितं भावेति — 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं एकपिण्डपातं मुञ्जामि, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत ये कतं ग्रस्सा' ति; योपायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सितं भावेति — 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं उपहृपिण्डपातं मुञ्जामि, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति; योपायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सितं भावेति — 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं उपहृपिण्डपातं मुञ्जामि, भगवतो सासनं मनिस करेय्यं, बहु वत मे कतं ग्रस्सा' ति; योपायं, भिक्खवे, भिक्खु एवं मरणस्सितं भावेति — 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं कतां ग्रह्मो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं कतां ग्रह्मोहरामि, भगवतो सासनं मनिस 50

१. यो वायं – सी०। २. यो बायं – स्था०।

320

139

करेय्यं, बहु वत्त मे कतं ग्रस्सा' ति - इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, 'भिक्खू पमत्ता विहरन्ति, दन्धं मरणस्सतिं भावेन्ति ग्रासवानं खयाय'।

- ११. "यो च स्वाय", भिनस्वने, भिनस्व एवं मरणस्सिति भावेति
 "ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं एकं ग्रालोपं सङ्क्षादित्वा अज्ञाने
 हरामि, भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत में कतं अस्सा' ति;
 योपायं, भिनस्वने, भिनस्व एवं मरणस्सिति भावेति 'ग्रहो वताहं तदन्तरं जीवेय्यं यदन्तरं ग्रस्सिसित्वा वा पस्ससामि, पस्सिसित्वा वा ग्रस्सामि,
 भगवतो सासनं मनसि करेय्यं, बहु वत में कतं ग्रस्सा' ति इमें वुच्चिन्ति,
 भिनस्वने, 'भिनस्तू ग्रप्यमत्ता विहरन्ति, तिनस्तं मरणस्सिति भावेन्ति

 ग्रासवानं स्वयाय' ।
 - १२. "तस्मातिह, भिक्खवे, एवं सिक्खितब्बं 'ग्रप्पमत्ता विहरिस्साम, तिक्खं मरणस्सिति भावियस्साम ग्रासवानं खयाया' ति । एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं" ति ।

४. दुतियमरणस्सतिसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा नातिके विहरति गिञ्जकावसथे । 15 तत्र खो भगवा भिक्खू धामन्तेसि ... पे०... मरणस्सति, भिक्खवे, भाविता बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा ग्रमतोगधा श्रमतपरियोसाना ।
- २. "कथं भाविता च, भिक्खवे, मरणस्सित कथं बहुलीकता महप्फला होति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना? इध, भिक्खवे, भिक्खु दिवसे निक्खन्ते रित्तया पितिहिताय' इति पिटसिञ्च-क्खित 'बहुका खो मे पञ्चया मरणस्स ग्रहि वा मं डंसेय्य, विच्छुको' वा मं डंसेय्य, सतपदी वा मं डंसेय्य; तेन मे ग्रस्स कालिङ्किरिया। सो मम अस्स अन्तरायो। उपक्खिलित्वा वा पपतेय्यं, भत्तं वा मे भुत्तं व्यापज्जेय्य, पित्तं वा मे कुप्पेय्य, संत्यका वा मे वाता कुप्पेय्यं, मनुस्सा वा मं उपक्कमेय्युं; जन मे अस्स कालिङ्किरिया। सो मम अस्स अन्तरायो तेत, भिक्खवे, भिक्खुना इति पटिसञ्चिक्खतब्बं 'अरिय नु खो मे निक्खवे, भिक्खुना इति पटिसञ्चिक्खतब्बं 'अरिय नु खो मे निक्खवे, भिक्खुना इति पटिसञ्चिक्खतब्बं 'अरिय नु खो में निक्सुना इति पटिसञ्चिक्खतब्बं 'अरिय नु खो में निक्सित्तव्यं 'अरिय नु खो में निक्सित्तवयं 'अरिय नु खो में निक्सित्तव्यं 'अरिय नु खो में निक्सित्तवयं 'अरिय निक्सित्तवयं 'अरिय निक्सित्तवयं 'अरिय निक्सित्तवयं 'अ

१-१. चार्च - सी० । २. स्या० पोत्यके नित्य । '३. पटिहिताय - स्या०, रो० । ४. विच्छिका - सी०, स्या०, रो० ।

B. 140

पापका बकुसला घम्मा अप्पहीना ये मे अस्सु रांत काल करोन्तस्स अन्तरायाया ति ।

- ३. "सचे, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति -'म्रत्यि मे पापका श्रकुसला धम्मा अप्यहीना ये मे श्रस्सु रित्तं कालं करो-न्तस्स म्रन्तरायाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं उ म्रकुसलानं घम्मानं पहानाय अधिमत्तो छन्दो च बायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च श्रप्यटिवानी च सति च सम्पज्ञञ्जां च करणीयं।
- ४. "सेय्यथापि, भिक्खवे, ग्रादित्तचेलो वा ग्रादित्तसीसो वा तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निब्बापनाय ग्रिधमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोब्हि च ग्रप्यटिवानि च सिंत च सम्पजञ्जां च करेय्ये; 10 एवमेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्खुना तेसंयेव पापकानं ग्रकुसलानं धम्मानं पहानाय ग्रीधमतो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ग्रप्यटिवानी च सिंत च सम्पजञ्जां च करणीयं।
- ५. "सचे पन, भिनस्वते, भिनस्तु पच्चवेनसमानो एवं जानाति 'नित्य मे पापका अकुसला धम्मा अप्पहीना ये मे अस्सु रित्त कालं करो- 15 न्तस्स अन्तरायाया' ति, तेन, भिनस्वने, भिनस्तुना तेनेव पीतिपामोज्जेन विहातब्बं अहोरत्तानुसिनिस्तना कुसलेसु धम्मेसु ।
- ६. "इध पन, भिक्खने, भिक्ख रात्तिया निक्खन्ताय दिवसे पितिहिते दित पटिसञ्चिक्खित 'बहुका खो मे पच्चया मरणस्स अहि वा मं डंसेय्य, विच्छिको वा मं डंसेय्य, सतपदी वा मं डंसेय्य, तिन 20 मे अस्स कालिङ्क्रिया। सो मम अस्स अन्तरायो। उपक्खिलत्वा वा पपतेय्यं, भत्तं वा मे भुनं ब्यापज्जेय्य, पित्तं वा मे कुप्पेय्य, सेम्हं वा मे कुप्पेय्य, सर्वका वा मे वाता कुप्पेय्यं, मनुस्सा वा मं उपक्कमेय्युं, अमन्तुस्सा वा मं उपक्कमेय्युं; तेन मे अस्स कालिङ्क्रिरया। सो मम अस्स अन्तरायो' ति। तेन भिक्खने, भिक्खुना इति पटिसञ्चिक्षत्ववं 25 'अस्य नु खो मे पापका अकुसला धम्मा अप्पहीना ये मे अस्सु दिवा कालं करोन्तस्स अन्तरायाया' ति।
- 'सचे, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति –
 'प्रत्थि मे पापका प्रकुसला घम्मा प्रप्यहीना ये मे ग्रस्सु दिवा कालं

१. करेय्यं - सी० । २. पटिहिते - स्था०, रो० ।

20

25

करोन्तस्स बन्तरायाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं ब्रकुसलानं धम्मानं पहानाय ब्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ब्रप्यटिवानी' च सति च सम्पजञ्जां च करणीयं।

- द. "संय्यथापि, भिक्खवे, ग्रादित्तचेलो वा ग्रादित्तसीसो वा तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निब्बापनाय ग्रिवमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोब्हि च ग्रप्पटिवानि च सीत च सम्पजञ्ञां च करेय्य; एवमेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्खुना तेसंयेव पापकानं ग्रकुसलानं घम्मानं पहानाय ग्रिवमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ग्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्ञां च करणीयं।
- १० ६. "सचे पन, भिनखते, भिनखु पच्चवेनखमानो एवं जानाति 'नित्थ मे पापका अकुसला धम्मा अप्पहीना ये मे अस्सु दिवा कालं करोन्तस्स अन्तरायाया' ति, तेन, भिनखते, भिनखुना तेनेव पीति-पामोज्जेन विहातब्ब अहोरताानुसिष्खिना कुसलेसु धम्मेसु । एवं भाविता खो, भिनखते, मरणस्सति एवं बहुलीकता महण्फला होति महानिसंसा 15 अमतोगधा अमतपरियोगाना' ति ।

५. पठमसम्पदासुत्तं

१. "श्रद्विमा, भिक्खने, सम्पदा । कतमा श्रद्व ? उट्ठान-सम्पदा, आरक्खसम्पदा, कल्याणमित्तता, समजीविता, सद्वासम्पदा, सीलसम्पदा, चागसम्पदा, पञ्ञासम्पदा — इमा खो, भिक्खने, श्रद्व सम्पदा ति ।

> "उट्ठाता कम्मघेय्येसु, श्रप्यमत्तो विधानवा। समं कप्पेति जीविकः, सम्भतं श्रनुरक्खति।। "सद्धो सीलेन सम्पन्नो, वदञ्जू बीतमच्छरो। निच्चं मग्गं विसोघेति, सोत्थानं सम्पराधिकं।। "इच्चेते श्रष्ट्र धम्मा च, सद्धस्स घरमेसिनो। श्रक्खाता सच्चनामेन, उभयत्थ सुखावहा।। "विट्ठभम्महितत्थाय, सम्परायसुखाय च। एवमेतं गहट्टानं, चागो पुञ्जं पबङ्गती" ति।।

१. म्रप्यटिवानि – सी०। २. जीवतं – स्या०, रो०।

B. 141

R. 323

६. बुतियसम्पदासुत्तं

१. "श्रिट्रिमा, भिक्खने, सम्पदा । कतमा श्रष्ट ? उट्टान-सम्पदा, श्रारक्खसम्पदा, कल्याणमित्तता, समजीविता, सद्धासम्पदा, सीलसम्पदा, चागसम्पदा, पञ्जासम्पदा । कतमा च, भिक्खने, उट्टान-सम्पदा ? इष, भिक्खने, कुलपुत्तो येन कम्मट्टानेने जीविकं कप्येति — यदि कसिया यदि वणिज्जाय यदि गोरक्खेन यदि इस्सत्तेन यदि राज-पोरिसेन यदि सिप्पञ्जातरेन — तत्य दक्खो होति श्रनलसो, तनुपायाय वीमंसाय समन्नागतो, अलं कातुं अलं संविषातुं ति । श्रयं वुच्चित, भिक्खने, उट्टानसम्पदा ।

२. "कतमा च, भिक्खवे, ग्रारक्खसम्पदा ? इघ, भिक्खवे, कुलपुत्तस्स भोगा होन्ति उट्टानविरियाधिगता बाहाबलपरिचिता सेदा- 10 विक्खता धिम्मका धम्मलदा ते ग्रारक्खेन गुत्तिया सम्पादेति — 'किन्ति मे भोगे नेव राजानो हरेय्युं, न चौरा हरेय्युं, न ग्राम्ग डहेय्य, न उदकं वहेय्य, न ग्राप्या दायादा हरेय्युं 'ति । श्रयं वुच्चित, भिक्खवे, ग्रारक्ख-सम्पदा ।

३. "कतमा च, भिक्खवे, कत्याणमित्तता ? इघ, भिक्खवे, 15 कुलपुतो यस्मि गामे वा निगमे वा पिट्वसित, तत्व ये ते होन्ति गहपती वा गहपितपुत्ता वा दहरा वा बृद्धसीलिनो बृद्धा वा बृद्धसीलिनो सद्धा-सम्पन्ना सीलसम्पन्ना चागसम्पन्ना पञ्जासम्पन्ना, तेहि सिंद सिन्तट्टित सल्लपित साकच्छं समापञ्जित; यथारूपानं सद्धासम्पन्नां सद्धासम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं सीलसम्पन्नानं सिनसम्पन्नानं वागसम्पन्नां वागसम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं पञ्जासम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं पञ्जासम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं पञ्जासम्पदं अनुसिक्खित ... यथारूपानं पञ्जासम्पदं अनुसिक्खित, तेहि सिंद सिन्तट्टित सल्लपित साकच्छं समापञ्जित । अयं वच्चित, भिक्खवे, कत्याणमित्तता ।

४. "कतमा च, भिक्खवे, समजीविता ? इघ, भिक्खवे, कुल-पुत्तो म्रायं च भोगानं विदित्वा वयं च भोगानं विदित्वा समं जीविकं 25 कप्पेति नाच्चोगाव्हं नातिहीनं – 'एवं मे ग्रायो वयं परियादाय ठस्सति, न च मे वयो श्रायं परियादाय ठस्सती' ति । सेय्यथापि, भिक्खवे, तुलाभारो वा तुलाभारन्तेवासी वा तुलं पग्गहेत्वा जानाति –

१. कम्मुहानेन – स्या॰, रो॰। २. जीवित – म॰। ३. विनज्जाय – सी॰। ४. इस्सवेन – सी॰; इस्सत्वेन – स्या॰, रो॰। ६. ध्रयं – सी॰।

श. 324 'एत्तकेन वा ग्रोनतं, एत्तकेन वा उन्नतं ति; एवमेव सो, भिक्सवे, कुलपुत्तो ग्रायं च भोगानं विदित्वा वयं च भोगानं विदित्वा समं जीविकं कप्येति नाच्चोगाच्हं नातिहीनं – 'एवं में ग्रायो वयं परियादाय ठस्सति, न च में वयो ग्रायं परियादाय ठस्सतीं ति । सचायं, भिक्सवे, 5 कुलपुत्तो ग्रप्यायो समानो उळारं जीविकं कप्पेति, तस्स भवित्त चत्तारो 'उदुम्बरसादी' वायं' कुलपुत्तो भोगे सादती' ति । सचे पनायं, भिक्सवे, कुलपुत्तो महायो समानो किसरं जीविकं कप्पेति, तस्स भवित्त चत्तारो – 'ग्रजेटुमरण' वायं' कुलपुत्तो मिरस्सती' ति । यतो च स्रोयं, भिक्सवे, कुलपुत्तो ग्रायं च भोगानं विदित्वा समं जीविकं
 10 कप्पेति नाच्चोगाच्हं नातिहीनं – 'एवं में ग्रायो वयं परियादाय ठस्सति, न च में वयो ग्रायं परियादाय ठस्सती' ति । ग्रयं वुच्चिति, भिक्सवे, समजीविता ।

 पं. "कतमा च भिक्खने, सद्धासम्पदा ? इघ, भिक्खने, कुल-पुत्तो सद्धो होति, सद्दहित तथागतस्स बोघि – 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । अयं वुच्चिति, भिक्खने, सद्धासम्पदा ।

६. "कतमा च, भिनखवे, सीलसम्पदा ? इध, भिनखवे, कुल-पुत्तो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरतो होति । श्रयं वृच्चति, भिनखवे, सीलसम्पदा ।

"कतमा च, भिक्खवे, चागसम्पदा ? इघ, भिक्खवे, कुलपुत्तो
 विगतमलमच्छेरेन चेतसा अगारं अञ्झावसति ... पे०... याचयोगो
 दानसंविभागरतो । अयं वृच्चति, भिक्खवे, चागसम्पदा ।

 म्हतमा च, भिक्खवे, पञ्जासम्पदा ? इघ, भिक्खवे, कुलपुत्तो पञ्जवा होति ... पे०... सम्मा दुक्खक्खपगामिनिया । भ्रयं
 वृच्चिति, भिक्खवे, पञ्जासम्पदा । इमाखो, भिक्खवे, श्रद्व सम्पदा ति ।

> "उट्टाता कम्मघेय्येसु, ग्रप्पमत्तो विधानवा । समं कप्पेति जीविकं, सम्भतं ग्रनुरक्खति ।। "सद्धो सीलेन सम्पन्नो, वदञ्जू वीतमच्छरो ।

निच्चं मन्गं विसोधेति, सोत्यानं सम्परायिकं ।।

१-१. उदुम्बरसादिक ० - सी०, रो०; उदुम्बरसादकञ्चाय - स्या०। २-२ प्रजडु-मारिकं नाय - सी०; प्रडमारकञ्चायं - स्या०; प्रजडुमारिकं नायं - रो०।

R 326

20

"इच्चेते श्रद्ध घम्मा च, सद्धस्स घरमेसिनो। भ्रक्खाता सञ्चनामेन, उभयत्य सखावहा ॥ "दिट्टघम्महितत्थाय, सम्परायसुखाय एवमेतं गहट्रानं, चागो पुञ्ञां पवड्रती" ति ॥

७. इच्छासूत्तं

- १. तत्र **लो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू ग्रामन्तेसि "ग्रावसौ** » भिक्खवो" ति ! "ग्रावुसो" ति खो ते भिक्खू भायस्मतो सारिपूत्तस्स पच्चस्सोसं । भ्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच -
- २. "अद्विमे, आवसो, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे अट्ट ? इधावसो, भिक्खनो पविवित्तस्स विहरतो निरायत्तवित्तमो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो उट्टहित घटति वायमित लाभाय । 10 तस्स उद्रहतो घटतो वायमतो लाभाय लाभो नुप्पज्जति । सो तेन ग्रला-भेन सोचित किलमित परिदेवति, उरत्ताळि कन्दति, सम्मोहं ग्रापज्जित । ग्रयं वुच्चतावुसो, भिक्खु इच्छो विहरति लाभाय, उद्गहित घटति वायमित लाभाय, न च लाभी, सोची च परिदेवी च, चुतो च सद्धम्मा'।
- ३. "इध पनावुसो, भिक्खुनो पविवित्तस्स विहरतो निरायत्त- 15 वत्तिनो इच्छा उप्परजित लाभाय । सो उट्टहित घटति वायमित लाभाय । तस्स उद्गहतो घटतो वायमतो लाभाय लाभो उप्पज्जित । सो तेन लाभेन मज्जित पमज्जित पमादमापज्जित । ग्रयं वच्चतावसो. 'भिक्ल इच्छो विहरति लाभाय, उद्गहति घटति वायमित लाभाय, लाभी च, मदी च पमादी च, चुतो च सद्धम्मा'।
- ४. "इघ पनावुसो, भिक्खुनो पविवित्तस्स विहरतो निरायत्त-वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय। सो न उट्टहित न घटति न वायमित लाभाय । तस्स धनुद्रहतो श्रघटतो अवायमतो लाभाय लाभो नृप्प-ज्जति । सो तेन ग्रलाभेन सोचित किलमित परिदेवति, उरत्ताळि कन्दति, सम्मोहं ग्रापज्जित । ग्रयं वुच्चतावुसो, 'भिक्खु इच्छो विहरति लाभाय, 25 न उट्टहित न घटति न वायमित लाभाय, न च लाभी, सोची च परिदेवी च, चुतो च सद्धम्मा'।
 - "इघ पनावुसो, भिक्खुनो पविवित्तस्स विहरतो निरायत्त-

१. मदापमादमापञ्जति - सी०, रो०।

B. 144

R. 327

वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो न उद्वहित न घटित न वायमित लाभाय । तस्स अनुद्रहतो अघटतो अवायमतो लाभाय लाभो उप्प-ज्जित । सो तेन लाभेन मज्जित पमज्जित पमादमापज्जित । अयं वृच्चतावुसो, 'भिक्खु इच्छो विहरित लाभाय, न उद्वहित न घटित न वायमित लाभाय, लाभी च, मदी च पमादी च, चुतो च सद्धम्मा'।

 इंड पनावुसो, भिन्नखुनो पिविन्तस्स विहरतो निरायत्त-वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो उट्टहित घटित वायमित लाभाय । तस्स उट्टहतो घटतो वायमतो लाभाय, लाभो नृप्पज्जित । सो तेन भ्रलाभेन न सोचित न किलमित न पिरदेवित, न उरत्ताळि कन्दित, न सम्मोहं भ्रापज्जित । भ्रयं वुच्चतावुसो, 'भिन्नखु इच्छो विहरति लाभाय, उट्टहित घटित वायमित लाभाय, न च लाभी, न च सोची न च परिदेवी, भ्रच्चतो च सद्धम्मा' ।

७. "इंध पनावुसो, भिक्खुनो पिविवत्तस्स विहरतो निरायत्त-वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो उट्ठहति घटित वायमित लाभाय । 15 तस्स उट्ठहतो घटतो वायमतो लाभाय, लाभो उप्पज्जित । सो तेन लाभेन न मज्जित न पमज्जित न पमादमापज्जित । अयं वृच्चतावुसो, 'भिक्खु इच्छो विहरति लाभाय, उट्ठहति घटित वायमित लाभाय, लाभी च, न च मदी न च पमादी, अञ्चुतो च सद्धम्मा' ।

्रः. "इष पनावुसो, भिक्खुनो पविवित्तस्स विह्रत्तो निरायत्त20 वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जित लाभाय । सो न उद्वहित न घटित न बायमित लाभाय । तस्स अनुद्रह्तो अघटतो अवायमतो लाभाय, लाभो
नृप्पज्जित । सो तेन अलाभेन न सोचित न किलमित परिदेवित, न
उरत्ताळि कन्दित, न सम्मोहं आपज्जित । अयं वृज्चतावुसो, 'भिक्खु
इच्छो विहरित लाभाय, न उट्टहित न घटित न वायमित लाभाय, न च
25 लाभी, न च सोची न च परिदेवी, अज्वतो च सद्धम्मा' ।

६. "इघ पनायुत्तो, भिनस्तुनो पिविवित्तस्स विहरतो निरायत्त-वृत्तिनो इच्छा उप्पज्जिति लाभाय । सो न उट्टहित न घटित न वायमित लाभाय । तस्स अनुट्टहतो ग्रघटतो ग्रवायमतो लाभाय, लाभो उप्प-ज्जित । सो तेन लाभेन न मज्जित न पमज्जित न पमादमापज्जित । ^{R 328} 30 ग्रयं वुच्चतावुत्तो, 'भिनस्तु इच्छो विहरित लाभाय, न उट्टहित न घटित न वायमित लाभाय, लाभी च, न च मदी न च पमादी, ग्रच्चुतो

25

च सद्धम्मा'। इमे स्रो, श्रावसो, श्रद्ध प्रग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि"ति।

८. ग्रलंसत्तं

- १. तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खु ग्रामन्तेसि ... पे०... छहावसो, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रलं ग्रत्तनो, ग्रलं परेसं । कतमेहि छहि ? इधावसो, भिक्ख खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेस धम्मेस; , स्तानं च घम्मानं धारणजातिको होति; धातानं च घम्मानं ग्रत्यूप-परिक्खिता होति: ग्रत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानधम्मप्रटिपन्नो च होति: कल्याणवाचो च होति कल्याणवाक्करणो, पोरिया वाचाय समन्त्रागतो विस्सदाय अनेलगळाय अत्यस्स विञ्ञापनिया: सन्दरसको च होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सब्रह्मचारीनं । इमेहि 10 खो, ब्रावसो, छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु बलं बत्तनो, बलं परेसं ।
- २. "पञ्चहावसो, धम्मेहि समन्नागतो भिक्लु ग्रलं ग्रत्तनो, ग्रलं परेसं। कतमेहि पञ्चिह ? इधावुसो, भिक्खु न हेव खो खिप्प-निसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेसु; सुतानं च धम्मानं धारणजातिको होति; धातानं च धम्मानं ग्रत्थुपपरिनिस्तता होति; ग्रत्थमञ्जाय 15 धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्पटिपन्नो च होति; कल्याणवाचो च होति ... पे०... सन्दरसको च होति ... पे०... सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, ब्रावुसो, पञ्चिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रलं ग्रत्तनो, ग्रलं परेसं ।
- ३. "चत्हावसो, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रलं ग्रत्तनो, नालं परेसं । कतमेहि चतूहि ? इधावसो, भिक्खु खिप्पनिसन्ति च होति 20 कुसलेस धम्मेस: सतानं च धम्मानं धारणजातिको होति; धातानं च धम्मानं ग्रत्युपपरिनिखता होति; ग्रत्थमञ्जाय धम्मानञ्जाय धम्मान-धम्मप्पटिपन्नो च होति; नो च कल्याणवाचो होति ... पे०... नो च सन्दरसको होति ... पे०... सब्रह्मचारीनं । इमेहि खो, ग्रावसो, चत्रिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु श्रलं श्रत्तनो, नालं परेसं ।
- ४. "चतहावसी, धम्मेहि समन्नागती भिक्ख ग्रलं परेसं, नालं श्रत्तनो । कतमेहि चतुष्टि ? इघावसो, भिक्ल खिप्पनिसन्ति च होति क्सलेस अम्मेस: सतानं च अम्मानं घारणजातिको होति: नो च घातानं

3. 146

\$ 330

R. 331

धम्मानं ग्रत्यूपपरिक्खिता होति; नो च ग्रत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुषम्मपटिपन्नो होति; कल्याणवाचो च होति ... पे०... सन्दस्सको च होति ... पे०... सक्क्ष्मचारीनं । इमेहि खो, ग्रावुसो, चत्हि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख ग्रलं परेसं, नालं ग्रत्तनो ।

५. "तिहाबुसो, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अलं अत्तनो, नालं परेसं । कतमेहि तीहि ? इधावुसो, भिक्खु न हेव खो खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेसु; सुतानं च धम्मानं धारणजातिको होति; धातानं च धम्मानं अत्यूपपित्विखता होति; अत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो च होति; नो च कल्याणवाचो होति ... पे०... गो च सन्दरसको होति ... पे०... सन्नह्मचारीनं । इमेहि खो, आवुसो, तीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अलं अत्तनो, नालं परेसं ।

६. 'तीहावुसो, धम्मोह समन्नागतो भिनलु अलं परेसं, नालं अत्ततो । कतमेहि तीहि ? इधावुसो, भिनलु न हेव लो लिप्पनिसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेमु; सुतानं च धम्मानं धारणजातिको होति;
ा नो च धातानं धम्मानं अत्यूपपरिनिखता होति; नो च अत्यमञ्जाय धम्मानुधम्मप्पटिपन्नो होति; कल्याणवाचो च होति ... पे०... अत्यस्स विञ्जापनिया, सन्दस्सको च होति ... पे०... सन्दस्सको । इमेहि लो, आवुसो, तीहि धम्मेहि समन्नागतो भिनलु अर्ल परेसं, नालं अत्तनो ।

७. "द्वीहाबुसो, धम्मेहि समन्नागतो भिवस्तु अलं अत्तनो, नालं परेसं । कतमेहि द्वीहि ? इधावुसो, भिवस्तु न हेव सो खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेसु; नो च सुतानं धम्मानं धारणजातिको होति; धातानं च धम्मानं अत्यूपपिरिनेखता होति; अत्यमञ्ञाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो च होति; नो च कल्याणवाचो होति ... पे०... रा च सन्दस्सको होति ... पे०... सन्नह्मचारीनं । इमेहि सो, आवुसो, डीहि धम्मेहि समन्नागतो भिवस्तु अलं अत्तनो, नालं परेसं ।

द. "द्वीहाबुसी, धम्मेहि समझागतो भिक्कु झलं परेसं, नालं अत्ताने । कतमेहि द्वीहि ? इघाबुसी, भिक्कु न हेव को खिप्पनिसन्ति च होति कुसलेसु धम्मेसु; नो च सुतानं धम्मानं धारणजातिको होति;
उन नो च धातानं धम्मानं अत्युपपरिकिसता होति; नो च आत्यमञ्जाय

१-१. सूतानं च - सी०, स्था० रो० ।

B. 147

15

R 332

वम्ममञ्जात वम्मानुधम्मप्यटिपन्नो होति; कल्याणवाचो व होति कल्याणवाककरणो, पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय अत्यस्स विञ्ञापनिया; सन्दस्सको व होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सन्द्राचारीनं। इमेहि खो, आबुसो, ढीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अलं परेसं, नालं अत्तनो" ति ।

६. परिहानसुसं

१. "प्रद्विमे, भिक्खवे, घम्मा सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति । कतमे प्रद्व ? कम्मारामता, भस्सारामता, निद्दारामता, सञ्जणिकारामता, इन्द्रियेसु अगुत्तद्वारता, भोजने ब्रमत्तञ्जुता, संसमा-रामता, पपञ्चारामता – इमे खो, भिक्खवे, ग्रद्व घम्मा सेखस्स भिक्खुनो परिहानाय संवत्तन्ति ।

२. "ब्राट्टिमे, भिक्खने, घम्मा सेखस्स भिक्खुनो स्रपरिहानाय संवत्तन्ति । कतमे अट्ट? न कम्मारामता, न मस्सारामता, न निहा-रामता, न सङ्गणिकारामता, इन्द्रियेषु गुत्तद्वारता, भोजने मत्तञ्ज्यता, असंसग्गारामता, निप्पपञ्चारामता — इमे खो, भिक्खने, अट्ट धम्मा सेखस्स भिक्खुनो अपरिहानाय संवत्तन्ती" ति ।

१०. कुसीतारम्भवत्थुसुत्तं

१. "श्रिट्टमानि, भिन्सवने, कुसीतवत्युनि । कतमानि श्रिट्ट ? इध, भिनस्वने, भिनस्वाना कम्मं कत्तब्वं होति । तस्स एवं होति – 'कम्मं खो में कत्तब्वं भिनस्तित । कम्मं खो पन में करोन्तस्स कायो किल-मिस्सिति । हन्दाहं निपज्जामी' ति । सो निपज्जित, न विरियं श्रारभित प्रप्यत्तस्स पत्तिया श्रनिधगतस्स श्रिष्ठगमाय श्रमस्थिकतस्स सिच्छ- 20 किरियाय । इदं, भिनस्बने, पठमं कुसीतवत्यु ।

२ "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खुना कम्मं कतं होति । तस्स एवं होति – 'ग्रहं खो कम्मं ग्रकासि । कम्मं खो पन मे करोन्तस्स कायो किलन्तो । हन्दाहं निपज्जामी' ति । सो निपज्जित, न विरियं ग्रार-भति ग्रप्पत्तस्स पत्तिया श्रनिधगतस्स ग्रधिगमाय श्रसिच्छकत्तरस 23 सिच्छिकिरियाय । इदं, भिक्खवे, दुतियं कुसीतवत्थु ।

१. कुसीतवत्यु – सी०, रो०।

* 51

1. 148

R 333

३. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खना मन्यो गन्तब्बो होति । तस्स एवं होति – 'मन्यो में गन्तब्बो भविस्सति । मन्यं खो पन में गच्छत्तस्स कायो किलमिस्सति । हन्ताहं निपज्जामी' ति । सो निपज्जित, न विरियं भ्रारमति अप्पत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स श्रविगमाय उ भ्रासच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय । इदं, भिक्खने, तत्तियं कृसीतवत्यु ।

४. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खुना मग्गो गतो होति । तस्स एवं होति – 'ब्रहं खो मग्गं अगमासि । मग्गं खो पन मे गच्छुन्तस्स' कायो किलन्तो । हन्दाहं निपञ्जामी' ति । सो निपञ्जित, न विरियं आरभित अप्पत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स अधिगमाय असिच्छुकतस्स 10 सिच्छुकिरियाय । इदं भिक्खने, चतुत्वं कुसीतवत्यु ।

पू. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु गामं वा निगमं वा पिण्डाय चरन्तो न लभित लूखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्यं पारि-पूरि । तस्स एवं होति – 'श्रहं खो गामं वा निगमं वा पिण्डाय चरन्तो नालत्यं लूखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्यं पारिपूरि । 15 तस्स मे कायो किलन्तो श्रकम्मञ्जो । हन्दाहं निपज्जामी' ति । सो निपज्जति, न विरियं श्रारभित ... पे०.. इदं, भिक्खवे, पञ्चमं कृतीतवत्यु ।

 "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्सु गामं वा निगमं वा पिण्डाय चरन्तो लभित लूसस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थं पारिपूरि ।
 तस्स एवं होति— 'ग्रहं खो गामं वा निगमं वा पिण्डाय चरन्तो प्रलस्यं लूसस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थं पारिपूरि । तस्स मे कायो गरुको प्रकम्मञ्जो मासाचितं मञ्जे । हन्दाहं निपज्जामी' ति । सो निपज्जति, न विरियं ग्रारमित ...पे०... इदं, भिक्सवे, छद्वं कुसीतवत्थ् ।

७. "पुन च परं, भिनखने, भिनखुनो उप्पन्नो होति ग्रप्पमत्तको
अवाघो । तस्स एवं होति – 'उप्पन्नो खो मे अयं ग्रप्पमत्तको ग्रावाधो
ग्रित्य कप्पो निपञ्जितुं । हन्दाहं निपञ्जामी' ति । सो निपञ्जित, न
विरियं ग्रारमित ... पे०... इदं, भिम्खने, सत्तमं कुसीतवत्य ।

 पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख गिलाना बृद्धितो होति ग्रचिर-वृद्धितो गेलञ्ञा । तस्स एवं होति – 'ग्रहं खो गिलाना वृद्धितो ग्रचिर-अ वृद्धितो गेलञ्ञा । तस्स मे कायो दुब्बलो ग्रकम्मञ्जो । हन्दाहं

१. सो मे - सी०, स्था०, गे०। २. गच्छतो - स्था०।

निपज्जामी' ति । सो निपज्जति, न विरियं भारमति भ्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनधिगतस्स ग्रधिगमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय । इदं, भिक्खवे, श्रद्भं कुसीतवत्थ । इमानि खो, भिक्खवे, श्रद्ध कुसीत-ज्त्यनि ।

R. 149

 "ग्रद्भिमानि, भिक्खवे, ग्रारम्भवत्युनि । कतमानि ग्रद्ध ? इध, भिक्खवे, भिक्खना कम्मं कत्तब्बं होति । तस्स एवं होति - 'कम्मं खो मे कत्तब्बं भविस्सति । कम्मं खो मया करोन्तेन न सूकरं बुद्धानं सासनं मनसि कातं । हन्दाहं पटिकच्चेव विरियं ग्रारभामि ग्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनिधगतस्स ग्रिधगमाय ग्रसिन्छकतस्स सन्छिकिरियाया'ति । सो विरियं ग्रारभति ग्रप्पत्तस्य पत्तिया ग्रनधिगतस्य ग्रधिगमाय ग्रसच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय । इदं, भिक्खवे, पठमं ग्रारम्भवत्थे ।

१०. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खना कम्मं कतं होति । तस्स एवं होति - 'ग्रहं खो कम्मं ग्रकासि । कम्मं खो पनाहं करोन्तो नासनिख बद्धानं सासनं मनसि कातं । हन्दाहं विरियं ग्रारभामि ग्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनधिगतस्स ग्रधिगमाय ग्रसन्त्रिकतस्स सन्त्रिकरियाया ति । सो 15 विरियं ग्रारभति । इदं, भिक्खवे, दुतियं ग्रारम्भवत्यु ।

११. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खना मग्गो गन्तब्बो होति । तस्स एवं होति - मगा खो मे गन्तब्बो भविस्सति । मगां खो पन मे गच्छन्तेन न सुकरं बृद्धानं सासनं मनसि कातुं । हन्दाहं विरियं ...पे०... इदं, भिक्खवे, ततियं ग्रारम्भवत्थ ।

20

१२. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खना मग्गो गतो होति। तस्स एवं होति - ग्रहं खो मग्गं ग्रगमासि । मग्गं खो पनाहं गच्छन्तो नासिंक्स बुद्धानं सासनं मनिस कातुं । हन्दाहं विरियं ग्रारभामि ... पे०... इदं, भिक्खवे, चतुत्यं ग्रारम्भवत्य ।

१३. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खु गामं वा निगमं वा पिण्डाय 25 R 335 चरन्तो न लभति लखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्यं पारिपूरि । तस्स एवं होति - ग्रहं खो गामं वा निगमं वा पिण्डाय चरन्तो नालत्थं लुखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थं पारिपरि । तस्स मे कायो

१. पन मे - सी॰, स्मा॰, रो॰। २. मारम्भवत्युं - सी॰; मारब्भवत्य - स्मा॰; कारक्सवत्युं - रो०।

लहुको कम्मञ्जो । हन्दाहं विरियं स्नारभामि ... पे०... इदं, भिक्खवे, पञ्चमं स्नारम्भवत्य ।

B. 150

१४. "पुन च परं, भिनस्त्वने, भिनस्तु गामं वा निगमं वा पिण्डाय चरन्तो लमति लूसस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्यं पारिपूरि ।
तस्स एवं होति – ग्रहं स्त्रो गामं वा निगमं वा पिण्डाय चरन्तो म्रलस्यं लूसस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्यं पारिपूरि । तस्स मे कायो बलवा कम्मञ्जो । हन्दाहं विरियं ग्रारभामि ... पे०... इदं, भिनस्त्रवे, छद्वं ग्रारम्भवत्यु ।

१५. "पुन च परं, भिनखने, भिनखुनो उप्पन्नो होति अप्पमत्तको 10 ग्राबाघो । तस्स एनं होति – उप्पन्नो खो मे ग्रयं अप्पमत्तको ग्राबाघो । ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे ग्राबाघो पवड्डेग्य । हन्दाहं पटिकच्चेव विरियं ग्रारभामि ... पे०... इदं, भिनखने, सत्तमं ग्रारम्भवत्य ।

१६. "पुन च परं, भिनखने, भिनखने गिलाना नुद्वितो होति अचिरनुद्वितो गेलञ्जा । तस्स एवं होति — 'ग्रहं खो गिलाना नुद्वितो । अचिरनुद्वितो गेलञ्जा । ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे आवाघो पञ्चुदानत्त्य्य । हन्दाहं पटिकज्नेन' विरियं आरभामि ग्रण्यतस्स पत्तिया अनिधगतस्स अधिगमाय असन्छित्रक्तिरियाया' ति । सो विरियं आरभति अप्यत्तस्स पत्तिया अनिधगतस्स अधिगमाय असन्धि-कत्तस्स सन्छिकिरियाय । इदं, भिनखने, अट्टमं आरम्भनत्यु । इमानि 20 खो, भिनखने, अट्टमं आरम्भनत्यु । इमानि

यमकवग्गो अट्रमो ।

तस्सृहानं

R 336

द्वे' सद्धा द्वे मरणस्सती, द्वे सम्पदा स्रथापर' । इच्छा स्रलं^ड परिहानं, कुसीतारम्भवत्थुनी ति ।।

६. सतिवग्गो

१. सतिसम्पजञ्जासुत्तं

१. "सतिसम्पजञ्जे, भिक्खवे, ग्रसति सतिसम्पजञ्जिविपशस्स हतूपनिसं होति हिरोत्तप्यं । हिरोत्तप्ये ग्रसति हिरोत्तप्यविपशस्स

१. लहुको – स्या० । २. पटिगच्चेव – सी०, रो० । ३–३. ० मरणसति० – सी०, रो०; द्वे पटिपदा अपरे – स्या० । ४. लच्छा – स्या० ।

B 151

25

हतपनिसो होति इन्द्रियसंवरो। इन्द्रियसंवरे असति इन्द्रियसंवर्विपन्नस्स इतपनिसं होति सीलं । सीले असति सीलविपन्नस्स हतपनिसो होति र सम्मासमाघि । सम्मासमाघिन्हि ग्रसति सम्मा समाघिविपन्नस्स हतपनिसं होति यथाभृतञाणदस्सनं । यथाभृतञाणदस्सने ग्रसति यथाभृतञाण-दस्सनविपन्नस्स हतूपनिसो होति निब्बिदाविरागो । निब्बिदाविरागे त ग्रसति निब्बिदाविरागविपन्नस्स हतुपनिसं होति विमुत्तिञ्जाणदस्सनं । सेरम्यापि, भिन्सवे, रुन्स्वो सासापलासविपन्नो । तस्स पपटिका पि न पारिपूरि गच्छति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो. भिक्खवे. सतिसम्पज्ञे श्वसति सतिसम्पज्ञा-विपन्नस्स हतुपनिसं होति हिरोत्तप्पं; हिरोत्तप्पं ग्रसति हिरोत्तप्प- 10 विपन्नस्स हत्पनिसो' होति ... पे०... विमत्तिञाणदस्सनं ।

२. "सतिसम्पजञ्जे. भिक्खवे. सति सतिसम्पजञ्जासम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति हिरोत्तप्पं । हिरोत्तप्पे सति हिरोत्तप्पसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति इन्द्रियसंवरो । इन्द्रियसंवरे सति इन्द्रियसंवर-सम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सीलं । सीले सति सीलसम्पन्नस्स 15 उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि । सम्मासमाधिम्हि सति सम्मा-समाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभतञ्जाणदस्सनं । यथाभत-ञाणदस्सने सति यथाभृतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बिदाविरागो । निब्बिदाविरागे सति निब्बिदाविरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमृत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथापि, भिक्खवे. 20 रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपुरि गच्छति, तचो पि ... फेम्नु पि ... सारो पि पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो. भिक्खवे. सतिसम्पजञ्बे सति सतिसम्पजञ्ञासम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति हिरोत्तप्पं: हिरोत्तप्पे सित हिरोत्तप्पसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नो होति ... पे०... विमत्तिञाणदस्सनं'' ति ।

२. पुण्णियसूत्तं

१. मथ स्त्रो ग्रायस्मा पुण्णियो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कामत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं

१. हतुपनिसो - सी०, स्त्रा०, रो०। २ हतुपनिसं - सी०, स्या०, रो०। ३. पप्पटिका - स्था०।

152

. 338

20

निसिंन्नो को ग्रायस्मा पुण्णियो भगवन्तं एतदवोच - "को न को. भन्ते. हेत को पच्चयो येन अप्पेकदा तथागतं घम्मदेसना पटिभाति, अप्पेकदा त परिभाती" ति ?

"सद्धो च, पुण्णिय, भिक्ल होति, नो चपसङ्क्षिता: नेव' तथागतं 5 धम्मदेसना पटिभाति । यतो च खो, पूण्णिय, भिक्ख सद्धो च होति. उपसङ्गीमता चः एवं तथागतं धम्मदेसना पटिभाति । सद्धो च पुण्णिय, भिक्ख होति, उपसङ्क्षिता च, नो च पियरुपासिता ... पे०... पयिरुपासिता च, नो च परिपुच्छिता ... परिपुच्छिता च, नो च स्रोहित-सोतो घम्मं सुणाति ... म्रोहितसोतो च धम्मं सुणाति, नो च सुत्वा धम्मं 10 धारेति ... सत्वा च धम्मं घारेति. नो च धातानं धम्मानं ग्रत्थं उप-परिक्खति ... धातानं च घम्मानं ग्रत्थं उपपरिक्खति, नो च ग्रत्थ-मञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानधम्मप्पटिपन्नो होति । नेव ताव तथागतं धम्मदेसना पटिभाति ।

२. "यतो च खो, पृष्णिय, भिक्ख सद्धो च होति, उपसङ्घमिता 15 च, पिंग्रहपासिता च, परिपुच्छिता च, भ्रोहितसोतो च धम्मं सणाति. स्त्वा च धम्मं धारेति, धातानं च धम्मानं ग्रत्थं उपपरिवस्ति, ग्रत्थ-मञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्पटिपन्नो च होति; एवं तथागतं धम्मदेसना पटिभाति । इमेहि खो, पुण्णिय, अदृहि धम्मेहि समन्नागता र एकन्तपटिभाना तथागतं धम्मदेसना होती" ति ।

३. मूलकसूत्तं

१. "सचे. भिक्खवे, ग्रञ्जतित्थिया परिब्बाजका एवं पूच्छेय्यं - 'किंमलका, भावसो, सब्बे धम्मा, किंसम्भवा सब्बे धम्मा, किंसमदया सब्बे धम्मा, किसमीसरणा सब्बे धम्मा, किपमखा सब्बे धम्मा, किग्रधि-पतेय्या" सब्बे धम्मा, किउत्तरा सब्बे धम्मा, किसारा सब्बे धम्मा ति. एवं पूट्रा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं अञ्ञातित्थियानं परिव्वाजकानं किन्ति 25 **ब्याकरेय्याथा**" ति ?

"भगवम्मुलका नो, भन्ते, धम्मा, भगवन्नेत्तिका भगवम्पटि-

१ नेव ताव - सी०, स्या०, रो०। २-२. घारेति - स्या०। ३. समन्नागतो -सी०, स्या०, रो०। ४. एकन्तपटिभानं - सी०, रो०; एकन्तपटिमाणं - स्या०। ५. किमाधि-पतेय्या - सी०, स्या०, रो०।

सरणा । साधु, भन्ते, भगवन्तंयेव पटिमातु एतस्स भासितस्स ग्रत्थो । भगवतो सुत्वा भिक्खु घारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि. भिन्खवे, देसेस्सामि । तं सूणाय, साधकं मनसि करोथ: भासिस्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति स्रो ते भिक्सू भगवती पच्चस्सोसुं । भगवा 5 एतदवोच – "सचे, भिक्खवे, ग्रञ्ञतित्थिया परिब्बाजका एवं पुच्छेय्यं - 'किमलका, ग्रावसो, सब्बे धम्मा, किसम्भवा सब्बे धम्मा, किसमदया सब्बे धम्मा, किसमोसरणा सब्बे धम्मा, किपमखा सब्बे धम्मा, किग्रधि-पतेच्या सब्बे धम्मा. किउत्तरा सब्बे धम्मा. किसारा सब्बे धम्मा' ति. एवं पूट्रा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं ग्रञ्ञतित्थियानं परिब्बाजकानं एवं 10 ब्याकरेय्याथ - 'छन्दमूलका, श्रावुसो, सब्बे धम्मा, मनसिकारसम्भवा सब्बे धम्मा, फस्ससमुदया सब्बे धम्मा, वेदनासमोसरणा सब्बे धम्मा. समाधिप्पमुखां सब्बे धम्मा, सताधिपतेय्या सब्बे धम्मा, पञ्जूतरा सब्बे धम्मा, विमुत्तिसारा सब्बे धम्मा' ति, एवं पुट्टा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं ग्रञ्ञातित्थियानं परिब्बाजकानं एवं ब्याकरेय्याथा" ति ।

B. 153. R. 339

15

४. चोरसूत्तं

- १. "श्रद्रहि, भिक्खवे, श्रङ्गेहि समन्नागतो महाचोरो खिप्पं परियापज्जति, न चिरद्वितिको होति । कतमेहि श्रद्वहि ? श्रप्प-हरन्तस्स पहरति, अनवसेसं आदियति, इत्थि हनति, कुमारि दूसेति, पञ्बजितं विलुम्पति, राजकोसं विलुम्पति, ग्रच्चासन्ने कम्मं करोति, न च निधानकुसलो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, ब्रट्टहङ्गेहि समन्नागतो 20 महाचोरो खिप्पं परियापज्जित, न चिरद्वितिको होति ।
- २. "ग्रट्ठहि, भिक्खवे, ग्रङ्गेहि समन्नागतो महाचोरो न खिप्पं परियापज्जित, चिरद्वितिको होति । कतमेहि ब्रद्वहि ? न ब्रप्पहरन्तस्स पहरति, न अनवसेसं आदियति, न इत्थि हनति, न कुमारि दूसेति, न पब्बजितं विल्म्पति, न राजकोसं विल्म्पति, न ग्रच्चासन्ने कम्मं करोति, 25 निघानकुसलो च होति । इमेहि स्रो, भिनस्तवे, श्रद्धहङ्गेहि समन्नागतो महाचोरो न खिप्पं परियापज्जति, चिरद्वितिको होती" ति ।

१-१. सी०, स्था०, रो० पोत्यकेस न दिस्सति । २. समाधिपमुखा - सी०, रो० । ३. स्या०, रो० पोत्यकेस् नत्यि ।

t. 340

1 154

10

15

R. 341

५. समणसूत्तं

१. "'समणो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'ब्राह्मणो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'वेदगू' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'भिसक्को' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'निम्मलो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'विमलो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'ञाणी' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'ञाणी' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'विमुत्तो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । 'विमुत्तो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं अधिवचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । ति।

"यं समणेन पत्तव्यं, ब्राह्मणेन वृसीमता । यं वेदगुना पत्तव्यं, भिसक्केन अनुत्तरं ।। "यं निम्मलेन पत्तव्यं, विमलेन सुचीमता" । यं ञ्जाणिना च^र पत्तव्यं, विमुत्तेन अनुत्तरं ।। "सोहं विजितसङ्ग्रामो, मुत्तो मोचेमि बत्यना । नागोम्हि परमदत्तो", असेखो 'परिनिव्यतो" ति ।।

६. यससुत्तं

१. एकं समयं भगवा कोसलेमु चारिकं चरमानो महता भिक्खुसङ्घेन सिंढ येन इच्छानङ्गलं नाम कोसलानं ब्राह्मणगामो तद-वसिर। तत्र सुदं भगवा इच्छानङ्गलं नाम कोसलानं ब्राह्मणगामो तद-वसिर। तत्र सुदं भगवा इच्छानङ्गले विहरित इच्छानङ्गलभा ग्रोतमो अस्सोसुं खो इच्छानङ्गलका ब्राह्मणगहरातिका — "समणो खलु भो गोतमो व्य सक्यपुतो सक्यपुता पब्बजितो इच्छानङ्गलं अनुप्पत्तो इच्छानङ्गलं विहरित इच्छानङ्गलं विहरित इच्छानङ्गलं विहरित इच्छानङ्गलं । तं खो पन भवन्तं गोतमं एवं कत्याणो कित्तिसहो अक्भुगातो — 'इति पि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो ... पे०... साधु खो पन तथारूपानं अरहतं दस्सनं होती।" ति ।

२. अप खो इच्छानङ्गलका ब्राह्मणगहपतिका तस्सा रितया 25 अच्चयेन पहुर्तं खादनीयं भोजनीयं स्रादाय येन इच्छानङ्गलवनसण्डो

१. सुषीमता - सी०; युतीमता - स्या० । २. सी०, री० पोत्यकेसु नित्य । १. परमो बन्तो - सी०; परमङ्ग्तो - स्या०; परमं बन्तो - री० । ४. प्रतेक्की - स्या० । १. कोसम्बीसु - स्या० । ६. पहुर्व - सी०, स्या०, री० ।

R 155

R. 342

20

तेनपसङ्क्षींमस्; उपसङ्क्षमित्वा बहिद्वारकोट्टके भ्रटुंसु उच्चासहा महासहा । तेन खो पन समयेन आयस्मा नागितो भगवतो उपदाको होति । अय खो भगवा ग्रायस्मन्तं नागितं ग्रामन्तेसि — "के पन ते. नागित. उच्चासहा महासद्दा केवट्टा मञ्जे मच्छविलोपे" ति ?

"एते, भन्ते, इच्छानञ्जलका बाह्यणगहपतिका पहतं खादनीयं 5 भोजनीयं ब्रादाय बहिद्वारकोट्टके ठिता भगवन्तंयेव उद्दिस्स भिक्ख-सङ्घंचा" ति।

"माहं[°] नागित, यसेन समागमं, मा च मया यसो । यो खो, नागित, नियमस्स नेक्खम्मसुखस्स पविवेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसखस्स निकामलाभी अस्स अकिच्छलाभी अकसिरलाभी । यस्साहं नेक्खम्मसुखस्स पविवेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसुखस्स निकामलाभी अकिच्छलाभी अकसिरलाभी, सो तं मीव्हसूखं मिद्धसूखं लाभसक्कारसिलोकसुखं सादियेय्या" ति ।

"ब्रधिवासेत् दानि, भन्ते, भगवा । ब्रधिवासेतु सुगतो । श्रिधवासनकालो दानि, भन्ते, भगवतो । येन येनेव दानि, भन्ते, भगवा ाऽ गमिस्सति तन्निन्ना व भविस्सन्ति ब्राह्मणगहपतिका नेगमा चेव जानपटा च । सेय्यथापि, भन्ते, थुल्लफूसितके देवे बस्सन्ते यथानिम्नं उदकानि पवत्तन्ति; एवमेव खो, भन्ते, येन येनेव दानि भगवा गमिस्सति तिन्ना व भविस्सन्ति बाह्मणगहपतिका नेगमा चेव जानपदा च । तं किस्स हेत् ? तथा हि, भन्ते, भगवतो सीलपञ्जाणं" ति ।

३. "माहं, नागित, यसेन समागमं, मा च मया यसो। यो खो, नागित, नियमस्स नेक्खम्मसुखस्स पविवेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसुखस्स निकामलाभी ग्रस्स ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी. यस्साहं नेक्खम्मसुखस्स पविवेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसुखस्स निकामलाभी ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, सो तं मीव्हसुखं मिद्धसुखं 25 लाभसक्कारसिलोकसूखं सादियेय्य ।

४. "देवता पि खो, नागित, एकच्चा नियमस्स नेक्खम्मसूखस्स पविवेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसुखस्स निकामलाभिनियो ग्रस्स ग्रिकिच्छलाभिनियो ग्रकसिरलाभिनियो, यस्साहं नेक्खम्मसुखस्स पवि-

१-१. मच्छं विलोपे तीति - स्या०; मच्छे विलोपे ति - रो०। २. मा त्वं - स्था०। ३. निकामलाभी भस्सं - सी०, स्था०, रो० ।

i. 156,

25

वेकमुखस्स उपसममुखस्स सम्बोधमुखस्स निकामलाभी अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। तुम्हाकं पि खो, नागित, सङ्गम्म समागम्म सङ्गणिक-विहारं अनुमुत्तानं विहरतं एवं होति — 'न हि' नूनमे ब्रायस्मन्तो इमस्स नेक्खम्ममुखस्स पिववेकमुखस्स उपसममुखस्स सम्बोधमुखस्स निकाम-जाभिनो अस्सु अकिच्छलाभिनो अकसिरलाभिनो, यस्साहं नेक्खम्म-मुखस्स पिववेकमुखस्स उपसममुखस्स सम्बोधमुखस्स निकामलाभी अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। तथा हि पन मे आयस्मन्तो सङ्गम्म समागम्म सङ्गणिकविहारं अनुमुत्ता विहरन्ति।

६. "इष' पनाह', नागित, भिक्क् पस्सामि यावदत्यं उदराव-देहकं मुञ्जित्वा सेय्यसुखं पस्समुखं मिद्धसुखं अनुयुत्ते विहरन्ते । तस्स मग्हं, नागित, एवं होति – 'न हि नूनमे आयरमन्तो इमस्स नेक्खम्म-20 सुखस्स पविवेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसुखस्स निकामलाभिनो अस्सु अकिच्छलाभिनो अकसिरलाभिनो, यस्साहं नेक्खम्मसुखस्स पवि-वेकसुखस्स उपसमसुखस्स सम्बोधसुखस्स निकामलाभी अकिच्छलाभी अकसिरलाभी । तथा हि पन मे आयस्मन्तो यावदत्यं उदरावदेहकं मुञ्जित्वा सेय्यसुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं अनुयुत्ता विहरन्ति ।

 "इघाहं, नागित, भिक्खुं पस्सामि गामन्तविहारिं" समाहितं निसिन्नं । तस्स मय्हं, नागित, एवं होति – 'इदानि इमं ब्रायस्मन्तं ब्रारामिको वा उपट्टिह्स्सिति समणुद्देसो वा । तं तम्हा समाधिम्हा

१ ह - ती॰, स्था॰, रो॰। २ प्रक्रशुत्तिपतोवकेहि - सी॰, रो॰। ३-३. इषाह् - सी॰, रो॰। ४. फत्ससुकं - सी॰, रो॰। ४. गामन्तविद्वारे - स्था॰। ६ पच्चेस्सवि -सी॰, सच्चेत्सवि - रो॰

D 944

B. 157

चावेस्सती' ति । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो न ध्रत्तमनो होमि ग्रामन्तविद्वारेन ।

- द. "इध पनाहं, नागित, भिक्खुं पस्सामि आरञ्ञकं आरञ्खे पक्तायमानं निसिष्ठं । तस्स मय्हं, नागित, एवं होति 'इदानि अयमा-यस्मा इमं निद्दाकिलमथं' पटिविनोदेत्वा आरञ्जासञ्ज्ञायेव मनिस किरिस्सित एकत्तं ति । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो अत्तमनो होमि आरञ्जविहारेन ।
- ६. "इघ पनाहं, नागित, भिक्खुं पस्सामि ग्रारञ्जकं ग्ररञ्जे ग्रसमाहितं निसिन्नं । तस्स मय्हं, नागित, एवं होति — 'इदानि ग्रय-मायस्मा ग्रसमाहितं वा चित्तं समादिहस्सति, समाहितं वा चित्तं ग्रनु- 10 रिक्सस्सती' ति । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो ग्रत्तमनो होमि ग्ररञ्जविहारेत ।
- १०. "इध पनाहं, नागित, भिक्खुं पस्सामि आरञ्जकं अरञ्बे समाहितं निसिन्नं । तस्स मय्हं, नागित, एवं होति – 'इदानि अयमायस्मा अविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चिस्सति', विमुत्तं वा चित्तं अनुरिक्खस्सती' 15 ति । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो अत्तमनो होमि अरञ्जविहारेन ।
- ११. "इघ" पनाहं, नागित, भिक्खुं पस्तामि गामन्तविहारिं लाभि चीवरपिण्डपातसेनासनिगलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । सो तं लाभसक्कारसिलोकं निकामयमानो रिञ्चित पटिसल्लानं, रिञ्चित प्रारञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानिः; गामनिगमराजधानि प्रोसरित्वा अवासं कप्पेति । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनो न प्रत्तमनो होमि गामन्तविहारेन ।
- १२. "इध पनाहं, नागित, भिनखुं पस्सामि झारञ्जकं लाभि चीवरिष्ण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिनखारानं । सो तं लाभ-सक्कारसिलोकं पटिपणाभेत्वा न रिञ्चित पटिसल्लानं, न रिञ्चित 25 झरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि । तेनाहं, नागित, तस्स भिक्खुनी झत्मनो होमि झरञ्जविहारेन" ।

१. गीमस्तती – स्या० ; चाबिस्सती – रो०। २. स्या० गोत्यके नित्य । ३. निहाकिळमर्च – सी० । ४. प्ररञ्जातञ्जावेच – स्या० । ४. एतकं – स्या० । ६. विमुश्चिस्सति – स्या० । ॰–॰. प्रयं पाठो रो० गोत्यके खुरकनिपातेयेच दिस्सति न एतः प्रहुकनिपाते ।

१३. "यस्माहं, नागित, समये ग्रद्धानमग्गप्यटिपन्नो न किन्नि पस्मामि पुरतो वा पच्छतो वा, फासु मे, नागित, तस्मि समये होति अन्तमसो उच्चारपस्सावकम्मायाः" ति ।

७. पत्तनिकुज्जनसुत्तं

- 8. 158 १. "ग्रदृहि, भिक्खने, ग्रङ्गोहि समभ्रागतस्स उपासकस्स क. 35 ग्राकङ्कमानो सङ्घो पत्तं निक्कुज्जेव्ये"। कतमेहि ग्रदृहि? भिक्खूनं ग्रलाभाय परिसक्कित, भिक्खूनं ग्रनत्थाय परिसक्कित, भिक्खूनं ग्रवासाय परिसक्कित, भिक्खूं ग्रवक्कोसित परिभासित, भिक्खूं भिक्खूहि भेदेति, बृद्धस्स ग्रवण्यं भासित, घम्मस्स ग्रवण्यं भासित, सङ्घस्स ग्रवण्यं भासित, सङ्घस्स ग्रवण्यं भासित। इमेहि खो, भिक्खने, ग्रदृहङ्गोहि समम्रागतस्स 10 उपासकस्स ग्राकङ्कमानो सङ्को पत्तं निक्कुज्जेव्य।
 - २. "ग्रद्वहि, भिनखने, ग्रङ्गोहि समन्नागतस्स उपासकस्स आकङ्कमानो सङ्घो पत्तं उक्कुउजेय्य । कतमेहि ग्रद्वहि? न भिक्खूनं ग्रनाभाय परिसक्कित, न भिक्खूनं ग्रनास्यय परिसक्कित, न भिक्खूनं ग्रनासाय परिसक्कित, न भिक्खू ग्रक्कोसित परिभासित, न भिक्ख् । भिक्खूहि भेदीत, नुबस्स वण्णं भासित, धम्मस्स वण्णं भासित, सङ्घस्स वण्णं भासित । इमेहि खो, भिक्खने, ग्रद्वहङ्गोहि समन्नागतस्स उपासकस्स ग्राकङ्कमानो सङ्खो पत्तं उक्कुउजेय्या" ित ।

दः प्रप्पसादपवेदनीयसुसं

१. "श्रट्टहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्क-माना उपासका श्रप्पसादं पवेदेय्युं। कतमेहि श्रट्टिहि ? गिहीनं श्रला-²⁰ भाय परिसक्कित, गिहीनं श्रनत्थाय परिसक्कित, गिही^{*} श्रक्कोसित परिमासित, गिही गिहीहि भेदेति, बुद्धस्स श्रवण्णं भासित, धम्मस्स श्रवण्णं भासित, सङ्कस्स श्रवण्णं भासित, श्रगोचरें च नं परसन्ति।

१. किञ्चि — सी०, स्था०, रो० । २. ० कम्मस्सा — स्था० । ३. निकुज्वेस्य — म० । ४ मनावासाय — सी०, स्था०, रो० । १. मिक्खूनं — सी०, रो० । ६. विमेदेति — सी०, स्था०, रो० । ७. गिक्कीनं — सी०, रो० । द⊸द्व. ततो च देवा — स्था० ।

B. 159

25

इमेहि खो, भिक्खवे, भट्टहि धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खनो आक्रक्रमाना उपासका ग्रप्पसादं पवेदेय्यं ।

२. "ब्रट्रहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो ब्राकक्क-माना उपासका पसादं पवेदेय्युं । कतमेहि श्रद्वहि ? न गिहीनं झला-भाय परिसक्कति, न गिहीनं धनत्थाय परिसक्कति, न गिही धक्कोसित 5 परिभासति, न गिही गिहीहि भेदेति, बद्धस्स वण्णं भासति, धम्मस्स वण्णं भासति, सङ्कस्स वण्णं भासति, गोचरे च नं पस्सन्ति । इमेहि खो, भिक्खवे, श्रद्रहि धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो श्राकऋमाना उपासका पसादं पवेदेय्यं" ति ।

६. पटिसारणीयसूत्तं

१. "ग्रदृहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खनो 10 श्राकक्कमानो सङ्घो पटिसारणीयकम्मं करेय्य । कतमेहि झट्टाह ? गिहीनं भ्रलाभाय परिसक्कति, गिहीनं भ्रनत्थाय परिसक्कति, गिही ग्रक्कोसित परिभासित, गिही गिहीहि भेदेति, बुद्धस्स ग्रवण्णं भासति, धम्मस्स ग्रवण्णं भासति, सङ्क्षस्स ग्रवण्णं भासति, धम्मिकं च गिहिपटिस्सवं न सच्चापेति । इमेहि खो. भिक्खवे. झटहि 15 धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खनो ग्राकद्भमानो सङ्को पटिसारणीयं कम्मं करेस्य।

२. "ब्रट्टहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो ग्राकह्न-मानो सङ्घो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । कतमेहि श्रद्रहि ? न गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, न गिहीनं अनत्थाय परिसक्कित, न 20 गिही अक्कोसित परिभासित, न गिही गिहीहि भेदेति, बुद्धस्स वण्णं भासति, घम्मस्स वण्णं भासति, सङ्घस्स वण्णं भासति, घम्मिकं च गिहिपटिस्सवं सच्चापेति । इमेहि खो, भिनखवे, श्रद्रहि धम्मेहि समन्नागतस्स भिक्लनो आकङ्कमानो सङ्को पटिसारणीयकम्मं पटिप्प-स्सम्भेय्या" ति ।

१-१. पटिसारणीय० - सी०, स्या०, री० ।

B. 160

R. 348

10

१०. सम्मावत्तनसूत्तं

 "तस्सपापियसिककम्मकतेन", भिक्सवे, भिक्स्नुना मद्दसु धम्मेस् सम्मा वत्तितब्बं - न उपसम्पादेतब्बों, न निस्सयो दातब्बों, न सामणेरो उपट्रापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियों न म्रोवदितब्बा, न काचि सङ्घसम्मृति सादितब्बा, न 5 किस्मिञ्चि पच्चेकट्राने ठपेतब्बो, न च तेन मुलेन बुट्रापेतब्बो । तस्स-जिल्लामिककस्मकतेन, भिन्खने, भिन्खना इमेस अट्रस धम्मेस सम्मा वित्तव्वं" ति ।

सतिवस्गो नवसो ।

तस्सुद्दानं

सतिपुण्णियमूलेन, चोरसमणेन यसो पत्तप्पसादेन , पटिसारणीयं च वत्तनं ति ।।

१० सामञ्जवग्गो

१-२६. श्रय खो बोज्झा उपासिका , सिरीमा, पदमा, सतना , मनुजा, उत्तरा, मुत्ता, खेमा, रुची , चुन्दी, बिम्बी, सुमना, मल्लिका, तिस्सा", तिस्समाता", सोणा", सोणाय माता", काणा", काणमाला", उत्तरा" नन्दमाता", विसाखा मिगारमाता, खज्जत्तरा उपासिका, सामावती उपासिका, सुप्पवासा कोलियधीता , सप्पिया उपासिका. 15 नकलमाता गहपतानी ।

> सासञ्ज्ञवातो दसम्रो । दृतियो पण्णासको समस्रो।

१. तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन - सी्०, स्या०, रो० । २. उपसम्पादेतव्यं - सी०, स्या०. रो० । ३. किञ्च - सी० । ४. पत्तापसादेन - स्या० । ५. वत्तती - सी०, स्या०, रो० । ६-६. बोज्झा -सी०, स्या०, रो० । ७. सूचना - सी०, रो०; सूचम्मा -स्या । द. मणुजा - स्या । है. खेमा सोमा - सी , रो । १०. रूपी - रो । ११. स्या॰ पोत्यके नत्य । १२. तिस्साय माताय - सी॰ । १३-१३. सोणमाता - स्था॰ सोना सोनाय माता - सी० । १४-१४. काना कानाय माता - सी०; काणमाता - स्या०; काणा काणाय माता - रो० । १५-१५ उत्तरमाता - स्था० । १६. सामवती - रो० । १७. कोळियधीता - स्या० ।

११. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिनस्तवे, प्रभिञ्ञाय अट्टं घम्मा भावेतव्वा । कतमे अट्ट? सम्माविट्टि, सम्माक्ष्मणो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माष्प्राजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासमाधि – रागस्स, भिनस्तवे, प्रभिञ्ञाय इमे अट्ट धम्मा भावेतव्वा" ति ।

२. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिमञ्ञाय श्रष्ठ धम्मा भावेतब्बा । 5 कतमे ग्रष्ठ ? ग्रज्झत्तं रूपसञ्जी बहिद्धा रूपानि परसति परितानि सुवण्णदुम्बण्णानि, तानि ग्रिभभुग्य 'जानामि परसामी' ति एवंसञ्जी होति । ग्रज्झत्तं रूपसञ्जी बहिद्धा रूपानि परसति ग्रप्यमाणानि सुवण्णदुम्बण्णानि, तानि ग्रिभभुग्य 'जानामि परसामी' ति एवंसञ्जी होति । ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी बहिद्धा रूपानि परसति परितानि सुवण्ण- कुब्बण्णानि, तानि ग्रिभभुग्य 'जानामि परसामी' ति एवंसञ्जी होति । ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी बहिद्धा रूपानि परसति ग्रप्यमाणानि सुवण्ण- दुब्बण्णानि, तानि ग्रिभभुग्य 'जानामि परसामी' ति एवंसञ्जी होति । ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी बहिद्धा रूपानि परसति नीलानि नीलवण्णानि नील- निवस्तानि नीलनिभासानि ... पे०... पीतानि पीतवण्णानि ... पे०... विहस्तानि नीलनिभासानि ... पे०... पीतानि पीतवण्णानि ... पे०... ग्रोदातानि ग्रोदातवण्णानि ... पे०... ग्रोदातानि ... पे०..

३. "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय अट्ठ धम्मा भावेतब्बा । 20 कतमे अट्ठ ? रूपी रूपानि परसति, अज्झतं अरूपसञ्जी बहिद्धा रूपानि परसति, मुअं तेव अधिमुत्तो होति, सब्बसो रूपसञ्जानं समित-कमा पिट्यसञ्जानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति, सब्बसो आका-सानञ्चायतनं समितिकसम्म 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्जाणञ्चायतनं २३ उपसम्पज्ज विहरति, सब्बसो विञ्जाणञ्चायतनं समितिकस्म 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति, सब्बसो आिक-ञ्चञ्जायतनं समितिकस्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति, सब्बसो आिक-ञ्चञ्जायतनं समितिकस्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति, सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिकस्म सञ्जावेदयित-

D . 940

R. 161

निरोधं उपसम्पन्न विहरति - रागस्स, भिक्सवे, ग्रिभिञ्जाय इसे श्रद्ध धम्मा भावेतन्वा" ।

в. 162 ४-३०. "रागस्स, भिक्सबे, परिञ्ञाय ... पे०... परिक्सवाय ... पहानाय ... स्थाय ... वयाय ... विरागाय ... तिरोधाय ... चागाय

ज पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे ब्रट्ट घम्मा भावेतब्बा" ।

३१-४१०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उपनाहस्स ... मक्खस्स ... पलासस्स ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय
... साठेय्यस्स ... घम्मस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... अतिमानस्स ...
मदस्स ... पनादस्स अभिक्ञाय ... पे०... परिक्ञाय ... पीरक्खयाय

10 ... पहानाथ ... स्थाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ...
पटिनिस्सगाय ... पे०... इमे अट्ट धम्मा भावेतब्बा" ति ।

-:0:---

रागपेय्यालं निट्ठितं । ब्रह्मनियातो निट्ठितो ।

[#. 11.1-

विसेसपदानं

प्रनुक्कमणिका

			बहु, घारम्भवत्यूनि	¥१७, ¥१=
श्रक्सणी ब्रह्मचरियवासाय, श्रद्रमी ३२६		कुसीतवत्यूनि	४१४, ४१७	
च		325	— गरबम्मे	₹७०
- ⊕		₹२£	दानवत्यूनि	३३७
– af		₹ २ =	– दानानि	३३६, ३३७
− दु ि		₹ ₹	दानूपपत्तियो	388
- qa		3२€	– घम्मा	४११,४२६
पठ		₹२=	- धम्मा, सेखस्स भिक्खुनी ६	परिहानाय ४१५
- स न		37€	- घम्मा, सेखस्स भिक्खुनी	
प्रक्ष पुत्तो		३७६	पच्चया	208, 800, 808
घग्गी, तयो		१८६	परिसा	३६४, ३६६
- सत		१=४	– पुञ्ञाभिसन्दा	źxx
ब ङ्गानं	38E, 343,	1 X E	– पुरिससळुङ्का	३०१, ३०२, ३०४
प्र ङ्गीरसस्स		339	– पुरिसदोसा	३०१, ३०२, ३०५
श्रचिरवती, नदी	₹o=, 1	0.0	– पुरिसपुग्गला	5
ग्रनेलकसावका, ग्रोदातवसना		83	बलानि	३२६
ग्रन्खरिया ग्रन्भुता धम्मा, श्रट्ठ	३०७, ३११,३	१४,	– मलानि	₹o¥
	३१४, ३१७, ३	२०	– महापुरिसवितक्का	333
श्रन्खरियो ग्रन्भुतो धम्मो, ग्रहुमो	३०८,३१७,३	१२०	– लोकघम्मा	२७४, २७६
चतुत्यं	रे ३०७, ३१०, ३	११७	– विमोक्सा	३६४, ३६४
- बहुो	३०८, ३१०,३	१७,	सप्पुरिसदानानि	₹¥₹
	7	२०	– सम्पदा	¥05, ¥0£
- ततियो	₹00,₹₹0,₹	१६	- हेतू	२७१
– दुतियो	₹00, ₹0€,	१६	ब्रट्ठिङ्गकस्स मग्गस्स घरियस्स	११७, २४६
– पञ्चम	ो ३०८, ३१०, ३	१७	ग्रट्टानिसंसा, पाटिकङ्क्रा	२७०
– पठमो	₹,30, ₹06, ₹	१६	ग्र तिनिपा तं	१३२
– सत्तमो	३०८, ३११, ३	१७	प्रतिमानं	१३२, १४४
प्र जातसत्तु, वेदेहिपुत्तो	१६४, १	Ę¥.	मतीतं, एको मन्तो	१०६
प्रञ्जादत्युदसो	२	२१	प्र तञ्जू	२४०
बहु, बच्छरिया बन्भुता बन्मा	३०७, ३११, ३१	١٧,	द्मत्यञ्जू	२४०
	३१४, ३१७, ३	२०	ग्रत्यूपपरिक्सिता, धातानं धम्मानं	३८६—३८८, ४१४
– धनरियवोहारा	ą	EX	भदिट्ठे, बदिट्ठवादिता	X3F
- प्रमिमायतनानि	363, 3	£A	– विट्ठवाविता	FEX
– घरसकळु क्ट्रा	३०१, ३०	• २	घदिन्नादानं	₹¥¥

धदुनस मसुसा वेदना, निरामिसा	११७	म न्यापजनाचिम् <u>तो</u>	4.0
— मज्ज्ञे	१०७	धमब्बद्वानानि, छ	23E, 280
– सामिसा	११७	व्यक्तिभायतनानि, चहु	383
प्रधिकरणसमया घम्मा, सत्त	२६३	ग्रभिमायतनं, ग्रहमं	368
श्रविचित्त सिक्खा	१४४	- चतुरवं	78 7
प्रवि पञ्चासिक्खा	888	~ बहुं	\$8X
प्र विमानं	१३२	ततियं	#3 #
प्रवि सीलसिक्खा	888	– दुतिय	₹€३
बन िभूतो	२२१	– पञ्चमं	368
धनरियवोहारा, श्रट्ठ	¥3\$	– पठमं	78 7
बनागतं, दुतियो बन्तो	१०६	– सत्तमं	\$£8
ब्रनागामिफलं	१२५	प्र भिभू	२२१
भनागामी	३६३	ग्रमुते, ग्रमुतवादिता	X3 F
	, પ્રશ્,	– मुतवादिता	¥3 \$
યુદ, હર	, १५१,	ग्रमूळहविनयो	२६३
१५२, १७१	, २७०,	ग्रम्बद्घो, सूरो	१४६
\$80	,३४६	ग्र म्बपालिवने	२३०
द्मनाथपिण्डिको, गहपति	२२३	ग्रस्यसमा	२२३
ग्रनिक्वसञ्जा १.५०	-, १⊏६	ग्रय्याच भरिया	२२४
प्रनिच्ने दुक्लसञ्जा १८०	१८६	ग्रारको नाम, सत्था	२५७, २५=
प्रनुचरिया, दुक्ला लोकस्मि ६३	وع ,	श्वरनेमि नाम, सत्या	५३, ५४,२ ४६
	ه, لاع إ	ग्र रहा, ग्रारकत्ता	२६४, ३११, ३८३
श्चनुनयसंयोजन १५६	, ૧૫૦	भरिट्रो, उपासको	388
भनुपवज्जो, तीहि २१६	,,२१७	म्ररियंबोहारा, ब्रट्ट	x3F
ग्रनु पादापरिनिब्बानं	308	ग्ररियसावको, ग्रोत्तप्पपरियायपयो	२३७
बर्नुरुद्धो, श्रायस्मा २०,३३०-३३ ३,३३६	,३५६	पञ्जावासनलेपनर	
भनु सया, सत्त	१५७	– विरियबलकायो	२३७
धनुस्सतानुत्त रियं ७, ४२	, ४ ४	- सतिदोवारिको	२३८
ब्रनुस्सतिट्ठानानि, छ ७, ३३		– सद्वेसिको	२३६
	, 82	सुता वुषो	२३७
भन्तरापरिनिञ्चायी	२६६	− हिरीपरि क् खो	२३७
भन्तो, एको	१०६	ग्ररियस्स, ग्रहुङ्गिकस्स मग्गस्स	११७, २४६
– दुतियो	१०६	भ्ररियाय, विमुत्तिया	१४८
ब परिहानधम्मो	686	ग्ररियेन, ञाणेन	१४८
भपरिहानिया धम्मा, छ	₹0	– सीलेन	१४⊏
– सत्त १६३,१६४, १६७	-१६६	धरियो, भारकत्ता	२ ६ ५
भपायगमनीयं, दोसं	१३८	ग्ररूपभवो	6.8.3
– मोहं	१३८	ध वन्तीनं	३४६, ३५३, ३५६
– राग	१३८	प्रविज्जानु सयो	१५७
भपायमुखानि, चत्तारि	३७६	भविज्जास वी	\$? e
			.,-

धविण्वासेनोजनं	१४६	मानिसंसो, पञ्चमो	e
प्रविञ्जाते, प्रविञ्जातवादिता	₹EX	– पठमो	€?
- विञ्जातवाविता	X3F	माबाषा, खळेव	२४९
धवेच्यपसादेन, घम्मे	१४ = .	प्रा मस्सरू पगो	२२२
– बुढे	8,8€	त्रायस्मा, सनुबद्धी	२०,३३०—३३३
- स ङ ्के	685	-	३३६, ३५६
असङ्खारपरिनिम्बायी	२६६	- झानन्दो २०,	¥€, ७४, €०-€४,१० ६ ,
भसदम्मा, सत्त	२६४		, ११२, १ ६ ४, ३६६–३७१,
प्रसम्पजञ् ञां	१३२		३८६, ३६७, ३६६
प्रसम्मोहाधिमुत्तो	দ ঙ	- उत्त रो	२७१, २५०
प्रसाधारणेन ञाणेन समन्नागतो	१४१	– खदायी	٧٠, ٩٠
ग्रस्ते, ग्रस्तवादिता	¥3 £	– खपालि	२६३
– सूतवादिता	X3 F	- किमिलो	४४, २१७
प्रसुभसञ् जा	१८८, १८६	- स्रोमी	७२
ग्रसुरिन्दो, बहारादो	३०६	– धम्मिको	95-50
ग्र स्सकानं	३४६, ३५३, ३५६	ना गितो	५७, ४२३
अस्सलळुड्डा, अट्ट	३०१, ३०२	— प ुण्णियो	४१६
ग्रस्सदोसा, बद्	३०२	- फग्गुनो	€0, €2, €₹
श्रस्सदोसो, बहुमो	३०२		२०, ३३, ३६, ५०
– चतुत्यो	३०२	– महाकप्पिनी	₹•
– खुट्टो	३०२	- महाकस्सपी	२०
– ततियो	३०२	- महाकोट्टिको	२०, १०१
– दुतियो	३०१	- महाचुन्दो	२०, ६८
– पञ्चमी	३०२	- महामोग्गल्लानं	रे २०, ४७, ४८, २००,
पठमो	३०१		२१०, २१२, २२०, ३१३
– सत्तमो	३०२	– रेव तो	२०
धा			, १६, २०, ४४, ७४,
			६–१८०, २००, ४११, ४१३
माकासानञ्चायतन <u>ं</u>	₹8%	– सुमनो	७२
ग्राकिञ्चञ्जायतनं	\$58	सोणी	८४, ८७
भाजीवका, भाजीविकिनियो	8.3	भारकत्ता, भरहा	२६४
ष्मानन्दो, ग्रायस्मा २०, ५६		- भ्ररियो	२६४
	ः, १०६, ११२,१६४,	भारक्ससम्पदा	३७४, ४०८, ४०६
	, ३६६, ३६७, ३६६	द्यारम्भवत्यु, बहुमं	४१८
ग्रानिसंसा, छ	६३	– चतुत्यं	840
भानिसंसी, चतुत्यो	६२	- बहुं	४१८
- खड़ो	₹3	– ततियं	४१७
- ततियो	६२	– दुतियं	¥\$0.
– दुतियो	e २	पञ्चमं	४१व
a to ∮—⊀⊼		•	

	·	,	
द्यारम्भवत्यु, पठमं	४१७	उग्गो, गहपति वेसालिको १४	'E, ३१४, ३१=, ३२०
– सत्तमं	४१८	हत्थिगामको	३ २१
ग्रारम्मदत्यूनि, ग्र हु	४१७,४१८	- राजमहामत्तो	१५५
भालोकसञ् ञं	Ri	उच्चासोण्ड	२२०
धासवनिरोधो, कतमो	388	उज्जयो, बाह्यणो	₹७=
मासवा, प्रधिवासना पहातब्बा	€9, €5	उट्टानसम्पदा	३७८,४०८,४०६
— तयो	399	उतुसतानि, तीणि	२५६
- तिर च्छानयो निगमनीया	११६	उत्तरा नन्दमाता, उपासिका	४२=
देवलोकगमनीया	388	उत्तरिमनुस्सधम्मं	१३ २
- निरयगमनीया	388	उत्तरो, ग्रायस्मा	२७६, २८०
– पटिसेवना पहातब्बा	£0, £5	उदकूपमा, पुग्गला	१५६, १६०
- परिवज्जना पहातब्बा	£9, £5	, उदायी, भ्रायस्मा	४०, ६०
- पेत्तिविसयगमनीया	399	उद्धञ्चकुक्कुञ्चं	6 ई 9
– भावना पहातब्बा	£9, EE	उद्धंसोतो होति श्रकनिद्रगामी	१ ६२
- मनुस्सलोकगमनीया	११६ =३,७3	उपहच्चपरिनिब्बायी	२६६
– विघातपरिळाहा – विनोदना पहातब्बा	80, 85 80, 85	उपादानक्खयाधिमृत्तो	5'3
- सवरा पहातब्बा	69	उपालि, ग्रायस्मा	२६३
भासवानं निदानसम्भवो, श्रविज्जा	388	उपासकस्स पराभवा, सत्त	१७३
– विपाको	388	– सम्भवा, सत्त	१७३
– वेमत्तता	388	उपासका, चम्पेय्यका	१६७, १६=
ब्राहारे पटिकूलसञ्जा	१६६, १६६	उपासको, ग्रसहि ताय पटिपन्नो	३२४, ३२५
घाडुनेव्यग्गि	१८४, १८७	– ग्ररिट्टो	626
भाळवके, चेतिये	३२१, ३२३	– बासेट्टो	388
ब्राळवको, हत्यको	१४६, ३२१	– सद्धासम्पन्नो	वरप
भाळवियं विहरति, भगवा	३२१, ३ २३	सा रम्गो	888
3		– सीलवा	३२४, ३२५
	Vac	उपासिका	३६१, ३६३
इच्छान ङ्गलवनसण्डे	**************************************	– उत्तरा नन्दमाता	४२८
इच्छानञ्जलं, कोसलानं बाह्मणगामी	५६, ४२२	– काणमाता	४२६
इणादानस्मि	Ę Ę	– काणा	४२८
इत्यिषुत्तो	३७६ ३४६, ३६७	– बुज्जुत्तरा	४२⊏
इदिपादा, चतारो	२४६ २४६	स्रोमा	४२=
इन्द्रियान, पञ्चन्नं	₹*C १ ३२	– जु न्दी	४२८
इन्द्रियेसु चगुसद्वारता		– तिस्समाता	४२⊏
	₹, ६ ४,१४६	– तिस्सा	४२८
इस्सासंयोजनं	१०१,१०६	– नकुलमाता, गहपता	ते ४२६
१ रतःचथाजन	१४७	नन्दमाता	२००, २०१
ন্ত		– षदुमा	४२८
उग्गतसरीरो, ब्राह्मणो १५%	८, १८४, १८८	– बिम्बी	४२=

उपस्तिका, बोज्झा	¥2=	भीवातवसना, घचेलकसावका	٧3
- मनुजा	¥ ? =	मोपानभूतं, कुलं	२६=
- मल्लिका	४२८	भोभानं	१३२, १४४
- विगवासा	६२, ६४	भोरव्मिकी	२३
- मुला	४२=	घोरम्भावियानि संयोजनानि, प	ज्य ६१, १६२, २ ६ ६
– बनी	४२६	भोवादूपस ञ् मन	308
- विसासा, मिगारमार	ता ४२८		
सामावती	४२=	事	
~ सिरीमा	४२=	कक्करपत्तं, बोळियान निगमो	XeF
– सु तना	४२६	कट्टमिंग	१८४
– सुप्पवासा, कोलियधी	ता ४२८		£Х
– सुप्पिया	४२८		
सुमना	४२८	कम्बोजानं	३४०, ३४३, ३४६
सीणा	४२८		१२०
-सोणाय माता	४२=	कम्मान, निदानसम्भवी, कतः	
उपोसथपुच्छक	३७१	- विपाको तिविधी	१ २०
उपोसघो	३१३, ३४७—३४६	वेमत्तता, कतमा	१२०
उमो सद्दे	Х	कम्मारामता	3.5
उम्मुज्जित्वा, ठितो पुग्गलो	१५६	कम्म, तिरच्छानयोनिवेदनीय	१२०
- तिण्णो पुग्गलो	१६०	- देवलोकवेदनीय	१२०
– निमुज्जति पुग्ग			१२०
– पतरति पुग्गलो	१६०	 पेत्तिविसयवेदनीय 	१२•
- पतिगाघणती		- मनुस्सलोकवेदनीय	• 5 5
– विपस्सति विलोग	हित पुग्गलो १६०	कल्याणमित्तता १२ :	,=05 ,305 ,X05,09 308 ,=08 ,305
ए		कल्याणवाक्करणो	354-355
•		कल्याणवाची	३८६–३८८
एकमाटका, निगण्ठा	£3	कल्लवालपुत्तगामे	२१=
एको ग्रन्तो, भ्रतीत	۶۰Ę	कस्सपस्स	335
– ख प्रज्यतिकानि			£3
– नामं	१०७ १० ६, १०८	कागमाता, उपासिका	, 85=
– फस्सो	ξος, ζου ξ ος	काणा, उपासिका	४२६
सक्कायी	१०७	कामगुणा, पञ्च	284
- सुला वेदना		कामच्छन्दं	१३०
एतदानुत्तरिय		कामतण्हा	688
म्रो		कामनिरोघो, फस्सनिरोघो	180
	१४३, १४४	कामभवो	6.8.3
श्रोत्तप्यवनं श्रोत्तप्यविद्यायपथी, श्रवियसाव		कामरागानुसयो	१७४
श्रीतप्यवास्थायययाः, श्रारपताय श्रीतप्यवासं, कतमं	१५३	कामवितक्कं	181
नाराञ्चल, मृत्य	,,,,	1	***

कामसञ्ज	१ ३ १	कोसलानं	3 46, 343 , 34 4
कामानमेतं ग्रधिवचनं, गण्डी	३०, ३८१	निगमो, इण्डकप्पकं •	१०८
- गरमी	३०, ३८१	- बाह्यणगामी, इच्छान	इलं ५६,४२२
– दुक्ख	३०, ३८१	कोसलेसु चारिकं चरमानो, भगवा	२२, ५७, १०६,
– पङ्को	३०, ३८१		२५१, ४२२
मर्य	३०, ३८१	कोलियपुत्तो, दी वजाणु	३७४
रोगी	३०, ३८१	कोलियानं निगमी, कक्करपसं	₹ o x
– सङ्गो	३०, ३८१	कोलियेसु विहरति, भगवा	メシチ
– सल्लं	३०, ३८१		
कामानं निदानसम्भवो, फस्सो	११६	ख	
- विपाको, कतमो	११७	स्रतियपरिसा	२१४, ३६४
– वेमत्तता, कतमा	११७	बत्तियमहासालकुलं	દય, દ૬
कामासवी	112	सारकजातो	. 588
कामेसुमिच्छाचारो	३४४	सिप्पनिसन्ति, कुसलेसु घम्मेसु	३८६-३८८
कालञ्जू	२४०, २४१	खु ज्जुत्तरा, उपासिका	४२८
कासीनं	३४६, ३५३, ३५६	स्मा, उपासिका	४२८
किमिलाय विहरति, भगवा	४४, २१७	खमो, भ्रायस्मा	७२
किमिलो, भायस्मा	પ્રય, વશ્હ	ग	
किसी, सिङ्काच्ची	ξX	·	
कुटुमलकजाती	588	गग्गराय, पोक्खरणिया तीरे	१९७, २०४
बुद्दालको नाम, सत्या	द ३, द४, २ ४६	गङ्गा	0 ∘∮
कुरू न	386, 343, 344		₹¥E, ₹X₹, ₹X ₹
कुसीतवत्यु, म्रद्धम	¥84	गयायं विहरति, भगवा	935
– चतुत्य	¥84	गयासीसो, गयायं	₹8.
– खडुं	४१६	गरुषम्मे, षट्ठ	₹190
ततियं	¥84	गहपतिग	१८४, १८७
दुतियं	¥8X	गहपति, श्र नाथपिण्डिको	२२३
प ञ्चम	४१६	– इनिदत्ती	8,86
- पठम	४१५	– बग्गती	5x6
~ सत्तम	४१६	- छग्गो, वेसालिको १४६,	३१४, ३१८, ३२०
कुसीतवत्यूनि, ग्रहु	४१५, ४१७	– हत्थिगामको	३२१
कुहन	१३ २	– वित्ती	१४६
बूटागारसाला, महावने २१३,	२६३, ३१४, ३४४,	– तपु स्सी	१४८
348,	३७३, ३७४, ३६६	- तवकण्णिको	348
कोधमानो ग्रधिगतो होति, पुरगतर	स ६४, ६५	– बारकस्मिको	33
कोमारमञ्जो, जीवको	6 & 6	– नकुलपिता	१७, १६, १४६
कोरकजातो "	588	- पूरणी	8,48
कोसम्बियं विहरति, भगवा	१ =१	– भ ल्लिको	949
कोसनस्स, पद्मनदिस्स	χę	– मेण्डको	3.4.8

गहपति, विचयो	848		
गहुपात, स्वयमा — विजयमाहिको		कम्पायं विहरति, भगवा कम्पेय्यका, उपासका	१६७, २इ४
-	8.A.E.	चागवनं	१६७, १ ६ =
सन्धानी	• •	- चागवरी - चागवरी	१ ५३, १ ५६
– बु दत्ती	२१४, ३६४	1	\$ ६१, ३६३
गहपतिपरिसा		्रे चागसम्पदा ३७७, ३८०, ३८१ ⊨ चागानुस्सति	
गहपतिमहासालकुलं	ور, ور ۶۶	चानागुस्तात चातुमहाराजिकपरिसा	७,१०
गामगामणिको		चातुमहाराजिकगारसा चातुमहाराजिका, देवा १०,३४,३	¥3₽
गिज्झकूटे, पञ्चते	प्र्यू, ७८, ८४–८७, ६३, १६४, १६८, २०६, २८१		
		ः	र, २४०, २४२ ३८
विञ्जकावसये	२४, २६, ६६, ४०३	वित्तो, गहपति मच्छिकासण्डिको	8.8.6 4.2
गेषी	38 38	हत्यसारिपुत्तो झायस्मा १०	
गेलञ्जा	३६८, ३७०, ३७१		
गोतमी, महापजापति	२५८, २७७, २०१ २८६, २६३	, १५५, भागपुरा – ग्रसमाहित	५ ५ ५५
गोतमो, म्रकिरियवादो	7~~, <i>1</i> 01 748	– विमुत्त	Xe.
- भ्रपगवमी		- समाहित	X=
झरसरूपो	२ ६ ६ २६६	चुन्दी, उपासिका	¥2=
🗕 उच्छेदवादो	रदद २ ८ ६	चेतसा, उद्धन्वकुक्कुन्वपरियृद्धितेन	35 ,05
- जेगुच्छी		- कामरागपरियुद्धितेन	₹5, ₹€ ₹ 5 , ₹€
– तपस्सी	₹ = €		२५, २६ ३६, ३६
- निब्भोगी	२८८	थीनमिद्धपरियुद्धितेन	44, 46 46, 48
- वेनयिको	२८६	— व्यापादपरियुद्धितेन — व्यापादपरियुद्धितेन	44, 46 34, 38
गो विन्दो	48	. — व्यापादपारयाद्वाद्वतम् — विचिकिच्छापरियुद्वितेन	₹4, ₹€
	ម	् — । पायायाय्यायायायायायायायायायायायायायायाया	२७, २८ ३२३
	१८१	— उ देन	386
बोसितारामे, कौसम्बिय	(4)	बोतमक	784
	च	– चापालं	३६६, ३६६
चण्डालकुलं	<i>e3</i>	– बहुपुराकं	₹3.
चतस्सो, पटिसम्भिदा	१७५	सत्तम्ब	735
– परिसा	२८३	– सारन्दद	१६३, ३८६
चतुत्यो, ग्रन्छरियो ग्रन	मुतो धम्मो ३१७,३१६	चेतीन ३४	E, 313, 315
चतुत्य, झान	४२, २०३, २६०, ३३२	वेतीसु विहरति, धनुरुद्धो	330
चतारि, श्रपायमुखानि	३७६	- ग्रायस्मा महाचुन्दी	Ęc
– तथागतस्य भा	रक्लेय्यानि २१६, २१७	चोरा, ग्रावुषबला	३२६
– पुरिसयुगानि	5	चोरी व भ्रय्या	२२४, २२५
सतिपट्टानानि	६६, २४६	चोरीसमा	२२ ३
सम्मण्यभानानि	386	चोदना	६६, ६७
चतारो, भाहारा	736	5	
- इद्विपादा	388	छ प्रज्यत्तिकानि प्रायतनानि, एको प्रत	तो १०७

स, धनुत्त रियानि ७. ४:	ं तण्हा, तिस्सो १४४
- भनुस्सतिद्वानानि ७, ३३, ३५	
- मपरिहानिया बस्मा ३०	
- ममब्बद्वानानि १३६, १४०	
– भानिसंसा ६३	
– ठानानि ६७	
- तथागतस्त तथागतबलानि १२१	
- चम्मा ४६, ४७, ४०, १२४, १२७, १३१, १३२,	
886, 840	•
निस्सारणीया घातुयो १३, १४	
- पुग्गला ६३	
- बाहिरानि बायतनानि, दुतियो बन्तो १०७	
- विवादमूलानि ५०, ५१	and worth
सत्यारो ६४	(44
समया ३६	- भ्रासवा ११६ - भ्रम्मा २६, १४४, १४६
- सारणीया घम्मा ११, १२	- परिहानिया घम्मा २ _६
खट्टो, भ्रच्छरियो भ्रब्भुतो धम्मो ३१७, ३२०	– भवा १४३
खन्नं, पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि १४१	
खळभिजातियो ६४, ६६	acomforting.
बळेव, ब्राबाधा २५६	तस्सपापियसिका २६३
	742
ज	तानतिसारसा ३६४ तानतिसा, देवा १०, ३२, ४६, २४४,
जाणुस्सोणि, बाह्मणो ७५, १६४	17 10 -0, 100,
जालकजातो २४४	३४०, ३५०, ३५३ तिणवत्थारको
बीवकम्बवन, रा जगहे ३२५	744
बीवको, कोमारभच्चो १४६	400, 454, 458
जे तवने, अनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे ३, २०, ५१,	
४ ६, <i>७</i> २, १४१, १४२,	C
१७१, २७०, ३४७, ३४६	तिरच्छानयोनिवेदनीयं, कम्म १२०
बोतवन ४६, ४७, १२७, १७४, १७४	तिविघो, कम्मानं विपाको १२०
बौतिपालो नाम, सत्या ६३, ६४, २५६	तिस्समाता, उपासिका ४२६
ឆ	: तिस्सा, उपासिका ४२६
	तिस्सो, तण्हा १४४
ञाणी ४२२	
5	- T/6
ठानानि, छ	Amaria arrerr
• •	**
त	AC
तष्हाक्सयाधिमुत्तो ६७	146
-	- निदानशन कम्मान समुदयाय ५४

. [&]					
तौणि, पुञ्ञाकिरियबत्यूनि	३४०, ३४२	दुक्सा, लोकस्मि, वड्डि	44		
तीसु, सिक्खासु	१४३	— वेदमा निरामिसा	** ११७		
तीहि, धनपवज्जो	२१६, २१७	- वेदना सामिसा			
तुसिता, देवा ३२,४१,२४४,३			११७		
दुसितं, कायं	६२, ६३	- सोकपरिदेवदुक्सद			
4		दुक्खे ग्रनत्तसञ्ज्ञा दुक्खो, ब्याधि	१८८, १८६ १२०		
,		दुवस्तं, मरणं			
थम्मं	१३ २	– यंपिच्छ न लमति	१ २०		
थीनमिद्धं	१३०				
₹		- लोकस्मि, दालिहि - लोकस्मि, बन्बन			
व क्लिणागिरिस्मि	२००	दुतियो, झच्छरियो झब्मुतं	\$\$ ***********************************		
बाक्स्स्य भागा रास्य दक्ष्म्स्य प्रेमिय	१८४, १८८	दुतियो अन्तो, अनागत	ोधम्मो ३१६,३१८ १०६		
दाक्लणव्यास्य इण्डकप्पकं, कोसलानं निगमो	,, (रण्य ।निद्यायतनानि १०७		
दस्सनान्तरिय	७,४२–४५	— झुक्खा वेद — दुक्खा वेद			
दानवत्यूनि, श्रट्ठ	339	– फुस्ससमुद – फस्ससमुद			
वानानि, श्रद्ध	३३६, ३३७	- रूप	१०७		
दानूपपत्तियो, श्रट्ठ	3 🗲	– सक्कायसम्			
दायकस्स, तीणङ्गानि	४१	दुतियं झान	₹€0, ३३२		
दारका, रुण्णबला	३२६ .	देवतानुस्सति	(-) ((1)		
दारुकम्मिको, गहपति	33		१०६, २८१, २८२		
दालिहियं, दुक्खं लोकस्मि	Ę٧	देवपुत्तो, बसवत्ती	##5		
दासी, भरिया	२२४	– सुनिम्मितो	385		
वासीसमा	२२३	– सुयामो	386		
दिट्रघम्मसुखविहाराय	٧0	देवलोकगमनीया, भासवा			
दिद्रानुसयो	१५७	देवलोकवेदनीय, कम्म	१२ ०		
दिद्विसंयोजनं	१५६, १५७		१०,३२,३४,४८,४६, २४४,		
दिट्टे, ग्रदिट्टवादिता	ХЗF		OXF, FXF, OXF, SXF, 3		
–दिट्ठवादिता	¥8¥	– सदुत्तरि	१०, ३२		
दिवासञ्ज	88	- 4141041	380,340, 3X3		
दीवजाणु, कोळियपुत्ती	₹७४	– दुसिता	\$0,32,88,388,380,		
दुक्खनिरोधो, कंतमी	१ २१	-	३४२, ३५०		
वुक्सस्स, निदानसम्भवी, तण्हा	१२०	निम्मानरती	१०,३२,४६,२४४, ३४०,		
विपाको कतमो	१२१		३४२, ३५१		
वेमत्तता कतमा	१ २१	- परनिम्मितवसवत्ती	१०,३२,४६, २४४, ३४०,		
दुक्खा, जरा	१२०		३४२,३४१,३४४, ३४७		
— जाति 	१२०	ब्रह्मकायिका	१०,३२,२१०,२४४, ३४०		
- पञ्चुपादानम्बन्धा	१२०	– भुम्मा	588		
लोकस्मि, धनुवरिया	६ ६	– मनापकायिका	३६२		
- लोकस्मि, चोवना	६ ६ ,	बामा	३६२		

देवानमिन्दो, सनको	२२१, २८०	वम्मो, इन्द्रियेसु प्रगुत्तद्वारता	४६, १४८, १७१
देविन्दो	222	– उ दच्यं	683
दोवचस्तता •	38	– कम्मारामता	४६, १४८, १७१
बोसग्गि	१८४,१८६, १८७	- कामबातु	886
द्वयंद्वयसमापत्ति	858		१ ४%
84844	• •	— कामसञ्जा	१४५
ध		– कायदुच्चरितं	१४४
धनानि, सत्त .	१५४, १५६	– चतुत्यो	२ २६
धम्मगारवता	१ २७	– चागानुस्सति	१४६
धमञ्जू	२४०	- चेतसो विक्खेपो	१४७
धम्मपरियायो, निब्बें धिकपरिया	यो ११५,१२१	– खट्टो	२२७
- विसंयोगो	१६६, १६७	. – ततियो	२२६
धम्मा, ब्रद्ध ४६, ४७	, १२५, १२७, १३१.	– दस्सनानुत्तरिय	१४६
	, ३६७, ४११, ४२६	– दुबखे सनत्तमञ्जा	8.8.6
- ठितिभागिया	१३०	दुतियो	२२६
– तयो	२६, १४४, १४५	– देवतानुस्सति	628
- निब्बेधमागिया	१३०	- दोवचस्सता	१४७
- विज्जाभागिया छ	૫ •	– धम्मगारवता	४६, ४७
- विसेसभागिया	१३०	– धम्मानुस्सति	SRE
– सत्त	१७१, २६=	– निद्दारामता	४६, १४८, १७१
– सम्परायहिताय	३८०	– निरोधसञ्जा	626
– हानभागिया	१२६	– पञ्चमो	२२७
– हेतुसम्पन्ना	6.8.6	 पटिसन्थारगारवता 	४६, ४७, १७४–१७६
बम्मानुबम्मप्य टिपन्नो	₹=६-३==	– पठमो	२२६
धम्मानु स्सति	৩	– पमादो	6 80
धम्मिको, ग्रायस्मा	95-50	– पहानसञ्जा	έλ€
ब्राह्मणो	4	पापमित्तता	१४७
धम्मो, ग्रलानुदिद्धि	१४६	- पारिचरियानुत्तरियं	έ ΑΕ
– ग्रथम्मचरिया	8 8€	- बुद्धानुस्सति	62.6
– ग्रनि स् वसञ्जा	6.8.5	- ब्यापादघातु	<i>ξ</i> , <i>ξ</i>
– ग्रनिच्वे दुक्ससञ्जा	8,86	- ब्यापादवितक्को	GRX
– ग्रनुस्सतानुत्तरिय	8,86	🗕 ब्यापादसञ्जा	SAX
- म्रप्यमादगारवता ४	६, ४७, १७४–१७६	– भस्सारामता	४६, १४८, १७१
– ग्ररति	१४६	- भोजने घमत्तञ्जुता	४६, १४८, १७१
– बसन्तुद्विता	१४६	मनोदुच्चरित	\$ &X
– ग्रसम्पजञ्जं	१४६	महिच्छता	6 8.€
घसंवरी	१४७	– मिच्छादिद्वि	68.6
– ग्रस्साददिद्वि	१४६	लाभानुत्तरियं	8,85
 म्रामिसमाचारिको 	१२४, १२६	वचीदुञ्चरितं	6 87

	-	•	
षम्मो, विरागसञ्जा	888	निरमगमनीया, भासवा	389
विहिंसाघातु	686		१२०
– विहिंसावितको	१४४, १४६	निस्सयो	४२६
– विहिंसासञ्जा	१४४	निस्सारणीया घातुयो, छ	१३, १५
∼ स ङ् कणिकारामता	४६,१४८, १७१	निस्सुतत्ता, सोत्तियो	758
– सङ्घगारवता	४६,४७,१७४–१७६		٤٤
– सङ्घानुस्सति	8,8€	नेक्सम्माधिमुत्तो	59
– सत्तमो	२२७	नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतन	3EV, 3EX
सत्युगारवता	४६,४७,१७४–१७६	नेसादकुलं .	٧3
 सन्दिट्ठिको 	७०,७१	न्हातको, न्हातत्ता	२६४
– समाधिगारवता	१७४-१७६	_	
– सवनानुत्तरियं	१४६	प	
	४६,४७,१७४–१७६	पञ्चया, घट्ट	२७१,४००,४०१
– सिक्खानुत्तरिय	१४६	पच्चयो, घट्टमो	२७२
सीलानुस्सति	888	– चतुत्थो	२७२
– सेखो	१२५, १२६	– छहो	२७२
घारणजातिको	३८७, ३८८, ४१४	ततियो	२७२
न		– दुतियो	२७२
नकु लपिता, गहपति	१७, १६, १४६	– पञ्चमो	२७२
न कुलमाता, गहपतानी	१७, १६, ४२=		२७२
नदी, प्रचिरवती	१०=	– सत्तमो	२७२
नन्दमाता, बे ळुकण्डकी	५१,२००, २०१	पच्चुप्पन्न, मज्ज्ञे	१०६
नन्दो, वच्छो	६४, २०२	पञ्च, ग्रनुस्सतिट्ठानानि	४०, ४२
नळेरुपुचिमन्दमूले	२८७, ३०६	– इन्द्रियानि	२४६
नागितो, भायस्मा	५७, ४२३	- ग्रोरम्भागियानि सयोज	नानि ६१,१६२,
नागो	५६, ६०		२०३, ३२६
नातिके विहरति, भगवा	२४,२६,६६, ४०३	– कामगुणा	११६
नाम, एको भन्तो	१०७	– नीवरणानि	१६
निगण्ठा, एकसाटका	€3 "	– बलानि	२४६
निगष्ठो, नाटपुत्तो	२६३	पञ्चमो, ब्रच्छरियो ब्रब्भुतो घ	मो ३१७,३२०
निग्रोषराजा, सुप्पतिट्ठो	द१,द२	प ञ्चालान	३४६, ३५३, ३५६
निग्रोधारामे, कपिलवत्युस्मि	७,३२४, ३६८	पञ्जात्ता, कण्हाभिजाति	₹3
निचुलवने	२१७	– नीलाभिजाति	६३
निदानानि, तीणि	५४	– परमस ुवकाभिजाति	₹3
निद्सवत्यूनि, सत्त	१६२, १६३	– लोहिताभिजाति	₽3
निद्दारामता	₹€	— स ुक्काभि जाति	€₹
निव्येषिकपरियायो, घम्मपरियायो	११४, १२१	– हलिद्दाभिजाति	₹3
निम्मलो	४२२	पञ्चाधनं	१५३, १५५
निम्मानरतिनो, देवा ३२,४६,२४०	१,३४०,३४२,३४१	पञ्ञाबलं	१४३
Era BV.			

[१२]

पञ्जाबासनलेपनसम्पन्नी	२३६	पुग्गलो, उमतोभागविमुत्तो	१५८
पञ्जासम्पदा ३७७	,\$a,\$a,8o	— उम्मुज्जित्वा, ठितो	१५६
पटिषसंयोजन	१५६, १५७	– तिण्णो	१६०
पटिचानुसयो	१५७	– निमुज	त्रति १५६
पटिञ्ङातकरण	२६३	- पतर्रि	न १६०
पटिग्गाहकान सीण ङ्गानि	* 4	— पतिग	
पटिसम्भिदा चतस्सो	१७८	विपस्स	ति १६०
पटिसारणीयकम्म	४२७	- कायसन्स्ति	१५८
पठमो, ग्रन्छरियो ग्रन्भुतो घम्मो	३१६, ३१८	– दिट्ठिप्यत्तो	१५८
पठम सानं	२६०, ३३१	- दुतियो	२६६
पण्डिता, निज्ज्ञत्तिबला	३२६	- धम्मानुसारी	3.4.5
षदुमा, उपासिका	४२=	~ पञ्जाविमुत्तो	१५५
पब्बते, गिज्झकूटे	४४,७८, १६४	– पठमो	२६६
- सङ्खेय्यके, वटजालिकाय	२७६, २५०	– सिंक निमुग्गो	१५६
परनिम्मितवसवत्तिनो, देवा १०,	३२, ४६,२४४,	- सद्धानुसारी	१५६
	३५३,३५४, ३५७	- सद्धाविमुत्तो	१४८
परिब्बाजको, मोळियसीवको	90	– सोरतो	६३, ६४
परियन्तकतस्स दुक्खं	१४१	पुञ्ञाकिरियवत्यूनि, तीणि	३४०, ३४२
परिसञ्जू	288	पुञ्जाभिसन्दा, ब्रह	\$8\$
परिसा, ब्रह	३६५, ३६६	पुञ्जाभिसन्दो, बहुमा	∌&X
– चतस्सो	रूट३	– चतुत्था	źss
परिहानिया घम्मा, तया	35	- छहो	₹&X
पविवेकाधिमुत्तो	50	– ततियो	₹8.R
पसेनदि, कोसलो	3.8	– दुतियो	₹४४
पहारादो, असुरिन्दो	३०६	– पञ्चमो	₹XX
पाणातिपातो	રૂ ૪૪	पठमी	इं दर
पातुभावो दुल्लभो लोकस्मि, छत्र	888	- सत्तमो	364
पापमिस्तता	રદ	पुण्णियो, भायस्मा पुज्बारामे, मिगारमातुपासादे	398 GBE.GUE.GEE.BE
पापसम्पब हुते	३७६	पुराणो बह्यचारी	£7, £3
पापसहायो	३७६	पुरिसखळुङ्का, बहु	३०१,३०२,३०४, ३०५
पारायने, मे त ेय्यप <i>≂</i> हे	१०६, १०८	पुरिसगतियो, सत्त	२०८, २०६
पारिचरियानु स रिय	७,४२–४५	पुरिसदोसा, भट्ट	308,302, 304
पिसुणा वाचा	₹8€	पुरिसदोसो, महुमो	₹•¥
पुक्कुसकुलं	88	– चतुत्यो	3.3
पुग्गलपरोपरञ्जू	२४१	– खट्ठो	808
पुग्गलस्स, कोषमानो श्रविगतो	६४, ६५	🗕 ततियो 🍍	Fof
पुग्गला, उदकूपमा	१५६	- दुतियो	₹•₹
- ख	ĘĘ	पञ्चमो	₹08
- सत्त	१४६, २६६	पठमो	₹०३

	=	-	
पुरिसदोसो, सत्तमी	\$0¥	बाह्यको, जज्जयो	३७व
पुरिसपुग्गला, मद्द	=	- बाणुस्सोणि	94, १EX
पुरिसस्स भरियायो, श्रद्ध	२२३	- वस्मिको	= ?
पू रणी, कस्सपी	£3	– बाहितत्ता	२६४
– गहपति	3.8.8	- वस्सकारो	१६५, १६=
पेलणिको	२१	- बैरञ्जो	२८७, २६२
पेत्तिविसयगमनीया, भासवा	399	भ	
पेत्तिविसयवेदनीयं कम्मं	१२०	भगवतो सावकसङ्खो, उजुप्प	टेपक्री द
पोक्सरणिया तीरे, गम्गराय	१६७, २८४	- आयण	
पोक्खरणियाय, सामगामके	२व	– सामीचि	
দ		- सुप्पटिप	
कम्गुनो, ग्रायस्मा	६०, ६१, ६३	भगिनी च भरिया	२२४
फस्सा वाचा	388	भगिनीसमा	223
फस्सनिरोधो, मज्ज्ञे	१०६, १०८	भगुनो	338
फस्मममुदयो, दुतियो ग्रन्तो	१०६, १०=	भगोसुविहरति,भगवा	१७-१६, २१८,
फस्सो, एको ग्रन्तो	१०६, १०८		३३०-३३२, ३६२
		भत्तकिलमधो	34
ब		अस्लिको, गहपति	888
बन्धन, दुनख लोकस्मि	ĘĘ	भवतण्हा	688
बलानि, म्रट्ठ	३२६	भवरागसंयोजनं	१५६
बाराणसिय विहरति, भगवा	१०१, १२६	भवरागानुसयो	१५७
- विहरन्ति, थेरा भि	मखू ३८	भवा, तयो	68.5
बाला, उज्झत्तिबला	३२६	भवासवो	११६
बाहितत्ता, ब्राह्मणो	२६४	भस्सारामता	35
बिम्बी, उपासिका	४२८	मारद्वाजस्स	339
बुद्धानुस्सति	૭, દ	भावितत्ता	३४६
बोज्ज्ञ ङ्गानि, सत्त	२४६	भिक्खु, ग्रनिक्लित्तपुरो	8.≢&
बोज्झा, उपासिका	४२८	– ग्रनोत्तप्पी	१३५
ब्य ग्घपज्ज	३७४	– भ्रब्यापज्झारामो	१३३
ब्यापादवित वकं	१३१	- ग्रसन्तुट्टिबहुलो	638
ब्यापादं	१३०	– घस्सढो	१३४
ब्रह्मकायिका,देवा १०,३२,२०	०,२१०,२४४, ३४०	– ग्रहिरिको	१३४
ब ह्मपरिसा	¥84	– झारञ्जिको	800
ब्रह्मलोके	२१०	– ग्रारद्वविरियो	१३४, १३६
बह्या, तिस्सी	२१० :	– ग्रालोकबहुली	8.58
बाह्मणपरिसा	२१४, ३६५	– ग्रोत्तपी	₹ ₹ ¥
बाह्यणमहासालकुलं	६५, ६६	- काये ग्रनपेक्खी	१३४
बाह्यणी	855	- सापेनखी	१३ ४
- डम्मतसरीरो	१८४,१८५, १८६	– कुसलेसु बम्मेसु उत्तरि	र १३४

क्लु, कुसीतो	288	भिक्लू, ग्रोत्तिप्यनी	१७०
- गणरतो	१२६	- धम्मविचयसम्बोज्झकुं भावेस्सन्ति	१७०
- गणारामतं धनुयुत्ती	१२६	 निरोधसञ्ज्ञं भावेस्सन्ति 	१७१
- गणारामी	१२६	पञ्जननती	१७०
– गहपतिचीवरघरो	800	- पस्सद्धिसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति	800
– गहपातपापरपरा – गामन्तविहारी	800	पहानसञ्ज्ञां भावेस्सन्ति	१७१
- गाननायहारा - दुप्पञ्जो	१३४	पीतिसम्बोज्ज्ञ क्लं भावेस्सन्ति	१७०
– दुस्सीलो	१३५	– बहुस्सुता	१७०
	२३६	– विरागसञ्ज्ञं भावेस्सन्ति	१७१
– धम्मञ्जू	833	– विरियसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति	१७०
— वस्मारामो —	१ ३३	– सतिमन्तो	१७०
- न ग्रपायकुसली - न ग्रपायकुसली	१ ३३	- सतिसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति	१७०
- न भायकुसलो 	१ ३३	- समाधिसम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति	१७०
- न उपायकुसली	१३५	– हिरीमन्तो	१७०
⊸न महिच्छो 	, , , , , , , ,	भिसक्को	४२्२
– निप्पपञ्चारामो – नेमन्तर्निको	१००	भुम्मा, देवा	२४४
- पञ्जाबा - पञ्जाबा	१३ <u>४,</u> १३६	भूमिचालस्स पातुभावाय, ब्रष्टुमी हेतु	४०१
पविवेकारामो	233	- चतुत्यो हेतु	800
– पहानारामो	१३३	– छट्टो हेतु	800
– प्राचारामा – पिण्डपातिको	200	– ततियो हेतु	800
– ।पण्डपातका – पंसुकृलिको	800	- दुतियो हेतु	800
– भावनारामी	१३३	- पञ्चमी हेतु	800
– भावनारामा – महिच्छो	, , , , , , , ,	– पठमो हेतु	800
– भाहण्या – मुद्रस्सति	१३ ४	- सत्तमो हेतु	४०१
- मुहस्तात - योगबहुलो	838		१६, २१६
– पागबहुता – विनयभरो	२६०	भोजने अमत्तञ्जू	१३२
	१३४		• • •
– वेदबहुली ——————	१२°	#	
– सङ्गणिकरतो – सङ्गणिकारामो	१२६ १२६	मक्खलि, गोसाली	દ્દપ્ર
– सञ्जानकारामा – सतिमा	१३ ६		५३, ३५६
– सद्धो	१३ ४	मस्मो भ्रदुङ्गिको, भ्ररियो	११७
सीलवा	१३६	मच्छरियसंयोजनं	१५७
– हिरिमा	१३४	मच्छान ३४६, ३	५३, ३ ५६
भिक्खुनोवादकसम्मुति	४२∈	मनापकायिका, देवा	३६२
भिक्खू, बनत्तसञ्जां भावेस्सन्ति	१७१	् मनुजा, उपासिका	४२८
– ग्रनिच्बसञ्जां भावेस्सन्ति	१७०	मनुस्सलोकगमनीया, ग्रासवा	११६
– प्रसुभसञ्जां भावेस्सन्ति	१७१	मनुस्सलोकवेदनीयं, कम्मं	१२०
– ग्रादीनवसञ्जं भावेस्सन्ति	१७१		१८६
- मारद्वविरिया	१७०	मरणसञ्जा १	55, 258
- उपेक्खासम्बोज्झङ्गं भावेस्सन्ति	१७०	मरणस्सति २४, १	108, 803

स्वातान अर. ३२, ३६६ सिल्कास, उपासिका ३२६ सिल्कास, उपासिका ३२६ सिल्कास, उपासिका ३२६ सिल्कास, उपासिका २०, ३३, ३६ सिल्कास, उपासिका २०, ३३, ३६ सिल्कास, उपासिका २०, ००० सहाक्षाच्या, धायसमा २०, ००० १०० सहाज्याम, धायसमा २०, ००० १०० सहाज्याम, धायसमा २०, ४०० १०० सहाज्याम, धायसमा २०, ४०० १००	मलानि, घट्ट	३०५	निगारी, रोहणेय्यो	१ ११
सिल्लका, उपासिका सहाकण्यावनी, प्रायस्मा सहाकण्यावनी, प्रायस्मा सहाकण्यावनी, प्रायस्मा सहाकण्यावनी, प्रायस्मा र०, १०१ सहाकण्यावनी, प्रायस्मा २०, १०१ सहावनी, प्रायस्मा २०, १०० १०० १०० १०० १०० १०० १०० १०० १०० १००				• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •
सहाकण्यावनी, प्रायस्मा				
सहाकाणियो, सायस्मा सहाकाणिको, सायस्मा सहाकाणिको, सायस्मा सहाकाणिको, सायस्मा २०, १०१ सहाच्यो, सायस्मा २०, १०१ सहाच्यापार्ती, तोवती २६८, २७०, २०१ सहाय्याप्ती, तोवती २६८, २००, २०२ सहायाप्ताप्तानां, सायस्मा २०, ४७, ४८, २०२० २१०, २१२, २२०, २१० सहायाप्ताप्तानां २१३, २६३, ३१४, ३४४, २६४ सहायोप्त्रप्तानां २१३, २६३, ३१४, ३४४, ३४४, ३४४, ३६४, ३४४, ३६४, ३४४, ३६४, ३४४, ३६४, ३६				
सहाकरवानो, आयस्मा २०, १०१ विश्वास्त्राच्या १३६ विश्वास्त्राच्या १०, १०१ विश्वास्त्राच्या १२०, १०१ विश्वास्त्राच्या १२०, १०१ विश्वास्त्राच्या १३६ विश्वास्त्रच्या १३६ विश्व				
सहाकोहिको, प्रायस्मा २०, १०१ विश्वासङ्ख्या ३३ स् सहावयो, वासस्मा २०, १४६ सहावयो, वासस्मा ३०, १४६ सहावयो, वेतनी १६८, १००, २०३ सहावयो, वासस्मा २०, ४७, ४८, १००, २०३ सहावयो १२३, १८३, ११४, १४४, सहावयो, क्षायस्मा २०, ४७, ४८, १००, २०३ सहावयो, क्षायस्मा २०, ४७, ४८, १००, २०३ सहावयो, क्षायस्मा २०, ४७, ४८, १००, २०३ सहावयो, क्षायस्मा २०, ४७, ४८, १८, १८, १८, १८, १८, १८, १८, १८, १८, १		۲۰		
सहानुत्रों, आयस्था				
महावामी, सक्को ७, १४६ महावामी, सक्को १३ व महावामा, सक्को १६८, १००, १०३ महाबुरी, विविद्यक्त, स्ट्र १३३ १३३ १३६				
सहापनापती, गोतवी १६८, ३७०, ३०३ महापनापती, गोतवी १२८, ३००, ३०३ महापनापती, गोतवी १२८, २००, ३०३ महाबंद्रे, कृतापारसानाप २०, ४७, ४०, ४०, २००, २०० सहावने, कृतापारसानाप २१३, २८३, ३१४, ३४४, भूरतात विद्यालया १२४, २८३, ३१४, ३४४, भूरताता विद्यालया १२४, १८६ महावने, कृतापारसानाप २०३० महावने, कृतापारसानेप १०६, १६७ महावने, कृतापारसानेप १०६, १६७ महावने, कृतापारसानेप १०६, १६० महावनेप, कृतापारसानेप, विद्यालयाप्त, कृतापारसानेप, विद्यालयाप्त, कृतापारसानेप, विद्यालयाप्त, विद्यालयाप्त, कृतापारसानेप, विद्यालयाप्त,				
महाषुरित्तविवनका, प्रष्टु सहाब्या २२१ . २२२ . २२४ . २४४ . २		३६८, ३७०, ३७३	मुद्रसस्त्व	१३२
महाबद्धा भर्दर, २२२, १२१, २२४ सुमान स्वातिता १११ सुमान १०, ४०, ४०, १०, २०० १८०, २२२, २२०, १२६, १४४, १४६ महावने, कृटागारसालायं २१३, २८३, ३१४, ३४४ महावने, कृटागारसालायं २१३, २८३, ३४४, ३६४ महावने, कृटागारसालायं २१३, २४५, १६६ महावने, वस्तित्वा १६६, १८० महावने, वस्तिवाता १८४, १६६ महावने, वस्तिवाता १८६, १६६ महावने, वस्तिव		333		¥3\$
सहावनो, कूटानारसालायं ११३, १८३, ३१४, ३४४, ३४४, ३४४, ३४४, ३४४, ३४४, ३४		२२१, २२२		3 8%
महाबने, कृटानारसालायं २१२, २१३, ३१४, ३१४ १६६, ४०३, ३४४, ३१४ १६६, ४०३, ३४४, ३१६ महेस्वरूपेस विहर्रात, प्रायसमा जरारी २७६, २०० महेस्वरूपेस विहर्रात, प्रायसमा जरारी २०६, १०० महेस्वरूपेस विहर्रात, प्रायसमा जरारी २०६, १०० महेस्वरूपेस विहर्रात, प्रायसमा उर्थ महिमा १९६४, १६६ महिमा १९६४, ३६७ महिमा १९६४, ३६०	महामोग्गल्लानो, भ्रायस्मा २०,४	७,४६,५०,२००	मुत्ता, उपासिका	४२६
\$	२१०, द	१२, २२०,३१३	मुसावादा	źŁź
महिसवरवृह्मि विहरति, प्रायस्मा जत्तरे २०६, २०० मही १६४, १६८ महिमा २०० मही १६४, १६८ महिमा २०० मही १६४, १६८ महिमा २०० २०० २०० २०० २०० २०० २०० २०० २०० २०	म हावने, कूटागारसालायं २१३,	१९३, ३१४, ३४४,	मूगपक्लो, सत्था	=३, =४, २५६
मही मही स्थापन स्यापन स्थापन स्यापन स्थापन स्यापन स्थापन	₹€,	३७३, ३७४, ३९६	मेण्डको, गहपति	१४६
मही मही स्थापन स्यापन स्थापन स्यापन स्थापन स्यापन स्थापन	महिसवत्युस्मि विहरति, ग्रायस्मा	उत्तरो २७६, २८०	['] मे स ेय्यपञ्हे, पारायने	१०६, १०५
साता च मरिया सातासमा स्व सातुसामा, कोषबला त्व क्षियाम, कोषबला न्य क्ष्मात्वसम्प्रको प्रमुल्यात्वसम्प्रको सङ्ग्मताय चरित सङ्ग्मत्वराचरित सङ्ग्मताय चरित सङ्गमताय वरित सङ्गमताय चरित सङ्गमताय वरित सङ्गमत्व			मोहस्मि	
माता व मिरामा माताना मिरामा मातानाना मिरामा मातानाना मिरामा मातानाना मिरामा मातानानाना मातानानानानानाना मातानानानानानानानानानानानानानानानानानाना	मागधमहामत्ती, बस्सकारी बाह्मणे	१६५,१६=	मोळियसीवको, परिव्वाः	जको ७०
मातासमा मातुवामा, कोषबला सातुवामा, कोषबला न इस्य, ३६६ मातुवामा, वापसम्पन्नी न पञ्जासम्पन्नी न पञ्जासम्पन्नी न सङ्ग्रहत्वापितनी स्वस्त्रमण्डी स्वस्त्रमण्डि स्वस्त्रमण्डी स्वस्त्रमण्डी स्वस्त्रमण्डी स्वस्त्रमण्डी स्वस्त्रमण्डी स्वस्ति स्वस्त्रमण्डी स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति स्				-
मातुवामा, कोषबला २२६ याव दिवा तथा रहित ४१ याव पूर्वामा, कोषबला २६४, ३६७ याव पूर्वामा, वावस्थनो २६४, ३६७ याव पूर्वामा, वावस्थनो २६४, ३६७ याव पूर्वामा, वेदा ४१ २६८ यावूता १६८ यावूता १६४, ३६७ यावूता १६४, १६० याव्यामालो १६४, १६७ याव्यामालो १६४, १६७ याव्यामालो १६४, १६४ याव्यामालो १६४, १६४ याव्यामालो १६४, १६६ १६७ याव्यामालो १६४, १६६ याव्यामालो १६४ याव्यामालो	मातासमा	२२३		4
मातुवामी, चावसम्प्रज्ञी ३६४, ३६७ व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त २२६, २३० व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त २२६, २३० व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त १६४, २६७ व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त १८४, २६५ व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त १८४, २६५ व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त १८४, २६७ व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त १८४, २६७ व्याप्तृत्वाण्यतस्वर्त १८४, २६७ व्याप्तृत्वाण्यत्वर्त १८४, २६७ व्याप्तृत्वर्वत्वर्ते १८४, २६७ व्याप्तृत्वर्वत्वर्ते १८५, १८७ व्याप्तृत्वर्वत्वर्ते १८५, १८७ व्याप्तृत्वर्वत्वर्ते १८५, १८७ व्याप्तृत्वर्वत्वर्ते १८५, १८५ व्याप्तृत्वर्वत्वर्ते १८५, १८५ व्याप्तृत्वर्वत्वर्ते १८५, १८६ व्याप्तृत्वर्ते १८५, १८६ व्याप्तृत्वर्ते १८५, १८६ व्याप्तृत्वर्ते १८५ व्याप्तृत्वर्ते १८५ १८६ व्याप्तृत्वर्ते १८५ १८६ व्याप्तृत्वर्ते १८५ १८५ १८६ व्याप्तृत्वर्ते १८५ व्याप्तृत्वर्यस्तृत्वर्ते १८५ व्याप्तृत्वर्ते १८५ व्याप्तृत्वर्ते १८५ व्याप्तृत्वर्यस्यत्वर्त्		३२६	यथादिवातयारित	*4
- पञ्जासम्पन्नी ३६४,३६७ वार्गा ति तथा विश्वा ४१ व्यवस्थित १४४,३६६ व्यवस्थित १६४,३६६ व्यवस्थित १६४,३६६ व्यवस्थित १६४,३६७ व्यवस्थित १६४,३६४,३६४,३६४,३६४,३६४,३६४,३६४,३६४,३६४,३		३६४, ३६७		२२६, २३०
- भन्तु मनाप चरित		३६५, ३६७		86
- सङ्गहितपरिजातो १६४, ३६४ व्यक्ता ३०, ३२, १४४, ३३६ व्यक्ता ३६४, ३६७ व्यक्ता १६४, ३६७ व्यक्ता १६४, १४७ व्यक्ता १६४, १४७ व्यक्ता १६४, १४७ व्यक्ता १६४, १४४ व्यक्ता १६४, १६६, १६७ व्यक्ता १६४, १६६, १६७ व्यक्तावते २६६ व्यक्तावते २६६ व्यक्तावता ६२, ६४ व्यक्तावता १८४		३६५, ३६६	य मदग्गिनो	339
- सहासम्पर्का २६४, ३६७ वामा, देवा १०, ३२, २४४, ३३६, वामा, देवा १०, ३२, २४४, ३३६, वामा, देवा १०, ३२, २४४, ३३६, वामा, देवा १०, वेर, २४४, ३६४, वेर, वामा, and	– सङ्गहितपरिजनो	३६४, ३६४		₹00
- सीलसमानी १६४, ३६७ वेमु.स्रसिका २६६३ । वेमु.स्रसिका २६६३ । विम्रस्तिका १६६३ । विम्रस्तिका १६५३ । विम्रस्तिका १६५३ । विम्रस्तिका १६५३ । विम्रस्तिका १६५४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्तिका १६५४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्तिका १६५४ विम्रस्तिका १६६४ विम्रस्ति		३६४, ३६७	थामा, देवा	१०, ३२, २४४,३३६,
- सीतसल्यको ३६४, ३६७ वस्यायका २६३ - सुर्तविहितकम्मनतो १४४, ३६४ मानानुवयो १४६ र मानानुवयो १४५ माना मानावयो १३२, १४४ मानावयो १३२, १४४ मानावयो १३२, १४४ मानावयो १६२, १४४ मानावयो १६२, १४४ मानावयो, इसियतने १८, १०६ - चेयकळावने २१८ विमासाला, उपस्थिका ६२, ६४		३६६		३४४, ३५०
मानसंपीजार्ग १४६, १४७ र मानानुसयो १४७ रहिको २१ मानो १३२, १४४ रहिको २१ प्रकारकुलं ६४ पारपरिसा ३६१ राजगहे निहर्रात, माना ७८, ८६, १६५, १६८, — चेसकळावने २१८ विमासासा, उपासिका ६२, ६४ — सारिप्रुतो ४४		३६५, ३६७	येभुय्यसिका	२६३
मानसंबोजनं १५६० रहे रहिको २१ मानानुसयो १६५ रहिको २१ मानो १३२,१४४ रहिको २१ मारपरिसा ३६५ रातािम १०५,१६६,१६७ मिनावाये, इसियतने ३८,१०६ राजगहे विह्रति, मगवा ७८, ६५,१६५,१६८, — चेसकळावने २१ - सारिपुत्तो १५	– सुसंविहितकस्मन्तो	३६४, ३६४	! !	_
भारती १३२,१४४ रवकारकुर्ल १४ भारपरिता ३६४ रागीम १८४,१८६,१८७ मिगदात, इतिपतने ३८,१०६ राजगहेनिहरति,भगवा ७८, ८४, १६४, १६५ — चेतकळानने २६८ किगसाता,ज्यासिका ६२,६४ — सारिपुत्तो ४४		१५६, १५७	l	•
मानो १३२,१४४ रवकारकुलं १४ मारपरिवा ३६४ रागिम १८४,१८६,१८६ मिगवामे, इसिपतने ३८,१०६,१०६ — चेवकळावने २१८ विमासाला, उपासिका ६२,६४ — सारिपुता ४४	_	१५७	रद्विको	२१
मिगवासे, इसिपतने ३८, १०१, १०६ राजगहे विहरति, भगवा ७८, ८५, १६४, १६८, — मेसकळावने २१८ - सारिपुत्तो १५ मिगसाता, उपासिका ६२, ६४ — सारिपुत्तो १५		१३२, १४४	रयकारकुलं	68
मिगवामे, इसिपतने ३८, १०१ राजगहे विहरति, भगवा ७८, ८४, १६४, १६८, — मेसकळावने २१८ - सारिपुत्तो १५ मिगसाला, उपासिका ६२, ६४	मारपरिसा	¥8¥	रागग्गि	१८४, १८६, १८७
- सेसकळावने २१८ २०६, ३२४ मिगसाना, उपासिका ६२, ६४ - सारिपुत्तो ४४		३८, १०१, १०६	राजगहे विहरति, भगवा	७८, ८५, ६३, १६४, १६८,
मिगसाला, उपासिका ६२, ६४ - सारिपुत्तो ४४				२०६, ३२५
		६२, ६४		रुत्तो ११
	मिगारमाता, विसाखा		राजमहामत्तो, उग्गो	१५५
मिगारमातुपासावे, बुब्बारामे ५६, ३१२, ३५२ राजा, कोरब्यो ५१			राजा, कोरब्यो	¤ १

	-		
राजानो, इस्सरियबर	π, ३२६	े विञ्ञाणद्विति, चतुत्था	१८३
राजा मागघो, स्रजा	तससु १६४, १६४	– बहा	र्दर
इचि, उपासिका	854	- ततिया	१८३
रूपभवी	6.8.3	– दुतिया	१न्द
रूपं, दुतियो धन्तो	१०७	– पञ्चमा	१८३
रेवतो, भायस्मा	२०	– पठमा	१=३
रोहणेय्यो, मिगारो	१४४	– सत्तमा	828
	ल	विञ्ञाणद्वितियो, सत्त	१८४
लपन	१३२	ं विञ्ञाण, मजझे	१०७
लाभानुत्तरियं	७, ४२ <u>–</u> ४५	विञ्ञाते, ग्रविञ्ञातवादिता	¥3£
लोकथम्मा, ग्रह	२७४, २७६	- बिञ्जातवादिता	x3F
(11-1-11) 48		विभवतण्हा	688
	व	विमलो	४२२
बङ्गान	३४६, ३४३, ३४६	, विमुत्तो	४२२
वचीसत्थं, दुतिय	१८६		₹8
वज्जीनं	३४६, ३४३, ३४६	विमोक्खो, ग्रहुमो	३ ६५
बज्जीसु विहरति, भ	ावा ३१=	– चतुत्थो	₹€४
वड्डि, दुक्खा लोकसि	म ६६, ६७	- छट्टो	₹8४
वधकसमा	२२३		₹88
वधाच भरिया	<i>55</i> 8	– दुतियो	368
बसवत्ती, देवा	२२१, २२२, ३४२	- पञ्चमो	368
वस्सकारो, ब्राह्मणो	१६४, १६८	पठमो	₹8४
वस्सावासो	३३६	सत्तमो	838
वामकस्स	339	विरियबलकायो, ग्ररियसायको	२३७
वामदेवस्स	339	विरियबल	१५२
वा सेट्टस्स	१४६, १६६	, विवादमूलानि, छ	২০, ২१
विग्गाहिककथं	२२०	विसाखा मिगारमाता, उपासिका	३४२, ४२८
विचयो, गहपति	388	विसयोगो, धम्मपरियायो	१६६, १६७
विचिकिच्छानुसयो	१५७		१६६, १६७
विचिकिच्छासंयोजनं	१४६, १४७	विहिंसावितक	१३१
विचिकिच्छ	१३०, १३८	विहिंसासञ्जां	१३१
विजयमाहिको, गहर्पा	त १४६	वेदग्	२६५, ४२२
विज्जाभागियो घम्मो	, ग्रनिच्चसञ्जा ५०	वेदना, श्रदुक्खमसुखा	११७
_	ग्रनिच्चे दुक्लसञ्जा ५०	– दुक्खा	११७
_	दुक्से भनतसञ्जा ५०	– सुबा	११७
-	निरोधसञ्जा ५०	वेदनानिरोधो, फस्सनिरोधो	११८
-	पहानसञ्जा ५०	वेदनानं निदानसम्भवी, फस्सी	११७
	विरागसञ्जा ५०	विपाको	११=
-	विञ्ञाणञ्चायतनं ३६४	– बेमत्तता	650

	_	_	
वेदेहिपुत्ती, मागघी खजातसत्तु	१६४, १६४	सतिबलं	६४३
वेनकुलं	ولا	सतिविनयो	२६३
बेरञ्जायं विहरति, भगवा	२८७, ३०६	सत्त, ग्रम्गी	१८४
बेरञ्जो, बाह्मणो	२८७, २६२	भच्छरिया ग्रव्भुता घर	मा ३२१
बेसालियं विहरति, भगवा	१६३, २१३, २३०,	- ऋषिकरणसमया धम्म	
₹€₹,	३१४, ३४४, ३७३,	– धनु सया	१५७
	३७४, ३६६	– भ्रपरिहानिया धम्मा	१६३,१६४,१६७-१६६
वेसाली	३६६, ३७६	असदम्मा	२६५
बेस्सवणो, महाराजा	२००,२०२,२८०	– उदकूपमा पुग्गला	१६०
बे स्सामित्तस्स	339	– उपासकस्स पराभवा	१७३
बेळुकण्डकी, नन्दमाता	४१, २००	– सम्भवा	१७३
वेळुकण्डको	२०१	धनानि	१५४, १५६
बेळुवने	ሂሂ	– घम्मा	१७१, २६४, २६८
बोहारवेपक्का, सञ्जा	११=	निद्दसवत्थूनि	१६२
स		– पुग्गला	१५६, २६६
		- पुरिसगतियो	२०८, २०६
सकदागामिपत्तो	६२	-पुरिसस्स भरियायो	२२३
सकदागामी	३११, ३८३	– बोज्ज्ञङ्गा	२४६
सिंक निमुग्गो, पुग्गलो	3.4.8	– विञ्ञाणद्वितियो	१८४
सक्कायदिद्वि	१३८	सञ्जा	१८८, १६४
सक्कायनिरोधो	१०७	सदम्मा	२६४
सक्कायसमुदयो, दुतियो ग्रन्तो	१०७	 समाधिपरिक्खारा 	\$ 48
सक्कायो, एको ग्रन्तो	१०७	– सयोजनानि	१५६, १५७
सक्केसु विहरति, भगवा	७,२८, ३२४, ३६८	. सत्तमो, ग्रन्छरियो ग्रन्भुतो	धम्मो ३१७,३२०
सक्को, देवानमिन्दो	=२, २२ १ , २८०	, सत्तहि नगरपरिक्खारेहि सुप	ारिनिखत २३६
म हानामी	७, १४६	सत्या, भरको	२४७, २४६
सखी च भरिया	२२४	– धरनेमि	द ३, २ ४६
संबीसमा	२२३	– कुद्दालको	द ३, २ ४६
सङ्खेय्यके, पब्बते वटजालिकाय	२७६, २८०	- जो तिपालो	=३, २४६
सङ्गणिकारामता	3.5		द ३, २ ४६
सङ्ख्याखता	१२७	– सुनेत्तो	≈३, २ <i>५६</i>
सङ्खानुस्सति	૭ , દ	- हत्थिपाली	द ३, २४६
सञ्जानिरोषी, फस्सनिरोषी	११८	सत्यारो, छ	48
सञ्ज्ञानं निदानसम्भवी, फस्से	t १ १=	सत्युगारवता	१२७
– विपाको	११८	सद्दे, उभी	Y
– वेमत्तता	११८	सद्धम्मनियतो	6.8.6
सञ्जा, सत्त	१६६,१६४	सदम्मा, सत्त	२६४
सतिदोवारिको, ग्ररियसावको	२३८	सद्धाधनं	. X3, 8XX
सतिपट्टानानि, चत्तारि	६६, २४६	सद्धावलं	. ६४२
-			

सद्धासम्पदा	३७७,३८०,४०८-४१०	सामगामके, पोक्सरणियायं	 \$=
सद्वेसिकी, प्ररियसावकी	२३६	सामावती, उपासिका	४२८
सन्यागारे	२६३, २६४	सारग्गो, उपासको	3.88
सन्दिद्रिको, घम्मो	७०, ७१	. सारणीया घम्मा, छ	११, १२
सन्धानो, गहपति	388	सारन्दद, चेतियं	१६३
सप्पुरिसदानानि, ग्रद्	३४२	, सारिपुत्तो, ग्रायस्मा १४,१६	,२०, ४४, ७४, १७६,
सब्बफालिफुल्लो	288	१७५-१८०, २	००, ३०५, ४११, ४१३
सञ्बलोके भनभिरतसञ्जा	१८८, १८६	सावत्थियं विहरति, भगवा ३	, २०, ५१, ५६, ७२,
समजीविता ३७६,३	308, 208, 305, 808	१५१, १	(२, २७०, ३१२, ३४७,
समणपरिसा	२१४, ३६५	1	। ५२, ३५६, ३६२, ३६४
समणबाह्मणा	३२६, ३३८	सिक्खागारवता	१२७
समणो गोतमो, श्रकिरियवादं	रे २६४, २६६	सिक्खानुत्तरियं	७, ४२, ४५
- अपगवभी	२६०, २६४, २६७	सिक्खासु, तीसु	१४३
– ग्रस्सासको	२६४, २६७	. सिब्बिनी	१०६
– उच्छेदवादो	२६४, २६६	सिरीमा, उपासिका	४२८
– किरियवादो	२९४, २९६	सीतवनस्मि	5 X
— जेग ुच ्छी	२६४, २६६	सीलधन	१५३, १५४
– तपस्सी	२९४, २१६		१३८
– वेनयिको	२६४, २६६	मीलवती	३६१, ३६३
– सत्तन्तं धम्मान सर्	मेतत्ता २६४		७७, ३७८, ४०८–४ १ ०
समया, छ	35		ع ,و
समाधिपरिक्खारा, सत्त	१८४	सीहो, सेनापति	२१३, २१४, २६३,
समाधिबल	१५३		२६४, २६७, २६६
सम्पदा, ब्रद्ध	305, 805	सुक्काभिजातियो	εx, εξ
सम्परायहिताय, घम्मा	३८०	सुखा वेदना, एको ग्रन्तो	१०७
सम्फप्पलापी	3 &£	– निरामिसा	११७
सम्मव्यवानानि, चत्तारि	388	– सामिसा	११७
सम्माद्याजीवो	१८४, ३३८, ४२६	सुजाता, घरसुण्हा	२२३, २२४
सम्माकम्मन्तो	१८४, ३३८, ४२६	सुञ्ज ब्रह्म् पगी	२२२
सम्मादिद्वि	१८४, ३३८, ४२६	सुतधन	१५३, १५४
सम्मासञ्जूष्पो	१८४, ३३८, ४२६	सुतना, उपासिका	४२=
सम्मासति	१८४, ३३८, ४२६	सुतावुषो, मरियसावको	२३७
सम्भावाचा	१८४, ३३८, ४२६	सुते, ग्रसुतवादिता	\$ E X
सम्मावायामी	१८४, ३३८, ४२६	– सुतवादिता	¥8¥
सम्मासमाघि	१८४, ३३८, ४२६	सुदत्ती, गहपति सनाथपिण्डि	ह्ये १४६
सम्मुखाविनयो	२६३	सुनिम्मितो, वेवपुत्ती	₹४२
सरभू	₽०\$	सुनेत्तो, सत्या	द ३, द४, २ ४६
सवनानुत्तरिय	७, ४२–४४	सुप्पतिहो, निग्नोधराजा	६०, ६२
साकुणिको	२३	सुप्पवासा, कोळियबीता उपा	सिका ४२=

t ** 1

बुम्पिया, उपासिका	444	सीरंती होति पुग्गलो	41, 48
सुमनी, स्रायस्मा	92	सीवयस्सता	ે જેવેહ
बुवामी, देवपुरी	388	संयोगी, विसंयोगी	१६६, १६७
बुराधृती	३७६	संयोजनानि, पञ्च घोरम्भागिय	
कुर्रामेरयपानं सुर्रामेरयपानं	174	– सत्त	१५६, १५७
संस्मारगिरे, भेसकळावने मिनव	- ' ' 1	₹	
	, १६१, १३६, १६२	हत्वको, प्राळवको	१४६,३२१, ३२३
बूक रिको	78	हृत्यिपालो, सत्या	दर्व, द४, २५६
 बूरीनानं	34E, 4X4, 3X4	हिरीधनं	8x₹, 8x¥
बूरो; बान्ब हो	१४६	हिरीपरिक्सो, प्ररियसावको	२३७
सेबस्स, भपरिहानाय बहु धम्मा	४१५	हिरीबलं	१४३
-परिहानाय बंट्ट बम्मा	૪ેશ્ય	हेतु, भट्टमो	२७२
सेती, नागो	×ε	चतुत्यो	२७२
सेंनापति, बी हो २१	३,२१४,२६३, २६४	– छहो	२७२
	२६७, २६६	ततियो	२७१
सेय्यावसथपदीपेय्यस्स	EX	दुतियो	२७१
सीणा, उपासिका	४२⊏	– पञ्चमो	२७२
सीणाय माता, उपासिका	४२६	– पठमो	२७१
चीनी, ब्रायस्मा	८४, ८७	– सत्तमो	२७२
सीतापन्नो	३११, ३८३	– सुविट्ठो	6.8.5
सोत्तियो, निस्सुतत्ता	548	हेतू, भट्ठ	२७१

		ायो	
श्रकम्मकामा घलसा महत्वसा	२२४	ग्रसण्झायमला मन्ता	२० ४
प्रकीसु सत्यु वचनं	३३०	श्रसन्दिद्धं च भणति	३०६
धक्कुद सन्ता वघदण्डतज्जिता	२२४	असिना हन्ति अत्तान	२२=
ब्रहुक्रगुपेतस्स उपोसयस्स	३५२,३४४, ३४८	भहेसुं सावका तेस	48
मलूपमाहिते सत्ता	२२=		, ३६७,३७८, ३८१
घत्यस्सायं विञ्ञापनी	48	ब्ह्राधम्मा अनिद्वाच	£0
प्रवण्डेन प्रसत्येन	२२२	इतायं कोषरूपेन	२२=
सनत्वजननो कोषो	२२७	इति बुढो घभिञ्ञाय	२३४
वनीतिसम्पदा होति	३३ व	इतो च बहिद्धा भञ्जा	१७२, १७३
धप्यमादगढ होति	१७४	इडिमा यसवा होति	777
ब्रप्यमादे पमुदिता	XX.		७८,३८१,४०८, ४११
द्यप्यसादो च भिक्सूसु	१७२, १७३	उट्टाहिका धनलसा	३६१, ३६३
श्रलं वायमितुं तत्व	१३०	उपावाने भयं दिस्या	38
मबीतरागो कामेसु	दर्	उपद्विता पारिचरिया	¥χ

उभयत्य कटगाहो	5 = 1	तस्मा हि भत्तकामेन	१११
एकं पि चे पाणमदुद्वचित्ती	_ २७०	तस्मा हि नारी च नरो च सीलवा	ा ३ ५२, ३ ५५, ३६व
एतरिंग यं विज्जति बन्तरे धनं	३५२,३५४, ३५=	तस्स सम्माविमुत्तस्स	६ ८, ८€
एते स्तो घपरिहानिये	१७२, १७३	तस्सानुरोषा भववा विरोधा	२७६, २७६
एते स्तो परिहानिये	१७२, १७३	तस्साहं धम्ममञ्जाय	336
एते च अत्वा सतिमा सुमेधो	२७६, २७८	तादिसं मिक्सुमासञ्ज	= 1
एतेहि बलवा भिन्खु	१५२, १५३	तुलमतुलं च सम्भवं	395
एतं स्तो परमं ञाण	% ¤	ते खेमप्पत्ता सुखिनौ	3.5
एतं हि बन्धनं दुक्खं	६व	तेसु गुत्ती सदा सती	330
पुर्व ज्ञात्वा यथाभूतं	६्द	दस्सनं भावितत्तानं	१७२, १७३
एवं यजित्वा मेघावी	४३, ३४३	दालिहियं दुक्खं लोके	ξ 9
एवं सम्पन्नसीलेसु	३३ ८		, ३८१,४०८,४११
एसो खो ग्ररियविनये	६६	दुद्दं ददाति मित्ती	१७७
एसो हेतु महन्तस्स	२२२	दुम्मककुयं पदस्सेति	२२६
ग्रोषुनित्वा मलं सब्बं	355	धम्मेन रज्जं कारेत्वा	२२२
कल्याणमित्तो सु व ची	१७६	न इतो बहिद्धा प्रकल	१७२, १७३
कायदुञ्चरित कत्वा	Ęo:	न चापि सोरिय मत्तारं	३६१, ३६३
कारण्डवं निद्यमध	२८७	न साधुरूपं द्यासीदे	4 4
कुद्धो ग्रत्यं न जानाति	२२७	नागं वो कित्तविस्सामि	4 8
कुढ़ी हि पितरं हन्ति	२२=	निद्धमित्वान पापिच्छे	२८७
कोधनो दुब्बण्णो होति	२२७	निरामगन्धा करणेधिमत्ता	ε¥
कोषसम्मदसम्मत्तो	२२७	निविद्वसद्धी पूजेति	3 83
खणातीता हि सीचन्ति	330	नेन्सम्मं प्रधिमुत्तस्स	46
गुम्ह च तस्स भ्रक्खाति	१७७	नेव विष्पटिसारिस्स	<i>₹8₹</i>
चक्कवत्ती ब्रहुं राजा	२२२	पञ्च नीवरणे हित्वा	% <
चत्तारो च पटिपन्ना	इद३, ३८४	पबुट्टचित्ता महितानुकस्पी	२२४
चन्दो च सुरियो च उभो सुदस्सन	T ३४२,३४४, ३ ४ ≈	पस्स पुञ् ञान विपाकं	२२ २
जातिमरणसंसारं	३३०	पसादो चस्स भिक्सूसु	१७२, १७३
जोतिपाली च गोविन्दो	28	पाणं न हञ्जे न चदिन्नमादिये	३४१, ३४४, ३४७
तण्हाक्जयाधिमुत्तस्म	58	पियो गर भावनीयो	१७७
ततो ग्रनुचरति न	६७, ६८	पुब्बेब दाना सुमनी	धर
तती कायेन वाचाय	२२७	पूजेति सहबम्मेन	多尺章
तयेव अरियविनयो	६७, ६८	बहूनं वत भत्याय	多久多
तबेव लोके पञ्जीतो	Ęę	बहू हि प्रक्लणा वुत्ता	\$\$0
तपनीयानि कम्मानि	२२=	भयं दुवलं चरोगो च	१८१
तपी च ब्रह्मचरियं	9.9	भयं दुक्खं रोगो गण्डो	ş.
तयिदं सम्मुखीभूतं	990	भुञ्जति प्रनवज्जानि	\$\$
तस्मासद्धंचमीलंच	<i>648-646</i>	भूनह च्चानि कम्मानि	२२६
तस्मा सम्पदमाकह्वी	३३८	, मनुस्समूतं सम्बुद्धं	۲۰

		_	
मनुस्तलामं लढान	440	। यं समजेन पत्तब्बं	४२२
मम सञ्जूषमञ्जाय	३३६	लाभी भलामी च यसायसो च	२७४, २७८
मिनित्यया बुज्बरितं	₹०४	लोकं ञात्वा यथामूतं	388
महागिनी व जलितो	48	वाणिजो व ग्रतीतत्वो	330
	१,३५४, ३५७	विज्जाचरणसम्पन्ने	३३८
मेत्तस्स वित्तस्स सुमावितस्स	२७१	वीतकोचा ग्रनायासा	२२८
यजमानानं मनुस्सानं	३८३, ३८४	वीतरामा वीतदोसा	પ્રર
यतो च भिक्खु झातापी	₹द२	वीतरागी बीतदोसी	६२
यत्य सत्ती पुयुज्जनी	३६२	सङ्कप्परागी पुरिसस्स कामी	११६
वयापि उदके जातं	48	सति गीवा सिरो पञ्जा	६१
ययापि खेते सम्पन्ने	३३८	सत्तवखलुं महाबद्धा	२२२
यथापि जेट्ठा मगिनी	२२४	सत्युगर धम्मगर	४७, १७४
यवा में बहुसक्कूप्पो	३३६	सद्धावनं सीलवनं	१५४, १५६
यया मेत्तं भकुसलं	२२=	सदाबलं विरियं च	१४२, १४३
यम्हि एतानि ठानानि	१७७, १७८	सदासीलेन सम्पन्ना	३६६, ३६७
यस्स एते धना ग्रत्थि	१५४, १५६	सद्धा हिरिय कुसलं च दान	₹₹७
या एवं वस्तति नारी	३६१, ३६३	सद्धो सीलेन सम्पन्नी ३७८	,३८१,४०८, ४१०
या चीघ दिस्वान पति प्रमोदति	२२४	सन्तवाची जनवति	२=६
या चीघ भरिया वषका ति वुच्चति	२२४	सब्बकामेहि सम्पन्ने	२२२
या चीघ माता मगिनी सक्षी ति च याय मातू भतो पोसो	२२ ४	सब्बेसं सो हितो होति	\$ &&
या सब्बदा होति हितानुकस्पिनी	२२८	सयं द्याचमयित्वान	५२
ये ते इसी बाहिरका	548 .	सब्बसंयोजनातीतं	Ęo
ये दस्तनानुत्तरं सद्धा	¥¥	सब्बे प्रज्वरुची नागो	६१
य वस्तानुत्तर लक्षा ये ममां पटिपण्जिस	•	सीलं समाधि पञ्जा च	३२४
य मन्म पाटपारणसु ये सत्तदण्डं पर्याव विजेत्वा	३३० २७०	सुचि पणीतं कालेन	3 83
यो समोन्ते विदित्वा	१०६, १०=	सुनेत्तो मूगपक्खो व	48
यो च पपञ्चं हित्वान		सुसंविहितकम्मन्ता	३६६, ३६७
या च पंपञ्च ।हत्यान यो च मेलं भावयति	१६, १७ २७०	सेय्यं समाहितो नागो	48
याचनतानानात योचरक्खति स्तानं	490 51	सेलो यथा एकग्वनो	5 8
यो चेकं विद्रिसम्पन्नं	~ X	सो झायी घस्सासरतो	₹ १
यो न हन्ति न घातेति		सो पापकम्मो दुम्मेघो	६७, ६=
यो नंभरति सम्बदा	२७१	स्रो संसप्पति कायेन	६७
	३६१, ३६३	सोह विजितसङ्गामो	846
यो पपञ्चमनुयुत्तो यो बे न ब्यवति पत्वा	१६, १७	सोळसाकारसम्पन्ना	३६६, ३६७
	३०६	संयोजन अणु यूसं	₹ १
यं इत्यिया विन्दति सामिको धन	२२४	सबद्दमाने लोकम्हि	२२२
यं कुद्धो उपरोषेति यं निम्मलेन पत्तव्यं	२२=	संवासायं विजानाय	२=६
	848	ससप्पी च मुसावादी	२८७
यं मनस्सा नमस्सन्ति	40	हिरि बोत्तप्पसम्पन्नो	<i>tox</i>

[२२]

उपमायो

सेव्ययापि ग्रञ्जेसं भइकानं भिनसूनं	रे <i>न्</i> ५ ५
सैय्यथापि श्रञ्जेसं यवानं	२६६
सेव्यमापि भाकासे	¥
सैय्यवापि, धानन्द, धङ्गारानि धादितानि	\$64.888
सेय्यथापि, ग्रानन्द, ग्रङ्गारानि सीतानि	११५
सेय्यवापि, ग्रानन्द, गूयकूपो साधिकपोरिसो	१ १•
सेव्यथापि, झानन्द, पुरिसो दलिह्। धस्सको	£X
सेय्यथापि, ग्रानन्द, पुरिसी महती तळाकस्स पटिकच्चेव माळि बन्धेय्य	₽ø₽
सेय्यवापि, झानन्द, बीजानि श्रखण्डानि श्रपूतीनि	११०, १११
सेय्यवापि, भ्रानन्द, बीजानि खण्डानि पूतीनि	११२
सेम्यथापि, ग्रानन्द, यानि कानिचि कुलानि बहुत्यिकानि	३७२
सेय्यवापि, ब्रानन्द, सम्पन्ने उच्छुक्खेत्ते मञ्जिद्विका	३७३
सेय्यथापि, ग्रानन्द, सम्पन्ने सालिक्खेत्ते सेतद्विका	₽₩₽
सेय्यथापि, ग्रावुसी, गामस्स वा निगमस्स वा भविदूरे	₹0\$
सेय्यथापि, भावुसी, गोणी किट्रादो दामेन वा बद्धो	१०१
सेव्यथापि, भावसी, चातुम्महापेथे थुल्लफुसितको देवो	102
सेय्यथापि, भावसो, पञ्चतसङ्खेपे उदकरहदो निवातो	₹°¥
सेय्यथापि, श्रावुसी, पुरिस पणीतभोजन भुताबि	१०३
सेय्यथापि, भावुसी, राजा वा राजमहामत्ती वा चतुराङ्गिनिया	१०४
सेय्यथापि उक्खित्तासिके वधके	१४३
सेय्यथापि उदके	Y
सेय्यवापि, देवानमिन्द, गामस्स वा निगमस्स वा श्रविदूरे महाषठकारासि	२८१
सेय्यथापि नाम गहपतिस्स कृटागार उल्लितावलित्तं	***
सेय्यथापि नाम गहपतिस्स नानाभेसज्जानि	333
सेय्यथापि नाम गहपतिस्स नानारत्तान दृश्सान	443
सेय्यथापि नाम गृहपतिस्स पल्लक्को गोनकत्वतो	111
सेम्यथापि नाम गहपतिस्स सालीन धोदनो विचितकाळको	332
सेय्ययापि नाम पञ्चिङ्गकस्स तूरियस्स	346,340
सेय्यथापि नाम पूरिसो सुवण्णनिक्सं प्रधिगच्छोय्य	28X,28¢
सेय्यथापि नाम बलवा पूरिसो सम्मिन्जितं वा बाह्र पसारेय्य	¥5,40
सेय्ययापि नाम सुद्ध वत्य प्रपगतकाळक सम्मदेव रजन पटिमाण्डेस्य	265,385,386
सेय्यथापि नाम पक्सी सकुणो	¥
सेय्यवापि पववियं	*
सेय्यवापि पस्सेय्य सरीरं सीविधकाय खड्डितं	Yŧ
सेय्यथापि, पहाराद, महासमुद्दी धनुपुरव्यनिल्ली	308
सेय्ययापि, पहाराव, महासमुद्दो एकरसो लोणरसी	380
सेव्यवापि, पहाराद, महासमुद्दी कितवस्मी	30F
• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	, 406

तेम्यवापि, पहाराद, महासमुद्दी न मतेन कुणपेन संवसति	. 3-04
सेम्यवापि, पहाराद, या काचि महानदियो	* * * * * * * * * * * * * * * * * * *
सेम्यवापि, पहाराद, या च लोके सवन्तियो	. 110
सेय्ययापि, व्यव्यव्यज्ज, तुलाधारो वा तुलाधारन्तेवासी बा	30.6
सेव्ययापि, व्यावपञ्ज, महतो तळाकस्स चत्तारि झायमृक्तानि	20 E 30 E
सेय्यचापि, बाह्मण, भ्रम्बपिण्डिया वण्टन्छिन्नाय	96
सेय्यथापि, बाह्मण, कूटागारस्स या काचि गोपानसियो	99
सेय्ययापि, ब्राह्मण, गावी वज्ज्ञा धाघातनं नीयमाना	२४५
सैय्यवापि, ब्राह्मण, तिणग्गे उस्सावविन्दु सुरिये उग्गच्छन्ते	१५६
सेय्ययापि, ब्राह्मण, तुलाघारो वा तुलाघारन्तेवासी वा	305
तेम्यवापि, बाह्यण, बुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते उदकबुब्बुलं	२५-
सैब्यवापि, बाह्मण, दिवसंसन्तत्ते ध्रयोकटाहे मंसपेसि पक्सिता	२४५
सेव्ययापि, ब्राह्मण, नदी पब्बतेय्या दूरङ्गमा सीवसोता	२५६
सेव्यथापि, बाह्मण, पञ्जजलायको पञ्जजं लायित्वा	99
सेय्यथापि, बाह्मण, बलवा पुरिसो जिम्हम्मे खेळपिण्डं संयूहित्वा	२४६
सेय्यथापि, बाह्मण, महतो तळाकस्स चत्तारियेव म्रायमुखानि	350
सेय्यथापि, ब्राह्मण, या काचि तारकरूपानं पभा .	'es
सेय्यथापि, बाह्मण, यानि कानिचि जञ्जलान पाणान पदजातानि	
सय्यथापि, त्राह्मण, ये केचि खुद्दराजानो	95
सेम्ययापि, मन्ते झानन्द, इत्वी वा पुरिसो वा दहरो युवा	२७ ६
सेय्ययापि, भन्ते, थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते	५७, ४२३
सेय्यवापि, भन्ते, दक्खो गोघातको वा गोघातकन्तेवासी वा	93
सेय्यथापि, भन्ते, द्वे बलवन्तो पुरिसा दुव्बलतरं पुरिस	13
सेय्यवापि, भन्ते, बलवा पुरिसो तिण्हेन सिस्नरेन	
सेय्यवापि, मन्ते, बलवा पुरिसो दळहेन वरत्तक्खण्डेन	83
सेय्यवापि, भिनस्तवे, भावित्तचेलो वा भावित्तसीसी वा	२७, २८,४०७
सेय्यथापि, भिक्सवे, उक्सिलासिके वधके	१६२, १६३
सेय्ययापि, निक्सवे, कुक्कुटपत्तं वा न्हास्दहुल वा	१८५, <i>१</i> ६३ १८ <u>–१</u> ६२
सेय्ययापि, भिक्सवे, कुक्कुटिया भण्डानि भट्ट वा	
सेय्यवापि, भिक्खवे, कुम्मकारपाको मालेपितो	२४६, २६० २३२
सेय्यथापि, त्रिक्सवे, तुलाघारो वा तुलाधारन्तेवासी वा	70E
सैम्यबापि, भिक्खवे, दिवसंसन्तत्ते भयोकपाले हञ्जामाने	₹० <i>६</i> –₹० <i>६</i>
सैम्यवापि, भिक्खवे, पलगण्डस्स वा पलगण्डन्तेवासिस्स वा	
सैम्यथापि, भिक्सवे, महासमुद्दे न सुकरं उदकस्त पमाणं	२५०
संस्यवापि, भिक्खवे, महासमुद्दो भनुपूञ्चनिन्नो	५ २
सैम्पयापि, भिक्सवे, महासमुद्दो महतं भतानं झावासो	३१४
व्यवापि, भिक्सवे, यो इमेसं सौळसभं महाजनपदानं	\$ £ R
रियमापि, भिक्तवे, रङ्खो पञ्चलिसे नगरे	₹X€
तेम्यवापि, भिनवाने, रुक्को सामापनासविपन्नो	355-055
	७३, २२६, ४१६

[84]

सेम्यवापि, भिक्खवे, रुक्को साखापनाससम्पन्नो	७३, २३०, ४१६
सेव्यवापि, भिक्खवे, सप्पिस्स वा तेलस्स वा शायमानस्स	7\$7
· यचापि, भिक्सवे, सम्पन्ने यवकरणे यवदूती जायेथ	₹=¥
सेव्यवापि, निक्सवे, सरदसमवे बुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते	732
सेम्प्यापि, मिन्सवे, सामुद्दिकाय नावाय वेत्तवन्वनवद्धाय	२५०
सेय्यवापि, भी गोतम, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य	२६२
सेव्यवापि मनुस्सा एकच्चे च देवा एकच्चे च विनिपातिका	१८३
सेय्यवापि महतो घञ्जारासिस्स फूणमानस्स	२६४
सेय्यवापि वा पन, धानन्द, सायन्हसमयं सुरिये	११३
सेम्यथापि वा पन पस्सेय्य सरीरं सीविधकाय छिट्ठतं	88
सेय्यथापि वा पनानन्द, श्रभिदो श्रद्धरत्त भत्तकालसमये	883
– मज्ज्ञन्हिके भत्तकालसमये	११४
सेय्ययापि वा पनानन्द, रत्तिया पच्चूससमय सुरिये	888
सेय्यथापि, विसाखे, इमेसं सोळसन्नं महाजनपदान	343, 346
सैय्यथापि, सो, भिन्छवे, घस्सखळुडको 'पेट्टी'ति वृत्तो	\$0\$. \$0¥

[२६] सुद्धिपण्णं

વિદ્વે	पन्सिय	वसुद्धपाठी	सुद्धपाठी	पिट्ठे	पन्तियं	चसुक्याठी	सुद्धपाठी
v	38	• राम	• रामे	१३१	3	विहिसासञ्ज	विहिंसासञ्ज
१०	*	० मबस्स	० मेवस्स	188	१४	भवाहतण्हायेक	
38	٧	वसारज्जपता	वेसारज्जपत्ता	1		दसा	मवा तण्हावेकादसा
१६	१ २	बुट्टाहि	बुट्ठहि	१५०	9	पहनाय	पहानाय
78	38	समयं	सर्व	१७०	88	मिक् षु	भिक्खू
23	5	तेहि	ते हि	308	१५	निवासत्वा	निवासेत्वा
२४	२०	भन्त	भन्ते	१५२	२१	० नन्दित्व	० नन्दित्वा
२=	ą	म प्पाटिबानि	म्रप्यटिवानि	२२४	२३	सत्तिम	सत्तिमे
38	2	निद्दारामसा	निद्दारामता	२२६	9	० मिपगवर ०	० मिगपवर •
38	२१	दोवच्चस्सता	दोवचस्सता	२३६	₹	भिक्खव	भिक्खवे
30	b	ग्रना नत ०	ग्रनागत ०	588	११	तुष्ही,	तुष्ही-
₹0	8.8	भ्रविवचनं	ग्रघिवचनं	२४८	२	ग्रत्थ	अत्यं
ξo	२१	पङ्को पि	पङ्को ति	२६२	१५	समन्ना तो	समन्नागतो
₹१	8	В. 27	B 275	२६६	7	पमादस्स	पमादस्स
₹4	(सिरो)	• सूत्त	० सुत्त	२७७	Ę	यसा	यसो
80	. ૧૬	ति ?	ति ।	२८४	११	परिसोचेति	परिसोमेनि
88	₹	दिवा सञ्जं	दिवासञ्ज	335	39	सनापति	सेनापति
ХX	3	० नुचरियं	० नुत्तरियं	३०७	88	पं	यं
38		० वसवत्तीन	० वसवत्तीनं	₹१२	२२	भिक्खुस क्ष	भि वसु स ञ्च
પ્રશ	9	अनति	जनेति	288	ą	महावन	महावने
¥=	8	वा	वा उपट्ठहिस्सति	३२⊏	(सिरो)	६२८	३२८
ሂട	8	तम्हा	सो त तम्हा	३३४	9-5	मुट्टदुस्सतिस्सा	मुट्टस्सतिस्सा
X=	२१	वा सङ्कप्पेति	वासं कप्पेति	३३७	9	ब्र हुमानि	प्रद्विमानि
Kε	٤	पिण्डपातटिक्कन्तो		₹४०	२०	हाने	हीने
૭ છ	२२	सा	स्रो .	₹¥¥	Ę	पटिविरता	पटिविस्तो
44	२६	यथापुर	यथापुरे	३७३	१६	कतिहि	कतीहि
58		नक्सम्म	नेक्सम	३८१	१०	ममं े	समं
११५	२७	वेदि	वेदि-	Yox	₹ X	भुञ्जामि	भुञ्जामि
११८	3	वदियमानी	वेदियमानी	४१८	28	ग्रयापर	प्र थापरं

--:0:---

प्रकासक—शिक्षु वापदीया कावकर, मांत्री, पालि प्रकासन मण्डल, श्रिक्तर, नालकां (चटना) गृहकं---वीक्ष्रकाचात्रा वेरी, विद्यावनियर प्रेल (प्राह्मवेट) लिमिटेड की० १४।२४, मानवारियर, वारारण पिनर